GYŐR

Ujvárosi Zsinagóga

-Juhász-: Versenyben a zsinagógáért. Tavasszal kezdődik a felujitás. = Kisalföld, 1994. jan. 26. 1, 3. ill.

MAGYA
ÉS EL

M E G H

1994. február 22-én

"Fordulóponton

GYŐR / ÉPÍTÉSZET

A Városi Művészeti Múzeum
tisztelettel meghívja
Önt és Családját

a

KORTÁRS GYŐRI ÉPÍTŐMŰVÉSZET

című
kiállításának megnyitására

1998. április 21-én, 17 órára,

a

VÁROSI KÉPTÁRBA
(9021 Győr, Király utca 17.).

A kiállítást megnyitja:

Prof. e. m. KUBINSZKY MIHÁLY
Ybl-díjas építész

Megtekinthető:

1998. június 21- ig,
hétfő kivételével naponta
10- 18 óráig.

1998 febr 7

A bencés templom értékei

Osztrák, olasz és magyar mesterek munkáját dicséri

Győr egyik dísze a legrégibb magyar barokk templomnak nevezett Szent Ignác-, népszerű nevén „bencés templom". Miért kapta nevét Szent Ignácról? A jezsuiták építtették, akik 1777-ig, a jezsuita rend feloszlatásáig működtek Győrött, majd 1802-ben a bencések léptek helyükbe. A templomról, a rendházról és gimnáziumról kötetnyi tanulmány jelent meg. Most a kiváló győri tudós, dr. Jeney Ferenc segítségével mutatjuk be röviden a templom építésének történetét. (Itt meg kell jegyezni, hogy dr. Jeney Ferenc a szó nemes értelmében vett győri lokálpatrióta volt. Győrből a nehéz időkben távoznia kellett. Tatán lett múzeumigazgató, majd Budapesten a Magyar Tudományos Akadémia és a Petőfi Sándor Irodalmi Múzeum munkatársaként fejezte be életét. A Farkasréti temetőben alussza örök álmát. Utolsó kívánsága az volt, hogy Győrött nyugodhasson. Sírjának határideje lejár. Nem lehetne összefogni azért, hogy Győrbe a köztemető díszsírhelyére kerüljön? Ott lenne méltó nyughelye.)

A kutatások szerint a győri Szent Ignác jezsuita, majd bencés templom 1634 és 1641 között épült a prágai Waldstein palotában tevékenykedő Baccio del Bianco tervei alapján. Berendezése 1642-ben kezdődött meg. Dr. Jeney Ferenc tanulmánya szerint „a magyar barokk kezdő- és virágkorszakának alkotásait a templomban egymás mellett szemlélhetjük". Különösen azért, mert az oldalkápolnák a tizenhetedik, a hajó pedig a tizennyolcadik század művészetének emléke. A hat kápolna oltárát a bal oldalon kezdve Xavéri Szent Ferenc, Szent Rozália, Szent György, jobb oldalon a katonák védőasszonya, a Patrona Hungaria és Szent István tiszteletére szentelték, mestereiket nem ismerjük. Dr. Jeney csak a Rozália-kápolna mesteréről mondja, hogy olasz. A kép a Beccaria család adománya. Az oltárral szemben lévő képet Beccaria Virgil városbíró unokája, Niedermann Mihály festette 1674-ben. Nagy művészi értékkel bírnak a templomban található stukkók, készítőik olasz és osztrák művészek. Az is tény, hogy a templom hajójának XVII. századbeli berendezését 1740 körül kicserélték. A hatalmas főoltár 1743–1744 között készült el. A kőművesmunkát Götzelmayer győri építőmester, a kőfaragást, a márványozást, a szobrászi munkákat bécsi mesterek, művészek végezték. A barokk művészet egyik díszét, a szószéket a pozsonyi Gode Lajos készítette.

Az oltárképpel a témában összefüggő szentély és a hajó freskói a híres bécsi akadémiai festő, Paul Troger alkotása. Közöttük látható a négy evangélista és négy próféta képe. Szent Lukács arca a mestert ábrázolja, a kép alján látható annak szignója is. Örvendetes, hogy a templom belső restaurálására alapítványt hoztak létre.

I. B.

A győri bencés templom belső tere. Fotó: SZABÓ BÉLA

tánban

áldozat

tákra hivatkozva szintén azt írta, hogy 4000 ember halt meg, és 15 ezren váltak földönfutóvá. Az orosz hírügynökség jelentése szerint a Richter-skála szerint 6,1-es erősségű volt a rengés, amelynek epicentruma Rusztakban volt.

A dusanbei ügyvivő, aki a tálibok által megbuktatott Burhanuddin Rabbani korábbi afgán elnök kormányát képviseli, segélyfelhívást intézett a nemzetközi közvéleményhez.

A svéd szeizmológiai intézet pénteken bejelentette, hogy Észak-Afganisztánban február 4-én 6,1-es erősségű földrengést regisztrált. (MTI)

A rendőrök között álló kínai férfi – az alapos gyanú szerint – huszonhét ember haláláért felelős. A keleti ország északi részén, Sanhszi tartományban a kínai holdújév idején likőrt árult az illető, mégpedig olyat, melybe azt megelőzően metil-alkoholt kevert – a megengedett mennyiség kilencszázszorosát. Az italbolt vásárlói közül mintegy százan kerültek kórházba. (MTI)

n Husszein?

amely a Sivatagi Viharban harcolt, nem létezik már" – állapította meg *Bruce Berkowitz* a Wall Street Journal hasábjain.

George Bush akkori amerikai elnök 1991-ben azért állította le az előrenyomulást, mert Szaddám Husszein politikai utódlása kevéssé tűnt vonzónak. Ezen a téren azóta semmi nem változott. Az Egyesült Államok – mint akkor – most is annak a kockázatnak van kitéve, hogy megszállóként békét kell teremtenie egy országban, amelyben a „régi rend" összeomlása után egymással szemben álló kurdok, síiták és szunniták polgárháborút robbanthatnak ki, és

Összesen huszonnégy év a lelkész gyilkosainak

Együttesen 24 év fegyházbüntetést szabott ki pénteki ítéletében a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság *Bodnár Zsolt* vezette büntetőtanácsa egy brit lelkész házaspárt ért halálos rablótámadás elkövetőire.

Az elsőrendű vádlottat, *D. István*, 19 éves orosi lakost, csoportosan elkövetett rablásban való részvétel, halált okozó, valamint súlyos sérüléssel járó bántalmazás miatt a bíróvádlottakat csoportos rablás és a súlyos bántalmazás társtetteseként, illetve bűnsegédeként vonták felelősségre. *B. Attila* 23 éves nyíregyházi lakos 7 év, míg *M. László*, ugyancsak 23 éves nyíregyházi lakos 6 év fegyházbüntetést kapott. Az elítélteket 7, illetve 6 évre a közügyektől is eltiltotta a bíróság.

A három fiatalember a múlt év nyarán hajtott végre halállal végződött rablótámadást szaki hiba miatt vesztegelt gépkocsijával augusztus 5-re virradó éjjel Nyíregyháza–Oros és Nyírpazony között.

A Romániába adományokat vivő házaspárt a magukat rendőröknek kiadó fiatalok előbb tiltott parkírozásra hivatkozva megbüntették, majd újra visszamenve hozzájuk, bántalmazták és kirabolták őket. A lelkész a bántalmazás következtében a helyszínen életét vesztette, míg felesége súlyos

Az immár negyedszer megrendezett rangos Győri Nemzetközi Grafikai Biennálé korábbi anyagából kerülnek bemutatásra az alkotások N. Mészáros Júlia művészettörténész válogatásában.

Kiállító művészek:

Bechtold, Erwin (Spanyolország), Beltran, Felix (Mexico), Blazej, Balaz (Szlovákia), Blazevskij, Trajce (Macedonia), Borcic, Bogdan (Szlovénia), Buban, Stanislav (Szlovákia), Capobianco (USA), Colta, Onisim (Románia), El-Shimy, Awad (Egyiptom), Gaál József (Magyarország), Gallusz Gyöngyi (Magyarország), Gewolf, Ilse (Ausztria), Haász Ágnes (Magyarország), Halbauer Ede (Magyarország), Hegedüs 2 László (Magyarország), Hejnovicz, Jerzy (Lengyelország), Hofman, Jan (Hollandia), Ivanuskaite, Daliute (Litvánia), Jancovic, Robert (Szlovákia), Joláthy Attila (Magyarország), Junghanns, Rainer (Németország), Kanerva, Raimo (Finnország), Kardzilov, Christo (Bulgária), Kornatovszky, Jiry (Csehország), Koronczi Endre (Magyarország), Kovacheva, Nina (Bulgária), Ko-Udomvit, Thavorn (Thaiföld), Kristic, Mirolad (Szlovénia), Lévay Jenő (Magyarország), Logar, Lojze (Szlovénia), Molnár Péter (Magyarország), Nicolaidou, Tonia (Görögország), Penovác, Endre (Jugoszlávia), De Poli, Fabio (Olaszország), Pribyl, Lubomir (Szlovákia), Rác Molnár Sándor (Magyarország), Rivera Martin Carcia (Puerto Rico), Ruottuner, Eira (Finnország), Shehata, Farouk (Egyiptom), Sinte, Claude (Belgium), Stancic, Zora (Szlovénia), Sobol-Wejman, Anna (Lengyelország), Suiko Simon (Japán), Szabados Árpád (Magyarország), Takashi Nakamura (Japán), Todovic, Zorán (Jugoszlávia), Toshimi, Kitano (Japán), Toshio, Yoshizumi (Japán), Väätti, Ilkka (Finnország), Vapstarova, Manya (Bulgária), Záborszky Gábor (Magyarország).

GYŐR

A CSEPEL GALÉRIA ÉS HELYTÖRTÉNETI GYŰJTEMÉNY
tisztelettel meghívja Önt és kedves barátait
1997. december 4-én csütörtökön, 18.00 órára

A VÁLOGATÁS A GYŐRI NEMZETKÖZI GRAFIKAI BIENNALÉK ANYAGÁBÓL
című kiállítás megnyitójára.

A kiállítást megnyitja:
Lóska Lajos művészettörténész

A kiállítást rendezte:
Budahelyi Tibor képzőművész

Cím: Budapest XXI., Szent Imre tér 3., Telefon: 276-7343
Megtekinthető: 1998. január 4-ig, hétfő kivételével naponta 10–18 óráig

A HELYTÖRTÉNETI GYŰJTEMÉNY
várja a látogatókat a CSEPEL TÖRTÉNETE NAPJAINKIG
című állandó kiállítás és a KOVÁCS MŰHELY megtekintésére.

F.k.: DR. BOLLA DEZSŐ

THE
MASTERS
OF
GRAPHIC ARTS
INTERNATIONAL BIENNIAL
GYŐR

GYÖR József épület

– Bp. Üllői úton, postaépülete 1949

Postaép 81. sz ill

GYÖR JÓZSEF

SZOC 14.0.

GYŐR

Az egykori Szentháromság Kórház, amely Újvárosban 1895-ig működött. Kapuja felett márványtábla őrzi az adományozók emlékét. Fotó: SZÜK ÖDÖN

Kórház Újvárosban

Kétszázötven éve határozták el

1748. február 25-én határozta el Győr város tanácsa, hogy a szerencsétlenek és öreg betegek részére *ispotályt* létesít. E célra kívánta felhasználni Mittenzwey Mihály 1000 forintos hagyatékát. Mária Terézia királynő Pozsonyban, 1749. március 14-én kelt parancsa rendelte el az Újvárosban lévő evangélikus-kálvinista imaház és telek kisajátítását kórház céljára. Újfalunak – mai nevén Újvárosnak – már 1519-ben volt kórháza és temploma, mely Szent Katalinról volt elnevezve. Ez a török időkben elpusztult. A szakértők az épület árát 4159 forintban, a telekét 282 forintban és 50 dénárban állapították meg. A kártalanítás megtörtént. A nagyjából fából készült ház még a kisajátítás évében porig égett. A romok helyén épült fel 1749. október 25. és 1750. november 15. között az ispotály.

Dr. Mulartz János Henrik várerődítési orvos és felesége, *Neupauer Mária* 12.000 forintos alapítványt tett 1753. április 24-én a szenvedő emberekért, különösen az öreg és beteg szolgákért és utasokért, akik nem tudnak továbbmenni. *1763-ban Mulartzék újabb végrendeletükben minden vagyonukat az újvárosi Szentháromság Kórházra hagyták;* Mária Terézia adományukat ez év augusztus 22-én hagyta jóvá.

A Csejtey-telken – amit a város megvett – 1765-ben felépíti dr. Mulartz a házát, itt lakott; majd a harmincadhivatal működött benne és 1848-ban a kórházhoz csatolták. A ma is meglévő Kossuth Lajos utca 13. számú, egyemeletes barokk ház kőkeretes, kosáríves kapuja felett márványtábla hirdeti dr. Mulartz és felesége emlékét. 1733 januárjában végrendeletében módosítást eszközölt az örökhagyó, mert nem volt megelégedve a város felügyeletével – sikkasztással vádolta a felügyelőket –, a székeskáptalanra szerette volna a jogot átruházni. A város fellebbezett, sikerrel, mert Mária Terézia az 1763-ban kötött végrendeletet ismerte el. Végül megegyezés született a két fél között és dr. Mulartz 1773. december 20-án kelt utolsó végakaratában úgy rendelkezett, hogy a város telkén épült háza és a kötelezvényekben fekvő 22.000 forint vagyona is a Szentháromság Kórházra szálljon. A hagyaték felett a felügyeletet egy védnök irányításával Győr város polgársága gyakorolta. Már jóval előbb – az alapkő letételénél – 320 forintot adott a kórház kápolnájában létesítendő kriptára, hogy ott feleségével együtt a végső nyugalmát meglelje.

Mulartz végakarata tette lehetővé, hogy valóban kórház váljon a szegényes felszerelésű ispotályból. Patika azonban csak a belvárosban volt; este, ha bezárták a városkapukat, nem lehetett orvosságot beszerezni. A hiány megszüntetésére Spanfelder Ferenc nagyszombati gyógyszerész letelepedést kért és kapott Újvárosban. Sajnos dilettánsan működött és munkájával több bajt, mint hasznot hozott a kórháznak. Általában a nem megfelelő gyógyszerészmunkát igazolja a 1786. február 21-én Budán kiadott helytartótanácsi rendelet: *„Nem szabad a gyógyszerészek egyetemi képzésénél a pénzzel takarékoskodni, hogy azok tökéletes kiképzést kapjanak stb."*

Újvárosban a Szentháromság Kórház 1895-ig működött. A nádorvárosi új Szentháromság Kórház Hübner Jenő műépítész tervei szerint épült és 1895. november 3-án – 80 ággyal – adta át Zechmeister Károly polgármester Győr közönségének. A kórház igazgató főorvosává dr. Petz Lajost nevezték ki.

Veszprémi György

...OK, VÉLETLENEK

...cialista Párt állt Hitler mögött, amelynek ...tler néhány német katonatiszt, köztük Lu... ...től balra) támogatásával berlini bevonu... ...ak a müncheni sörcsarnokig jutott...

1920 februárjától a DAP felvette neve elé a nemzetiszocialista jelzőt, s átkeresztelték NSDAP-ra. Nem mintha ezzel nagyobb befolyást tudtak volna elérni, hiszen csak Bajorországban voltak ismertek, s több hasonló pártocska is működött, de Hitler

...pillanatok ...történelméből

tiltakozott mindenféle pártfúzió ellen, s nem engedett helyet másnak a maga kis szemétdombján.

Persze közben gőzerővel folyt a párt arculatának formálása. Akkoriban ugyan még nem nevezték így a dolgot, ám ennek ellenére mégis jól értettek hozzá. Megkomponálták a zászlót, vörös, fekete, fehér színekkel, horogkereszttel a közepén. Megszületett a karlendítéses „Heil, Hitler!" köszöntés, elkészültek a SA-legények barna uniformisai, szépen alakultak a különböző osztagok – kerékpáros, lovas, technikai, sőt, még zenei is –, az utcákon meg mindennaposak voltak a verekedések a különböző pártok irreguláris csapatai között. Ebben leginkább az SA-legények jártak az élen, ezért aztán felmerült a bajor belügyesekben a gondolat, hogy a még mindig osztrák állampolgár, bajkeverő pártvezért kiutasítják Németországból. Ezt a kisebb-nagyobb börtönbüntetések dacára mégis megúszta Hitler, mert arra hivatkoztak a bajor belügyben, hogy ez a döntés nem lenne demokratikus...

Ám 1923 az eddigieknél is kritikusabb év volt Németország történetében. Januárban a jóvátétel nem teljesítésére való hivatkozással *francia–belga csapatok szállták meg Ruhr-vidéket*. A tény ismét felborzolta a kedélyeket, a népharag a franciák mellett a kormányzó centrum és szociáldemokrata pártokra zúdult, vélt tehetetlenségük okán. Közben Gustav Stresemann kormánya éppen azon munkálkodott, hogy előmozdítsa a német–francia közeledést.

Ezért Hitlerék ősszel már úgy érezték, elérkezett az ő idejük. Korábban még *arra is gondoltak, hogy Mussoliniék mintájára megrendezzék a „Marsch nach Berlin"-t*, ám ettől elálltak, mert be kellett látniuk, hogy Münchenen kívül nem számíthatnak támogatókra. Önbizalmukat viszont kétségkívül növelte a későbbi náci központban, Nürnbergben megrendezett Deutscher Tag (Német Nap), ahol Hitlerék társaságában olyan prominens figurák bukkantak fel, mint *Ludendorff* tábornok és *Scheer* admirális. Sikerült összehozniuk a *Deutscher Kampfbundot* (Német

Az ősi germán tradíci...

Harci Szövetség) is, s egyre ...ték magukat.

Ám *Gustav von Kahr* ... nevezése áthúzni látszott ...kat. Kahr és monarchist... ...tak elragadtatva Berlin p... ...guk is puccsot terveztek, ... a nácik nélkül. Ezért azt ... november 8-án a Bürg... ...braukellerben, amint Kah... éppen gyűlésüket tartot... néhány korsó sör mell... SA-osztagok szállták m... pincét, majd Hitler is b... ...pett, felállt egy székre, ... jelentette: „A nemzeti f... ...dalom kitört." Kahr és a... ...zérei az első ijedtségük ... nem tehettek mást, me... ...kudtak Hitlerékkel.

Másnap délelőtt – utó... már nehéz kinyomozni, ...lyen céllal – náci csoport... indultak a müncheni b... város felé. Az Odeonpl... ...zon azonban, számukra is

...irályi kastély

elvadult park felújítása is hamarosan megkezdődik. Néhány év múlva egy valóban sokoldalú kulturális központtá válik. S ez a funkció méltó az épület évszázados művelődéstörténeti és történelmi hagyományaihoz.

A kastély már ma is népszerűségnek örvend, az elmúlt évben nem kevesebb, mint kétszázezer látogatója volt. Szó szerint egymást érik a csoportok. Lehetőség van egyéni bejárására is, de érdemesebb igénybe venni a szakvezetést. Ennek keretében a még helyreállítás előtt álló szárnyakat is megtekinthet... ...Persze az igazi élményt az ente...

Szanyi: Távolugrás a foci-vébén?

A mezőgazdasághoz a természet kegyes volt, az ágazat a mostani nyugalmat elsősorban az időjárásnak köszönheti – mondta lapunknak adott interjújában *Szanyi Tibor*, a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium politikai államtitkára. – Ilyen szép, kiegyensúlyozott és rendes tavaszunk régen volt – tette hozzá. – Korábban bőséges égi áldás esetén a felesleg és a túltermelés gondot okozott, most viszont életbe lépnek az intervenciós mechanizmusok, amelyek nem engedik az árakat a mélybe zuhanni túltermelés esetén, a gazdák biztos jövedelemre számíthatnak. Akinek

Szanyi Tibor

1956. július 13-án született Budapesten.
1980-ban a budapesti Marx Károly Közgazdaság-tudományi Egyetem külgazdasági szakán diplomázott.
1982-ben a római magyar nagykövetség FAO-irodáján dolgozott.
1986 és 1990 között az agrártárca nemzetközi főosztályának többoldalú kapcsolatok felelőse (európai- és világszervezetek).
1987-ben egyetemi doktori címet szerzett.
1990–92-ben a Magyar Vállalkozói Kamara főtitkára.
1992–1998 között az Euro Info Service igazgatója.
1998 óta az MSZP egyéni országgyűlési képviselője (Budapest, XIII. kerület).
1998–2002 között a magyar Országgyűlés európai integrációs ügyek bizottságának alelnöke.
2002 májusától a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium politikai államtitkára.

közös piaci idők protekcionizmusa nem jó, mert ha az EU falakat emel a határaira, a belül lévők ellustulnak. Az új irány a támogatások visszafogása, és a fejlesztések erősítése.

– Gyakran a fejünkre olvassák, hogy a magyar paraszt a negyedét kapja a nyugat-európainak – jegyezte meg Szanyi –, merthogy ebben állapodtunk meg. De ez sántít, mert nem a negyedét, hanem 55 százalékát kapja. És nem annak az 55 százalékát, amit a nyugati termelő kap, hanem azt, amennyi amúgy a mi viszonyaink között az uniós mechanizmusok között nekünk járna. Az 55 százalékban kifejeződnek a természeti viszonyok, a történelmi termésátlagok, és jelen pillanatban a magyar 55 százalék nominális értelemben több mint a finnek 100 százaléka, mert az északi országban jóval gyöngébbek a termelési feltételek. Az 55 százalék tehát a mi 100 százalékunk 55 százaléka, de a lengyelek négyszer akkora területre csak kétszer annyi pénzt kapnak – ugyanúgy 55 százalékot –, mint mi. Ellenben igaz, hogy egy holland gazdaság nominális 100 százaléka valóban négyszer akkora, mint a mi 55 százalékunk.

Arra a kérdésünkre, hogy az EU mely fórumain lehet a magyar érdekeket a legjobban védelmezni, Szanyi – aki az MSZP integrációs bizottsági elnöki tisztét is ellátja – azt felelte: eddig azt hittük, hogy értjük az EU-t, de május 1-je óta mintha kissé félre is értenénk. De ez is a pszichózis része: most már tagok vagyunk, s nem fékez bennünket az, hogyha valamit rosszul gondolunk, az hátráltatja a belépésünket. – Verseny kezdődött a pártok között – jelentette ki –, és ebben sajnálatos módon a kormányzó MSZP is részt vesz. Megy a licit, hogy ki fogja jobban képviselni a nemzeti érdekeket az Európai Parlamentben. Ez azonban akkora butaság, mintha azt mondanánk, hogy nagyot fogunk távolba ugrani a foci-vb-n. Senkit nem fog érdekelni, hogy mekkorát ugrunk, amikor a focit gólra játsszák. Jelenleg nyolc párt óhajtja a nemzeti érdekeket képviselni az EP-ben, ami örvendetes. Csak arra vagyok kíváncsi, ki fogja intézni az összeurópai ügyeket. Merthogy tudtommal az EP ezzel foglalkozik. Az Európai Parlamentben nincs terepe a nemzeti érdekérvényesítésnek. Olyannyira nincs, hogyha ott bárki bármilyen nemzeti ügyet előhoz, szó szerint és alkotmányos értelemben is megvonják tőle a szót. Az EP egy-egy képviselőjére átlagban és évente éppen fél perc felszólalás jut – ezért bajos olyat várni ettől a testülettől, amit nem fog beteljesíteni.

A nemzeti érdekérvényesítés terepe az Európai Tanács, ez valóban döntéshozó testület, mondta Szanyi. A tanács ülésein viszont félévente a miniszterek és a kormányfők találkoznak. Az ET keretein belül működő szakminiszteri tanácsokban már minden tagország a maga szempontjait „nyomja", sok az alkalmi szövetség, ez kifejezetten és kizárólag az „önző" nemzeti érdekek terepe.

Szanyi, aki *Németh Imre* távollétében gyakran képviseli hazánkat a miniszterek tanácsában, azt is elmondta: minden ország képviselőit meghatározza a hazai háttér. – Ha itthon utcai csatározások folynak, akkor én Brüsszelben béna kacsa vagyok. Ha azt látják, hogy a szakmai szervezetek fölzárkóznak, nagyobb eséllyel léphetek föl. Amikor arról volt szó, hogy a dohánytermelés esetében visszavonnák a támogatásokat, fölszólaltam, és elmondtam, mi ebben nem vagyunk érdekeltek, mert Északkelet-Magyarországon a dohánytermelés a romák megélhetése, a tervbe vett módosítás a munkanélküliség növekedéséhez vezetne, nem vállalhatjuk, hogy egy agrártámogatási ügy etnikai kérdésként köszönjön vissza. Megértették az aggályainkat.

RÁB LÁSZLÓ

kukoricája vagy búzája van, nagyon jól tudja, hogy a búza tonnánkénti ára nem eshet 23, a kukoricáé meg 21 ezer forint alá.

Szanyi szerint az ágazat szereplői tisztában vannak az új szabályokkal. Az alanyi jogon járó támogatásokat december elseje után lehet fölvenni. Szanyi példát is említett. Ha a gazda 300 hektáron búzát termel, a termékértékesítésen túl területalapon december 1-je után hozzájut tízmillió forint plusz összeghez. És a teendő „mindössze" annyi, hogy be kell tartani a gazdálkodási szabályokat, és eleget kell tenni az adminisztrációs kötelezettségeknek. Az állattartók a termelés után nem kapnak támogatást, itt csak fejlesztési forrásokhoz lehet hozzájutni.

Az államtitkár úgy véli: az ágazat szereplői nem félnek a versenytől és a szabad piac kiszélesedésétől. – Ne csináljunk úgy, mintha eddig nem versenyeztünk volna, hiszen ezért történt a rendszerváltás. Aki nem akar versenyezni, alakítson kommunisztánt, és nézze meg, mi történik vele. A tapasztalatok szerint a versenyben a nyugat-európai termelők sem véreznek el, csak akkor, ha valamit nagyon rosszul csinálnak.

Szanyi arról is beszélt, hogy a jelenlegi világkereskedelmi tárgyalások azt mutatják, hogy fokozódik a verseny, Európa pedig egyre határozottabban megnyitja a piacát. E mögött az a gazdaságfilozófiai tapasztalat áll, hogy a

Infotainment

Shakespeare tollára méltó történet vonul végig a magyar írott sajtón. Van benne szerelem, féltékenység, halál, bűn és bűnhődés – az élet örök dolgai. Egy férfi – a hír szerint – tyúkkal csalta a feleségét. Az asszony azonban rájuk nyitott. Ezek a jó történetek, amelyekben el lehet tűnődni a részleteken. Mivel tudott többet a baromfi, mint a feleség? Volt valamilyen konkrét trükkje vagy csak a változatosságot kereste nála a férfi? Hogyan jött létre az in flagranti helyzet? Elsőre lebuktak, vagy ez már a sokadik légyott volt? Féltékeny volt netán az asszony, s figyelte minden lépésüket? Vagy véletlenül buktak le, mert a feleség gyanús kotkodácsolást hallott a tisztaszobából?

A folytatás is csupa izgalmas rejtély: amikor a nej rajtakapta élete párját a tyúkkal, a férj meg akarta ölni az asszonyt. A hír szerint az volt az indíték: attól tartott, kiderül, miféle szeretőt tart. Ebből látható, hogy abban a társadalomban, ahol ez megtörtént, még nem igazán nyitott a közgondolkodás. A közvélemény sokkal könnyebben elfogadja a feleség megölését, mint azt, ha a férj baromfival közösül. Minthogy azonban a feleség gyorsabban futott férjénél, nem sikerült a dolgot titokban tartani. (Egyes médiaiskolákban tanítják is: csak az a hír, amit valaki el akar titkolni.) Kiderült azonban az igazság: a drámai helyzet valamilyen katartikus megoldás után kiáltott. Az intoleráns falubeliek felszólították a férfit, hogy keressen egy kötelet, és akassza föl magát. Megint elgondolkodtató, hogy ugyanez lett volna-e az álláspontjuk, ha a férjnek sikerül utolérni a feleségét, és a szomszédok csak arról szereznek tudomást, hogy megölte a nejét, a tyúkrománc azonban örökre titokban marad. A szomszédok javaslatát azonban a férj is helyénvalónak tartotta: fogott egy kötelet, és felkötötte magát. A katarzishoz már csak a tyúk sorsának megoldása hiányzik. Ő maradt utoljára, de a végzet rajta is beteljesedett: levágták és megfőzték.

Az eset nem Magyarországon történt. Nem is a művelt és nagy tekintélyű Európai Unió valamely országában. Nem is a szabadság hazájában, az Egyesült Államokban. Már inkább történhetett volna valamelyik posztszovjet utódállamban, bár ott hitelesebb, ha nem baromfi, hanem valamely kérődző, kecske vagy juh a tragikus hősök egyike. A hírből azonban kiderül, hogy a történet Zambiában játszódott, egy faluban, a fővárostól, Lusakától 50 kilométerre. Zambia kétségtelenül olyan ország, amelyről könnyű elhinni, hogy ott ilyesmi megtörténik. Nemigen tudjuk persze, hogy melyik részén van Afrikának, mennyi ott a lakosság száma, az egy főre jutó GDP, a foglalkoztatottsági ráta, a gyermekhalandóság vagy a HIV-fertőzöttek aránya az ivarérett lakosság körében – de lám nem is azok a fontosak, hanem az ilyen mély, érdekes, szórakoztató és megdöbbentő emberi történetek. A zambiai tyúkszexről szóló hír már tipikusan a modern tömegmédia infotainment irányzatának terméke: az információnak nem okvetlenül fontosnak, még csak nem is feltétlenül igaznak, hanem mindenekelőtt szórakoztatónak kell lennie. Ám az infotainment is valamiképpen Arisztotelész Poétikájának srófjára jár: a hősök elkerülhetetlen pusztulása az olvasóban felkelti a részvét érzését, és a félelmet, hogy talán ő is hasonló sorsra juthat. A szenvedélyek felkeltése által tisztít meg a káros szenvedélyektől, szorongást kelt, hogy megszabadítson a szorongástól. De jó, hogy mi jobbak vagyunk ennél, hiszen ilyen csak a zambiaiakkal fordulhat elő, gondoljuk megnyugodva, és ez nem más, mint a modern média keltette katarzis.

Katarzisra persze a zambiaiaknak is szükségük van. Ott talán úgy kezdődik a színes hír, hogy szürkemarhával csalta férjét egy asszony. A figyelemre méltó eset Budapesttől 50 kilométerre történt egy faluban, a távoli Magyarországon, ahol közismerten szigorúak a közösségi erkölcsök, és a gulyásleves a nemzeti étel.

TANÁCS ISTVÁN

HIRDETÉS

Befektetés a gazdaságba

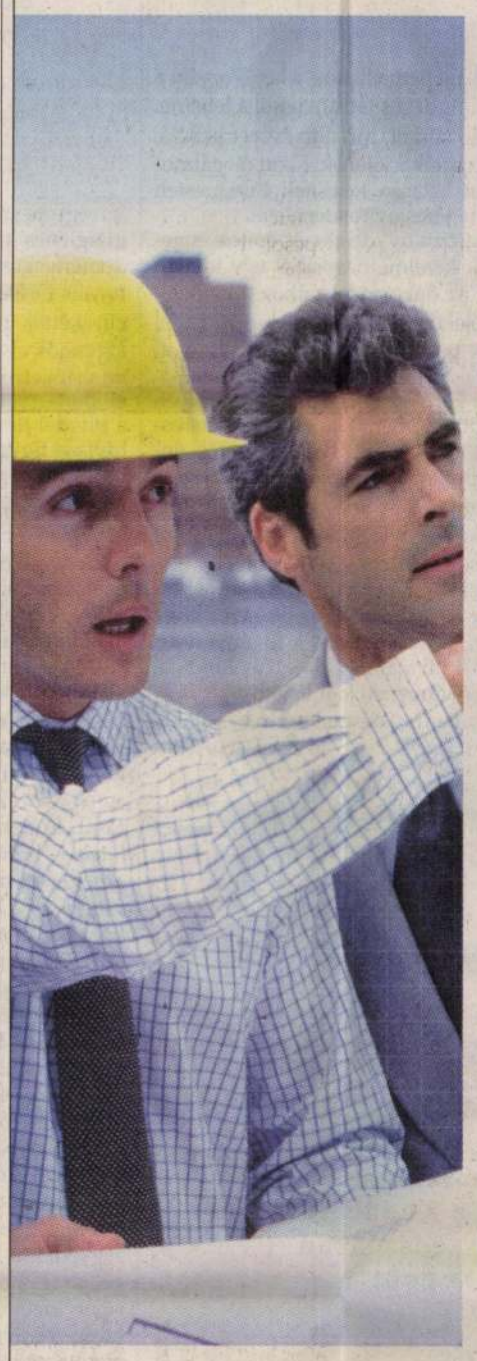

Európa **itt épül**

Európai Uniós tagságunkkal megnyílt a lehetőség, hogy felépítsük azt a Magyarországot, ahol szeretünk, szeretnénk élni! Ha vannak elképzelései, tervei vagy vállalkozása, amelyet fejleszteni szeretne, akkor nyújtsa be pályázatát most! Az Európa Terv minden idők legnagyobb támogatási alapja, amelyet a magyar gazdaság, környezet és emberi értékeink fejlesztésére használhatunk. Rajtunk áll, hogy milyen országot építünk!

Most az Ön tervei kellenek Magyarországnak

EURÓPA TERV

Nemzeti Fejlesztési Terv

Érdeklődjön a pályázati lehetőségekről: **06-40-2004-94, www.europaterv.hu**

Konstruktív segítség nélkül

Nincs helyük Budapesten a különleges acélkockáknak

Egyelőre nem tudni, mikor, s egyáltalán sikerül-e bárhol is elhelyezni Budapesten az európai uniós csatlakozásunknak emléket állító Konstruktívot, az élére állított, három monumentális kockából álló, 160 tonnás építményegyüttest, amely – megálmodói és tervezői szerint – a legkülönfélébb kulturális és szórakoztató programoknak adna otthont. A Felvonulási tér után most a Millenniumi Városközpontból kénytelenek távozni a kivitelezők, becslésük szerint hozzávetőleg harmincmillió forintos kárral. Az építkezés alapozása ugyanis gyakorlatilag már megtörtént. A nyilatkozatokból úgy tűnik, sajnálatos félreértésnek esett áldozatául a modern építészeti alkotás.

A három kocka építését engedély hiányában a múlt hét második felében állíttatta le a IX. kerületi önkormányzat. A munkagépek, a vasbeton alaphoz elkészült acélvázak, a különböző feszítők magukra hagyva állnak a Nemzeti Színház tőszomszédságában. Az ünnepélyes átadást, illetve megnyitót eredetileg június 10-én, a kormányfő jelenlétében rendezték volna.

A Konstruktív hányattatása akkor kezdődött, amikor a helyszínéül kiválasztott Felvonulási térre megtagadta az engedélyt a főváros, és a kerületek hasonlóan elutasítóak voltak. Végül *Demján Sándor* sietett a tervező segítségére, felajánlva a majdan konferencia-központnak helyet adó területet. De ha a létesítmény nem épül meg záros határidőn belül, eleshetnek a tervezők attól a Magyar Fejlesztési Banktól (MFB) pályázat útján elnyert háromszázmillió forinttól is, amelynek feltétele volt, hogy az épület az eredeti helyszínen május 31-ig, a mostani ideiglenesen pedig június 10-ig álljon.

Mind az alkotók, mind a Demján-érdekeltségbe tartozó, a Millenniumi Városközpont építéséért felelős Duna Sétány Székház Kft. a kivitelezés mellett érvel. *Sokorai István*, a kft. ügyvezetője a *Népszabadság* kérdésére elmondta: az MFB egy hónapja kereste meg a társaságot kérésével. A Duna Sétány nem zárkózott el a Konstruktív felállításától, hiszen a terület népszerűsítése érdekében áll. A bérleti szerződés alapján augusztus végéig maradhatnának az építmények, a megállapodás értelmében az engedélyek beszerzése a Konstruktív Bt. dolga. A kft. a telek tulajdonosaként már megadta hozzájárulását. Sokorai István szerint a kockák tervezőit előre tájékoztatták, hogy a Duna Sétánynak már van érvényes építési engedélye a városközpont főépületére, a több tízmilliárd forintért megvalósuló szálloda- és konferencia-központra. Ferencváros épp erre hivatkozva nem adott ki újabb építési engedélyt ugyanarra a telekre. Mindezektől függetlenül Sokorai István bízik abban, hogy a kerület mégis talál valamilyen átmeneti megoldást a terület népszerűsítésére.

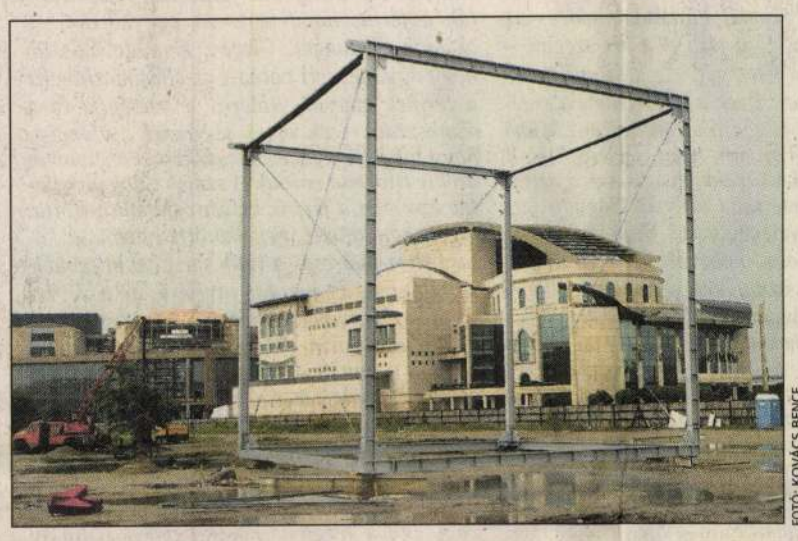

FOTÓ: KOVÁCS BENCE

A Konstruktív felállítása elkezdődött a Nemzeti Színház mellett

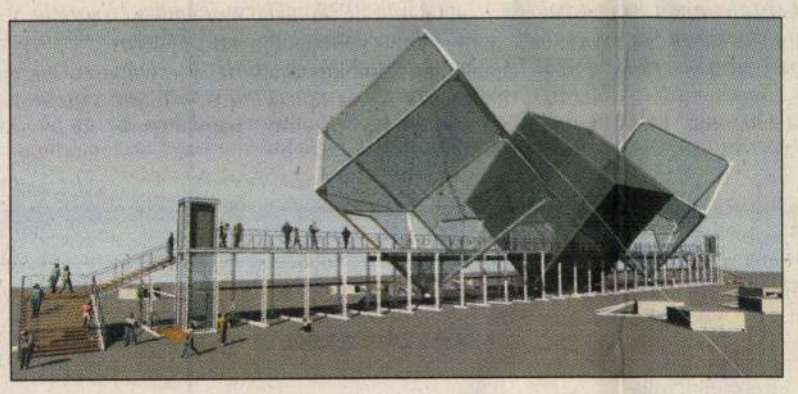

Ilyen lenne a kész építmény

Ha tudtunk volna az érvényes építési engedélyről, neki se kezdünk a munkának – mondta lapunknak *Erdélyi Zsolt*, a Konstruktív egyik felelős koordinátora. Hozzátette: a Duna Sétány Kft. vezetői bizonyosan nem szándékosan, de elfelejtették tájékoztatni társaságukat az érvényes engedélyről. Így alakult ki a „szerencsétlen patthelyzet". Az MFB szerencsére nem vonja meg támogatását, de a kieső csaknem harmincmillió forintot már a bt.-nek kell előteremtenie, ami nem lesz könnyű.

Erdélyi Zsolt elmondta: bizakodásra adhat okot *Demszky Gábor* főpolgármester ígérete a Konstruktív támogatására, illetve az a tény, hogy a Felvonulási térre a múlt hét végi Sting-koncert miatt nem kaptak engedélyt. A koordinátor szerint jó megoldás lenne, ha a Konstruktív az Időkerék mellett állhatna, a kettő együtt a főváros impozáns látványossága lehetne. De az idő sürget, mielőbb helyet kellene találni az acélkockáknak. Ezért megálmodói most lázasan keresnek Budapesten 100x45 méteres nyitott területet.

A Konstruktív ideiglenes építési engedélyének kérelme nagyjából egy időben érkezett az önkormányzathoz a kivitelezésről tájékoztató lakossági bejelentéssel – tudtuk meg *Gegessy Ferenc* IX. kerületi polgármestertől, aki elmondta: sajnálatos, de a kerület szakemberei semmilyen „jogi kibúvót" nem találtak. Ha a városközpont főépületére érvényes építési engedéllyel nem foglalkoznának, az ideiglenes hozzájáruláshoz akkor is rengeteg, hónapokat igénylő szakhatósági eljárásra kellene sort keríteni.

Gegessy Ferenc, mint mondta, azt tanácsolta a Konstruktív Bt.-nek, hogy nyújtson be fellebbezést a fővárosi közigazgatási hivatalhoz. Ha ez utóbbi talál megfelelő, átmeneti jogi lehetőséget, úgy elhárulhat az akadály a kivitelezés elől.

KÁLMÁN ATTILA

Elhúzódó egyezkedés a nagykörúti villamosról

Többszöri határidő-módosítás ellenére sem tudni még, hogy mikor, ki és főként milyen villamost szállít a Nagykörútra. A BKV illetékesei lapunknak legutóbb május végére ígértek eredményt, ám tegnap arról tájékoztattak, hogy még mindig nem született megállapodás az ügyben. Mint arról beszámoltunk, a pályázat korábbi nyertese, a német Siemens konszern hónapokkal ezelőtt – nem sokkal a szerződéskötés után – bejelentette: üzemi ellenőrzésre visszarendeli a világ számos városában közlekedő Combino villamosait, összesen mintegy 400 szerelvényt. Ilyeneket szállítottak volna Budapestre is, negyven darab egy légterű kocsit, 40 milliárd forintért. A járművekről azonban kiderült, hogy jóval a több millió kilométerre tervezett futási idő lejárta előtt, alig kétszázezer kilométer megtétele után, úgynevezett fáradásos törések jelentkeznek a kocsiszekrényeken.

A gyártó, amint értesült a néhány külföldi nagyvárosban tapasztalt esetről, leállíttatta a járműveket, s értesítette a hibákról a BKV-t is. A két cég illetékesei hetek óta tárgyalnak arról, képes-e a Siemens olyan új ajánlatot tenni – s biztonságos járművet szállítani –, amely továbbra is jobbnak számít a korábbi versenytársaknál. A fővárosi közlekedési cég illetékesei többször jelezték, hamarosan véget érnek az egyezkedések, ám úgy látszik, a tervezettnél később születik megállapodás. Bár részleteket a tárgyalási folyamatban senki nem árul el, úgy hírlik, a BKV már a második és a harmadik helyen végzett Alstom és Bombardier cégekkel is egyeztet. A BKV vezérigazgatója, *Aba Botond* korábbi nyilatkozatában nem zárta ki új pályázat kiírását sem, ha nem tudnak megegyezni a Siemenssel. Akkor jelezte azt is, ha erre kényszerül a cég, nem tudni, mikor lesz új villamosa Budapestnek. Többször elhangzott az is, ha mégis az eredeti gyártó szállít, a szokásosnál nagyobb kötbért rónak ki a késésért, ami már most is több hónapra tehető. A szigorú kötbért az eredeti szerződés is tartalmazza.

A fővárosi Fidesz–MKDSZ-frakció azonban nemcsak a késedelmes szállítás miatt aggódik. Úgy vélik, a Siemens bármilyen ajánlata már csak prototípusra szólhat, amelyet hosszadalmas vizsgálatnak és próbafuttatásnak kell alávetni, emiatt teljesíthetetlen a szerződésben vállalt szállítási határidő, amely szerint az első új, 54 méter hosszú, egy légterű villamosok a próbafutást és a hatósági vizsgát követően már 2004 végétől szállították volna az utasokat.

N. H. E.

Civilek védenék a zsidónegyedet

A régi pesti zsidónegyed területének ideiglenes műemléki védettségét kezdeményezte az elmúlt napokban a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal (KÖH) elnökénél néhány budapesti polgár. Ugyanők civil közösséget is szerveznek az értékek védelmére. A KÖH elnöke elvben egyetért a kezdeményezéssel, de a hivatal területi felügyelője arra is felhívja a figyelmet: a közvetlen veszélyben lévő házak esetében kétélű fegyver lehet az ideiglenes védelem.

A Belső-Erzsébetváros régi pesti zsidónegyedként ismert területe két évvel ezelőtt a világörökség listájára is fölkerült. A szakemberek akkori félelmei azonban valóra váltak: azóta felgyorsultak a városrész hagyományos jellegét megváltoztató bontások és építkezések. A kilencvenes évek végén megszületett szabályozási tervnek megfelelően a helyi önkormányzat megkezdte az úgynevezett Madách-sétány kialakítását. Ennek következtében olyan épületek is bontócsákány alá kerülhetnek, amelyeket ma már műemlékké nyilvánítana a KÖH. A helyükre tervezett új házak viszont jelentősen megváltoztatják az eklektikus városképet.

Perczel Anna építész két évvel ezelőtt kezdte meg a helyi értékek feltárását, majd a KÖH is elvégezte a tudományos kutatást. Ennek eredményeképpen a terület mai, 34 épületet felsoroló műemléki listáját további 70 házzal bővítenék. Erre a tényre alapozza kezdeményezését a Perczel Annához csatlakozó *Jávor István* filmkészítő, *Szegő György* építész és *Marinov Péter* közgazdász. Élve az örökségvédelmi törvényben lévő lehetőséggel, szeretnék elérni az egész érintett terület ideiglenes védelmét, és remélik, hogy az ilyenkor nyerhető egy-két év alatt sikerül megfordítani a folyamatot.

Elvben támogatja és mintaértékű kezdeményezésnek tartja a városrész értékeinek rendszerszerű megóvását *Varga Kálmán*, a KÖH elnöke, aki úgy látja, megfelelő tudományos felmérés után Budapest egész belvárosát hasonló keretek között kellene védeni. A védési osztályt vezető *Győr Attila* viszont hozzáteszi: jelen pillanatban egyszerűbb volna keresztülvinni egyes épületek ideiglenes védelmét. A kerületi önkormányzattal eddig folytatott tárgyalásokon kiderült ugyanis, hogy 12 műemléki címre aspiráló házat fenyeget konkrét veszély – ezekre már kiadták az elvi építési, illetve bontási engedélyt. A tervezett sétány útjába esik például több szecessziós és klasszicista lakóház a Holló és a Kazinczy utcában.

Az ÓVÁS! névvel megalakulóban lévő civil szerveződés e pillanatban leginkább a Holló utca 11. sorsáért aggódik.

Az igazi gondot az jelenti, hogy a kerületi szabályozási tervre annak idején az örökségvédelmi hivatal is áldását adta, hiszen akkor még nem volt a kezükben a ma ismert értékfelmérés. Így viszont félő, hogy az ideiglenes védelmet sikerrel támadhatja meg a bíróságon a jogaiban korlátozott tulajdonos. Ezért a hivatal területi felügyelője, *Sajti Zsuzsa* azt hangsúlyozza, hogy gyorsan kell lépni – és közben partnereket kell keresni a „túloldalon". Igazi megoldást mindazonáltal csak a szabályozási terv felülvizsgálata hozhatna.

Az ÓVÁS! névvel megalakulóban lévő civil szerveződés – melyhez többek között *Konrád György* is csatlakozott – e pillanatban leginkább a Holló utca 11. sorsáért aggódik. Hétfőn a rendőrségen bejelentették, hogy alkalomadtán gyülekeznének a ház környékén.

N. KÓSA JUDIT

HIRDETÉS

FÁTAY TAMÁS:

Győri Tanulmányok 2.
1974

A GYŐRI VÁROSKÖZPONT ÉPÍTÉSÉNEK TÖRTÉNETE

Győr azon kevés történelmi városunk közé tartozik, amelyeknek a múltban kialakult gazdasági és társadalmi jelentősége nem csökkent, hanem növekedett. A rangos múltat építészeti emlékekben gazdag patinás város sejteti. A jövő útját nagy kapacitású, erősen koncentrált ipara szabja meg. Az értékes hagyományokkal bíró, ódon városmagnak kell átalakulnia olyan ipari nagyváros központjává vagy a várostest szerves részévé, mely századunk gazdasági, társadalmi és technikai követelményeit nemcsak eltűri, hanem ki is szolgálja.

Bárhonnan szemléljük, boncoljuk a ma városának szerkezeti rendszerét, előbb-utóbb eljutunk a szívhez, a központhoz, a történelmi múltban alapított település magjához. A szív túlélte korát, de ma már képtelen kiszolgálni a nagyváros gyarapodó, óriássá nőtt testét. Teljes újjászületés szükséges. Alapos vizsgálat és kutatás után logikus és rendezett törekvés irányvonalát kell megszabni, mely megvalósítási eszközeinkkel és költségvetési fedezetünkkel is összhangban van. A rekonstrukció rendező erejét továbbra is az a mag irányítja, mely a város életét eddig is szervezte. A szív életét pedig csak új tartalom jelentheti.

Győr szervező magja az a műemlékileg védett városrész, melyet valamikor a várfalak öveztek. Századfordulónkig e területen a Széchenyi tér alkotta a városközpontot és szerepköre mindaddig meg is maradt, míg fel nem építették az új városházat.

Sajnos ez nem jelentette egyértelműen új központi mag kiépítését. A középületeket változatlanul szétszórtan építették a Belvárosban, ami a keskeny utak nagy forgalmi terhelését eredményezte. Századunk első felének városépítő munkájában nem volt egységes koncepció. A városi funkciók működésében várható fejlődés gondjai már előrevetették árnyékukat.

A sok kérdőjel robbanása az ötvenes évek végén történt, mikor az ipari fejlődés nagy lendületet adott az urbanizálódás folyamatának. A meredekre forduló grafikonok koordinátái olyan mennyiségi és minőségi követelményeket jeleztek, melyek fogadására a város alapjainak teherbíró képessége már nem volt alkalmas. Az átszervezés elkerülhetetlenné vált, de hiányzott az alkalmazható városrendezési terv. 1954-ben elkészült ugyan Győr első általános rendezési terve — melynek alapvető koncepcióját a vasúti pályaudvar kihelyezése jelentette —, a következő évben mégis végleges döntés született a vasút helyén maradásáról. Az új felvételi épület építése elkezdődött.

Az említett kritikus időpontban — az ötvenes évek végén — így mégsem állt rendelkezésre használható, reális rendezési terv. Bár akkor a városrendezési terveknek társadalmi súlya még nem volt, a várospolitikusok és városren-

dezők legnagyobb gondját az új távlati fejlesztés alapelveinek kialakítása jelentette.

S ha papíron nem is, de az agyakban megszülettek a városfejlesztés javaslatai és végrehajtásuk irányelvei. Ezeket az állami lakásépítés beruházásának céltudatos felhasználásával kellett megformálni, mert más pénzügyi keret nem állt rendelkezésre. A kötött lakásszám miatt az új lakások zöme tömeges építési móddal, új lakótelepeken, míg kisebb hányada a belvárosi rekonstrukció keretén belül hagyományos eljárással épült fel.

Logikus szükségszerűség volt tehát a Belváros újjászervezésének feladatát meghatározni: első lépés a történelmi város felmentése forgalmi és intézményterheinek súlyától, új városközpont kiépítése. A regionális jellegű közintézmények a rekonstrukciós területen, a várost kiszolgáló közintézmények pedig részben a történelmi városmagban kapják meg végleges helyüket. Az új városközpont határát az Aradi vértanúk útja, Arany János utca, Gorkij utca és a Tanácsköztársaság útja képezi. Ezen belül épül ki a közigazgatási és idegenforgalmi, kereskedelmi, valamint kulturális központ.

A műszaki és várospolitikai szempontok egyaránt azt kívánták, hogy első ütemként az államigazgatási és idegenforgalmi központ épüljön ki. Helyét alternatívák nélkül, egyértelműen lehetett rögzíteni a Városi Tanács épületével szembeni lakótömb és szállodatömb területén, melyhez később szerencsésen kapcsolódott a Honvéd ligeti Hotel Tourist. (Az átépítés előtti helyszínrajzot, a szanálás előtti állapotot a képek örökítik meg.)

Utólagosan visszagondolva a győri városközpont rendezésének logikai rendszere természetesnek és magától érthetőnek tűnik. Az ötvenes évek végén azonban ez a rendszer minden részletében sok kérdőjelet takart és nagyon sok kérdést a helyes ösztönben és műszaki ítélőképességben bízva kellett eldönteni. Ne felejtsük el, akkor az országépítés hőskorát éltük, a nagy koncepciók gyakorlatát nem ismertük, így annak rutinját sem sajátíthattuk el. A megvalósulás eszközei is nagyon korlátozottak voltak és akkor az építési tevékenység kis tételekből tevődött össze. Más mód nem adódott a koordinálásra, mint hogy az „ad hoc" döntéseket és a „napi" politika eseményeit kellett a nagy koncepcióba helyezni, azokat részleteiben megformálni, de vigyázva óvni a nagy egésznek a lényegét. Kis ügyek indították el a nagy dolgokat.

Ez történt akkor is, amikor az ÉDÁSZ Vállalat néhány lakás céljára alkalmas helyet keresett és a jó fekvésű telek érdekében némi többletköltséget is vállalt. Így vetődött fel az Aradi vértanúk útja és a Tanácsköztársaság útja találkozásában levő foghíjas saroktelek beépítésének kérdése. A legalább öt szintnek megfelelő párkánymagasság miatt keletkező többletlakások megépítését a Megyei Tanács Tervosztálya — mint a győri állami lakásépítések megbízója — vállalta. A tervezési megbízást a Győri Tervező Vállalat 1957-ben kapta meg.

Nagyon sokan úgy értelmezték a feladatot, hogy egyszerű foghíjbeépítésről van szó, eleve a párkánymagasság és beépítési vonal méreteire kell igazítani egy épületet. A tényleges helyzet azonban mást mutatott. A leendő épület a tervezett városközpont térfalának egyik sarokpontját képezte, ugyanakkor elindította és meghatározta a főútvonal további beépítését. Kérdőjelek tömegére kellett volna azonnal válaszolni. A Czuczor Gergely utca sarkán felépült 6 emeletes lakóház magasságához igazodóan ide is középmagas épület kerüljön-e, vagy kövesse a meglevő szomszéd épületek magasságát, esetleg készüljön új térfal a régi épületek szanálása árán? Indokolt-e a főútvonalra nyíló új üzleteket tervezni? Le-

het-e számolni a Tanácsköztársaság útja (akkor Sztálin út) nyugati szakaszának szanálásával, s ha igen, milyen legyen az új beépítés magassága.

A nyitott kérdésekre a városközpont további sorsának boncolása nélkül nem lehetett választ kapni. A rekonstrukció irányelveinek megfogalmazása — mint az előbbiekben már említettem — készen állt, a műszaki megoldás kevésbé, hiszen az elképzelhető alternatívák száma tekintélyes volt. Gyorsan és helyesen kellett dönteni. Más lehetőség nem kínálkozott, mint egy meghívásos tervpályázat kiírása. A Győri Tervező Iroda kezdeményezésére az Építésügyi Minisztérium hét tervezőkollektívát szólított fel a tervpályázat benyújtására, melyekből hat pályamű érkezett be. A díjazásra 18 000,— Ft-ot a Győri Tervező Iroda biztosított. A pályázati tervek bírálatát 1957. IX. 3-án tartották meg. Az első díjat nem adták ki. II. díjat kapott az építészeti és városrendezési koncepcióban legszebb megoldást adó Ulrich Ferenc és Borvendég Béla terve, melyet a bíráló bizottság a beépítési terv alapjául javasolt. Ugyancsak II. díjat kapott a közlekedési kérdéseket legjobban megoldó Cserhalmy József és Hegyi György terve. A két III. díj egyikét Tillai Ernő és Bálint János, másikat Bene László tervének ítélték.

A Bíráló Bizottság[1] a jegyzőkönyvben külön hangsúlyozta, hogy „. . . a feladat kényes és nehéz volt, egyrészt városrendezési szempontból, de nem kevésbé a forgalom szempontjából is. Ezen a — részben beépített — területen, ahol a beépítés bizonyos megkötöttségeket jelentett, ahol a beépítés egy nagy forgalmú átmenő úttal és egy nagy forgalmú híd közelsége révén oly komplikált forgalmi problémákat vet fel, amelyeknek végleges megoldása az első nekifutásra nem is volt várható . . ."

A tervpályázat tehát csak a megoldási lehetőségek vázlatát villantotta fel. Bár a tervpályázati alternatívák nem hasonlítottak a végleges megoldáshoz, mégis lényeges segítséget és műszaki támpontot jelentettek az előkészítő munkák során. A legkézenfekvőbb eredmény a tervezés előtt álló foghíjas telek beépítési előírásainak meghatározása és az a döntés, hogy a tőle nyugatra eső házsort a Jókai utcáig lebontják. A lakóépület egyik tervezője a tervpályázat bíráló bizottságának is tagja volt és az éles, de termékeny vitában egyre közelebb jutott a téma lényegéhez. Ilyen előzmények után készült el az épület terve[2], majd maga az épület 5 évvel később.

A tervpályázati kiírás, az azt követő szakmai viták a belsővárosi rekonstrukció első tudatos lépései voltak. A városfejlesztés tervszerűségének igényét a társadalmi szükségszerűség és az országépítő munka fellendülése határozta meg. Ez idő tájt, az ötvenes évek végén kezdődött az utak, a közvilágítás, a parkosítás rekonstrukciója. Ekkor kezdődött az idegenforgalom és a turizmus feléledése,

1 A bíráló bizottság tagjai

Elnök:	Weichinger Károly egyetemi tanár
Az Építésügyi Minisztérium részéről:	Hermány Géza osztályvezető
	Németh István főmérnök
A Magyar Építőművészek Szövetsége részéről:	Szrogh György építészmérnök
A Városi Tanács részéről:	Pintér József főmérnök
A Győri Tervező Iroda részéről:	Hegedűs Ernő igazgató
	Fátay Tamás osztályvezető

2 ÉDÁSZ 16 lakásos lakóépület. Munkaszám: 1—31—1961.

Építész tervezők:	Fátay Tamás és Lang János
Statikus tervezők:	Radics János és Lipovszky Péter
Gépész tervező:	Grábics Henrik

A kiviteli tervdokumentáció kelte: 1961. júl. 19.
A kiviteli költség: 3 869 000,— Ft.

s ezzel együtt értékeink megtalálása és megbecsülése. A műemlékvédelem nem egy-két megszállott igehirdető erőfeszítésében merült ki, hanem legális várospolitikai tétellé vált.

A kedvező előjelek jó irányban hatottak az alkotó munkára, melynek aktivistái lettek az építészeken, tervezőkön kívül az államigazgatás funkcionáriusai is. A szemléleti változás gyors volt. Lényeges feladattá vált a megvalósulás elősegítése, az igények gyűjtögetése, a pénzügyi források felkutatása, az építőipari kapacitás koncentrálása, egyszóval a beruházási feladatok koordinálása.

A városközpont kialakításához az első lépést a Győr-Sopron megyei Tanács Tervosztálya tette meg, mikor 1959. június 23-ára összehívta négy beruházó szerv képviselőit építési szándékuk egyeztetésére. Az Országos Idegenforgalmi Szálloda és Étterem Vállalat a Vörös Csillag Szállodát kívánta bővíteni és felújítani, az Országos Takarékpénztár és a Beruházási Bank végleges elhelyezését akarta megoldani új irodaház építésével, míg a Megyei Tanács Tervosztálya az állami lakásépítés pénzügyi fedezetével garantálta a város rekonstrukciós szándékának komolyságát. A szálloda bővítési igénye miatt kézenfekvő volt a szálló meglevő tömbjének felhasználása. A jelenlevők egyhangúlag elfogadták a részükre kijelölt területet és 1959 novemberére a tervezési programot is megadták.

Első lépésként a beépítési tervtanulmány készült el 1960. január 18-i keltezéssel[3]. A beépítési javaslat a szálló régi épületét egyrészt a főútvonalon, másrészt az Árpád út irányában bővítette, melyhez zárt sorúan összeépítve csatlakozott a Czuczor Gergely utcával párhuzamosan telepített iroda és lakóépület. A szálló új szárnya és a lakóépület egyaránt 5 emeletes megoldásként szerepelt egy belső gazdasági udvart zárva maguk közé. A beépítési terv azt is megmutatta, hogy a mai nyolcemeletes épület városképileg szükséges nagysága túl bő, így további beruházó szerveket kellett keresni. Újabb jelentkezők az IBUSZ, az Állami Biztosító és a Vámhivatal voltak.

A végleges programra 1961. X. 23-i keltezéssel tervfeladat készült[4]. Az előző beépítési tanulmánytól csak abban különbözött, hogy a Czuczor Gergely utcai lakóépület magassága négy lakószintről hat lakószintesre (a két irodaszinttel együtt 7 emeletesre) emelkedett. A szállóhoz változatlanul zárt sorúan csatlakozott.

A lakó- és irodaépület tervfeladati jóváhagyása gyorsan megtörtént és 1961. XI. 10-én a Győr-Sopron megyei Tanács Tervosztálya megadta a kiviteli tervezési megbízást a Győri Tervező Irodának. A szállóra vonatkozó jóváhagyások hosszabban folytak. Az Országos Tervhivatal a beruházási programot 1961. XII. 15-én jóváhagyólag véleményezte, a pénzügyi fedezet ezzel rendelkezésre állt.

A kiviteli tervezést zökkenőmentesen sikerült megindítani. A tervfeladat felülvizsgálatánál a tervező — már részletkérdések ismeretének birtokában — a szálló és lakóépület tömbjének teljes szétválasztására tett javaslatot. Az indokok lényeges szakmai elhatározásokból fakadtak:

3 Győri Vörös Csillag Szálloda tömbjének beépítési tanulmányterve.
Munkaszám: 233/1960.
Építész tervező: Fátay Tamás
Gépész tervező: Grábics Henrik

4 A tervfeladat dokumentációját kiselejtezték, ezért pontosabb adatokat megemlíteni nem tudok. A kiviteli tervek a Győri Tervező Vállalat tervtárában megtalálhatók.

1. A két épület szerkezete eltérő volt, nemcsak a funkciók különbözősége miatt, hanem a meglevő szálló méretrendszerének kötöttsége folytán is. Azonos időben felépülő, eltérő rendeltetésű és szerkezetű épületek szerves összeépítése csak építészeti tisztátalansághoz vezetett volna.

2. Az államigazgatási városközpont kialakításának alapelvét elsőként a területi építész 1959. december 11-én kelt szakvéleménye adta meg, mely a zárt sorú rendszerből kilépő fellazított architektonikus együttes megteremtését hangsúlyozta. A teljes központ megfogalmazása egyre jobban kitisztult — amiről a kritikusok nem tudhattak — és egyre növekvő bizonyossággal lehetett védelmezni a szálló és lakóépület különállóságát.

3. A lakóépület szintszámát gazdaságossági és bizonyos építészeti megfontolások alapján egy szinttel meg kellett emelni, a szálló és lakóépület párkánymagassága közötti különbség a 9 szintre emelés után megközelítette a 10 métert. A tervező véleménye szerint ez a körülmény eleve elvetésre kényszerítette a zárt sorú beépítést.

A nyolcemeletes épület és a Vörös Csillag (ma Rába) Szálló új végleges beépítési módja éles és szenvedélyes szakmai viták közt született meg. A kiviteli terv rekordidő alatt, 1962. július 28-ára készült el.[5] A nyolcemeletes lakó- és irodaépület, valamint a szállóbővítés Tanácsköztársaság úti részének — melyet I. ütemként kezeltünk — koordinált kivitelezése 1962. VIII. 6-án megkezdődött. A kivitelezési határidőt a lakóépületnél a szerződés 1964. IX. 17-ében állapította meg.[6]

A további munkák előkészítése egy pillanatra sem szünetelt. Az Országos Idegenforgalmi Szálloda és Étterem Vállalat megbízásából 1962. IX. 20-ra elkészült a Vörös Csillag szállófelújítás és -bővítés második ütemének tervfeladata, mely a Lenin út és Árpád út felőli részt tartalmazta. A tervet a Belkereskedelmi Minisztérium 1963. január 9-én jóváhagyta. A tervfeladat véglegesen rögzítette a főbejárat áthelyezését az északi oldalra, lehetővé téve a Lenin úti szakasz későbbi, csak gyalogforgalmú igénybevételét. A főbejárati oldal előtt kialakult teresedés és parkolóhelykiképzés pedig eleve meghatározta a Megyei Tanács

5 Nyolcemeletes lakóépület és szállóbővítés I. üteme kiviteli tervének tervezője: a Győri Tervező Vállalat. Munkaszám: 1—12—8/1962.

Építész tervező:	Fátay Tamás
Munkatárs:	Lang János
Gépész tervezők:	Grábics Henrik, Fehér Tibor, Szemethy Rezső
Statikus tervező:	Lipovszky Péter
Kivitelező:	A Győr megyei Állami Építőipari Vállalat
Építésvezető:	Takács Jenő

Beruházó: a nyolcemeletes lakóépületnél a Győr-Sopron megyei Tanács Tervosztálya, majd a Győr-Sopron megyei Beruházási Iroda, a Rába Szállónál az üzemeltető vállalat.
Építési költség: 30 133 000,— Ft.

6 A lakások műszaki átadása: 1964. IX. 17.
A Beruházási Bank és az Országos Takarékpénztár irodáinak műszaki átadása 1964. X. 23.
Az IBUSZ-iroda átadása 1964. V. 27.

új épületének külső közlekedési rendjét is. A szálló 216 ággyal bővült és ezáltal befogadóképessége 390 személyre emelkedett.[7]

Az előbb ismertetett elhatározások alapos megfontolások után öltöttek végleges formát. A belvárosi rekonstrukciós elveket újra és újra felül kellett vizsgálni, a változó igények szerint azokat újra és újra át kellett formálni. Tizennyolc év távlatából visszatekintve a városrendezési előírások lényege változatlan maradt.

Az ötvenes évek végén kialakult elvi koncepció részleteiben gazdagodott. A hatvanas évtized ennek megfelelő városrendezési elképzeléseinek hű bemutatása érdekében idézem a „Műemlékvédelem" c. folyóiratban megjelent egyik cikk[8] ide vonatkozó részletét:

„Építészeti törekvéseink fő gondját a városépítészeti vonatkozások jelentik: a műemlékvédelem és rekonstrukció kölcsönhatásának egészséges megoldása. A Belváros újjáépítése a megvalósulás hosszú útján — úgy vélem, világos meghatározások alapján történik. Nem steril új városközpontot építünk, nem is a történeti városmagot bővítjük, hanem a városközpont funkcióinak szétválasztásával olyan szélesebb kiterjedésű kettős központot teremtünk, melyben az új és a történeti központ szerkezetileg, városképileg, sőt funkciójában is egészet alkot, de tartalmában élesen szétválik. A gyökeres kettéválást fejlődésünk realitása is sürgeti, hiszen a város területi vonzásköre egyre jobban érvényesül. Egyre több regionális jellegű intézmény irányító központjának építésével kell számolnunk, ugyanakkor a városi lakosságot közvetlenül kiszolgáló szervek bázisai a várostest növekedésével a mai városközpontból egyre jobban decentralizálódnak. A városközpont regionális jellege erősebb lesz, a városi jelleg csökken. Ha ezt a folyamatot idejében felismerjük, a különböző beruházási és elhelyezési igények jól elkülöníthetők a forgalom, tömegközlekedés, telekgazdálkodás és kapacitás nagyságrendi követelményeinek megfelelően. Az új központ kiépítésénél megteremthetünk minden lényeges adottságot a városrendezési követelményeknek megfelelően, ugyanakkor a történeti mag is tehermentesül, léptékének megfelelő intézmények odahelyezésével. Az új városközpontban épülnek a regionális, megyei hatáskörrel rendelkező vállalatok, igazgatási intézmények, pénzügyi szervek, nagy kapacitású üzletek és vendéglátóüzemek, valamint a nagy forgalmat vonzó kulturális létesítmények.

A történeti városmagban maradnak a helyi jellegű vállalatok kisebb irodái, a kereskedelem átszervezésével a kis kapacitású szaküzletek, presszók, a kis forgalmat igénylő kulturális létesítmények (múzeum, képtár, levéltár) stb. Elhatározásunknak és alapelvünknek megfelelően 1971-ig I. ütemként a történeti

7 A szálló II. ütemének kiviteli terveinél a tervezői megbízás kelte 1964. II. 22. A kiviteli terv határideje 1965. XII. 10. Tervező: A Győri Tervező Vállalat. Munkaszám: 1—12—19/1965.
Építész tervezők: Fátay Tamás, Jáky György
Belsőépítész: Horváth István
Statikus tervező: Lipovszky Péter
Gépész tervezők: Grábics Henrik, Fehér Tibor, Szemethy Rezső
Közműtervező: Pintér József
A kiviteli költség a költségvetés alapján 16 845 000,— Ft.
Kivitelezés: Győr megyei Állami Építőipari Vállalat.
Építésvezető: Pattogató József
Beruházó: Országos Idegenforgalmi Szálloda és Étterem Vállalat, ügyintéző: Kapuváry Károly.

8 „Műemlékvédelem" Budapest, XII. évfolyam, 1968. 3. szám.
Fátay Tamás: Műemlékvédelem Győrött.

városrészben levő Megyei Tanács, Nemzeti Bank, MESZÖV, valamennyi nagykereskedelmi vállalat irodája, az üzemélelmezés központi konyhája stb. áthelyeződik az új központ területére. Helyükre városi vállalatok irodái, üzletei költöznek, újabb szanálási lehetőséget biztosítva ezáltal az új városközpont rekonstrukciójához."

Az elképzeléseket egyre világosabban kellett kirajzolni, hiszen a városközpont építésének I. üteme a szálló felépítésével lezárult és gondolni kellett a folytatásra is.

A befejező nagy lépést a városi tanácsházzal szembeni — a Tanácsköztársaság útja, az Aradi vértanúk útja, az Árpád út és a Lenin út által határolt — tömb átépítése jelentette. A programmal kapcsolatos tárgyalások hivatalos és félhivatalos szinten már a hatvanas évek elején megkezdődtek. Nem volt közömbös sem a nagyságrend, sem a beruházók kiválasztása. Az épület tömege nem lehetett sem kisebb, sem nagyobb az elképzeléseknél és csak regionális jellegű szerv kerülhetett a közigazgatási központba. Az már eldöntött tény volt különböző felvetődött alternatívák ellenére, hogy a Megyei Tanács épületének a városközpontban kell megépülnie. A szándékot időrendben sürgette az új színház megépítése, hiszen a volt Teleki-laktanyában[9] levő hivatalokat szanálás esetén — viszonylag kis anyagi ráfordítással — csak a Megyei Tanács régi, a Liszt Ferenc utca 13. szám alatti épületébe lehetett áthelyezni. A döntéseket siettette Győr várossá alakulása 700. évfordulójának közelgő időpontja. A városközpont teljes átépítésének 1971-re be kellett fejeződnie. Az államigazgatási központ területének szanálásában 1965. december 2-án a *Városi Tanács vezetői* és *a Megyei Tanács Tervosztálya megállapodtak. A szanálási költségeket a Megyei Tanács vállalta, a Városi Tanács pedig előlegezte.* Az egyezség a beruházás tényleges előkészítésének megkezdését jelentette. A 26 lakás és mintegy 30 közület 3098 m^2 területű helyiségének szanálása a Városi Tanácsot nem kis gond elé állította.[10]

Az 1967. január 5-én kelt beruházási célokmányt Lombos Ferenc, a Győr-Sopron Megyei Tanács V. B. elnöke és Putz József, az Észak-dunántúli Vízügyi Igazgatóság igazgatója aláírásával szentesítette. Hosszú egyeztetések, tárgyalások után vált véglegessé a tervezési program. Az építménycsoportban kellett elhelyezni a Megyei Tanács, a Járási Tanács és az Észak-dunántúli Vízügyi Igazgatóság hivatalait és egy üzlethelyiséget a népművészeti bolt céljára.

Bár a városközpont építészeti megoldására a koncepció kialakult, a részletes tervezési program ismeretében azt újra át kellett gondolni, és a lehetséges alternatívákat fel kellett dolgozni. Az ismert végleges megoldás mellett sokáig második megoldásként szerepelt egy pontházas változat, ahol az Aradi vértanúk útjához közel, avval párhuzamosan állított 10 szintes épületben a Megyei Tanács, a hozzá lepényépülettel kapcsolódó, az Árpád úttal párhuzamos 3—4 szintes épületben a Vízügyi Igazgatóság kapott volna helyet. Ezt a lehetőséget azonban el kellett vetni a Városi Tanácsház épületével kialakuló előnytelen tömegkapcsolat és a tájolási nehézségek miatt.

9 A volt Teleki-laktanya a Gorkij utca, a Bajcsy-Zsilinszky út, a Czuczor Gergely utca és a Schweidel utca által határolt tömbben helyezkedett el. Rajta kívül egy emeletes lakóház, sérült épületekben üzletek, műhelyek és újabban épült garázsok álltak a tömbön.

10 „A városközpont kialakítására vonatkozó terv végrehajtásának állása" c. 1967. VII. 18-án kelt, a Városi Pártbizottsághoz intézett előterjesztés, dr. Csernitzki Gyulának, a városi tanács vb elnökének aláírásával.

A beruházási program végül is az épület alaprajzait, tömegmegoldásait, homlokzatát úgy javasolta, ahogyan az módosítás nélkül meg is valósult.

Legkényesebb feladat a tömegképzés formálása volt. Az épülettel szemben levő, erős szimmetriatengelyre szervezett plasztikus felületképzésű Városi Tanácsház építészeti kölcsönhatását elsődlegesen kellett figyelembe venni. Az axialitás átvétele éppoly helytelen lett volna, mint azt erőteljesen felbillenteni. Igazodni kellett a környezet derékszögű koordinátában szervezett beépítéséhez is, mely az építész számára mindig előnyt jelent. A derékszögű rendszer azonban magában rejti a megoldások leegyszerűsítésének veszélyét.

Különösen a jelen helyzetben, mikor — közigazgatási központ építéséről lévén szó — a városi tanács épületének méltóságteljes nyugalmát is tükrözni kellett. A megoldást egy olyan felbontott és plasztikusan „meggyúrt" nemes anyagokkal felöltöztetett épület jelentette, mely képes kitölteni a teret, a Városi Tanács épülete felé nemes nyugalmat árasztva azzal egyenrangúvá válni, és képes a szálló és a Lenin út teresedésének lezárásával igazodni az üzletnegyed ellentétes hangulati igényéhez.

A tömegképzés jó megoldásához a kettős funkció szinte felkínálta a két építményre bontás lehetőségét, mely a térplasztika gazdagításával és a helyes felületi arányok megtalálásával a végső eredmény bizonyosságát szolgálták.

A kiviteli tervek készítésénél[11], az építési anyagok kiválasztásánál és a gépészeti szerelvények meghatározásánál alapvető szempont volt korunk technikai szintjén biztosítani az épület időállóságát. Győr középületeinél először alkalmaztak a tervezők klímaberendezést, mely műszaki vélemény szerint a századfordulóra szokványos megoldássá válik. A klíma követelte zárt nyílászárók ugyanakkor lehetővé tették az alumínium függönyfal finom profilú, könnyed kiképzését, melynek ezüsthálóját szépen keretezi a szovjet fehérmárvány-kő burkolat.

Külön meg kell említeni az épületben elhelyezett képzőművészeti alkotásokat, melyek gazdagon díszítik az épület megjelenését. A Megyei Tanács előcsarnokában Gerzson Pál festőművész faintarziája, a Vízügyi Igazgatóság előcsarnokában Király József belsőépítész fa domborműve található. A Megyei Tanács kistanácstermében Pécsi László iparművész 6 db gobelinje kerül, és miként azt a Képző- és Iparművészeti Lektorátus igazgatója megemlítette, ez lesz hazánk első „valódi gobelinterme". A büfé faburkolatának betétjeit Barabás László festőművész zománckompozíciói díszítik. Az épület déli homlokzatának földszinti kőburkolatára Hincz Gyula festőművész készített 42 m^2-es ólomberakásos kompozíciót. Bár az 1:1-es kartonok elkészültek, a mű nem születhetett meg, mert a Megyei Tanács a kb. 360 000,— Ft-os kiviteli költséget nem tudta biztosítani. Reméljük, hogy ez a tény nem a műről való végleges lemondást

11 Tervező: Győri Tervező Vállalat. Munkaszám: 1—97—2—1/1969.

Építész tervezők:	Cserhalmy József, Fátay Tamás
Statikus tervező:	Lipovszky Péter
Gépész tervezők:	Palla Dénes, Fekete László
Belsőépítész:	Nagy Szabolcs
Bútortervező:	Fokváry Iván, Németh Péter ÁÉTV
Kivitelező:	Győr megyei ÁÉV.
Építésvezető:	Pattogató József
Szakipari főépítésvezető:	Szabó György
Főépítésvezető:	Petrovics János
Beruházó:	Győr-S. m. Beruházási Vállalat
Műszaki ellenőr:	Járeb János

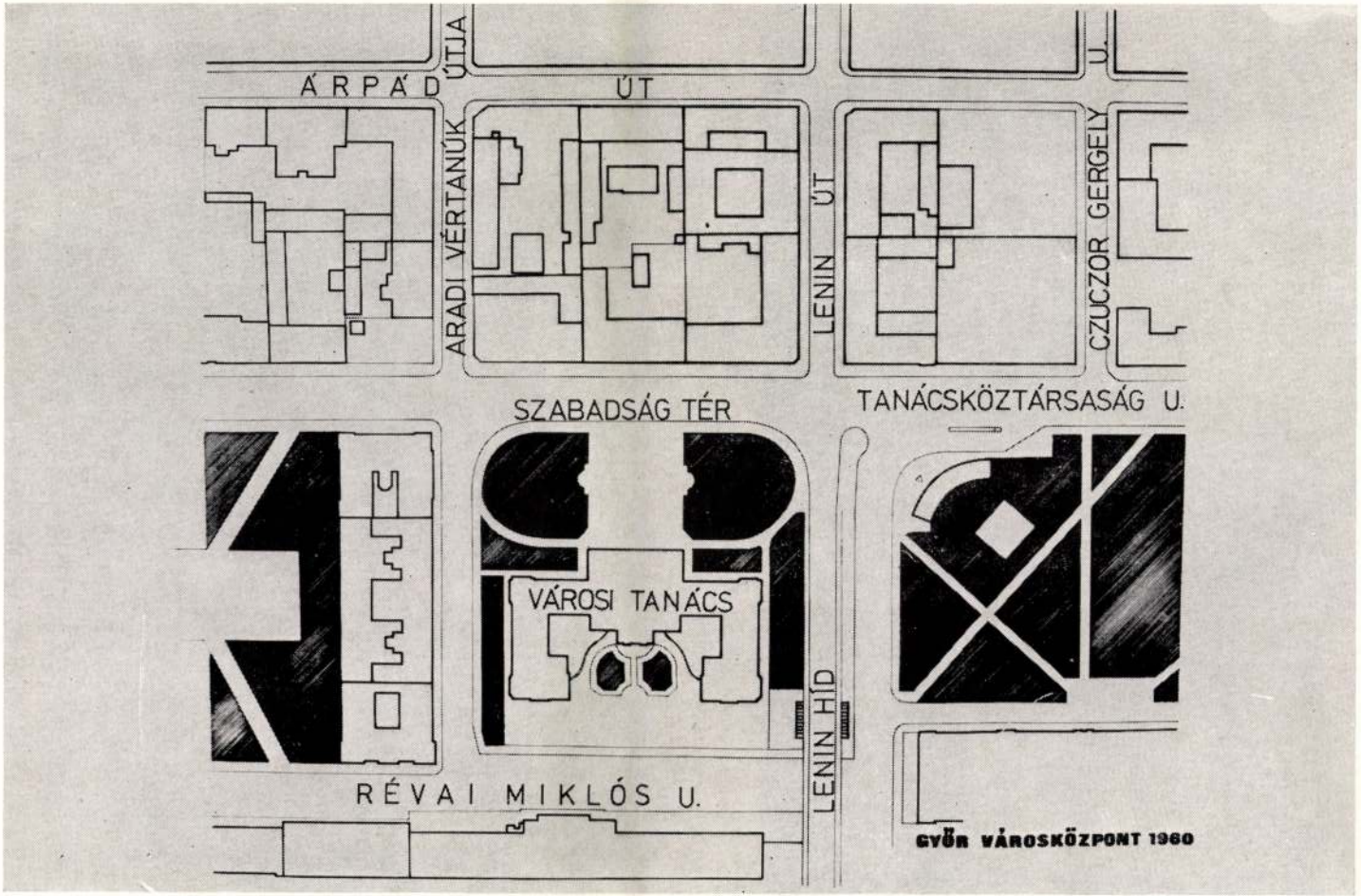

Győr városközpontjának helyszínrajza a kialakítás előtt

Az új városközpont tömbje 1966-ban a Tanácsköztársaság útja felől, az Aradi vértanúk útja sarkáról nézve. Fotó Nagy József

Az új városközpont tömbje 1969-ben a Tanácsköztársaság útja felől, a Lenin híd felől nézve. Fotó Nagy József

Az új városközpont tömbje 1968-ban a Lenin út felől,
az Árpád út sarkáról nézve. Fotó Nagy József

Az új városközpont tömbje 1968-ban az Árpád út felől,
a Lenin út sarkáról nézve. Fotó Nagy József

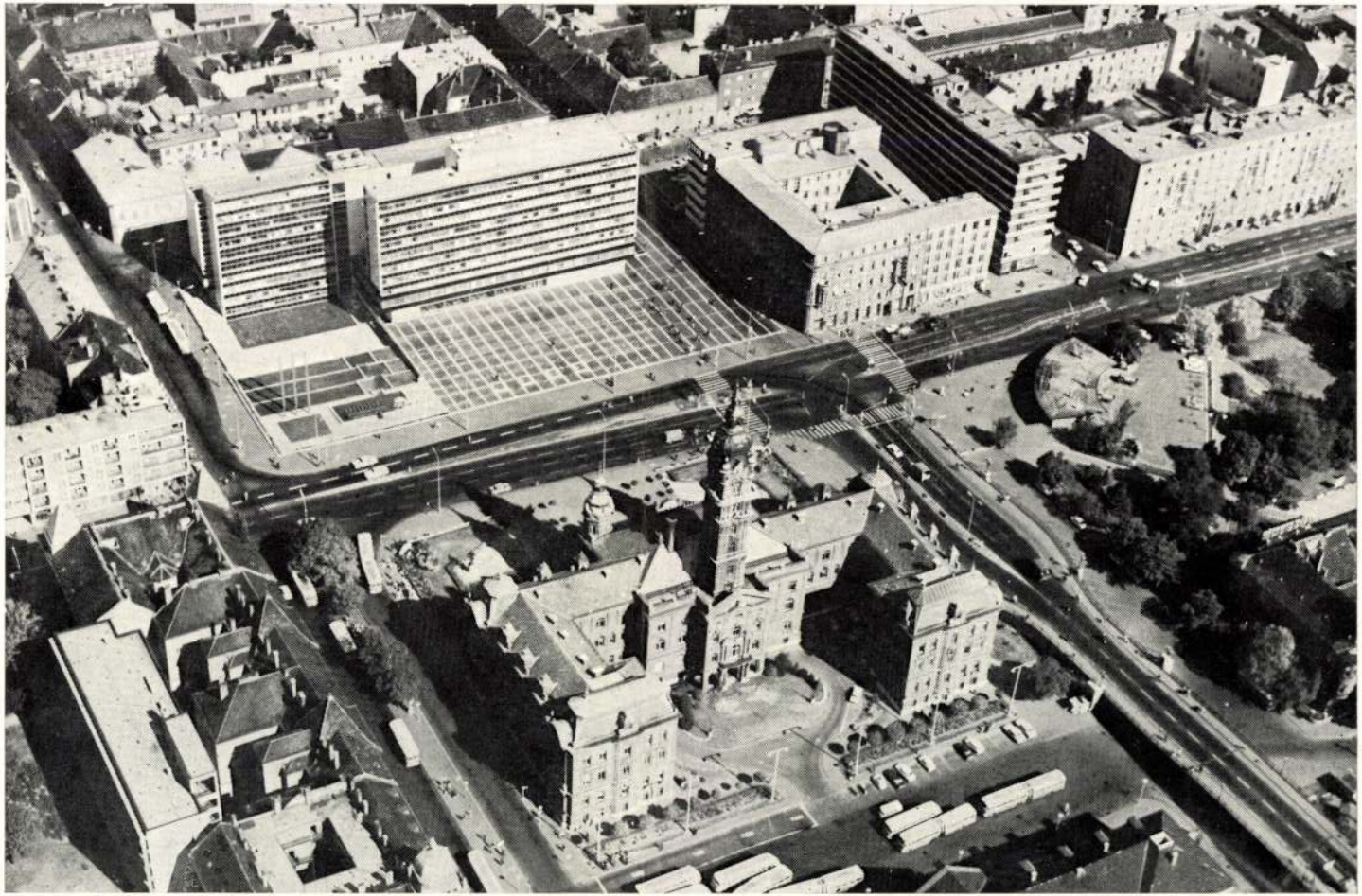

Az új városközpont 1971-ben. Fotó MTI. (13)

jelenti. Az épület előtti téren látható jubileumi emlékmű Mikus Sándor szobrászművész alkotása.[12]

Az épület környékének rendezése is lényeges feladat volt. A Városi Tanács V. B. úgy határozott, hogy az új épület előtt kell Győr várossá alakulása 700. évfordulójának emlékművét elhelyezni. A Győr jelentős történelmi állomásait felidéző domborműves bronzrelief egy négyes vízmedence (a négy folyó jelképe) kompozíciójába került. A víztükör felett lebegtetett gerenda gondolatébresztő mementónak készült s nem hivalkodó emlékműnek. Nagyméretű képzőművészeti alkotás elhelyezése bárhol a Szabadság téren sok veszélyt rejtett volna magában.

A környezetrendezés egyik lényeges ötlete a térszint alatti parkológarázs létesítése. Bár ez a beruházási programban nem szerepelt, de a Megyei Tanács gépkocsijainak elhelyezését, ill. garázsainak megközelítését úgyis meg kellett oldani. Ekkor vetődött fel a kombinációként megépítendő parkoló. A Városi Tanács bölcs előrelátással elfogadta a gondolatot és vállalta a többletkiadást. A térszint alatti parkoló építési költségét ellensúlyozta az, hogy a mintegy 1800 m^2-nyi, egyébként ki nem használható terület értéke megközelítette az egymillió forintot. Ennek megfelelő, ugyanilyen értékű területet ki kellett volna sajátítani a Belvárosban parkoló céljára. Így viszont lényegesen csökkent volna a beépíthető ingatlanok nagysága, nem szólva arról, hogy a létesítmény közszükségletet elégít ki és jövedelmet is hoz. Sajnos a feszített határidő és több hátrányos műszaki adottság egybeesése miatt a parkoló vízszigetelése nem volt tökéletes, amit utólag kellett helyreállítani. Sajnálatos szépséghiba, mely a burkolati kősávok feláldozásához vezetett.

A városközpont avatása a 700 éves évforduló ünnepségeinek csúcspontját jelentette. A város akarásának, városépítő munkájának gazdag ajándéka — úgy vélem, nyugodtan mondhatjuk — csak elismerést váltott ki. A város az Urbanisztikai Társaságtól a Hild-emlékérmet, az új központi épület pedig az Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium 1972. évi nívódíját kapta.

A megépült városközpontban várospolitikusok, tervezők, kivitelezők, beruházók, városukat szerető polgárok közös, egybehangolt munkája öltött testet, mely nemcsak szép példája a rekonstrukciónak, hanem előképe a jövő városépítésének is.

12 A képzőművészeti alkotások költségeit a Képző- és Iparművészeti Lektorátus fedezte. Az ezekkel kapcsolatos teendők lebonyolítására a Városi Tanács V. B. Cziglényi Lászlót, a Beruházási Vállalat igazgatóját, a Végrehajtó Bizottság tagját, megszerzésük kezdeményezőjét kérte fel.

13 A 6. ábrán a tornyos városi tanácsházával szemben az új megyei tanácsháza, a kissé hátratolt tömbben a Vízügyi Igazgatóság székháza. — Ezektől jobbra a Rába Szálló a jól látható bővítésekkel. Emögött jobbra a nyolcemeletes lakó- és irodaház. A kép bal szélének közepén az ún. ÉDÁSZ-ház. A bal alsó sarokban a Hotel Tourist lapos teteje látható.

IRODALOM

Fátay Tamás: Győr történelmi városmagja.
Műemlékvédelem. Budapest, VI. évfolyam, 1962. 2. szám.
Fátay Tamás: Műemlékvédelem Győrött.
Műemlékvédelem. Budapest, XII. évfolyam, 1968. 3. szám.
Fátay Tamás: Győr városrendezésének gyakorlata.
Városépítés. Budapest, 1967. 3. szám.
Hamar Imre: Győr városközpont.
Művészet, Budapest. 1971. 11. szám.
Dr. Vámossy Ferenc: Megyei Tanács irodaháza, Győr, városközpont.
Magyar Építőművészet, Budapest, 1973. 1. szám.
Dr. Kubinszky Mihály: A Megyei Tanács új székháza Győrött.
Magyar építőművészet, Budapest, 1973. 1. szám.

Tamás Fátay

WIE DAS STADTZENTRUM VON GYŐR ERBAUT WURDE

Zusammenfassung

Győr ist eine charakteristische Stadt. Ihren Kern bildet die Altstadt, die unter Denkmalschutz steht und bis zur ersten Hälfte des 19. Jahrhunderts von Stadtmauern umgeben war. Im Anschluss daran wurden — ohne besondere Konzeption — die übrigen Stadtteile aufgebaut.

Es war die Aufgabe des planenden Architekten, für *1971, das Jahr, in dem Győr den 700. Jahrestag seiner Erhebung zur Stadt feierte, ein* Stadtzentrum auszubilden, das die Verwaltungsgebäude in sich schloss, für den Fremdenverkehr günstig war, in architektonischer und verkehrstechnischer Hinsicht die alten Stadtteile so vorteilhaft wie möglich mit den neuen verband und sich in das alte, noch verbliebene Stadtbild einfügend die Funktionen der Verwaltung übernahm.

Die auch ansonsten nicht alltägliche Aufgabe einer Stadtrekonstruktion wurde noch dadurch erschwert, dass dem neu zu bebauenden Gebiet gegenüber schon seit der Jahrhundertwende das stark in die Symmetrieachse gestellte Gebäude des Rathauses mit plastischer Oberflächenbildung stand. Die beiden Gebäude mussten ihrer Masse entsprechend in Einklang gebracht und ausserdem die drei anderen Gebäude und deren Fortsetzungen in verschiedene Richtungen ausgebildeet werden, die das neue Zentrum begrentzen und sich in das Stadtbild organisch einfügen sollten.

Der Verfasser schildert in dieser Studie die Geschichte der Ausbildung der oben erwähnten vier Gebäude, das jedes seine eigene Funktion ausübt.

Die Stadt Győr erhielt für den Bau des modernen Stadtzentrums von der Ungarischen Gesellschaft für Urbanistik die Hild-Gedächtnismedaille. Das Gebäude des Komitatsrates bekam vom Ministerium für Bauwesen und Städteentwicklung den Niveau-Preis 1972.

Tamás Fátay

THE STORY OF BUILDING THE TOWN-CENTRE OF GYŐR

Summary

Győr is a characteristic town. Its core is the old centre of the town — now under Ancient Monument Protection — which was surrounded by walls until the first half of the 19. century. Around it — without any particular conception — the other parts of the town were built.

It was the task of the designing architect to plan an administrative and touristic town-centre until *1971, the 700th annuary of raising Győr to the rank of a town,* that could perfectly link together the old part of the town with the new one from the architectural point of view and with regard to traffic, and — complying with the character of the old town — would take over the administrative functions.

This by no means everyday task of a town reconstruction was rendered still more difficult by the fact that since the beginning of the century the building of the Town-Hall with its moulded surface, and strongly placed into the symmetry axis has been standing just opposite the territory that was to be covered with new buildings. Both territories had to be connected regarding their mass, and additionally the three buildings at the border of the new town-centre — and complying with it — had to be designed as well as the subsequent buildings in several directions.

In this essay the author deals with the story of developing the above mentioned four buildings, each of which having its own function.

For developing the new town-centre the town of Győr got the Hild-Medal of the Hungarian Urbanistic Society. The building of the Country Council was rewarded with the Standard-Prize of the Ministry of Housing and Public Construction.

Győr

Rados Jenő: Győr városképének megjavítása. Győri Szemle
12. évf. p. 18—30. 2 t.

1815.

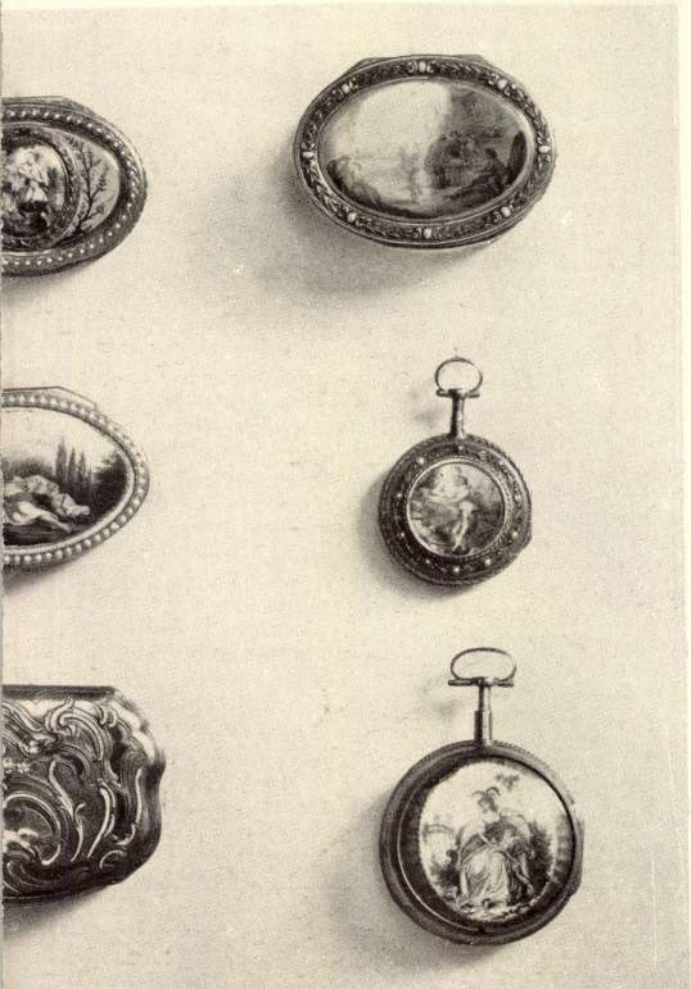

Győr

Storno Miksa: Adalék a győri vár építéstörténetéhez. Győri Szemle XII. évf. p. 151—153. 1 t. [a kép.]

1941.

422.

Győr

Somogyi antal

— Ki a mestere a győri székesegyház nagy angyalszobrainak
Győri Szemle XII. évf. p. 90—92.

1941

Győr

Lovas Elemér: Győr város régészeti katasztere. Győri Szemle XII. évf. p. 170—181.

1941

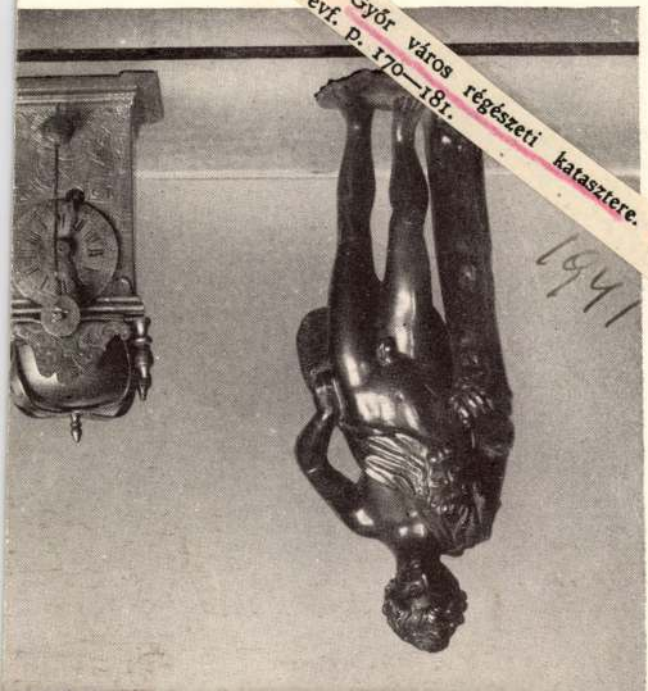

1853. 2271. 1981. 2231.

4. 2282.

Győr

Mithay Sándor: Bronzkori kultúrák Győr környékén. Győr: Pósa ny. 4°, 34 p. XIX. 4 t.
1941

294.

2282.

140. Leitfaden der Allgemeinen Kriegsgeschichte. Wien, 1896. 6.—

210. Lederer E.: A középkori pénzügyletek története Magyarországon. Bp. 1932. 10.—

224. Lehmann: Változások a magyar nemesség történetében. Bp. 1903. 2.—

194. Leval: Une poesie francaise en l' honneur de francaise Rákóczi. Bp. 1914. 2,50

103. Van Loon: Az emberiség története az ősembertől napjainkig. Bp. 16.—

174. P. Macherl: Kurzgefasste Geschichte Osterreichs für das Volk I—II. Graz, 1888. 12.—

106. Magdics: Ráczkevei oklevéltár. Székesfehérvár, 1899. 10.—

393. Majláth B.: Az 1642-ik évi szőnyi békekötés története. Bp., 1885. 3,50

391. Matunák: Drégely és Palánk szerepe a törökök alatt 1552—1593. — Matunák: Korpona várkapitányai. Korpona, 1901. — Matunák: Korpona sz. kir város közs. felső népiskolájának értesitője 1899—1900. tanévről. — Almanach 1894. évre. 4 munka egybekötve. 12.—

360. Ammianus Marcellinus reánk maradt történeti könyvei I—II. Bp. 1916. 12.—

338. Mayer Gy.: Giskra és huszitái Magyarországon. Bp. 1886. 2.50

60. F. Mencik: Beitrag zur Geschichte der Kaiserlichen Hofämter. Wien, 1899. 5.—

435. Michelics Vid: Az uj Portugália. Bp. 7,50

149. Gr. Mikó I.: Erdélyi történelmi adatok I. II. IV. 40.—

321. Mirabeaus Briefe an Sophie aus dem Kerker von Vincennes. München, 1910. 10.—

327. N. Oláh: Codex epistolaris Monumenta Hung. Hist. Budapestini, 1876. 28.—

248. Napoleon! über Vergangenheit und Zukunft. 8.—

345. Némati K.: Hazánk elvei. Bp. 2,50

346. Némati K.: Kazár tantétel. Bp. 1892. 2.50

344. Némati K.: Nemzetiségünk elvei. Bp. 1892. 2.50

343. Némati K.: Nemzetiségünk keresztlevele. Tápió-Bicskén 1892. 2.50

341. Némati K.: Rohonczi codex tantétel. Bp. 1892. 2,50

340. Némati K: Szittya elmélet. Bp. 1894. 2.50

347. Némati K.: Turk tantétel. Bp. 1892. 2.50

240. Nemes A.: Adalékok a budavári főtemplom történetéhez. Bp. 1932. 2.50

151. Orosz J.: Ungarns gesetzgebender Körper auf dem Reichstage zu Pressburg im Jahre 1830. II. k. Leipzig, 1832. 10.—

394—56. Oslay: A horvát jobbágyság 1500—1650-ig. Szakolcza 1910 2.—

501. Pecz V.: Ó kori lexikon. Bp. 1902. 60.—

28. Petrik G: Repertorium a Századok 1867—1890. folyamaihoz. Bp. 1890. 10.—

108. Pfanni J.: A győri vár a középkorban. Győr 1937. 2.—

71. Piringer: Ungarns Banderien und desselben gesetzmässige Kriegsverfassung überhaupt. I. Theil. Wien, 1810. 10.—

94. **Helmolt:** Der Weltkrieg in Bildern und Documenten nebst einem Kriegstagebuch. Leipz., 1914. 6.—

375. **Hettner A.:** Anglia világuralma és a háboru. — Az Akadémia sorozatának legritkább munkája. Bp, 1918. 30.—

Hodinka A.: Az orosz évkönyvek magyar vonatkozásai. Bpest, 1916. 10.—

222. **Hodinka A.:** II. Rákóczi fejedelem és a „gens fidelissima" Pécs, 1937. 2.—

603, 425. **Horváth J.:** Váradi freskó. Nagyvárad története. Bp. 4.—

136. **Horváth J.:** Két fejezet a diplomáciai történelemből. Nagyvárad, 1918. 2.—

79. **Hungerford:** The story of Waldorf Astoria. London, 1925. 10.—

130. **Hunor és Magor.** Az Ond és Gend—Ugendur törzselem a Keleten. Bpest, 1896. 2.50

119. **Hunyadi Mátyás.** Bp, 1941. 3.—

219. **Ila B.:** A gömöri jobbágyság a XVII—XVIII. században az urbérrendezésig. Bp. 1938. 3.60

90. **Illéssy J.:** A magyar királyi nemes testőrség felállitása 1760-ban. Bpest, 1895. 3.—

348. **Illéssy—Pettkó:** A királyi könyvek jegyzéke a bennük foglalt nemesség, cim, cimer, előnév és honosság adományozásoknak 1527—1867. Bp. 1895. 25.—

428. **Iványi B.:** A győri székeskáptalan régi számadáskönyvei. Bpest 1913. 2.50

241. **Iványi:** Szabadka és vidéke 1848—49-ben. Okiratt ár. Szabadka, 1888. 15.—

253. **Iványi J.:** A Tiszai határőrvidék 1686—1750. Bp. 1885. 12.—

156. **Jakab E.:** A Ghyczyek Erdély történetében különös tekintettel a kormányzási intézményre. Bpest, 1876. 3.—

153. **Jakab E.:** Duka Tivadar könyve Körösi Csoma Sándorról. Bpest, 1888. 3.—

84. **Jánossy D.:** A Kossuth emigráció Angliában és Amerikában 1851—1852. I. köt. Bp. 1940. 25.—

8. **Jedlicska:** Eredeti részletek Gr. Pálffy-család okmánytárához. 1401—1653. s Gr. Pálffyak életrajzi vázlatai. Bp. 25.—

408. **Kállay M.:** A Pápa és a Vatikán. Bpest. 7.—

167. **Katona:** Historia critica regum Hungariae. XV. köt. Colotzae, 1792. 15.—

314. **Kempelen:** Magyar nemes családok. I—XI. Bp. 1912. 240.—

366. **Kéry Gy.:** A magyar szabadság története napi krónikákban 1848. Bpest, 1899. 8.—

23. **Király J.:** Pozsony város joga a középkorban. Bp. 1894. 18.—

446. **Király P.:** Ulpia Trajania Dacia Sarmizegetusa metropolis Dacia fővárosa Vásárhely Hunyadmegyében. Bp. 6.—

262. **Knoll J.:** A társadalmi és rendi tagozódás az Anjou-korban. Bpest, 1914. 2.50

313. **Koller G.:** A soproni céhek életéből a XVI. és XVII. században. Bpest, 1915. 3.—

317. **Die K. u. K. Kriegsschule 1852—1902.** Wien, 1903. 8.—

115. **Kujáni G.:** Adalékok a Brodarics-család és Brodarics István életéhez. Bp. 1913. 3.50

251. **Kuncz A.:** Szombathely — Savaria — rend. tanácsu város monográfiája. I. r. 2 térkép, 1 látkép. 10.—

Győr

Jenei Ferenc dr:

A győri szent Ignác templom.

Győr, 1939.

A templom ~~tervezője~~ építője ismeretlen. A rend római anyatemploma feld. szerint épült (Vignola)

Ma bencések temploma

LA SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE

invita la S. V. Illma ad intervenire alle

CONFERENZE

che

il Rev.

P. VITTORINO FACCHINETTI

Professore dell'Università del Sacro Cuore di Milano

terrà

sabato, 27 aprile alle ore 18
nella Sala del Museo d'Arte Decorativa
(IX., Üllői-út 33—37.) sul tema:

DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA

(con proiezioni); e

lunedì, 29 aprile alle ore 18
nella Sala della TESz (V., Falk Miksa-utca 1) sul tema:

LA RADIO IN VOLO

LA PRESIDENZA

Gli ospiti sono graditi.

MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG
SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE
BUDAPEST, IX. RÁKOS-U. 10

NYOMTATVÁNY

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

úrnak
úrhölgynek

BUDAPEST,

ifj. Kellner E. Bpest.

Győr műemlékei

Kazinczy utca 8. sz. ház
271
Megyeháza 270. l.
Székesegyház 57. l.
Szinház 176, 347. 348. l.

Zádor – Rados

yugtatvány.

..... Pengő

dapest..... kerület .....

.....

ü épületen végzendő átalakitási munkála-

nak 1933.évi 148.728/VII.a.számu rende-

Bizottságának 193.. évi ..... szám

a Müemlékek Országos Bizottságát illető

k Országos Bizottságának pénztárába be-

..... hó ..... napján.

.....

.....

Győr fejlődésének
rövid története

Szabady Béla dr:
Győr sz. kir. város fejlődé-
sének rövid története.

Magyar Építőművészet

1943. dec. szám
kiszedve -

< Győr műemlékei >

Csányi Károly < >

Magyar Építőművészet.

1943. dec. szám

számos képpel.

Győr

Jaitkó László:

Régi győri házak és
emberek.

Győri Szemle

1936. 20 és köv. l.

Győri dominikanus

templom és rendház

Ivány Béla: A győri

dominikánus rendház

története.

Győri kemle

1936. 76 – 88. l.

Műszerszi alat nincs

a c. Eben.

< Győr-nádorvárosi plébániája
és templomának tör-
ténete >

Tóth Antal: < >
Győr, 1899. 2+34 l.

Győri székesegyház

Mohl Adolf: Mikor
építettek és gótizálták a
győri székesegyházat?
Győri Szemle
1935. 189–193. l.
képpel

Épült 1033-ban
A gotizálás kezdődött
1766-ban, befejezést
nyert 1781-ben.

Győri vár

Król

Florio Banfi – L. A.

Maggiorotti: La Fortezza di Giavarino in Ungheria. Editore l'Instituto di Architettura militare. Roma 1932.

X

Győri vár

Pfannl Jenő:

A győri vár a
középkorban.

Győri Szemle

1936. 8-9. szám

Szerző rekonstrukciós
rajzával

Győr vára

II

Pfannl Jenő:

Újabban talált képek
Győr váribol –
Győri Hemle
1936. 52 – 57. l.

II

Győri vár

ród

Valló István:

A győri vár múzeum terve.

Győri Szemle

1935. 1–4. szám

Győri Vár

Pfannl Jenő:
Győri vonatkozású
ismeretlen metszetek
a párizsi Nemzeti Könyv-
tárban

Győri Szemle
1937. 41–43. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Győri vár

Storno Antal:

Adalék a győri vár építéstörténetéhez.

Győri Szemle

1941. 3. f.

Győri vár

Barcsay-Amant Zoltán:

A győri vár 17. századvégi relietje.

Győri Szemle 1936. 203, 204. l.

Keppel

Metszet, vágy mér-
nöki rajz után készült.

A mester neve
ismeretlen

Győr vára

Storno Ferenc:

Adalék Győr város
régi ábrázolásaihoz.

Győri Szemle
1943. 187. l.

HÍRLAPIRODA
MAK
Telefon 272

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Győr vára

Repiczky János:

Győr vára két ostroma.
I. Győr várát 1594-
ben a török foglalja
el. II. Győr várát
1598-ban a keresztények csellel foglaljak
el. (Naima török iró
és névtelen olasz iró
szerint.) Család Könyve
III. 1857. 394. l.

Győr vára

Repiczky János:

Győr várának elfoglalása a törökök által 1594-ben.

Család Könyve.

II. 1856. 288. l.

ETEMI NYOMDA
UM-KÖRÚT 6.

i Gyula urnak

-u. 16. BUDAPEST

Győri vár

Mérey Ede:

Kisfaludy László
győri és kőszegi
várkapitány.
Győr. Kazlony

1866. 54-56 l.

.olozsvár, Deák Ferenc u. 6

Tekintetes

Magyar Müemlékek Országos Bizottsága,

Budapest. IX.

Győri vár

Bedy Vince: A győri vár és a várkapitányok a 16. és 17. században.

Győri Szemle

1933. 7–9. f.

Udvarlás

Udvarlás

Vászon, olaj, egyenkint 46×36 cm. (44. szoba.)
A brünni Volavy gyüjteményből.
Maszlaghy II., 370. és 371. szám.

HOLLAND FESTŐ, XVIII. század

Zenélő gyermekek

Dudáló fiú

Fa, olaj, egyenkint 36×30 cm. (44. szoba.)
Maszlaghy II., 309. és 310. szám.

HOLLAND FESTŐ, XVIII. század

Aranypénzeket mérő férfi

Vászon, olaj, 85×104 cm. (43. szoba.)
Az alábbinak párja.
Báró Baldácsy gyüjteményéből.
Maszlaghy II., 483. szám.

HOLLAND FESTŐ, XVIII. század

Nő ékszerekkel

Vászon, olaj, 78×98 cm. (43. szoba.)
A fentebbinek párja.
Báró Baldácsy gyüjteményéből.
Maszlaghy II., 484. szám.

Györi vár

Pfannl Jenő:
A györi vár -
Városkultura
1933. 89-91. l -

:TEMI NYOMDA
BUDAPEST

ATÓSÁG, KIADÓ-
AL, NYOMDAÜZEM
ZEUM-KÖRÚT 6. SZ.
VESBOLT ÉS A
R KÖNYVBARÁTOK
UTH LAJOS-UTCA 18.

Levélcím:
st 4. postafiók 242.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Müemlékek Országos Bizottsága
nagytekintetü Elnökségének

úrnak
úrnőnek

Budapest.IX.

Hőgyes Endre u.10.

Győr vára

Ráth Károly:
Győr kastyatéglái-
nak jegyeiről.
Győri Közlöny
1858. 8. sz.

Győri vár

Pfannl Jenő:

Gróf Wynnes Ferenc, a győri vár ujraépitője a 17. században

Győri Szemle

1933. 7 – 9. 10. sz.

Győri nár.

Barcza Leander:

Hivatalos jelentés Győr 1598-i vinzafoglalásának részleteiről.

Győri Hemle

1932. 54–56. l.

Az Országos Magyar Müemlékek Bizottsága

nagy tekintetü Elnökségének

B u d a p e s t .

IX. Hőgyes Endre u. 10.

Győr vár

Mohl Antal dr.

Győr élete és viszontagságai.

Győr 1913.

Trostspiegel in den Widerwärtigkeiten des Lebens. Dreissig Marienbilder aus der Privatsammlung ... J. A. Romboux. Köln, é. n. 5. kép.

OLASZ FESTŐ, XVI. század

V. Pius pápa arcképe

Vászon, olaj, 74×62 cm. (Lépcsőház.)
Maszlaghy II., 415. szám.

OLASZ FESTŐ, XVI. század

V. Sixtus pápa arcképe

Vászon, olaj, 155×110 cm. (Első emeleti fogadó.)
Simor prímás Rómában vette.
Maszlaghy II., 462. szám.

OLASZ FESTŐ, XVI. század

XVI. Gergely pápa arcképe

Vászon, olaj, 62×49 cm. (14. szoba.)
Maszlaghy II., 407. szám.

OLASZ FESTŐ, XVI. század

VII. Orbán pápa arcképe

Vászon, olaj, 50×38 cm. (Lépcsőház.)
Maszlaghy II., 405. szám.

OLASZ FESTŐ, XVI. század

VII. Orbán pápa arcképe

Vászon, olaj, 152×101 cm. (Lépcsőház.)
Maszlaghy II. 453. szám.

OLASZ FESTŐ, XVII. század

V. Pál pápa arcképe

Győri vár

Pfannl Ferró=
A győri vár és teglái:
Győri Szemle
1932. 10. szám képek
fel
A 279. oldalon felsorolva a győri váron dolgozott XVI. századbeli mérnökök. Okv. feh.
Különnyomatát megrendeltem, a cikk ebből dolgozandó fel.

ágostonrendi kolostorban készült. Mindkettőt kétségkívül francia iskolázottságú szerzetesek festették, akik az 1334-ben készült *Graduale* utasításainak tanúsága szerint is, elsősorban liturgikus énekeskönyveket készítettek.

A második XIV. századi magyar kolostori-műhellyel az Orsz. Széchényi Könyvtárban őrzött két kódex ismertet meg bennünket. A két kódex *Missale* és mindkettő Pozsonyban készült 1341 körül. Jelzetük Cod. lat. m. ae. 214. és Cod. lat. m. ae. 94. Díszítésük rokon az előbbi ágostonrendi műhely stílusával. E két *pozsonyi Missale* díszei is franciás szellemben, kalligrafikus modorban készültek, de rendkívül fínom és kecses kivitelben; az iniciálék pedig már figurális jeleneteket, egész kicsiny bibliai képeket tartalmaznak.

A Cod. lat. m. ae. 214. jelzetű pozsonyi *Missale* magyar szenteket feltüntető kalendáriumában, február 17-én a scriptor munka közben följegyezte PÉTER esztergomszentgyörgyi prépost és pozsonyi kanonok halálának évét: „Anno domini MCCCL primo obijt dominus Petrus Strigoniensis et Posoniensis ecclesiarum Canonicus et plebanus extunc bone memorie Sabbato ante dominicam Esto michi". A *Missale* így nyilvánvalóan *Pozsonyban*, 1341-ben még I. KÁROLY uralkodása idejében készült.[15] 14 kalligrafikus

[15] KNAUZ NÁNDOR: A magyar egyház régi szokásai. Magyar Sion, 1868. 887—888. l. 22. sz. — KNAUZ N.: A pozsonyi káptalan kéziratai. Esztergom, 1870. 135. l. 10. sz. — KNAUZ N.: Kortan, 1876. 117. l. 6. sz. — Könyv-

Görívar

F. Bánfi – L. A.

Maggiorotti: La fortezza di Giavarino in Ungheria, Roma, 1932.

I. Károly idejéből azonban számos olyan kódex maradt már reánk, amelyek nem is egy, hanem több kolostorműhely működéséről tanúskodnak. Egy és ugyanezen műhelyből származó, azonos díszítésű kódexek ezek, nem pedig elszórtan jelentkező emlékek. Ezeknek a kéziratoknak díszítése is franciás, de az iniciálék nem a párisi miniaturaművészet termékeit követik, hanem a nyugati szerzetesrendek franciás kódexfestészetét. Az iniciálékat nem vastag fedőfestékkel színezték s nem díszítették tüskés csigákkal, arany fleuronnée levélkékkel, hanem kalligrafikus modorban, vonalas stílusban készültek. Az iniciálékat kalligrafikus rajzok, vörös, kék cirádák keretelik, amelyek néhol zöld naturalisztikus levelekkel, vagy háromszirmú levélkékkel és sárga makkokkal tarkítva, ízléses lapszéldíszítést alkotnak. Egyes kódexekben már figurális jelenetekkel díszített iniciálékat is találunk, amelyekben a nagyszemű, törékeny kis alakok világosan francia ősökre utalnak, amint a betűszárakra rajzolt drôleriek és csomózottnyakú sárkányok nem különben. Mind e kódexekben a díszítések egyszerűbb, kalligrafikus jellege, a díszítéseknek más-más mesterek munkájában mutatkozó egyöntetűsége, továbbá a motívumok azonossága, másutt az imádkozó szerzetesek hangsúlyozott ábrázolása, minden írott adatnál ékesebben bizonyítja, hogy kolostori műhelyben keletkeztek. Az egyszerűbb díszítések kalligrafikus és naív jellege arról beszél, hogy igénytelenebb mestereik azonosak

Győr vára

Mohl Adolf:

Győr elesteinek és
visszavételeinek iro-
dalma.

Győri Szemle

1934. 373 – 387. l.
447 –

Fontos önzefoglalás!

53

SIENAI FESTŐ, XVI. század
Sienai Sz Katalin az oltár előtt
Fa, tempera, 60×39·2 cm.
A kölni Ramboux és az Ipolyi gyüjteményből.
Ramboux, 158. szám. (Ismeretlen.)

SIGNORELLI, LUCA (umbriai festő, 1441—1523) KÖVETŐJE
Szent Sebestyén vértanúsága (120 rés.)
Fa, tempera, 36·5×27·5 cm.
A Capese-Zurló és a San Marco gyüjteményből.
Gerevich PA, 232. és 263. l. (Signorelli

<-Győri vár a
Közép Korban>

Pfannl Jenő:
A < >
Győri Szemle
1936. 10. sz.

Europa Könyvkiadó R.T.

Budapest

V Visegrádi u 36

<Győri vár a
Középkorban>

Pfannl Jenő: A
< >.
Győri Szemle
1936. 8-9. sz.

Győri ref. egyház

Liszkay J.:

A nagy-győri ev. ref. egyház multja és jelene. Győr, 1868.

1051

MAGYAR SZOBRÁSZ 1680 körül
Szent Lukács evangelista (176. kép)
Fa, mag. 118 cm.
A győrmegyei Vitnyéd templomából, 1941. évi vétel.
Pieta Fa, mag. 78 cm. Ugyanonnan

OLASZ SZOBRÁSZ 1680 körül
XI. Ince pápa
Márvány, mag. 36 cm.

MAGYAR SZOBRÁSZ, XVII. század végéről
Kálvária három szent nővel
Fa, mag. 92 cm.
Az Erdődyek vasmegyei kastélyából.

Győri ref. új templom

Emlékkapok a győri ev. ref. új templom 1906. nov. 4.-ei ünnepélyes felszentelése alkalmából. Győr, 1907. 45 l.

Jelezve lent jobbra: Ant. Strassgschwander, 1867.

Maszlaghy II., 282. szám.

SUCHY, ALBRECHT (cseh-osztrák festő, 1793—1849)

Sagan hercegnő

Ovális miniatűr, pergamen, 9×8 cm.
A San Marco-gyűjteményből.

Gerevich PA, 262. l.

TRAUTMANN, JOHANN GEORG (német festő, 1713—1769)

Éjjeli táj

Éjjeli táj

Réz, olaj, egyenként 28×42 cm.

Maszlaghy II., 240—241. szám. — Gerevich: Az Újság, 1916. júl. 20., 4. l. — Gerevich PA, 248. l.

UNTERBERGER, MICHELANGELO (osztrák festő, 1695—1785)

Assisi Sz Ferenc

Fa, olaj, 52·5×34 cm.

VEIT, PHILIPP (német festő, 1793—1877)

Szent Anna olvasni tanítja Sz. Máriát

Vászon, olaj, 220×150 cm.
Jelezve jobb alul: Monogramm és 1869.

Maszlaghy II., 548. szám. — Lepold—Homor 97. l. — Gerevich PA, 249. l. — Rónay, Maria: Die Schätze des Christlichen Museums in Esztergom. A Műgyüjtő, V., 1931., 8. l. — Lepold—Lippay 56. l.

Győri ref. egyház

Liszkay József:

A nagy-győri evangeliomilag reformált egyház multja és jelene, összefüggésben hazánk politikai s vallásos mozgalmaival.
Győr 1868. Sárospataki Füzetek 1868. 392.

A m. kir vallás- és közoktatásügyi miniszterfő.
Budapest 5. Póstafiók 118.

221/944.
---------- szám,

A Müemlékek Orsz.Bizottsága tek.Elnökségének,

Hivatalból.
zszolgálati ügyben.
)íj átalányozva.

Bpest.IX.Hőgyes Endre-u. 10.

Győri ferencrendi
Kolostor

Németh Ambrus:
Adalékok a ferencrendiek egykori
győri kolostorának
történetéhez.
Győri Szemle
1931. 4-5. f.
6-7. f.

FŐVÁROSI NYILVÁNOS KÖNY

BUDAPEST, VIII., R

Kapp.

Győri szentferencrendiek
Zárdája

Piry Cirjék:

A szent Ferencrendiek
győri Zárdája.
Egyházi Lapok

I. 1867-68.
229, 274. l.

Győri székesegyház.

Knausz Nándor:
A győri főtemplom oltárai. Magyar Sion. III. 1865. 630. l.

Győri székesegyház

Egyházi Tár
1933. IV. 141. l.
rajzzal
(Győri székes[templom])

Győri székesegyház

íród
z

Somogyi Antal:

A Szent Jobb oltára a győri székesegyház ban.

Győri Szemle

1930. 182, 183. l.

!!!

Csányi Károlynak a Győri Szemle 1930. 7–11. lapján megállapítja az oltár szerzőjét. Ennek csodalmanához közlendő a tenti —

bibliografiai adat

Győri vékesegyház

Somogyi Antal:

A győri vékesegyház Szent László kápolnájának külső fala és a gótika szelleme.

Győri Szemle
1942. 4. sz.
Képpel.

Üres l.

<Győri szent Ignác-
templom oltára>

Somogyi Antal:

A < >
Győri Szemle
1939. 1. szám

A művész neve egy
szóval sincs emlitve!

Győri székesegyház

Bedy Vince:

A győri székesegyház Szentháromság kápolnája.

Győri Szemle

1931. 1–3. sz.

A kápolnát a Héderváry-családból származó János győri püspök építtette 1404-ben

Győri székesegyház

Rómer Flóris =

Balony helység lakói, mint a győri főegyház harangozói. Győri Tört és Rég. Füzetek

II. 1863. 192. l.

Győri székesegyház

Rómer Flóris:
Győri főegyház
kincstára 1738-ban
Győri Tört és Rég.
Füzetek. II. 1863. 100. l

Győri székesegyház

Ráth Károly: A Simor-kápolna Győrött. Vas. Ujs. 1863. 34. sz.

U. az: A héder-vári kápolna Győrött. Vas. Ujs. 1863. 28. sz.

KIRÁLYI MAGYAR EGY
BUDAPEST, VIII. MÚZE

Nagy.
Dr. Szentivány

XI. Lágymányosi

Győri vár

Maggiorotti Leona

Andrea — Banfi

Florio dr (Barabás László dr): La fortezza di Giavarcino in Ungheria. *)

Eddig ismeretlen okiratok és adatok bősége a győri vár megépítésének történetét annyira tisztázták, mint kevés más magyar várét.

Pfannl Jenő. A győri vár és téglás. Győr, 1932.

6–7. l.

*) más helyt Giavarino-nak nevezve

Feldolgozási mat Nagy Zoltán megbízva.

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) dísztermében

és

f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) dísztermében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"

címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"** címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

Győri vár

Pfannl Jenő: A győri vár és téglai. A Győri Szemle Könyvtára 10. sz.

Győr, 1932.

Győr végvárai: András-vár, Tarisznyavár, Világosvár, Rábapatona, Mérges, Szent-márton, Csesznek lásd u. itt.

Feld

10–12. lapokon

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) dísztermében

és

f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) dísztermében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"

címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"** címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

Győri nőkeszgyhár

GYŐR

Grékeszgyhár

Az Egyházművészeti Lap... Gráradok, XX–1886, 284 l.

GYŐR

Székesegyház: Sz. László-herma.

Imrei Ferencz: Könyvismertetés. AÉ, VI-1886, 163 l

GYŐR

Székesegyház

Ar „Egyházmegyei Lapok"-ból... Szárados, XIX — 1885, 694 l.

GYŐR

Szent László-herma

Czímerek az ötvözmű-kiállitáson. Tarul, II–1884, 47 l.

GYŐR

Székesegyház: Sz. László-herma

Ipolyi Arnold: A magyar műtörténeti emlékek tanulmánya. A Magyar Történelmi Társulat 1878. évi aug. 27-szept. 1-ei vidéki kirándulása Abauj-vármegyébe és Kassa városába. Bp. 1878, 52 l.

GYŐR

Gréhezegyház

Ipolyi Arnold: A magyar műtörténeti emlékek tanulmánya. A magyar Történelmi Társulat 1878. évi aug. 27-szept 1.-ei vidéki kirándulása Abauj-vármegyéte és Kassa városába. Bp. 1878, 41 l.

GYŐR

Gr. Zászló-herma

1. A: Magyar mű- és történeti emlékek kiállítása.
Századok, X-1876, 543-544, 549 és
553 l.

GYŐR

Székesegyház

Győr vármegye és város egyetemes leírása.
Századok, VIII – 1874, 590 l

GYŐR

Székesegyház

A győri főtemplom oltárai: Magyar Sion, III. Esztergom, 1865, 635–637 l.

GYŐR

Érsekegyház

Kovács Ignácz: A győri püspökség megalapítása.
Magyar Sion, III. Esztergom, 1865, 163–164, 178–
~~177~~ 180. l.

GYŐR

Székeseggház

Gr.: Mit tettek az 1863. év második felében a testvérhaza határain belül azok a holt kezek? Magyar Sion, I – 1863, 934 l.

GYŐR

Székesegyház, herma, Hédervári-kápolna

Könyvszemle. Magyar Sion, 1-1863, 233-235 l.
236 l.

GYŐR

Székesegyház

H: Simor János... AE, XI – 1891, 90 l

GYŐR

Székesegyház

A Képzőművészeti Társulat... Századok, XXI – 1887, 381 l.

GYŐR

Széhesegyház: Sz. László-herma

Hampel József: Egy fejezet hazai ötvösségünk történetéből. AE, VII–1887, 101 l, 125 l.

GYŐR

Székesegyház: Herma

Kövér Béla: A középkori sodrony-románc kérdéséhez. AE, XII – 1892, 25 l.

GYŐR

Székesegyház: Sz. László-herma

Kárász Leó: Az aacheni magyar kápolna öt-
vözművei. AÉ, XII-1892, 200 l.

GYŐR

Dóm : Herma

Grendrei János : Az Országos Régészeti és Embertani Társulat . . . AÉ, XII – 1892, 367 – 368 l.

GYŐR

Széhenegyhaz

Dr. Récsey Viktor ... Gráradok, XXXI–1897, 763 l.

Győr

Székesegyház

Csányi Károly 1914.

1) nyugati homlokzat. 1:100.

régi allapot szerint.

2) déli oldal részlet

Römer fl. hagyatéka

fig képek a héderváry kápolnaból.

fig képek köri tételek 3 db.

3) Hédervári kápolna részletek vázlata

Henczlöl.

Aigner féle tér. Külön

34.

37.

39.

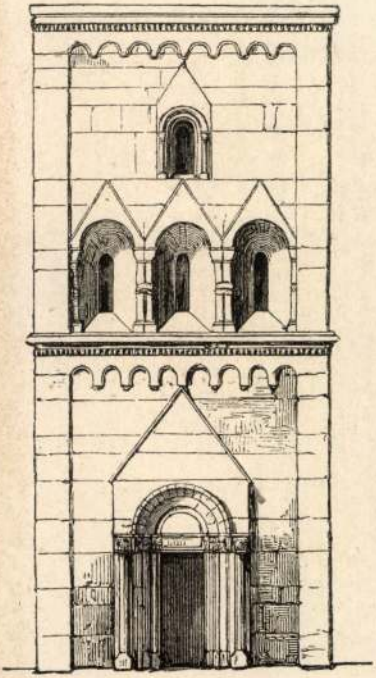

43.

44.

Győri Szent Ignác –

templom

képe repr

Pig Művel

527. l.

T.

„Europa"

Lepterjesztő Vállalat

Budapest V.,

Rothermere-u 12 III/2

Győri nőkeseyház
kincstára.
Neinetjárfalvai Ur-
mutató. XV. sz. vége
gótikus.
Eredetileg a margit-
sigeti dömés apácák
részére készült, majd
a pozsonyi klarissák-
hoz került. 1783-
ban vétel után
jutott Neinetjárfal-
várra, majd innen
Körbe.

Repr.
Magyarmuvelődtörs
II. 398. l.

Győri nőipariskola

l.

Ráth György 1896

238. l.

48. Ereklyemuz.

un ábrázolva.

egy
rendjel csillagja [illegible], négy érdem-
szemöldöke, bajusza és szakálla őszbeve-
yakravalója és paszomántgallérú kabátja, a

cm.
czi emlékek muzeumából (107/95. No.188).
iki 14985 sz. leirat alapján. [159/96].

482

Győr vára

Mohl Antal dr

Győr elesta és vnira-
vétele 1594–1598.
Győr 1913.

Fd.

Dr Kentinaigi Emler

hivatalfőnök h.

Gröri szekesegyház

sodronyzomancos
kelyhe

Leirva, repr.

Pul Rad

I. 24. l.

Bálint Rezső,

Györi szekesegyhaz

Kelyhe XVI. sz

leirva repr.

Pul Rad

I. 93. 94 l.

Joproni ág. h. ev. lyceum könyvtára

II. 238

Bernáth István

1784 – cech mester

1785 –

1786 –

1787 –

1788 – 1790.

1795 – 1796.

1801 –

1804

1805

1779 – 1781, 1783 dicsen

1768 – ban lett mesterré.

1768 – 1809.

Győr. Aigner S. a győri hikes egyházhelyséé
tevei.

1) alapraj z 1:100 – 1907 helyszelítés. –
2) déli, keleti, nyugati homlokzatok.
3) és 4)
ezvel egy mappában a Gyöngyösi Patai templ

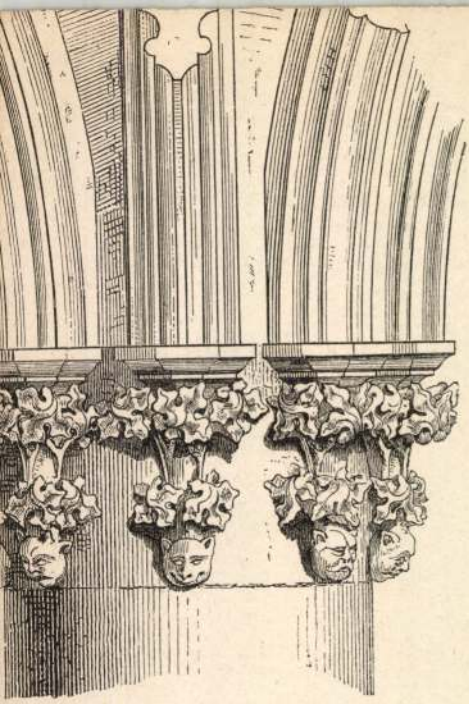

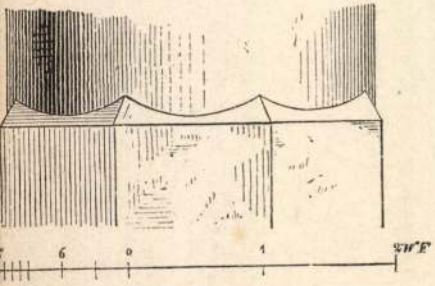

6.

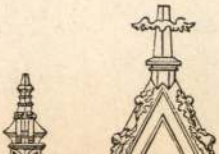

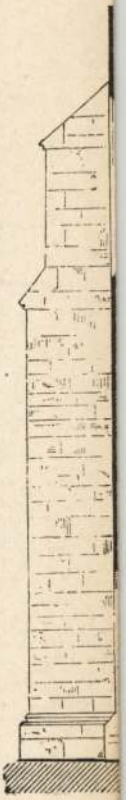

Győr és Győrsebes.

23 k.

1) Győr látkép ei résmetnet 1890.

2) Győrsebes 1876. Szabrer Ernő
1 román oaloplab czeruza rajz.

3) Győrsebes i lett 1876.
kentig afsis alaprajza. felvette 1877
Ebentöck

34.

37.

39.

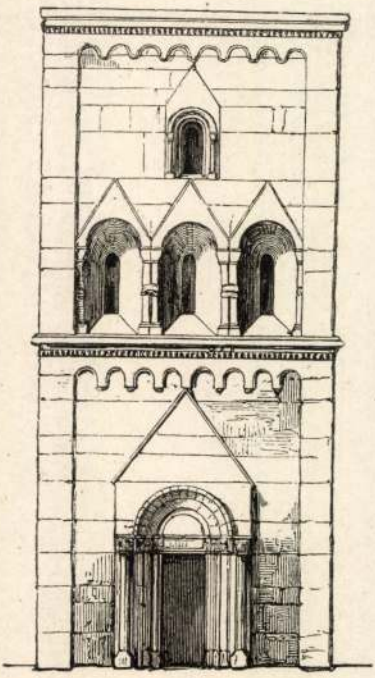

43.

44.

Győri ref. egyház

Liszkay József:

A nagy-győri evangeliomilag reformált egyház multja és jelene.

Győr 1868.

Jd.

(Szent Ignác –

templomi mennyezet)

Képei

Pigler Andor: ( )

Bp. 1923.

Győri Telekintca 10. n. ház

Rados Jenő - A m. kir.
állami felső építőipariskola 1939-40. évi szünidei felvételei. Győri műemlékek. [Bp. 1941]
40 tabla.

TELEPY K

Győri bencés rendház és templom

Rados Jenő. A magy. kir. állami felső épitő pariskola 1939-40. évi szünidei felvételei Győri műemlékek.
[Bp. 1941]
13 – 20. tabla

Játszó gyermekek.

(Győri karmelita rendház)
és templom

P. Antal: A [illegible] 200 éves
története. Győr, 1929

Radocsay: A magy. kir.
állami felső építőipariskola
1939–40-évi szünidei fel-
vételei. Győri műemlékek.
[Bp. 1941] 21–24. tábla

Győri irodalom

Gyulai Rudolf: A győri templom. A Pannonhalmi Szt Benedek-Rend története. Bp, 1907.

Rador Jenő: A magy. kir. állami felső építő-ipariskola 1939-40. évi nappali felvételei. Győri műemlékek [Bp. 1941] 1–12 tábla

«Álljon meg bácsi.»

Grőri apátur ház

Rados Jenő. A magy. kir. állami felső építőipari kola 1939-40. évi szimi-dei felvételei. Grőri műemlékek [Bp. 1941] 29-32. tábla

Lajos. Vásár.

Gröri magyar ispita

Rados Jenő. A magy. kir. állami felső építőipar-iskola 1939-40. évi szünidei felvételei. Gröri műemlékek [Bp. 1941]
25-28. tábla

y névtelen hősünk életéből.

Gröri régi városház

Rados Jenő: A m. kir. állami felső építőipariskola 1939–40 évi szümdei felvételei. Gröri műemlékek [Bp. 1941].

33 – 34. l.

RIC. Orpheus halála.

Győri Apáca utca 14. sz. ház

Rados Jenő: A m. kir. állami felső építőipari iskola 1939-40. évi rajziskolai felvételei. Győri műemlékek. [Bp. 1941]. 35. tábla

Rippl-Rónai József. Dianora di Bardi

Győri Kazinczy u. 4-sz. ház

Rados Jenő: A m. Kir. Állami felső építőipar-iskola 1939-40. évi szum-idei felvételei. Győri műemlékek. [Bp. 1941]

39. tabla

JORIS PIO

Győri Erzsébettér 13. sz. ház

Rados Jenő. A m. kir. állami felső építőiparis-kola 1939-40. évi szünidei felvételei. Győri műem-lékek [Bp. 1941]

38. tábla

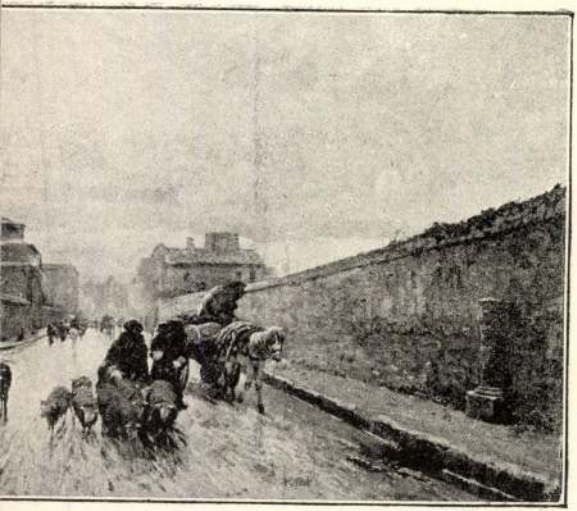

. A Via Flamminia.

Győri Kazinczy-utca 21.
sz. ház

Rados Jenő. A m. kir. állami felső építőipariskola 1939-40. évi szünidei felvételei. Győri műemlékek. [Bp. 1941]

36-37. tábla

ÁROLY. Erdei táj.

Grör

a XVI. században

kepe repr.

Mátki Sándor

Dósa György.

Magy. Tört. Elektr.

Bp. 1913. 403. l.

Hivatalosan iga

Grőri ötvös cék

Mur és Kat. Est.

Ötvöscék, grőri, próbabélyege VI. 290

Größi ötvöscéh

Muz és Kst.-Ert

Ötvöscéh, größi VI. 293

Ötvösök győri VI. 289, 290.

Győri ötvöscék

Mur és Kul. Erd.

Győr vára

Paris: Magyar Anonymus 117. l.

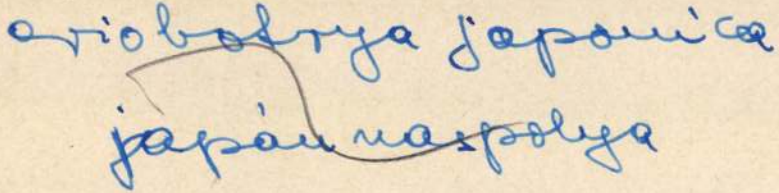

Győr vára

(Raab)

régi mennet

után repr.

Bartfghy

103.l.

Eredetileg megjelent

Birkenstein = Ertz-

Herzogliche Hand-

griffe

Győr vár

Fehér Ipoly

Győr megye és város egyetemes leírása.

Bp. 1874.

410 és kv. 11

۱۲
[illegible]

Győr a XVI. században

Houfmagel György

vézkarca

Repr.

Berzeviczy: Beatrix

királyné. Bp.

1908. 206 l.

Rábatótfalu h. n. VIII. 188.

Győrvára

Zala vm

l.

Fára Zal

15. l.

BUDAPEST
1938 OKT. 21 15

Grön vara

1.

Vill grön

9 cis kv. ll.
30 cis kv. ll. 41 cis kv. ll
Mobkl. 3166 l.

Győri templomok

kápolnák

a XVI. században

Villgyőr

22. és kv ll

MOB kat. 3166.

N. M. Minist

Midőn alkalman nyílik tőbb szakfé
tmapolyt meglátogatni
szaporítani, bátor kedem
november kydetéig tartó szabad

Rudetyfen 1875. aug hó 25-ké

N. M. M. 1

Egészségem fürdő használatát kis á
melyen régt venni szerettél
zándulása igen jó alkalmat szo

Győri székesegyház.

Bedy Vince: A győri
székesegyház története
Győr, 1936.

Gent. (185)

Győri vár

Pfannl Ferenc: A győri vár és téglái. Kny. Győri Szemle. 8-r 6 kép. 20 l. Győr 1932

Gyant (1793)

82 - 1904.

Igen tisztel

Szives igérete sze
lék az épités engedé
esperestől kivettem
beszéde alapján kési

(Győr műemlékei)

Stengl Marianne:

(7. Kny. Győri
Szemle. 8-r. 13 kép
41 l. Bp. 1932

Gent (2063)

179.159-1917. szám.

III.

A Műemlékek Orsz. Bizottságának

Budapest.

Szives sürgős véleménynyilvánitás végett mellékelten, visszavárólag megküldöm.

Budapest, 1917. november hó 14

A miniszter rendeletéből:

[Győri ev. templom]

Turóczy Z. :A( )
150 éves jubileuma.
79 l. Győr, 1936.

Gent (2245)

(Győri vármuzeum és bástyasöröző terve)

Valló István: A ( )

8 - r. 11 kép, 11 l.

Győr, 1935

Gent (2271)

megjegyezni, hogy
kiszolgálni. Áraink
kiszámitás alapján
azért tisztességes, ren
Midőn még megemb
tén, szövetkezetünk
latik támogatni, vag

Győri képeskönyv

Valló István: [ ]
16-r., 25 kép, 47 l.
Bp. 1942.

Gent (2272)

U. a. Győr in Bildern. 16-r, 24 kép
56 l. Bp. 1942

Gent (2273)

*Budapest, 193*40. II.5.

Budapest

rak ismételten felkérni, hogy 1939. febr.
tmányainknak összesen P.60.50-t kitevő
szíveskedjék. A felbélyegzett számlát
n felszólitására megküldöttük.
ives teljesitését várva, vagyunk

Legmélyebb tisztelettel

RATSCHBURG GUSZTÁV
KÖNYV[illegible]SKERESKEDÉSE ÉS ANTIQUARIUMA
ppa BUDAPEST, IV., FERENCIEK-TERE 2.
TELEFON: [illegible]-656.

(Győr vára)

Maggiorotti – Bánfi:

(...). Kny. Hadtört. Közl. 8-r, 12 kép. 48 l. Bp. 1933

Gent (1464)

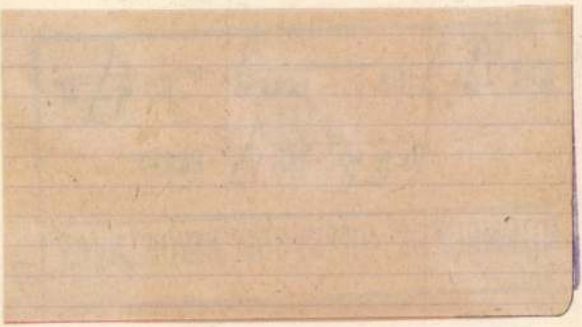

A vall. és közokt. m. kir. minis
114.376. sz. a. kelt s a IX. ker
rendeletének másolata:

A ./. alatt csatolt
állami alkalmazottak részére a
minisztertanácsban nyert fölha
természetével bíró beszerzési
feltüntetett összegeket engedé

Győri szent Ignác

templom

Jenei Ferenc: A [illegible]
12 l., Győr, 1939

Gent (1106)

65./ Pogány : Magyar szobrászat. Vör

66./ Móricz : Kassa. Piros.

67./ Biró Vencel : Erdély. Sötétzö

68./ E.M.E. emlékkönyve. Barna.

69./ E.M.E. 1935 évi müködése. Barna.

70./ E.M.E. 1938. évi müködése. Barn

71./ Farkas : Erdélyi érmek. Barna.

72./ Ferenczi : Kászonszék régészete.

73./ Herepei-Szabó : Levéltári adatok

74./ Sebestyén : A Nyugati müveltség

75./ Erdélyi bibliográfia. 1933-34-3

76./ Schessburg. Sötétkék.

77./ Kolozsvári Magyar-utcai-templom.

78./ Murato : Pittura Russa. Vörös.

79./ Menclová : Hrad Bratislava. Feke

80./ Bruxellesi Bulletin de C. R. A.

81./ Mandl Bernát : Magyer-zsidó okle

Győri nyelvesgyház

Károlyi Lőrinc:

Speculum Jauri-
netis Ecclesiae.
1747

Gent (1173)

1908 Szept. 18 án

rster Gyula úrnak
Budapest

dányban, azonban
nyel elismerem, hogy
Általános Váltóüzlet
fiókpénztára, Méltó-
a „Müemlékek" szám-

[Győri Szent Ignác
templom]

Pigler Andor:
A [ ]. 4-r, 25
kép. 81 l. Bp.
1923

Gent (1798)

an Család tönkre

megmenteni és

nd kőfarago segéd

bérvári templomnál

ásba felveni, hogy

ak kenyeret athatom.

niszteri tanácsos Urnak

tos szolgája

tisztelettel

Győri vár

Pfannl Jenő:
A győri vár a középkorban. Győr
1937

Gerl (1794)

./.

Egy boldogtal

menésből

engem mi

a Gyula fe

alkalmaz

Családomn

Méltoságos mi

alásza

alászatos kiválo

Győri vár

Pfannl Ferenc:

Régi ábrák és
Képek Győr vára-
ról. 8-r. 7 kép
28 l. Győr. 1930.

Gerst (1792)

A m. kir. vallás- és közokt.
57343 sz. a. kelt s a bártfai
ténak másolata.

A sárosmegyei mu
városház stilszerü helyreáll
a muzeumok és könyvtárak ors
dalmaterhére elvileg engedély
részlete fejében Sztehló Otto
/4000/ kor. erejéig hitelt ny
hogy ezen összeg erejéig az
tek fedezésére nevezettnek hi
számadás kötelezettsége mellé
igu kifizetett összegeket

(Győr és Pannonhalma nevezetességei)

Récsey Viktor: ( )
16-r, 59 l. Bp.
1897

Gent (1867)

0:/ koronát, Aigner Sándornak
és Sztchló Ottónak Kettőszázti-
40 fillért a napidijak után
sen ki .

ottságot f.é. április hó 6,7 és 18
kelt felterjesztésére értesitem.
évi május hó 4-én
meghagyásából:

osztálytanácsos.

gának.

Budapest.

(Győri káptalan antiphonáléja.)

Rómer Flóris: A (?)

Bp. 1877.

Gent (1911)

sége mellett:

1./ ti

lért a 122623. számu kiad

2./ be

pengőt a 127688.számu kia

3./ el

pengőt ugyancsak a 127688

4./ ki

pengőt a 127689.számu kia

rendeletéből: Dr. Tihamér

< Győr - nádorváros plébániája s templomának története >

Toth A. : < > 34 l.

Győr, 1889

Gent (2213)

Wagner Mária (XIX—XX. század). (Wagner Sándor nővére, Frommné.)
456. ÖNARCKÉP. Jelezve: Fecit M. W./847.
Ceruzarajz. 38×27 cm. 10.—

Watteau, Antoine (1684—1721) után **Cars, Laurent** (1702—1771),
457. FÊTES VENITIENNES.
Rézmetszet. 40.—

Westall, Richard (1765—1836) után.
458. „INNOCENT MISCHIEF." Josi metszete.
Színes rézmetszet. 10.—

Wierix, Hieronymus (1551—1619).
459. JÁNOS ZSIGMOND ERDÉLYI FEJEDELEM ARCKÉPE.
Rézmetszet. 8.—

Willeres, Adam után.
460. TÁJ SZÉLMALOMMAL.
Magdalena van de Passe (1600—1640) rézmetszete. 10.—

Wouwermann Philipps (1619—1668) után.
461. A KOVÁCSNÁL.
J. Virscher rézmetszete. 12.—

462. BERAKODÁS A HAJÓBA.
Danckerts rézmetszete. 15.—

Galambos Márton
festő

lásd

Erdélyi hadiki-
állítás (Bp.) 1918.
40. 50, 51. lapon

A B-E betűs
katalogus kö-
tetben

Győri műemlékek

GYŐR

Püspökvár

Banfi Florio: Könyvismertetés. Századok, LXIX–1935, ~~[illegible]~~ 231 l.

GYÖR

Püspökvár

Budinis Cornelio: Gli artisti Italiani in Ungheria. (Opera del Genio Italiano all' Estero) Roma 1936, 151 l.

GYŐR

Bencés-tpl

Dr. Récsey Viktor. ... Századok, XXXI–1897, 763 l.

GYŐR

Sz. Ignác-tpl

Folyóiratszemle. Századok, XLVIII-1914, 539 l.

GYŐR

Kéncéitől

Hekler Antal: A magyar művészettörténelem forrásadatai. Századok, LV–LVI–1921–1922, 169 l.

GYÖR

Gr. Ignác-tól

Klebelsberg Kunó gróf: Elnöki megnyitóbeszéd.
Századok, LV–LVI – 1921–1922, 619 l.

GYŐR

Sz. Ignác-tpl

Orosz Lán Zoltán: Könyvismertetés. Száza-
dok, LIX–LX–1925–1926, 186.[illegible]–188 l.

GYŐR

Sz. Ignác – tpl

Folyóiratszemle. Szárador, LIX–LX–1925–1926,
656 l.

GYŐR

Sz. Ignác-tpl

Folyóiratszemle. Századok, LIX–LX–1925–1926, 662 l.

GYŐR

Sz. Ignác-tpl

Kapossy János: Barokk művészetünk olasz kapcsolatainak kérdéséhez. Az Országos Magyar Régészeti Társulat Évkönyve, II–1927, 258, 259 és 267 l.

GYŐR

Gr. Zichy-Tpl

P: Könyvismertetés. Századok, LXI–LXII–1927–1928, 804 l.

GYŐR

Gr. Ignác-tpl

Budinis Cornelio: Gli artisti Italiani in Ungheria. (Opera del Genio Italiano all'Estero) Roma 1936, 123 l. 154 l. 161 l. (képe CLII táblán)

GYŐR

Sz. Ignác-tól

Magyar történeti bibliográfia az 1939. évről.
Századok, LXXIV–1940, 559 l.

GYŐR

Kármelita-tpl

Mangold Zajos: Harsai hírlapok repertóriuma.
Századok, XLV—1911, 475.l.

GYŐR

Kármelita-tpl

Rigler Ander: Könyvismertetés. Századok, LXVII – 1933, 345 l.

GYÖR

Kármelita tpl

Budinich Cornelio: Gli artisti Italiani in Ungheria. (Opera del Genio Italiano all'Estero) Roma 1936, 124 l. 15 t.

GYŐR

Kármelita-tpl

Kaposszy János: Barokk művészetünk olasz kapcsolatainak kérdéséhez. Az Országos Magyar Régészeti Társulat Évkönyve, II–1927, 257 és 261 l.

GYŐR

Kármelita-rendház

Oroczlán Zoltán: Könyvismertetés. Századok, LIX–LX–1925–1926, 185 l.

GYŐR

Frigzláda-emlék

Könyves Tóth Kálmán: Utazás Magyarországon a XVIII. század végén. VV 1912, 14 l.

GYŐR

Frigyláda-emlék

Oroszlán Zoltán: Könyvismertetés. Száza-
dok, LIX–LX – 1925 – 1926, 185 l.

255

GYŐR

Frigyláda-emlék

Kapossy János: Barokk művészetünk olasz kapcsolatainak kérdéséhez. Az Országos Magyar Régészeti Társulat Évkönyve, II – 1927, 255 l.

GYŐR

Frigyláda-emlék

Pigler Andor: Könyvismertetés. Századok, LXVII–1933, 345 l.

GYŐR

Friggiada-szobor

Budinis Cornelio: Gli artisti Italiani in Ungheria. / Opera del genio Italiano all'Estero / Roma 1936, 119 l. 15 t. (közte CXLV – CXLVI. táblák)

GYŐR

Immaculata-szobor

Orosz Iván Zoltán: Könyvismertetés. Századok, LIX–LX–1925–1926, 185–186.

GYŐR

Sz. Mihály-emlék

Dvorzlán Zoltán: Könyvismertetés: Száza-dok, LIX-LX-1925-1926, 185 l.

Győri arculárinsok

céh-könyvl.

1775. Neinet nyelvén

Benecés Romer Flóris

Muzeum, Győr

Romhányi

138. l.

VI.

32.

Győri Ferences-zárda

története.

1715-ből. 259 l. 2-r.

l.

Romhányi

124, 125. l.

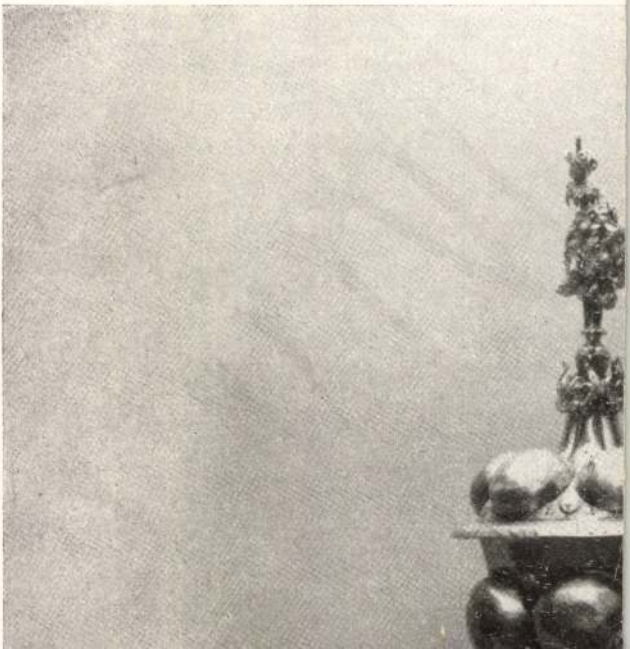

Győri puskaművesek

articulusai.

1718. 2-r.

Szenczés Rómer Flóris

Muzeum, Győr.

Romhány

170. l.

Győri üvegcsek

articulusai

XVIII. sz. 2-r.

Bencés Romer Flóris

Museum, Győr.

Romhalmi

270. l.

Győri székesegyház

Gerevich Tibor

Magyarországi művészet
Szent István Korában.
Serszt Istvánemlékk. III.

91 l.

Győr, Kédervári

Kápolna

Vas. Nyj. 1860

52. sz.

Rómer Floris

Régészeti levelek

Ipolyi Arnoldhoz

Munkácsy Mihály

Emlékcim.

I/3 polc

Győr, antiphonale

Irod

Rózner Flóris =

Régészeti levelek Ipolyi Arnoldhoz. A győri. káptalan őriás antiphonaléja. Vas. Ujs 1860. 419. l.

Fenyő Iván

Szőnyi István

I/2 pole

Győr, Pannonhalma

Récsey V.

Győr és Pannonhalma
nevezetességei.

Írták 1886-1900

Wolf Julius jun. Führer durch die Königl. Freistadt Győr. Győr 1936 8 r. 44 l. t.

Győr város

MINTA-ANTIQUARIUM

VAS JÓZSEFNÉ ÉS TÁRSA UTÓDA

SZÉKELY ALBERT

BUDAPEST, VIII., JÓZSEF-KÖRÚT 21

TELEFON: J. 385—35

T.

Műemlékek Országos Bizott-
sága titkári hivatala

Nagyos Dr. Szentiványi Gy. titkári

Budapest.

IX. Rákos u. 10.

Győr várának

ujra építése a XVI.

században.

l.

Maggiorotti és Banfi

művét.

Feldolgozva Fera-

bosco, Pietro

alatt.

és Szalokay Lenő

könyvismertetését

Századok, 1933. 80, 81. l.

Győr vára

Maggiorotti - Banfi

Győr vára. Kny.
Hadtört. Közl.
Bpest. 1933. 8r. 12 Lep
48. 1.

stván: A késmárki evangélikus fatemp-
városi köztemetőnek leirása. 8 o, 4K
rk, 1892.

Stefan: Beschreibung der evang. Holz-
dés städtischen Communal-Friedhofes
8 o, 4 K, 20 L, Késmárk, 1892.

k, Koronghi: La formation de l esprit
en Hongrie. 16 o, 0 K, 68 L, Buda-

rd: A Szent István királyról nevezett
emplom belsejének rövid ismertetése.
101 L, Budapest, 1905.

t Ede: A hortobágyi kőhid. /Kny. Ma-
-és Épitész.Egylet közlönye./ 8 o,
Budapest, 1926.

t Ede: A hortobágyi kőhid épitése. 8 o.
Debrecen, 1926.

lf: Koppay. 8 o, 87 K, 96 L, Berlin,

Győr műemlékei

Stengl Marianne: Győr műemlékei (Klug. a Győri Szemle III. evf-ból) Győr, 1932. 8-r, 41 l.

Ism.:

Pigler Andor:

Századok. 1933. 344, 345. l.

↓

Észrevételei és helyre-igazításai cédulázva-

Győr műemlékei

Stengl Marianne: Győr műemlékei

Kny. Győri Gremle.
8°, BK, 41L, Budapest, 1932.

Csányi Károly: A régi Győr.

(Kny. Kéve évkönyve)

8°, 5K, 14L, Budapest, év nélkül (1930).

Győr műemlékei

Győr városi könyvtár

Récsey Viktor: Győr és Pannonhalma nevezetességei.

16°, 0K, 59 L, Budapest, 1897.

Győr

Apáczai-kár

Makkó Árpád: Adatok
a győri Apáczai-kár
történetéhez. Győri
Szemle VIII. évf. 1936.
45–51 l. 1 tábla.

BUDAPEST
ER 10 12

Emlékkönyv Zalka Ev. János
győri megyés püspök és püspök-
sége elfoglalásának 25-ik
évfordulója alkalmából. Győr
1892.

Győr

Zichy Mihály
élete és művei.

Győr

Veineth A

A győri orsolyiták új elemi iskolája és a zárda története.

Petrik 1886 - 1900

٧٣ ١٥٦

Győr

Lasz. I.

A győri állami főreál-
iskola története.

Petrik 1886-1900

Győr

Szivay Gy

Győr.

Monographia a város jelen-
korából, a történelmi
idők érintésével.

Petrik 1886 – 1900

Győr

~~769~~

Emléklap
Kisfaludy Károly
szobrának leleple-
zésére

Petrik 1886-1900

Győr

Csányi Károly

A régi Győr.
(Kny. Levelek.)

8r. 5 kép 14 l.
Budapest é. n. 1930.

20 32x62

64

192

1984

A FŐVÁROSI MUZEUM ÉS KÉPTÁR

uj sz

A Székesfőváros e két nagyjelent
tevékenységéről,mint mondani szo
vásárolt anyagának válogatott gy
a Magyar Müvészet külön számot a
mok központi igazgatója, Dr. Hor
Kopp Jenő dr. a Képtár vezetője
kat az elveket,melyek vásárlásai

"Muzeumi program és gya
végcélokban fedik egymást, nem a
Henrik. Ez a megállapitás termés
anyagára vonatkozik,mert itt a f
szeszélye uralkodik. Más szempon
élő müvészek alkotásaiból váloga
tárgyilagos megitélés szerint az
lenteni. De ezen a ponton még eg
nehéz anyagi helyzetén való segi
lag ellentétben áll a helyes muz
mert egyes korok müvészi alkotás
minden kor a saját müvészi felfo

Győr

Lám Frigyes: **Színházunk külső története dióhéjban.** (Kny. a „Győri Hirlap" 1928 jan. 29. sz.-ból.)

Győr

754 **Szombathy Ign.:** Győrvidék hajdankorából. Tört. apró nyomozások. Győr, 1879. fve. 8°. 32 old. (K. ny.) **1.50**

755 — Magyarország hajdankora a vízözöntől a római hódításig. A legújabb nyomozások alapján. A szerző életrajzával. Győr, 1880. fve. 8°. 87 old. **2.50**

Kertbeni ~~[illegible]~~ Imre:

Vállon alól látható
hosszú, bajusza s kecs
korra van kötve, mell
ja lehajtott. Felirata

Szénraji, mére

M. Képt. 325

Kertbeni K.

Készitette: Kar

20 M. O 26

Győr

787 **Villányi Szaniszló :** Győrmegye és város anyagi míveltségtörténete kiváló tekintettel a szorgalmi néposztály helyzetére 1000—1301. Győr, e. n. fvász. 8°. 198 old. **6.**—

788 — Győr-vár és város helyrajza, erődítése, háztelek és lakossági viszonyai a XVI. és XVII. században. Győr, é. n. fvász. 8°. 2 melléklettel. **10.**—

348.

jobbra néz. Hosszú haja vállaira omlik,
tvált. Körülcsavart nyakkendője fehér, in-
s begombolt kabátjának lehajtott gallérja
t három sorban:

BRADOWICS

gh und Schriftsteller unter den Serben,
, starb zu Belgrad 1811. Lebte 72 Jahre
ovics aus Steusatz gezeichnet, und in
zional Museum verehrt 1820."

52:39 cm.

Győr

741 A bold. **szüz Mária** győri, vérrel verítékező képének története. 200. évford. emlékére. 3. kiad. Győr, 1897. fve. 52 old. **1.50**

VINA

– UNGHERESE

Budapest, IV., Egyetem-u. 4.

K ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA.
BUDAPEST. IX.,
Högyes Endre-ucca 10.

Győr

Balics Lajos

Szent László király
tejereklyéjének története
8r. 1 kép 34. l. Győr
1892.

[redacted] Győr

Bedy Vince: A győri nemz. rajziskola tört. Győr 1930

Bedy Vince: A győri székesegyház építésének leírása Győr 1932

Bedy Vince: A győri vár és várkapitányok a 16. és 17. században Győr 1933

Bedy Vince: Győrvármegye multjából. Győr 1936/39. 3 Kötet.

vény értelmében s a vallás- és közoktatásügyi miniszter nevében a Művészeti és Történeti Emlékek Országos Főfelügyelősége / továbbiakban: Főfelügyelőség/ gyakorolja.

Művészeti és történeti emlék elnevezés alatt értetik a földben, vagy a föld színén lévő minden olyan építmény / épület, vagy épületrész/ és tartozéka, valamint minden olyan ingótárgy, amely történeti, művészeti, régészeti, népismereti emlék becsével bír s ezen szempontból megőrzésre méltó.

Jelen törvény védelme alatt állanak, fenntartandók, megóvandók és biztositandók továbbá:

a fenti jellegü épitmények épitészeti és tájképi környezete;

124. — GYŐR: Régi Torkos-kastély
Herrenhaus Torkos — Rèsidence seigneuriale
Seigniorial residence

Győr-nádorvárosi
Szent Imre-templom

Befejezéséhez közeledik a Győr-nádorvárosi Szent Imre templom építkezése

Nemzeti Újság Képes Melléklete, 1938. okt. 23

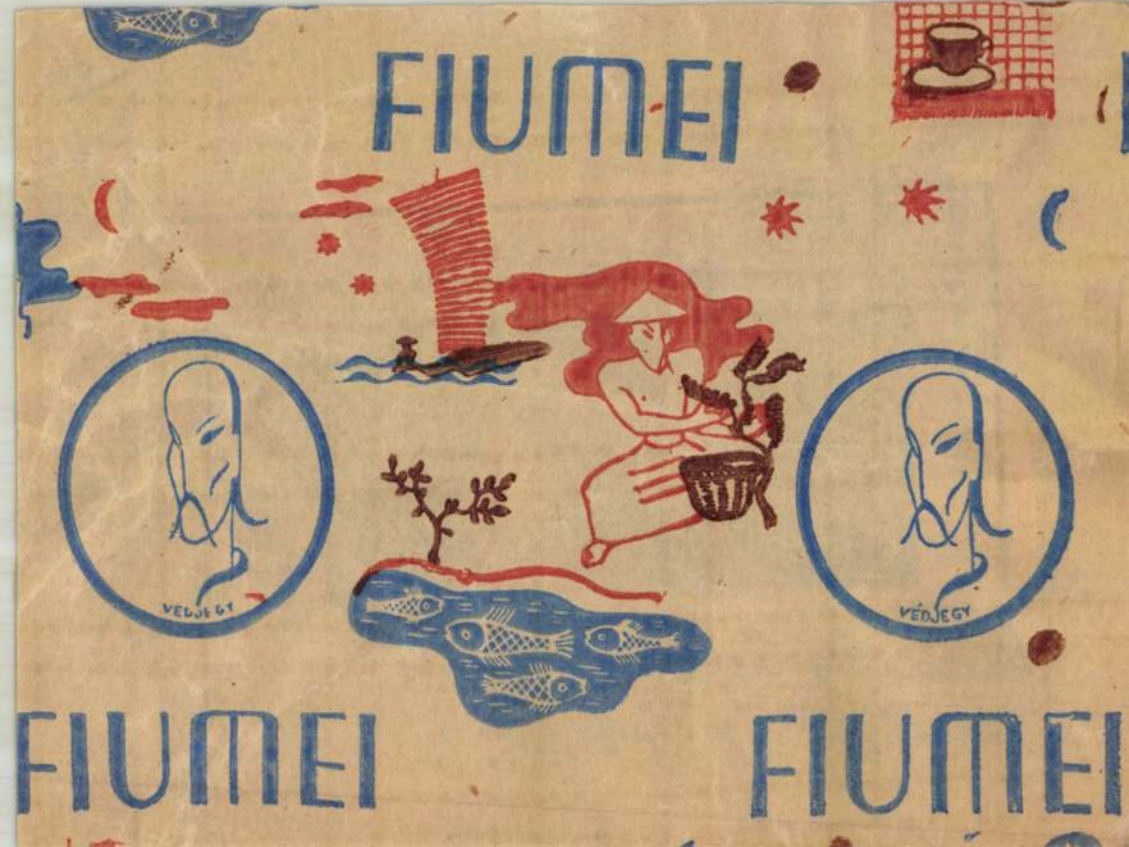
FIUMEI
VÉDJEGY
VÉDJEGY
FIUMEI
FIUMEI

Győr

Felber J.

A győri magyar ispita

története

Petrik 1886–1900

124. — GYŐR: Régi Torkos-kastély
renhaus Torkos — Rèsidence seigneuriale
Seigniorial residence

Győr

Arrabona

Pecz: Ókori Lex. I. 239. l.

Jelentéktelen ókeresztény jellegű tárgyak.

Nagy Lajos: Pannonia sacra. Szentzent István I. k. 90. l.

Győr műemlékei. A vár-
ban (Káptalandomb) állott romaikon
székesegyháza a tatárjáraskor pusz-
tult el, a XIV. sz. gótikus stílben
épült újja, ~~[illegible]~~
1404. épitették hozzá az n. n. Héder-
váry kápolnát, mely ma a középkori
székesegyház egyetlen ép emlékei. ~~A~~
~~[illegible]~~ 1639-45. Battista Rana
a székesegyházat barokk templomá
alakitotta. ~~Ebben~~ van a ~~[illegible]~~
kincstár, melynek legkiesebb ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ szent László kermája. A
püspöki palotát (Püspökvár) a XIX.
sz. ~~[illegible]~~ elején ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~
a keleti oldalán lévő régi vár-
toronyban Dóczy Orbán püspök
kápolnája 1487-ből. A városban
legrégibb bencések (egykor jezsuiták)
barokk temploma 1641-ből, Troger
későbbi freskóival, érdekes a karmeliták
temploma 1721-25-ből. A Káp-
talan domb alján van a barokk
frigyszekrény szobor 1731-ből. A város-
ban számos XVI-XVIII. szbeli lakó-
ház.

Győr

Hédervári kapol-
na.

Vas. Ujs

1860. 52. n.

dolgo-

litási

ának 900

ernének.

gráns

művészi

esetleg

ülő ki-

g szol-

ként szép

l való

falsikra

ratnak

y kirá-

ával va-

Győr

Szekesegyház

Vas, Ujs.

1865. 395. l

GYŐR, Szt. István királytól alapított püspökség székhelye, a római Arrabona helyén épült. Az avarok gyűrűalakú sáncokkal erősítették. Vára a káptalandombon a római castrum helyén épült. A tatárok 1242. elpusztították. Ekkor megrongált székesegyházát a XIV. sz.-ban gótikus stilben újjáépítették s 1639—45. Battista Rana barokk stilben alakította át. Középkori részleteiből csak a helyes arányainál fogva kiváló déli kápolna maradt fönn, amelyet 1404. Héderváry János püspök építtetett (1861. Lippert restaurálta). Ebben őrzik Szt. László harmáját, régi ötvösségünk kiváló emlékét, melynek feje a Kolozsvári-testvérek nagyváradi Szt. László szobra nyomán készült s amely 1619. került Váradról ide. A székesegyház kincstára az esztergomi főegyházmegyei kincstár után a leggazdagabb. A templom oltárképeinek egy részét Maulbertsch festette, két oltár ólomdombormüve Donner Rafael műhelyére vall. A székesegyházzal szemben áll a „Püspökvár", a püspöki palota, mely mai alakját a napoleoni háborúk után nyerte. Keleti oldalán ugrik ki a régi vártorony, amelynek alsó részét 1487. Dóczy Orbán püspök kápolnává alakíttatta át. Ennek különösen finom tagoltságú boltozata nevezetes. A káptalandómban a kanonoki házak sorában és a domb alatt a városban épült XVII—XVIII. sz.-beli barokk lakóházak Győr külsejének igen sajátos bájt kölcsönöznek. A városbeli barokk templomok közül a jezsuiták (ma bencés-templom és kolostor) 1641. épült s Troyer díszítette festményeivel. A karmeliták centrális elrendezésű, ovális alakú templomát 1721—25. építették s négy oltárképét Altomonte festette. Érdekes barokk emlék még a Frigyszekrény-szobor a káptalandomb alján, melyet a katonaságnak a körmenetben vitt oltáriszentség ellen elkövetett botránya kiengesztelésére 1731. III. Károly király állíttatott.

Divald.

R. Gy. I. 430

Niczki kath. elemi népiskola vándorkvt.

V. 302.

Győri szeminárium

Pereinyi incunabulum Krisztus a keresztén c. képének hátterében a budai kir. palota képzeleti képe

emlitve –

Horv Zsigmond

103. l

TECHNIKA

szerkesztősége és kiadóhivatala
Budapest, 112. XI., Műegyetem

T.Müemlék
Bp.IX. Rá

Győr

Jenei Ferenc:

Győr a magyar humanizmus korában.

Győr, 1940.

Buzogányok, Középkori V. 201.

Győr műemlékei

Valló István dr.

Győr ismertetése
és tájékoztatója.
Győr 1930.

Záradék

A fenti szerződést Veres Zoltán festőművészel együttesen vállalom s a munkálatokban ő is részt fog venni.

Bpest 1934 jul. 18.

A szerződést a fenti záradékkal a Műemlékek Orsz. Bizottsága részéről jó-

[illegible] hagyom.

Győrvár

Pfannl Jenő: A győri vár a középkorban. Győr, 1937.

Tom. Sz-ó: Hadtört. Közl. 1937. 286-287. l.

Győr vára

fárd

Hadsöst. Közl

1916. névnutató

Budapest - Krisztinavárosi

templom X. 209, 210.

Győri Frigyszkrény

Hobor

Kepl. repr.

Kiss Szikl. kath. Magy

679. l.

TROBL ALAJOS ... 215
nbetta emlékszobra a *Revue des Arts décora-*
fs 1888. 1—2. számából ... 219
zonra nyomtatott diszitmény ... 223
edves és száraz agyag keresztmetszete ... 227
gyar kályhafiókok a XV—XVII. századból 229
tartó. Évszámmal ellátott legrégibb ón má-
is magyar edény 1609-ből ... 230
es kancsó 1670-ből ... 230
leles kupa sötétkék mázzal 1655-ből ... 230
es tót kancsó czéhjelvényekkel 1717-ből ... 230
es kancsó czéhjelvényekkel és fölirással
719-ből ... 232
leles kancsó czéhjelvényekkel 1800-ból ... 232
mború diszitésü kancsó 1750-ből ... 234
iklósi szabóczéh kancsója ... 235
es korsó, zöld mázzal és domború fölrakott
iszitéssel 1748-ból ... 237
korsó 1807-ből ... 243
anyamegyei korsó ... 243
gedi korsó ... 244
hácsi fekete grafitos korsó ... 244—245

Győri Frigyszekrény-
nobor

Repr.

Divald Magyarvend.
220., 223. l.

Győr vára

Kozics László:

Győr-vár 1594-től
1598-ig.

Hadtört. Közl

1891. 489, 68 ? l.

Nyíregyháza IX. '79.

Győr irodalma

Bay Ferenc. Napoleon magyarországon. A császár és katonái Győr városában. Bp. 1941.
Ism. Markó Árpád
Hadtört. Közl.
1941. 263. l.

Győr irodalma

G. G. Győri emlékkeresztek.
Hadtört. Közl.
1893. 279. l.

Lónyai Menyhért:

Derékon alól, ~~[illegible]~~ kissé
jával oldalán lógó diszkardj
ját füleinél előre fésülte, áll
rövid. Igének álló gallérja
kendője csipkevégű, atillá
visel, díszgombok vanna

GRÓF LÓNYAY M

Magy. kir. M

Lipót-rend nagykeresztes

a Magy. And. Ak

s sz. kir. Pozsony város

1872ik évi Jun. 14én diad

alól balra: „Kiadta

s jobbra: „Nyomt. Légr

Könyomat, a

Ltsa 86

7733

Győri benedek-
rendi templom
falképei
Trogertől

l.
Gerecze falképek
499. h.

1904. VI. 17.

Tizafüred.

Kettő példányos (389/904.)

Győri bencés templom

Dr Jenei Ferenc:

A győri Szent Ignác templom.

Győri Naptár. 1940. Győr 1939.

fd.

Schmidt

Győri karmeliták

rendháza és

temploma

képe repr.

Kiss Bikl Kath. Magy

1096-l.

SZÉCSÉNY

Ferences tpl és kolozter

RMV 12, 94 l.

Győri orsolya-

apácák temploma

Falképei állítólag

Dorfmeistertől

l.

Gerecsefalképek

499.k.

1905 · XII · 7

Wosinszky Mórnak Szegzárd: a minister leiratára vonatkozólag, mely szerint a múzeum iparművészeti osztálya ellen ízléshelyi szempontból kifogások merültek fel, Lemayer jelentésének közlése, felhívás egy subadiszú pamlag eltávolítására és a kezdetlegesebb női kézimunkáknak az iparművészeti osztály rendezése alkalmából történő elraktározására (1049/905)

Győri székesegyház

Telegdy-Czapi-féle
kehely XV.
sodronyzománcos
l.

Arch. Ert.

1887.
125. l.

U. o. sodronyzo-
máncos kehely
u. o. 125. l.

[illegible]

Vésztő

Győri székesegyház

László, szent,

hermája, Győr.

A odvonyzomancos

mű a XV. szból.

l. Arch. Ert. 1887

125. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Győri székesegyház
romanikori emlékei

l.

GerMRE
helyszínmutató

170

...öt fejtette Ki.)

...gy mezitlábos munkásnő küzeledik, talicskát
melyben ásó van, előálló hosszú nyéllel. Fején
...a kalapos hord, melyet tollakkal és különböző
díszített. Haja, szemöldöke s szeme barna, fül-
...ültek, keblébe rózsacsokrot tűzött, rojtos vállkendőjé
...ék ruhadereka kivágott, ujjai rövidek, kötényé
...szűrke szoknyáját feltűzve hordja, alsója pedig
...tett helyen látható lugast, mely előtt a póznán
...két keresztbe tett fekete-piros-sárga lobogó díszíti.
...n telepedtek a földre, de olykép, hogy a két fő fi
...tér sik terület, hol jelző pózna tűnik szemünkbe.
...rése alól jobbra: J. ~~Rein~~ Reiter Wien
848. 4

...ten 39·5 : 28·5 cm.
~~Lagyat. 1871. II : 24.~~

26.
0.

127

Győri székesegyház

Kegyképe,
Győri székesegyház

Repr.

Schaeferkegyh

40,41. l.

BUDAPEST IV.
KOSSUTH LAJOS-UTCA 18.
TELEFON: 189-540.

•

BUCHHANDLUNG
DER KÖN. UNG.
UNIVERSITÄTSDRUCKEREI

•

LIBRAIRIE
DE LA PRESSE
DE L'UNIVERSITÉ
ROYALE HONGROISE

•

POSTACSEKK:
BUDAPEST 37.473,
LEIPZIG 29.165,
PARIS 160.010.

Méltósá
Nagyság

Győri székesegyház

kegyoltára

Repr. -

Lyka emlékkönyv.

180-l. mellett -

n helyen volt alkalmazásban, ahol s
e díjlevonásokat eszközöltek. :/

annál is inkább pontosan jelentse
jejtett, vagy helytelen adatokért
os bejelentésből a cukorgyárra néz-
ó büntető eljárás során, vagy vala-
betegsége, vagy balesete következ-
gja a cukorgyár büntetni.-

[redacted]

Győri Szekesegyház

Meje repr.

Kiss Szikl Kath Magy

667. l.

Schinkasch

liszt-, termény- és takarmány kereskedése

BUDAPEST,

XI., Horthy Miklós-ut 47.

Telefon: 269-228.

Győri nőkeszpház

GYŐR

Székeszpház, Sz. László

Csabai, Stephen: Hungarian culture in Transilvania.
The Hungarian Quarterly, V – 1939, 709 l.

Győri vekesegyház

falkepet

Maulbertschtöf

l.

Gereczefalkepek

499. h

PLAN

WERBE ZU LEIPZIG

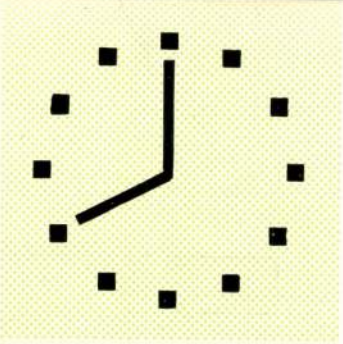

n	Fortgeschrittene	Stunden	Raum
	Handsatz	8—11	200
	Buchdruck	8—11	100
	Prof. Blecher, Wirtschaftliche Übungen	11—13	402
	Krüger, Wirtschaftliche Übungen	11—13	403
	Buchdruck	14—16	100
	Informations-Unterricht, Akademie	14—17	
	Hornauer, Steuerwesen	17—19	400
	Handsatz	8—13	200
	Buchdruck	8—13	100
	Typographsatz	8—13	200
	Wirtschaftliche Übungen (Kalkulation)	14—16	402
	Zeichnerische Entwürfe	16—18	403
	Handsatz	8—11	200
	Buchdruck	8—11	100

(Győri Szent Ignác
templom).

Jenei Ferenc A( )
Győr, 1939.
12 l.

Győri Mária-vobor

kéje repr

Kiss Hikelkath. Magy

680. l.

Győri Mária-oszlop

vsobrai

a Szárazvámi

templom homlok-

zatán

l. -

Thirfelsödemcintül

179. l.

Égető-máglya VIII. 144.

Győr Szent Márton

erőrség

Szent Márton-erőség (Győr) IV.94.

Mur. és Kat-Est

Győri Szent Mihály

vobor

barok

kepe repr

Kisskiklkath Magy

677. l.

Győri jezsuiták

Szent Ignác, ma

bencesek temploma

Agrárcapats

130. l.

Győri Káptalan
antiphonaléja

l. Vas. Gyó.
1860. 419 l.

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) díszteremében

és

f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) díszteremében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"

címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"** címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

Győri Karmelita

rendház és templom

Agnéziapátsa

16, 17, 18, 19, 64, 65. l.

anyaga?

Győri Képzőművészeti és

Iparművészeti Társulat.

Alakult 1919. Elnöke Benes Pál gyáros és festő. Győrnek és a felső Dunántulnak művészeit és műtárgyait egyesíti kebelében. Előadásokat, párlatokat rendez Győr vonzó közönsége műízlésének fejlesztésére. Tagjai közt műtárgyakat sorsol ki. A társulatnak 60 képző- ill. iparművész és 800 rendes tagja van.

Délmagyarországi Természettudományi

Társulat X. 154.

GYŐRI KÉPZŐMŰVÉSZETI ÉS IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT. Alakult 1919. Elnöke Benes Pál gyáros és festő. Győr városának és a felső Dunántúlnak művészeit és műbarátait egyesíti kebelében. Előadásokat és tárlatokat rendez a győri közönség műízlésének fejlesztésére. Tagjai közt műtárgyakat sorsol ki. A társulatnak 60 művész és 800 rendes tagja van.

É. G. I. 4326

Nagykónyi k. n. V. 305.

Győri Orsolya apá-
cák zárda temploma

Agzirciapáts
67, 104 l.

Kor?

Győri ötvösök

XVI – XIX sz.

Győr élete számokban. Győr szab. kir. város évkönyve 1931—34. Szerk. *Valló* István. Győr: Tóth J. biz. (Győri hirl. ny.) 1935. 174 l. 16-r. 2·—

Győri szemle könyvtára. 13. Győr: Győri szle társ. (Győregyházm. alap ny.) 1934. 8-r.

13. **Jankó** László. Győri ötvösök a 16—19. században. Győr: Tóth J. biz. 34 l. 1·60

Gyurányi László. A végtelenség sodrán. Versek. Bp.: Szerző (Athenaeum ny.) [1935.] 48 l. 8-r.

Hacker Ervin. Nemzetközi bűnügyi statisztika. (Kl. a Polner emlékkönyvből.) Miskolc: Szerző (ev. jogakad. ny. r. tan., pécsi egy. m. tan.; Szeged: Városi ny.) 1935. 46 l. 8-r. 2·80

Győri Szemle Könyvtára

< Győri dominikánus rendház >

Iványi Béla: A < > története. Győri Szemle. VIII. évf. 1936. 76–88. l.

Győri káptalan antiphonáléja

Römer, Flóris: A győri káptalan antiphonáléja

°, K, L, Budapest, 1877.

Győri Karmelita kolostor

Antal

A győri Karmelita-rendház

200 éves története.

Petrik 1886-1900

Győri művészek

Csatkai Endre:

— Győri művészek és iparművészek alkotásai Sopron megyében. *Győri Szemle* XI. évf. p. 171—173. 1 t. [2 kép.]
— Győri művészek és iparművészek a csornai prépostság leltározásánál 1787-ben. *Győri Szemle* XI. évf. p. 250.

1940.

l. okv.

TARTALOMJEGYZÉK

LAP

BEVEZETÉS 5

UDVARI ÉLET ÉS LOVAGVILÁG 23

SZELLEMI KULTÚRA 61

ÉPÍTÉSZET 85

SZOBRÁSZAT 101

FESTÉSZET 129

Győri német színészet

Lám Frigyes: A győri német színészet története. 1742–1820. Győr Kende 1933.

Győri ötvös céh szabályai.

Ötvös céh szabály

Győr, Komárom, Esztergom és Ujvár ötvösei egy céhben egyesültek és 1529 céhlevelet kaptak. Ez a céhlevél magyar nyelvű és közölve van:

Szávay Gula: Győr monografiája. Győr 1896. 229 és kör. Cavskon

Stefansplatz. I. rangú családi
va. Riedl János szállodás.

. A magyarok találkozóhelye.
érsékelt árak. Cinkovic József

odern kényelemmel berende-
ünő konyha, mérsékelt pensió-
kodás. Igazgató Gundel József.

gi-posta-utcza 6. Levélpapirok
zerek és nyomtatványok rak-
ára.

égi előkelő szálloda az Elba
nyörű fekvéssel, kerttel és
magyar és osztrák arisztó-
gató Ronnefeld Richárd.

Párisi-utcza 3. Magyarország

VILÁGITÁS
csóbb kastélyok, villák,
. reszére.
" "

*

Győr. Meixner Hotel Royal-szálloda. Minden kényelemmel berendezett szobák. Villanyvilágitás. Lift. Központi fütés. Kitünő konyha. Kávéház. Kül- és belföldi lapok.

*

Herring D. A. (Leutner utóda) udvari czipészmester. Bécs, I., Göttweihergasse 2. Műhelyek: IV., Fleischmanngasse 6.

*

Hofmann udvari kalapgyáros. Bécs, I., Kohlmarkt 7. Angol uri és női kalapok. Legujabb divat, legnagyobb választék.

*

Hüttl Tivadar, cs. és kir. udv. szállító. Porczellán- és üvegraktár. Porczellángyár Obuda. Raktár V., Dorottya-u. 14.

*

Kolozsvár. Pannonia szálloda. Minden kényelemmel berendezett szobák. Villanyvilágitás. Fürdő. Kitünő konyha. Kocsik minden vonathoz. **Fészl J., szállodás.**

*

Kölber Testvérek, csász. és kir. udvari kocsigyár VIII. ker., Salétrom-utcza 5. sz. Alapittatott 1780. Párisi világkiállitás. 1900. Aranyérem.

*

Krakkó. Café Secessio. Kitünő kávéházi italok, figyelmes kiszolgálás, az összes bel- és külföldi lapok.

*

Krőszl János. Üllői-ut 9. A Park-Club, a Nemzeti és Országos Kaszinók kárpitosa. A koronás aranyérdemkereszt birtokosa.

Győri ötvösök

Jankó László: Győri ötvösök a XVI–XIX. században. Győri Szemle. VIII. évf. 1936. 98–106 l. 2 t.

kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriől.

1 szám.

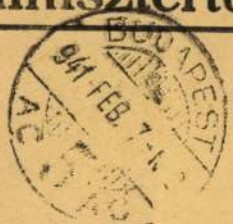

üemlékek Országos Bizottsága tekintetes Elnökségének

ivatalból.

Budapest.

Jankó ~~János~~ László: Győri ötvösök a 16.–19. században.

8°, OK, 34L, Győr, 1934.

Győri ötvösök a XVI–XIX. században

Győri ötvöscéh

Próbabélyeg, győri ötvöscéhé

VI. 290.

Muz. és Kvt Ért

Győri püspökvár

(püspöki palota) a Duna felől.

A püspökvár bejárata

Hány Gyula rajza

Repr.

Orm IV. 477. l.

SZIGETVÁR

Zrínyi-kápolna

Kéve VV 1860, 53 l.

Győri rajziskola

laid

Bedy Vince: A győri nemzeti rajziskolának története.
Győri Szemle
1930. 12-32. l.

Győri ref. templom

Börtűs filigrán
kehely, gotikus

M[illegible]AR IPARMUVESZET

1934. 184. l.

MOHAY JÁNOS
könyv- és lapterjesztő
BÁNFFYHUNYAD

Győri székesegyház

Károlyi Lőrinc: Speculum Jaurinetis Ecclesiae

o, K, L, 1747.

Győri székesegyház

Bedy Vince: A győri székesegyház története

8°, 11K, 172L, Győr, 1936.

Győri székesegyház

Bedy Vince dr

A győri székesegyház

története.

Győr 1936.

Feld

Győri vékesegyház

Bedy Vince: A győri vékesegyház története Könyvism.

Magyar Kultura.

1937. I. félév. 60 l.

Győri Szent Ignác templom

Oliger Andor: A győri Szent Ignác-templom és mennyezetképei

4°, 25 K, 81 L, Budapest, 1923.

Györi vár

Lásd

Pfannl Jenő: A győri vár régi kapui és ábrázolásai. Győri Szemle 1930 217–242. l.

Győri vármuzeum

Valló István: A győri vármuzeum és bástyaserőző terve.

8°, 11K, 11L, Győr, 1935

Győr vára

Lósy-Schmidt Ede:

A Hold fényének, mint természetes fényforrásnak távírásra való felhasználása, Győr várának 1598-i visszavételekor.
(Geodéziai Közlöny: 1933. 19-ei kv. ll.)
Ism. Hadtört. Közl. 1934. 124-127. l.

volt a szerkesztő, a munkatársak között már akkor ezt találjuk Ágai Bélát, Kóbor Tamást, Bakonyi Miksát, ez utóbbinak egyébként megadta a sors, hogy negyvennégy éven át voltaképpen egy iróasztal mellett dolgozzon, mert a Magyar Föld első idejétől kezdve munkatársa volt az Ujságnak átalakulási periódusaiban is és becsült vezércikkirója a nagymultu lapnak a mai napig is.

A Magyar Ujság nem élte tul Bánffy bukását és Széll Kálmán uralomrajutásakor beolvadt a Nemzetbe. Ha a Magyar Föld, hogy ugy mondjuk apai ágon, akkor a Nemzet anyai ágon volt őse az Ujságnak. A Magyar Föld beodvadásának idején Gajári Ödön megvált a Nemzet vezetésétől, pedig Tisza Kálmán kormányzása alatt neve elválaszthatatlannak tünt ettől a laptól, amely a maga idejében maga volt tekintély és munkatársai sorába sorozhatta magát Jókai Mórt. Gajári Ödönnek nem volt inyére Széll Kálmán, amint a Tisza-féle törzsgárda egyetlen igazán gerinces tagjának sem, ő félrevonult, sőt rövid időre a parlamentben se vállalt szerepet, erre az időre esik a legintenzivebb közgazdasági tevékenysége, jókora időn keresztül ugy tünt, hogy a parlament és az ujságirás elvesziti ezt a hatalmas bajnokát. A

Győr várának

emlékei

l. Győrvárosi kiáll 1943

Berenmend (Baranya m)

Győr vára

Cusd

L. A. Maggiorotti és

F. B. Anfi:

Győr vára.

Hadtört. Közl.

1933. 1-45. l.

Fejérpataky László dr. VIII. 176.

Győr műemlékei
és irodalma

1.

Thirfelsödemántul

35, 1 – 48-és kv ll.

A Műemlékek Ors

Budapest, VI.,

szám.

A MOB ke

Gyarap

31.—
1
1
1.05
34.05

Hivatalból

Győr

Petz Aladár dr:

Győr szabad királyi város kenthárosság közkórházának multja és jelene.
(1749–1928)

Győr 1929.

Fd.

Minisztériumnak f.évi május hó 26.-án
letére, a budapesti IV. Egyetem-utca 6.
lévő, a főváros Régészeti és Ásatási
Képtár céljaira szolgáló épület mű-
Műemlékek Országos Bizottsága a kö-

n a székesfőváros polgármesterének
ok helytállóak. A palota a főváros
tilű épülete, amely történeti vonat-
hogy fentartásáról fokozottabb gá-

Győr

Liszkay: A nagy győri evangeliomilag reformált egyház multja és jelenje
Győr: 1868.

Győri dóm Heder-
vary kápolnája
XV. 4.

Divald Magyarmeml.
82. l.

-

I

Általános is

Budapest Székesfőváros

ről az alábbiakban ismertetjük:

Az 1939.évben az üzem b

14,711.o47.18 P, tiszta feleslege

megfelel az előirányzatnak és 218.

feleslegnél.

Az előirányzott termelé

77,495.86o m^3 volt, 2,495.86o m^3-r

előző évi 73,355.72o m^3 termeléss

4,14o.14o m^3-rel /5.64 %-kal/több

A vizértékesitést 69,o

Győri székesegyház

kegyelemkép

1697 ből

Mária a Kisded

Jézussal

Repr.

Kiss Szikl kath. Magy

186. l.

T.

„Európa" Könyv és Lapterjesztő Vállalat

Budapest

V, Rothermere u 12. III. 2.

< Győri diszkard

a régibb középkorból >

Börzsönyi Arnold:

< > Arch. Ert

1912. 34 – 38. l.

2 képpel –

ben a történelmi órákban. Fegyvertársam a le=
dós, aki félországot hódított meg a nemzeti nép=
vertársam minden jóérzésű ember, aki rendet,
és kalandmentes külpolitikát akar.
hez, jóakaróimhoz. Szeretettel hivom őket, csat=
Én becsületes iparkodással szolgáltam minden
ijáért, küzdöttem a panamák ellen és segítettem
m tehát a főváros közönségétől, hogy segítsen

e és bizalom fűz hozzám: **ne irjon alá senki=**
nem jönnek olyan ajánlási ivvel, melyen
erepel.
sorsdöntő választások előestéjén

Payr Hugó.

Győri vékesegyház

l.

Szabócirpép

108. l.

Győri műemlékek

GYŐR

Székesegyház: Monstrancia

Ybl Ervin: Képzőművészet. Budapesti Szemle, 219–1930, 148 l

GYŐR

Székesegyház: Telegdy – Czapy – ismeres kehely

Mihalik, Alessandro: Origine dello smalto filogranato. Corvina, XI–XII–1933, 115 l. (2. kép)

GYŐR

Székesegyház: Sodronyrománcos kehely

Mihalik, Alessandro: L'origine dello smalto filogranato. Corvina, XI–XII – 1933, 115 l. (1. kép)

GYŐR

Püspökvár

Bálint Gábor: A magyarországi török hódoltságról. Budapest, 1870, 302 l.

GYŐR

Püspökvár

Karabács Samu: Könyvismertetés. Századok, XIV—1880, 686 l.

GYŐR

Püspökvár

Győr vármegye és város egyetemes leírása.
Irázadok, VIII – 1874, 590 l.

GYŐR

Püspökvár

Irodalmi szemle. Szárádok, XVI–1882, 613 l.

GYŐR

Püspök Evar

Acsády Ignácz: Végvárairól és költségeiről a XVI. és XVII. században. Hadtörténelmi közlemények, I–1888, 72, 76, 252 és 259 l.

GYŐR

Püspökvár

Szendrei János: Váraink rendszere és fölszerelése a XVI. és XVII. században. Hadtörténelmi Közlemények, 1–1888, 96, 100 és 422 l.

GYŐR

Püspökvár

Kovács László: Győr vár 1594-től 1598-ig. Had-történelmi közlemények, IV-1891, 489-508, 683-702 l.

GYŐR

Püspökvár

Jakáts Sándor: A magyar vár. Századok, XLI–1907, 816, 817, 818 és 821 l.

GYŐR

Vár

Mészáros Gyula: Győrvár viadaláról való ének és Budavár dicsérete. Századok, XLII–1908, 385–398 l.

Győrvár viadaláról . . . Századok, XLII–1908, 569 l.

GYŐR

Püspökvár

Lubenau, Reinhold: Beschreibung der Reisen des ... I. Kötet, Königsberg (1587) 1914, 67 l.

GYŐR

Püspökvár

Folyóiratszemle. Századok, LXI–LXII–1927–1928, 587 l.

GYŐR

Vár

Iványi Béla: A tűzérség története Magyarországon
keletétől 1711-ig. Hadtörténelmi közlemények.
XXIX-1928, 27l. 23l. 327, 428 s 443l.

GYÖR

Püspökvár

Lyka Károly: Egy német építész utazása Magyarországon 1737-ben
Budapesti Szemle, 215-1929, 5/9.

GYŐR

Vár

Fercle Lajos: A Lódolláy-kori Törökség Magyarországra vonatkozó földrajzi ismeretei. Hadtörténelmi Közlemények, XXXI-1930, 138 l.

GYŐR

Püspökvár

Gy. J: Könyvismertetés. Hadtörténelmi Közlemények, XXXI – 1930, 267 l

GYŐR

Püspökvár

Szmrecsányi Miklós: A királyi család és a Szent Korona egri menedékhelye 1809-ben. Budapesti Szemle, 217–1930, 29 l.

GYŐR

Vár

Patay Vidor: A XVI. századi várépítés magyarországon. A Bécsi Magyar Történeti Intézet évkönyve, 1-1931, 109, 111, 112, 114, 117, 118, 123, 124 és 130 l.

GYŐR

Püspökvár

Pigler Ander: Könyvismertetés. Századok, LXVII–1933, 344 l.

GYŐR

Püspökvár

Gy. J.: Könyvismertetés. Hadtörténelmi Közlemények, XXXIII – 1932, 111.

GYŐR

Püspökvár

Borbély Andor: Adatok a megyei várak és várost ábrázolásához a XVI–XVII. században. Hadtörténelmi Közlemények XXXIV–1932. 176 és 179.

GYŐR

Püspökvár

Banfi, Florio: Mario Speziacasa nápolyi hadi-
építész és hajóskapitány Magyarországon. Had-
történelmi közlemények, XXXIII - 1932, 236 l

GYŐR

Vár

Gianola, Alberto: Könyvismertetés. Corvina
XI–XII–1933, 234 l. 235 l.

GYŐR

Vár

Maggiorotti, Leone Andrea és Banfi, Florio: Pietro Ferabosco, Hadtörténelmi Közlemények, XXXIV-1933, 159, 160, 161, 162, 166 és 173 l.

GYŐR

Püspökvár (hosszú monográfia)

Maggiorotti; Leone Andrea és Banfi; Florio: Győr vára. Hadtörténelmi Közlemények, XXXIV–1933, 1–44 l. (12 képpel)

GYŐR

Vár

Szalókay Jenő: Könyvismertetés. Századok, LXVII – 1933, 79 l. – 81 l.

Győri nékesegyház

GYŐR

Székesegyház: Herma

Varjú: Könyvismertetés. TVRVL, XVIII–1900, 195–196 l.

Győri székesegyház

GYŐR

Székesegyház, herma

III. Béla magyar király emlékezete. Századok, XXXIV — 1900, 665 l.

Győri Székesegyház

GYŐR

Székesegyház: Alapi Gergely vasburogánya

Majláth Béla: Tanulmányok a történelmi kiállítás-ból. Századok, XXI – 1887, 442 l.

GYŐR

Székesegyház: Telegdi-Czapi sodronyzom. kehely XV. sz.

— Másik sodronyzom. kehely

Hampel József: Egy fejezet hazai ötvözségünk történetéből. AÉ, VII–1887, 125 l.

GYŐR

Székesegyház: Németjárfalvai úrmutató, szentségtartó, halászi cibórium, sodronyzománcos kehely, olajtartó szarvak, héthelyi oltárkő, Tichy-püspökbot

I. A: Magyar mű- és történeti emlékek kiállítása.
Századok, X – 1876, 515, 516, 543 és 547 l.

GYŐR

Kincstár: Mátyás-ámeres karula, Barne-
missza-süveg, bőrka-
rula

I. A: hagyar mű- és történeti emlékek kiállítása.
Kazadok, X-1876, 522, 523 és 526 l.

GYŐR

Székesegyház, Sz. Zászló-herma

Vépe: Rassegna Danubiana, 1–1942, 180 l.

GYÖR

Székesegyház: Sz. László-herma

Harkics János: A magyar Génius. Bp. 1941,
267 l (képe 12 l)

GYŐR

Székesegyház: Sz. László-herma

Mesterházy, Eugen: Hungarian metal-work prior to the XVIth century. Apollo, XXIX – 1939, 24–26 l. (képe 22 l)

GYŐR

Székesegyház, herma

Horváth, Enrico: Il rinascimento in Ungheria. Annuario, Studi e Documenti Italo-Ungheresi. III. Tötet, Roma, 1939, 147 l. (különnyomat 121 l)

GYŐR

Székesegyház

spl: Könyvismertetés. Corvina, nuova seria, 1–
1938, 3311.

GYŐR

Székesegyház

ifj. Vayer Zajos: Könyvismertetés. Századok, LXXII–1938, 267–268 l.

GYŐR

Székesegyház: Herma

Kampis Antal: Könyvismertetés. Századok, LXX–1936, 207 l.

GYŐR

Székesegyház

Budinis Cornelio: Gli artisti Italiani in Ungheria (Opera del Genio Italiano all'Estero) Roma 1936.
14 l. 29 l. 100 l. 161 l.

GYŐR

Székesegyház: Herma

Bigler Andor: Könyvismertetés. Századok, LXIX-1935, 452 l.

GYŐR

Székesegyház: Herma

Kampis Antal: Könyvismertetés. Századok, LXIX – 1935, 366 l.

GYŐR

~~Régi~~ székesegyház

Pigler Andor: Könyvismertetés. Századok, LXVII–1933, 344 l. 345 l.

Győri székesegyház

Czobor-Szalag II. k.

268. ábra. A Chupor-féle sodronyzománczos kehely. XV. század. A győri székesegyházé.

A kelyhet SIMOR JÁNOS bibornok-primás 1868
minek emlékére azt talpa peremén a következő felírás
Strigon . calicem . renovari . jussit successor Joannes S

A donátor, SZÉCHY DÉNES, előbb egri püspök,
országban végezvén tanulmányait, a művészetekben na
maecenás gyakorlatilag is kifejezést adott. Ő építtetet
kápolnát egy szárnyoltárral és egy ereklyeszekrényn
Niccolo Acciapacci caprai érsektől megvásárolt
lata mellett a Corson s végre ő restauráltatta a kívü

Míg a donátori czimer révén megállapíthatjuk,
közé esik s benne ez által oly tárgyat nyerünk, mely
gyanánt tekinthető, méltán felvethetjük azt a kérdést i
nem tudunk s ennek tisztázására a jövő kutatások hi
hogy a kehely magyarországi mű, a melynek szűkebb

Győr irodalma

Valló István: Győr
ásmertetése és tájékoz-
tatója. Győr 1930
220 l 1 t.

T.5565.

szalmafedeles templom,erkélyes
nyokkal. Körülötte többen állnak és
falu házai látszanak, udvaraikon

Kirche in Gyalu.

5 cm.

-95

Győri székesegyház
síremlékei

l.
Arch. Ért.
1898. 157. l.

1132. TÜZISZERSZÁM ÁLLVÁNNYAL, I
mit Gestell, Schmiedeisen und Bron

1133. ÉKSZERLÁDIKA, réz, részben ezüs
XVIII. sz. e. — Schmuckkassette, K

1134. KIS KÉS EZÜST LÁNCCAL. Balk

1135. GALAMB, kovácsolt vas, ezüst és a
Silber- und Goldtauschierung. Persi

1136. HÁROM VÁZA, festett zománc, ki
Kina, XVIII. sz. — Drei Vasen, Mal

1137. NÉGY FALIKAR, öntött bronz. X

1138. NÉGY FALIKAR, öntött bronz. X

1139. KANDALLÓKÉSZLET, ÁLLÓ ÓR
ben aranyozott bronz. Jelezve: Gille
ből. Francia, empirestilus. — Kamin
ter, teilweise aus vergoldeter Bronz

1140. TINTATARTÓ, sárgaeres márvány
ből. Francia, empirestilus. — Tinterb

ROCSKA, aranyozott bronz, az egyik kézitükörrel, a másik
00 k. — Zwei allegorische Frauenfiguren, Bronze vergoldet,
die andere einen Weinstock. Venedig, um 1600.
Illusztr. XXVIII. tábl.

ranyozott bronz, a belgrádi vár tövében lejátszódó csata-
roh műve; hasonló a müncheni muzeumban levő bajor hercegi
k. — Reliefplakett, Bronze, vergoldet, die Belagerung der
Holland, um 1700.

nz, körirattal: G. du Pré munkája. Francia, XVII. sz. e. —
mit Rundschrift. Französisch, e. H. XVII. Jh.

RME, öntött bronz. Jelezve: G. Du. Pre F. 1624. Francia
Mária v. Medici. Französisch, 1624.

onz. Előlapján mellképpel, hátlapján allegórikus jelenettel.
us Medaille, Bronze. Italienisch, E. XVII. Jh.

, öntött ón. (Alandio műve.) Olasz, XVI. sz. — Hippolyta
sch, XVI. Jh.

, öntött bronz. Német, XVI. sz. — Medaille des Stephanus
. Jh.

NŐALAK, öntött bronz, alsó erotikus résszel. XIX. sz. —
inesin, Bronze, zum Teil erotisch. XIX. Jh.

Győri sékesegyház

1537. LEGYEZŐ, faragott és áttört diszü gy
istenei. Francia, XVIII. sz. — Fäch
bemaltem Pergamentblatt. Französisch

1538. LEGYEZŐ, áttört csontküllőkkel, fehe
virágtegez és csókolódzó galambpár.
speichen und bemaltem Seidenblatt. F

1539. LEGYEZŐ, faragott diszű elefántcs
jelenet. Francia, XVIII. sz. m. f. — Fä
blatt farbig gemalt. Französisch, zw.

1540. JUNÓFEJ, fehér márvány, antik után
Antike. E. XVIII. Jh.

1541. ÁLLÓ IFJU, bőségszaruval, fatalapzat
Jüngling mit Füllhorn. Deutsch, XVI

1542. NÉGY SZENT SZOBRA, aranyozott
Vier Heiligenfiguren, Holz, vergoldet.

1543. NŐI SZENT, szinezett álló faszobor,
figur, Holz, farbig. Deutsch, E. XV.

1544. DISZEDÉNY, elefántcsont és ébenfa,
Elfenbein und Ebenholz, amforaförmi

1545. AGANCS DOMBORMŰ, antik jelenet

Varjú Elemér: A győri sé-
kesegyház. Középkori. Arkó-
vei. 3 ábrával.
Arch. Ér. 1897. 338-342. l.

E. — VERSCHIEDENES.

1521—1610.

ont szopókával. XIX. sz. — Pfeifenrohr, krummer Ast, n.

. Magyar. — Zwei Feldflaschen, aus Holz gedrechselt.

y, a tavaszt jelképezi. V. Luccardi, Róma, 1873. Olasz, armor, die Allegorie des Frühlings. Italienisch, XIX. Jh.

y, az őszt jelképezi. Jelezve: V. Luccardi, Róma, 1873. eisser Marmor, die Allegorie des Herbstes. Italienisch,

ett és aranyozott fa, felhőn ülő angyal, kétkaru gyertya- ei Wandleuchter, Holz, vergoldet, Engel halten den zwei- I. Jh.

ERCEG MELLSZOBRA, alabástrom, négyzetes tagozott , sz. e. — Franz II. und Erzherzog Karl, Alabasterbüsten, . XIX. Jh.

U, aranyozott és faragott diszitéssel és fent két mezőben ent a négy evangélista alakja. Fent keresztben végződik. re mit vergoldeter Schnitzerei. Oben in zwei Felder der

Győri székesegyház

Bedy Vince: A
győri székesegyház
története. Győr 1936
VI, 172 l 11 t.

Tört. könyt. 91.935

lo kép előterében a hullámzó
árá[illegible], ki menekül. Jobbkezében az
kap. A háttérben hegyek vannak, hol
alatt:

RA VON WISHEGRAD.

Győri nézeszház

GYŐR

Székeszegyház: 2 bronzdombormű

Raphael Georg Donner. Szerda, 1 – 1906, 352 l.

GYŐR

Székesegyház

Mangold Lajos: Hazai hírlapok repertoriuma. Szá-
zadok, XLIV – 1910, 698 l.

GYŐR

Székesegyház

Könyves Tóth Kálmán: Utazás Magyarországon a XVIII. század végén. VV 1912, 14 l.

GYŐR

Székesegyház: Ss. László-herma

Székely Ottokár: Hunyadi János első török had-
járatai: Hadtörténelmi Közlemények, XX–XXII,
~~[illegible]~~ 1921, 32 l

GYÖR

Székesegyház: Herma

Gerevich Tibor: A régi magyar művészet európai helyzete. Minerva, III – 1924, 109–110 l.

GYŐR

Székesegyház

Oroszlán Zoltán: Könyvismertetés. Századok, LIX–LX – 1925–1926, 186 l.

GYŐR

Székesegyház, herma

Ernyey József: A M. Nemzeti Muzeum „Csák Máté" hermája. Az Országos Magyar Régészeti Társulat Érkönyve, II – 1927, 202 és 218 l.

GYŐR

Széhesegyház

Kapossy János: Barokk művészetünk olasz kapcsolatainak kérdéséhez. Az Országos Magyar Régészeti Társulat Évkönyve, II – 1927, 256 és 263 l.

M.D.K.

GYŐR József építész

Közúti járműmegállóhely természetből, hullámpala fedéssel MNOT 66/a 55.
Oromfalas, természetből, cserép fedéssel MNOT 66/b-55; Téglából, hullámpalafedéssel MNOT 66/c-55; Oromfalas, téglából, cserép fedéssel MNOT 66/d-55

Mnot katalógusa 1958. 236-239. l.

K. V. M.

GYŐR József építész

Vasúti transzformátorház MVOT 67/6-55

MVOT katalógusa 1958. 209.

Győr József

építész az
AMTI-ban

vrád

Borbíró Virgil: Üstöröváros a Szabadsághegyen-
Építés-Építészet. 1950.
2. sz. 103. l. 104. l. ekk. Kappel-
és alaprajzok,
Terveztel a postaépületet
1949.

Budapest, 1932. február 6.
V., Mérleg-utca 13.

ntiványi Gyula urnak,

Budapest.

. számu házban bérelt IV/4. sz. lakására
, melynek tartalmát tudomásul veszem.
velében emlitett indokokat illeti, erre
arra, hogy ezeket személyesen megbeszél-
ntézése révén lehetővé tenni, hogy Ön a
etre mindent el fogok követni, hogy ez le-

hát, szíveskedjék valamelyik nap d.u. 4-5

Győr József

építész

szül. Putnok 1922.

Győri műegyetem

Szabó Ervin jegyzete

Győr József

Ill Hörő poste, Hüvösvölgy, 1951,
terve

A felszabadult Budapest művészete.
Budapest, 1960 15 l.
Kiállítás-katalógus.

MDK

Győr József építész

Felszabadult Bp. művészete. N.Szal. 1960.

MDK

Győr József építész

Uttörő Vasut "Uttörő-posta" épülete repr.

Kelemen László:Közlekedésüzemi építészetünk tiz éve
Magyar Építőművészet 1955.IV.évf.3-4.sz.120.l.

Győr József, építész

L: Farkasdy Z

– : követségi kirek 6

Magyar Építőművészet Bn. 1983 83/3

Györ László

cegledi szücsm.

vod

Huszturánimo

55. l. 164 l.

175. l. képekkel

791.

791. Pedro de Moya tanítványa.

A mester sz. Granadában 1610-ben. † ugyanott 1666-ban.

A rézkigyó. (Mózes IV. k. 21. r. 8.)

Jobbról a bokáig érő vörösbarna köntöst és kék köpenyt viselő Mózes pálczával mutat a rézkigyóra. Mögötte a három főpap: Áron, Józsue és Káleb áll; előtte pedig Izrael népe könyörög, hogy az Istentől reájok küldött kigyóktól megszabaduljon. A felzendült izraelitákat most is a kigyók marczangolják, a melyeket, a rézkigyóra tekintve, magukról letépni igyekszenek. Köztük csak két nő van. Az egyik a földön fekvőnek nyujt segélyt, a másik balról térdel és a bal karjára felcsavarodott kigyó marásától ájuldozik. A háttér hegyes vidék.

I
374.

Vászon, méretei 59 : 81 cm. — Mündler: XIV. 3.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

a) Az Esterházy-Képtárban. 1835: VII. 5. *D. Velasquez:*

Győr László

Hüesmester

Cegléd

l.

Huszmagyar

2. tábla

38. "

Győr László

ceglédi szücsmester

kunsági írhás suba

alakról nézve c. rajza

körölve:

Huszka József

Magyar ornamentika.

Bpest 1898. XXXVIII. kép.

XLII. kép.

BUDAPEST
TELEFON: 685-23.
I., Horthy Miklós út 52.

Bel- és külföldi illatszerek, kozmetikai cikkek, vegy
Kötszerek, kefe, festőáruk és az összes háztartási cikkek

STRASSMANN TESTV. RT.

FOTO SZAKÜZLE

ERNST
DROGERIA
BUDAPEST
TELEFON: 685-23.
I., Horthy Miklós út 52.

Györbiró Emlő

Györbiró

Kiállítás a csepeli Iskola

Galériában

Magyar Nemzet 1987. 11. 24.

Gyöngyi Emlő

Kiállítás a Csepeli Izba
Galériájában

Magyar Nemzet 1987. II. 20.

Győrbíró Emilő

Kiállítás a csepeli
Iskola Galériátban

Magyar Nemzet 1987. 11. 26.

Győrbiro Enikő keramikus

Kiállítása Csepelen az Iskola Galériában

Népszabadság, 1987. 11. 24

Györbíró Emilő

Teramizusművén
(divattervezőnek tanult)

Vi állítása nyílt a XXI. kerületben,
a Csepel Galériában.

Üly Fülöp.
1989 ápr. 16.

Györbíró J.

Kőegyre

Építőipari tájékoztató

Bp. 1941

Győrcsanaki rk.

templom

1730

l.

Mihályifalucglum

40 l.

45 l.

Építési erben

Mentmondás!

Esterházy Miklós:

Derékig, kissé jo
lástját fogja. Haja
~~va~~. Nyakra valója f
mellét pedig négy rend
vetve. Egyelejű kabát

Könyomat, m

GYÖRE GERGELY, csizmadia

Márton Lajos abonyi birtokos elszámolásában szerepel.
1843-ban.-"~~Talján~~x Talljan féle Taxások.
2.-Györe Gergely Csizmadia 10/30
125.old.

BALOGH SÁNDOR: Egy abonyi köznemes gazdálkodása a reformkorban 107.old

STUDIA COMITATENSIA, Tanúlmanyok Pest Megye Múzeumaiból, 2.szám. Szentendre, 1973

Ø

Györe Géza

l.

Rajzoltatás

1942. III évf.

f. n. 64. l.

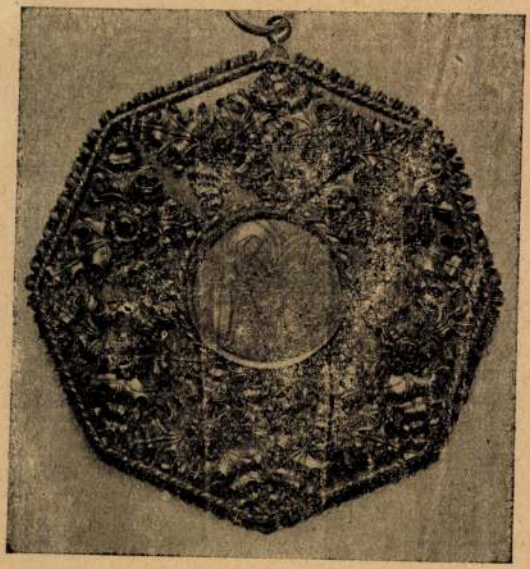

252. kép. *Függő ereklyetartó, 1490 körül.*

FÜGGŐ EREKLYETARTÓ, (251. kép)
aranyozott ezüst, ékkövekkel és zománcdísszel. Kerek szelence, középen francia eredetű gyöngyházdombormű: Mária halála. Hátoldala vert, ferde gyöngysorokkal, középütt kristálylappal. Átm. 17 cm.
Magyar munka 1490 körül, a gyöngyházdombormű olasz, XV. század.

< Gröre Géza >

cikke

< > Az ösztönös rajz nevelő hatása a Középiskolában.

Rajzoktatás

1942. III. évf. 8. sz

67-69. l.

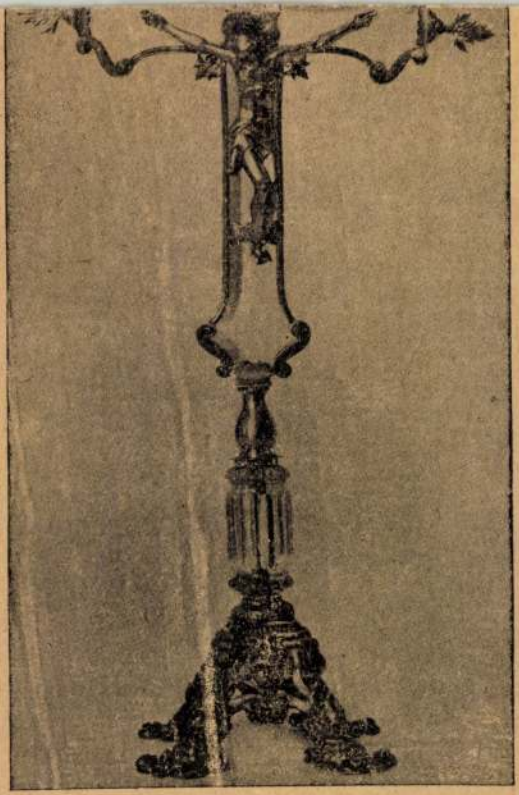

267. kép. *Hegyikristály-oltárkereszt, 1680 körül.*

944 257 249

Győre Géza

rajztanárjelölt

l Ferk pzomfoiskèvk

1939-41. 144. l.

M. kir. Központi Illetményhivatal, Budapest (I., Vár, Szentl

1	2		3	
Az alkalmazottnak törzsszáma és neve	Összes járandóság		nyugdíj-járulék	
	P	f	P	f
174670. Vk. Magyar Nemzeti Muzeum Csekkszámla sz.112753 Műemlékek orsz.bizottsága. Budapest. IX.Rákos u.1.				
Vk.2279. Dr.Szentiványi Gyula	1.038	46	11	10
Vk.13444. Dr.Lux Kálmán	891	59	10	05
Vk.1243. Saláth Ferenc	302	73	2	15

Győre Géza

1937/38. II. éves
fest. szak, rendes hallg.
I - II. félév

Ferkèpzomfoiskèvk
1937/39.

149. l.

Európa
Film, Könyv,- Lapterjesztő" é.o
Könyvkiadó R.T.

Budapest

V. Visegrádi utca 36.

Győre György

festő

Roma. Gabinetto Nazionale delle Stampe.

Fentitől: XII. Pius pápa koronázási évfordulói ünnepsége. Színes rajz. Vették a művésztől 1943-ban.

Genthon István Magyar műkincsek és emlékek Olaszországban. Kézirat 1942-43.

Győre György

Rómában több kiállitása volt és 1937 óta ott él.

Főleg táj- és csendéletképeket fest, olykor archépeket. Strandképeket is készít.

Genthon István
közlése 1943 V. 1.

Sz. T. kitünt. elism.

1910.

lius 12-én.

és sima karimáju de egyoldalú érmen van átrázólva.

ltan, ~~és~~ arczélben ~~látható~~. Haja,
örszakálla rövid. Öltözete: ing
tött nyakkendő, mellény és egy-
l: PROFESSOR DR. GVILELMUS GOLD-
ATIS SVAE LX; jelzése pedig alól

méretei 5.4:5.4 cm.-- Vétetett
0 szeptember 27-én 8 K-án (1524
1910 október 1-jén.-- Elszámol-
1997 szám alatt.

1812

Ehrenstein György

1921/22 – 1923/24

Ferképzőmfoiskèvk
1952-33. 78. l.

ce és Treviso környékéből meríti motívumait. 1909-ben a velencei nemzetközi kiállításon egész gyűjteményével

A metsző vagy kiadó neve	A méretek cmtben		A metszet		
	magas	széles	neme	értéke kor.	fill.

˙gy leirása	A festő vagy rajzoló neve	

Győre György
festő

trod

Mihály László:
Magyar művészek
sikere az örök városban.
Ellenzék (Kolozsvár)
1943. jun. 18.

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) dísztermében
és
f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) dísztermében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"
címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"**
címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

Gjöre György

előbbi neve Ehrenstein György

Képzőmű. Főiskola nőrendéheinek kiáll 1923. marc. (Ernst Museum): Ferfiarckép, ef., Kalapos nő, Tájkép, Csendélet, ef.

Csók István nőrendéhe

r. Dvaskóczy Istvánnéj Mezőszilas.

Ref. lelkeszi hivatal.

máre Györe (Ehrenstein) György

1925. SzMPT által díjazott művészek kiáll. N.-Halon.

Férfi fej, olaff.

Akt, vízf.

Párisi mulató, rajz.

Koszorúegetés a farkasréti temetőben, vízf.

Farkasvölgyi táj, olaff.

~~Ásatás, debreczen ujföldi IX. 51.~~

Győre György

festő

Duna partja, vízf.

Varrónunka, vízf.

Nemzeti Szalon

Tavaszi Szalon

1926

Tekintetes

Műemlékek Országos Bizottságának

Budapest.

~~VI. Állatkerti-ut 1 sz.~~

IX. Rákos utca 10

Győre György

109	Dombok Miskolcz körül, olajf.	640.—
110	Öregasszony olajf.	320.—

Nemzeti Szalon

Tavaszi Szalon

1927

Győre György

A Fiumara, akvarell

Nemzeti Szalon

1928.

Tavaszi Szalon

Hadsereg.

E lapon az 1797-iki Tyr
schlesische (Legion Erzherzog
Steyrische és Ungarische, az 1
wehr egy-egy tagja van teljes
dölül

középütt: DIE K.K.
jobbra: No. 28.

a kép alatt: Landwehr.
alól balra: F. l'Allemand.
jobbra: Gedr. bei J. Höfe
legalól középütt: Wien bei J.

Szines kny., mér. a p
F. l'Allemand: Die k.
zweyer Jahrhunderte, J. Bermann

140-91-5.

Győre Mórk

~~Gecső Sándor~~

nobrán

~~l. Nemzeti Szalon~~

~~Heim Pál dr. emlékmüvének vesintáje~~

~~dr Juhász Andor a Maria elnöke arcu~~

~~Gláh Aladár arcu~~

Tavaszi Szalon

~~1930.~~

~~E. Gecső Lajos: Taufe, gyfa~~

Győre Mórk: tit. Mikár Tagl of Tiranyi tág Kormek emlétére

Gloszó pap vrf

Zampis

~~Hadjárat 1848.~~

6724 Bécsi deák.

A balra fordultan ábrázolt és arczélben látható deák kezeit karba fonta és ~~mélyen el~~gondol~~kezva~~ átokba merülten halad. Felirata: „EIN STUDENT AM 31 OCTOBER", balra félmagasságban: „AZ", alól balra: „Ausschl. Eigenthum d. Producenten", jobbra: „Gedr. bei J. Höfelich".

782

Kny omat, ~~[illegible]~~ az alakuak mag assága (32 cm. – Dep r. 95 e) és ny 42 e) – ny lelt. sz. 730 e).

GYÖRE GYÖRGY

54	Chigi herceg kertjében Ariccia Róma		700.–
55	Chigi herceg kertjében Ariccia Róma		600.–
56	Fiatal leány	aquarell	150.–
57	Roma, Tevere partján	aquarell	300.—
58	Róma, Gianicolo	rajz	200.—
59	Castel Gandolfo Roma		700.–
60	Castel Gandolfo, pápai palota és régi romok	olajf.	900.—

Nemzeti Szalon

Tavaszi Szalon

1931

439

1907.

a melyek félig itallal töltvék meg és a
v. 1620-ban. Amsterdamban 1660 után.

~~ábrázolva~~, a hol egy
ato faasztal~~on~~ ~~itallal félig meg~~
s egy finom talpas pohár van, a
eveles galyu ~~narancs~~ egész és egy
bról pedig három mogyoró és egy
Az előbbiek előtt négy mag- és az
mogyoró héja hever. Felirata az
n de Velde fecit An° 1556.

.2 cm.-- Vétetett az 1907. julius
alapján 1760 frankon (1169-907).--
us 5-én 1251 sz. alatt.
7. okt. 26-an.

vagyis 1693·50 Kán

Györe György

49	Őserdő	olajf.	700.—
50	Férfi akt		50.—
51	Imádkozó	rajz	20.—

Nemzeti Szalon

Tavaszi Szalon

1932

KEPKERETGYÁR

IV., Gerlóczy-u. 5. IV., Károly-körut 28.

Alapittatott 1880.

Ehrenstein Győre György

lásd Győre György alatt is

2 izben 2000 K-ás öntöndíj
a SzMPT-tól.

1921-ben Wolfner Gyula
karácsonyi jutalma.

1922 pécsi művtelep
áll. ösztdíj

1923 áll. műterem tpresbert

1924-25 Párisz
1933 ogújt.

4 x blocs tanát 1937 dől
ott él

1943 Galeria di Roma
ogújt

7 képe római mús.
és több mű
mag. mújt

~~Ásatás, baláczai VI. 185.~~

Győre, György

festő

sz. 1902. dec. 8. Bpest.

Csóknál tanult

1921-24 Kép Fürst Csók

Rónai Máriától

Azelőtt

Ehrenstein

György

Győre György

1933. márc. koll. kiáll. a Nemzeti Szalonban. Olajfestmények, táj- és figurális képek. Életrajz nincs. 108 mű

+ akvarellek, rajzok.

Gyárfás Tenő Jertő

Györe György

lásd Ehrenstein

alatt is

Győre György MDK

A Fiumara, aqu.

Nemzeti Szalon 1928. ápr.
Tavaszi Szalon

MDK

Győre György

Művével szerepelt a Szinyei-Társaság kiáll.-án.

Képzőművészet, 1930.IV.évf. 31.sz. 144.lap

MDK

Györe György

kitüntető elismerés

N.Szal. Tav.Szal. kiáll. 1934.

Győre György

Alkotása, a Szinyei Társ. tav. tárlatán.

N.U. 931. IV. 5.

Kgl. Bibl. Berlin

Györe György

festőművész

Magyar Akvarell- és Pasztellfestők Egyesülete kiállítása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.
Megkapó római látképével.

Budapesti Hirlap
1935.VII.21.

Györe György

festőművész

Magyar Akvarell- és Pasztellfestők Egyesületének jubiláris kiállitása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

U j s á g
1935.XII.21.

Győre György
festőművész

A Szinyei Merse Pál Társaság dicsérő elismerésben részesitette.
Gyermek születése c.olajfestményeért

Pesti Napló
1930.V.18.

Györe György

festőművész

dicsérő
A Szinyei Merse Pál Társaság ~~xxxxxxxxx~~ elismerésben részesitette:
Gyermek születése c-olajfestményéért.

Magyar Hirlap
1930.V.18.

Györe György

festőművész

Harmadik Nemzeti Képzőművészeti Kiállítás - Műcsarnokban - képével szerepel. Jó tájképe.

Magyarság
1938.III.24.

Győre György
festőművész

Budapesti Hírlap
1933 III 5

* (A Nemzeti Szalon csoportkiállítása.) A Nemzeti Szalon három termében *Győre* György rendezett gyüjteményes kiállítást. Kissé túlnagy anyagából az olasz novecentisták felé közeledés olvasható ki. Stilizáló komponálás felé vivő útja azonban előbb bontakozott ki, mint azt technikai készültsége elbirná. Egyes képein a nagyvonalú egyszerűségre való törekvés összevegyül a nemtudás okozta gyöngékkel. Vízfestményeiben és rajzaiban sokkal inkább jutott harmónikus eredményekhez, mint az olajképekben. Az erősebb rostálás előnyére vált volna gyüjteményének. *Forgách Hann* Erzsébet szobrai közül a kompozíciók kétségtelenül sikerültebbek, mint a fejek. Az utóbbiakban a természethez kell ragaszkodnia és ez megköti fantáziáját. *Repülő* című emlékműterve meglep merészen érdekes elképzelésével, egy-két aktja pedig formákat összefoglaló, harmonikus mintázásával. Különösen a *Csók* és a *Maya* sikerült jól, ezek mentesek minden modorosságtól. A kiállításon még *Pallavicini* Alfrédné őrgrófnő, *H. Lovass* Piroska és *Gallia* Andorné vesz részt, az utóbbi az artisztikus hatású vízfestményekkel és rajzokkal.

Győre György

festőművész

Csoportkiállítás - Nemzeti Szalonban - képével szerepel. Csók István volt növendéke modern irányu képei kimoly tehetségről teszünk tanuságot. -

Reggeli Ujság
1933.III.6.

Györe György
festőművész

A Nemzeti Szalón csoportkiállítása. Vasárnap nyílt meg a Nemzeti Szalón csoportkiállítása. *Györe György* napsugaras egyszerű témájú képein és hangulatos rajzain *őrgróf Pallavicini Ilona* egyéni meglátású, nagyon érdekes, igazán nagyon tehetséges portréin és *Forgách Hann Erzsébet* modern szobrain kívül még *Lovas Piroska* és *Gallia Andorné* egy-egy élénk színfoltja gazdagítja a kiállítást.

57
12

A Reggel
1933 III. 6

Győre György

festőművész

Gyüjteményes kiállítás - Nemzeti Szalonban - képével szerepel. Még kiforratlan, olajtechnikájában elemi hibák vannak s ezenfelül erőtlen, mozgásnélküli minden alkotása. Sokkal értékesebbek akvarelljei, amelyeken át őt sem lehet mellőzni.

Esti Kurir
1933.III.5.

Győre György

festőművész

Csoportkiállitás - Nemzeti Szalonban - képével szerepel. Számbeliley hatalmas képszűjteménye ad elsőszorban némi kvalitás-ígéretet. A sok képtől egyelőre meg nem látjuk tisztán a fiatal művészt, akinek törekvéseia kompozíció és az egyszerű kifejezés felé, mintha az akvarell terén több jóval biltatnának, mint olajképein.

Magyar Hirlap
1933.III.5.

Göre György
festőművész

— **Csoportkiállítás a Nemzeti Szalonban.** *Göre* György, *H. Lovas* Piroska, *Pallavicini* Alfrédné őrgrófné, *Gallia* Andorné festőművészek, valamint *Forgách Hann* Erzsébet szobrászművész müveinek kiállítása március 5-én, vasárnap délelőtt 11 órakor nyilik meg a Nemzeti Szalon Erzsébet-téri kiállitási palotájában.

Nemzeti Újság

1933 III. 3

Győre György
festőművész

Est
1933 III. 5.

— **A Nemzeti Szalón kiállítása.** A Nemzeti Szalón néhány jó ízléssel rendezett bemutató után ezúttal ismét egy teljesen dilettantisztikus csoporttal lepi meg a közönséget. A résztvevők közül *Győre György* több mint száz olajfestményt, akvarellt és rajzot állít ki, de a festő szorgalma nem képes — legalább is egyelőre — meggyőzni a szemlélőt az ilyen pretenciózus bemutatkozás szükségességéről. Kevesebb itt sokkal többet mondott volna s remélhetőleg a fiatal festővel legközelebb szimpátikusabb módon találkozhatunk. *H. Lovass Piroska* az akadémizmus, *őrgróf Pallavicini Alfrédné* a naturalizmus iskolásságát képviselik, kellemes meglepetést jelent azonban *Gallia Andorné* ízléses és finom akvarelljeinek kis sorozata. A kiállítás szobrásza, *Forgács Hann Erzsébet* jó iskolázottságot, de sok ízlésbeli hibát árul el. Remélhető, hogy *Hubay* Andor ősszel kezdődő új rezsimje alatt hasonló kiállításokkal nem fogunk többé találkozni. *(r.)*

Győre György
festőművész

Magyarság
1933 III. 5

*** Nemzeti Szalon.** A dilettantizmusnak könnyü párája szálldogál most is a *Nemzeti Szalon* levegőjében. A festők inkább mükedvelők, mondanivalójuk is ilyen s igy a művészet, az igazi müvészi hivatottság egy kicsit háttérbe szorul. *Győre* György három teremre való kollekciót hozott, de jobban tette volna, ha megrostálja anyagát. Ha komolyan megrostálta volna munkáit, minden elfogultság nélkül, akkor jobban meg lehetett volna látni *Győre* György igazi énjét. Vannak benne mély és határozott érzések *(Madonna, Óbudai kikötő, Gyermek születése)*, ahol feltünően jól érvényesül szingazdagsága és előtérbe lép a formaérzék is. *Forgách-Hann* Erzsi szobrai, márvány és gipsz, a modern szobrászat érdekességei. Érdekességek, mert nem százszázalékos munkák, — van bennük valami feltünő, a tömörség és ugyanekkor valami rendszertelenség, az anatómiai hibák. Megoldott feladatai *(Repülő,* stb.) azonban mindent megbocsátanak. Mellettük *Pallavicini* Alfrédné naturalista tájképeket, *Gallia* Andorné kedves rajzokat és *Lovass* Piroska ugyancsak tájképeket állitott ki. Ez a kiállitás vasárnap délelőtt nyilik meg. *(D. A.)*

Győre György

festőművész

Csoportkiállítás - Nemzeti Szalonban - képével szerepel. Több mint száz képet állítottak ki, javarészük szenye tapogatódzás, kényszerű primitivizmus és elrajzolások. Nem értjük, miért zellett ezzel a „mezei" teregyel felvonulni s elnyomni azt a kevés jobb képet, amelyek magukban többet ígértek volna és jobban demonstrálnák tehetségét, mint ez a rosszant sok műhely titok.

Nemzeti Újság
1933.III.5.

Győre György
Festőművész

Pesti Hírlap
1933 III

— **Csoportkiállitás.** A Nemzeti Szalon uj csoportkiállitást mutat be. És ez a tárlat hü képe a mai gazdasági állapotnak: vigasztalan. Tisztában vagyunk azzal, hogy manapság nem érdemes pingálni, de igy kiállitani sem érdemes. A fő szereplő ezuttal *Győre György*, aki három termet tölt meg képeivel. A fiatal mester vizfestményei és rajzai őszinték, eléggé frissek, figurális tanulmányai („Iró nő", — „Fiatal leány", — Két lány") és tájai („Sienai Dom", — „Pálmák a Giamicolán", — „Falusi utca", — „Tihanyi táj", — „Római táj") — mind artisztikus dolgok, — de annál kevesebbet jelentenek az olajfestményei, pedig a nagy termet ezekkel tölti meg. Az olajjal való festés közben elfelejti, hogy a tájakban levegő van és a figurákban mozgás, formák, indokolás. Nincs meg bennük a régi akadémikusok alapossága, nincs az ultramodernek nagyzoló szellemessége és friss szinkeresése. Kompoziciói akció nélküli figurák, akár egy sereg szentet, akár polgári alakokat fest, mint pl. a „Szőlővásár"-ban, a falusi „Köszöntő", — az „Olasz utca", — a „Kenyérosztó" jeleneteiben. Ha hátrabban fogja kezelni az olajfestékes ecsetet, frissebb erővel, a vásznai is ugy fognak élni, mint az aquarell-lapjai. — Három festőnő közül *H. Lovass Piroska* kollekciójában szines csendéletek váltakoznak, női aktokkal, parasztfejekkel, városrészletekkel. Egyik legjobb vászna itt a „Velenczei halpiac", feltünt még a „Fürdés után" festett női alakja és a „Nyári gyümölcsök". — *Gallia Andorné* kis grafikai sorozatában igen finom japános virágrajzok („Liliom", — „Muskátli"), arab női tipusok s a Whistlerre emlékeztető „Mallorca strandja" érdemel figyelmet. — Őrgróf *Pallavicini Alfrédné* festményei közt a „Hubertus" cimü nagyobb kompozició népies processziót ábrázol a háttérben megjelenő szent szarvassal, látunk paraszti tanulmányfejeket és sok apróbb jelenetet a falusi gazdálkodásból („Cséplés", — „Kuüoricafosztás", — „Borpréselés", — „Kapáló asszonyok", — „Favágók", — „Répakapálás"). Sok jó motivum, kissé félénken megfestve. — A tárlat szobrásznője, *Forgách-Hann Erzsébet*, a legerősebb szereplő. Az ősanyaságot ábrázoló nagy Maya-feje mellett finoman megmintázott kerámiái, köztük egy női akt („Napsütésben") s néhány igen jó portrait-feje (dr. Sebestyén Károlyné, — dr. Donáth Leó, — Perényi Andrea) — a legszebbek. Érdekesek a vonalban szépen elgondolt, de indokolás nélkül megmintázott kompozicióí, a „Munkás és munkásnő", — a „Csók", — a „Danse macabre", — mind a szobrásznő érett izlésének bizonyságai.

(k. k. l.)

ben d. u. 6 órakor a [illegible] templomban (Damjanich-u. 50) házasságot kötnek. (Minden külön értesítés helyett.)

Brandenberger Gyula igazgató és *Petrovics Zsófi* 1933 márc. 3-án házasságot kötöttek. Tanuk voltak: dr. *Vakár P. Arthur* kormányfőtanácsos és *Béla Henrik* v. országgyülési képviselő.

Waldhauser Annus (Komárom) és *Berliner Jenő* (Budapest) március 7-én a Páva-utcai templomban házasságot kötnek.

Quittner Manci (Óbuda) és *Edinger Károly* gyárvezető ma, vasárnap, házasságot kötnek. (Minden külön értesítés helyett.)

Misits Izabella és *Berdevich Győző* honvédfőhadnagy vasárnap tartják esküvőjüket a budavári helyőrségi templomban.

Holló Raditzky Edit és *Reysser Ottó József* most

Györe György

festőművész

dicsérő

A Szinyei Merse Pál Társaság [illegible] elismerésben részesitette:

Gyermek születése c.olajfestménye-ért

Pesti Hirlap
1930, V.18.

Györe György

festőművész

A Szinyei Merse Pál Társaság dicsérő elismerésben részesitette:
Gyermek születése c.
oljafestmény-ért

Nemzeti Ujság
1930.V.18.

MDK

GYÖRE GYÖRGY

kitüntető elism.

17. Tsv.Szol. dijnyert. névsora. K.Szol. 1942. jun.

MDK

Györe György

e.a: N.Szal. gyüjt. kiáll. Ujság, 1933.
,árc. 5.

Györe György MDK

Csuzlizó fiu

Miecsarnok 1924. tavaszi kiállitás

MDK

Györe György, festö

Monte Mario Róma. Vizf.

Nemzeti Szalon.-MAFE XX.Jub.kiáll. 1935.dec.20.-
1936.jan. 6. Kat.

MDK

Györe György, festőm.

54. Chigi herceg kertjében Ariccia Róma.
55. Chigi herceg kertjében Ariccia Róma.
Fiatal leány. Vizf.
Roma, Tevere partján. "
Roma, Gianicolo Rajz.
Castek Gandolfo, Roma
Castel Gandolfo, pápai palota és régi romok. Olf.

Nemz. Szal.-VI. Tavaszi Szalon. 1931. ápr. Kat.

MDK

Győre György festő

N.Szal. tárlatai. /Szinyei Társ./ Képzőművészet, 1930. 31.sz. 144. l.

Győre György festőművész

Tihany

Fiatal Művészek Kiállitása katalógusa 1933.
Műcsarnok.

Györe György festőművész

Soproni erdő

Fiatal Művészek Kiállítása katalógusa 1933
Műcsarnok.

MDK.

Györe György festő
~~xxxxxxxx~~ Szerepel a "Professionisti de Artisti" kiállitásán.

Ellenzék 1943. junius 18. 2 l.

MDK

Györe György

kitüntető elismerésben részesült

XII. Tavaszi Szal. M.Szal. 1937. máj.
4 1.

MDK

Győre György

Dombok Miskolc körül, olaj
Öregasszony, olaj

M. Szal. 374. kiáll. 1927. márc.
12 l.

MDK

Györe György

Soproni erdő, of.

Fiatal művészek kiáll. Műcs. 1933. szept.

13 l.

MDK

Györe György

Tihany, of.

Fiatal művészek kiáll. Műcs. 1933. szept. 21 l.

MDK

Györe György

A zsámbéki romtemplom.

III. Nemzeti Képzőművészeti Kiáll. 1935.
Márc. 24.-Máj. 15. Műcsarnok. Kat. 16.1.

MDK

Győre György

Tihany, olf.

Műcsarnok 1933 Fiatal művészek kiállitása

Györe György

Tiborv. olt.

Győre György

MDK

Soproni erdő, olf.

Mücsarnok 1933 Fiatal müvészek kiáll.

MDK

Györe György

Sopronl erdö, olt.

Micsarnok 1932 Piatal müvészek Kiáll.

MIK

Györe György

kitüntető elismerés

H.Szal. Tavaszi szalon 1937.

Györe György MDK

A zsámbéki romtemplom

Műcsarnok 1935 III.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Györe György.

Kiállitotta müveit a Nemzeti Szalon 1933-ber

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat,

MDK

Györe /Ehrenstein/ György

Férfi fej, olaj
Akt, vizf.
Párisi mulató, rajz
Koszorúégetés a farkasréti temetőben, vizf.
Farkasvölgyi táj, olaj

N. Szal. 333. kiáll. Dijazott művészek. 1925. márc. 1.

16

MDK

Györe/Ehrenstein/ György ,festőm.

Szinyei M.P.Társ. által dijazott,

Férfi fej.	Olf.
Akt.	Vizf.
Párisi mulató.	Rajz.
Koszoruégetés a farkasréti temetőben.	Vizf.
Farkasvölgyi táj.	Olf.

[illegible]iáll. -1925,III,15-29, Kat,

Spöre István képzőművész

MDh.

„Tanulmányfejét" dicséri.

„A pécsi és mohácsi képzőművészkör kiállítása".

Dunántúli Napló. 1954. XI évf. nov. 19. 4. l.

MDK.

Györe Mária

Szereplése gyermekrajzkiállitáson

Fejérmegyei Hirlap 1965 juni.2o.lap -

Győre Nándor M.D.K.

üvegfestő

A Baglyasalajai Képzőművészeti Szabadiskola hallgatója 1949-ben

Képzőművészeti élet a felszabadulás után 35.l.
A MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOK.KÖZPONT FORRÁSTANULMÁNYAI II.
Bp. 1965.

Györe Pálné

1962-ben részt vett a IV. kerületi pedagógus-művészek kiállitásán.

Péter Imre: Jegyzetek csoportkiállitásokról
Rajzta nitás 1962. IV. sz. 28.l.

Győregyházmegyei templom építések és restaurálások

l.

Emlékkönyv Zalka Ev. János győri megyés püspök és püspökségére elfoglalásának 25-ik évfordulója alkalmából. Győr, 1892.

Velics 1894

70-72. l.

Balassa János:

Térdig, szemközt ülve
leberetvált ála körüli szak
lás sík karfáján nyugtatja
nek gallérja álló, (mellénye kiv
rövid. Feliratai a kép alak

„Dr. Balassa J

Egyetemi tanár, kir.
és a m. tudos Tár

ettől jobbra aláírásának m
alól balra: Kiadva Vereby Sám
kiépült: „ Nyomt. Légrády Te
s jobbra: „ Az utánnyomat fe
s legalól kiépült: „ Negyedsz
kére."

Könyomat, az alak

Lissza 553

145/91 M

M.D.K.

Györey József, takácsm.

A veszprémi /?/ iflú társaság cserépkorsója. Feliratból: Csináltatot Akkorbéli Oreg Dekány Györey József Dekányságában. 1800. L. 27. kép. A Veszprémi Bakony Múz. Lsz: C-13. Függelék: 36. 195.o.

Nagybákay Péter: Veszprémi és Veszprémmegyei céhkorsók. 139.o.

A Veszprémi Megyei Múzeumok Közleményei. 4. 1965. Veszprém. Kiadja a Veszprém Megyei Múzeumok Igazgatósága Veszprém

GYÖRGY KATALIN

ÚJ MŰVÉSZET

2000/szept.

P - 9765

9.o.

GYŐRFALVI SÁMUEL, csizmadiamester

1835-ben Wanke József kőműves Győrfivel együtt a kőmüves pallér Bánátba vándorolt.ki,és.magatartásukról bizonyitványt kértek a tanácstól,melyet ez év szentgyö györgyhava 24-én kiadtak. 413.old. 6.jegyz

MOLNÁR LÁSZLÓ: Wanke Ferenc kőszegi kőedénygyára 401.old

VASI SZEMLE, Helytörténeti Évkönyv, XXI.évf. 1967 3.szám Szombathely, 1967

Az európai tudósok versenyre hívják Amerikát

Elvártam volna, hogy a miniszterelnök a magyar tudomány jövőjéről is szóljon parlamenti évértékelő beszédében, mert ez stratégiai kérdés. Ezzel szemben a tudomány szó el sem hangzott – reagált Vizi E. Szilveszter, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke Medgyessy Péter hétfői parlamenti beszédére. Hozzátette: elvárja, hogy a kormányzat a jövőben kiemelten támogassa a kutatás-fejlesztést. Kérdésünkre, hogy a GDP-ből a kutatás-fejlesztésre fordított jelenlegi egy százalékról 2010-re elérhetjük-e a Brüsszel által célként megjelölt három százalékot, csak annyit mondott: lát esélyt erre.

Az elnök a hét elején Dublinban részt vett az Európa jövőjéről tartott tudományos konferencián. Tegnap az ott elhangzottakról beszámolt a miniszterelnöknek. – A jövőben is kőkeményen egyeztetek majd a kormányfővel a kutatás-fejlesztés támogatásának növelése érdekében – mondta lapunknak. Szerinte erre megfelelő hátteret nyújt, hogy Brüsszel nagyra értékeli a magyar tudományt.

A dublini konferencia résztvevői Amerikával való versenyre hívták föl az európai tudósokat. – Egyetértettünk abban, hogy Európának mind gazdasági, mind tudományos szempontból 2010-re utol kell érnie, sőt, ha lehet, meg kell előznie az Egyesült Államokat – összegezte lapunknak a professzor a Dublinban elhangzottakat. – Erre az időpontra kell a kutatás-fejlesztésre fordított uniós átlagnak elérnie a tagállamok GDP-jének három százalékát.

Dublinban beszámoltak arról, hogy jelenleg 400 ezer európai uniós kutató-fejlesztő dolgozik az Egyesült Államokban, és „segíti" az amerikai gazdaságot. Ezért megállapították: a két földrész közötti szakadék megszüntetésének egyetlen módja, ha Európa, hagyományainak megfelelően nagy összegeket fordít kutatásokra. Az akadémikus szerint a cél „a legjobbak itthon, Európában tartása", illetve visszacsábítása. Ennek érdekében a kutatás-fejlesztés támogatási arányát az EU költségvetésében a jelenlegi négyszeresére, 16 százalékra kell emelni.

Vizi professzor szerint Magyarországon a kutatók számát többéves ösztöndíjakkal, a kutatói álláshelyek körének bővítésével lehet növelni. Szerinte a magyar tudományos elmék külföldre távozása az utóbbi időben megállt, de az agyelszívás tartós megfordításához a kutatókat anyagilag és erkölcsileg is el kell ismerni.

Ö. Z.

ÉPÍTÉSZET

Menni vagy maradni

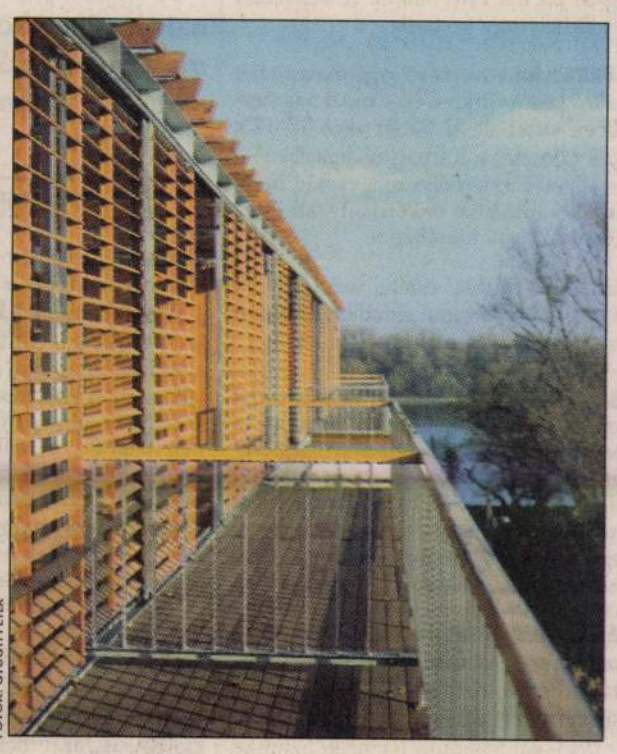

FOTÓK: GYUGYI PÉTER

Kivonulás a városból: lakópark a Római-part déli végén, az egykori Vadkacsa csónakház helyén Római Wellness néven

Budapest épített arculata kezd végre közüggyé válni. Bár mindig is közügy volt, de a gyakorlatban, a döntéshozatalban vagy a közbeszédben ennek sok jele nem volt tapasztalható. Inkább csak titokban, amolyan „fagyos utcán gallér közé bújva", érdektelen témaként rejtőzött fontosabb balhék mögött. Végre komoly közvitát, pergő párbeszédeket vált ki némely új épület (Kálvin tér, Lehel csarnok, Nemzeti), elképzelés (gyalogoshíd a Dunán vagy a rakpart rendezése), megmozdulás (például a február 19-i Köztér ünnep a Móricz Zsigmond körtéren, a meleg kövek avatásának „ürügyén"). Beszélgetéssorozatok, vitaestek, egymást inspiráló publicisztikák emelik szemmagasságba a kortárs építészet, az élhető város igényének problémáját.

Eme tevékeny optimizmussal talán közös tőről fakad egy más irányú tendencia is. Sokan elhagyták a belváros koszos, szürke és büdös utcáit, kiköltöztek a zöldellő peremvidékre vagy még el nem használt külkerületekre, és hosszadalmasabb autózást is vállalva feladták a fővárosi bázist. Budapest megítélése kissé tudathasadott: pusztuló, elhanyagolt, ám gyönyörű város, és sokan érzünk érte felelősséget, nosztalgiát.

Ez utóbbinak kitűnő helyszíne vagy akár alanya a Római-part. Hurka-kolbász, sramlizene, csónakázás, bringa, elegáns korzózás műanyag papucsban. A Dunát ugyanis nemcsak Budapest szimbólumaként vagy jelentős európai folyamként élhetjük meg, hanem látványával lélekemelő vízfelületnek is, melyben akár még természeti mivoltában is gyönyörködhetünk, partján ad absurdum még sétálni is lehetséges.

A Római-part déli végén, az egykori Vadkacsa csónakház helyén Római Wellness néven lakópark épült, a városból való kivonulás egyik kifejezetten vonzó végállomásaként. A négy könnyed épületből és ősfákkal árnyalt, játszóteres-medencés parkból álló, féltékenyen őrzött, többnyire Dunára néző rezervátum kifejezetten bájos, megnyerő alternatívát kínál a poros városi lét helyett. Hetvenöt lakosztályában ugyanis nemcsak üdülni lehet (önkormányzati szabályozás szerint lakóházak itt nem épülhetnek), hanem egész éves berendezkedésre is alkalmas. Kicsit védtelennek, kicsit fázósnak tűnnek a hóesésben a kecses, fehérre vakolt, árnyékolók ötletes rendszerével mediterránra hangolt épületek, viszont sugárzik róluk a nyár varázsa. Amikor a Duna kék vizével elviselhetővé hűti a hőségtől kábult lakókat a parkjukban, az bizonnyal utolérhetetlen.

A négyszintes épületek árnyékolását Kovács István építész-tervező kitűnő ötlettel oldotta meg: az egyik legfőbb arculati elemmé vált faárnyékolók fémsávokon gördíthető lamellasorokból állnak, így a lakók kívánsága szerinti árnyékolás követheti a Nap mozgását. De nemcsak ezt az emblematikussá vált, mindenütt megjelenő részletet, hanem a házak arányait, tömegét, elhelyezkedését, burkolatait is kitűnő érzékkel alakították ki a tervezők. Az épületek lifttel, teremgarázzsal, központosított telefon- és kaputelefonrendszerrel, játszótérrel, medencével, közéjük ékelt vendéglátó-ipari egységgel, a csónaktárolókban rendelkezésre álló vízi járművekkel emelhetik majd közösséggé a lakók random csoportját. Emellett talán elsőként valósítja meg a „lakópark" eredeti jelentéseként elképzelt fogalmat.

Árvíztől, kéretlen betolakodóktól és az időjárás viszontagságaitól is szakszerűen védettek a víz és a Nánási út közötti területen aszimmetrikusan elhelyezett lakóházak. Mint arról a Népszabadság már korábban beszámolt, a luxusszolgáltatások egy része, például a csónaktárolók beépítése hatósági rendelkezések kényszerű eredménye, de ez valószínűleg egyáltalán nem csorbítja használóinak örömét.

Városi tereink visszafoglalásának egyre hangsúlyozottabb igénye és a tehetősebbek pánikszerű menekülése, kiköltözése hasonló okokból eredhet. Észrevettük, hogy különlegesen szép városunk egyre elviselhetetlenebb, és valamit tenni kell. Menni vagy maradni. Ha menni, akkor lehetőleg egészségesebb, színesebb, megélhető évszakokat kínáló természeti környezetbe. Ha pedig maradni, akkor csavarjunk egyet a korral való változás, elavulás, szlömösödés felé gravitáló irányon, és hét nyelven beszélő épületekkel, barátságos közterekkel, friss parkokkal tegyük Budapesthez méltóvá mai városunkat.

SZESZLÉR VERA
az Octogon Építészetkritikai Műhely tagja

■ www.nol.hu/octogon

Hamupipőke Krasznodarból

Anna Netrebko meghódította a bécsi operaközönséget

A szerencsés ezrek, akik bejutottak a Bécsi Operaház összesen három Don Giovanni-előadására, már megint úgy érezhették: nem ugyanazt az előadást látják, mint a kritikusok. Ez utóbbiak kicsit fanyalogtak, a bulvárlap a kosztümökkel elégedetlenkedett, a Die Presse zeneileg igen képzett kritikusa az opera új üdvöskéjének beleélési képességét kérte számon. Bár hangszínének különlegességét, precíz énektudását nem tagadja, úgy véli, Mozart nem így, ilyen hűvös távolságtartással képzelné Donna Anna megjelenítését. Mindezt a közönség aligha érzékeli, hiszen tombol, az előadások után alig engedi el Anna Netrebkót, és kicsit sem érzi azokat a hibákat, amelyeket a karmesternek, az Opera zenei igazgatását is ellátó Seiji Ozawának szemére vet a szaksajtó.

A nagyon kiegyensúlyozott, remekül rendezett, látványnak is szép Don Giovanni hőse – bár minden hang gyönyörű és hibátlan – kétségkívül Anna Netrebko. Igaz, manökeneket megszégyenítő alakja, gyönyörű arca a tavalyi salzburgi rendezésben – Martin Kusej akkortájt ugyancsak sokat szapult modern adaptációjában – jobban érvényesült, most a frizurák, különös kalapok, korhű ruhák sokat takartak szépségéből, no de a váratlan salzburgi felfedezéshez képest persze mit sem változott a gazdag szoprán, aminek kétségkívül van valami különleges mellékhangzása. Ez utóbbi miatt mondják sokan: itt az új Callas.

Ráadásul a 32 éves orosz énekesnő története önmagában is alkalmas a figyelem felkeltésére. Krasznodarból Szentpéterváron át vezetett az útja a nagy operaszínpadokig.

Netrebko Salzburg és Bécs bevételén kívül meghódította már Münchent, San Franciscót, Tokiót, kicsit a véletlennek köszönhetően. Gimnazista korában Netrebko csak annyit tudott, hogy színpadra vágyik, s az éneklést elsősorban azért választotta, mert a prózai felvételre még többen vártak. A szentpétervári tanulóévek a leginkább Hamupipőke meséjére emlékeztetnek: az ifjú hölgy a híres-neves Mariinszkij Színházban vállalt takarítónői mellékállást, hogy költségeit fedezni tudja. Arról nem szól a fáma, vajon padlósikálás közben énekelgetett-e, s így figyelt fel rá a színház zenei vezetője, Valerij Gergijev, tény azonban, hogy az azóta világszerte nagyra tartott karmester ismerte fel Netrebko tehetségét, és egyengette karrierjét.

FOTÓ: WIENER STAATSOPER GMBH – AXEL ZEININGER

Donna Anna szerepében a Don Giovanni előadásában

Az énekesnő megjelenése csak pluszadottság persze, és az is, hogy kicsattanó életkedve, nyitottsága a világra alkalmassá teszi egy operaénekestől eddig szokatlan viselkedésre. Egy nem tipikus operalátogató korosztály ünnepli, mintha csak popsztár lenne, s amikor Salzburg – vagy Bécs – utcáin kóborol jeansben, vagy éppen valamelyik éjszakai lokálban tűnik fel, nemcsak magának, hanem a komolyzenének is szerez híveket. Vannak persze, akik vigyáznak rá, s ennek is köszönhető, hogy viszonylag kevésszer lép fel, s honlapja kapcsolattartást ígérő linkjétől se várjon senki túl sokat. Pedig ami az éneklést illeti, saját bevallása szerint nincs olyan veszély, hogy beleunhatna: szenvedélyesen szereti a muzsikát, egyszerűen jól érzi magát tőle. Mostani bécsi fellépése a Mozart-napok keretébe illeszkedik, s még nem ért véget: a ház igazgatója, Ioan Holender rávette az új csillagot, hogy dalénekesként lépjen fel az Operabál nyitóprogramjában is, mintegy igazolva: ez a bál valóban a művészethez kapcsolódik. Egy biztos: az idén a bál élő közvetítését – 19-én este tíztől, nemcsak az ORF-en, hanem a 3Sat-on is – vagy a másnapi összefoglalókat a német adókon a szokottnál is többen fogják nézni-hallgatni.

Bécs, 2004. február

SZÁSZI JÚLIA

HIRDETÉS

Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium

ÉPÍTÉSI AJÁNLATTÉTELI FELHÍVÁS
„SZEGED VÁROS SZENNYVÍZ-CSATORNÁZÁSÁNAK ÉS SZENNYVÍZ-TISZTÍTÁSÁNAK FEJLESZTÉSE"
- No 3 Projekt - Biológiai szennyvíztisztító telep építése Szegeden
Szeged Megyei Jogú Város, Magyarország

1. Közzétételi hivatkozás: EuropeAid/113292/D/W/HU
2. Eljárás: Nyílt
3. Program: ISPA
4. Finanszírozás:
Pénzügyi Megállapodás No. 2000/HU/16/P/PE/003
5. Szerződő hatóság:
Szeged Megyei Jogú Város Önkormányzata

AJÁNLATTÉTEL

6. Hogyan szerezhető be a versenykiírási dokumentáció?
A versenykiírási dokumentáció a projekt menedzser székhelyén (SZVMF Rt., H-6720 Szeged, Széchenyi tér 5., első emelet) vásárolható meg, az SZVMF Rt. 11998006 - 06087186-10000001 számú számlájára előzetesen kifizetett 1.000,- EURO ajánlati díj ellenében, amely nem tartalmazza a kézbesítés díját. Az ajánlati dokumentáció a tájékoztató értekezletet megelőző napig vásárolható meg.
Eddig a napig az ajánlati dokumentáció megtekinthető az SZVMF Rt. székhelyén is. Az ajánlati dokumentációt az ajánlati dokumentációban található szabványos formában kell benyújtani, melynek utasításait és formai követelményeit szigorúan be kell tartani.
Az Ajánlattevőknek a jelen ajánlatra vonatkozó kérdéseket írásban kell megadni az alábbi címre:
Novák Gyula projekt menedzser
SzVMF Rt., H-6720 Szeged, Széchenyi tér 5.
Tel/Fax: +36-62 / 425-821, +36-62 / 420-285
E-mail: szvmf@tiszanet.hu
(*az 1. pontban megadott közzétételi hivatkozás feltüntetésével*), legalább 21 nappal az ajánlatok beadására a 7. pontban megadott beadási határidő előtt. A Szerződő Hatóság köteles valamennyi ajánlattevő kérdésére, legalább 11 nappal az ajánlat beadási határideje előtt válaszolni.

7. Ajánlat beadási határideje
2004. június 4-én 12:00 óra, közép-európai idő szerint, a Projekt menedzser irodájában. Bármely, ezen határidő után beérkező ajánlatot figyelmen kívül kell hagyni.

8. Ajánlatok felbontására vonatkozó adatok
2004. június 7-én 10:00 órakor, közép-európai idő szerint, az ajánlat beadásának színhelyén.

9. Jogalap
ISPA Előcsatlakozási Alapok pénzeszközei.

10. A szerződés meghatározása, a részvétel feltételei, a kiválasztás és odaítélés feltételei részletesen az alább felsorolt honlapokon találhatóak:
http://europa.eu.int/comm/europeaid/tender/index_en.htm
http://www.CFCU.hu
http://www.kvvm.hu

WORKS PROCUREMENT NOTICE
SZEGED MUNICIPAL WASTEWATER TREATMENT AND COLLECTION DEVELOPMENT
- Project No3 - Construction of the Biological Wastewater Treatment Plant of Szeged
Szeged, Dél-Alföld Region in Hungary

1. Publication reference: EuropeAid 113292/D/W/HU
2. Procedure: Open
3. Programme: ISPA
4. Financing:
The Financing Memorandum No 2000/HU/16/P/PE/003
5. Contracting Authority: Szeged Municipality.

TENDERING

6. How to obtain the tender dossier
The tender dossier is available from the Office of the Project Manager (SZVMF Rt. H-6720 Szeged, Széchenyi tér 5., 1st Floor) upon previous payment of EUR 1.000 to the account number 11998006-06087186-10000001, which excludes courier delivery. The tender dossier is available for purchase until the date of the mandatory site visit. It is also available for inspection at the premises of the Contracting Authority.
Tenders must be submitted using the standard tender form included in the tender dossier, whose format and instructions must be strictly observed.
Tenderers with questions regarding this tender should send them in writing to:
Mr. Gyula Novák, Project Manager
Szegedi Víziközmű Működtető Rt. (SZVMF Rt.)
H-6720 Szeged, Széchenyi tér 5., Hungary
Tel/Fax: +36-62 / 425-821, +36-62 / 420-285
E-mail: szvmf@tiszanet.hu
(mentioning the Publication reference shown in item 1) at least 21 days before the deadline for submission of tenders given in item 7. The Contracting Authority must reply to all tenderers' questions at least 11 days before the deadline for submission of tenders.

7. Deadline for submission of tenders
At 12:00 Central European Time on 4th June 2004. in the office of the project manager (SZVMF Rt. 6720 Szeged, Széchenyi tér 5., 1st floor). Any tender received after this deadline will not be considered.

8. Tender opening session
At 10:00 Central European Time on 7th June 2004. on the place of tenders submission.

9. Legal basis
Instrument for Structural Policies for Pre-Accession (ISPA).

10. Detailed contract Specifications, Terms of Participation, Selection and Award Criteria can be found on the following websites:
http://europa.eu.int/comm/europeaid/tender/index_en.htm
http://www.CFCU.hu
http://www.kvvm.hu

PALETTA

KIRSTI SIMONSUURI finn író, költő, filológus tart felolvasóestet magyar, angol, finn, francia és német nyelven a Collegium Budapestben (Szentháromság u. 2.) ma este hatkor. A bevezetőt Konrád György író tartja.

A FREEcska következő estje ma este hét órakor lesz a Cirko-Gejzír mozi nagytermében (V., Balassi Bálint utca 15–17.): „Két választás a Kárpát-medencében" – beszélgetés az erdélyi magyarság helyzetéről a romániai önkormányzati és az EP-választások tükrében.

ELMARAD a ma estére meghirdetett Bástyasétány 77 című előadás a Radnóti Színházban.

SZINDBÁD címmel ad gyermekkoncertet Lovász Irén és a Makám együttes a Marczibányi Téri Művelődési Központban (II., Marczibányi tér 5/A) ma délelőtt fél tizenegykor és fél háromkor. A dalok témái a négy évszak változását követik: Szindbád, az örök vándor korokon, földrészeken, évszakokon át bolyong.

VÉNÚSNAK SZÉP JÁTÉKA – Erotika a magyar irodalomban címmel nyílik kiállítás a Petőfi Irodalmi Múzeumban (V., Károlyi M. u. 16.) ma este ötkor.

SZÍNHÁZMŰSOR

Bábszínház: Pinokkió (de. 10). **Játszó-Tér:** A varázsfuvola (3). **Kamaraszínház Tivoli:** Szegény Lázár (7). **Shure:** Időzavar (fél 8). **Erkel:** A bahcsiszeráji szökőkút (7). **IBS:** És Rómeó és Júlia (7). **Játékszín:** Az öltöztető (7). **József Attila:** Spencer (7). **Gaál Erzsébet Stúdió:** Emigránsok (fél 8). **Karinthy:** Dzsungel (7). **Katona Kamra:** Top Dogs (7). **Kolibri:** A két Lotti (de. 10, 3). **Komédium:** Farkashajsza (7). **Lézer:** Enigma (fél 8). **Madách Tolnay:** Húsz év után (fél 8). **Kamara:** A hárpia megzabolázása, avagy a makrancos hölgy (7). **Magyar:** A hattyú (7). **Merlin:** 4x100 (7). **Kamaraterem:** Murphy törvényei (fél 8). **Mikroszkóp:** A tenor háza (fél 8). **Millenáris:** A hideg gyermek (8). Purcell piknolepszia (8). **Nemzeti:** Revans (7). **Táncszínház:** Holle anyó (de. fél 11, 3). Pont 3 (fél 8). **Pesti:** Kövekkel a zsebében (7). **Spinoza:** Legénytoll (7). **Stúdió K:** Szemétre a vénasszonnyal! (fél 8). **Szkéné:** Parasztopera (8). **Thália:** West Side Story (7). **Új Színház:** Bolha a fülbe (7). **Vidám:** www.családazinterneten.hu (7). **Kisszínpad:** G.Ö.R.CS. (fél 8). **Víg:** Kaukázusi krétakör (7). **Házi Színpad:** A félreértés (fél 8).

Kavics a téren

Egy óriási, Duna-kavicsra hasonlító fűthető utcabútort adnak át a nagyközönségnek ma délután öt órakor a Móricz Zsigmond körtéren.

MUNKATÁRSUNKTÓL

Elsőként egy fűthető utcabútorral kívánják visszahódítani a fővárosi köztereket a Köztér Ünnep elnevezésű esemény szervezői, akik előtt a történelmi korok agórái, a templom- és piacterek példái lebegnek. A közterekből élhető közösségi tereket álmodó tervekre külföldön már találunk példákat. A berlini Potsdamer Platz, a párizsi Pompidou Központ előtti tér vagy a La Défence negyed központi tere egyaránt azt szemlélteti: ezek a helyszínek nem csupán közlekedésre és kereskedelemre alkalmasak.

A Móricz Zsigmond körtérnek a 4-es metró beruházásához kapcsolódó felújítása, részleges átépítése adta a lehetőséget olyan közösségi tárgyak építéséhez, melyekre a lokálpatriótáktól a városszociológusig, az urbanistáktól a sarki fűszeresig régóta vár szinte mindenki. Az idekerülő folyami kavics formájú utcabútort Szöllőssy Barbara és Pyka Zsolt tervezte, akik szerint alkotásuk amolyan különleges találkozási pont lehet. A természetes kőből készült ülőalkalmatosság belseje üreges, a külső héjszerkezet alatt a fűtést biztosító meleg vizes csőrendszer húzódik.

A kavicsbútor átadására a Köztér Ünnep nevű rendezvényen kerül sor, melynek szlogenjét Örkény Istvántól kölcsönözték a szervezők: „Az ember melegségre vágyik". A ma délután öt órakor kezdődő eseményre neves kulturális és közéleti személyiségeket, illetve politikusokat is várnak, a fesztelenséget pedig némi forralt bor, meleg tea és sült alma hivatott biztosítani.

A Köztér Ünnepen mutatkozik be egyébként a Városi tájkép XXI. elnevezésű projekt is, mely kapcsolatot kíván építeni a köztereket formáló mérnöki eljárások és az alkalmazott művészetek, a képzőművészet és a dizájn törekvései között. Az ötlet persze nem új: egyes európai városok már régóta komoly összegeket fordítanak arra, hogy az infrastruktúra fejlesztése mellett vizuálisan is alakítsák a környezetet.

FOTÓ: MTI – SÁNDOR KATALIN

A kavics formájú fűthető utcabútort Szöllőssy Barbara és Pyka Zsolt tervezte

Tömegjelenetek a múzeumban

Március 15-ig látható a Monet és barátai című kiállítás a Szépművészeti Múzeumban. A közelgő zárás miatt egyre több a látogató; a múlt szombaton például hatezren voltak kíváncsiak a több mint harminc országból kölcsönkért festményekre. A fokozódó érdeklődés miatt egy hétig szüneteltetni kellett a jegyelővételi lehetőséget is. Most úgy határoztak, február 28-ig mégis árulnak elővételben is jegyet. A tárlatvezetésre jelentkezők kérését azonban már így sem tudja fogadni az intézmény – tájékoztatta lapunkat *Mihály Mária*, a múzeum főigazgató-helyettese –, március 15-ig az összes hely betelt. A múzeum igazgatósága arra kéri a fővárosi lakosokat, ha tehetik, hétköznap este látogassák a kiállítást, mert napközben és a hétvégén sok a vidéki látogató. Ugyanakkor hiába a fokozott érdeklődés, a múzeum kénytelen betartani a kölcsönvételi szerződésben meghatározottakat, miszerint biztonsági és műtárgyvédelmi okokból kétszáznál több érdeklődő egyszerre nem fordulhat meg a kiállítótermekben.

O. CS.

Rögtönzőfesztivál

MUNKATÁRSUNKTÓL

Impro Fesztiválra, farsangi rögtönzésekre hív a Szabad Színjátszásért Egyesület. A program – amelyre középiskolások és felnőtt színjátszók jelentkezhetnek – vasárnap délelőtt tíz órakor kezdődik a Budapesti Művelődési Központban (XI., Etele út 55.). A csapatok tízkor borítékot húznak, mindenki négy mondatot kap. A versenyzők háromperces rögtönzésekkel állnak színpadra.

Ghymes, Bozsik, Princess

A Budapesti Tavaszi Fesztivál százezreket megmozgató rendezvénysorozatának sikere láttán ébredt rá néhány agglomerációs város, hogy ők is létrehozhatnák a maguk tavaszi fesztiválját. Vác például kimondottan nívós, a kényes ízlésűeket is kielégítő rendezvénnyel várja ebben az évben az érdeklődőket.

A március tizenötödikén induló programsorozat Erkel és Verdi operáinak áriáival és duettjeivel kezd, de erre nem mehet az ember apró gyerekkel. Másnap délelőtt viszont a Ghymes együttes gyermekműsort ad, délután pedig az idősebb korosztályt várja az 1984-ben szlovákiai magyarokból a nyitrai pedagógiai főiskolán alakult csoport. A Jadviga párnája és a Milota című regényeivel ismertté vált Závada Pál író március 17-én várja olvasóit a Madách Imre Művelődési Központban. Másnap Händel-est lesz Gregor Józseffel, Kincses Veronikával, Kertesi Ingriddel és az elhangzó átiratokat készítő Brass in the Five kvintettel.

Március huszadikán a Téka együttes navigálásával zenés-táncos kalandozásra kerül sor. Három napra rá a Gór Nagy Mária Színitanoda növendékei Shakespeare Rómeó és Júlia című alkotását mutatják be. Másnap a Bozsik Yvette Társulat két produkcióval lép színpadra. A Lakodalom című darab szürreális családi kép egy falusi esküvőről. A Várakozás című darab A kastély című regény nyomán Josef K. szerelmeit foglalja táncba humorral, iróniával. Március 25-én a zene minőségére kevéssé érzékeny, a szépen domborodó hegedűkre és hegedűsökre viszont annál jobban beinduló közönség Princess-koncertet élvezhet – itt lesz a legborsosabb a belépő, kétezer forint.

Március harmincadikán Steinbeck Egerek és emberek című háromfelvonásos színművét játsszák. A bolondozások napján, azaz április elsején Dobsokk címmel különleges menüt kínálnak a dzsesszrajongóknak. Az eseménysorozat április másodikán zárul.

Ö. Z.

Ikonok: szigorúan és játékosan

Az ikon pontos szabályok szerint készül, elsősorban nem képzőművészeti alkotás, nem a festő személye a lényeges, hanem hogy festés közben a saját lelke krisztusivá legyen, és alkotása bemutatásával hitét, örömét ossza meg másokkal. Röviden így összegezhető, amit Sárvári Mária az ikonfestészettel kapcsolatban elmondott a gödi Olajfa Művészházban Győrffy Anikó ikonjai előtt. A két éve nyílt galéria földszintjét ugyanis – állandó kiállításként – ezek a szigorú rendet tükröző alkotások töltik meg.

A felső szinten a látogató először azt tudja meg, hogy a kerti törpe is ember, és nem veti meg az alkoholt. Molnár Péter Salamon ezenkívül más, groteszkbe hajló szoborral is jelen van a kiállításon – amelyek egyikéhez szorosan hozzátartozik egy telefonfülke is –, de méltó társa Pap Kata, akinek sokszorosított grafikái hasonló szemléletet sugallnak. Ők, a többi kiállítóval együtt, a Ménfőcsanaki Nyári Alkotótáborban 2003-ban készült műveiket hozták el az Olajfa Művészházba Gödre. A másfél évtizede működő alkotótábor tavalyi terméséből válogatott kiállítás résztvevői többnyire a képzőművészeti egyetem hallgatói, művészi pályára készülő középiskolások, akik már koruknál fogva is feszegetik a műfaji határokat. Persze az nem derül ki, hogy például Szoboszlay Eszter, akinek a vegyesnél is vegyesebb technikával készült képei jelentős falfelületet töltenek meg, a fiatal korosztályba tartozik-e. Mert az évente megrendezett alkotótáborban természetesen vannak középkorúak, idősebbek, kedvtelésből festegetők is. A lényeg, hogy Szoboszlay játékos képei mellett nem lehet csak úgy elmenni, de hasonlóan figyelemre méltóak a többiek képei, grafikái is.

A Ménfőcsanakon készült művek egy hónapig láthatók Gödön, aztán új időszaki kiállítás nyílik. Ez a rend a művészházban, amelynek naptárában egy évre előre szerepelnek előjegyzések. Mint a ház kalauza, Sárvári Mária elmondta, korábban többnyire a helyi művészek állítottak ki, most viszont már Gödön kívül is nagy ismertségnek örvend az Olajfa. Magántulajdonosa pedig támogatja, hogy minél sokrétűbb, színesebb tárlatok legyenek, és lehetőleg ezekhez kapcsolódva verses, zenés estek, előadások.

B. J. G.

FOTÓ: KOVÁTS ZSOLT

A Ménfőcsanakon készült művek egy hónapig láthatók Gödön

A kortárs tánc filozófusa

Xavier Le Roy a MU Színházban

FOTÓ: KATRIN SCHOOF

A táncos teste alig elképzelhető metamorfózison megy át

A Budapesti Francia Intézet, a Goethe Intézet és a meghívó, a lágymányosi színház szervezésében az európai kortárs tánc elismert, besorolhatatlan nagysága vendégeskedik a MU Színházban. A Magyarországon most bemutatkozó Xavier Le Roy – az úgynevezett konceptuális kortárs tánc kiemelkedő képviselője – eredeti foglalkozását tekintve mikrobiológus. Tanulmányait a francia táncművészeti fellegvárnak számító Montpellier egyetemén folytatta – párhuzamosan pedig táncosként is képezte magát. Kutatási területe a mellrák vizsgálata volt – téziseit igazolandó, három éven keresztül végzett laboratóriumi vizsgálatsorozatokat. Szavai szerint – az igazságot kutató idealistaként – ekkoriban szembesült vele, hogy munkája nyolcvan százalékát arra kell fordítania, hogy adatokkal támassza alá tudományos feltételezéseit. A tudomány világától huszonhét évesen, doktori értekezésének megvédésével búcsúzott 1990-ben, azóta a gének viselkedése helyett az emberi test fizikai határait, az előadó és a befogadó szerepét és viszonyát, valamint érzékelésünk korlátait kutatja. Munkáiban megkérdőjelezi vagy idézőjelbe teszi a színházi alkotói és befogadói folyamat szinte valamennyi ismérvét. Az 1992 óta Kelet-Berlinben élő és alkotó francia koreográfus előadásai egyetlen ismert esztétikai kategóriába vagy stílusba sem sorolhatók be. Munkái látszólag teljesen különböznek egymástól, azonban valamennyi felfűzhető egyetlen közös témára, amely az „én és a testem" és az „én vagyok a saját testem" viszonyrendszerében válik értelmezhetővé. A most Budapesten is látható, Self-Unfinished (Ön-befejezetlen) című szólóját 1998-ban készítette: ez a mű egy csapásra meghozta számára a világhírt. A Self-Unfinished nem határozható meg egyértelműen táncalkotásként: legalább annyira minősíthető akcióművészetnek is. Le Roy az elmúlt évek során számos projektben dolgozott együtt táncosokkal, koreográfusokkal, videoművészekkel és elméleti szakemberekkel.

A fehér fényben úszó, majdnem csupasz színpad, egy asztal, egy szék, egy elindulni nem akaró zenei bejátszás, egy fehér inges táncos, amint hangjával robotot imitál – még kevés fogódzót nyújt a Self-Unfinished értelmezéséhez, de akár egy hagyományos táncszínházi előadás felvezetése is lehetne. Le Roy eleinte ül, feláll, jár, visszaül, majd egyszerre csak nem tudjuk, hogy mit csinál: a táncos teste váratlanul egy alig elképzelhető metamorfózison megy át. Az előadás – a fizika törvényeire fittyet hányó mozdulataival – folyamatos kihívás elé állítja a nézők érzékelését. Az alkotás ötlete és koreográfiája a szólista-előadó Le Roy és Laurent Goldring munkája.

HALÁSZ TAMÁS

INFO

Xavier Le Roy: Self-Unfinished
MU Színház,
február 21–22., este nyolc óra

Győre György festőm.

GYÖRE GYÖRGY

Olajfestmények:

1	Arckép. Edna	Mgtul.
2	Kompozició. Kenyérosztó	500.—
3	Őserdő	625.—
5	Dunapart	375.—
6	Templom	300.—
7	Tihany	575.—
8	Gyermek születése	375.—
9	Tihanyi út	250.—
10	Balaton partján	250.—
11	Castel Gandolfó. Pápai palota és régi romok	625.—
12	Chigi herceg kertje Ariccia (szarvassal)	425.—
13	Chigi herceg kertje Ariccia (szamárral)	375.—
14	Castell Gandolfo (akttal)	450.—
15	Soproni Szt. Mihály templom	250.—
16	Madonna	500.—
17	Szüz és lovas	500.—
18	Női arckép	375.—
19	Erdő	400.—
20	Beszélgetők	125.—
21	Castel Gandolfoi templom	375.—
22	Arricciai kertben	475.—
23	Arricciai hid	350.—
24	Sashegy	250.—
25	Margithid rózsadombról	200.—
26	Buzaföldek	375.—
27	Templom	450.—
28	Icici	350.—
29	Soproni táj	250.—
30	Óbudai táj	350.—
31	Arckép	Mgtul.
32	Margithid	425.—
33	Lovranai kikötő	400.—
34	Narcissok	375.—

LXXX. gyüjt.kiáll. N.Szal. 1933. márc.

Győre György festőm.

35	Szőlővásár	375.—
36	Kompozició	1000.—
37	Köszöntő	500.—
38	Olasz ucca	375.—
39	Várók	375.—
	Akvarellek.	
40	Monte Mario	225.—
41	Fiumara	100.—
42	Nyárfák	100.—
43	Falusi ucca	100.—
44	Görömbölyi táj	100.—
45	Romai táj	125.—
46	Tihanyi táj	145.—
47	Capitolium	80.—
48	Miskolci táj	190.—
49	Istenhegyi táj	100.—
50	Tihanyi táj	100.—
51	Pálma	100.—
52	Lillafüredi táj	100.—
53	Arricciai kertben	140.—
54	Castel Gandolfoi erdő	225.—
55	Castel Gandolfoi pápai palota	150.—
56	Castel Gandolfoi templom	200.—
57	Tihanyi apátság	125.—
58	Tihanyi házak	180.—
59	Sashegy	140.—
60	Bánfalva	140.—
61	Arricciai parkban	200.—
62	Piramid	200.—
63	Soproni erdő	150.—
64	Margithid	130.—
65	Cserkész	80.—
66	Coloseumnál. Róma	120.—
67	Fiumei kikötő	120.—
68	Pálmák	150.—
69	Viteboi vasuti hid	150.—
	Uj akvarellek és rajzok:	
70	Pap	65.—
71	Beszélgetők	65.—

LXXX. gyüjt.kiáll. N.Szal. 1933. márc.

Györe György festőm.

72	Falun	65.—
73	Kézimunkázó	70.—
74	Nő gyermekkel	70.—
75	Iró nő	85.—
75a	Zenésztársaság	85.—
76	Krisztus	80.—
77	Férfi	85.—
78	Vadász	70.—
79	Önarckép	85.—
80	Fiatal lány	100.—
81	Két lány	60.—
82	Kékruhás nő	65.—
83	Arc	25.—
84	Nő sárga háttérrel	75.—
85	Velence és Marino	35.—
86	Forum Romanum	85.—
87	Szt. Péter	85.—
88	Sienai Dom	85.—
89	Ponte Ferro	100.—
90	Hidak a Dunán	50.—
91	Ponte S. Angelo	75.—
92	Piramid	40.—
93	Vénusz	55.—
94	Romai rajz	25.—
95	Női fej	25.—
96	Iró lány	20.—
97	Ülő nő	35.—
98	Ülő fiu	15.—
99	Pálmák a Giamicolán	100.—
100	Hunyady	50.—
101	Imádkozó	100.—
102	Nő virággal	
103	Margithid télen	
104	Anya és leánya	
105	Uton	
106	Asztal	
107	Nő lámpával	
108	Angyal	

LXXX. gyüjt.kiáll. N.Szal. 1933. márc.

A

LXXX. GYŰJTEMÉNYES KIÁLLITÁSNAK

KATALOGUSA

GYÖRE GYÖRGY
H. LOVAS PIROSKA
őrgróf PALLAVICINI ALFRÉDNÉ
GALLIA ANDORNÉ
FESTŐMŰVÉSZEK
FORGÁCH HANN ERZSÉBET
SZOBRÁSZMŰVÉSZNŐ
MŰVEI

NEMZETI SZALON

1933. márc.

ALELNÖKÖK:

GELLÉRT JENŐ HORVAI JÁNOS

IGAZGATÓ

HUBAY ANDOR

IGAZGATÓSÁGI TAGOK:

ILOSVAY LAJOS NÁDLER RÓBERT
KÉZDI-KOVÁCS LÁSZLÓ EDVI ILLÉS ALADÁR
RUBOVICS MÁRK
Dr. KEPESSY JÓZSEF

Győre György festőm.

136	Répakapálás	150.–
137	Brácsás	140.–
137a	Gesztenyés	140.–
138	Javasasszony	100.–
139	Parkrészlet	80.–
140	Etetés	60.–
141	Cséplés	60.–
142	Kukoricafosztás	70.–
143	Borpréselés	60.–
144	Falu vége	60.–
145	Nyári nap	50.–
146	Fejés	100.–
147	Szüret	80.–
148	Kapáló asszonyok	70.–
149	Nyári hangulat	70.–
150	Tél	80.–
151	Borus nap	60.–
152	Őszi szinek	80.–
153	Virágos udvar	80.–
154	Falu	60.–
155	Mezei út	60.–
156	Favágók	70.–
157	Hubertus	1500.–

GALLIA ANDORNÉ

158	Virág rajz I.		60.–
159	Virág rajz II.		60.–
160	Éjjel	aquarell	45.–
161	Játszó gyermekek		25.–
162	Mallorca kikötője		
	Eladva Ullstein kiadóvállalatnak Berlin		
163	Mallorca strandja		45.–
164	Arab házak		30.–
165	Arab nő I.		35.–
166	Arab nő II.		35.–
168	Arab nő III.		35.–
169	Afrikai zsidónő		25.–
170	Afrikai zsidónő (rajz)		40.–

LXXX. gyüjt.kiáll. N.Szal. 1933. márc.

136	Répakapálás	150.—
137	Brácsás	140.—
137a	Gesztenyés	140.—
138	Javasasszony	100.—
139	Parkrészlet	80.—
140	Etetés	60.—
141	Cséplés	60.—
142	Kukoricafosztás	70.—
143	Borpréselés	60.—
144	Falu vége	60.—
145	Nyári nap	50.—
146	Fejés	100.—
147	Szüret	80.—
148	Kapáló asszonyok	70.—
149	Nyári hangulat	70.—
150	Tél	80.—
151	Borus nap	60.—
152	Őszi színek	80.—
153	Virágos udvar	80.—
154	Falu	60.—
155	Mezei út	60.—
156	Favágók	70.—
157	Hubertus	1500.—

GALLIA ANDORNÉ

158	Virág rajz I.		60.—
159	Virág rajz II.		60.—
160	Éjjel	aquarell	45.—
161	Játszó gyermekek		25.—
162	Mallorca kikötője		
	Eladva Ullstein kiadóvállalatnak Berlin		
163	Mallorca strandja		45.—
164	Arab házak		30.—
165	Arab nő I.		35.—
166	Arab nő II.		35.—
168	Arab nő III.		35.—
169	Afrikai zsidónő		25.—
170	Afrikai zsidónő (rajz)		40.—

FORGÁCH-HANN ERZSÉBET

171	Repülő	bronzban	10000.—
72	Szeretet	márványban	6000.—
73	Maya	márványban	2000.—
74	Csók	márványban	1000.—
75	Dr. Donáth Leó	gipsz	Mgtul.
76	Danse macabre	márvány	600.—
77	Dr. Sebestyén Károlyné	gipsz	Mgtul.
78	Munkás és munkásnő	műkőben	500.—
79	Perényi Andrea	műkő	Mgtul.
80	Culture phisique	gipsz	300.—
81	Dr. Faragó Andor	gipsz	Mgtul.
82	Pihenő	gipsz	250.—
82a	Párisi diákok	kerámiában	150.—
83	Táncosnő	fában	300.—
84	Tangó	kerámia	150.—
85	Napsütésben	kerámia	150.—
86	Sirató	bronzban	300.—

Gröre Grörgy

Sovabb

Györe György János

festőművész

sz. Budapesten 1902 XII. 8

Legelső rajzaival már a legkiválóbb művészek és művészet elismerését nyerte meg.
Önálló tanulmányozás után a Képzőművészeti Főiskola vidéki megalakulásakor Csók István növendéke.
Első évben a Szinyei társaság Karácsonyi jutalmát nyerte, mit több más elismerés követett.
Második évben mint a pécsi művésztelep tagja gr. Klebelsberg m.-től ösztöndíjat kapott.
Harmadik évben állami ösztönzést az Epreskertben.
Képeit a legelső nemzeti reprezentatív kiállításon állította ki.
1924-25 ben Párisban járt.
1925-33 ig bejárta az Országot dolgozva minden.
(Szolnok, Pécs, Tihany, Sopron, Siófok, Szeged, Esztergom, Zsámbék stb.)
~~Négy Olaszországi útja alatt~~
1933 ban önálló kiállítása volt a Nemzeti Szalonban.
Négy Olaszországi útja alatt bejárta Olaszországot
Először Firenzében és Velencében majd hosszabban
Padovában volt. Kétszer Rómában.
Római működése alatt dolgozott: a magyar Accademián
a Chigi hg.-i család ősi birtokán, (Ariccia, Terminillo
Villa Malta, Villa Chigi, Castelfusano), a Villa Medicíben,
a Vaticanban.
Első kiállítása a 1943 ban a Galleria di Romában volt.

Ezévig hét kepe van muzeumban Romában.
(2 a Museo di Romá-ban, 5 a Gabinetto Nazionale delle Stampe-ban)
Több kepe magángyüjteményekben van.
Egész sor archipet is kerzitett működése során.

MA: NEMZETKÖZI MŰEMLÉKI NAP

Régi város új köntösben

Freskórestaurátort szerződtetett a város. Mégpedig meghatározatlan időre, mert az első leletek után azt remélik, hogy újabbakra bukkannak. Néhány éve ugyanis Győr történelmi városmagjának rekonstrukciójakor a Liszt Ferenc utca 20. szám alatti, volt Zichy-palota falainak úgynevezett műemléki megkutatásakor barokk falképekre találtak. A palotában azóta már házasságkötő terem van. De amíg az első boldogító igent kimondták itt, sok minden történt ebben az épületben. Az egykori toldásokból, leválasztásokból, beépítésekből ugyanis valósággal ki kellett hámozni a hajdani helyiségeket, hogy eredeti szépségükben tárulkozhassanak fel. S amikor mindez elkészült, csodájára járt a város, s manapság is esemény, ha itt tartanak egy-egy esküvőt.

Régi és új harmóniája. SZABÓ BARNABÁS FELVÉTELEI

Egységes városszerkezet

Huszonnégy történelmi városmag élvez ma védettséget hazánkban. Köztük a győri, amely műemlékeit tekintve a harmadik leggazdagabb a sorban. Az egykori kelta, majd római kereskedőváros azonban az egyetlen olyan településünk, amelynek történelmi városrésze egységes szerkezetet alkot. A tragikus 1566-os tűzvésznek köszönheti ugyanis, hogy a török ellen harcoló vár megerősítésén dolgozó olasz, német és spanyol építőmesterek a lángok martalékává vált középkori település helyén tervszerű városépítő munkába kezdtek. Derékszögű, könnyen áttekinthető, hálózatos utcaszerkezetet alakítottak ki, és a régi település helyén az elmúlt századokban egy reneszánsz, majd barokk város épült fel.

Ennek az építészeti értéknek megmentéséhez már az ötvenes években hozzákezdtek a szakemberek. Tervek és elképzelések születtek, de néhány épület helyreállítását követően rádöbbentek: az egyedi, eseti műemlékvédelem nem hozhat igazán sikert. Többet kell tenni, azaz az egész történelmi városmagot fel kell újítani, mert értéke, rangja van, s ennek megfelelően kell működnie. A Budai Vár, majd Sopron műemlék-kutatási és -helyreállítási tapasztalatainak birtokában a hetvenes években kezdődött el Győrben az igazi városrehabilitáció. Házról házra, tömbről tömbre haladva dolgoztak a tervezők, a kivitelezők. Az eredmény: az egykori elhanyagolt belváros otthonait ma már senki sem akarja elhagyni, sőt inkább még többen szeretnének ideköltözni. A magyarázat egyszerű, a homlokzatfestés helyett valóban a pincétől a padlásig megújultak az épületek. A lakásokat komfortosították, ahol lehetett, összkomfortosították. Elbontották a későbbi korok toldásait, s a reneszánsz, a barokk épületek eredeti szépségükben tárultak fel. A toszkán oszlopsoros belső udvarokat több helyen egybenyitották, az utcai fronton, az udvarokban — az egykori üzletek, műhelyek, raktárak helyén — boltok nyíltak. Az árkádos udvarok megannyi rejtett zuga járható ma keresztül-kasul. Sétálóutcákat alakítottak ki, díszvilágítást kapott az elsőként elkészült Liszt Ferenc utca. Ismét működik a Széchenyi téri Patika Múzeum, amely az 1600-as évek óta töltötte be ezt a funkcióját. Ma már rémálomnak tűnik, hogy nemrég vasbolt működött a helyén, s a mennyezeti díszítő, festett barokk stukkókat le akarták verni.

Szép tervek, jó kivitelezés

Megmaradt. Akár a ki tudja, hány használónak helyt adó karmelita kolostor, amely ma Hotel Klastrom néven szálloda. Mégpedig igazi üzleti vállalkozás, használból a helyreállítás költségeit összeadók — több Volán-vállalat, a városi tanács és az Országos Műemléki Felügyelőség — megfelel: arányban részesednek. Kiváló munkát végeztek itt is a kivitelezők. Pedig ugyanolyan IKV-dolgozók, mint bármely más városban, ám, mint ezen az épületen is látni, a rehabilitációt valahogy jobban a szívügyüknek érzik.

A Káptalan-domb tetején, az Öreg templom szomszédságában pár éve kész a környezetbe illő Rába vendégház, látogatható a Borsos Miklós Múzeum, s stílusosan itt kapott helyet a győri építészek pinceklubja is, ahol talán ezekben a napokban a még hátralevő rekonstrukciós munkák újabb terveit vitatják meg. Részben már megújult a püspöki palota, a templom mellett román kori kápolna alapjait tárták fel. A macskakövés burkolat nemsokára új közvilágítást kap, s fákat is telepítenek ide. s hogy el ne feledjük, még dolgoznak a Káptalan-domb 5. szám alatt levő egyházmegyei múzeum épületén, amelyben az esztergomi gyűjteményhez hasonló gazdag anyag kerül majd bemutatásra.

A sarokerkélyek városa — mondják jogosan Győrre. Tény, a korabeli építőművészek olasz, német és spanyol földről hozták elgondolásaikat, amelyeket sorra megvalósítottak. Díszes homlokzatú kapubejárók, a kocsibeállókban ülőfülkék, a házak határolta, nyugalmat áraszító csöppnyi belső udvarok — ez mind hozzá tartozik az egykori tőzsérek, kereskedő polgárok világához. De hozzá tartozik a város életéhez a bencés gimnázium is, amelynek tanárai között Czuczor Gergely, Jedlik Ányos nevét jegyezték fel, s itt tanult mind a két Kisfaludy, Batthyány Lajos és Xantus János.

Tudatosult felismerés

Szép ez a belváros, nagyon szép. Bár a munka még korántsem ért véget, ami eddig elkészült, az már önmagában is megér egy látogatást. Van is vendég itt elég, hiszen forgalmas közúti csomópont kereszteződésében fekszik a település, a belföldieken kívül északról is, nyugatról is sűrűn érkeznek a turisták. A kazamaták borozóiba ugyanúgy, mint az árkádsorok üzleteibe, az egykori műhelyek helyén megnyílt kisvendéglőkbe, vagy éppen a Patkó-gyűjteményt a vastuskós házban megnézni, a Xantus János Múzeum gazdag anyagát megtekinteni. Mert közben funkciót is váltott a belváros. Az idegenforgalomnak megfelelően kulturális és kereskedelmi centrum lett, miközben a közigazgatás kiszorult innen.

Ma, a nemzetközi műemléki napon azt is elmondhatjuk, ezen a településen tudatosult az a régi felismerés, hogy a műemlékvédelem elválaszthatatlan a városrendezéstől.

Békési István

A Patika Múzeum stukkói.

Feljárat a házasságkötő terembe.

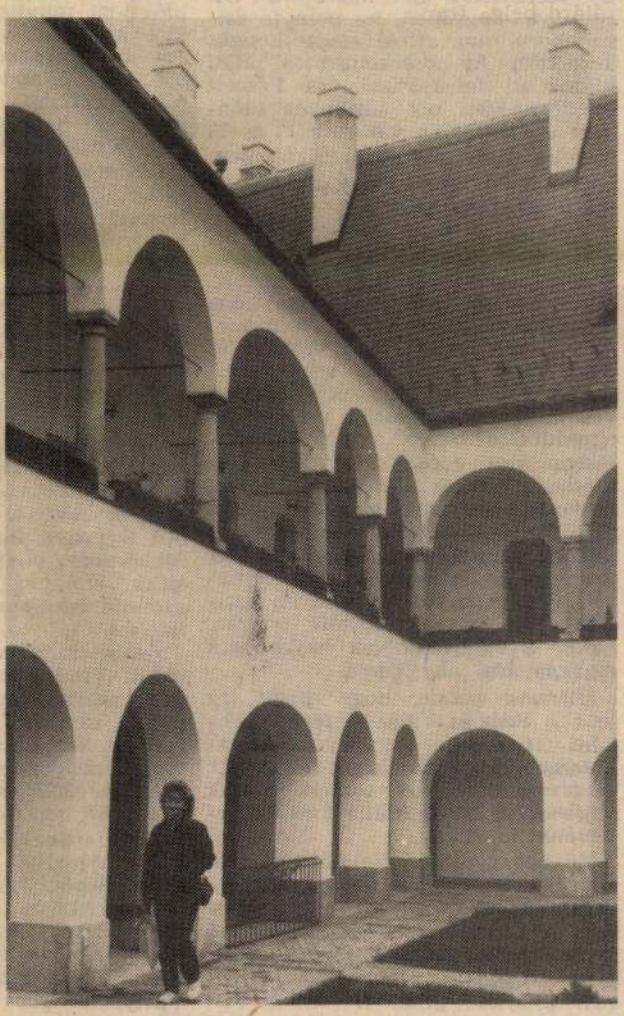

A toszkán oszlopsor.

ORSZÁGJÁRÁS

AZ AKÁCMÉZ MINDIG KELENDŐ

Maczkó Gábor nyolcmillió bogara

Maczkó Gábor vízközi tanyáján, Mezőtúron, megtanulta becsülni a méheket. Azt eddig is tudtam róluk, hogy példaszerűen szervezett társadalomban élnek, s hogy a családért mindent megtesznek. De hogy egy-egy családhoz negyvenezren tartoznak, s egy-egy fordulóval egy kilogramm nektárt gyűjtenek be a virágzó akácosokból, a tarka rétekről, s hogy képesek naponta tízszer-tizenötször is fordulni — ez igazán meglepett. Akárcsak Maczkó Gábor tanyája, amelyen sok-sok beszámozott kaptár sorakozik, katonás rendben, olyan tiszteletet parancsoló kerítéssel körülvéve, hogy azt bármely hivatalos szerv is elirigyelhetné.

— Három évvel ezelőtt nyilvánították méhanyanevelő teleppé a méhészetemet, úgy éreztem, hogy ennek külsőségekben is meg kell felelnem — magyarázza a túri méhész, aki hosszú évek óta vezetett pontos kimutatásokkal tudja bizonyítani: a méhek szorgalma nem hiábavaló. Valamikor 30 évvel ezelőtt OTP-hitelből vette az első kaptárt két családdal, tizenöt éve már tíz kaptára volt, s akkor a méhek több mint 20 ezer forint hasznot hajtottak. Ma tízszer annyi a kaptár is, meg a haszon is.

— No, persze, mindez nem jött ingyen. Nekem 300 ezer forintom van benne, a tanyáról nem is beszélve. És bizony a hozzáértést sem adják olcsón. A méhészkedéshez rengeteget kell tanulni. Én ugyan állattenyésztő üzemmérnök vagyok a helyi Magyar—Mongol Barátság Tsz-ben, de letettem a méhészszakmunkás-vizsgát is.

Túron egyébként a méztermelésnek komoly hagyományai vannak. Csaknem hetven esztendeje, hogy 72 túri gazda megalapította a Mezőtúr és Vidéke Méhészkört, amely akkor önálló rajzótelepet és méhészkönyvtárat hozott létre, kaptárkészítésre tanfolyamokat is szervezett, akácosokat, füzeseket telepített, s a húszas évek végére már 120 tagot számlált. A második világháború utolsó évében 360 helyi méhész teljesítette a kötelező mézbeszolgáltatást, közülük 230 tagja volt a körnek. Ekkor a 4000 méhcsalád összesen 16 és fél ezer tonna mézet készített.

A SZERZŐ FELVÉTELE

A háború után, egészen 1957 tavaszáig, megannyi fordulattal terhes időszak köszöntött a Berettyó-parti méztermelőkre. Először a földosztással megszűnt százholdas, vagy annál is nagyobb répcetáblák, tisztesfűvel borított tarlók hiánya hajtotta őket vándorútra kedvenc rovaraikkal, azután egyesületbe tömörítették őket, végül a hivatalos szervek nagyüzemi méhészet kialakítása mellett döntöttek, mígnem az utóbbi jelzett időpontban megalakult a mezőtúri földműves-szövetkezet méhészeti szakcsoportja, amely ma a mezőtúri áfész kebelében működik nyolcvan taggal, s éppen Maczkó Gábor elnökletével.

— Az akácméz mindig is nagyon fontos exportcikk volt, és az is marad, minden piaci változás ellenére. Az áfész nálunk tavaly is hatvan tonnát vásárolt fel. Kilónként ezért a méhészeknek kifizetett felvásárlási áron felül öt forintot kap a Hungaronektártól. A hatvan tonnának a fele volt akácméz, ez mind külföldre ment. Az áfész szerzi be nekünk egyébként kedvezményes áron a mézelőcukrot, a különböző antibiotikumokat, gyógynövényeket. A többi a mi dolgunk — magyarázza Maczkó Gábor, akit a budapesti méhészeti világkiállításon néhány évvel ezelőtt különdíjban részesítettek.

És bizony dolog az van elég ezekkel a zümmögő „kis állatokkal". A vízközi tanyán húsvét táján már vagy nyolcmillióan várták türelmetlenül a fűz- és repcevirágzást, a barackfák rügyeinek a kibomlását. Akácvirágzásra Maczkó Gábor rendesen Pusztavacsra szállítja a népes nektárgyűjtő családokat. Június első fele már Nógrádban éri, ilyenkor feleségével a hordozható faházban töltik éves szabadságukat. Ez is hozzá tartozik a méhészélethez. Aratás előttre túlvannak az első pergetésen. Utána jön a napraforgó- meg a lucernavirágzás, és folyamatosan a méhészek, no, meg főleg a méhek életét megkeserítő atkák elleni védekezés. Bizony kora tavasztól késő őszig nem sok pihenés esik, miközben a méhevő harkályok is ott leselkednek a tanya körül.

— No, és a rajzás? Kétszáz méhcsalád esetében ez már komoly gond lehet.

— Nem igazi méhész az, akinek kirajzanak a méhei — véli Maczkó Gábor, amint kifelé indulunk a tanyáról, aminek én örülök igazán, mert időközben felfedeztek kedvencei.

— Nem veszélyesek, csak idegesíti őket az idegen illat, s így az arcszeszé is.

No, ha ezt így tudom, kivételesen nem borotválkozom! Mindig tanul az ember.

Kőváry E. Péter

TERMÉSZETADTA EXPORT

A csigák faládában utaznak

Tudták önök, hogy a magyar éticsiga jó? Ugye, nem? Pedig az. Legalábbis a csigafogyasztásban vezető országok szerint. Nálunk persze bajosan lehetne ezt megtudni, mivel Magyarországon még az ínyencek között sem nagyon találunk olyat, akinek étlapján a csiga állandó szereplő.

Ám határainktól nyugatra nagy az érdeklődés e puhatestű iránt, így áprilisban országszerte több ezren gyűjtenek csigát. A tavalyi rekord „csigatermés" elindított valamit. Csigafelvásárló piac alakult ki, sőt Baranya megyében, ha nem is csigaháború, ám afféle csigavillongás kezdődött. Az „összkomfortos" állat kilónkénti felvásárlási ára Pécsett és környékén oly sűrűn és időnként ugrásszerűen változott 17 és 28 forint között, mintha a csigák nem éppen villámgyors mozgását akarták volna gúnyolni.

Az idén a jelek szerint még feszültebb a helyzet. Mint a Pécs és Vidéke Áfész vezetői elmondták, félő, hogy az árháború ezúttal még kíméletlenebb lesz. Az idén a megyében már tíznél több vállalat és szövetkezet foglalkozik csiga értékesítésével, s jelentkeztek újabb vevők is a dél-dunántúli piacon. Az egyeduralom persze a csigafelvásárlásban sem egészséges, vallják az áfésznél, ám ez a mostani helyzet is veszélyeket rejt magában: most meg esetleg a külföldi partner szabja meg számunkra kedvezőtlenül az árat, no és hallottunk már olyanról, hogy amikor valamilyen árunak több hazai exportőre is van, akkor a magyar cégek hajlamosak egymás árai alá ígérni.

Bízzunk benne, hogy nem így lesz. A Pécs és Vidéke Áfész egyébként régebben évenként kétszázkétszázhúsz tonna csigát exportált, tavaly viszont 457 tonnát raktak vagonokba. Ez 32 millió forintos árbevételt jelentett.

A csigagyűjtők nyilván cseppet sem bánják, hogy a felvásárlók egymással konkurálva keresik kegyeiket. A hónap eleje óta, ha az idő kedvez, szorgalmasan járják csigakutató útjaikat. Hogy kikből lesznek gyűjtők, arról *Hermann Vilmosnét*, a pécsi áfész felvásárlóját kérdeztem, aki a Vasas városrészben már hosszú évek óta foglalkozik csigával.

— Sok köztük a nyugdíjas — kezdi Hermann Vilmosné —, van, aki csakis a csigára állt rá, mert ez viszonylag jól fizet. Előfordul, hogy a rokonság együtt kimegy egy vagy két autóval. Néhányan képesek pirkadattól sötétedésig gyűjteni. Tavaly volt olyan négytagú család, amelyik egy hónap alatt több mint harmincezer forintot hozott ebből össze. S ne felejtse, ez nem harmincnapi munkát jelent, hiszen az idő nem mindig megfelelő. Gyerekek közül is sokan próbálkoznak. Jól jön a zsebpénz, és persze vannak, akik állandó munkát nem szeretnek vállalni, s úgy gondolják, ezzel is ki tudják húzni valameddig.

A felvásárló dolga, hogy egy nap pihentetés után, ami alatt a csiga kitisztul, átválogassa az előző napi termést. A minőséget 28 milliméter lyuknagyságú rostával ellenőrzi. Ami a rostán áthullik, az nem exportképes, és indulhat a kertbe növekedni. Ha addig nem éri baleset, majd jövőre utazhat Nyugatra. A csigák faládában várják a szállítást. Három-négy hetet bírnak ki házukba bújva; azt viszont nem viselik el, ha „beázik" a házuk. A gyűjtők közül erről néhányan nem vesznek tudomást, s vizet töltenek a nejlonzsákba, hogy a csigák megszívják magukat, és így nehezebbek legyenek. Csakhogy ettől meg is fulladnak. Az efféle stikliknek azért sincs értelme, mert a felvásárló azonnal észreveszi az elpusztult állatokat.

Amíg mindezt megtudom Hermann Vilmosnétól, a gyűjtők néha megszakítják beszélgetésünket. Jönnek a ládákért. Látogatásom napja eleinte kedvezett a gyűjtőknek, a borús, szemerkélő esős hajnal után azonban délelőtt feltámadt a szél, s ez elől visszahúzódnak a csigák.

Ebbe már *Dömötörfi Lajos* avat be. A nyugdíjas bányász három éve gyűjt csigát. Tavaly tízezer forintot hozott neki ez a munka. Most már jól ismeri a kicsi állatok szokásait, tudja, hol, s mikor kell keresni őket. A patakparti nádas, csalános környékén lehet a legtöbbet találni, bő harmatos hajnal után. Ha viszont száraz az idő, meglelhetetlenül elbújnak.

Valamiről még érdemes szólni. Mert ez a munka nemcsak jól fizető másodállás, hanem rendkívül egészséges is. Igaz, a gyűjtőknek sokat kell sétálniuk, hajladozniuk, ám a mozgás, a természetben töltött órák jót tesznek testnek-léleknek egyaránt.

Persze csak, ha nem összeroskadásig csinálják.

Ungár Tamás

MIÉ

A címben feltett kérdés kis gyermekkorom első szójátéka volt, melyben édesanyám ízleltette meg velem a nyelvi finomságokat, s azóta tudom — a játékszabályok szerint — azért nyúl a nyúl, amit el nem ér. *Bátorfi Gézánál*, a Zalaegerszeg fölötti hegyháton, Bazitán a nyelvi lelemények érvényüket vesztik, mert a nyugdíjas felvásárló (még korábban kocsmáros) szigorúan a realitások talaján áll, s közgazdászként oszt-szoroz, így nála immár másfél évtizede egy a felelet: azért nyúl a nyúl, hogy pénzt hozzon a házhoz. S nemcsak neki, de a példáján felbuzdult bazitai szomszédoknak, akik közt egyre többen vannak, akik a háztáji tejtermelés szomorú kortünetének előidézőiként felhagytak a tehéntartással, s tapsifülesre cserélték a kivénhedt Riskát.

Bátorfi Géza szerint most ez éri meg —, hiszen azon nincs mit vitatkozni, hogy ha évi 70-80 ezer forintot feleannyi munkával is megkereshet a gazda, akkor jobban érzi magát — ám megnyugtatónak és vigasztalónak sehogysem érezheti a hétköznapi fogyasztó ezt a majdhogynem drasztikus váltást, ha arra gondol, hogy az az évi egytonnányi nyúl, amennyit például Bátorfi Géza lead, nem az ő asztalára kerül. Exportra megy, az NSZK-ba, Olaszországba, Franciaországba — legalábbis a Tszker zalaegerszegi kirendeltségének közvetítésével ezek-

Szakemberek az USA-ból

A Fertő tó élővilágáért

Amerikai szakemberek érkeztek a Fertő tó partjára, hogy a Tatai-tavon már elindított kísérletüket itt is megvalósíthassák. *Andor Károly* városi főmérnököt a hétfő esti bejárás után kérdeztük a részletekről.

– 1991-ben indult el egy amerikai szakemberek módszereit megvalósító kísérlet, a Tatai-tóba engedett tisztított szennyvízzel. A lényeg egy olyan szennyvíztisztító telep létrehozása, ami a már egyszer „megszűrt" vizet újra tisztítja. Így a tóba kerülő víz többszöri „átmosáson" megy keresztül, kikerülve még a lehetőségét is annak, hogy szennyeződés kárt tegyen az élővilágban.

Az amerikai szakemberek egész héten át ismerkednek a Fertő tóval, majd döntenek; az 1994-re ide tervezett szennyvíztisztító telepből kikerült víz igényli-e módszerük alkalmazását.

A minisztérium és a vízügyi igazgatóság összeköttetései alapján létrejött „szellemi export" feltételeit az Amerikai Egyesült Államok finanszírozza.

Véradás

Holnap 13–17 óráig adnak vért a fertőszentmiklósi egészségügyi központban a község lakói. Előzetesen 120 fő jelentkezett. 11–13 óráig pedig két soproni vállalat dolgozói vesznek részt véradáson, a húsüzem Győri úti telepén. Az előzetes felmérések alapján a Donáció Szövetkezettől (volt Dózsa tsz) tizen jelezték részvételüket, a Ringa Húsipari Vállalattól pedig hetvenen. A Vöröskereszt előre is köszöni az önkéntes véradók áldozatkészségét.

Olvasónk álláspontja

Kiszolgáltatva a szolgáltatónak?

A civilizáció eredményeit – már tudom – igazán csak az képes értékelni, akitől azokat akarata ellenére, erőszakkal megvonják. Hiányzik, nem tehetek róla, megszoktam. Most gyertyafénynél írok, és fintorogva szagolom a konyhából kiszüremkedő romlotthús-szagot.

Ez lesz a második éjszakám áram nélkül. Nincs rádió, nincs tévé, nem működik az ébresztő, és bár volna dolgom elég, mégsem tudok dolgozni lámpa nélkül. Csak ülök és várok és forr bennem az elkeseredettség. Mindig is szégyelltem panaszkodni, ha baj volt, megoldottam magam. Most azonban tehetetlen vagyok: egy szolgáltató monopólium kiszolgáltatottja. A hivatali adminisztráció papírokkal takargatott nemtörődömsége nem először háborít fel. Azonban csak nagy ritkán bosszant, hogy az óraleolvasók, díjbeszedők kizárólag munkaidőben jönnek, nehogy valakit is otthon találjanak. Így aztán dupla erőfeszítés, idő, benzin és türelem kell egy számla kiegyenlítéséhez.

Történt, hogy május 10-én este későn értünk haza. A lépcsőházban lévő villanyórán egy cédulát találtunk vadonatúj plombára tűzve. A lakás sötét, a hűtő már leolvadt. Meglepődtem, hisz tudtommal a számlákat rendesen fizettük, talán félreértés történt. Az Édásznál csak a portás fogadott, ügyelet sehol. Másnap reggel aztán a hivatal az orrom alá dörgölt egy régi rendezetlen számlát azzal, ha azt most kifizetem, a dolog részükről rendben is van. Az ám, csakhogy semmiféle értesítést nem kaptam előzőleg arról, hogy adósságom van, sem pedig arról, hogy szándékukban áll kikapcsolni a lakásunkban az áramot. Mindegy, fizettem. Erre megígérték, hogy délutánra visszakapcsolják a lakásunkban a villanyt. Este 11 órakor még sötét volt a lakás, a hűtő üres, én még vártam a szerelőt, de már fogalmaztam a levelet:

Tisztelt Áramszolgáltató! Önök megtehetik, hogy bármikor, bárhol, külön értesítés helyett, akár tévedésből kikapcsolják az áramot. Megtehetik ezek szerint azt is, hogy ígéretük ellenére nem kapcsolják vissza. Én megtehetem, hogy tiltakozom ez ellen, akár a nyilvánosság előtt is. Hát tessék.

Hadas László
Sopron

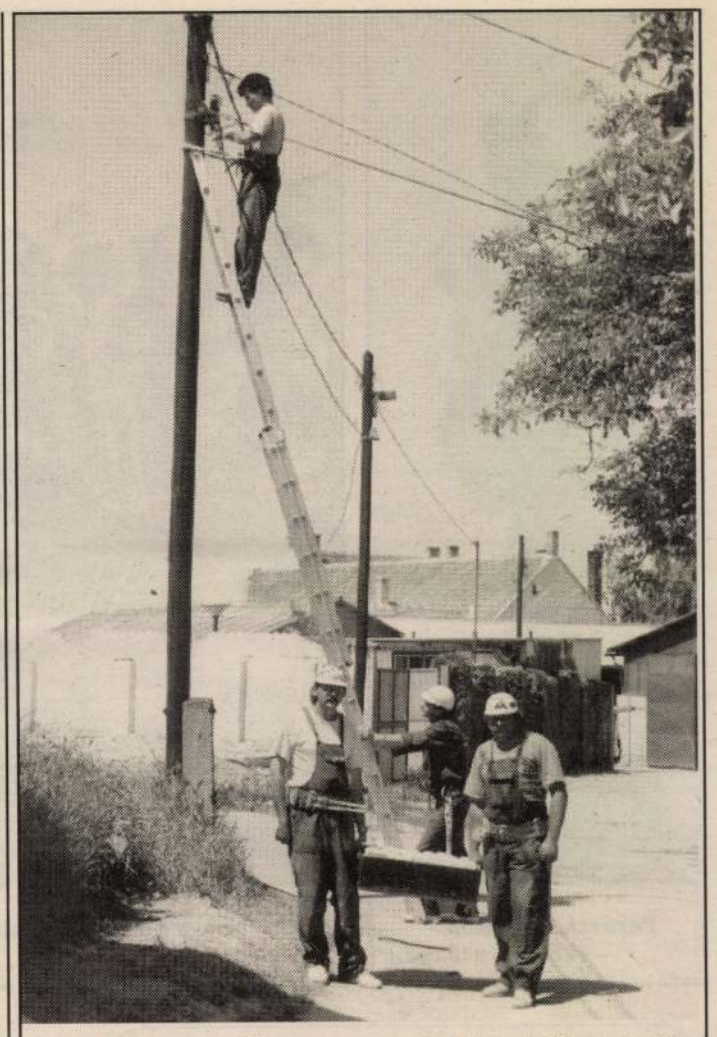

A Matáv soproni üzemegysége végzi a helyi televíziós hálózat szerelését Fertőszentmiklóson. A faluban több mint 500 család igényli ezt a szolgáltatást. Családonként 11.500 forintba kerül a műholdas adások és a helyi adók vételi lehetőségének megteremtése.

Fotó: *Pluzsik*

1994-re készül Bécsújhely

Százmillió schilling renoválásra

Az ausztriai Bécsújhely (Wiener Neustadt) már készül alapításának 800. évfordulójára, amelyet jövőre ünnepel a határközeli város. *Dr. Peter Wittmann* polgármester bejelentette, hogy kerek 100 millió schillinget szánnak felújítási munkákra. Főleg az építészeti műemlékek és az új kulturális létesítmények céljaira áldoz Bécsújhely, hogy megfelelő külsővel várja a jubileumi ünnepségekre érkező vendégeket.

Valószínűleg 1993 őszéig befejeződik a múzeum kibővítése, a tervek szerint 1994 májusáig átadják az épületet. A Lilienfelder Hof-ban létrehozandó kultúrcentrum részleteiről még folynak a tárgyalások. A műemlékek közül említésre méltó a „Spinnerin am Kreuz" gótikus oszlop renoválása, valamint a színház és a városháza is új pompába öltözik a jubileum évében.

B. K.

Szocialisták a közoktatásról

Jánosi György, a szocialista párt alelnöke holnap 17 órai kezdettel a Magyar u. 24. szám alatt a közoktatás jelenlegi helyzetéről tart tájékoztatót.

Tagjaikat és szimpatizánsaikat tisztelettel várják.

Új helyen az MDF irodája

Az MDF soproni szervezete tegnap átköltözött a Széchenyi tér 1–3. szám alá, a Széchenyi-palota udvarába. Az irodában hétfőn és pénteken 9–12 óráig, kedden és csütörtökön 14–17 óráig tartanak ügyeletet. Telefonszámuk: 319-559.

A szerződés aláírása után

Ágfalva testvérkapcsolatának jövőjéről

Mint arról helyszíni tudósításunkban beszámoltunk, május 14-én a németországi *Schefflenzben* aláírták az *Ágfalvával* kötött testvérközségi kapcsolatról szóló szerződés német nyelvű részét, véglegesen szentesítve az együttműködést elősegítő okiratot. A kapcsolat jelentőségéről, a jövőre vonatkozó terveikről kérdeztük *Wágner Gézát*, Ágfalva polgármesterét.

– Az ágfalvi német nemzetiség 47 évvel ezelőtti kitelepítésének – ha úgy tetszik – ajándéka a megkötött partnerkapcsolat, amelyet már korábban kezdeményeztek német részről, de a politikai helyzet nem engedte a terv megvalósulását. Az aláírásra a képviselő-testületi tagokat elkísérte az ágfalvi német énekkar, amely nagy sikert aratott bemutatójával. A holnap feladata, hogy a szerződést megtöltsük tartalommal. A felnövő generációt Schefflenzbe szeretnénk küldeni, hogy tanuljanak, nem sajnálván az áldozatokat. El kell érni, hogy Ágfalva eljövendő lakosai valódi európai emberek legyenek, nyelvismerettel és megfelelő tudással, igényességgel.

Sportegyesületünknek, énekkarunknak és fúvószenekarunknak már élő kapcsolata van német barátainkkal, és mostani látogatásunk alkalmából kezdeményeztük az óvodák, iskolák és egyházak együttműködését is. Sajnos önkormányzatunk szűkös anyagi lehetőségei nem teszik lehetővé, hogy teljes egészében magára vállalja a terheket. Ennek ellenére mindent megteszünk, ami módunkban áll, hiszen a legjobb befektetés az oktatás. Ha ebben a nehéz helyzetben is felvállaljuk az ezzel járó költségeket, a szebb holnapot alapozzuk meg. Hiszem, hogy konok hittel kell járnunk az Európába vezető utat, hiszen ez egyetlen reményünk.

Brenner K.

Közeleg a szezonnyitás

Hatósági szemle

A Soproni Fürdőüzemeltető és Kereskedelmi Kft. csütörtökön tartja az általa üzemeltetett Lövér strandfürdő és a Tómalomfürdő hatósági szemléjét. Az eseményen részt vesznek a rendőrkapitányság és a tűzoltóság képviselői, Sopron kereskedelmi felügyelője, a kft. munkatársai, valamint a felügyelőbizottság elnökeként *Fejes Zoltán* polgármester.

Veszteségesen működött

Megszüntették a Zöldért soproni telepét

A megyei Zöldért Vállalat veszteséges gazdálkodás miatt megszüntette soproni, Somfalvi úti telephelyét. Így a cégnek már csak két érdekeltsége maradt Sopronban. A vállalat vezetőitől kapott információ szerint a telephelyet, bezárása után, a közelmúltban értékesítették. Az új tulajdonos egy osztrák–magyar érdekeltségű vegyes vállalat, amely gyertyaöntő üzemet telepít az egykori raktárak területére. Viszonylag szerencsés körülmény, hogy a Zöldért dolgozóinak többségét átvette a kft., így csak néhányuk távozott végkielégítéssel. Azóta valamennyiüknek sikerült elhelyezkedniük.

Az úgy tanulsága, hogy tulajdonképpen a Sopronban gomba módra szaporodó kft.-k és magánkereskedők szorították ki a piacról a Zöldért Vállalatot, amely a zöldségboltok nagybani ellátását végezte. Előbb saját boltjai bezárására, most a tevékenység beszüntetésére kényszerült a Zöldért.

K. T.

„Állunk rendelkezésére"

Avagy: így számlázunk mi

nyáján tapasztalhat-
nyire nehéz kiigazod-
hivatalos számlán,
lítések, szakmai
egnehezítik a
t, ha tudni
zetnek, mi-
ze a vég-
rdul-
KV
-

jelentéséről. A mai díj egyrészt áll a hődíjból, amit csak a fűtési szezon ideje alatt fizet a fogyasztó, másrészt áll a rendelkezésre állás díjából. Ez utóbbi tulajdonképpen egy alapdíj, amely tartalmazza a karbantartás és a fenntartás költségeit, s egész évben fizetendő. Felhasználását felügyeleti szervünk, az önkormányzat ellenőrzi.

Így előfordulhat az (amit olsónk levelében említett),
egyes hónapokban, amisak időszakonkénti pótan, a kevésbé fűtött hezául garázsban, a renállás díja magaget tesz ki, mint

Ipartestületi oktatások

Közelebb kerülni a szakmához

Két évvel ezelőtt írt ki pályázatot a munkaügyi központ, hogy az általános iskolából kimaradó, de elhelyezkedni, vagy a tanulást folytatni nem tudó gyerekeken próbáljon meg ily módon segíteni. A pályázatra jelentkezett az iparosok érdekképviselete is.

Mechle Károly, az ipartestület soproni titkára az oktatás céljairól és eredményeiről szólt:

– Két szakma oktatására jelentkeztünk. 18 hónap alatt sajátíthatták el a jelentkezők a textil- és ruhaipari varrómunkás, valamint az építőipari fenntartó ágazati szakokat. Az elméleti képzés mellett a nagy hangsúlyt kapott gyakorlatokat mesteremberek irányításával, illetve a műhelyeikben töltötték. Közelebb kerülve így a szakmához és az iparossághoz is.

– A 403-as ipari szakmunkásképző pedagógusai végezték az elméleti oktatást. A 20 lány és a 16 fiú már letette a gyakorlati vizsgákat, s most – remélhetőleg – lelkiismeretesen készülnek az elméleti számadásra. Ipartestületünk elsősorban emberileg kívánt segíteni a szinte reménytelen jövőjű fiatalokon, lehetőséget adva számukra egy szakma megszerzésére. A napokban szervezzük – az említetteken túl – érdek-képviseleti feladataink egyikét, a szintfelmérő időszakos vizsgáztatást. A szakmunkásképző intézetekkel egyetértésben, az iparosokhoz kihelyezett tanulók szakmai, gyakorlati számonkérésére kerül sor.

– N –

Borünnepi készülődés

A soproni borünnepre való készülődés jegyében a hét eleji, a GYSEV tanácstermében megtartott zárómegbeszélésen a borosgazdák az utolsó, technikai jellegű kérdéseket is egyeztették.

A borfajták számbavételénél kiderült, a vasárnap délután, a Városi parkerdőben rendezendő fúvószenés borosgazda-bemutatókon a hagyományos kékfrankos mellett a tramini, a zöldveltelini, a zweigelt, a Cabernet savignon, a korai piros veltelini és a rosé jófajta nedűivel olthatják szomjukat a látogatók.

A borünnepen a Soproni Városi Fúvószenekar mellett az ágfalvi fúvósok produkcióját is élvezhetik a szabadba vágyók.

Paraszt Madonna. (18–19. század.)

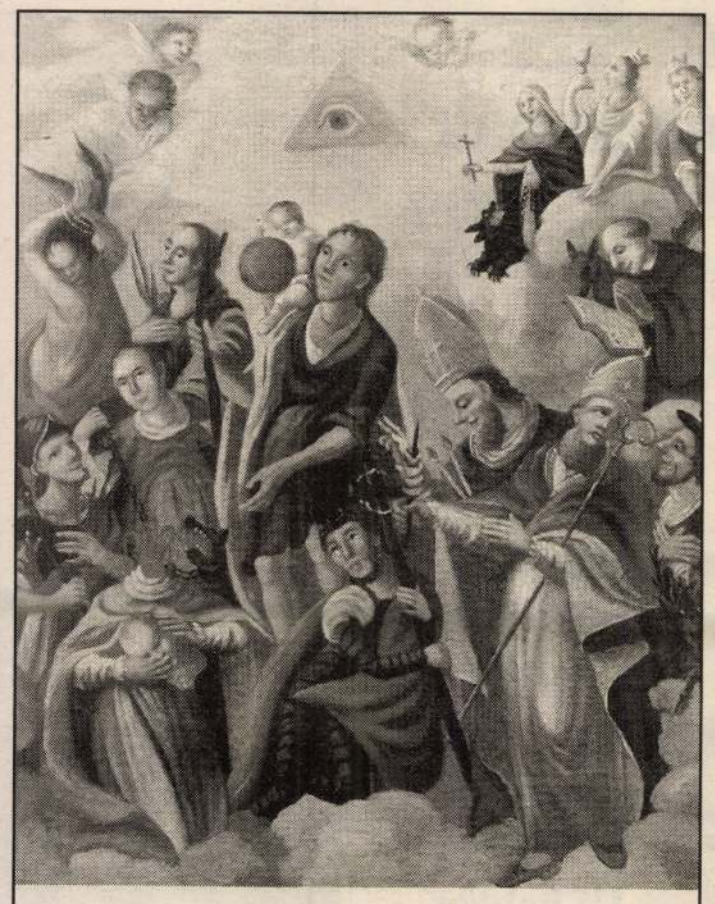

Tizennégy segítőszentet ábrázoló kép. (18. század.)

Szent Jeromos. (18. század.)

A régi Győr képeslapokon

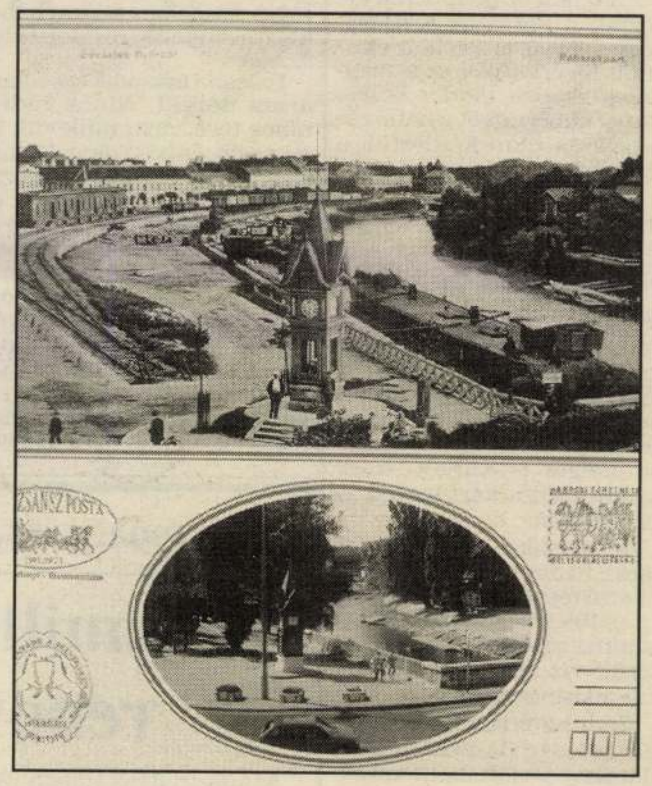

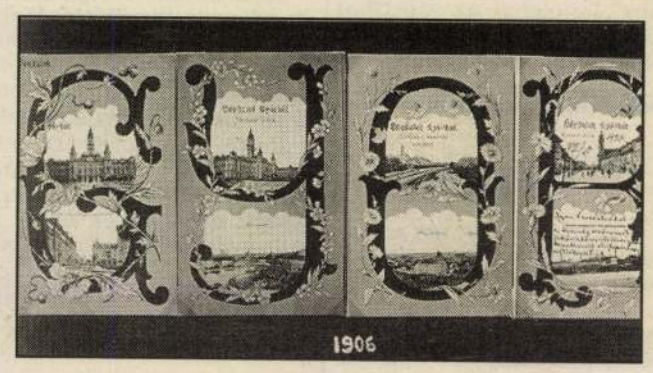

Nosztalgiára csábít Győrött a városi könyvtár. Aulájában több száz képeslapot láthatnak az érdeklődők. A régi Győr címmel Kamondi Miklós és Kő Antal képeslapgyűjteményét mutatja be a közintézmény két hétig, naponta 14–18 óra között.

EGYHÁZI KINCSEK

Négy éve, hogy megnyitotta kapuit Győrött az Egyházmegyei Kincstár. Azóta láthatók a bejárati folyosót ékesítő képek és szobrok. Az itt bemutatott alkotások egykori templomok, plébániák falait díszítették.

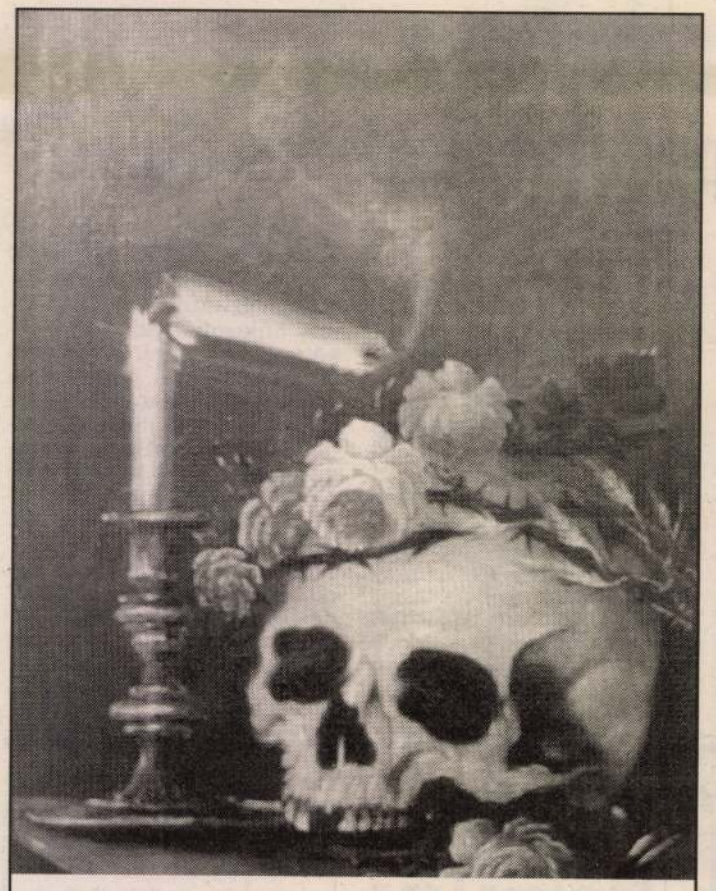

Memento mori. Kamalduki szerzetes. (A 19. század eleje.)

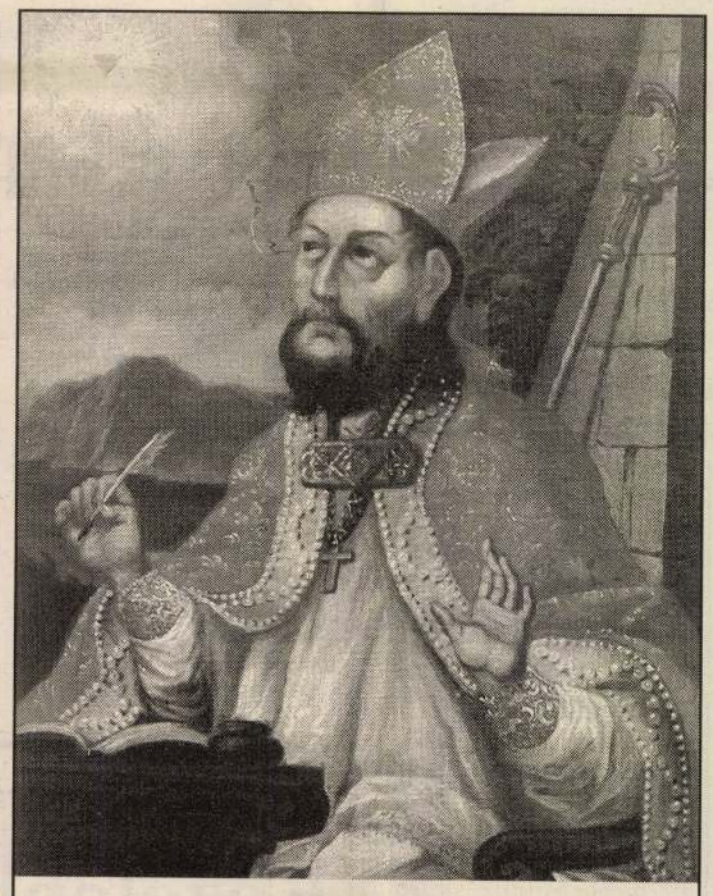

Szent Ágoston. (18. század.)

Ősi, jó szokásaink

Még böjti napokon is jóllakhat az ember

Magyarország gazdagságáról, természeti kincseiről sokan és sokszor írtak az eltelt évszázadokban – ellenségek és barátok egyaránt. I. András király 1051-ben békét kötött a német császárral, s a Dunántúlra betörő német sereget bőkezűen ellátta minden földi jóval, útjukra bocsátva őket. „Ötven óriás vízahalat küldött a császárnak, kétezer szalonnát és ezer hatalmas vadmarhát (ősbölényt)... és több kenyeret, mint amennyit a németek magukkal vihettek. Aztán juhokat, ökröket, vagyis szarvasmarhákat (sic!) és bort is, feles bőséggel. A mértéktelen falánkságtól és az ital vedelésétől sok német holtra ette magát és holtra részegedett. A többi, a magyarok irgalmából, megszabadult a halál torkából, visszahagyva sátrát, pajzsát, elhajigálva minden felszerelését, és olyan gyorsan futott vissza Németországba, hogy hátra sem nézett".

Vizeink és tavaink, a *Fertő is* – gazdagok voltak különféle halakban. Még böjti napokon is jóllakhat az ember – újságolták az olasz, angol utazók. *Galeotto Marzio* jegyezte fel a Mátyás király korában közismert magyar szólást: *„Folyamainknak, s így a Tiszának is, csak kétharmada víz! A harmadik hal!"*. Megemlékezik az 1460–80-as évek Magyarországának az itáliainál is szigorúbb böjtjeiről, megjegyezve: nemcsak húst, de sajtot, tejet, tojást sem volt szabad enni. De úgy találja: olyan országban, ahol ilyen csodálatos halak vannak, „még a böjtnap is lakoma".

Edward Brows doktor, angol utazó 1669–70-ben járt hazánkban. Ámuldozva figyeli a folyók, tavak halállományát. A Dunában pisztrángok és süllők, pontyok mellett számos más fajta is él. Nevezetesebb dunai hal a görgöcse vagy kövi ponty, a fehér keszeg, a durbincs, a sügér, a kecsege kárász, a lazac, a csík – és ki t ná még tovább sorolni. A nag bak közül megemlíti a harcs a vízát, amely a tokhoz has ható csak, annyira ízlete sa. „A halászatra külö szolgálnak, a Duna pa raktárak vannak a lászzsákmány konzerválására. A legn Komáromon felül, a Csallóközben v

Joggal írhatta Anonymus: Bold ki megáldattál a legváltozatosab És milyen igaza van Danténak! kében így szól: „Óh, boldog hagyja magát félrevezetni n

Régi, jó szokásaink kö illeti, azt megőriztük.

Az angol királynő fe zat adhatunk: a magy retők – tegyük hoz

GYÖR

A magyar egyházmegyék

Mi indokolja II. János Pál döntését?

Az egyházmegyék helyzete századunk történelmi eseményei során először az I. világháború után változott meg. Az 1920-as trianoni békekötés szomorú eseményeként csak a veszprémi, a székesfehérvári, a váci, az egri egyházmegyék területe maradt érintetlen. A rozsnyói, kassai, szatmári, csanádi és nagyváradi egyházmegyéknél az aránytalan részekre történt széttagolás mellett a püspöki székhely az utódállamokhoz került. Több egyházmegye teljes egészében külhonba szakadt.

A görög katolikus egyházmegyéknél hasonlatos volt a helyzet, kivéve az 1912-ben alapított hajdúdorogi püspökséget. A primási székhely megmaradt, de az esztergomi érsekség túlnyomó, a Dunától és az Ipolytól északra fekvő területeit az ekkor megalakult Csehszlovákiához csatolták. A következőkben e területen Nagyszombat székhellyel eleinte alacsonyabb rangú egyház-igazgatási egység, úgynevezett adminisztratúra működött, majd a Szentszék 1937-ben ezt önálló egyházmegye rangjára emelte. Az 1938-as bécsi döntés után volt némi területgyarapodás, de a II. világháború után visszaállt az előző helyzet. A kalocsai főegyházmegye hasonló sorsra jutott, mert terjedelmesebb déli része háromnegyed millió katolikus hívővel az új Jugoszláviához került. A Szentszék itt már 1923-ban külön apostoli kormányzóságot szervezett. A II. világháború alatt ezen a területen a kalocsai érsek személyes megbízottja, érseki biztos próbálta irányítani az egyházi életet, előmozdítani az ősi területi egységet, ám a rendkívül sok szenvedést hozó háború, majd visszaállt helyzet minden emberi törekvést megsemmisített. A csanádi egyházmegye hajdani területén 1920-tól kezdve nem két, hanem három ország osztozott, a székhely a legnagyobb területtel Romániához került. A történelem előre nem látható eseményei során, melyekben az emberi tényezőnek is szerep jutott, a csanádi püspökség székhelye 1923-ban Temesvárról Szegedre került. Temesvár központtal pedig 1930-ban önálló egyházmegye létesült az egykori Csanád romániai területén, majd' félmillió hívővel, s a bukaresti egyháztartományba betagoltatott. A jugoszláviai rész 1925-től Nagybecskerek székhellyel a Szentszék felügyelete alatt önállósult.

A nagyváradi egyházmegye hazánkhoz eső területén a Szentszék 1929-ben létrehozta a Debreceni Apostoli Kormányzóságot, amelyet 1952-ben bizonyos önállóság meghagyása mellett a csanádi püspökséghez csatoltak. Trianon után a kassai egyházmegye egyharmada esett Magyarországra, a rozsnyói egyházmegyének egyötöde. A szatmári egyházmegye túlnyomó része az utódállamok területére került, csak töredéke maradt hazánkban. Először helynökök irányították az egyházi életet ezeken a részeken, majd folyamatosan az egri érsek joghatósága alá kerültek, ennek végpontja 1952-ben volt.

A római Szentszék 1982-ben a kassai, a rozsnyói és szatmári egyházmegyék magyarországi területeit az egri főegyházmegyéhez csatolta és ugyancsak ebben az évben a csanádi egyházmegye elnevezése megváltozott szeged-csanádira.

Már *Mindszenty József* primás, esztergomi érsek tervbe vette az egyházmegyei beosztás korszerűsítését és szakértők bevonásával komoly előtanulmányokat készíttetett. Ám a hatalom új urai siettek őt félreállítani, börtönbe vetették a prímást és az alaposan átgondolt tervek nem valósulhattak meg. A következő négy évtized pedig a túlélés és nem az átszervezés ideje lett – kényszerből.

Az egyházmegyék átszervezését, új egyházmegyék fölállítását valójában *II. János Pál* pápa 1991-es lelkipásztori látogatása készítette elő és indította el. Hosszas előtanulmányok, alapos mérlegelések és többféle változat elkészítése után maga a pápa döntött és ez év május 30-i dátumú bullával tette közzé az általa szükségesnek tartott változtatásokat. Két új egyházmegye keletkezett. A hatalmas kiterjedésű egri egyházmegye keleti és a szeged-csanádi püspökség északi területeiből állt egybe a debrecen-nyíregyházi egyházmegye. A kaposvári egyházmegye a veszprémi püspökség déli területein került felállításra. Veszprém érsekség rangjára emelkedett, s ezzel megszületett az ország negyedik érseki tartománya. Budapest területén eddig három egyházmegye osztozott, ezentúl a főváros egész területe az esztergom-budapesti érsekséghez tartozik. Emellett más területi módosítások is történtek. A kalocsai érsekség területi gyarapodását is kifejezi a kettős székesegyháza Kalocsán és Kecskeméten, valamint új elnevezése: kalocsa-kecskeméti érsekség.

E jelentős változások esedékesek voltak legalább fél évszázada. A miértre a választ a II. Vatikáni Zsinat új egyházképe, és az ott szorgalmazott, korszerűbb, hatékonyabb lelkipásztori munka elősegítése adja meg. A harmadik évezred hajnalán a magyar Katolikus Egyház is egy új evangelizálás küszöbéhez érkezett el, és a világ felől érkező kihívásokra feleletet kell adni. Ezt pedig csak megújított egyházmegyerendszer segítségével lehet megtenni.

Dr. Török József
egyháztörténész

etközösség

mélyes válasz ez Krisztus hívása. Ugyanakkor az egyházi rend szentségében Krisztus maga működik a Szentlélek által: a papi közösség tagjává teszi, hogy ne egyéni érdekeit keresse, saját célkitűzéseit kövesse, hanem ebben az ontológiai közösségben teljesítse hivatását. A püspökök és a papok Krisztus személyéhez kapcsolódnak, vele együtt részt vesznek az üdvösség művének lelki építésében, Krisztus országa terjesztésében.

A papok és püspökök közösségét az Eucharisztia erősíti meg. Az Utolsó vacsorán Jézus véglegessé akarta tenni apostolai egységét, akikre rábízta a papi küldetést. A lábmosással példát adott az alázatos szolgálatra. Az első helyekért versengő apostolokat megtanította, hogy aki első akar lenni, legyen az utolsó, majd pedig a kölcsönös szeretet parancsát adta nekik. Ez vonatkozik a papokra is. Úgy kell szeretniük egymást, ahogy Jézus szerette őket. Az Eucharisztia megadja nekik a kegyelmet, hogy megvalósítsák, megéljék a szeretetközösséget, a sajátos papi kommuniót. Jézus az Utolsó vacsorán mondott főpapi imájában külön könyörgött az Atyához az apostolok egységéért.

Zajos közszereplés emlékei

TEMPLOMI REMEKMŰVEK

A képen látható két székesegyházi berendezési tárgy: a püspöki trónus és az ezüst örökmécses 250 éve közeli szomszédok a győri székesegyházban. De a két remekmű és azok fényképei nem a százados szomszédság miatt kerültek együtt újságunk e hasábjára. Mindkettő múltjában van egy szinte megszólalásig azonos történelmi „szereplés". Igaz, ezen szereplések térben és időben nagyon is távol estek egymástól. De számunkra, magyarok számára ezáltal mindkettő oly kedvessé válik, hisz mindkettő magyar történelmünk érdekes emlékét őrzi.

Az királyi trónus létét és nagyon magas művészi értékét egyenesen a magyar történelem egy nagyon érdekes, viharos eseményének, az 1741. június 25-i pozsonyi királykoronázásnak köszönheti. Ennek társát, a közvetlen szomszédságban függő örökmécsest az eredetileg is benne rejlő művészi szépség tette egy másik, a magyar történelemben talán még fontosabb eseménynek, az 1867. június 8-i budapesti koronázásnak szereplőjévé.

Most pár szóban vázoljuk a hirtelen „sürgőssé" vált pozsonyi koronázásnak, és ennek keretében a trónus szintén sietős elkészítésének hátterét. *III. Károly* már egy évtizede ült a magyar trónon, így aktuálissá vált az utódlás kérdését megoldani. Nem lévén fiú utóda, a magyar törvényhozás 1723-ban Pragmatica sanctio című rendelkezésével biztosította a magyar trón női öröklését. A királyt ennek értelmében 1740. október 20-án leánya, *Mária Terézia* követte a trónon. De ekkor váratlan esemény történt: szinte egy láthatatlan kéz intésére az összes európai nagyhatalmak egy emberként támadtak a fiatal királynőre és az általa vezetett összbirodalomra. A majd, félezred év óta fennálló és töretlenül a magasba törő Habsburg-hatalmat történelme folyamán először fenyegette a teljes megsemmisülés veszedelme. A támadók: poroszok, bajorok, olaszok, franciák... A királynő kénytelen volt Bécsből, a birodalom fővárosából Pozsonyba, a magyar koronázási városba menekülni.

Megemlítem, hogy eredetileg a királynőnek az volt a titkos szándéka, hogy magyar koronázás nélkül fog kormányozni, elgondolása szerint így nem kötötte volna meg kezét az összbirodalom kormányzásában a magyar alkotmányra leteendő eskű... Ezt a tervet később fia és utóda, *II. József* valósította meg teljesen. A magyar történelem ezért bélyegezte meg őt a „kalapos király" névvel. – Az összbirodalmat ebből a halálos veszedelemből egyedül csak a keleti rész, az ellenségektől még meg nem szállt Magyarország tudná kimenteni... Nélkülözhetetlen a magyar területek gazdasági, de különösen katonai potenciálja. De ennek megnyeréséhez szükséges először a magyar nép szívének megnyerése. Az út ehhez egy sebtében, de nagyon hatásosan megrendezendő pozsonyi magyar királykoronázás lenne.

A koronázási előkészületek egyik, de nagyon fontosnak ítélt lépése volt: a koronázás lélektani hatását a művészi élményeket fokozó szép „királyi trónus" megtervezése és elkészíttetése... A koronázáshoz fűzött reményben a rendezők valóban nem csalatkoztak: amikor a fiatal és nagyon csinos királynő homlokát érintette és fejét díszítette az ősi, Szent István-i magyar korona, a magyar főrendek egy emberként harsogták a híressé vált felkiáltást: Vitam et sanguinem... Életünket és vérünket a magyar királynőért, és természetesen az általa képviselt összbirodalmi eszményért is. Az eredmény ismeretes: a gyors ütemben felállított több mint 100 ezernyi magyar hadsereg bátor támadásával gyorsan kisöpörte az ellenséget az összbirodalom területeiről. Egyedül csak a poroszok tartották meg végleg az általuk elfoglalt Sziléziát.

Így tehát a képen látható jelenlegi püspöki trónus ennek a gyorsított pozsonyi koronázásnak köszöni létét és magas művészi szépségét. A birodalom megmentése után az egyik legkedvesebb emberének, az akkor kormányzó *Zichy Ferenc* győri püspöknek adományozta a királynő, ő pedig a győri székesegyház jelenlegi helyén, a szentélyben állította fel azt mint püspöki trónust.

A „soknyelvű" dunai összbirodalom további léte és megmaradása így biztosítottnak látszott. Amíg hasonló veszedelmet nem produkált újra a történelem. Ami 125 évvel később valóban bekövetkezett. A szabadságharc véres, kegyetlen leverése, Haynau és Bach véres elnyomása sem tudta a magyar ügyet nyugvópontra juttatni és a keleti területeket pacifikálni. Ekkor, mintha a történelem megismételte volna önmagát: szinte ugyanazok a nagyhatalmak készültek ostrom alá venni a birodalmat. Újra szükségessé vált a keleti területek megnyerése. Ez történt a két nagy alkotó országnak, Ausztriának és Magyarországnak kiegyezésében. A kiegyezést meg kellene pecsételni, gyönyörű, a magyar szíveket elbűvölő királykoronázással. Erre ekkor már a budapesti koronázási templomban került sor.

Most is a rendezőknek fő gondja volt: fény és pompa, és ezeken keresztül a hatás fokozása. Győrött a székesegyházban egy és negyed században keresztül a trónushoz karnyújtásnyi közelségben függött az egyik legértékesebb művészi remekmű: az ezüst örökmécses. A rendezőség ezt kérte ki a győriektől. A koronázótemplom főoltára előtt függesztették fel. Alatta arasznyi közelségben játszódott le a 19. század legfontosabb magyar történelmi eseménye: *I. Ferenc József* magyar királlyá koronázása, és vele együtt az egész világtörténelemre kiható esemény, az eddigi Habsburg-birodalom átalakult Osztrák–Magyar Monarchiává. Ennek német nyelvű rövidítése így hangzott: K. und K., azaz császári (ezt jelzi az első K) és királyi (ez utóbbit jelzi a második K) monarchia.

A zajos világtörténelmi esemény elmúltával az örökmécses újra visszatért az áhítatos templomi csendbe. A két „szereplő" azóta megint egymás mellett töltött el újabb egy és negyed századot. Igaz, ezalatt egy általános rendezési tervnek megfelelően az örökmécses kissé oldalra húzódott, hogy ne gátolja a rálátást az oltárképre. De a trónushoz azért közel, sőt azzal szimmetriában került a másik oldalra. Így folytatódik a továbbiakban együttesen az életük...

Cseh Sándor
Fotó: *Szük Ő.*

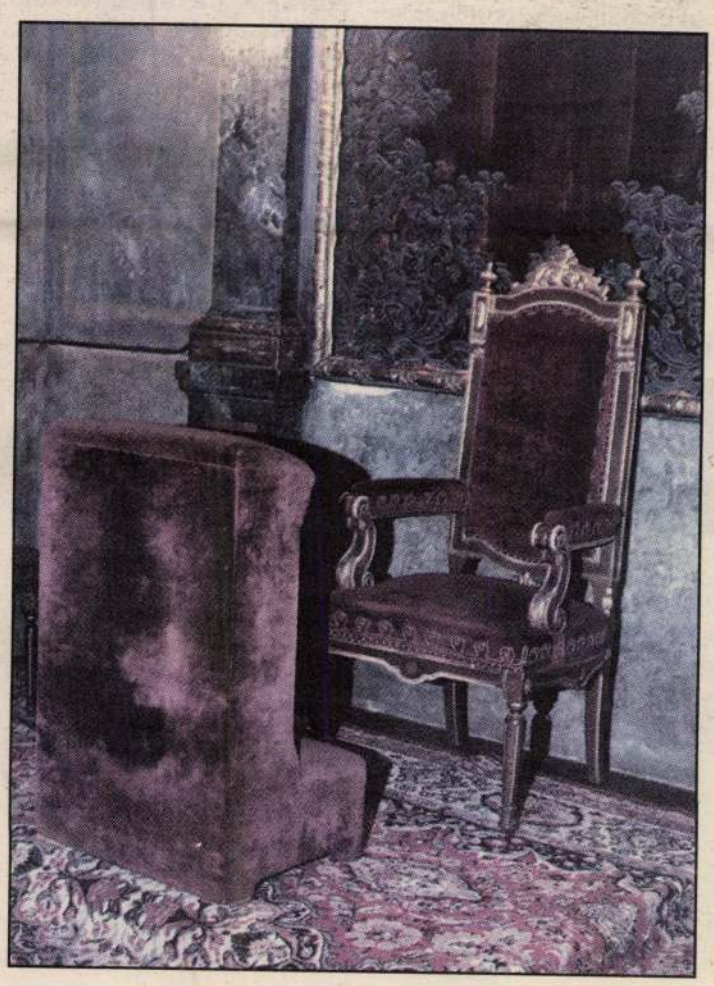

Győr,
Arany János ut 18.
Bécsi udvar

Hévizen
2x100 m²-es üdülő
6 szobával,
szintenként
fürdőszobával
ár: 8.000.000,– Ft.

Erős emberek világkupája

Az International Strongmen World Cup (a Nemzetközi Erős Emberek Világkupája Verseny) igencsak látványosnak és izgalmasnak ígérkező, három napig tartó küzdelmeire június 25–27 között a Soproni Ünnepi Hetek sportszenzációjaként kerül sor.

Az emberi erő és annak ellenálló tárgyak, súlyok, fizikai törvények leküzdését, „csatáját" eddig 15 alkalommal rendezték meg világszerte, különböző helyszínekkel. A Sopronban zajló viadalokkal, az izomkolosszusok valóban nem hétköznapi teljesítményeivel a televíziós csatornák jóvoltából több milliárd ember ismerkedhet meg.

A rendezők csütörtökön délután 5 órakor a soproni polgármesteri hivatal tanácstermében részletes tájékoztatást és újszerű fogadást tartanak, amelyre várják Sopron és környéke idegenforgalmi cégeit és más vállalkozók képviselőit. A szerteágazó feladatok megoldását célzó megbeszélés – egyebek mellett – az esemény színvonalának emelését és a reklámlehetőség kiaknázásának lehetőségét tárgyalja.

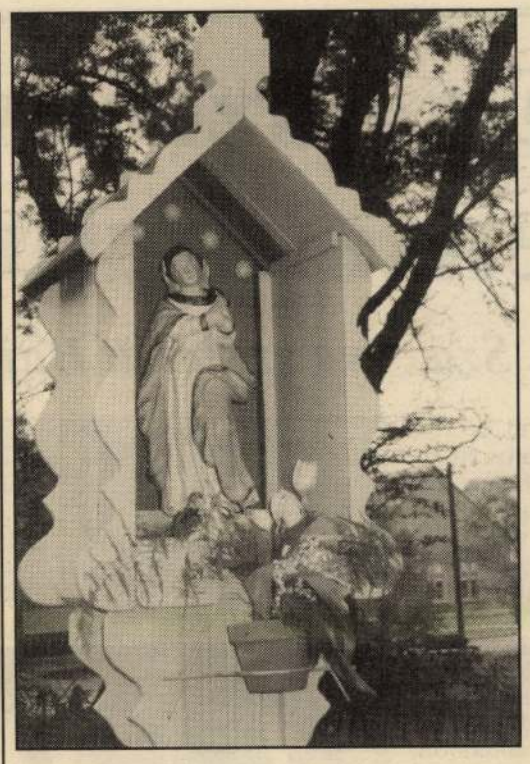

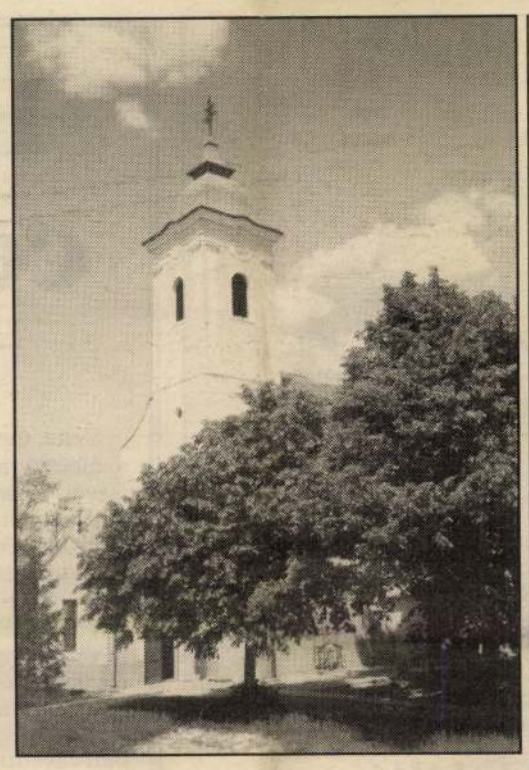

Csapodi képeslapok

A csapodi emberek a vasárnap délelőttöt templomban töltik. A falu lakosságának nagy része hívő katolikus, s ezt tükrözi a községben és határában felállított számos egyházi jellegű szobor is – tudtuk meg a plébánostól, *Varga Györgytől*.

A barokk stílusú templom 1794-ben épült. Néhány éve újították fel kívülről, belülről pedig tavaly renoválták. Két értékes darabja közül az egyik a fából készült Madonna-szobor, amely a feltételezések szerint a templomnál is jóval korábban készült. Az osztrák festőiskola egy jeles képviselője festette az oltárképet Antiochiai Szent Margitról. A templomot díszítő freskók a soproni mester, Sterbenz Károly művei.

Két évvel ezelőtt fedezte fel a község kántora azt a Mária-szobrot, amelynek a lelkes csapodiak talapzatot és széltől, esőtől védő tetőt is készítettek. Ma a templomkertben látható.

A század elején, az adományból készült feszülethez, a csapodiak minden nagyobb egyházi ünnepen elzarándokolnak. Talapzatán mindig díszeleg friss virág, körülötte rend van és tisztaság.

Fotó: *Pluzsik*

A közgazdászok klubjában: a mérlegről és a nyereségadóról

Holnap tartja következő ülését Sopronban a közgazdászok klubja, ahol a mérleggel és a társasági nyereségadóval kapcsolatos kérdéseket vitathatják meg a megjelentek. Az összejövetelre délután két órakor kerül sor, a Várkerület 19. szám alatt.

Így írtak ők

Negyedikesek a tételekről

A gimnáziumok és szakközépiskolák negyedikesei tegnap a magyar nyelv és irodalom tételek kidolgozásával kezdték meg az érettségi vizsga írásbeli részét. Dél körül Sopron utcáit járva arra voltunk kíváncsiak: nehéznek találták-e a végzősök az idei „választékot", és volt-e olyan tétel, amire számítottak.

– Szerintem nem volt nehéz, sokkal nehezebbre számítottunk – mondta *Pusker Hajnalka* (Széchenyi István Gimnázium). – Én Csokonai „A tihanyi ekhóhoz" című versét elemeztem, de úgy tudom, Babitsot is sokan írták. Biztos lesznek hibáink, s talán éppen azért, mert túl könnyűnek találtuk.

– Inkább átfogó témákra számítottunk, nem ilyen konkrét tételekre – teszi hozzá az ugyancsak széchenyis *Belovits Beáta*. – Én Babitsot választottam. Egyébként az évfordulósokra számítottunk, köztük volt Babits, meg Csokonai is.

Horváth Terézia (József Attila Postaforgalmi Szakközépiskola):

– Csokonaitól „A tihanyi ekhóhoz" című verset választottam. Szerintem nem volt nehéz. Én nehezebbre számítottam. Végül is az első tétel egy–két vers elemzése, a harmadik pedig egy regény elemzése lett volna. Mondták az „Úri muri"-t, Pilinszkyről is volt szó, tegnap este meg is voltunk rémülve, de aztán – hála Istennek – jóval könnyebb tételeket kaptunk.

Kovács Gabriella (Széchenyi István Gimnázium):

– Nekem mind a három könnyűnek tűnt, de az elsőt választottam – a költői én és a külvilág viszonya Babits költészetében –, mert a felvételihez nekem ez kell. Ez egy hosszabb, átfogó tétel volt: a költő minden versét megnéztem hozzá és írtam róla valamennyit. Nem volt nehéz, a tavalyihoz képest sem.

– emma –

A tb-választás előtt

„Egyszer mindnyájan rászorulunk az egészségügyre"

A pénteki társadalombiztosítási önkormányzati választások előtt arra voltunk kíváncsiak, hogy az általunk véletlenszerűen megszólítottak miképp vélekednek a kérdésről. Íme a válaszok.

– Beszélgettünk már a tb-választásról baráti és családi körben egyaránt, ám témánk tulajdonképpen a tájékozatlanság volt – válaszolt készségesen egy fiatal hölgy, *Szalai Erika*, majd folytatta: – Odáig eljutottunk eszmecserénk során, hogy el kellene mennünk, de hogy miért, mikor és kire kell szavaznunk, azt nem tudom és nem tudják az ismerőseim sem. Látom a riportokat, interjúkat a tv-ben is, de a megszólaltatottak többsége is csak a tanácstalanságát osztja meg a nézőkkel.

Az udvarias bemutatkozás során derült ki, hogy a vásárlás közben megszólított *Feigl Edit* diplomás egészségügyi dolgozó.

– Természetesen elmegyek a választásra – hangzott a szakmáját tekintve többszörösen érintett állampolgár felelete. – Egyrészt, mert tisztában vagyok az egészségügy helyzetével – ami rosszabb már aligha lehetne –, így minden lehetőséget megragadok a betegellátás javításának érdekében. A másik ok igen egyszerű; én is leszek egyszer idős, megfáradt ember, ráadásul bármikor megtörténhet, hogy kórházi kezelésre vagy egyszerűen gyógyításra szorulok. Az egészségügy színvonalán mindenképpen javítani kell... Bízom a választás sikerében.

Gitye Lászlóné nyugdíjas szintén határozottan válaszolt:

– Elmegyek! Erről beszél a rádió, erről írnak az újságok. Tudom, mi forog kockán. A gyermekeimet is arra biztatom, hogy szavazzanak. Egyszerűen muszáj, hogy a jövőben jobb legyen az egészségügy helyzete és felfigyeljenek a nyugdíjasok problémáira is. Igaz, negatív élményem még nem volt, de én azt akarom, hogy ne is legyen!

(nagy)

Elmarad a félfogadás

A május 21-ére kitűzött társadalombiztosítási választás miatt azon a napon elmarad az ügyfélfogadás a soproni polgármesteri hivatalban.

Kérem, forduljanak az ÁVÜ-höz!

Hallgatni arany?

Újságot írni a pártállam idején sem volt könnyű, de úgy látszik, napjainkban sem. Akkor a „fehér házból" vétózták meg az egyes vezetők számára kellemetlen tények nyilvánosságra hozását, most az ÁVÜ-re hivatkoznak a tönkrement, csődbe jutott vállalatok.

– Kérem, most egy sort se írjanak rólunk, mert ezzel akár milliós károkat okozhatnak a cégnek. De ha mindenáron meg akarják szellőztetni az ügyet, forduljanak az ÁVÜ-höz. Mi nem nyilatkozhatunk – rimánkodnak a felmentés alatt álló igazgatók.

A nóta ismerős... A pártállam idején forródróton leszóltak a szerkesztőségnek: egyetlen sor sem jelenhet meg X elvtársról vagy Y vállalatról.

A lebukott igazgató azonban néhány nap múlva már egy másik vállalat élén állt, de egy ideig azért még nem volt tanácsos írni róla és a csődbe juttatott vállalatról.

Most, amikor a tájékoztatásba is betört a demokrácia, a szabadság, úgy hivatkoznak az ÁVÜ-re, mint valamikor a „fehér házra".

– Igaz, hogy jogutód nélkül megszűnik a vállalat? – kérdeztem a felszámolás alatt lévő cég igazgatójától.

– Igaz, de mi nem mondhatunk semmit! Csak az Állami Vagyonügynökség jogosult nyilatkozni.

– Igaz, hogy fizetést sem tudnak adni dolgozóiknak?

– Igaz, de csak az ÁVÜ adhat információt!

– Igaz, hogy a rendőrség lepecsételte a készáruk raktárát?

– Igaz, de mi már nem nyilatkozhatunk az ügyben, csak az ÁVÜ jogosult erre!

Mérgemben felhívtam az ÁVÜ illetékeseit, akiktől azt a választ kaptam, hogy az érintett vállalat ellen valóban csődeljárás vagy felszámolási eljárás folyik. De az ügy részleteit legjobban a még helyükön lévő vezetők vagy biztosok ismerik, akik kötelesek nyilatkozni a legkényesebb ügyekben is! Az újságíró tehát kezdje a kályhánál, ha kíváncsi a privatizálással kapcsolatos kérdésekre. Az értékesítési pályázatok eredményét minden esetben nyilvánosságra hozza az ÁVÜ. De hogy mi minden történik addig, amíg elkel egy vállalat, azt mégiscsak a helyi vezetők tudják legjobban. Még akkor is igaz ez, ha néhányan úgy tartják: ne szólj szám, nem fáj fejem, vagy hallgatni arany... A közvélemény előbb-utóbb azonban mindenről tudomást szerez. Hasznosabb lenne, ha előbb és a valóságnak megfelelő képet kapna a dolgokról! Az ÁVÜ-t mumus helyett hagyjuk meg annak, ami: vagyonkezelő és értékesítő ügynökség!

Környei Tibor

Az osztrákok már felfedezték

Lesz soproni Grinzing?

Átalakulóban van a régi soproni ponchichternegyed, a Sopron Hotel környékén gombamódra szaporodnak a vendéglátóegységek. Sorra nyílnak az új panziók, éttermek, borozók. Csupán a Balfi úton több öreg ponchichterházat vettek meg olyan szándékkal, hogy a bécsi mulatónegyedben lévő kiskocsmákhoz hasonló szórakozóhelyeket alakítsanak ki. Jó fajta borok, hangulatos zene, marhapörkölt, főtt, füstölt csülök és más finomságok várják majd a vendégeket az élősövénnyel, rózsabokrokkal körülvett kerthelyiségekben.

A vállalkozók szerint belföldiek számára is kedvező áron kínálják majd az enni-innivalót. Akik most pénzt áldoznak új vállalkozásuk megalapozásába, bíznak benne, hogy igenis lesz soproni Grinzing. Az új kiskocsmák mindegyikének lesz valamilyen speciális szolgáltatása, cigányzene, sramlizene, ételkülönlegesség vagy más. Persze a forgalom alakulását a vendégek döntik el. Oda mennek majd a legtöbben, ahol jót lehet kapni, olcsón. Az osztrák sógorok máris felfedezték maguknak a már meglévő mini Grinzing hangulatos kiskocsmáit. Persze akkor lenne kölcsönös a dolog, ha mi is felfedezhetnénk magunknak a bécsi Grinzing vendéglőit, borozóit. Ismerve a lakosság anyagi helyzetét, jelenleg inkább egy ingyenkonyha létesítése lenne időszerű...

Pályázati felhívás

A budapesti Szlovák Kollégium képzőművészeti pályázatot hirdet a hazai nemzetiségieknek „Barátság – együtt élni, egymással" címmel. A pályázat célja: egymás jobb megismerése, a másság elfogadtatása.

A pályamunkák a témához kötődve bármilyen technikával elkészíthetők, a rajzok, festmények mérete lehetőleg ne legyen nagyobb az A/2-es méretnél. Valamennyi pályamunkára kérik ráírni a nevet, lakcímet, életkort, illetve az ennek megfelelő kategóriát, valamint az iskola, óvoda nevét és a mű címét.

A munkákat 1993. augusztus 15-ig kell beküldeni, a következő címre: Szlovák Kollégium, 1139 Budapest, Lomb utca 1–7. A szakmai zsűri négy kategóriában hirdet eredményt: óvoda 6–10 évesek, 11–14 évesek, 15–18 évesek. Az első három helyezett kategóriánként pénzdíjban részesül.

Nem minden magyar...

Osztrák ismerősöm felháborodva mesélte el a következő történetet. Ő, ismervén a hazai állapotokat, s jó néhány rokona, ismerőse is magyar, talán valóban az emberi rosszaságra gondolt, és nem vont le általánosítható következtetéseket a szeme előtt történt események után.

Az ausztriai Ruszton (és bizonyára máshol is) gyakran készítenek csomagokat rászoruló, nehezebb sorsú embertársaik számára. A pakkot divatjamúlt, de még hordható ruhákkal, a háztartásban még felhasználható apróságokkal töltik meg. A szépen elkészített csomagot meghatározott időben teszik ki házuk bejárata elé, s azt a Vöröskereszt autóján érkező alkalmazott szedi össze. S itt kezdődik a történet kényesebb része...

Néhány leleményes honfitársunk az ingyenárura specializálta magát. Autóikkal – melyekről messziről „ordít" a magyar rendszámtábla – járva az utcákat, mint egy üzletházban, szedegetik fel a csomagokat. Néhány kilométerre a település határától, megállva az erdőszélen vidám válogatásba kezdenek. Minden azért nekik sem kell. A felesleget ott hagyják a fűben megpenészedni, a többi meg velük jön „kis hazánkba".

Kedves ismerősöm tudja, a gazemberség nem kizárólag magyar tulajdonság. De tudják-e a többiek is? Csak reménykedhetünk...

N. M.

Barokk mennyezete egyedülálló

„A vén győri patika" igazi csodái

Nemrégiben került kezembe egy, a hazánkat bemutató, Németországban kiadott, természetesen német nyelven íródott útikönyv, amely nagy teret szentel Győrnek. A könyvben örömmel olvastam a mi híres Széchenyi-patikánk bemutatását, megjegyezve, hogy ott németül is beszélnek. A német bedekker a győri Széchenyi térrel kapcsolatban két asszony nevét említi. Az egyik Korponainé – Géczy Julianna, a lőcsei fehér asszony –, akit a térhez tartozó Teátrumnak nevezett kis részen végeztek ki.

A másik napjaink tudós asszonya, a kiváló gyógyszerész, Bogcha Novák Zoltánné, a Múzeumpatika hírnevének megalapozója és ápolója. Mi pedig egy harmadik asszonyt is megemlítünk a Múzeumpatikával kapcsolatban: dr. Haffner Zsoltnét, a jelenlegi patikavezetőt, aki elődjének nyugállományba vonulása után vigyázza a kis győri ékszerdobozt.

Bogcha Nováknétól tudjuk, hogy a „Győri Városi Jogkönyv" az 1634-es évet jelöli a gyógyszertár nyitásaként, amely a jezsuiták é volt. Később Széchényi György győri püspök és Esterházy Erzsébet adományainak köszönhetően kapta napjainkban csodált formáját. Helyén 1860-ban Bordás Antal győri polgár vaskereskedést nyitott, amely 1969 májusáig működött. A szabálytalanul bekötött kályhák füstje, por és szennyeződés borította be a freskókat, szegek beverésével rongálták meg a stukkókat. Nem tudjuk nevét annak a villanyszerelőnek, akinek hálás lehet az utókor: húsz évvel ezelőtt megtagadta a stukkó díszítésű oldalfalakba a csövek bevezetését. A freskókat lehet, hogy a műemlékek, talán a művészeti értékek lebecsülése miatt fekete, kátrányszerű anyaggal mázolták be. A művészettörténészek mondják, talán a vastag kátrányrétegnek köszönhető, hogy azok napjainkban eredeti állapotukban ragyoghatnak. A stukkók valamint a freskók feltehetően 1697-ben készültek. Valószínűleg olasz mesterművek. Az országban szinte egyedülálló barokk mennyezet felbecsülhetetlen értékű.

A nemrégiben elhunyt Bálint Sándor professzor, a hazai szakrális néprajz tudományos kutatójának véleménye szerint a győri Múzeumpatika mennyezetén látható an a Mária mennybemenetelét ábrázoló festmény valamint a fiókboltozatok latin feliratú mennyezetképei között kapcsolat látható. Az utóbbiak ugyanis a Boldogasszony liturgikus jelképei: Rosa mistica – titkos értelmű rózsa. Oliva speciosa – ékes olajfa, Miyrrha electa – válogatott mirrha. Lilium inter spinas – liliom tövisek között. A négy puttó a négy évszakot tárja elénk: Tavasz virágkosárral, Nyár búzakalászcsomót lenget, Ősz szőlőfürtkosarat emel, Tél – égő farakás mellett melegedő gyermekek.

Imre Béla
Fotó: *Bertleff András*

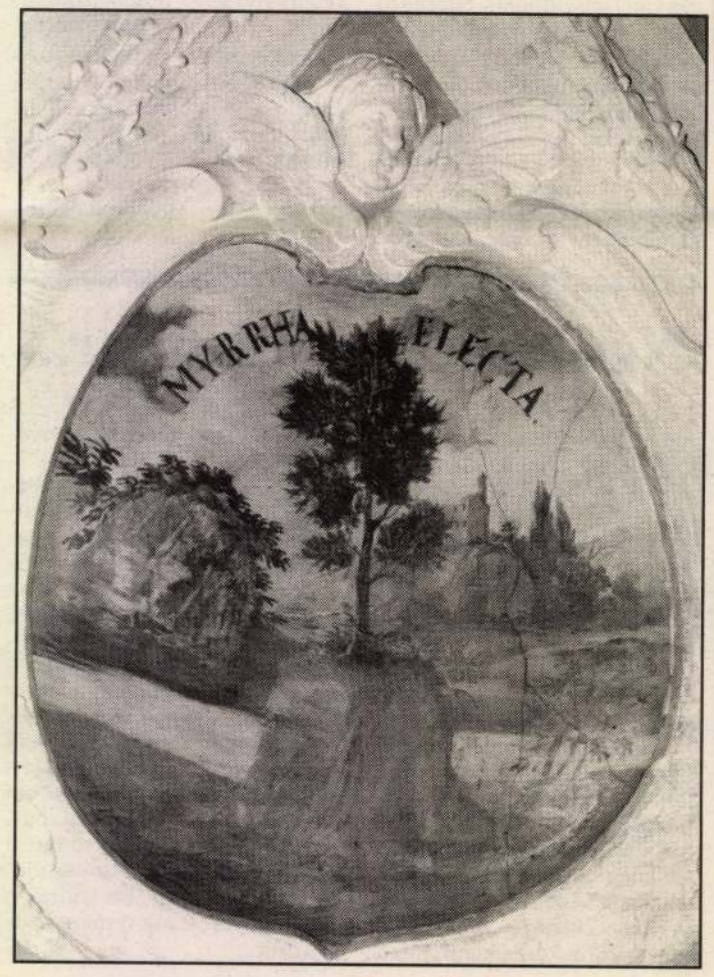

Egy színésznő centenáriumán

Száz éve született Bajor Gizi

Száz évvel ezelőtt született, május 19-én. Beyer Gizellának hívták, így járt a Színiakadémiára, és a pályát is így kezdte. Aztán felcserélt néhány betűt a nevében, és Bajor Gizi néven vált minden idők egyik legnagyobb primadonnájává. Az előtte a Nemzeti Színházban egyeduralkodó Jászai Mari képletesen neki adta át a stafétabotot. Aztán évtizedeken át Bajort tartották a magyar színészet királynőjének, a közönség bálványozta, a hatalom megbecsülte, minden rendszerben a legmagasabb kitüntetésekkel halmozta el.

A stafétabot-szindrómát erősíti az a dedikáció, amelyet Jászai egy cintányéros zenebohócot ábrázoló porcelánfigurára írt, s azt Bajornak ajándékozta: „Küldöm Neked emlékül kis pajtásodat a Te nagy jóságodért és megható hűségedért. Szívből ölel szerető Jászaid. – 1926. február 9.". A figura és felirata ma is megcsodálható Budán, a Bajor egykori villájában Gobbi Hilda által alapított Színészmúzeumban, amelyet ki másról nevezhettek volna el, mint Bajor Giziről.

A Szentivánéji álom Titániájától Rómeó Júliáján át A makrancos hölgyig, a Kék róka Ceciljétől az Amerikai Elektra Laviniáján át A néma levente Ziliájáig, Nórától Kleopátrán át A kaméliás hölgyig és – utolsó szerepeként – az Ármány és szerelem Lady Milfordjáig a világ drámairodalmának szinte minden álomszerepét eljátszotta, annyit, hogy egy egész újságoldal is kevés lenne puszta felsorolásukhoz, és olyan sikerrel, amelyhez erőtlenek a szavak. Pályatársak csakúgy, mint kritikusok sokszor próbálták megfejteni a Bajor Gizi nevű tünemény titkát. Persze akárhány próbálkozás vázlatos maradt, néhányat hadd idézzek mégis.

„Mi volt az új Bajor játékában? Nehéz lenne válaszolni. Talán úgy lehetne megfogalmazni, hogy az emberek, akiket életre keltett, – emberszabásúak – voltak. Nem istenek, nem ördögök, többek és kevesebbek, jobbak és rosszabbak – emberek" – írta egyik legnagyobb tisztelője, s legkedvesebb barátnője, a színésznek ugyancsak elsőrangú Gobbi Hilda.

„Sugárzó intelligenciájával, élénk szellemével és elmélyült drámaiságával a legvarázsosabb emberi jelenségek egyike. Csupa természetes báj és kedvesség, az életben éppúgy, mint a színpadon. Valójában ott a színpadon élt ő igazán, olyan intenzíven, hogy nemegyszer úgy tetszett, az életben is inkább csak játszott" – ezt a kor egyik legjelesebb színikritikusa, Kárpáti Aurél fogalmazta róla.

Fiatal festőknek volt mecénása, vallási üldözötteknek pártfogója és bujtatója, színészgenerációknak mestere. Tragikus körülmények között halt meg. Férje, dr. Germán Tibor fül-orr-gége professzor rajongásig imádta, és téves diagnózis alapján azt hitte, Gizinek rákja van, szenvedve hamarosan elpusztul. Ezért megölte, majd magával végzett. A boncolás kiderítette: a művésznő nem volt beteg, viszont a professzor szenvedett olyan kórtól, amely az agyát, elméjét támadta meg.

Régen és ma

VADÁSZATOK

Anonymus hitelt érdemlően írta le Árpád fejedelem és a vezérek „Hung" várában történő időtöltését: – „Látták a Föld termékenységét, mindenféle vad bőségét, meg azt, hogy milyen gazdag halban a Tisza és a Bodrog folyam..., a földet kimondhatatlanul megszerették".

Más írott emlékek is gyakran megemlékeznek hazánk vadban gazdag területeiről. 1157-ben királyi bulla intézkedik arról, hogy a szarvasoknak sózót építsen minden erdővel rendelkező földesúr.

IV. Bélának pedig a XIII. században már vadaskertek voltak a tulajdonában.

Nagy Lajos solymászmestere pedig a XIV. században a solymászat tudományáról könyvet szerkesztett, melyet a szomszédos Ausztriában is használtak.

Antonio Bonfini a Tata környéki erdők vadbőségét emelte ki, Zsigmond királynak pedig e környéken volt kedvenc vadászterülete.

Mátyás király szenvedélyes vadász lévén, kemény törvényekkel védte a vadban gazdag erdőket, s ez olyannyira sikerült neki, hogy Cuspinianus német humanista történetíró a XV. század végén Temes környékén járt, elragadtatással jegyezte fel, hogy egyetlen nap alatt 120 szarvast látott.

A török kiűzése után új uradalmak alakultak ki s erősödtek meg. Az előkelőség mércéje a vadászat lett, s tekintélyes anyagi javakat fordítottak a gondozásra, etetésre a kialakított vadaskertekben, melyek Európa-hírűvé váltak, mint a bánhidai, felsőtárkányi, gyarmatpusztai, a tatai, gesztesi (csákvári) vadaskertek, melyekben szarvas, őz, dám és vaddisznó élt százával, egyéb vadakról nem is beszélve.

A nálunk nem őshonos fácánt a XVIII. században kezdték meghonosítani, élen járt ebben az Esterházy-család messze földön híres vadgazdálkodása, ahol pulykákkal keltették ki a fácánokat a külföldről hozott tojásokból.

Az erdőbirtokosok egyre jobban ügyeltek a vadállomány „teherbíróképességének" fenntartására, nehogy néhány vadász hetek alatt kiirtsa a terület vadállományát.

Így született meg a „lőjegyzék", mely a múlt század végétől van érvényben, s ez nem más, mint a vadászatok eredményeinek feljegyzése, amiből következtetni lehetett a vadállomány számának becslésére, mert pontos adatot képtelenség volt adni egy-egy terület vadjainak számáról, figyelembe kellett ugyanis venni a természetes elhullást, a vadorzók által elejtett állatokat, és csak becsülni lehetett az elvándorolt vagy odatelepedett vadak számát is.

A mai viszonyokról pedig *Mohácsi Lászlót* kérdeztem, aki *Győrszentiván és Gönyű körzetében kerületvezető erdész*, s emellett hivatásos vadász is, tehát a legilletékesebbek egyike, aki tudja, érti és szereti ezt a nem mindennapi, csodálatos, de egyáltalán nem irigylésre méltó hivatást.

– 1950-ben tették Magyarországon kötelezővé az állománybecslést, és ezt azóta is minden évben közzéteszik az összesített országos adatokban – mondja. – Ezek az adatok azonban mind a mai napig „csak" becslések, bár sok helyütt próbálkoznak hőlégballonnal, sárkányrepülővel a pontos vadszámlálás érdekében, de mindez egyelőre még csak próbálkozás.

– A másik nagy gond a külföldi vadászok megtartása – folytatta erdőt pásztázó szemekkel –, mert mit is tagadjuk, igen sommás pénzösszegeket hagynak nálunk egy-egy vadászat alkalmából a tavaszi-nyári őzvadászat, téli disznózás, őszi-téli fácán- és nyúlvadászat után.

– Ezzel párhuzamosan e vadászatok bevételéből is próbáljuk helyrehozni az évtizedekig lőtérnek, gyakorlótérnek és jó néhány felelőtlen polgártársunk által szemétteleppé használt erdőinket, hiszen a jövő vadászatainak most és itt kell a helyét megteremteni.

De nem szabad elfeledkezni a szerényebb anyagi javakkal, de felbecsülhetetlen áldozatokat a vadállományért hozó hazai vadászokról sem, mert a magyar vadász évezredes öröklött hajlamokkal rendelkezik, s a megváltozott társadalmi, gazdasági körülmények között is igyekszik megtalálni á módját, hogy a vadászat szenvedélyének éljen, bár a mostani körülményeket tökéletesen tükrözi számukra az alábbi házastársi csevegés, amikor hajnaltájban a feleség megkérdi hazatérő férjétől:

– Mit hoztál nekem?

– Mit hoztam volna? Hiszen tudod, hogy vadászni voltam!

(Kuklis)

Az univerzum előszobája előtt

Újraíródó történelem?

Utazás a hipertéren

Felröppent a hír: egy olasz Benedek-rendi szerzetes, *Alfredo Pellegrino Ernetti* – aki a velencei Conservatorio Benedetto Marcello zenei főiskolán az archaikus zene tanszékének vezetője, valamint ősi keleti nyelvek, filozófiák doktora – tizenkét szaktudóssal közösen még a hetvenes évek közepén feltalálta a kronovizornak elnevezett készüléket. E szerkezet a holografikus univerzumból, a hipertérből minden, a Földön valaha megtörtént esemény hangi és képi kódját képes lehívni, láthatóvá, hallhatóvá tenni az ember számára. Mi több, a feltaláló rögzített is egy, az apollói játékokon Kr. e. 169-ben elhangzott görög tragédiát...

Nem csoda hát, hogy *Pusztay Sándor, Hargitai Károly* és *Kisfaludi György* „Utazás a hipertéren" című konzultációval egybekötött előadásait megnézni kívánók közül sokan nem fértek be a győri Lloyd e célra kiszemelt termébe és a szerencsések – kik mégis bejutottak – úgy kuporogtak egymás mellett mint heringek a konzervdobozban.

Bevallom, nem tartozom a feltétel nélküli „ufóhívők" közé, de amit hallottam, a mai napig nem hagy nyugodni. Az információk özöne áradt a hallgatókra, míg a számítógép segítségével minden mondat képi testet öltött.

Az ősrobbanás után az energiával együtt megjelent az energia tudata is. Ez a tudat azonnal elkezdte szemlélni a hatalmas energiatengert (az-az önmagát) és megunva az energiaóceán hömpölygésének fantáziátlanságát, megmutatta, hogy mire képes.

Láthattuk a jelenforrásból koncentrikus körökben terjedő időszférákat, a múltat, a jelent, a fiktív jövőt, a tágulásából univerzummá alakuló gerjedő káoszt. Az anyagot, mely önmagát gerjesztve létrehozta azt a forrásszerkezetet ami gyorsabban halad, mint ahogy terjed és van úgy, hogy a saját múltjába ér ezáltal, vagyis önmagát látja maga előtt. A saját múltja határmezsgyéjén haladva aztán mindenhol hatni kezd ahol van, vagyis mindenhatóságával megszületik a tér. A Mindenható, nevezhetjük akár Istennek, vagy Kozmikus Tudatnak világteremtéssel „szórakoztatta" önmagát. Később az eszenciák eltávolodtak az időben és a térben, számunkra belőle csupán egy érzékelhető, a mi világunk. A tér a térben született és az öröktől fogva lévő, tudattal rendelkező energia keltette életre az univerzumot. A szemünk előtt rajzolódott ki a tér és a hipertér közötti kapcsolat, a fény és a részecskék, melyek a múltjuk felé haladó anyagból állnak. Láthattuk a lélek alakját is, mely információs celláiban 5000 élet minden pillanatát képes tárolni és nem nagyobb mint egy púderporszem. A térdimenziók evolúción mennek át, új világok, új lények, új rendszerek keletkeznek és közülük nekünk csak egyhez van közünk. Ami nem más, mint a bűn bolygója, ahol mi egymás ördögei vagyunk. A „szobatisztaságot" itt kell megtanulnunk, hogy beléphessünk az univerzum előszobájába. Ami elszomorító, hogy – állítják – e tudásnak már birtokában voltunk valaha és nyomaiban fellelhető ma is ősi kultuszok ábráiban.

Ez hát a csoda, amit újra meg kell tanulnunk értelmezni. Laikusként véleményt nem mondhatok, de annyi biztos, hogy előfordul: a valóság képe sokszor felülmúl minden képzeletet.

De visszatérve a hipertérre. Ha valóban lehívhatók a múlt eseményei akkor nem kell hozzá sok fantázia, hogy kitaláljuk: egy újfajta társadalom, energetika, ipar és gazdaság képe rajzolódna ki előttünk és az oly sokszor tökéletesnek hitt világunk alapjaiban inog majd meg.

Újraíródik általa a történelem és kiderülnek az évezredek hazugságai...

Keszei L. András

Megoldás a félelmekre

Gyógyító szabadlégzés

Tele vagyunk belső feszültséggel, amelyet ki-ki a maga módján próbál levezetni. Vannak, akik rossz társaságba keveredve az alkoholban, a kábítószerben keresik a megoldást. Mások autogéntréninggel, agykontrollal vagy különböző légzéstechnikák elsajátításával próbálkoznak. Egy utóbbi „gyógymód" apostola és szakmai koordinátora *dr. Komin Vlagyimir* orvos. A módszerről így tájékoztat:

– A szabadlégzés-technikák az 1970-es évek végén jelentek meg külföldön, Magyarországon pedig az elmúlt években váltak ismertté. A módszer lehetővé teszi, hogy a szakmai tréning során elsajátított légzéstechnikával eljussunk a tudatalattihoz, és gyakorlásával tisztában lehetünk félelemérzetünk vagy egyéb negatív érzelmeinknek az okával. Így az emberi kapcsolatok vagy az alkotótevékenység során jelentkező, majd feltárt problémák a felszínre kerülnek, a félelmekre, a szorító problémákra megoldást találunk. A légzéstechnika elsajátításával és alkalmazásával megtanulható, hogy a negatív határokat másképpen kezeljük, a belső feszültségeket feloldjuk.

– A tréning résztvevőinek milyen gyakorlatokat kell elsajátítaniuk?

– Légzéstípusokat kell tudatosan váltani. Ezen belül a mély, ritka légzést, csak orron vagy csak szájon át, a gyors mély légzést, a gyors felületes légzést és a normál ritmusú folyamatos légzést. A légzőgyakorlatok négyötöde a mély légzés.

– Melyek a szabadlégzés alapelvei?

– Öt alapelve van: folyamatos légzés (általa tudjuk irányítani tudatalattinkat, hozzáférhetünk a tudatalattinkban megőrzött információkhoz), teljes ellazulás, teljes figyelem a testi érzetekre, örömben való feloldás és végül az integráció, amely akkor következik be, ha az illető már teljesen rábízta magát a folyamatra, gyakorlás közben.

– A tréning egyedül végezhető? Nem veszélyes?

– Mivel a légzéstechnikával a tudatalattihoz jutunk el, célszerű, ha szakember felügyeletével valósul meg a tréning. Így nincs veszélye. A szakmai felügyeletre és a trénerek többlépcsős képzésére vállalkozik a Magyar Szabadlégzés Társaság.

– Ez az egyesület mikor jött létre és milyen céllal?

– Megközelítőleg egy évvel ezelőtt, 1992. május 30-án – vette át a szót *dr. Pál Mária* belgyógyász, az egyesület elnöke.

– Szükségessé vált, hogy a hasonló technikákkal foglalkozó programokat, a terápiás módszereket egységbe fogjuk. A társaság fő célja, hogy összefogja az „Energy Breathing" néven ismert gyógyító-egészségmegőrző céllal alkalmazható légzési technikákkal foglalkozni kívánó gyógyítók tevékenységét. Szervezi és irányítja az E.B. trénerek többlépcsős képzését. Az oktatási munkában lehetővé teszi a legmagasabb szintű elméleti és gyakorlati ismeretek átadását megfelelően képzett oktatók biztosításával. Ezen tevékenység gyakorlása során törekszik korrekt információk nyújtására. Külföldi, majd kiképzett hazai trénerek segítségével folytatja az E.B.-tréningek szervezését és lebonyolítását. Szakmai felügyeletet gyakorol a trénerek munkája felett és ellenőrzi, hogy szervezett tréningeket valóban csak az arra jogosító vizsga birtokában lévő oktató tarthasson. Az E.B.-technikák hivatalos elismertetésére is törekszik a társaság. Ennek érdekében folyamatos kapcsolatot kívánunk fenntartani a hivatalos egészségügy és az alternatív medicina vezető szerveivel.

– Az egyesület milyen körből toborozza tagjait?

– Központunk Szombathelyen van. Békéscsabán és a fővárosban már vannak regionális egységek, a jövőben – ezek szaporodásával – további regionális központok létrehozására törekszünk.

M. É.

A győri barokk

SZOBROK ÉS TÖRTÉNETEK

A barokk ember talált ünneplésre, emlékállításra méltó eseményeket, és megtalálta a formákat is hozzá. Most is megvan Burgenlandban, *Lajtapordányban* az a Raaber Kreutz *(győri kereszt)*, mutatóban sok hasonlóból, amelyet Győr 1598-i visszafoglalásakor állítottak – saját megszabadulásuk örömére. És hasonló emlékkereszttel, szoborművel emlékeztek árvizek, tűzveszedelmek, járványok és földrengések elmúlására.

Győr számára a korszak legnagyobb eseménye Buda visszafoglalása volt, ígérete az ország teljes felszabadulásának is. A püspöknek, a később szorgalmasan rágalmazott *Kollonich Lipótnak* személyes oka is volt ünnepelni. Fiatal korában harcolt a török ellen, később mint a királyi kamara elnöke a felszabadító háború anyagi feltételeit biztosította.

Köz- és egyéni örömének jeléül állíttatta a *Fő* (Széchenyi) *téren a Mária-szobrot.* Formálásában hasonló az osztrák városokéhoz: négyzet alaprajzú tömbből kinövő henger, tetején a szobor. A szeplőtelen fogantatás kultusza általános volt a Habsburg családban és a birodalomban. De külön magyar változata a Napba öltözött Asszony, lába alatt a sárkány és a félhold, fején a magyar korona: a török elleni küzdelem nagyasszonya, Magyarország Patrónája. Így látható nevezetes templomokban: Csíksomlyón, a szegedi Alsóvárosban, Jákon, Fraknón, Győrött a bencés templomban és a székesegyházban. Érdemes utalni az árpási plébániatemplom főoltárképére is: nemcsak a motívumok egyezése miatt, hanem mert a kép megrendelője Széchényi György győri püspök volt, és nyilván az ő szemléletét tükrözi.

A gyorsaság, ahogy a szobor elkészült, jelzi, mennyire fontos volt: Buda 1686. szeptember 2-án szabadult fel, a következő évben gyümölcsoltókor (március 25.) már ünnepi mise volt a szobor előtt.

A korszak másik szobra, a *Frigyszekrény* történetéhez tudni kell, hogy ekkoriban még érvényben volt a menedékjog, tehát védelmet kapott a bűnös, ha sikerült bemenekülnie valamely egyházi épületbe. Például 1729-ben a jezsuitákhoz szökött egy katona. A helyőrség körbefogta a házat, és napokon át akadályozta annak ellátását. Így támadt az az ötlet, hogy a közelgő úrnapi körmenettel mentsék át a katonát a biztonságosabb székesegyházba. A várőrség tagjai azonban felismerték, ki akarták ragadni a menetből. Az atyák és a diákok viszont védelmére keltek, és ebben a tumultusban az oltáriszentséget vivő pap elesett, a szentségtartó összetört.

Az ügyet hosszú tárgyalás követte, a végső egyezség az lett, hogy III. Károly az eset helyén szobrot állíttatott az úrnapi misztérium bibliai előképének, a szobor felirata szerint *„a megsértett Isten haragjának kiengesztelésére"*. Jellegzetesen barokk alkotás a maga mozgalmasságával: két lebegő angyal fogja a Frigyszekrényt, felette glóriával az Isten Báránya látható, az alapzatot pedig a tárgyhoz kapcsolódó domborművek díszítik. A jelenlegi felfogás az, hogy a talapzat E. Fischer von Erlach, a szoborrész Corradini műve.

Időrendben következő köztéri szobrunk *a székesegyház déli oldalán* álló *Szent Mihály.* Ma már alig hihető, de a korabeli periratokban megörökített történet szerint egy győri nemes, egy Győr környéki takács, egy dunapentelei katona, egy pápai kertész és néhányan mások összeszövetkeztek, hogy az ördög segítségével sok pénzt, legalább százezer aranyat szereznek. Szerződést is kötöttek az ördöggel, s bizonyos gonosz feltételek teljesítése esetére biztosak is voltak a sikerben. De nemcsak a sátánra bízták az eredményt, hanem maguk is válogatott zsiványságokat követtek el. A bukás 1761-ben következett, bíróság elé kerültek, a büntetésként megítélt 150 körmöci aranyon egy Szent Mihály-szobrot kellett állítaniuk. Négyzetes alapon háromoldalú csonka gúla, ezen áll az angyal, kiterjesztett szárnyakkal, lángpallossal, lábánál a legyőzött, lefelé zuhanó Luciferrel. A szobor igényes megformálásával méltó helyén van az utóbbi évtizedekben megújult környezetben. A történetnek mindenáron pénzt csináló része nem szorul magyarázatra. Inkább a Sátán szerepe és a végkifejletben Szent Mihály főangyal.

Széchenyi tér: Napba öltözött Asszony. Lába alatt sárkány és félhold, fején a magyar korona.

A Sátán – ördög, Lucifer, Belzebub – a Bibliától Goethe Faustjáig, de a mindennapi szóhasználatban is jó ismerős. Hittudományi tartalma szerint az Istennel és Isten szándékával szembeszegülő, az embert elveszejteni, kárhozatba dönteni akaró gonosz lélek. Ellenfele pedig a hűnek maradt angyalok vezére, Szent Mihály, aki az Úr erejével le is győzi. A káptalandombi szobor pontosan ezt a győzelmet ábrázolja. A barokk képzőművészetben gyakori téma egyébként, nemcsak a győzelem, a küzdés okán is.

A korszak negyedik köztéri szobra *a karmelita templom főbejárata mellett* kis kápolnában a *Hab Mária.* Eredetileg nem itt állt, hanem a szomszédos Rába-szigeten. A vélekedés, amely elnevezte, azt is tudni vélte, hogy egy olyan árvíz, amelyik már a karmelita épületig ért, a hívek buzgó imájára hirtelen apadni kezdett. Ezután hálából emelték a hívek a szobrot, amelynek első írásos említése 1754-ből való, így az is lehet, hogy a szoborállítást kiváltó veszedelem az 1712-i vagy az 1736-i.

Később ismételten veszélybe került a szobor, ezért már 1861-ben felvetődött az áttelepítése. Erre végül csak a sziget rendezésekor, a mai forma kialakítása során, a vashidak építésekor került sor. 1891-ben létesült a mai fülke is. A szobor anyaga puha, mállékony kő, ezért fehér színű festéssel tették időállóvá, és azóta is gondosan renoválják.

A mintegy 2 és fél méteres, enyhe S ívben megmintázott alak földgömbre helyezett holdsarlón áll, alatta kígyó tekeredik. Az evilági gonoszság eme – részben történelmileg alakult – jelképei fölött a kecses nőalak áhítata az erény győzelmét mutatja a bűn fölött. A Giovanni Giulianinak tulajdonított művet kutatás a legszebb magyar barokk szobrok között tartja nyilván, és hasonmását is megtalálta: az ábrahámhegyi Szent László-templomban kezét imára kulcsolja, feje szeliden hajlik föléje.

Grábics Frigyes

A KONTÚR KERESKEDELMI RT.

PÁLYÁZATOT hirdet
a Mosonmagyaróvár, Szent István u. 9. sz. alatti
71. sz. VAS–SZERELVÉNYBOLT

BOLTVEZETŐI

állásának betöltésére.

PÁLYÁZATI FELTÉTELEK:
– szakirányú középfokú végzettség,
– 2 éves, kereskedelemben eltöltött vezetői gyakorlat.

A bolt vezetőjének feladata:
– a bolt ereDményes működtetése, forgalmának piaci részesedésének növelése.

Bérezés megegyezés szerint.

Az írásos pályázatokat szakmai önéletrajzzal kiegészítve a KONTÚR RT. munkaügyi osztályára (Győr, Czuczor G. u. 21.) kérjük beküldeni.
(43917/1H)

KONTÚR KERESKEDELMI RT. GYŐR

Válassza a minőséget! STIHL®

A motorfűrészként már jól ismert STIHL® gépcsalád új tagjai
a tavaszi munkákhoz nyújtanak segítséget a kisgazdaságokban és a nagyüzemekben egyaránt.

Motoros kaszák: fű, gaz, bokor, fa irtásához.
Motoros vízszivattyú: szívómélység 6 m, telj.: 12 m^3/óra.
Motoros hátipermetező: 9 m függőleges és 11 m vízszintes hatótávolság.

2 év szervizgarancia és teljes alkatrészellátás biztosított a márkakereskedőknél:
– STIHL Márkabolt és SZERVIZ Győr, Puskás T. u. 4. Tel.: 96/19-242.
– Márkabolt Kft. Mosonmagyaróvár, Királyhidai u.
– ARRABONA Rt. Győr, Arany J. u. 16.
– Kiss György Imre Kapuvár, Fő tér 5.
– Márk László Sopron, Jegenye sor 1.

(43897/1H)

1 fő
motortekercselő
villanyszerelő
szakmunkást
felveszünk.

RÁBATEXT
Energia és Gépészeti
Szolg. Rt., Győr,
Fehérvári út 3.
(43156/2H)

Csak egy

☎

96/15-943

ENGEDMÉNYES VÁSÁR

a Kontúr Rt. VASBOLTJÁBAN (Győr, Kálvária u. 38.)

SAROKCSISZOLÓ

FLEX 180 mm:	32.560 Ft helyett 23.940 Ft
AEG 180 mm:	
AEG 230 mm:	31.880 Ft helyett 20.830 Ft
BOSCH 180 mm:	
BOSCH 230 mm:	26.180 Ft helyett 19.250 Ft

HORGANYZOTT GÉPFONAT 125 cm: 189 Ft helyett 150 Ft

Öntapadós műpadló 30x30 cm:	1.464 Ft helyett 732 Ft
Műpadló 2 m széles (kék-fehér és piros-fehér mintás):	1.742 Ft helyett 1.220 Ft
Műpadló 2 m széles (kék-piros pöttyös):	1.420 Ft helyett 1.090 Ft

Telefon: 96/13-246.

KONTÚR KERESKEDELMI RT. GYŐR

Az Ön igényeiért....
(43848/1H)

Pizza Hut.

Amerikai gyorséttermi lánc június 2-án Győrben megnyitja új éttermét.

FIATAL FELSZOLGÁLÓK
jelentkezését várjuk.

Fizetés kb. nettó 30.000 Ft.

A felvételi beszélgetés helye:
Gastron Rt. tárgyalóterme
(Győr, Szent István út 19.)

Időpont:
április 27., 8 órától 17 óráig.
(43902/1H)

Pizza Hut.

Újabb

J&J

szenzáció!

BANÁNVÁSÁR
59.90,- Ft/kg

ÜZLETEINK:
Győr, Kazinczy u. 18.
Jókai u. 9.
Herman O. u. (Vásárcsarnok)

VISZONTELADÓKNAK:
Győrszentiván,
Dózsa major
Telefon: 96/48-022.

(43882/1H)

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

egészségügyi gyermekotthon

igazgató-főorvosi

állás betöltésére.

1./ A pályázatot meghirdető szerv:
a./ neve: Győr-Moson-Sopron Megye Közgyűlése
b./ pontos címe: 9021 Győr, Árpád út 32.
c./ megye: Győr-Moson-Sopron
2./ A meghirdetett álláshely:
a./ munkahely (neve, címe) Győr-Moson-Sopron Megyei Egészségügyi Gyermekotthon Sopron, Tómalom u. 23.
b./ munkakör: igazgató-főorvos
3./ Az állás betöltéséhez szükséges:
a./ képesítés:
csecsemő- és gyermekgyógyász szakvizsga.
Előnyben részesül a gyermekpszichiátriai, vagy gyermekneurológiai, illetve gyermek-rehabilitációs szakképesítéssel rendelkező szakorvos.
4./ Juttatások; egyéb információk:
Bér- és vezetői pótlék az 1992. XXXIII. tv. alapján.
Lakást nem tud biztosítani.
5./ A vezetői megbízás kezdő időpontja:
1994. január 1., határozatlan időre.
6./ A pályázatnak tartalmaznia kell:
a pályázó szakmai életrajzát,
az intézmény vezetésére vonatkozó programot,
3 hónapnál nem régebbi erkölcsi bizonyítványt,
képesítést igazoló okmányok fénymásolatát.
7./ A pályázat benyújtásának határideje: megjelenést követő 30 nap.

A pályázat benyújtásának helye:
Győr-Moson-Sopron Megye
Közgyűlésének Alelnöke,
Győr, Árpád út 32. Tel.: 96/18-222.
(43684/1H)

PANNON PIÉRT

A GYŐRI RAKTÁRÁRUHÁZ
FANTASZTIKUS ÁRAJÁNLATA
VISZONTELADÓKNAK !

A CREPTO WC-PAPÍR NÁLUNK A LEGOLCSÓBB

ÁRAK :

2 tekercs/csomag	19.30 Ft + ÁFA
4 tekercs/csomag	37.90 Ft + ÁFA
8 tekercs/csomag	73.20 Ft + ÁFA

Ha Ön az akciónk ideje alatt máshol olcsóbban tudta beszerezni a CREPTO wc-papírt, és ezt számlával igazolja, május 1-ig a különbözetet kiegyenlítjük készpénzes vásárlás esetén!

PANNON PIÉRT
Győr, Régi Veszprémi u. 12-14.
Telefon: 96/11-131

ÉPÍTKEZŐK, FIGYELEM!

Családi házának, ipari, mezőgazdasági célú, illetve bármilyen rendeltetésű épületének tetőszerkezetét korszerű, előregyártott tartószerkezeti rendszerünkkel valósítsa meg!

Előnyei:
– egyszerű szerelhetőség,
– gomba- és lángmentesítő felületkezelés,
– komplett kiszolgálás közvetlenül a gyártótól (talpszelemen, tetőléc, ereszdeszkázat stb.),
– kedvező árfekvés, rövid vállalási határidő.

Az előregyártott tartók mellett hagyományos tetőanyaggal is kiszolgáljuk (gerenda 9 m hosszúságig).

Műszárított fenyő lambéria
420,– Ft/m² + áfa-ártól!
Kerti garnitúra
(1 asztal és 2 pad, összecsukható fémlábakkal)
3990,– Ft/garn. + áfa!

Érdeklődését és megrendelését az alábbi címen várjuk:
Bábolna Faipari Kft. Faipari üzeme, Ács
Telefon: 06-34/69-111, 69-333 Fax: 06-34/69-002.
Telex: 27-211, 226-555.
(42953/2H)

AGROMARKET

a kiskerttulajdonosok, egyéni gazdálkodók áruháza, ahol egy helyen, kedvező áron szerezheti be mindazt, amire a tavaszi, nyári munkákhoz szüksége van.

Kínálatunkból:
– növényvédő szerek,
– vetőmagok
vetőkukorica korai és középérésű,
– natúr és fénystabil fóliák,
– műanyag és alumínium fóliavázcsövek,
– locsolócsövek, tömlőcsatlakozók,
– öntözőberendezések, szórófejek,
– horganyzott drótfonat
125 és 150 cm-es,
– horganyzott vadvédő háló
150 és 200 cm-es,
– műanyag ballonok, rekeszek, ládák

és még számos árucikk széles választékával
várjuk Önöket a Győr, Külső Veszprémi út 10-12-ben.

Nyitva tartás: hétfőtől péntekig 8–17,
szombaton 8–12 óráig.

Telefon: 96/12-744/130-as mellék. (43839/1H)

OXFORDI EGYETEMRE JÁRHAT GYŐRBEN!
Az Omegaglen Brit-Magyar Vezetőképző partnereivel az Oxfordi Brookes University-vel és a Profi-Cont Kft.-vel ismét indítja KÖZÉPFOKÚ, valamint 1 ÉVES, TÁVOKTATÁSOS NEMZETKÖZI BIZONYÍTVÁNYT adó tanfolyamát.
Mivel a képzést a Brit Kormányzati pénzalap – Know How Fund – anyagilag is támogatja, a magyar hallgatók a középfokú tanfolyamra 9000,– Ft, az 1 éves képzésre 102.000,– Ft helyett 60.000,– Ft tandíjat fizetnek.
A képzés magyar nyelvű. Jelentkezési határidőt a nagy érdeklődésre való tekintettel meghosszabbítottuk április 30-ig.

profi-cont

Bővebb felvilágosítás:
PROFI-CONT KFT.
9021 Győr, Dr. Kovács P. u. 9.
Tel.: 96/16-601, fax: 96/12-297. (43844/1H)

POLITUR VEGYIPARI SZÖVETKEZET
(1063 Budapest VI., Szív u. 61.)
ügynököket keres termékei értékesítésére a megye területén lévő kis- és nagykereskedők részére.

Termékeink: Vileda háztartási törlőkendők, mesterséges édesítőszerek, háztartás-vegyi cikkek, autóápolási cikkek, oldószerek és hígítók, falfestékek.

Jelentkezés:
Politur Vegyipari Szövetkezet – Budapest VI., Szív u. 61.
Tel.: 1-324-997 Fehérvári Tiborné.
(43846/1H)

Ezredfordulós repülőtértervek

Tizenkét légikikötő vár fejlesztésre

Vélhetően a hazai és külföldi üzletemberek értékelnék eleinte pozitív változásnak azt, ha a polgári repülésben megszűnne az egy centrumos megoldás. Erre ma már minden lehetőség adott: az év elején a kormány határozatot hozott a magyarországi repülőterek polgári hasznosításáról, mostanra pedig napvilágot látott az a – bajor szakértők anyagi és szakmai segítségével készített – tanulmány, amely többek között az egykori szovjet katonai, illetve a sportrepülés céljait szolgáló repülőterek fejlesztési esélyeit taglalja.

A bajor és a magyar szakemberek tegnapi egész napos konzultációját követően *Skonda* Ödön, a *Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Minisztérium* légügyi főigazgatója lapunknak elmondta: a kétkötetes tanulmány jelentős része azzal foglalkozik, hogy az ezredfordulóig milyen feltételekkel és módszerekkel lehet megteremteni a kontinensen belüli – elsősorban a belföldi, illetve a regionális repülés feltételeit. A bajorok az 55 magyar repülőtér paramétereinek tanulmányozása után tizenkettőre szűkítették le azoknak az objektumoknak a számát, amelyek régióbeli szerepük, gazdasági, idegenforgalmi és egyéb adottságaik révén nagy eséllyel számíthatnak meghatározó szerepre a magyar polgári repülésben. A 12, említett repülőtér közül a debrecenire és a szegedire dolgoztak ki úgynevezett első lépcsős fejlesztési tervet.

Skonda Ödön elmondta, hogy a fejlesztéseket – a kormányhatározat értelmében – ugyan azonnal meg lehetne kezdeni, az szóba sem kerülhet, hogy bármelyik repülőtérből is környezetvédelmi hatástanulmány készítése, illetve a helybéli polgárság véleményének megkérdezése nélkül váljon állandó közforgalmi repülőtér. A légügyi főigazgató szerint a mostani elképzelések, a regionális polgári repülés fejlesztési elgondolásai nem jelentenek egyet a '60-as években megszüntetett belföldi menetrend szerinti forgalom visszaállításával. Az akkori agyondotált szisztéma helyett most kizárólag üzleti, azaz vállalkozói alapú megoldásban gondokoznak.

(p. zs.)

Az szja-bevallás végső határideje: március 22.

Milyen szankciókkal jár a mulasztás?

(Folytatás az 1. oldalról)

Mulasztási bírságot rónak ki arra, aki az adóbevallását nem nyújtja be időben, ennek összege 60 nap alatti késésnél a fizetendő adó öt, egyévinél húsz, afelett pedig harminc százaléka.

Új, hogy az az adófizető, *aki bevallását hétfő éjfélig nem adta le az adóhivatalban, illetve nem nem adta postára, már csak egy külön, erre a célra rendszeresített, az úgynevezett 36-os bizonylaton teljesítheti kötelezettségét.* Ez a nyomtatvány egyszerűbb az általánosan használtnál, azonban kitöltőjének a fent említettek szerint mulasztási bírságot kell fizetnie.

Amennyiben pedig az adóját nem fizeti be valaki határidőre, akkor a jegybanki alapkamat kétszeresének (ez jelenleg 40 százalék) az egy késedelmes napra eső részét kell *késedelmi pótlék* címén befizetnie.

Előfordulhat, hogy az adózó állampolgár időben, március 22-éig benyújta az adóbevallását, ám később valamilyen oknál fogva azt *módosítani* szeretné. Ezt csak *önrevízióval* tudja megtenni a 35-ös számú nyomtatványon (kitöltése szintén egyszerűbb az általánosan használtnál), ami azt jelenti, hogy ha a maga kárára tévedett, vagyis adót igényel vissza, akkor nem kell úgynevezett önrevíziós pótlékot fizetnie, ellenkező esetben, vagyis ha befizetési kötelezettsége keletkezik, akkor március 20-ától számítva a jegybanki alapkamat kétszerésének egy napra eső részét kell minden késedelmes nap után befizetnie.

Az esedékes adó befizetése csak *postán* történhet, illetve *OTP-átutalással*, az adóbevallást viszont az adóhivatalokban is le lehet adni. De mint *Molnár* Kálmán elmondta, az APEH a várható rohamot elkerülendő azt ajánlja, hogy ha nincs különösebb probléma a bevallás elkészítésével, akkor inkább a postát válasszák az állampolgárok. Ám aki mégis a hivatalhoz fordul, annak jó tudni, hogy *a fővárosban rendkívüli nyitva tartással várják az ügyfeleket a Haller utcai ügyfélszolgálati irodán szombaton, azaz 20-án 8–16 óráig.* Most még nincs tömeg, nem beszélhetünk kígyózó sorokról – mondta a főosztályvezető.

Érdemes megemlíteni, hogy a visszajáró adót az APEH az adóbevallástól számított 30 napon belül megtéríti, ha ezt nem teljesíti, ugyanazt a késedelmi pótlékot fizeti, mint mi a határidőn túli adóbefizetéskor. Ha az állampolgárnak csak a munkáltatójától származik jövedelme, akkor a munkáltató intézi az adóvisszatérítést.

Személyi jövedelemadó-bevallást egyébként először 1988-ban kellett készíteni, akkor 1 126 000 állampolgár tette ezt meg, 1989-ben 1 095 000, 1990-ben 1 252 000 és 1991-ben már 1 617 000. Ugyanezen időszakokban az állampolgárok 61,7 milliárd, 94,1 milliárd, 127,5 milliárd, illetve 172,6 milliárd személyi jövedelemadót fizettek be.

(füsi)

Új tendert írtak ki

Gazdára találhat az Egervin

Az Egervin több mint egy éve húzódó privatizációjában – várhatóan még e hónap végéig – új fejezet nyílik. Az érdekelt felek ismét tiszta lappal indulhatnak, ugyanis a felszámolást végző Reorg Rt. új tendert ír ki, így kedvező esetben május közepén megtarthatják az értékesítési tárgyalást.

Mint ismeretes, az egri vállalat mintegy ötszáz hitelezőjének 1,3–1,4 milliárd forinttal tartozik. 1991 végén az egyik legnagyobb hitelező, az APEH kezdeményezte a fizetésképtelenség kimondását, így a Heves Megyei Bíróság december 23-án született döntése értelmében tavaly januárjában megkezdődhetett a felszámolási eljárás, melynek végrehajtója a Reorg Rt. illetve annak jogelődje volt. A működőképesség fenntartása érdekében szigorú gazdálkodást vezettek be a felszámolók, illetve felmérték a borkombinát vagyonát, amelyet akkor 2,7 milliárd forintra értékeltek.

Az első értékesítési tárgyalásra július 7-én került sor, ám a 76 pályázó közül mindössze ketten tettek ajánlatot a teljes vagyonra. A legkedvezőbbnek az egyesült államokbeli *Oxford Trading Ltd.* pályázata tűnt, ugyanis az amerikaiakat több mint 1,6 milliárd forintot ajánlottak fel, míg a második helyezett magyar befektetői csoport 1,4 milliárdot kínált. Ekkor úgy tűnt, az atlantaiak tulajdonába kerül az Egervin. Képviselőjük kijelentette, hogy minden dolgozóra gényt tartanak, sőt a tengerentúli export növelését is kilátásba helyezte.

Az elképzelésekből azonban nem ett semmi, ugyanis az amerikai cég *nem tette le a foglalót* a megadott határidőig. Ezek után a Reorg Rt. a második helyezett *Agriavin* konzorciummal kezdeményezett tárgyalást. Az általuk kínált 1,4 milliárd a hitelezők százszázalékos kielégítését biztosította volna, ám időközben a magyar befektetők is mérsékelték ajánlatukat, az árat 500 millió forintra csökkentették, illetve módosították a megveendő eszközök struktúráját. A felajánlott fél milliárd természetesen nem a teljes összeg, amit a hitelezők megkaptak volna, ugyanis a cég számláján időközben 370 millió képződött, ami szintén őket illeti, valamint 240 milliós *követelése* is van az Egervinnek, amelynek 50 százaléka a szakemberek szerint behajtható. A hitelezők mindezek ellenére karcsúnak találták az ajánlatot, noha az összességében egymilliárdra rúgó összeg mintegy hetvenszázalékos kielégítést nyújtott volna.

Hogy a képlet ne legyen ennyire egyszerű, még az év vége felé kezdeményezés történt egy *kényszermegegyezésre* is a Heves megyei Bíróságon. Ennek lényege az volt, hogy öt millióig a tartozásokat készpénzben, harminc napon belül kifizetik, ezáltal a hitelezők 92 százalékát kielégítik. Tíz millióig a hitelállomány hetven százaléka készpénzben, a többi részvényekben kerül kifizetésre, a tíz millió fölöttiek pedig 26 százalékban készpénzt, 74 százalékban részvényt kapnának. A törvény értelmében azonban ehhez az ÁVÜ jóváhagyása is szükségeltetett volna, ami kezdetben meg is volt, ám januárban érkezett egy levél *Csepi* Lajostól, amelyben bejelentette, hogy vevő van az Egervinre, aki hetven százalékos kielégítést nyújt, így *nem járul hozzá* az átalakuláshoz, hanem el kell adni a vállalatot.

Időközben az Egervin kollektívája is kalkulált, és mivel a dolgozók a vállalat *megvétele* mellett döntöttek, ők szintén letették az asztalra a saját árajánlatukat, amely ugyancsak 500 millió forintról szólt. A Reorg Rt. azonban úgy ítélte meg, hogy az Egervin pályázatát már nem lehet beilleszteni a folyamatba. Mivel az Agriavin sem tette le az 50 millió foglalót, *patthelyzet* alakult ki, amiből kiutat csak egy új tender kiírása jelentett. Így jelenleg az érdekeltek tiszta lappal várhatják a májusi folytatást, amely remélhetőleg már végleges megoldást hoz a heves megyei vállalat életében.

Kühne Gábor

ÁVÜ-döntések

Példaértékű ítélet

Megszűnnek a privatizációt hátráltató viták az önkormányzatok és az *Állami Vagyonügynökség* között a belterületi ingatlanok értékének magállapítása körül: az ÁVÜ precedens értékű pert nyert az ügyben jelentették be az *igazgatótanács* szerdai ülését követő sokásos sajtótájékoztatón. Dr. *Várgedő* Lajos, az ÁVÜ jogi igazgatója beszámolt arról, hogy a *Legfelsőbb Bíróság* jogerős ítélete az egyeki nagyközségi önkormányzat pvetelése kapcsán született; a *Hajdú Bihar Megyei Sütőde Rt.*-be apportált földterülete alapján ugyanis a vagyonérlegben eredetileg meghatározottnál jóval nagyobb értékű részvénycsomagra jelentett be igényt. A 899 mili forint névértékű többletrészvény átadását azonban a bíróság nem ítélte meg. Ez a konkrét esetben hozott döntés azonban elvi jelentőségű, mert a probléma tulajdonképen mintegy *150 milliárd forint értékű vagyont érint.* A önkormányzatok ugyanis az állami vállalatok ingatlanjának földterületének birtoklása fejében nem fogadják el az eddigi 6–10 százalékos tulajdonrészt, henem enél jóval többet, 20–25 százalékot is követelnek. A példaértékű ítélet a már végrehajtott átalakulások utáni erekben könnyíti meg a bíróságok döntését, az ezután átalakulni kívánó vállalatok esetében az új privatizációs törvény a mérvadó, az önkormányzatok a részüket egyszeri kifizetésel kapják meg, és nem lesznek tulajdonosok új társaságokban.

Az ÁVÜ igazgatótanácsa tájékozatt hallgatott meg a *Centrum Áruházak Vállalat* privatizácijáról, ami nem tévesztendő össsze a már külön társaságként működő kft.-vel. A jócskán megkarcsúsodott államvállalatnak kilenc áruháza és mintegy harminc különbözőisebb ipari üzeme és raktára maradt. Az elmúlt két évben vagyonrészek 45 százalékát eladták már, mintegy 500 mlió forintért, a többi privatizálásra vár. A koncepció szent egyenként értékesítik egyebek közt *nyíregyházi, a békéscsabai* Centrum áruházakat, és egyezségre kell jutniuk az V. kerületi önkormányzattal a volt Úttörő áruház ügyében. A Kálvin téri áruházat a református egyház kapja vissza.

– Az nem kétséges, hogy szükség van a kereskedelemben egy magyar áruházi láncra, de hogy mekkorára, azt senki nem tudja most megmondani – hangsúlyozta a sajtótájékozatón *Lascsik* Attila, az ÁVÜ igazgatója. A magyar nagyvállalkozók, a „tízek" ajánlatával kapcsolatosan elmonta, felkérték őket ajánlatuk megismétlésére, pályázat formájában.

Beszámoltak az első magyar ingatlanbefektetési alap, a *Pillér* jegyzésének első napokban elért sikeréről; a kárpótlási jegyek ellenében lehetséges jegyzést ezen héten indították, és eddig mintegy 100 millió forint értékben jegyezték le. Május végéig van mód a befektetési jegyek megszerzésére, a kárpótlási jegyek elsődleges tulajdonosai előnyt élveznek, ha kétmilliárd forint értékű kibocsátást túljegyeznek.

Az igazgatótanács a *kárpótlási jegyek* értékpapír-piaci helyzetét áttekintve megállapította, hogy az eddig kibocsátott 35 milliárd forint értékű kárpótlási jegyből hozzávetőleg 2 miliárd forint értében vásároltak állami tulajdont.

Három privatizációs *lízing*pályázat ügyében is döntöttek, a *Budapesti Kőolajipari Gépszerelő Rt.*-t a volt vállalat 18 vezetőjéből álló lízinközösség szerezheti meg, a *Lőrinci Textil Kft.*-t ugyancsak a vezetők társasága lízingelheti, az *Erbe* privatizációjára pedig újabb pályázatot írnak ki, a lízingkísérlet második fordulójában. Vezetői kivásárlást hagytak jóvá a *Zalai Általános Építési Rt.* privatizálására, és elfogadták az *Észak-magyarországi Tüzép Vállalat* átalakulási tervét.

(osváth)

RÖVIDEN

A MAGYAR VILLAMOS MŰVEK RT. és a Horvát Villamos Művek vezérigazgatói hosszú távú együttműködési szerződést írtak alá. A szerződésben foglaltak alapján munkabizottságokat állítanak föl, amelyek feladata az együttműködés konkrét feladatainak kidolgozása, többek között új 400 kV-os távvezeték építése előreláthatóan Nagykanizsa és Zágráb között, új 120 kV-os távvezeték építése a két ország között, villamosenergia-kereskedelem, nagyfeszültségű távvezetékek üzem közbeni karbantartása. A horvát fél az aláírás alkalmával köszönetét fejezte ki azért a műszaki segítségért, amelyet az MVM Rt. és más áramszolgáltató rt.-k a háborús károk fölszámolásában nyújtottak.

A KŐBÁNYAI VÁSÁRVÁROSBAN ma négy kiállítás nyílik. A legnagyobb hagyományokra az Utazás tekint vissza, amely tizenhatodik alkalommal jelentkezik. Az Art Expo '93 témája a műkereskedelem, amely egyúttal a Budapesti Tavaszi Fesztivál rangos eseménye. A TSH '93 a turizmus, sport, hobbi és szabadidő kiállítása és vására, célja, hogy felhívja a figyelmet az egészséges életmód jelentőségére. Másodszor lesz nemzetközi hajókiállítás Boat Show '93 címmel, amelyen ötvenegy résztvevő kétezer négyzetméteren mutatja be termékeit. A Music Expo '93 először kerül a látogatók elé mint nemzetközi zenei szakkiállítás és vásár. A rendezvény a magyar és a nemzetközi zenei élet nagy találkozója. A kiállításokon ma szakmai nap lesz, a látogatókat holnaptól várják.

A KOMBINÁLT KÖZLEKEDÉSRŐL, a teherszállításnak az országutakról a sínekre tereléséről hoztak egyebek közt közösen döntést Közép-Európa hat országának közlekedési miniszterei, közöttük Schamschula György, szerdán Bécsben. A tanácskozáson részt vevő országok április közepétől közös testületet hoznak létre, amelyben a miniszteren kívül az egyes országok kombi társaságainak elnökei is részt vesznek. Ilyen vállalat az érintettek közül egyelőre csak három országban működik – Magyarországon a Hungarokombi –, ám hamarosan létrejön a szlovák, a szlovén és a horvát vállalat is.

AZ OLASZORSZÁGBAN ÉSZLELT SZÁJ- ÉS KÖRÖMFÁJÁS rendkívül nagy gazdasági károkat okozhat a magyar mezőgazdaságnak – hangsúlyozta szerdán Bálint Tibor, a szaktárca illetékes főosztályvezető-helyettese. Az olaszországi szájː és körömfájás miatt bizonytalanná vált a délː európai államba szállított magyar élőállat- és állatitermék-kivitel is. A járványra való hivatkozással ugyanis az olasz hatóságok megtiltották, hogy az ország területére olyan szállítmányok léphessenek be, amelyek érintik a volt délszláv államokat. A tilalom leginkább a húsvéti bárányexportot sújtja rövid távon. Ám Olaszországba nem vihető be semmilyen hasított körmű élő állat, például szarvasmarha, sertés, birka. Az olasz döntés nyomán a Közös Piac brüsszeli központjában úgy határoztak, hogy az Európai Közösség is hasonló korlátozásokat hoz. A helyzet értékelésére és a további tennivalók egyeztetésére pénteken ülést tart Párizsban a Nemzetközi Járványügyi Hivatal.

Kötvények 1993. március 17-én

Kötvény neve	Kötés bruttó (millió forint)	Kötés nettó (millió forint)	Árfolyam nettó (százalék)	Időarányos kamat (címlet/Ft)	Teljes vételár (MFt)
Államk. 1995/B	40,0000	40,0000	99,830	10000/719,00	42,8080
Államkötvény	0,1000	0,1000	101,000	10000/624,00	0,1072

***Az arányos kamat számítása az évi 37 százalékos kamat fél évre vetítésével történik.**

Kárpótlási jegyek 993. március 17-én

Nyitó ár Ft	Záró ár Ft	Átlagár Ft	Éékpapír db	Névérték MFt	Teljes vételár MFt
730	740	737	7890	7,8900	5,821

BUDA ALAP nettó eszkzérték : 78 706 612 Ft
egy befektetési jegy: 8 724 Ft

A PILLÉR Első Ingatlanbefetetési Alap nettó eszközértéke
3 282 95937 forint
Egy 1000 forintos befektetési jegy jutó nettó eszközérték **1026 forint.**

A Budapesti Értékpapírtőzsdét jellemző adatok 1993. március 17-én

Budapesti Értékpapírtőzsde-index: 720,38 (–1,73)

A részvény neve	Nyitó ár Ft	Záró ár Ft	Értékpapír db
Agrimpex	19000	19000	15
Dunaholding Rt.	20800	20800	21
Fotex Rt.	266	266	4100
IBUSZ Rt.	1490	1490	850
Konzum Ker. Rt.	335	335	200
Skála-Coop Rt.	730	730	60
Styl Ruhagyár Rt.	5700	5700	100
Sztráda-Skála Rt.	5100	5100	9

*március 17-i árfolyam

VALUTAÁRFOLYAMOK 1993. MÁRCIUS 18-ÁN (EGY EGYSÉGE FORINTBAN)

	Angol font Vétel	Angol font Eladás	Francia frank Vétel	Francia frank Eladás	Német márka Vétel	Német márka Eladás	Olasz lí Vétel (1000 egysre)	Olasz lí Eadás (1000 egysre)	Schilling Vétel (100 egységre)	Schilling Eladás (100 egységre)	Svájci frank Vétel	Svájci frank Eladás	Svéd korona Vétel	Svéd korona Eladás	USA-dollár Vétel	USA-dollár Eladás
OTP*	121,27	129,55	14,99	15,83	50,91	53,81	51,31	7,05	723,80	764,98	55,53	58,79	10,50	11,62	84,67	89,33
IBUSZ	121,6477	129,1723	14,9477	15,8723	50,7892	53,9308	52,555	5,805	722,06	766,72	55,4452	58,8748	10,7282	11,3918	84,3900	89,6100
IEB	123,95	128,39	15,18	15,64	51,60	53,14	53,31	3,14	733,53	755,53	56,14	58,08	11,03	11,45	85,42	88,54
KONZUM	121,75	130,58	14,87	15,94	50,53	15,94	50,53	4,20	718,47	770,58	55,11	59,10	10,84	11,63	83,93	90,02

NAPLÓ

JORGE SEMPRUN francia nyelven alkotó spanyol író Magyarországra látogat. Április 15-e és 17-e között, az Európai Kulturális Alapítvány, Budapest Főpolgármesteri Hivatala, a Nemzetközi PEN Club és a budapesti Francia Intézet látja vendégül. A tervek szerint Semprun április 15-én a Városházán, másnap pedig a Francia Intézetben tart előadást. A látogatás utolsó napján magyarul megjelent műveit dedikálja az Európa könyvesboltban.

A TISZÁNTÚLI ANGOL NYELVŰ SZÍNJÁTSZÓK találkozóját a hét végén Békéscsabán rendezik meg. A kétnapos rendezvényen hét általános iskolai, tizenhét középiskolai és négy főiskolai diák színjátszócsoport lép föl angol nyelvű előadásával. A műsorban egyebek közt Móricz Zsigmond, Mark Twain, Orwell, Exupéry, Albee és Bradbury egy-egy műve szerepel. A csabai színjátszó találkozót az Amerikai Békeszolgálat közreműködésével szervezik a vendéglátó békésiek.

UNGARN ZEIT KUNST címmel kiállítást rendez a Konrad Adenauer-Stiftung április 3-ig a Vigadó Galériában. A megnyitó ma délután öt órakor lesz.

NOEL HARDING ANTIHŐSÖK című kiállításának megnyitója ma délután hat órakor lesz a Műcsarnok Palmeházában. (Budapest XIV., Olof Palme sétány 1.) A kiállítás április 11-ig tart nyitva.

A LAKITELEK ALAPÍTVÁNY által tavaly tavasszal meghirdetett pályázatra 34-en Erdélyből, 18-an a Felvidékről, 4-en a Vajdaságból, ketten Kárpátaljáról, egy-egy résztvevő pedig Horvátországból és Argentínából jelentkezett. A pályaműveket 25 tagú – levéltárosokból, néprajzosokból, történészekből és tanárokból álló – zsűri bírálta el. A díjakat szerdán adták át a győzteseknek a budapesti Gellért Szállóban. Az alapítvány összesen 7 millió forintot fordított a pályaművek díjazására. Hazai nyertesek: I. díj (100 ezer forint): Tantalics Béla, II. díj (80 ezer forint): Czigány László, III. díj (50 ezer forint): Kövér István. A határainkon túlról érkezett győztesek: I. díj (100 ezer forint): Albert Dávid, Székelyudvarhely, II. díj (80 ezer forint): Penckóferné Punykó Mária, Beregszász, III. díj (50 ezer forint): Kovács Endre, Doroszló. A Lakitelek Emigrációs Múzeum különdíját Kurucz László (Argentína) nyerte.

Leó pápa az üllő mellett

Győri ötvösök

1743-BAN MÁRIA TERÉZIA KIRÁLYNŐTŐL Győr, ez a kedves és szorgos város némi készpénzért visszakapta középkori státusát, ismét szabad királyi város lett. Tudjuk, az ilyesmi pezsdítőleg hatott az akkori világban, és érthetővé teszi a lázas igyekezetet, amellyel a város bizonyítani kívánta érdemes voltát e címre. Ennek a luxusmegoldásoktól sem idegenkedő építkezésnek gyümölcse a háborúk és városrendezések alatt elszenvedett veszteségei ellenére is egyik legharmonikusabb barokk városképünk. Nem véletlen tehát, hogy a figyelem a barokk évében e szép, patinás és élettelli város felé fordul. A hangosabb és látványosabb ünnepi események sorában húzódik meg az a nagyon elegáns, mondhatni előkelő kiállítás, melyet *H. Kolba* Judit, a *Nemzeti Múzeum* kutatója nyitott meg, és amely május 8-ig látogatható a *Xántus János Múzeum* épületében. A kiállítást *Mészáros* Júlia, a múzeum munkatársa rendezte, nyugodtan elmondható, hogy úttörő jelentőségű módon. Az elmúlt évtizedekből nincs tudomásunk arról, hogy hasonló kísérlet egy város vezető luxusiparának bemutatására létrejött volna. (Írott formában természetesen vannak előzmények, régebbről *Divald, Mihalik, Kőszeghy, Gyárfás, Zoltay, Roth, Csatkai* munkái, úgy tíz éve *Bobrovszky* Ida *A mezővárosok XVII. századi művészete* című, tiszteletre méltó tanulmánya említhető.) Mészáros Júlia sem töretlen úton indult el tehát, hiszen a harmincas években *Jankó* László kilencvenegy győri ötvös nyomát tárta fel a levéltári anyagban. Tárgy azonban csak töredékesen fordult elő, ezen a tárlaton viszont huszonkét mester munkája vagy neve fordul elő. A kiállított darabok nagy része ismert a szakirodalomban, kevés kivétellel Kőszeghy alapvető munkájában fel is soroltatnak. Ennek a bemutatónak legnagyobb élménye az, hogy most egymás mellé kerülve, együtt láthatók. *Grotte* András, aki a XIX. századi ötvösséggel foglalkozik, a magángyűjteményekben fellelhető dokumentumok kölcsönzésében segített a rendezőnek. A megnyitó idején még nyomdában lévő tanulmány gondoskodik arról, hogy a bemutatóba fektetett energia ne vesszen el nyomtalanul, az ötvösséget, ezt a hajdan oly' népszerű mesterséget kutatók és kedvelők nem kis örömére. A tárlatnak és a majdani tanulmánykötetnek jelentős részét teszik ki az írásos dokumentumok. Szerepüket ezek akkor töltik be, ha elolvasva a mellettük lévő magyarázatot, rácsodálkozunk egy-egy ötvös vagy céh életére, tisztes vagy dicstelen cselekedeteikre. Magyarán: ezekből a holtnak nevezett betükből kirekedik a társadalmi háttér, az a mindenkori valóság, amelyben boldog őseink „*laborgattak*". Látunk céhmesteri esküszöveget, a céh hivatalos feljelentését, melyben a kardcsiszár ötvös tevékenysége ellen ágál, vagy a felsőbbség tiltását kérik,

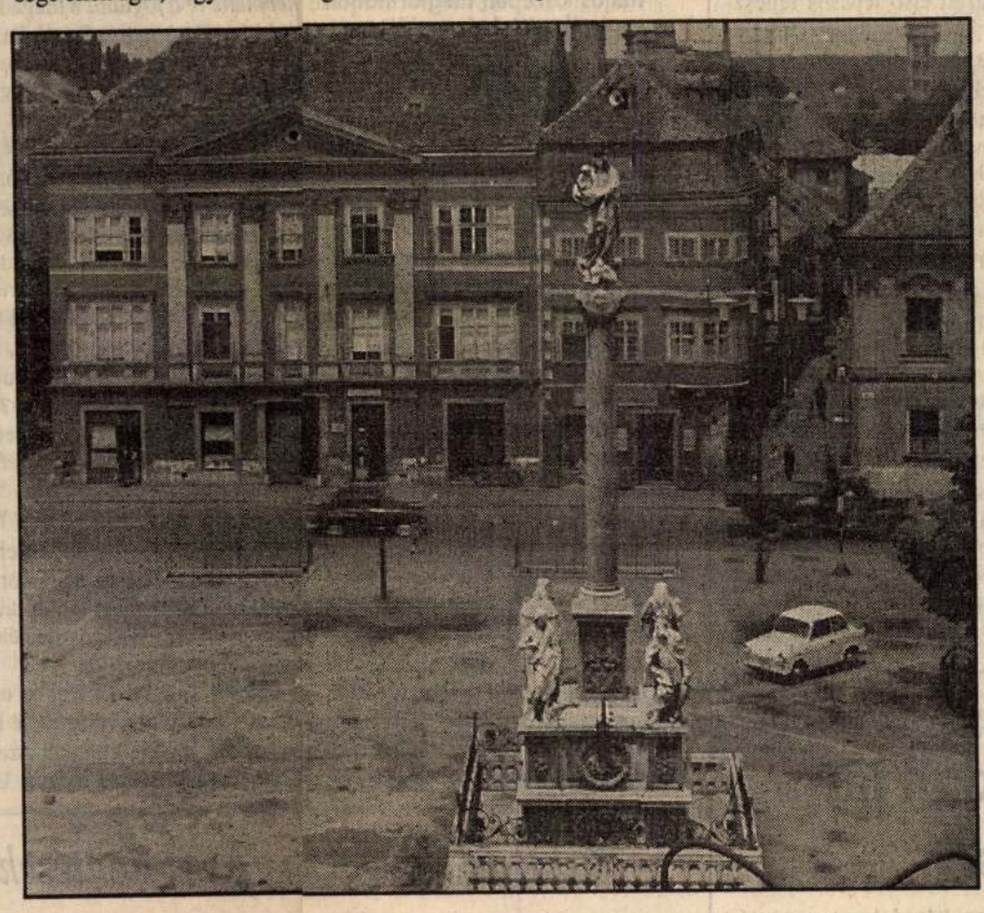

megakadályozandó a rézműves mester nemesfémmel dolgozását. Ez a Michael *Döller* különösen renitens ember lehett. 1773-ban megtiltják fenti tevékenységét, következő évben azonban az ötvösök újabb feladványban tiltakoznak személye ellen. 1795-ben is panaszos levélben szerepel az *Aranybárány* fogadóval szemben lakó mester.

A HELYTARTÓTANÁCS 1798-ban leiratban tiltja meg a mestereknek, hogy ezüstpénz megaranyozzanak. (Bonyára visszaélésekhez teremtettek ezáltal kalmat.) A *kiskapuk* keresésének és feltalálásának szinte komikus tanúja Josef *Moser* kötelezvénye, melyből kiderül, hogy a céh befogadá őt, annak ellenében, hogy nem készített remeklést (azaz nem bizonyította, hogy művészetét felkészülten képes folytatni), de ennek a hallgatólagos befogadásnak a fejében nem igényel magának helyet Győr városában. Tehát ökelme lemondott a remek piacról, de *mester úrnak* szólíttatni magát fontosnak gondolta. (Szerencséje Mosser úrnak, hogy eltávozott már ez árnyékvilágból, a mai *APEH-kopókat* nagyon érdekelné, ugyan miből élt?)

A városok céhei féltékenyen őrizték érdekszféráikat: Johannes *Waas* három remek rajzát a pesti céh 1828-ban elutasítja, pedig itt látható 1834-es örökmécse alapján igazán megfelelhetett a kor átlagszínvonalának. Inasának 1859-es rajza pedig ékesen bizonyítja, hogy *Révai* Miklós rajziskolájának szelleme az iparosfiatalság képzésében még mindig követhető. Igaz, ekkor már a korszellemhez, a divathoz képest késésben. Révai 1778 és 95 között tanított rajzot Győrben. Hagyatékából ismertek a mintakönyvek, amelyek másolásával fejlesztette növendékei ízlését. E minták alapján dolgoztak az az időtt megindított franciaországi és angliai luxusipari központokban is. Ma azt mondanánk, hogy a legmodernebb módszerrel, naprakész dokumentációval rendelkezett Révai. A kiállításnak talán egyetlen hiányossága, hogy Révai győri rajztanári tevékenységéről elfeledkezett, kinek személyére *Szabolcsi* Hedvig mai napig példaszerű, *Magyarországi bútorművészet a XVIII–XIX. század fordulóján* című munkájában találhatók utalások.

A mintalapok hatására dolgozó mesternek az alkotása az a copf talpú, két térdeplő angyallal keretelt, sugaras monstrancia, mely a kiállításon látható (Thomas Leffler). A bemutató egyik ritkasága és látványossága az a *céhláda*, mely 1748-ban készült, és az általában *Szent Eligius* ötvösvédszent helyett Leó pápa szorgoskodik az üllő mellett, fején tiarával és a hóna alatt az apostoli kettős kereszttel. Érdekes lenne kideríteni, vajon miért tértek el az országos, sőt európai gyakorlattól, és helyezték céhüket a pápa védelme alá. A láda készültének idején megörökített vezető mesterek mindegyike munkájával bizonyítja akkori megbecsültségének jogosultságát.

A XVIII. SZÁZADIG a fennmaradt emlékek tanúsága szerint az egyházak voltak a fő megrendelők. A református gyülekezet kincseiből *Pereszteghy* János nagyon szép ezüstkupája és egy *Békési* György ajándékozta *paténa* látható. Pereszteghy dolgozott a katolikus egyháznak is, mint erről két kelyhe tanúskodik. Több tárgy az egyházmegyei kincstárban vagy a templomokban őrződött meg napjainkig. A legkorábbi tárgyak azok a pecsétek, melyek az 1560-as években készültek, ugyancsak az ötvösök műhelyeiben.

A XIX. század hanyatló kézművességét, elszegényedő reprezentációját biedermeier használati kisezüstök, étkészletek, sótartók, szerény ékszerek, keresztelőajándékok képviselik.

A bencés gimnázium kitűnő és változatos gyűjteményéből kerültek ebek harmincadjára az 1663-tól összegyűjtött céhkönyvek, amelyeket 1728-ig magyarul, vagy mint Joannes Pereszteghy – aliter Eötvös – 1743-ban lemásolt szabadítólevele bizonyítja, latinul vezettek. Mária Terézia rendeletére németté válik a nyelvük, hogy 1848-ban öntudatosan újra magyarosodjék.

Történelmi okulásunkra változatos tanulságokkal szolgál a Győrben megnyílt szép kiállítás.

Kótai József

A román–magyar kultúra szolgálatában

Domokos Sámuel nyolcvanéves

Ezelőtt nyolcvan évvel született Domokos *Sámuel* a Nagyenyed melletti kis faluban, Alsófügeden. E többségében románok lakta településen töltötte gyermekkorát, és nem véletlen, hogy életét a magyar–román irodalmi kapcsolatok kutatásának szentelte. Tanulmányait az enyedi *Bethlen Kollégiumban*, majd a kolozsvári *Ferdinánd Egyetemen* végezte 1933–37 között. Magyar–román szakos hallgatóként olyan neves tanárok, mint Sever *Pop*, Nicolae *Dragan*, Yves *Augier*, Henri *Jacquier*, Bogdan *Duicá* előadásait hallgatta. Érdeklődése már korán a két nép nyelvi kölcsönhatásainak kutatása felé fordult. 1942-ben *Csuka* Zoltán lapjában, a *Láthatárban* a román kérdésről írt figyelemre méltó cikket. Életének döntő fordulata volt, amikor a negyvenes évek elején, fiatal tanárként Naszódon találkozott *Tamás* Lajos budapesti professzorral, aki érettségi elnökként utazott a nevezetes kisvárosba. Tamás Lajos biztatására írta meg doktori disszertációját a *magyar eredetű román szavakról*. Ezután következett a katonaság, 1945 tavaszán Linz, amerikai fogság. Majd kétévnyi debreceni tartózkodás után megkapta kinevezését az ELTE-re. A világon a legrégibb, ebben az évben százharminc éves román tanszék nagy elődjei Alexandru *Roman*, Gheorghe *Alexici*, Carlo *Tagliavini* munkáját folytatta együtt *Tamás* Lajossal és *Gáldi* Lászlóval.

1956-ban védte meg kandidátusi disszertációját összehasonlító folklorisztikából, a román és a középeurópai betyárballadák elemzésével. Mintegy tízéves kutatómunka után jelentette meg 1966-ban a *Román irodalom magyar bibliográfiája 1831–1965* című nagyszabású munkájának első kötetét, majd 1978-ban a másodikat, amely az 1961–1970 közötti időszakot öleli fel. Közben a levéltárakat és a könyvtárakat kutatta Octavian *Goga* román költő rendkívülien összetett és ellentmondásos életművének a tisztázása miatt. A *Madách-fordító, Ady-barát* és *Petőfi-rajongó* Goga élete második felében szélsőségesen nacionalista volt. Erről a magyar irodalom számára is kényes kérdésről írt monográfiát, *Octavian Goga, a költő és műfordító* címmel 1971-ben. Kevesen tudják, hogy a 80-as évek közepén háromrészes tanulmányt írt a *Filológiai Közlönyben*, mely elsőként elemzi a román költő magyarellenes és antiszemita írásait. Tulajdonképpen a monográfia és a tanulmány együtt olvasandó. 1977-ben ezzel a könyvével lett filológiai nagydoktor és egyetemi tanár. Ezt a könyvét 1978-ban román fordításban is kiadták.

1982-ben adta ki *A budai egyetemi nyomda román kiadványainak dokumentumai* című gyűjteményét. A román kultúra számára is felbecsülhetetlen értékű levelek, kéziratok kerültek a nyilvánosság elé. *A budai egyetem nyomdája példátlan nagylelkűséggel karolta fel a múlt század elején és később is a magyarországi nemzetiségek kultúráját*, közoktatásának tankönyvekkel való ellátását, általában az anyanyelv ápolását.

Két évvel később a *Gondolat kiadó* gondozásában jelent meg *Magyar–román irodalmi kapcsolatok* című munkája, amely a folyóiratokban közölt tanulmányokat, cikkeket gyűjtötte egy kötetbe. Így vált egyértelművé a közvélemény számára is Domokos Sámuel munkásságának sokrétűsége.

Több jeles román költő verseit rendezte sajtó alá. Tudor *Arghézi*, Lucian *Blaga*, Ion *Pillat*, Alexandru *Macedonski* verseit szólaltatta meg kiváló költőink, mint például *Áprily* Lajos, *Gáldi* László, *Franyó* Zoltán, *Kiss* Jenő, *Dsida* Jenő, *Szemlér* Ferenc, *Szilágyi* Domokos és *Lőrinczi* László segítségével. De ő maga is fordított Nicolae *Balcescu*, I. L. *Caragiale*, Ion *Agarbiceanu*, Camil *Petrescu*, Liviu *Rebreanu*, Mihail *Sadoveanu*, Martin *Preda* műveiből.

Tevékenyen részt vett a hazai román középiskolai tankönyvek írásában. Több gyűjteményes kötetet adott ki tanulók és egyetemi hallgatók számára.

Életművének fontos része a hazai románság népi hagyományainak, szokásainak, balladáinak, síratóénekeinek tanulmányozása. 1968-ban adta ki *Vasile Gurzau magyar és román nyelvű meséi* című négyszáz oldalas könyvet. E rendkívül érdekes, két nyelven mesélő parasztember egyedülállót alkotott a két népmesekincsének határán. Domokos Sámuel érdeme, hogy időben felfigyelt erre a tehetségre, és sikerült átmentenie egy eltűnőben lévő, a valóság és a fantasztikus között lebegő mesevilágot. Számtalan cikket és tanulmányt közölt a román folklórral kapcsolatban francia és német nyelven is.

Közel fél évszázados egyetemi oktatói tevékenysége alatt a hazai román ifjúság értelmiségének nagy részét oktatta. Keze alól kerültek ki a romanisztika kérdés olyan szakértői, mint például *Szász* Zoltán és *Lipcsey* Ildikó.

1983-ban emlékkötetet adott ki tiszteletére a román tanszék, Nagy Béla irányításával. Neves magyar és román tudósok, írók méltatták a egyetemi tanár és a tudós munkásságát.

A nyolcvanéves Domokos Sámuel életműve követendő példa minden annyiunk számára, akik Közép-Európában egymásra figyelve, kölcsönös tiszteletben szeretnénk élni.

Sz. Farkas Jenő

A HÉT FILMJE

Drakula

NEM MEHETÜNK EL szó nélkül és könnyedén legyintve a hét feltehetőleg legtöbb nézőt vonzó bemutatója mellett. Sok szempontból is érint bennünket a vámpírlegenda és annak új feldolgozása, még ha – szerencsére – nem is véresen. A filmtörténet tanúsága szerint a *Drakula-történet* első mozgóképes feldolgozása 1921-ben hazánkban készült, egy évvel megelőzve a világhírű német *Murnau* kísérletét. Sajnos a kópia a magyar némafilmek sorsára jutott, elpusztult, föllelhetetlen. A vérszipoly máig legjelesebb megformálója szintén hazánkfia, *Lugosi* Béla volt az 1930-as amerikai változatban. Szegény aztán nem is tudott szabadulni e szerepkörtől. A történet legújabb variációja jórészt Erdélyben játszódik. Igaz, némi nehézséget okoz a rendezőnek Transsylvania és Románia megkülönböztetése – nevetéssel elegy felháborodást váltva ki ezzel a nézőtéren –, de hőseit utaztatva kétszer is megemlíti, sőt a térképen meg is mutatja Budapestet. Nem csupán az amerikai néző topográfiai ismerteit bővítik ezzel az alkotók, de *„hatásosan"* reklámozzák világkiállításra készülő fővárosunkat is.

A hála és köszönet szavai után nehéz a filmről szólni. Nem elsősorban a meghatódottság miatt, hanem azért, mert nincs kínosabb élmény, mint egy unalmas horrortörténet. Az el-elbóbiskoló nézők önmagukat próbálják ébren tartani, miközben a vásznon ömlik a vér, vámpírfogak nőnek ki és vissza, s bravúrosan kivitelezett szörnymetamorfózisokat látunk. Hiába azonban a legtökéletesebb trükk, méla unalom üli meg a nézőteret. Mindez azért is meglepő, mert a rendező, *Francis Ford Coppola*, a populáris film egyik legjelentősebb megújítója, az egész új-Hollywood – *Spilbergtől Lucason* át *Miliusig* – az ő köpönyegéből, *Keresztapájából* bújt elő. Tiszta, áttekinthető cselekményvezetés, feszes dramaturgia, sajátos feszültségteremtés jellemezte műveit. Mostani filmje éppen ezen erényekkel marad adós.

A forgatókönyv Bran *Stokernek* a múlt század végén megjelent regénye alapján készült. Eszerint Drakula történelmi személy, XV. századi erdélyi várúr. Részt vesz 1462-ben a török elleni harcban, és legyőzi a pogányokat. A törökök azonban halálhírét költik, mire szerelme vízbe veti magát. Hazatérve nemcsak a személyes tragédiával kell szembenéznie, hanem azzal a ténnyel is, hogy az egyház nem akarja eltemetni az öngyilkos leányt. A várúr fellázad Isten ellen, a sátánt hívja segítségül, és ennélfogva vámpírrá változik. A történet e rövid felvezetés után négyszáz év múlva folytatódik. Az örök életű Drakula grófot telekspekulánsként látjuk viszont. Londonból érkezik hozzá üzletet kötni egy fiatal ügyvéd. Az ifjú véletlenül megmutatja menyasszonya fényképét, akiben a várúr egykori kedvesét ismeri fel. Mi sem természetesebb, hogy fehér farkas alakjában Londonba oson, és követhetetlen és motiválatlan epizódok után egymásba szeret az immár fiatal vámpír és a szűzies menyasszony. De összeáll az üldöző csapat is, élén a sértett, de jó szándékú exvőlegénnyel, valamint egy lélekbúvárral. Az üldözöttek és az üldözők visszatérnek Erdélybe, ahol sor kerül a végső leszámolásra. Nehezíti a dolgot, hogy Drakulát csak úgy lehet elpusztítani, ha karót döfnek a szívébe, és levágják a fejét…

Coppola értelmezésében a történet mélylélektani ihletettségű *melodráma*, de mondhatnánk egyszerűen szerelmi történetnek is, amelyen kissé furcsa díszként függenek a horrorelemek. *Az ártatlan ifjú hölgy a józan, kispolgárian merev ügyvéd helyett a szellemi szabadfoglalkozású Drakulába szeret bele*, aki hol fehér, hol szürke farkasként jelenik meg, de láthatjuk fiatalemberként, aggastyánként, aztán szörnyként is. Ki tudna ellenállni ekkora változatosságnak, férfiúi sokarcúságnak? Nem hivatkozhatunk a józan észre, hiszen a női lélek kiismerhetetlen, a szerelem pedig *„örök harc és nász"*, melyet *„véres húskapcsok óvnak"*.

Nem is az a legbosszantóbb, hogy vérből, szerelemből, halálból és erőszakból lélektani közhelymasszát gyúr a rendező, ehhez hozzászokhattunk az amerikai filmekben. De ráadásul meg is újítja filmes látásmódját. Most ért el Hollywoodba az a korosodó, de mindig tetszetős esztétikai tétel, amely szerint nem a valóság illúzióját kell nyújtani, hanem az illúzió hordozza a valóságot. Ebből következik az új jelszó: *műterem az egész világ*! Állandóan érezzük, hogy díszleteket látunk, hogy felépítették a mese kedvéért a Kárpátok vonulatát, a gótikus kastélyt és a XIX. századi Londont, hogy modellvasút szeli át Európát. (Hasonlóval találkoztunk *Scott* Kolumbusz-eposzában is.) Ennek a módszernek köszönhetően a rémségek nem okoztak izgalmat, a átváltozásokat annak látjuk, amik: technikai trükköknek.

NEM KEDVEZ a koncepció a színészi játéknak sem A Drakulát alakító Gary *Oldman* helyett maszkmesterek játszanak: a főszereplő talán még fehér farkasként a legmeggyőzőbb. Winona *Ryder* előbb légiesen áttetsző lányka, később vámpírszeretőjéért küzdő amazon. Antony *Hopkins* – a legnagyobb név a szereplők közül – most is lélektanászt alakít, de ezúttal nem őrültet, legfeljebb kissé egzaltáltat.

A vámpírfilmek kedvelőinek ne vegye el a kedvét a *Drakula-film* fiaskója. Hollywoodban az idén hárman is nekifutnak a *Frankenstein*-történetnek, köztük Coppola is, aki Mary *Shelley* regényét viszi vászonra…

Szabolcs Imre

(Hollandia-Pays-Bas) ■ LENKEY TÓTH Péter (Magyarország-Hongrie) ■ LE K'DAR (Franciaország-France) ■ LE PARK, Martha (Franciaország-France) ■ LEBEL, Luis (Franciaország-France) ■ LORA-TOTINO Arrigo (Olaszország-Italie) ■ LUGOSSY Mária (Magyarország-Hongrie) ■ LUX Antal (Németország-Allemagne) ■ LENKEY-TÓTH Péter (Magyarország-Hongrie) ■ MAGGI, Ruggero (Olaszország-Italie) ■ MARTIN, Guy (Franciaország-France) ■ MATZON Ákos (Magyarország-Hongrie) ■ MAUMI, Alexis (Franciaország-France) ■ MEDINI, A. (Olaszország-Italie) ■ MEYER Georg (Németország-Allemagne) ■ MERCIER, Patrick (Franciaország-France) ■ METZ Éva (Magyarország-Hongrie) ■ MIRANDA, João (Portugália-Portugal) ■ MIRO, Antoni (Spanyolország-Espagne) ■ MÓDER Dezső (Magyarország-Hongrie) ■ MOLNÁR István (Magyarország-Hongrie) ■ MOLNAR Vera (Franciaország-France) ■ MUNIER, Henri (Franciaország-France) ■ NAGY Pál (Franciaország-France) ■ NEADERLAND, Louise (Egyesült Államok-États-Unis) ■ NEM'S Judith (Franciaország-France) ■ NORMAND, Claude (Franciaország-France) ■ ÓCSAI Károly (Magyarország-Hongrie) ■ OLAJOS György (Magyarország-Hongrie) ■ O. OLBRICH, Jürgen (Németország-Allemagne) ■ PADIN, Clemente (Uruguay) ■ PAGES, Robert (Franciaország-France) ■ PAPP Tibor (Franciaország-France) ■ PASQUALETTI Zsófia (Magyarország-Hongrie) ■ PATAKI Tibor (Magyarország-Hongrie) ■ PÁL Csaba (Magyarország-Hongrie) ■ PAWELZIK, Heide (Németország-Allemagne) ■ PÉLI Mandula (Magyarország-Hongrie) ■ PICCIONI, Piero (Olaszország-Italie) ■ POHLMAN, Mathias (Németország-Allemagne) ■ RÁCZ György (Magyarország-Hongrie) ■ RAINER, Walter (Ausztria-Autriche) ■ RECEVEUR, Roland (Franciaország-France) ■ REGEN, Stephanie (Egyesült Államok-États-Unis) ■ SABATIER, Louis (Franciaország-France) ■ SASSON, Daniel (Olaszország-Italie) ■ SAVOI, Alba (Olaszország-Italie) ■ SEIGEL, Judy (Egyesült Államok-États-Unis) ■ SORG, Christian (Franciaország-France) ■ SÓS Evelin (Magyarország-Hongrie) ■ SÓVÁRADI Valéria (Magyarország-Hongrie) ■ STRIK, Richard (Németország-France) ■ STROE Krisztián (Magyarország-Hongrie) ■ SZÉCHY Bea (Magyarország-Hongrie) ■ SZILVITZKY Margit (Magyarország-Hongrie) ■ SZUNYOGH László (Magyarország-Hongrie) ■ SWATERS, Brigit (Hollandia-Pays-Bas) ■ TILLESS Béla (Magyarország-Hongrie) ■ TINÉ, Jean-Paul (Franciaország-France) ■ TRESTIOREANU, Roxana (România-Roumanie) ■ UDVARI Hajnalka (Magyarország-Hongrie) ■ URAI Erika (Magyarország-Hongrie) ■ VANTIER, Roger (Franciaország-France) ■ VITACCHIO, Alberto (Olaszország-Italie) ■

Les organisateurs: *Tibor Almási (historien d'art) Joseph Kadar (artiste) Ilona Kiss (artiste) Judith Nem's (artiste)*

Livres-Objets

1. GYŐRI NEMZETKÖZI LIVRES-OBJETS BIENNÁLÉ

HONGRIE • 1997

XÁNTUS JÁNOS MÚZEUM

MEGHÍVÓ

A XÁNTUS JÁNOS MÚZEUM
szeretettel meghívja Önt és művészetszerető barátait az

ELSŐ GYŐRI NEMZETKÖZI LIVRES-OBJETS BIENNÁLÉRA

mely 1997. május 1-től 1997. június 1-ig lesz látható
a Rómer teremben (Nefelejts köz).

A kiállítást **Dr Hann Ferenc** művészettörténész,
a Művészeti Akadémia tagja nyitja meg
1997. május 1-én 17 órakor.

XÁNTUS JÁNOS MÚZEUM
9201 GYŐR, SZÉCHENYI TÉR 1 – T : 96/310-329

ALMER Zsuzsa (Magyarország-Hongrie) ■ ÁRVA Ilona (Magyarország-Hongrie) ■ BAUER István (Magyarország-Hongrie) ■ BARABÁS Márton (Magyarország-Hongrie) ■ BARES, Jean (Franciaország-France) ■ BÁLINT Ádám (Magyarország-Hongrie) ■ BÁNYAI István (Magyarország-Hongrie) ■ BERGMAN, Cecilia (Svédország-Suède) ■ BERTOLA Carla (Olaszország-Italie) ■ BITZAN, Ion (România-Roumanie) ■ BLAZY, Bernard (Franciaország-France) ■ BOLLE, Catherine (Svájc-Suisse) ■ BONNOT, Jacques (Franciaország-France) ■ BONVIER, Roger (Franciaország-France) ■ BRACAVAL (Franciaország-France) ■ BULATOV, Dmitry (Oroszország-Russie) ■ BUTAK András (Magyarország-Hongrie) ■ COHEN, Ryosuke (Japán-Japon) ■ COITA, Nistor (România-Roumanie) ■ COLLARO, David (Franciaország-France) ■ CSÁJI Attila (Magyarország-Hongrie) ■ CSERNIK Attila (Jugoszlávia-Yougoslavie) ■ CZEIZEL Balázs (Magyarország-Hongrie) ■ DAMÓ István (Magyarország-Hongrie) ■ DEBREIX, Gásteo (Brazília-Brésil) ■ DELLAFIORA, David (Anglia-Grande-Bretagne) ■ DELSALLE, Alain (Franciaország-France) ■ DIOTALLEVI, Marcello (Olaszország-Italie) ■ ELŐD Ágnes (Magyarország-Hongrie) ■ ERDÉLYI Eta (Magyarország-Hongrie) ■ ÉZSIÁS István (Magyarország-Hongrie) ■ FABRE, André (Franciaország-France) ■ FARINE, Jacques (Franciaország-France) ■ FRÖBERG, Dan (Svédország-Suède) ■ FENYVESI TÓTH Árpád (Magyarország-Hongrie) ■ GARNIEL, David (Franciaország-France) ■ GAYOT, Alain (Franciaország-France) ■ GONZALEZ, Marisa (Spanyolország-Espagne) ■ GREGOTTI-MAGNI Carmen (Olaszország-Italie) ■ GROBEL, Yves (Franciaország-France) ■ GULYÁS Judit (Magyarország-Hongrie) ■ HAÁSZ Ágnes (Magyarország-Hongrie) ■ HACKENBERG, Truus (Hollandia-Pays-Bas) ■ HARASZTŸ István (Magyarország-Hongrie) ■ HARMATI Zsófia (Magyarország-Hongrie) ■ HEIBEL, Axel (Németország-Allemagne) ■ HOFFMAN, Fritz (Németország-Allemagne) ■ HORVÁTH László (Magyarország-Hongrie) ■ HUBER András (Magyarország-Hongrie) ■ HUTTER, Heinrich (Németország-Allemagne) ■ JACKSON, Sarah (Kanada-Canada) ■ JENSEN K., Frank (Dánia-Danemark) ■ JOLÁTHY Attila (Magyarország-Hongrie) ■ KÁDÁR Katalin (Magyarország-Hongrie) ■ KISS Ilona (Magyarország-Hongrie) ■ KOVÁCS Péter Balázs (Magyarország-Hongrie) ■ KOVÁCS Borbála (Magyarország-Hongrie) ■ KŐ Pál (Magyarország-Hongrie) ■ KÖBLITZ Brigit (Magyarország-Hongrie) ■ KRÉHER Péter (Magyarország-Hongrie) ■ LABORCZ Flóra (Magyarország-Hongrie) ■ LACKÓ Anita (Magyarország-Hongrie) ■ LAUGIER, Brig (Franciaország-France) ■ LÁSZLÓ Bandy (Magyarország-Hongrie) ■ LECOFFRE, Pierre (Franciaország-France) ■ LEHR, Liesbeth

VÁROSI
MŰVÉSZETI
MÚZEUM
KÉPTÁRA

MEGHÍVÓ

VÁROSI MŰVÉSZETI MÚZEUM KÉPTÁRA
9021 GYŐR, KIRÁLY U. 17.

GYŐR, városi múzeum

A VÁROSI MŰVÉSZETI MÚZEUM
TISZTELETTEL, SZERETETTEL MEGHÍVJA
ÖNT ÉS CSALÁDJÁT

A 90- ES ÉVEK,

ÚJ GYŰJTEMÉNY A VÁROSI MŰVÉSZETI MÚZEUMBAN

CÍMŰ KIÁLLÍTÁS MEGNYITÁSÁRA

1999. JANUÁR 16- ÁN,
11 ÓRÁRA

A VÁROSI KÉPTÁRBA
(ESTERHÁZY- PALOTA,
9021 GYŐR, KIRÁLY U. 17.).

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA:

DR. BEKE LÁSZLÓ
A MŰCSARNOK FŐIGAZGATÓJA

MEGTEKINTHETŐ:

1999. JANUÁR 16- TÓL MÁRCIUS 7- IG,
HÉTFŐ KIVÉTELÉVEL NAPONTA 10- TŐL 18 ÓRÁIG.

XII

GYŐR. A BENCÉSTEMPLOM FŐHOMLOKZATA.
Die Hauptfassade der Benedictiner Kirche. — Győr. Facciata principale del Duomo.

Szépművészeti
1943. 8. 27.

XIII

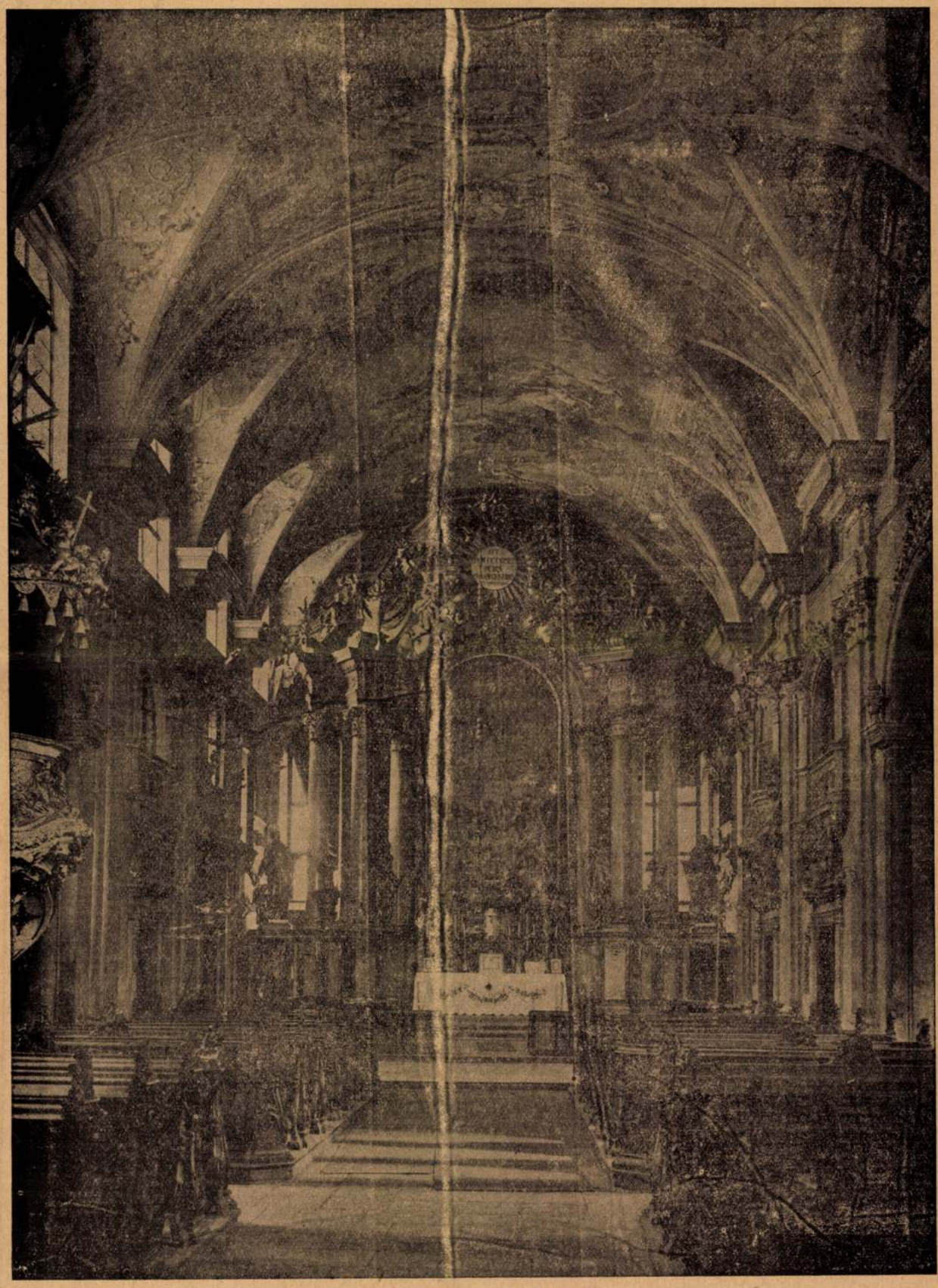

GYŐR. BENCÉS TEMPLOM BELSEJE.
Das Innere der Benedictiner Kirche. — Győr. Interno del Duomo.

Győri bencés templom

SZIGLIGET

Várrom

Kézr VV 1869, 598.l.

Győri bencések temploma

Hány Gyula rája

Repr.

Om TV 477. l.

A városháza

A Frigyszekrény. (Glück J. fényképe)

előttem és nálamnál följebb való tisztviselőknek igaz leszek és parancsolatjoknak tehetségem szerint eleget tenni igyekezem, ezen Győr városát és annak igazságát oltalmazni fogom, titkát az városnak az én koronás királyom ellenségének ki nem jelentem, sőt inkább ha mi kárát hallom az városnak azt bemondom...»

A győri polgárok ezt a fogadalmat híven megtartották és talán nincs még egy magyar város, amely annyit köszönhetne a falai között lakóknak, mint Győr. Ezt hirdeti az impozáns méretű gyönyörű városháza is. Bisinger József üvegesmester 1843-ban halt meg és amikor végrendeletét felbontották, kiderült, hogy teljes vagyonát, 86,427 forintot, továbbá értékes részvényeit és két ingatlanát a városra hagyta. Ezt a vagyont Győr olyan féltő gonddal őrizte és kezelte, hogy a háború utáni devalváció sem okozott benne kárt. Ez talán az egyetlen összeg Magyarországon, amely nem értéktelenedett el. A hagyaték nagyságára jellemző, hogy a városháza csak a kamataiból épült fel 1896-ban, körülbelül egymillió korona költséggel.

A mindenkori polgármester szobája előtt régi zenélő óra áll. Jó ismerősünk ez Jókai «A lőcsei fehérasszony» című regényéből. Nagy szerepe van ott a lefejeztetés előtti utolsó éjszakán. Nincs ember, aki meg tudná mondani, miképp került ez az óra a városházára, de azért szeretetteljes kegyelettel őrzik. 1809 óta némán áll a helyén, mert zenélő szerkezetét a francia katonák magukkal vitték.

1809 júniusában ugyanis Napoleon mostoha fia, Eugéne Beauharnais, Olaszország alkirálya, seregei élén elfoglalta Győrt. A franciák először barátilag bántak a város lakosságával. Marmont tábornok például a kórház főorvosának ajándékozta ezüstvégű sétabotját, mert megsebesült hadsegédjét gondos ápolásban részesítette. Nemsokára maga Napoleon is megérkezett s a ma is épségben álló Bezerédj palotában szállt meg. A császár másnap délelőttre magához rendelte a város fejeit, hogy megbeszélje velük a magyar álmok megvalósulását. Kora reggel azonban mást gondolt, Schönbrunnba utazott és ettől a pillanattól kezdve megváltozott a helyzet Győrött. A francia katonák sanyargatták a város lakosságát és minduntalan újabb hadisarcokat vetettek ki rájuk. A karmeliták perjelének feljegyzéseiben olvashatjuk, hogy majdnem kétmillió forint kár származott a rombolásokból és az úgynevezett szabad rablásokból.

*

Győrt a régi házak városának is nevezhetnők. Barokk házai, festői szépségű loggiái, a pesti Tabánra emlékeztető romantikus sikátorai, ma már mind védett műemlékek. Emléktábla jelöli azt a házat, ahol a két Kisfaludy töltötte tanulóéveit. Kovács Pálnak, a «Hazánk» szerkesztőjének szülőházát ugyancsak márványtábla jelzi, akárcsak Richter Jánosét, a világhírű muzsikusét, aki szintén a város szülötte. Egy pici téren az első magyar ujságíró, Ráth Mátyás emlékét hirdeti egy kút. A Húspiac arról beszél, hogy 1598-ban

Szigeti részlet

«becsületes» ember, aki megígérte, hogy az ördögöt palackba zárva egyenesen tisztes házába fogja szállítani. Az ördög szövetségesei ezt az alkalmat használták fel aztán arra, hogy a városban egymás után kövessék el gazságaikat. Végül is elfogták és kivégezték őket, Seregély István kivételével, akit arra ítéltek, hogy százötven darab körmöci aranyért emeljen szobrot Szent Mihálynak, az ördög legyőzőjének.

A szobor körül ebben az időben még temető volt. Valahol itt alussza örök álmát Korponay Jánosné Garamszeghi Géczy Julianna, a «lőcsei fehérasszony», akit Győrben fejeztek le. Gróf Hardeck, Győr városparancsnoka is itt került a vesztőhelyre, miután 1594-ben árulásával Szinán basa török seregeinek kezére játszotta a várost.

*

Ércesen szólal meg most a székesegyház toronyórája, amely arról nevezetes, hogy nemcsak a negyedeket üti, hanem minden egész órát kétszer jelez. Valamikor ügyet sem vetettek rá a győriek, amíg nem okultak a főbíró esetéből. A fia tilosba járt egy este. Az arra járó őrök, mint besurranó tolvajt elfogták. A fiú vállalta a vádat, mert csak így menthette meg kedvese becsületét. A főbíró a tanács tagjaival halálra ítélte a fiát, de utána a királyhoz fordult kegyelemért ; a király pedig, mikor megtudta a valót, pecsétes írásban rendelte el a megkegyelmezést. Az apa elhatározta, hogy kemény leckében részesíti a fiát : parancsot adott a kivégzésre és úgy tervezte, hogy csak az utolsó pillanatban mutatja fel a királyi rendeletet. Három órára volt kitűzve a kivégzés ; a székesegyház toronyórája el is ütötte szépen a hármat, de a főbíró azt hitte, hogy csak a harmadik negyedet jelzi. Mire ráébredt tévedésére, fiának a feje már a porba hullott. Azóta kétszer üti az órát a győri toronyóra.

*

A XVII. század végén Győr olyan erőteljes fellendülésnek indult, hogy lakosainak száma szinte napról-napra növekedett. A tanács viszont vigyázott a városra és polgáraira. Nem volt könnyű dolog győri polgárnak lenni. Alaposan kikérdezték, utána jártak a dolgainak és csak akkor iktatták be polgáraik sorába, ha mindent rendben találtak. Ezért az eljárásért hat forintot kellett fizetni, ami abban az időben tekintélyes összeg volt. Mindezek után pedig a város tanácsa előtt le kellett tenni a fogadalmat, amely így hangzott : «Esküszöm az élő Istenre, ki Atya, Fiú és Szentlélek, teljes szent Háromság, egy bizon Istennek, boldogságos asszonyunk szűz Máriának és Istennek minden szentinek, hogy ezen Győr városában Istenem után az én koronás királyomnak, azután Győr városa birájának és városi esküdt uraiméknak és több

Régi utca

A bencés templom (1635)

itt tűzte karóra Ali Mahmud basa török várparancsnok fejét a vár visszafoglalója, Schwarzenberg Adolf herceg.

Győr egyik legrégibb és legszebb háza az 1703-ban épült Rozália-ház. Az úgynevezett Apáturház erkélyén az 1638-as évszám egy másik lebontott házról került rá. Ma szeminárium. Mellette emelkedik a régi városháza épülete. Még láthatók benne a régi kínzókamrák, ahol a hóhér hatféle kínzóeszközt alkalmazott a vallomások kicsikarására.

*

A szeminárium mögött emelkedik Győr leggyönyörűbb barokk műemléke, a Frigyszekrény. 1729-ben történt, hogy III. Károly király katonája, Weingassner György, Weingartner néven kétszer kötött házasságot. A hamis név használatát és a kettős házasságkötés bűnét még azzal is tetézte, hogy őreit megtámadta és megszökött. A jezsuiták kolostorába menekült és a páterek nem voltak hajlandók kiadni a szökevényt a katonai hatóságoknak. Emiatt a kolostor ostromzár alá került. Sinzendorff bíboros-püspök a jezsuiták nehéz helyzetén úgy akart könnyíteni, hogy Úrnapján a körmenet résztvevői közé csempésztette be a szökött katonát, hogy az a püspökvárba kerüljön. Weingassnert, mint ministránst vitték magukkal, de a katonai őrök felismerték és hozzárohantak. Általános dulakodás kezdődött, miközben az egyik katona a pap kezéből kiverte az Oltáriszentséget, amelynek tartója darabokra tört a földön, a szent ostya pedig kiesett belőle. III. Károly szigorú vizsgálatot rendelt el ebben az ügyben. A szökevénynek megkegyelmezett, a botrány okozóit pedig súlyosan megbüntette. Isten haragjának megengesztelésére elrendelte, hogy udvari tervezője, Albrecht Konrád Adolf művészi emléket emeljen a botrány színhelyén. Albrechtnek Giovanni Giuliani olasz szobrászművész, Donner Rafael tanítómestere segédkezett. A szobormű tetején két angyal aranyozott frigyszekrényt tart, amelyben a sárba tiport szent ostya részecskéit és a jezsuiták által megszentelt földet helyezték el.

*

A frigyszekrény előtt elhúzódó utcát Jedlik Ányos bencés tanárról nevezték el. Itt élt és dolgozott a mult század hatvanas éveiben azon a gépezeten, amely a világ első elektromos motorja volt. Találmányát azonban ismeretlen okokból nem hozta nyilvánosságra. Még jelentékenyebb felfedezése volt a dinamógép, amelynek szerkesztésére hat évvel előbb jött rá, mint Werner Siemens német mérnök, akinek nevéhez fűződik a dinamó feltalálásának dicsősége. A budapesti egyetem ma is őrzi Jedlik dinamójának modelljét és használati utasítását.

Győrött diákoskodott (1830) Frankenburg Adolf, az «Életképek» későbbi szerkesztője. Eminens diák volt mindaddig, amíg meg nem érkezett Kröning igazgató úr, német színtársulatával. A színjátszók között a mecénás szerepét töltötte be Frankenburg, a jómódú fiatalember, aki az egyik művésznő, Wágner kisasszony

Szilágyi Ödön: A hason folyó város
Tükör 1942. 1. 7.

kegyeiért esdekelt. Nyár derekán, amikor az első boldog csókot váltotta szerelmesével, fekete pecsétes levelet kapott: meghalt az édesapja. A szerelem így véget ért, anélkül, hogy megkezdődött volna, de Frankenburg már eljegyezte magát a művészettel. Amikor néhány hónap mulva visszatért a városba, már Fülöp János magyar társulata játszott a színházban. Harmadnapra halálosan szerelmes lett a társulat tizenhat éves tagjába, a gyönyörű Hivatal Anikóba, aki később Lendvay Márton felesége lett. Természetesen ez is plátói szerelem volt, amint «Őszinte vallomásaiban» írja: «Számtalanszor mondá, ha hevertem lábainál, hogy szeret, igen szeret és hogy éppen ezért akar szent és tiszta emléket visszahagyni szívemben, ha válnunk kell.» Ez csakhamar bekövetkezett. A társulat tovább ment Komáromba és a fiatalok érzékenyen búcsút mondtak egymásnak. Frankenburg csak néhány napig bírta a győri életet Hivatal Anikó nélkül. Egy éjszaka megszökött a városból, Komáromba utazott és felcsapott vándorszínésznek.

Győrött egyébként a színjátszás régen szerető otthonra talált. Már 1742-ben játszottak színházat német társulatok a Fehér Bárány fogadóban, 1768-ban pedig felépült fából az első színház. Később ezt az árvíz tönkretette és ekkor a város kávéházának tulajdonosa, Reinpacher József felépíttette a kőszínházat. A franciák 1809-ben istállót csináltak belőle és így a színház teljesen tönkrement, olyannyira, hogy Kovács Pál a «Hazánk» hasábjain 1847-ben lebontását követelte. Ennek ellenére a roskadozó színház csak néhány évvel ezelőtt került csákány alá. Egyelőre a Kultúrházban tartják a színielőadásokat, de rövidesen a város egyik legszebb helyén, a Bisinger-park szélén, felépül Thália új csarnoka.

Mint ahogy Győr folyton épül és szépül, alkalmazkodva a mai idők iramához. Győr ma az ország második gyárvárosa. 1939-ben Budapest gyáripari termelési értéke másfél milliárd pengő volt. Utána kilencvennyolc millió pengővel Győr következett. Az idén ezek a termelési adatok jelentős mértékben megnövekedtek, hiszen a város lakosságának kilencvenhat százaléka él iparból és kereskedelemből, az őstermelők száma pedig mindössze négy százalék.

*

Búcsúzásul megállok a kis sziget kristálytiszta medencéje előtt, amely mellett, az ég felé szökkenő hatalmas hősi emlékmű tetején, lobogva ég a fáklya. Füstje töretlen egyenességgel száll fel a mennyei magasságokba az elesett hősökhöz. Hírül viszik neki, hogy ott lent a földön kegyelettel adóznak emléküknek és hálájukat azzal róják le, hogy lankadatlan munkakedvvel dolgoznak az erős, boldog, nagy Magyarországért.

A hősi emlékmű

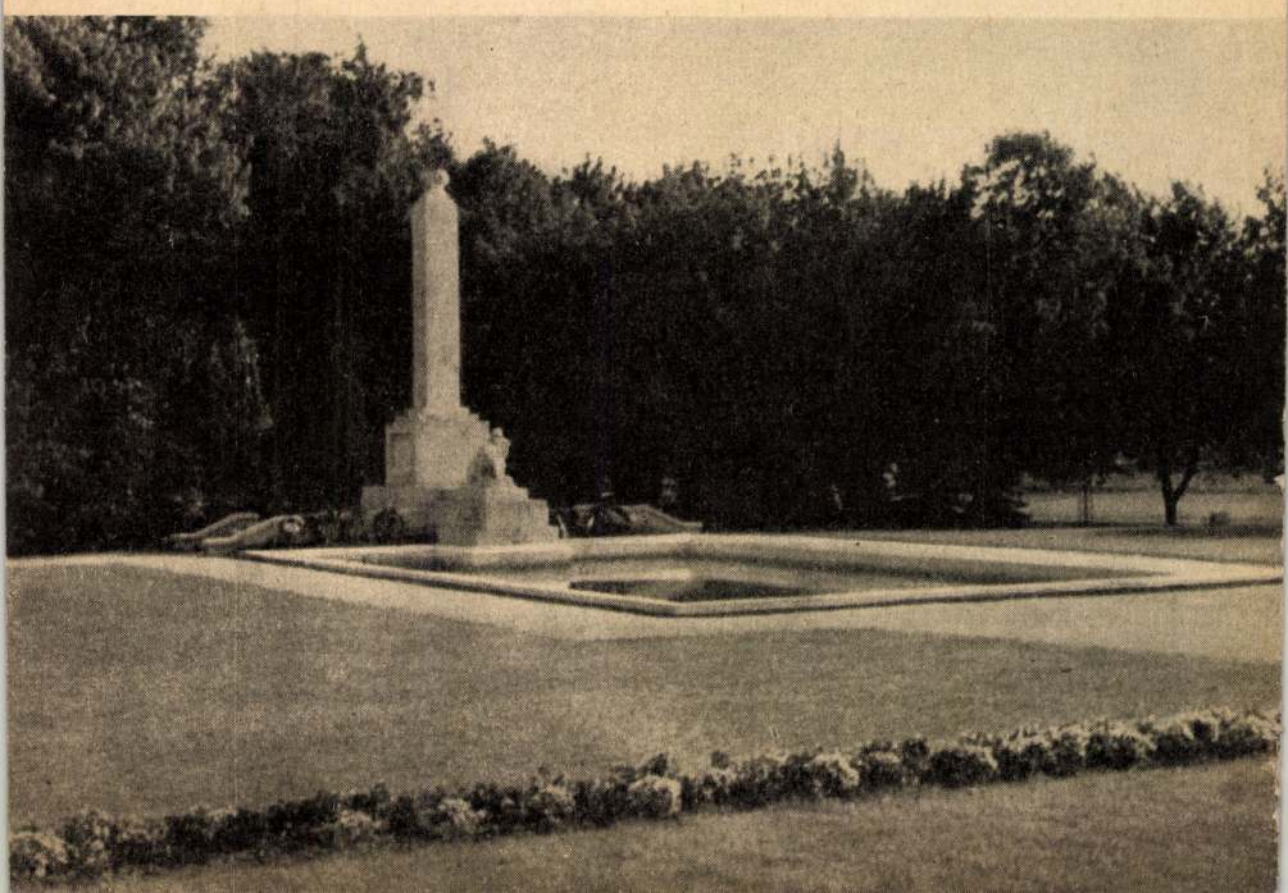

267 **Hutchinson, E.** The clear mirror. A pattern of life in Goa and in **Indian Tibet.** Whit 13 plates. Cambridge. 1936. cloth. 4.50

268 **Illuminatenorden.** Einige Originalschriften dieses, welche bey dem gewesenen Regierungsrat Zwack... 1786 vorgefunden worden. Mit mehreren Tabellen als Beilagen, München, 1787. Hldr. 12.—

269 **Imprimatur.** Ein Jahrbuch für Bücherfreunde. 1930. Hg. von der Gesellschaft der Bücherfreunde zu Hamburg. Mit Abbildungen Tafeln, Schriftproben u. s. w. 4° Hamburg, Ln. 6.—

270 **Jablonski, D. E.** Christliche Predigten über verschiedene auserlesene Sprüche. 5 Teile (in 1 Bd) 4° Berlin, 1726. Hp. 3.60

271 **Jacob, P. L.** Amante et mére. 2 tomes. Bruxelles, 1839. 4.—

272 **Jacobsen, J. P.** sämtliche Werke. Mit Portrait. Lp.: Insel V. Dünndruckpapier 877 S. Orig. Ln. 4.—

273 — Niels Lyhne. Mit Buchschmuck v. Worspede, Jena: Diederichs, 1904. Pgmt. 4.—

274 — Gedichte. Übertr. v. E. Federn. Geleitwort v. Gabriele Reuter. Taschenformat. Berlin, 1907. Orig. sehr hübscher Lederbd. 4.—

275 **Jankó János.** A magyar halászat eredete. gr. Zichy J. elöleges beszámolójával. 565 ábrával. — Herkunft der magyarischen Fischerei. Mit 565 Figuren. 4° Bp. u. Lp. 1900. 634 S. 12.—

276 **Jaeger, Julie u. J v. Wolzogen.** Italienische Renaissancegewänder, umgestaltet für neue Frauentracht. 2 Hefte mit je 12 Tafeln. Jena: Diederichs, 1910. 6.—

277 **Jósika Miklós** Mügge Th. Toussaint. Ford. J. M. 8 köt. Pest: Heckenast 1844-45. Ered. borítékokkal. 10.—

278 — Második Rákóczi Ferencz. Pest: Heckenast, 1861. kis 8° 6 k.-ben er. piros v. 4.—
1. kiad. Ritka. Szép példány.

279 — Jósika István. Regény. 3 köt. Pest, 1847. v. Első kiadás. 6.—

280 — Két élet. Szeszélyes reg. 2 köt. Pest: Heckenast, 1862. v. 4.—

281 **Kákay Aranyos.** Politikai Társadalmi Tragico-Humoristikus Krónikája. Pest, 1869. 386 l. Ered. vszköt. 5.—
Trefort A. aláírásával a címlapon.

282 **Kalapátsis György.** (Szeitz Leo) Mas is igaz magyar. Mohilóban, 1789. eszt. 214 l. és 1 lev. 4.—
Tartalmából: „Bod Péter és Ember Pál embertelenségérül s Tsalóka Péterségérul. — A X. század a setétség sekuluma? — Protestánsok hamis vádolásai. — A német Aufglerungszfantasztákról. — Egy kis ápologyia a jézsoviták mellett és toldalékként latinul: G. Szétsényi, Steph. Batori Sig. Rákóczi pro jesuitis. l. a 354. számot.

283 **Kemál Atatürk.** (Gázi Musztafa Kemál) Fél évszázad Törökország történelméből. Irta Mikusch D., ford. és részben írta Horváth B. Bp. 1937. 199 l. 4.—

284 **Karácsony J.** A hamis, hibáskeltü és keltezetlen oklevelek jegyzéke 1400-ig. Bp. 1902. XI. 143 l. 3.—

285 **Kármán József** müvei. Kiadja Abafi L. 2 k. Bp. (Aigner, Nemzeti Kvtár) 1879. 2 ered. v. 4.50

286 **Kármeliták. P. Antal.** A győri Kármelita-rendház 200 éves története. 1697—1897. Képekkel. Győr, 1897. v. 2.—

287 **Kassner, R.** Motive. Essays. Benlin, Hpgmt. 190 S. 3.50
Aus d. Inhalt: Kierkegaard. — Rodin — Ethik der Teppiche — Abbé Galiani — R. Browning u. El. Barrett — Emerson — Baudelaire — Hebbel.

288 **Kauniz** u. **Herzberg** ein Gespräch im Reiche der Todten den preussichen Separatfrieden betreffend. 1795. 29 S. 2.50

289 **Kayserling, M.** Zsidó nők a történelem, az irodalom és a művészet terén. 2 k. Bp. 1883. 3.50

290 **Kazinczy Ferenc** és kora. Irta Toldy F. — K. arcképével. 4° Pest: 1859. Akadémia. fvsz. 6.—

291 — összes költeményei. Kiadja Abafi L. 2 k. Bp. Nemzeti Kvtár. Er. v. 3.—

293 **Kemmerich, M.** Dinge die man nicht sagt. München, 1924. 2.40

KERESKEDELEM. l. 35—55. számokat.

294 **Kiepert, H.** Neuer Atlas von Hellas und den hellenischen Colonien in 15 Blättern. Fol. Berlin, 1879. Hldr. 4.—

295 **Kinderrepublik.** Die rote. Ein Buch von Arbeiterkinder für Arbeiterkinder. Mit Bildschmuck u. Photomontage. Hg. von der Reichsarbeitsgemeinschaft der Kinderfreunde. 4° Berlin, 1929. Hln. 3.—
(Bilder aus dem Zeltlagerleben deutscher Kinder)

296 **Kipling.** Das neue Dschungelbuch. Übers. v. E. Heilborn. Berlin (1899) Orig. L. 2.—

297 **Kisfaludy Károly.** Irene. Szomorú-játék 5 felvonásban. Pest: Müller, 1820. 121 és 1 l. piros v. Nagyon szép péld. 4.80

298 — Stibor vajda. Eredeti hazai dráma négy fel-vonásban. Pest: Trattner 1820. n. 8° 118 és 1 l. fv. Nagyon szép péld. 1. kiad. 4.50

299 — Kemény Simon. Eredeti hazai dráma 2 felvonásban. Pest: Trattner, 1820. 61 és 1 l. Szép kék v. Szép példány. 4.50

301 **Kisfaludy S.** Hunyadi János. Buda: Universitás 1816. 5 lev. 308 l. és H. J. arck. fb. 1 kiad. 12.—

302 **Kittel, F.** Über den Ursprung des Lingakultus in Indien. Mangalore: 1876. 48 S. 3.—

303 **Klabund.** Moreau. Roman eines Soldaten. Mit Umschlagbild von M. Slevogt. Berlin: Reiss, 1916. 133 S. Auf Vorzugspapier. 3.50

304 — Rasputin. Wien: Phaidon 1929. Or. Ln. 4.—

305 **Knauz N.** A magyar egyház régi mise- és zsolozsma könyvei. Esztergom, 1870. 111 l. 6.—

306 **Köhler, H. G.** Logarithmisch-trigonometrisches Handbuch. 15. Stereotyp-ausgabe. gr. 8° Lp.: Tauchnitz, XXXVI. 388 S. 8.—

307 **Kolinovics, Gabr.** Chronicon militaris ordinis equitum templariorum, e bullis papalibus, diplomatibus regiis, ceterisque istrumentis publicis, tum coaevis, aliisque probatissimis scriptoribus collectum. Pestini, 1789. Litteris Trattnerianis. (20, 140, 301 l. és 3 arck.) félbőr 12.—

308 **Komáromy A.** Magyarországi boszorkányperek oklevéltára. n. 8° Bp.: Akadémia 1910. félvszn. 7.50

309 **Komáromi János. Nagy Iván:** Magyarország és erdélyi bujdosó fejedelem Késmárki Thököly Imre secretáriusának Komáromi Jánosnak törökországi diáriuma és experentiája. Bp. 1887. 2.50

310 **Konstantinápoly. Besoldus, Christ.** Historia Constantinopolitana post avulsum a Carolo Magno occidentem, ad nostra usque tempora deducta. 16° Argentorati, 1634. Pgmt. 4.—

311 **Kornis Gy.** Történelemfilosofia. Bp. 224 l. és 1. lev. 3.60

KÖTÉS.

312a **Kötés. Gebethe** mit Betrachtungen für katholiche Christen. Von einem Seelsorger. Mit Titelkupfer u. Buchschmuck im

MÁTYÁS KIRÁLY

Az ország, mely most a nagy és igazságos király születésének ötszázadik ünnepét üli, sem belsejében, sem külsejében nem ismerhet régi önmagára. Nemcsak a korviszonyok változtak meg, ami elvégre természetes következménye a történeti és emberi folyamatoknak, de mintha megváltoztak volna azok az *alapfeltételek* is, melyek ötszáz év előtt Magyarországot akkora felemelkedéshez segítették. A szigorú kritikai vizsgálat, mely manapság is meg akarja keresni a régi magyar politikai géniusz nyomát és új fejlődése lehetőségeit, szomorúan vonul önmagába a valóság kietlensége előtt. Minden kritikai vizsgálat mögött ott van a reménykedés egy jobbik megoldásban; minden kritika mögött ott van a kiirthatatlan optimizmus, mely a nemesebb és tisztább megoldásokat keresi. Midőn a mai idők magyarja Mátyás alakjára tekint, úgy teszi ezt, mintha őszinte tükörbe tekintene. De ez a tükör ma csak a dolgok visszáját mutatja és a mérték, melyet a nagy király elénk állított, mintha elérhetetlen és betölthetetlen lenne a mai nemzedék előtt.

De ok ez az elégtelenség a csüggedésre? S a mai nemzedékeknek a történelemhez és a korszerű feladatokhoz való még kellő hozzá nem növése nem ösztönöz-e még nagyobb erőfeszítésekre? Elsősorban *szellemi erőfeszítésekre s* önmagunkkal való még nagyobb őszinteségre kell, hogy serkentsen az a kietlen kép, mely elriaszt, hogyha mai mivoltunkat hozzámérjük a nagy király mértékegységeihez. Mi különböztette meg a magyar politikai géniuszt olyan kiváltságosan Kelet-középeurópa egyéb nemzeteitől? Talán leginkább a kíméletlen őszinteség önmaga iránt s a leleplező valóságérzés a dolgokkal szemben. A nagy király emlékének ünneplése jó alkalom, hogy meglássuk: önmagunkkal való őszinteségünk mennyire lehanyatlott és mennyire képtelenek vagyunk meglátni a valóságokat, melyekhez hozzá kell cselekedeteinket igazítanunk. A valóságok figyelembe vétele nem jelent megalkuvást és nem jelent a rossz körülményekhez való kényszerű hozzáigazodást. Inkább a meglévő erők fokozását jelenti s edzést kíván a verseny előtt. Mátyás egész lényéből könyörtelen realizmus és kemény valóságismeret, valóságérzés árad felénk: ez az, amit tőle meg kell tanulniok a mai nemzedékeknek. Hiszen az ő idejében is lett volna elég okuk a magyaroknak, hogy a ködök és az ábrándok bódulatába menekedjenek. A nagy király születésekor és trónraléptekor sem volt olyan Magyarország helyzete, hogy a dolgok önmaguktól mentek; a sültgalamb, mely azóta Jókai szerint valósággal nemzeti madarunk lett, már akkor sem röpdösött felajánlkozó repüléssel a magyar égboltozaton. De azóta mintha fokról-fokra addig hanyatlott a magyar közélet szelleme, hogy a valóság helyett a ködevésben, a frázisok és az artikulátlan ábrándozások kultuszában keres menedéket a valóság és a lényeg elől.

Semmi sem lenne ellentétesebb Hunyadi Mátyás szellemével, mintha őt, a legnagyobb magyar politikai realistát, frázisokkal és ködös ábrándok emlegetésével ünnepelnénk. Ellenkezőleg: az egyetlen lehető ünneplés az lehet, hogy minél jobban számbavesszük erőinket és a környező európai viszonyokat. A nagy király szelleme nyilván hálásabb lesz nekünk ezért a valószerű megemlékezésért s maga is igen művelt és tanult ember lévén, ezt a körültekintést csak helyeselheti. Hiszen az ő realista, fontoló értelme sem tett egyebet, mint örökösen figyelte, kémlelte az európai politikai látóhatárt s ha sokra is becsülte kedvtelésből a humanista tudományokat, semmit sem becsült többre az ő római valóságérzeten, latin pontosságon és tényérzéken nevelkedett szelleme, mint a pontos politikai értesítéseket és jelentéseket, a politikai tájékozódásnak azon módszereit, melyekhez ma annyira nem ért társadalmunk és aminek ma általában annyira szűkében vagyunk.

Hibákat és hiányokat mondottunk el a nagy és igazságos király születésének ünnepén; illendő ünneplés ez egyáltalán? Hiszen elmondhatnók ehelyett azt is, hogyan és mint szerette a tudományokat és a művészeteket valami felszabadult mohósággal és sürgetéssel; elmondhatnók, hogy a reneszánsz-fejedelemnek micsoda felsőbbséges, nemes, szinte korát a kor kezdetén megelőző típusa volt; vitázhatnánk azon, hogy lényében s politikájában mi volt az elsődleges elem: saját egyéniségének és hatalmának öncélú macchiavellista kultusza, avagy a hatalmat és a hódításokat csupán arra akarta felhasználni, hogy atyjának nagy keresztény alázatával és hivatásérzetével hadra keljen a török ellen s nyugati hódításai erejével kiverje Európából. Mindezek azonban nyilt kérdések s elvégre a szűkebb értelemben vett történettudomány feladatai, illetve inkább a már úgyis untig feltárt források különféle értelmezésének kérdései. A mindennapi ember ezekből is sokat tanulna, hogyha olvasná és kellő gonddal és szorgalommal olvasná a történelmi könyveket: csakhogy nem olvassa azokat s már e tekintetben sem követi a könyveket olyannyira szerető nagy király örökségét; inkább beéri a róla szóló sablonok elismételgetésével az ünnepségek idején s nem fontolja meg: Magyarország annak köszönhette mindíg fölényét a környezet fölött, hogy fiai többet tudtak mint mások s politikusai azáltal voltak többek, hogy többet éltek, láttak és többet olvastak.

A kor, Mátyás kora éppen fordulópont; a kemény, írástudatlan magyar urak most megrészegülnek a betű, előbb az írott, kaligrafált betű szerelmétől, utóbb meg a nyomtatott betűtől s két évtizede sem múlik a művelt nagy király halálának, a gyenge Jagellók udvari emberei a királyi előszobákban csacska beszédek és kérkedések helyett fínom szerzőket olvasnak nemes velencei kiadásokból szorgalmasan. Mátyás Magyarországa ugyan összeomlott a mohácsi mezőn, de a betű és a könyv szerelme megmaradt; az elkövetkező nehéz századokban, bátran mondhatjuk, a könyv tartotta fönn nagyrészt a magyar nemzetet. Az elkövetkező két században a betű, a könyv világosságához menekültek a sors sötétjéből a magyarok; ez is a nagy király öröksége, életének egyik legfontosabb eredménye volt. Mindenesetre a könyv, a betű, az írott szó többet jelent, mint a sok üres beszéd; maga a nagy király sem szerette a sok üres beszédet; annál többre értékelte a rövid, elmés mondásokat. Illendő lenne-e, hogy a mai Magyarország üres beszédekkel ünnepelje azt, aki a tett embere volt? Legalább az ő szellemes, elmés és művelt lényére való emlékezés leszoktat majd a fölösleges frázisokról s talán elvezet addig, hogy felismerjük a szellem értékét és a tett, az akarat fontosságát a szellem s az ország szolgálatában.

Tett, akarat, szellem, a szellem tisztelete és az akarattal való harmóniája, — ezeket kellene megtanulnunk a nagy király eszmei hagyatékából. Lesz-e hozzá elég erőnk? A tanuláshoz is erő kell s a forma és az akarat kultusza nagy aszkézist követel. Ha Mátyás középeurópai művéről beszélünk, rögtön ott vannak előttünk ezek a tulajdonságok, mint ennek a műnek első alkotóelemei. A mai magyar sóhajtva gondol vissza Mátyás birodalmára, mely nagy, váltó korszakok fordulóján kísérelte meg úgy a dunai táj összefoglalását, hogy annak súlypontja Magyarországon nyugodott. A nagy politikai mű emlékéből ma bőven születhetnek a különféle középeurópai elméletek. Holott a magyarázat egyszerű: a tett és az akarat műve volt az egész, lehetőleg kevés elmélettel, de annál több közvetlen tapasztalással, melynek annyira híjján vannak a mai elméletek. Mátyás birodalmának megújításán gondolkozunk? Azt hisszük, vagy szeretjük hinni, hogy az errevaló képességek ma sem haltak ki teljesen? Azt szeretjük hinni, hogy elkövetkezik talán az idő, mikor újra itt áll előttünk a nagy feladat? Mindez csak készülés és hivatottság kérdése. A hivatottságot pedig az akarat neveli és készülés tanulmány nélkül nem lehet. Az angolokról azt szokták mondani, hogy politikájuk legmélyén ott van valami felsőbbségi ösztön, mely elhiteti velük, hogy különbek a világ többi népeinél. Ez a felsőbbségi ösztön, ez a *superiority complex* megvolt a régi magyaroknál is nagy erkölcsi és szellemi tulajdonságok, pontos valóságismeret és valóságösztön kíséretében. Magyarország akkor veszett el, mikor ez az ösztön kihalt s akkor támadhat majd csak fel teljes valóságában, mikor ez az ösztön, tanulmány, tapasztalás, lelki nemesség és egyéni függetlenség révén újra visszatér belénk.

Mert hasztalan hirdetnék most egyesek, hogy a nagy király és az ő a legnemesebb jelzővel, az igazságos-sal megtisztelő emlékező nép viszonya az abszolút uralkodó és a boldogított, alávetett alattvaló sablónos viszonya volt. A nép igazat adott ítéletében a királynak, aki letörte a nagy urak szabados szabadságait. Az utókor pedig igazat ád ennek az akaratnak és ennek az egyéniségnek, mely olyan szabadsággal és fölénnyel uralkodhatott akkora földek és annyi nép fölött. Nem az abszolút uralkodó kényszerű glóriája kíséri ezt az emlékezést és nem csupán a magyar műveltség Mátyás szellemében való megújításának vágya, a magyar birodalom Mátyás akarata nyomán való visszaállítására való törekvés. Mátyás, az okos, a realista, a művelt magyar férfi mintaképe

még egyebet is jelent, nekünk, mai szomorú nemzedékeknek. Azoknak a lelki és emberi, testi és akarati tulajdonságoknak összességét jelenti, melyeknek alkonyáról ma annyit hallunk divatos elméleteket. Azoknak az erőfeszítéseknek a szintézisét jelenti, melyek nélkül nem lehet tiszta emberiesség s szabad fejlődés az örökkévalóság előtt. Mátyás, a kemény és erős uralkodó a szabadságot, a legszebb emberi erényt és a mai nehéz napok annyira nélkülözött legszebb emberi ihletését hozza el nekünk. Nemcsak a régi magyar szabadságot, mely erő, rend és mérték foglalata. Nemcsak az egyetemes emberi szabadságot, mely nem egyszer kissé ködös és szétfolyó idea. A kettőt együtt. Mintha a magyar szabadság elválaszthatatlan lenne az egyetemes emberi szabadságtól! S mintha szabad magyar emberség el lehetne ez erő és rend mértékei nélkül! Egyénisége bíztatás nekünk, hogy a szabad, nagy, emberi és szellemi értékek, melyek a magyar történet legjava értelmét jelentik, soha el nem avulhatnak. Azért is ünnepeljük szeretettel és hűséggel azt a születési évfordulót, mert Mátyás a szabad magyar emberség legtökéletesebb foglalata.

MAGYAR BÚCSÚJÁRÓ HELYEK

GYŐR

Alig láttunk még kegyhelyet, ahol a papság és a hívő nép szorosabban összeforrott volna a kultusszal, ahol a jámbor hagyományra szögesebb gonddal ügyelnének, mint Győrben. A székesegyház vérrel verejtékező Mária-képe igazán szíve a városnak.

Történetét Jordánszky Elek a Boldogságos Szűz Mária kegyelemképeiről írt régi munkájában így mondja el: „Midőn Cromwell Olivér tizenegy esztendei dühösködéssel Nagy-Britanniában a katholikusokat üldözé, némely püspökök onnan elűzettetvén, Németországban keresék és találák menedékhelyöket. Ezek közül eggyel, úgymint Lyncaeus Walterrel, clamfordi irlandus püspökkel megismerkedett Püski János győri püspök és őtet magához hívá, sőt példás életére, tudományára, érdemeire nézve, győri kanonokká is nevezé 1655-ben. Nyolc esztendeig élt Győrött Lyncaeus, nagy tiszteletben levén mindeneknél, akikkel társalkodott, minthogy istenfélő, ájtatos, jótékony és tudós vala. Halála után az a Boldogságos Szűz szépen festett képe, amelyet ő magával, mint egyedülvaló, de egyszersmind nagyrabecsült kincsét, kihozott Irlandiából és mely előtt mindennapi imádságait szokta vala buzgón véghezvinni, a győri nagytemplomban kitétetett Szent Anna asszony kápolnájának egyik oldalfalára, és ott tiszteltetett sokaktól egész 1697-ik esztendeig. Akkor történt azon rendkivüli és természet szerint meg nem magyarázható tünemény, hogy éppen március 17-én, Szent Patricius püspök, Irlandia apostolának ünnepén reggeli hat óra tájban, amidőn számos nép a szentmisét hallgatá, egyszerre észrevétetett, hogy e Boldogasszony képe könnyez. Odatódult azonnal a sokaság, bámulva látta a dolgot. Némelyek sírni és vétkeiket siratni kezdették, mások kételkedtek. Az egész városból minden rendű és vallású lakosok gyülekezete csoportozott össze. A káptalanbeliek levették a képet a falról. A fal száraz volt, a kép pedig nemcsak tovább könnyezett, hanem véres verítékkel is ázott. A cseppeket tiszta fehér gyolccsal letörülték, de a vászonra festett kép újra könnyezett, úgy hogy a kis Jézus orcájára is lehullott egynéhány csepp, melynek nyomát most is láthatni a képen. A gyolcs ezüstrámába foglalva mai napiglan őriztetik a főtemplom kincstárában. Három óráig tartott e látomány, mely idő alatt zengett a templom ájtatos imádságával az oda összesereglett keresztény sokaságnak. Ezek közt volt gróf Heister Siegbert, Győrnek akkori császári királyi hadi kormányzója, ki látván a valóságot, azonnal egy szép oltárt építtetett ezen csudálatos kép kitételére..."

Szent Patrik és Gyümölcsoltó Boldogasszony napja Győrnek különös, bensőséges, szinte családias ünnepe ma is. A búcsújárás valamikor kiterjedt az egyházmegye jórészére. A Kegykép régi másolatait megtaláljuk egyebek között Pápán, Celldömölkön és Szombathelyen is, mutatván, hogy a Könnyező Szűz távolabb vidéken is jámbor hírt vert és helyi tisztelet fakadt a nyomában. Magában Győrben is a régi polgárházakon számos változat hirdeti a benne való bizalmat.

Szent László középkori tiszteletéhez, melyet a herma jelképez, így kapcsolódott a barokk Győr szimbóluma, a Szűzanyának vérrel verejtékező kegyképe.

A kegyképnek a város szellemi, lelki újjáépülésében bizonyára jelentékeny része van. A barokk Győrnek sokfelől összeverődött népét a közös kultusz misztikus igézetével, a helyi vallásos hagyomány tiszteletével zárt, homogén emberközösséggé avatja és ezzel a keresztény polgári élet és kultúra rendjét, virágzását lehetővé teszi. A Kegykép égi kitüntetésszámba megy a győriek szemében. Érthető tehát, hogy java erőiknek kifejtésére, méltó környezet kiépítésére ösztönözte őket. A székesegyház csodálatos stílusváltozatai, a Káptalan-domb előkelő egyszerűsége, a Frigyszekrény-szobor megragadó környezete, a patriciusházak és barokk templomok: az egész városkép, a keresztény Európának magyar bizonysága szinte csak azért van, hogy keretbe foglalja és jórészben föltételezze a Kegyképet, Győr palladiumát. A léleknek belső rendje, a vallás öröme, az ambicióknak és energiáknak felajánlása, a munka megszentelése: a hívő századoknak heroikus emlékeztetése ragad meg e felejthetetlen, transzcendens telítettségű környezetben.

A győri életnek és kultúrának e kultikus természetességén hiába próbált Wieland a felvilágosodás kamaszos merészségével élcelődni, amikor tradicióköltésről, sőt babonáról beszélt a Kegykép verejtékezésének századik évfordulóján (1797). A kultusz megmaradt, Wieland racionalizmusát pedig már rég elfújta az idő szele. De elröpült felette e balgán dicsekvő XIX. század sokféle eretneksége, tévelygése is, amelynek pedig a liberális-kapitalista új Győrben olyan televény talaja lett volna. A győri ősök lelki tőkéit a XIX. század nem tudta eltékozolni, korunknak is maradt bőven belőle: Győrben épül fel hazánknak és Középeurópának első modern temploma, szent vallásunk örök korszerűségének, a ma feladatainak a barokk időkhöz méltó szimbóluma. A szülőföld örök igézete itt, Győrben, úgy érezzük, túléli a mulandó idő divatjait, kigyógyít a tévedésekből, megőrzi a hagyomány karizmatikus vonásait, de nem fajul meddő köldöknézéssé. A mult nem teher, hanem segítség, amely a Kegykép „misztikus kisugárzásán" át mindig ad elég erőt és hitet az élet időszerű feladataihoz: a jókedvű munkához, a szép alkotáshoz, amellyel a dolgozó emberkéz dicséri Istent.

Bálint Sándor

ÍGY ÍRTOK, NYILASOK!

(Idézetek nyilas lapokból — kommentár nélkül)

Már a csokoládé is párttag?

Nyilas cukorkák — Nyilas csemege- és főzőcsokoládé nagybani árban is kapható — Jahn Ferenc és fiai.

Nemzeti Élet, február 4.

Pecsenyesütés az Egyház vizében.

Hiába settenkednek tehát a baloldali sajtó kis halászai, ezt a vizet, az Egyház vizét, nem fogják tudni olyan zavarosra érvelni, hogy ebből nyilasellenes pecsenyét halászhassanak ki a maguk számára.

Egy pásztorlevél margójára, Magyarság febr. 7.

Felhivás.

A budapesti és pestkörnyéki főkerület gazdasági vezetője felhívja Lévay Gyula kispesti testvért, hogy *elszámolás végett*, kizárás terhe mellett jelenjen meg a főkerületi központban.

Magyar Nemzetiszocialista Párt, Magyarság, febr. 17.

LÁTHATÁR *Szerkeszti: CSUKA ZOLTÁN*

a világ minden táján élő magyarok figyelője

Munkatársai a legkiválóbb erdélyi, felvidéki és vajdasági magyar írók, valamint a nemzeti-égi kérdés hazai szakértői.

Budapest, VII., Baross-tér 15. — Telefon: 143—836

AZ ORSZÁG ÚTJA

ÁLLAM- ÉS NEMZETPOLITIKAI HAVI FOLYÓIRAT

SZERKESZTIK

Barankovics István, Dessewffy Gyula gróf

Előfizetési ára egy évre 5.— pengő, félévre 2.50 pengő, egyes szám ára 0 fillér.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, IV. Váci-utca 46.

Kapható minden könyvkereskedésben, IBUSZ-boltban, dohánytőzsében és utcai árusoknál.

1940. márc. 1. (5 sz.)

hét cm. hosszú peczkekbe voltak behelyezve. E peczkek $1^1/_2$ cmnyi gömbökben végződnek, nyakuk egy cm. vastag és a középen egy cm. vastagságú és két cmnyi négyszögű táblaalakuak, melyek kajmós kereszttel ékítvék. Ily peczkekből tizennégy darab került meg, míg a karikák száma tizenöt; azonfelül van egy csomóban a *zábolának* egy külső pálczatagja, mely a többinél hosszabb, jóllehet ez is csonka és így is nyolcz cm. hosszú, s mennyiben a karika és ennek tartója hiányzik róla, így bizonyára még jóval bosszabb lehetett. A zabla belső tagja különben vasból lehetett, mely elveszett s csupán rozsdás nyomai s csekély maradékai látszanak a csomót képező tömegben. A rajta levő karikák bronzból öntvék, ellenben az azokat összetartó peczkek csak ily lemezzel beborítvák, belső tartalmuk fekete porlékony anyagot mutatnak, fából vagy bőrből. Úgy látszik, hogy mint a vasból fenmaradt, fentebb leirt czigányzabláknál, ennél a bronzkantár zabolájánál is kívül két terjedelmes díszes *karika* volt alkalmazva, melyek közül egy megkerült. Ez, mint a rajzból is kitűnik, zárt, kilencz cm. átméretű, kerete öt milliméter vastagságú s külső részén három helyen egy-egy cm. vastag gömbbel s ezeket környező kisebb gyűrűszerű kiemelkedésekkel és két-két hosszúkás bevájt levélalakú mélyedéssel ékített. Ezen is a zabola vasrozsdájának nyomai látszanak.

Feltűnő, hogy e kantármaradványú egyik csomóban *kékes színű üvegdarabok látszanak*, míg külön *hasonló kék üvegből* csavarszerűleg öntött öt cm. hosszú és nyolcz milliméter vastagságú hajlított tag találtatott, melyen ∝ alakú fejér vonaldiszletek látszanak.

Megjegyzem, hogy hasonló alakú bronzlánczszemek találtattak Beregmegyében *Gelénesen* is, melyekről annak idején jelentést tettem e lapokban s hogy ily hosszú lánczot a *Nemzeti Muzeumban* is láttam.

Ha tekintetbe vesszük immár, hogy az e helyen lelt érmek azok közé tartoznak, melyek az Archæologiai Értesítő III. kötetének 83. és következő lapjain a *Quadok pénzeiül minősittetnek*, úgy talán következtethetünk arra, hogy ezen most említett, itt talált egyéb vas- és bronztárgyak is tőlük erednek; ismeretes lévén, hogy ezen germán népfaj tanyái Krisztus születése után 6—568 évig egyfelől az Ipoly és Garam folyók, másfelől a nyugoti Kárpátok és a Duna között, nyugotra a Markomannokig értek, északra a semnonokkal és burokkal keletre pedig ismét ezekkel s a jazigokkal voltak szomszédosok s valószínű, hogy ez időben e tájra is elkalandoztak s itt rövidebb-hosszabb ideig tartózkodtak.

Marcus Aurelius római császár ugyan nem a legjobb véleménynyel volt a quádok s korabeli szarmaták és markomannok felől, midőn állítólag Judeában az ott látott zsidókra vonatkozólag mondá: Oh markomannok, oh quádok, oh szarmaták! végre nálatoknál is utálatosabb népre találtam; de azért mégis el kell fogadnunk azt, hogy mint az itt is fenmaradt ereklyékből s emlékekből kitűnik, a quádok nem voltak minden műveltség és rendezett társadalmi viszonyok nélkül, mert tömegesen s állandó helyeken laktak, földmiveléssel foglalkoztak, terményökből lisztet készítettek és csinos alakú, diszített edényeket és különféle szép, házi műszereket használtak; fegyvereik pedig az akkori viszonyokhoz képest alkalmasak és szintén díszesek valának s bizonyára mint lovasok, úgy felszerelésök,

mint ruházatuk diszítésére törekedtek. Meg vagyok győződve, hogy a lovácskai és gallishegyi tanyáikon még bővebb emlékek és ethnographiai ereklyék fognak feltűnni, melyek koruk felderítésére nagyobb világot vetendnek.

Lehoczky Tivadar.

A GYŐRI SZÉKESEGYHÁZ KÖZÉPKORI SÍRKÖVEI.

A XIII. századból származó, alapjaiban pedig még régibb győri székesegyház mindeddig nem akadt monographusára, mindössze Henszlmann szentelt neki Magyarország Műemlékeiben hat levelet. Faragványairól és képeiről pedig ő sem szól, s még ma is be kell érnünk Károlyi Lőrincz nagyprépost 1747-ben kiadott Speculum Jaurinentis Ecclesiæjének sovány lajstromával.

Pedig a templomban levő 11 emlékkő, melyeknek számát alapos kutatással még növelni lehetne, megérdemelné, hogy hű ábrákban közzététessék, még pedig mihamarább, mert különben a járókelők talpai a még olvasható feliratokat is a felismerhetetlenségig lekoptatják.

Ezuttal azon három középkori sírkövet mutatjuk be, a melyet az idei, Győrben tartott országos tanári gyülés alkalmából a székesegyházban láttunk.

Károlyi leirásai szerint még egynek kellett lenni. Ő ugyanis leír egy felírástalan (helyesebben lekopott felírású) sírlapot, a melyen két angyal által tartott következő czímer volt látható: négyelt paizsban az 1. és 4. osztályban két keresztbe tett kard, a 2. és 3.-ban egyszarvú.

E kő most valahol a padok alatt lehet elrejtve, én legalább sehol sem találtam.

Az általam látottak közt legrégibb Briccius prépost 1364. évi emlékkövé. Károlyi idézett munkájában nem említi; feliratát közölte Rómer Flóris 1860-ban. (Vasárnapi Ujság VII. 631.) A hatalmas, 1.275 mm. széles, s mai törött állapotában 1.445 magas vörösmárvány lap a raktárúl használt custodiatus földszintjén, az ajtótól balra van a falba alkalmazva. Ide azonban csak újabb időben, valószinűleg a Héderváry-kápolna átépítése alkalmából jutott, hol Károlyi idejében talán a XVII. századi átépítéskor az olasz építész által burkolatkövül használva lappanghatott. A jócskán lecsiszolt kőlapon két álló, vagy ha a fejük alatt levő párnát figyelembe veszszük, két fekvő papi alak látható. Öltözetüket alba, karing és kazula képezi; fejük fedetlen. Ezen alakok a XIV—XV. században már kevéssé használt bekarczolással vannak a kőbe rajzolva, bizonyságául annak, hogy készítésük idején nem akadt Győrött ügyes, a domborművek készítésében járatos kőfaragó, különben hasonló technikájú sírköveket Austriában egész a XV. század derekáig készítettek, de csak elszórtan fordulnak elő. Rómer műrégészeti kalauza szerint hasonló technikájú sírkő van a szamosujvár-németi templomban.

A kő szélét körülfogó felirat bevésett, s utólag feketére mázolt miniesculákból áll, hangzik pedig eképen:

† Anno . dni . mccclxiv xxv die ianuarii . obiit. dns . bricci^{9}. de . Salomon . . . . . arie fideles ppositi hui^{9} eccle. Jauriensis ⋆

Az emlék tehát két győri prépost hamvait takarta: az egyiknek neve s halálozási évszáma a kő alsó szélével együtt elveszett, jobban mondva a XVII. században történt felhasználásakor barbárúl lefaragtatott. A másik Salamoni Bereczk, 1331-től 1364-ig szerepel győri prépost gyanánt a káptalan okleveleiben. Mellette nyugvó társa utódja, az alig három évig hivataloskodott János prépost lehet.

Briccius életéről semmit sem tudunk. Neve a Veszprém-, Fejér- és Pozsonymegyében szerepelt Salamon családokkal kapcsolatban sehol sem fordul elő s nem lehetetlen, hogy nem is volt velük rokon s csak születési helyéről nevezte magát *de Salomonnak*.

A Bereczk prépostéval szemközt egy másik vörösmárvány lap van a falba alkalmazva: Miklós ceretai püspök sírköve. Az irodalomban régóta ismeretes. Feliratát közölte Károlyi, majd később Rómer (Vasárnapi Ujság, VII. 630.), de

nem elég pontosan. Rómer érdeme azonban, hogy Miklós személyéről jóval többet tudunk, mint a Bricciuséról.

Károlyi szerint a kő a Szentháromság (most Héderváry) kápolnában, a keresztelőmedencze mellett állott, hol, sokáig egy gyóntatószékkel elfedve, a kápolnának 1859—60-ban történt restaurálása alkalmából újra megtaláltatott. A követ aztán valószínűleg Storno rendeletére, (a ki hír szerint a soproni Szt.-Mihály templomból az összes emlékköveket kidobatta) őt megillető helyéről a custodiatusba vitték, a hol a látogatók szemei elől biztosan el van fedve.

A 2.55 × 1.25 m. nagyságú már négy részre tört lap felső harmadát szabályos, mélyített sorokból kidomborodó minusculás felirat foglalja el. Ez alatt a térnek csak jobb felét elfoglaló, a Bricciuséhoz hasonló módon bekarczolt alak van. Lehet, hogy eredetileg a kő ugyancsak két embernek volt szánva, s csak midőn a felirat hosszú volta miatt, másik nevének és czímeinek nem jutott hely, hagyták a sírkövet egyedül Miklós püspökének. A mitra és a pásztorbot mutatják, hogy az alak püspököt ábrázol, egyébként öltözete nem különbözik az előbbin levőkétől. A püspök arcza, melyről Rómer azt írta, hogy az nem schematicus, majdnem már kivehetetlen, de legjobb esetben is csak nehány iromba vonalból alkotott vázlat lehetett, melyet arczképnek nézni nem lehetséges. Kezei össze vannak téve, jobb karjával a pálczát szorítja melléhez.

A felirat így szól:

(h)ic. iacet. pie. memorie. pater in. xpo. revr. dns. nicolaus eps. cereten. doctor. pagine Sacre. fr. ordis. peremitarum Sancti. pauli-qui. obiit. ano. dni m. cccc. xxviii. iii. cl. septembris.

A GYŐRI SZÉKESEGYHÁZ RÉGI MISERUHÁI

A Szent István alapítású székesegyház nemcsak felbecsülhetetlen értékű építési műemlékekkel és az ötvösművészet csodás remekeivel dicsekedhetik, hanem ruházati felszerelésein is meglátszik a nagylelkű ajándékozók gazdagsága és a művészi szép iránti rajongása. Az ember elcsodálkozik, hogy a tatár-, törökdúlást, kurucharcokat, Napoleon-ágyúzásokat és vörösvilágot átélt dóm mennyi kincset tudott a viharos multból a jelennek megmenteni. A jelennek ? Nem. Egyesegyedül Istennek. Valahányszor háborús zavarok miatt a székesegyház kincsei veszélyben forogtak, az őrkanonok oltalma alá vette és vitte, mentette, biztos helyre rejtette azokat. Kinek számára ? Nem családtagjai, nem örökösei, nem párthívei javára ; legfőbb Ura, Istene számára.

Az építészeti műemlékek a római légióktól maradt emléktábláktól kezdve a gót falakon át minden kor stílusának nyomát magukon hordják. A kincstári értékek között románkorbeli kehely is akad ; a gótkori kelyhek gazdagsága pedig felülmulja a későbbi monstranciák, ereklyetartók és más műkincsek értékét is.

Az említésreméltó templomi ruhák közül legrégibb kincse a székesegyháznak a Mátyás király által ajándékozott miseruha. Még a világi ruhák között is alig akad egy-egy ilyen nagy multra visszanéző kincs a műgyüjtők birtokában. A miseruha alapanyaga kék bársony, arany átszövésekkel. Firenzei munka. A bogáncsvirágok aprólékos rekeszes mintáin még a tüskés díszítések is láthatók ; bár a széles mezőben futó aranyszövés már sok helyen kikopott. (Eltérően a rendes körülménytől ; t. i. legtöbbnyire az arany- és ezüstszálak szoktak hosszabb éltűek lenni és a selyemszálak hullanak ki, mert elvágja azokat az éles fémszál.) A nagymintás szövés még korai renaissance mintára vall, mert később a ruhaminták már megkisebbedtek. A miseruha alján jól kivehető a Corvin-címer ; ez jóval később, a XVIII. század közepe táján került a körülötte futó lombkoszorúval együtt a ruhára. Azóta már a török is fészkelt a székesegyházban és a templomot hadicélokra berendezve ágyúzásra, sőt börtönnek és lóistállónak is használta ; tűzvész is nem egyszer megrongálta a dómot és a türkizkék miseruha mégis épen hirdeti a nagy mecénás, Hunyadi Mátyás király emlékét.

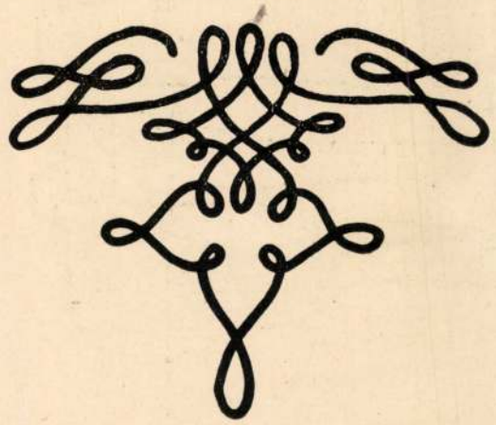

Sujtás. Grynaeusné Papp Emilia rajza.

A székesegyháznak még egy különösen értékes királyi emléke van : A Mária Terézia által hímzett miseruha. A kritikus rossz nyelvek azt mondják, könnyű volna megszámolni azokat az öltéseket. amelyeket Mária Terézia sajátkezűleg hímzett rajta Pedig a dolog hihető. Mióta Pálffy és Schwarzenberg olyan bravúrosan felmentették 1598-ban Győr várát — Bécs előkapuját — a török járom alól, Bécs mindig hálás volt Győrnek, hogy megszabadult a rossz szomszédságtól ; majd kétszáz évig hálaadó körmeneteket és ünnepségeket rendeztek a városban a felszabadulás évfordulóin. III. Károly által építtetett műemléke is van a városnak. Mária Teréziáról pedig köztudomású, hogy „embereit nagyrabecsülte s gyakran joggal hibáztatták az érdemek túlpazar jutalmazásával“ ((Szekfü). Bessenyei is így ír róla : „Belső tulajdonságai . . . minden szerencsétlenen szánakozás, kegyelem, gazdag javadalmazás valának.“ Ő, ki az új hazát kereső telepeseknek nemcsak házat, de lábasjószágot, vetőmagot és egy évre való élelemre eleve pénzt utalt ki, hihetőleg a sokat szenvedett győri székesegyház ügyét is szívén viselte. Továbbá Mária Terézia nemcsak anyásszívű uralkodó, de valóban édesanya is volt, sok gyermeknek adott életet. Volt idő, mikor a bő rokokó szoknyában sem jelenhetett meg udvara előtt. Könnyen elfogadható, hogy az örökké tevékeny nő e csendes várakozási idő alatt hímzés mellett szövögette államboldogító terveit.

A miseruha fehérselyem alapjából nagyszerűen kiemelkednek a kék-, lila- és sárga csillagvirágok, folyondárok, liliomok és exotikus virágok. A csokorba rendezett virágok szárai könnyed, hajlékony rajzúak, árnyaltak, de még nem a rokokó kedvelt, apró, naturalisztikus virágai. A munkán fő uralkodó elem a láncöltés ; a kisebb, könnyed kacskaringók gomböltéssel vannak készítve ; a középen egymásba fonódó szalagdíszen már a többszörösem egymásbakapaszkodó láncsorral — az ú. n. buzsáki láncsorral — találkozunk. Szinte minden egyes sor más-más árnyalatú. A kígyóvonalak kékes, a szalagdíszek sárgás árnyalásokkal készültek. A miseruha már tervezésében is követi a hármas tagozódás szabályát, nem úgy, mint a kárpitmintás Corvin-ajándék. A hármas beosztást rokokóhajlású aranypaszomány szegélyezi. A miseruhát 1774-ben, Zichy püspök ötvenéves jubileumára ajándékozta a nagyszívű uralkodónő a székesegyháznak.

Muskátli

1937. 5. 17.

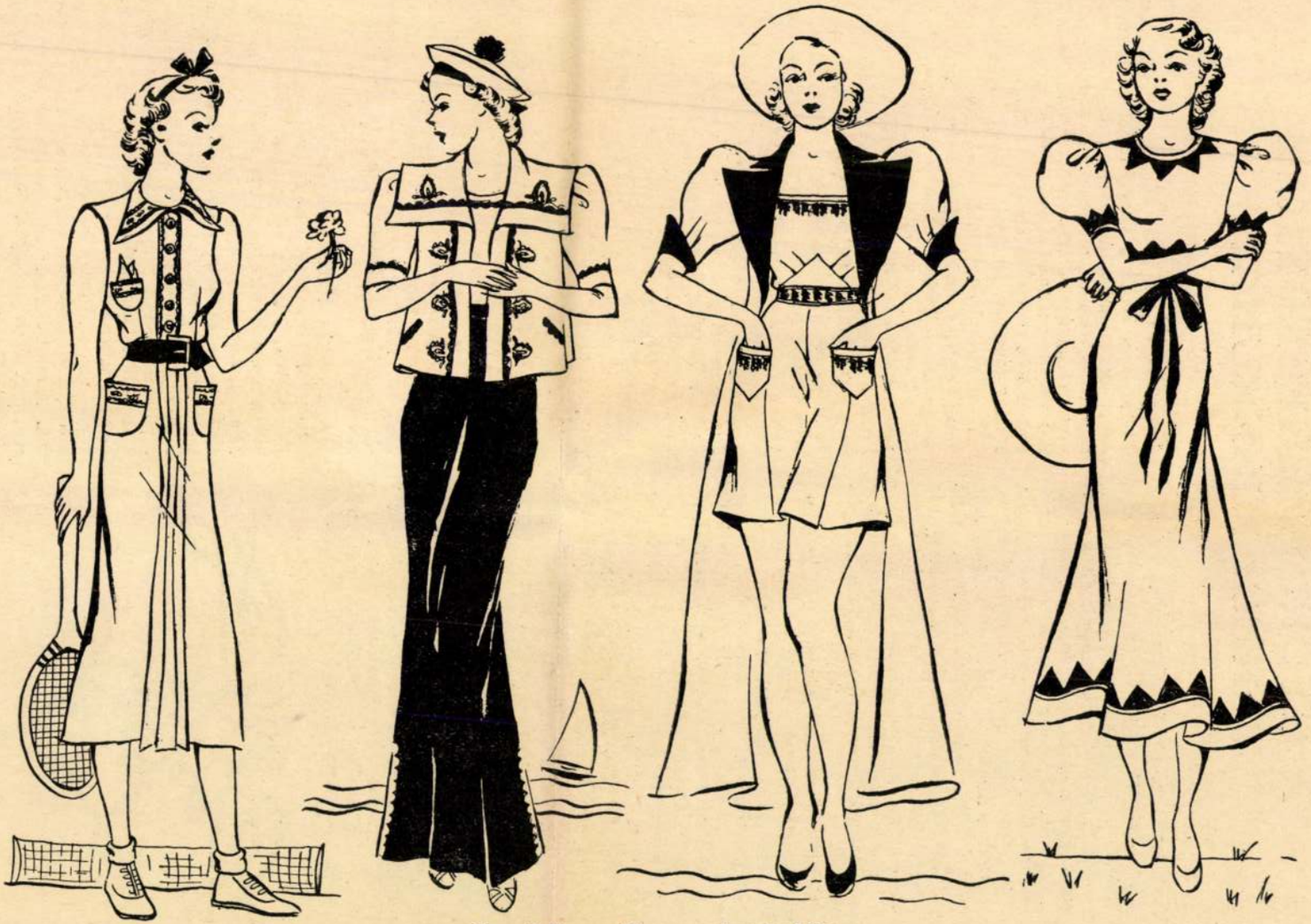

Farnadi Ilona : Magyaros strandruhák.

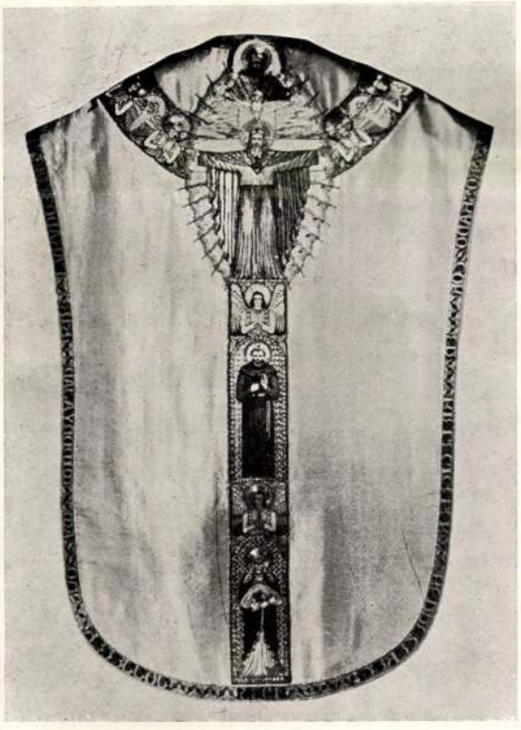

Fent balra: Mária Terézia által sajátkezűleg hímzett miseruha 1774-ből. Fent jobbra: Mátyás Király-miseruha. Firenzei munka. Lent balra: Dalmatika a XVII. század közepéből. Lent jobbra: Modern miseruha. A zsámbéki apácák munkája. — Oben links: Von Maria Theresia eigenhändig gesticktes Messgewand aus dem Jahre 1774. Oben rechts: Messgewand aus der Zeit des Königs Mathias Corvinus. Florentiner Arbeit. Unten links: Dalmatica aus der Mitte des XVII. Jahrhunderts. Unten rechts: Modernes Messgewand. Arbeit der Nonnen in Zsámbék. — Above to the left: Mass vestment, embroidered by the Queen and Empress Maria Theresia, work of her own hands, from 1774. Above to the right: Mass vestment from the time of King Mathias Corvinus. Made in Florence. Below: to the left: Dalmatica, from the middle of XVIIth century. Below to the right: Modern mass vestment. Work of the nuns in Zsámbék.

Modern magyaros férfiruhák. — Moderne Herrenkleider in ungarischem Geschmack. — Modern clothes for gentlemen in hungarian taste.

Magyar szemnek legérdekesebb a XVII. század közepéről való két kék dalmatika. Eredetileg zöld alapszínre varrott úrihímzés töltötte meg a ruhákat. Bár a teljes térkitöltéses hímzés nem vall magyar népi eredetre, mégis jól esik a megszokott gránátalmás motívumok között a magyar kertek kedvelt virágait, a szegfűt, tulipánt fellelni. A dalmatikák eredeti alapanyaga már tönkrement és az átdolgozásnál — az egyházilag nem használt — kékszínű atlaszselyemre varrták át a főleg piros, rózsaszín, zöld színekkel variált bujtatott aranyhímzéses virágmotívumokat. Az átdolgozásnál úgy a hajlékony virágindák, mint a főmotívumok, sok helyen asszimetrikusan eltolódtak. A ruha közepe már nagy barokkmintás bársonyszövésű anyaggal kapott toldást. Érdekes, hogy itt is a kék színhez igyekeztek alkalmazkodni ; ez a bársonyszövet alapszíne, bár fehér és piros színek is előfordulnak benne. A dalmatikák szélén húzódó szegélydísz bizonyítja, hogy a most már csak darabokban levő hímzés valamikor egész, összefogó terv szerint megrajzolt műremek volt.

E pár ruhadarab csak nagyon is sovány bemutató abból a gazdag, művészileg és kortörténetileg érdekes sorozatból, amelyet az elsőemeleti kórus rejt magában. Kár, hogy e nagy és ritka értékek komoly szekrények mélyén — bár gondos elhelyezésben — rejtőznek és nincsenek valami könnyebben megközelíthető helyen, üvegszekrényben kitéve, hogy a sok tanulmányútra járó diákság, az átutazó idegenek és különösen a jövő évi eucharisztikus kongresszusra idesereglő vendégek számára bemutatható lehetne.

Győr városának gazdag barok multja fényes bizonyíték arra, hogy a Habsburgok nemcsak pénz- és vérszipolyozók voltak, de adakozni is tudtak. És az a sokat felhánytorgatott vagyon sem sétált mind külföldre, mikor a magyar főurak és püspökök ilyen nagy értékeket gyüjthettek és adományozhattak templomok számára. Sanyargatott és agyonnyomorgatott nép nem alkothat olyan műremekeket, nem épithet ilyen gazdagon felékesített dómokat és művészi értékű templomokat, mint amilyeneket a Draskovichok, Széchenyi, Zalka, Zichy, Simor püspökök és világi mecenások gyüjtöttek és raktak remekbe Győr városában.

DR. JÁMBORNÉ ZSÁMÁR MARGIT

KÍSÉRLET A MAGYAR FÉRFIRUHA MEGVALÓSÍTÁSÁRA

Mai számunk érdekes és komoly kísérletekről számol be a magyar férfiruhadivat területéről.

Az elgondolás a célszerűség elvéből indul ki. Azt akarja elérni, hogy a férfiak ruhatárában használatos frakkot, redingot, szmokingot, zsakettet és zakót, s ezeknek minden alkalomra való kiöltözöttségét lehetőleg kevés ruhadarabbal oldja meg.

Az elgondolás szerint bemutatunk a fényképen galambszürke nadrágból, mellényből (szürke v. fekete magyar nyakkendővel) álló ruhát, amit könnyű, kényelmes, de esetleg utcai ruhának is viselhetünk rövid fekete aprógombos, állógalléros magyar kabáttal.

A ruha alkalmivá a nadrág, mellény, gallér, kabát cserélgetésével válik. Úgyhogy még a temetésre, ünnepélyre, bálba való voltát is kis változtatással meg lehet oldani.

Ha azután vennénk egy kis fáradságot magunknak és megfigyelnénk, hogy hát hány ruhából is telik ez a sokféleség, akkor rájönnénk, hogy két kabátból (egy hosszú és egy rövid), két nadrágból (egy szürke, meg egy fekete), négy mellényből (szürke, kivágott, magas-fekete és fehér) áll az egész ruhatár a megfelelő 3—4 nyakkendővel.

Különösen megindulhatna ezzel a ruhatárral a fiatalság. Hiszen két rend ruhával minden alkalomra és helyre bebocsátást talál és ott jól érezheti magát.

A fényképen látható magyar télikabát pedig olyan kényelmes és festői, hogy szebb viseletet el sem tudok képzelni.

Nézzük, fontoljuk meg a dolgot. Akinek esedékes a ruhacsináltatás, gondolja meg, mit nyer és mit kap, de azt is, hogy mit segít a magyar öntudat kiépítéséhez.

Maga a szabás nem forradalmi újítás. Inkább sok emlék van benne. A Biedermeier-korban, a negyvennyolc előtti időkben, s az ötvenes, hatvanas évek nehéz elnyomatásakor hordtak ilyesfajta ruhát a magyar urak.

A zsinórozás ellen sok kifogás esett. Itt, ezeken nincsen zsinórdísz. A sok gombot nem kell mindig begombolni. Így is hordták annak idején.

Lapunk, a fényképek bemutatásával, felhívja az illetékesek figyelmét egy megszívlelendő megoldásra.

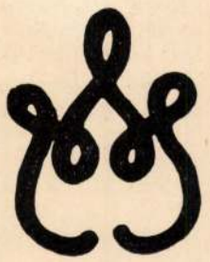

Sujtás.
Grynaeusné Papp Emilia rajza.

MAGYAROS NYÁRI RUHÁK

Újra beköszöntött a nyár, mégpedig elég korán és vele együtt virágzott ki asszonyainkon és leányinkon a sok tarka „dirndli“ Mintha csupa tiroli és ausztriai parasztlány szaladgálna a Margitszigeten, a Balaton mellett és a többi kisebb-nagyobb magyar fürdőhelyen ; de meg a jó vidéki helyek is tele vannak vele. Nem tudom mi okozta ezt az osztatlan népszerűséget. Igaz, hogy kényelmes nyári ruha, olcsó is, de azt hiszem, nem utolsó sorban úgy hat egy-egy ilyen teljesen előírásos dirndli, mintha viselője éppen most jött volna meg Semmeringről, Sanct Antonból vagy valamelyik másik előkelő osztrák fürdőhelyről.

Innsbrucki árjegyzékek forognak közkézen és ezekből mindenki pontosan megtudhatja, hogyan öltözködik a tiroli parasztnő télen vagy nyáron, esőben és napsütésben, vagy amikor a szénát forgatja milyen toalettet visel és miként húzza ki magát ünneplőbe, ha vasárnap templomba megy. Természetesen ugyanezt bemutatják a férfi viseletről is. Több rajzon kötött kabátkákat láthatunk, mégpedig csodálatos mennyi változatban, de ehhez nem is kell rajz, mert Budapesten majdnem valamennyi fajtájával megismerkedhetünk, olyan hűségesen tartják magukat a mi hölgyeink az innsbrucki előíráshoz.

Hogy van szép, célszerű és dekoratív magyar ruha, ezt még a „gyöngyös bokréta“ európai sikere idejében sem tudják. Azok, akik az idén szerte nyaralnak a csonka hazában, nem is gondolnak rá, hogy mennyivel stílusosabb lenne népies nyári ruhában nyaralni, esetleg az illető vidék népviseletét leegyszerűsítve megvarrni. Igaz ugyan, hogy a párizsi nagy divatszalónok még nem szentesítették és Bécsben sem hordják a magyar dirndlit, de olykor talán mi is kezdeményezhetnénk valamit, főleg házi használatra. Az európai népviseleteknek, így a miénknek és az osztráknak is közös eredete a barokkban gyökerezik, de talán visszamehetnénk a reneszánszig is. Ezeknek, az évszázadokon át több, kisebb-nagyobb változtatással uralkodó női ruha viseleteknek a lényege: a bő, húzott szoknya, az ingváll és a vállfűző, parasztosan pruszlik. Ezek az alapformák mindenütt megtalálhatók — különböző helyi változatok adják meg a zamatját — különleges népviselet jellegüket. A mi népünk sok helyütt már el is hagyta a vállfűzőt és a nagy európai divat egy másik időszakát merevítette népviseletté, bár most nem értem, miért ne lehetne ezeket a formákat nyári ruhává stilizálni és miért kell külföldi ruhában járnunk ?

A mi népviseleteinknek is lényeges része a nagyon bő szoknya, asszonyaink az időjárásnak és a helyi divatnak megfelelően több vagy kevesebb alsószoknyát vesznek fel, a vállfűző magasabb, karnyílása kisebb, mint a tiroli testvéréé. A kötény mindig nagy, szinte a ruha széléig érő ruhadarab, keskeny a matyóknál és Erdélyben némely helyen, bőven ráncolt az Alföldön, a Felvidéken és a kolozsmegyei viseleteknél. Zsebkendő nagyságú, fodros szélű kötényt leginkább az operett színpadon viselnek. A kötényt, az igazi parádés népviselet mindig díszíti, vagy felvarrt színes csíkokkal, vagy gyönyörűen kihímezi (Kalocsa, Mezőkövesd), de nemcsak a nőkét, hanem a legényekét is. A szoknyát és a derekat is sokszor díszítik pántokkal, rátéttel, a derékra még díszes hímzés is kerül helyenként. A fodor sem ritka díszítő elem, mindez pedig élesen megkülönbözteti a többi európai népviselettől.

A mi klímánkhoz megfelelően parasztasszonyaink nem viselnek csúcsos posztó kalapot, mert az nyáron elviselhetetlen lenne, hanem könnyű színes fejkendőt kötnek a fejükre, ez megvédi őket a tűző naptól és az út porától.

Megpróbáltuk ezekből levonni a tanulságot és néhány nyári ruhát „magyaros dirndlit“ terveztünk. Elsősorban iskolás leánykákra gondoltunk. Az ötletet ehhez a kísérlethez a korán beállott nyár adta. Májusban elviselhetetlenül meleg lett a csíkos vászon blúz sötétkék szoknyával és már akkor felvetődött az ötlet, hogy kellene valami olcsó, könnyen előállítható nyári ruhát kitalálni, minden iskolának valami mást. Természetesen sokan emlegették a „dirndlit“. Olcsó és jól mosható anyag lenne a karton és ilyen anyagból is gondoljuk terveinket megvalósítani. A Nemzetközi Vásáron szebbnél-szebb magyaros mintájú kartont láttunk és az üzleteink is tele vannak vele, így nem lenne nehéz valami eredetit kiválasztani.

Az első két rajzunk (1. 2.) pruszlikos fajta. Díszíthetjük az anyag alapszínével vagy a mintaszínével. Például, ha fehér-kék babos anyagot választunk, akkor fehér vagy kék csíkozást használunk és a díszítést hangsúlyozzuk szövött, cakkos zsinórral. (Most annyit láthatunk ebből a kis mosható zsinórféléből és mindenféle színben árulják). Valamikor a nagymamáink csipkehorgoláshoz használták. A 2. számút esetleg sötét, elütő színű anyaggal díszíthetjük és széles egyszínű kötényt viselhetünk hozzá. A 3. számú matyó-ruha stilizálása, a 6. számú mégjobban hasonlít a mezőkövesdi viselethez ; ezt kétféle színű anyaggal díszítjük, egy sötétebb és egy világosabb színű csíkkal, de ezeknek összhangban kell lenni a ruha színével. A kötényen szélesebb egyszínű csík jelzi a hímzés foltját.

A többi különböző vidékek népviseleteinek leegyszerűsítése. Például a 8-nál felhasználtuk a boldogi vállkendő motívumát. Ha van egy mintás tarka kendőnk, (de nem havasi gyopár mintával) egy kis fehér ingecskét varrunk szűk ujjal, bő szoknyát és bő kötényt veszünk hozzá és a tarka kendőt nyakunkba vetve, mellen keresztbe, hátul összekötjük.

Az egyes ruhák kötényein bemutatjuk a különféle díszítési lehetőségeket — reméljük, ha ezek szerint varrjuk a nyári ruháinkat, még Ausztriában is eredetinek fognak hatni.

EDVI ILLÉS PANNI

KÖLTŐI TERMÉKEK A FÖLD TULSÓ OLDALÁRÓL.

A maorik költészete.

Közli **MILESZ BÉLA.**

VII.

Egy anya keserve egyetlen leánya felett.

Az alkonycsillag *) kialudt, eltünt,
Hogy egy tündöklőbb égen ujra fölkeljen,
Hol ezrek várnak már rá, üdvözlendők őt. —
Most már semmi szép, semmi nagy nincs becsben előttem;
Te voltál egyetlen kincsem, leányom!
Oh, midőn a napsugarak a tengeráron játszottak,
Vagy a rezgő pálma-lombokon ragyogtak:
Mily örömest néztük vidám játékodat
Az Avapoka homokos partján.
Vagy midőn körülövezve ruhádat
Néped lányaival manikát (burgonya) szedtél,
Mig Tikoro (néptörzs) leányai a kagylók keresésében
A hullámokkal küzdöttek.
És este, mikor a törzsek vacsorára gyültek,
A jó társak melléd állottak s vetekedtek
Hogy neked mindenből a legjobbat adják
Ajkaidnak egyetlen mosolyáért.
S hol vagy most? — Oh vizek
Mért dagadtok s apadtok még tovább?
Hisz ékességtek oda van. A nép összegyűl,
Mint azelőtt, vidám ünnepre; a csolnakok
Szeldelik, mint azelőtt, a vizet s levegőt;
A sirályok elhomályositják most is,
A sziklák felett lebegve, felhőkint az eget:
De a kedves leány nem jön.
Csupán egy fürt maradt nekünk hullámzó
Hajadból, drágánk, hogy azt látva, sirassunk!

VIII.

Gyászdal Heuheu főnök halálára.

Kesergi testvére, *Ivikau.*

A nap utolsó sugara játszik az esti égen
S rózsás szinnel tündöklik Tauhara (hegység) szellős csucsain.
Ugyan visszajő-e barátom az övéihez?
Vagy sorsunk: örökös sírás az el ávozóért?
Elraboltattál tőlünk —
Te büszke hős, főnök és vezér!
Néped védője vihar és szélvész ellen.
Micsoda áldz hatalom mert téged megölni
S a hideg föld kebelébe temetni?!
Szemeim előtt állnak fenséges vonásaid
S Matarau [1] művészi keze által tätovált képed.
Gyászban van a nép, rémülve s elhagyatva,
Zavartan s tanács nélkül a merész vezér hiával.
Az ég csillagai elhalványulnak s többé
Nem ragyog a szép Tutahi és Rehua.[2]
A remegő földre hullt a szép csillag is, [3]
Mely feletted virasztott, oh Mangaroa!
Szomoruan, magánosan áll délen Tongariro [4]
S Arava [5] vitorlájával a vihar játszik.
Ébredj fel álmodból Rangi első szülötte,
Kelj fel, mint egykor s forgasd fegyveredet;
Hadd lássa a világ erődet s hatalmadat,
Légy újra szikla a háborgó habok közt!
S bár le vagy taszitva dicsőséged magaslatáról:
Nagyságod hire zeng, mint mennydörgés hangja
S neved bevésve az égboltozatra.

IX.

Gyászdal Huhu főnök halálára.

Látjátok a villám szikráját? — Ugy tetszik,
Mintha ketté szakasztaná Tuvhares meredek hegyeit,
Kezedből kiesett a fegyver s lelked eltünt
Raukava magaslatai mögött!
A nap elkomorul és elfut,
Az oczeán árjai sírnak
A dél hegyei elolvadnak:
Mert a főnök lelke Rona (egy csillag) lakába repült.
Nyiljatok meg ég kapui!
Menj az első égbe, menj a másodikba.
S ha a lelkek országán átrepülsz,
S azok kérdik: mit akarsz? Mondd:
A világ elvesztette szárnyait egy vitéznek,
Csatáink vezérének halála által.
A Tutahi s kelet csillagai
Búsan tekintnek le az égről.
A föld inog futásában:
Mert a törzs erős támasza mélyen a földben pihen.
Ah, barátom, Hokianga harmata
Fogja testedet áthatni,
A folyók vizei ki fognak száradni
S az ország puszta lesz.

*) A halott értetik az alkonycsillag alatt, mely a monda szerint a másvilágon ismét föltünik s megérkeztét az elhalt barátai nagy örömmel üdvözlik.

[1] Müvész a tätoválás mesterségében.
[2] Két első rangu csillag.
[3] Képes kifejezése a főnök halálának.
[4] Szent hegy, melynek öre Heuheu volt.
[5] Csolnak, melyen a monda szerint a maorik Uj-Zeelandba vándoroltak.

Látlak távolról fölemelkedni,
A hires Heki feje fölött;
Bár megsemmisittettél s örökre elnémittattál:
Neved s emléked élni fog szíveinkben.

X.

Monda Ronáról.

Egy tiszta holdas estén vizért küldték *Ronát* szülői a folyóhoz; kezében kosarat vitt, melyben tökhajból készitett vizes edény volt. A mint ment a folyóhoz, a hold hirtelen egy felleg mögé bujt s minthogy sötét lett, a leány az utszéli bokorba lépett. Ez boszantotta őt s haragjában szidta a holdat, mondván: «Te gonosz hold, miért nem jösz ki és világitasz nekem?» Ronának ez a magaviselete nem tetszett a holdnak, ugy hogy lejött a földre s megragadta a leányt. Rona a folyó partján álló fák egyikébe kapaszkodott, de a hold a fát gyökerestől kitépte s felvitte Ronát a kosárral és fával együtt az égbe. Rona barátnői nem tudták már mire vélni késedelmezését, azért is keresésére indultak s nevét kiabálták: «Rona, hol vagy?» — «Itt vagyok», — felelt az, fent lebegve a holddal, — s ma is ragyog a déli égbolt csillagai közt.

XI.

Az ég elválása a földtől.

Hitregei kép.

Rangi és *Pápa,* vagyis: az ég és föld kezdetben szorosan egymás mellett voltak s a teremtmények a sötétség honában bolyongtak. Ezek hát elkezdtek tanácskozni a felett, miként kellene világosságot létrehozni, hogy lássanak s a széles föld uraivá legyenek. A teremtmények legvadabbika, Tumatauenga, egyenesen meg akarja ölni az ős-szüléket, t. i. az eget és a földet. Tanemahuta, az erdők atyja, ellenben javasolja, hogy csak el kell választani őket. «Rangi (az ég) — ugymond — lehet reánk nézve idegen; de Pápa (a föld), mint tápláló anyánk, maradjon velünk.» A testvérek ebbe az ajánlatba mindnyájan beléegyeztek, csupán Savhiri-matea, a szelek és viharok istene, nem akarta, hogy az ős-szülék elválasztva legyenek. A határozat azonban megmaradt s annak kivitelét Rongo-matana, a mezei termékek istene kisérlé meg először, de nem sikerült az atyát az anyától elválasztania; utána Taugora, a halak és madarak atyja és istene, tett kisérletet; majd Haumiatikiti, a vadnövények istene s végre Tumatduenga, a vademberek istene és atyja; de a vállalat ezeknek sem sikerült. Most Tanemahuta, az erdők atyja, állott elő; ez fejét az atyának támasztotta, lábát az anyának vetette s a szülők minden nyögése és panaszkodása ellenére is végrehajtotta a munkát, elválasztva az eget a földtől. Lassanlassan mindegyre távolabb vitte őket egymástól, mig végre örökre elválasztotta.

Lőn tehát világosság s a világosságban élet és mozgás kelt, de ebben a mozgásban végtelen czivakodás tört ki az isteni szülöttek közt. Tavhiri-metea, a szelek és viharok istene, nem akarta atyját elhagyni s fölment azzal a magasba. Haragjában iszonyu villámlással és mennydörgéssel tört ki Tanemahuta erdői felett, szétszaggatta a fákat, megkorbácsolta a felbőszült Taugorát, a tenger istenét, felgerjedt haragjával kiverve annak halait s egyéb állatait a szárazföld vizeibe. A tenger viszszakivánta a szökevényeket s mindjárt kitört a harcz a tenger és szárazföld közt. Az erdő istene az embereknek sajkákat adott, hogy a tengert és lakóit gyötörjék, ha lehet megsemmisitsék. A tenger felforgatta a csolnakokat, megrongálta a partokat, elpusztitotta a közelében levő fákat, falvakat, hullámaiba ragadva mindent, mit csak érhetett.

De a szülék kölcsönös szeretetét az elválasztás nem oltotta ki, megmarad az örökre. Az atya kék szemeivel még mindig jóságosan néz le az anyára. Az anya keblének szelid, meleg sohajai fölemelkednek hozzá az erdei magaslatokról, a mély völgyekből, a pusztákról és a tengerekből; ezt aztán ködnek nevezik. Az ég pedig, midőn a hosszu éjszakákon elkesereg kedves társa elvesztése miatti fájdalmában, ezer meg ezer könycseppet hullat a föld keblére, — ezt az emberek harmatnak nevezik.

A GYŐZTES BERTÓK.

— Elbeszélés. —

Irta SIENKIEWICZ HENRIK.

Lengyelből forditotta: CSOPEY LÁSZLÓ.

(Folytatás.)

Második rész.

Bertók otthon.

II.

A háboru annyira megviselte Bertókot, hogy több napig képtelen volt minden munkára. Ez pedig nagy csapás volt a gazdaságra, a mely ugyancsak rászorult a férfi munkásra. Magdolna asszony aztán ugy segitett magán, a hogy lehetett. Dolgozott napestig; szomszédai szintén segitettek neki imitt-amott, de mindez nem állitotta lábra a gazdaságot, a mely lassankint és fokozatosan pusztult. Kölcsönt kellett felvenni Just német kolonistától, a ki annak idejében pár hold rossz minőségü földet vásárolt Pognenbinban s itt telepedett meg, most pedig annyira felvitte az isten a dolgát, hogy ő az első gazda a faluban, tőkepénzes ember, és nagy uzsorás. Leginkább ő pénzelte Járzinszki földesurat, a kinek neve ott ragyogott «az arany könyvben», és a ki épen e miatt kénytelen volt nagy lábon élni és bőven költekezni. Azonkivül szokott hitelezni póroknak is. Magdolna asszony félév óta tartozott már néhány tallérral Justnak, a melyeket részint a gazdaságba fektetett, részint pedig a dicsőségesen csatározó Bertóknak küldött volt. Mindezt könnyü volna kiheverni; ád az isten bő termést, kikerül belőle az adósság is, és marad is, csak az ember illően munkálja meg a földet. De épen az volt a szerencsétlenség, hogy Bertók nem birt dolgozni. Magdolna asszony azonban kötve hitt a komának, és tanácsért fordult a tisztelendő urhoz, hogy téritse észre az atyafit; de hát Bertók épenséggel nem birt dolgozni. Ha valamibe belekapott, akadozott a lélekzete, ha pedig lehajolt, erős szurást érzett a keresztcsontban. Tehát egész napokat elült a háza előtt, szájában a porczellán pipával, melyen ott diszelgett Bismarck, fehér egyenruhában, fején kürazir csákóval, és bámult a nagyvilágba oly emberekhez illően, a kikre ráfer a pihenés. Mindamellett elelgondolkozott a háboruról, elmélázott a győzelmekről, Magda asszonyról is, egy kicsikét a világ dolgairól, meg hát a semmiről is.

A mint egyszer ilyen hangulatban üldögél, a Feri fiu siró hangja üti meg füleit a távolból.

Feri fiu az iskolából jött és orditott torka szakadtából.

Bertók a pipát is kivette a szájából.

— Hej Feri, mi lelt?

— Igen hát! mi lelt?... ismétlé Feri siránkozva.

— Hát mit bőgsz?

— Igen hát, miért is ne bőgnék, mikor pofon vertek...

— Ki ütött pofon?

— Ki más, ha nem Böge ur!

Böge uram a néptanitás nemes mesterségét gyakorlá Pognenbinban.

— És mi jogon ütött pofon?

— Nyilván valami jogon, mert képen teremtett.

Magdolna asszony, a ki ott kapált a kertben, keresztül mászott a sövényen, és kapát tartva kezében közeledett a gyermekhez.

— Mit tettél? — kérdi őt.

— Mit tettem volna. Hát Böge ur elkeresztelt lengyel disznónak, aztán pofon vert és azt mondta, mivel hogy legyőzték a francziákat, hát most lábbal fognak bennünket tiporni, mert ők az erősebbek. És én neki semmit se vétettem, és midőn azt kérdezte tőlem, hogy ki a legnagyobb ur a világon és én azt feleltem, hogy a római szent atya, aztán a hogy pofon ütött és én elkezdtem kiabálni, hát ő elnevezett lengyel disznónak és azt mondta, mivel hogy legyőzték a francziákat, hát....

Itt Feri többször ismételni kezdte: «és ő mondta és én mondtam», mig végre Magdolna asszony eltakarta kezével a fiu arczát és férjéhez fordulva, kiabálni kezdett:

— Hallod ezt! hallod-e!... Eredj, verd le a francziákat, hadd üsse aztán a német gyermekünket mint a kutyát és szidalmazza!... eredj, harczolj!... hadd üsse agyon fiadat a sváb, itt a jutalom... nesze!

Itt aztán Magdolna asszonyt is elboriták a könyek és Ferivel versengve sirt, mig Bertók

kimereszté szemeit, nyitva feledé ajkait és elgondolkozott — oly nagyon elgondolkozott, hogy egy szót se birt kiejteni a száján, és mindenekfölött nem birta felérni észszel, hogy mi történt. Micsoda? Hát az ő győzedelmei?... Kis vártatig még csöndesen mélázott, egyszer csak megcsillant valami a szemében, és arczába szökelt a vér. Hirtelen felugrott és összeszoritott fogain át sziszegé:

— Majd számolok vele!

S azzal elrohant. Nem is kellett messzire mennie, az iskola mindjárt ott volt a templom mellett. Böge uram a tornácz előtt állt, malaczoktól környezve és hányta nekik a kenyérhéjat. Tagbaszakadt férfiu volt, körülbelül ötven éves, erős ember, akár a tölgy; nem volt kövér, csak arcza volt nagyon elhizva, szürke, erélyt és merészséget sugárzó szemek emelkedtek ki belőle. Bertók egészen hozzá lépett.

— Mért ütöd te német a fiamat? was? — kérdi.

Böge uram meghátrált néhány lépésnyire, végig mérte szemeivel minden félelem nélkül és hidegvérüen felelé:

— Ki veled, lengyel «söpredék»!

— Mért ütöd a fiut? — ismétlé Bertók.

— Ütlek én téged is lengyel «kamasz». Megmutatjuk mi nektek, ki itt az ur. Pusztulj! Eredj panaszra a bióhoz... Ki veled!

Bertók megragadta a tanitó karját s rekedt hangon kiáltá:

— Tudod-e, hogy ki vagyok én? Tudod-e, ki verte le a francziákat? Tudod-e, ki beszélt Steinmetz-czel? Mért ütöd hát a fiamat, német rongy?

Böge uram szürke szemei kimeredtek e szavakra, akár a Bertókéi; Böge uram erős ember volt, tehát egy legyintéssel akart megszabadulni az alkalmatlankodótól.

Ez a legyintés egy erős csapásban adta ki a mérgét a gravelottei és szedáni győző képén. Ekkor hősünk elveszté önuralmát. Böge feje roppant gyorsasággal lódult két oldalra.... Bertókban ujra fölébredt a turkuszok és zuávok rettenetes öldöklője. Hiába sietett a tanitó fia, egy husz éves és Bögénél erősebb legény, apja segélyére. Rövid, ádáz tusa fejlődött ki, melyben a fiu hanyatt vágódott a földön, az apa pedig csak azt érezte, hogy repül. Bertók előre nyujtott karral vitte az öreget, maga se tudva, merre. Szerencsétlenségre moslékos dézsa állt a ház alatt, a melybe Bögéné szokta összegyüjteni a moslékot sertései számára... Egy locscsanás hallszik és Böge uramnak csak a feje meg kapálódzó lábai állnak ki a dézsából. Bögéné kirohan a házból: — Segitség, segitség! kiáltja.

A tanitóné asszony kiforditá a dézsát tartalmastul, és Böge uram előkerült belőle jól megfürödve.

A szomszédházakból elősiettek a gyarmatosok szomszédjok segitségére.

Több szál német esett neki Bertóknak és ütötték, hol bottal, hol ökéllel. Erős tusa keletkezett, a melyben nehéz lett volna megkülönböztetni Bertókot ellenségeitől, mert az emberi testek egy görcsösen mozgó tömeget képeztek.

Végre is kitört a tömegből a mi Bertókunk s vadul rohant a sövénynek.

A németek utána... de ugyanakkor törik a kerités és hatalmas karó reng Bertók vasmarkában.

A németek futásnak erednek... Bertók a sarkukban. Szerencse, hogy utól nem ért egyet se. E közben föleszmél... és hátrálni kezd haza felé. Hej, ha most francziákkal állhatna szemközt! Ezt a védelmet megörökitené Klió.

Ugy történt, hogy a támadók, közel husz ember, összeszedelőzve ismét Bertóknak rontottak. Hősünk lassan hátrált, mint a vadkan, ha ebcsapat üldözi. Koronként visszafordult és megállt... megálltak az üldözők is. A karó tisztelétre inté őket.

Azonban egyre nyugtalaniták, kövekkel dobálták s egy kő csakugyan homlokon találta Bertókot. A vér elboritotta szemeit. Érezte, hogy ereje fogytán van. Megrázkodott egyszerkétszer, a karó kiesett kezéből — és lerogyott.

— Hurrá! — kiáltják a gyarmatosok.

De még hozzá se érhettek, már is talpra állt. Ez megzavarta a támadókat. A sebzett vadkan még félelmesebb lehet. Aztán meg közel voltak a házak is, és már lehetett látni, mint szalad több legény a csatatérre. A gyarmatosok visszafordultak.

— Mi történt? — kérdik az ujonan érkezők.

— Megtapogattam a németet, — feleli Bertók s elájul.

(Folyt. köv.)

SZENT LÁSZLÓ KIRÁLY EZÜST MELLSZOBRA.
A győri székesegyház kincseiből.

EGYVELEG.

* **A negyedik milliót** is túlhaladta már London lakossága, mely jelenleg 4.019,000 lelket tesz. Utána következnek Európában: Páris 2.239,000 s Berlin 1.192,000 lakossal. A többi nagy városnak még nincs egy millió lakosa s igy a magyar főváros, mely a félmillióhoz rohamosan közeledik, jelentékeny helyet foglal el azok sorában.

* **A gyertyavilág erejéről** egy természetbuvár a következő számitásokat tette: A lángtól egy méternyi távolságra még képes volt egy kilencz hüvelyknyire tartott könyvben olvasni. A gyertya világa tehát egy méter átmérőjü gömböt eléggé megvilágit. A könyvben egy négyszöghüvelyknyire mintegy 400 betü jut s igy az emlitett gömbben körülbelől 6 millió 514,400 betü férne el. A betü által visszavetett világosság is hat bizonyos távolságra. Hány szem volna képes tehát egy gyertya lángjánál olvasni? A számitás nem nehéz. Föltéve, hogy a szem átmérője egy hüvelyk nyolczadrésze, a 9 hüvelyk sugaru félgömbbe 41,465 szem férne el. A betük által visszavert világosság ennyi szemnek látszanék. A 20,732 pár szemet most az emlitett betüszámmal szorozva, kijő, hogy a betükre esett fény az egyetlen gyertyalángból 135,056·540,800 szempárnak volna elegendő, azaz közel 140 milliárd embernek, holott földünkön csak másfél milliárd lakik. A feltevés természetesen csak akkor volna helyes, ha a szem szivárványok önmagukban is látnának s azokat sorba lehetne a gyertyafény körül állitani.

* **A hallás határa.** Pancheon fizikus egy Cagniard-Latour által szerkesztett s gőzzel mozgásba hozott «Sirene» segitségével gondos vizsgálat után megállapitotta, hogy a legmagasabb, még észrevehető hangoknak egy másodpercz alatt 72.000 rezgése van.

* **A tökéletes tiszta levegő** ujabb vizsgálatok szerint csak hatezer lábnyira a tengerszinétől kezdődik. Az alantabb fekvő helyeken, némely hegyi tavak környékén, még meglehetős tiszta ugyan a levegő, de már is találhatók benne baktériák. A városok levegője természetesen romlottabb. Páris levegőjében 7000-szer több baktéria van, mint egy svájczi völgy ugyanoly mennyiségü levegőjében.

* **Az irónők** soha sem szerepeltek annyira Franczia országban, mint a mult évben. A «Gazette des Femmes» nem kevesebb mint kétszázöt művet sorol föl, legtöbbnyire szépirodalmi tartalmuakat, melyek nőktől jelentek meg.

* **A villamosság gyakorlati alkalmazásának** előmozditása végett Franczia országban egy nagy, 80,000 franknyi nemzetközi dijat tüztek ki. A pályázat határideje 1887 deczember hava. A pályázó találmánynak olyannak kell lenni, melynek segitségével a villamosságot fütésre, világitásra, vegyi műre, mekhanikus erőre vagy más gyakorlati czélra lehet használni.

* **A khinaiak kedvencz eledelei.** A legátalánosabb étel Khinában is, mint Kelet-Ázsia legnagyobb részében, a rizs. Rendesen egyszerüen füszer nélkül megpiritják s mint a kenyeret eszik. Nehány óra mulva azonban az ily rizs már nagyon kemény és izetlen. Szeretik a záptojást is s ezért a friss tojást rögtön homokba, mészbe, theaporba vagy szappanba dugják; a tojás sárgája bizonyos idő mulva megfeketedik s minél sötétebb lesz, annál keresettebb. Ünnepi alkalommal egyetlen asztalon sem hiányozhatik a fecskefészek, vagy tyuklevessel zsirosan, vagy böjtben mandolatejjel készitve; főzése igen nehéz, ize a mi galuskáinkra emlékeztet. A hagymát mindenütt alkalmazzák s ezt az európaiak is hamar megszokják, mig a száritott és füstölt hal izét már csak khinai ember találja jónak. A sózott s füstölt patkányhust is dicsérik a khinaiak s európai emberek, kik ez ételt megkóstolni merték, komolyan állitják, hogy a mi sonkáinkhoz hasonló, sőt talán jobb ize is van.

* **A spongya-halászat** a Földközi-tenger partjain az utóbbi években jelentékenyen emelkedett. Görögországban jelenleg 723 hajó szolgál e czélra s mindeniken legalább 5—7 ember van. Hydra, Egine, Cernedi, Hermioni és Trikeri kikötővárosok lakossága főkép spongya-halászatból él, mely áprilisben kezdődik s augusztusban végződik. A nagyobb hajók Tripolisz és Tunisz partjáig is elmennek, a többiek a görögországi és krétai vizekben halásznak. Az eredményt évenként harmadfél millióra becsülik. A jobb minőségü spongyát buvárok hozzák föl.

* **A legjobb pasa.** Ozman pasa nehány év előtt, közvetlenül az okkupáczió előtt, Herczegovinában járván, éjjelre egy keresztény faluba tért. A falu előljárója, egy 80 éves aggastyán, hódolva fogadta a hatalmas tábornokot. Beszéd közben Ozman pasa kérdi az öreget, hogy hány pasára emlékszik az országban. «Annyira, — volt a válasz, — a hány esztendős vagyok». «És ki volt ezek között a legjobb?» kérdi ismét Ozman. «Adjon neked az Uristen hosszu életet, — mondá az agg, — egyszer egy pasát küldtek nekünk Konstantinápolyból. A szegény utközben meghalt. Ez volt a legjobb valamennyi közt.» Ozman pasa — igy beszélik — mosolygott és egy aranyat nyomott az öreg markába — őszinteségeért.

* **Régi narancsfák.** A versaillesi parkban körülbelől 1500 narancs- és czitromfa van. A legszebb és legrégibb ültetvények ezek a világon. Egy «Bourbon» nevü narancsfa több mint 400 éves és akkora mint egy nagy füzfa. A «Nagy Lajos» fát még 1422-ben ültették, tehát több mint 400 éves. A narancsfák most vannak virágzásban.

sore. Vienae Voigt 1691. Nagy 8° Praefatio és 791 l., 2 rézmetszetű képpel, régi borjúbőrk. 6.—

202 POE, E. A. Gesammelte Werke. München: Rösl & Cie. 1922. 6 köt. Er. vk. Kifogástalan állapotban. 20.—

203 — Seltsame Geschichten. Fbőrk. 2.40

204 Magyar POLITIKAI LEXIKON. 1914'29. Vk. 3.—

205 PÓLYA J. A budapesti bankok története az 1867-1894. években. 2.—

206 PONTOPPIDAN H. Szerencsés Péter. 2 kötet. Er. fvk. 4.40

207 PROPERTIUS. Elégiái. (Magyar szöveg). Ford. bev. és jegyzetekkel ellátta Csengeri J. 2.—

208 PUSKIN. Anyégin Eugén. Oroszból ford. Bérczy K. Genius 1920. 4°. Angol velin papiroson, Gara Arnold 8 rézkarcával. Ritka. 15.—

209 RACINE, J. Oevres. Avec des comemntaires par M. L. de Boisjermain. Gravelot 14 rézmetszetével (remek levonatok, egy későbbi kiadásból pótolva). Paris: Louis Cellot 1768. 7 kötet. Gravelot-tervezte eredeti borjúbőrkötésben, aranymetszéssel. (A kötés kissé rongált). 200.—

210 RADÓ A. Költők Albuma. 2. kiad. Kis 8°, XVIII, 431 l. Er. vk. 2.60

211 — Ujabb nemzeti dalkönyvecske. Kve. 2.80

212 — A fordítás művészete 1.60

213 II. RÁKÓCZI FERENC. Principis Francisci II. Rá-

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszt

19.400/1940. szám.

A Müemlékek Orsz. Bizottsága tek. Elnökségének.

Budapest.

Hőgyes Endre-utca 10.

Hivatalból.
Közszolgálati ügyben
Díj átalányozva.

EGY VILÁGHIRÜ MAGYAR RELIQUIA

Az irországi Szüzmária-kép győri csodatételei

A győri székesegyház egy dologban hasonlatos a budapesti belvárosi plebániatemplomhoz. A Szent István alapitotta székesegyházon a román és gótikus stilusson át a renaissance, barokk, empire és biedermayer stilusok mind feltalálhatók, mert ez a templom is temérdek viszontagságot, várostromot, katonai beszállásolást szenvedett el és mindig ujra kellett épiteni. A majdnem ezer éves alapfalu templom pedig egy érdekes, históriai emlékü kegyképet őriz, amelyhez a messze Angliából és különösen Irországból zarándokolnak a hivek, a rábaközi, szigetközi, tószigeti zarándokokkal együtt. Magyarországnak nincs több ilyen európai jelentőségü bucsujáró helye, mégis kevesen tudnak a győri kegyképről, mert ez a kereskedő- és iparosváros mult századi mentalitásával nem kedvezett a hivők ájtatos zarándoklatainak. Mióta azonban *Breyer* István lett Győr megyéspüspöke, a kultusz, amely helyi vonatkozásban mindig élt, ismét óriási lendületet vett és azt hisszük itt van az ideje, hogy az egész ország népe megismerje a győri kegykép rendkivül érdekes történetét.

A győri kegyképet Irországból, a Szentek Szigetéről sodorták Győrbe a véres angol történelem hullámai. Első ismert tulajdonosa báró *Lynch* Walter irországi klonferti püspök volt. Mikor a protestáns angol hatalom tüzzel-vassal irtotta a katolikus hitéhez mindhalálig hü ir népet, akkor lett hazátlanná Klonfert püspöke is. *Cromwell* Olivér idejében volt a legkegyetlenebb a katolikusok üldözése. 1649-ben inditotta meg Cromwell Olivér nagy angol hadseregét a katolikus irek ellen, hogy vagy protestánsokká legyenek, vagy pedig haljanak meg, vagy pusztuljanak az országból. *Lynch* Walter klonferti püspök is vállalta volna a vértanuhalált, azonban neki más sors jutott. Mikor tarthatatlanná vált a helyzete, 1655-ben agyongyötörten, teljesen kimerülve és kifosztva került Brüsszelbe, ahonnan Bécsbe sodorta a bujdosók sorsa. Ott találkozott *Püsky* Jánossal, az akkori győri püspökkel, aki meghivta magához Győrbe, a királynál kanonoki javadalmat eszközölt ki részére és segédpüspökének kérte fel. *Lynch* Walter nem mentett meg földi javakat Irországból, de mindég magával vitte azt a Máriaképet, amely több mint kétszáz esztendeje a győri székesegyházat disziti. 1663-ban halt meg a számkivetett ir püspök és akkor került a Mária-kép a győri székesegyházba, néhány évtized mulva pedig csodálatos esemény történt az irországi képpel.

Véres könnyeket sir a győri „Szüzmária"

Hiteles tanuk, történeti okmányok minden kétséget kizárólag igazolják azt a tényt, hogy 1697 március hó 17-én reggeli 6 órától egészen 9 óráig véres verejték csurgott alá a Boldogságos Szüz Máriának ezen a képén a győri templomban. A jelenvolt hivek közül azok, akik e kép előtt ájtatoskodtak, megdöbbentek és izgatottan figyelmeztették szomszédaikat a különös dologra. Csakhamar ott tolongtak a kép előtt mindazok, akik jelen voltak a templomban. Mikor pedig saját szemeikkel meggyőződtek, hogy a képen valóban vér szivárog alá Szüz Mária szemeiből, a hir hamar szétfutott és hamarosan az egész város népe, még a másvallásuak is, a csodálatos kép előtt tolongtak. Az akkori püspök, Keresztély Ágost szász herceg éppen Bécsben tartózkodott a csodálatos esemény idején, de helynöke azonnal a templomba sietett, hogy megvizsgálja a képet. A képet leakasztották a helyéről, megvizsgálták a falat, ahol függött és azt egész szárazuak találták. A vászonra festett képet kivették fakeretéből, a vásznat lefejtették az alatta levő deszkáról. Minden tökéletesen száraz volt. A vászon két átellenes szegélyénél fogva két pap ujjaival tartotta a képet fehér lepellel leteritett kis asztal fölött. És akkor is szivárgott alá a képen a véres veriték, amelyet időnként letöröltek róla egy fehér kendővel. Kilenc órakor azután, három órai véres veritékezés után, véget ért a csodálatos tünemény, amely természetes uton, az ottlevő komoly egyházi emberek szerint megmagyarázhatatlannak bizonyult.

Töprengeni kezdtek az eset jelentősége felett, amig az egyik papnak a kalendáriumra esett a szeme. A veritékezés napja, március 17-e, Szent Patriknak, Irország apostolának és védőszentjének napja volt. Az Irországból megmentett Mária-kép tehát akkor kezdett véres könnyeket sirni, amikor szent Patrik életmüvét az angol hóditók a legjobban fenyegették és halállal lakolt minden papi ember a brit szigeteken. 1697-ben Angliában, amelynek Irország meghóditott társországa volt, a következő törvényt hozták Irországra nézve is a katolicizmus ellenségei:

„Minden a római pápához ragaszkodó érsek, püspök, püspöki helynök, jezsuita szerzetes és bármely rendhez tartozó egyházi személy, akinek bármi néven nevezendő egyházi parancsoló hatalma van, 1698. évi május hó 1-ig takarodjék ki az országból. Ha pedig valaki közülük ezen az időn tul is az országban maradna, az számkivettessék. És aki vissza merészelne térni, az tudja meg, hogy ezáltal a felségsértés vétségét követi el, amelynek feiakasztás a büntetése."

A rettenetes parancsot Irországban végre is akarták hajtani és több százra tehető azoknak az angol vértanu papoknak a száma, akiket ekkoriban különleges kinzásokkal igyekeztek hittagadásra birni. Bármilyen erős is volt azonban a tilalom és bármennyire meg akarták pásztoraitól fosztani az angol és az ir népet, mindig akadtak vállalkozók, különösen a jezsuita, karmelita és bencés szerzetesek közül, akik tanulmányaikat külországokban elvégezvén, visszalopakodtak Angliába és Irországba és tovább folytatták egyházi funkcióikat, amig legtöbbször a kerékbetörés, fejvesztés, vagy egyéb kinhalál nem lett a sorsuk. Abban az időben azonban Győrött még keveset tudtak ezekről az eseményekről. Magyarország is Szüz Mária országa és a magyar viszonyok, habár a katolikusok üldözése nálunk nem fajult el ilyen nagymérvü vérengzéssé, szintén érthetővé tette a vérkönnyeket siró Mária-képet a hivek szemében. A kép kultusza tehát ettől az időtől kezdődött.

Győr szerepe Buda várának visszafoglalásában

A katolikus Magyarország helyreállitásában Győrnek különben is legelső szerepet szánta a történelem. Még csak 11 esztendeje mult annak, hogy a győri hajduk kapitánya, örményesi *Fiáth* János elsőnek mászta meg Buda törökkézen lévő várfalait és elsőnek tüzte ki a rogyadozó budai várfalra a szüzmáriás magyar zászlót. Ma emléktábla hirdeti ezen a helyen örményesi *Fiáth* János hősiességét. Ebben az évben lesz szeptember 2-án 250 esztendeje Budavára visszavételének és a győri hajdukapitány hőstettének szinhelyén fogja ünnepelni Magyarország Budavára fölszabaditását.

Ez a kor Európában és Magyarországon is a katolikus restauráció és a nemzetközi keresztény szolidaritás időszaka. Amit Mohácsnál nem tudott véghezvinni Burgio pápai követ: hogy Magyarország nemzetközi segédlettel verje vissza a félhold fenyegető áradatát, az 160 esztendővel később mégis sikerült. Hogy milyen mélyen élt Európa katolikus népeiben Budavár viszavételének szükségessége, azt mi sem bizonyitja jobban, mint annak a huszonhat barcelonai iparosembernek az akciója, aki Európa másik végéből kerekedett fel, hogy Istennek tett fogadalmához hiven résztvegyen Buda várának a töröktől való megszabaditásában. Egész Európa itt tolongott jóformán Buda bástyái alatt 1686-ban és a most elkövetkező ünnepségeknek is méltóaknak kell lenniök a 250 év előtti események európai összefogásához.

Ha ezekbe a távlatokba állitjuk be a vérkönnyeket siró Mária-kép jelentőségét, akkor megértjük, hogy miért sirt az Irországból hozzánk mentett Mária-kép vérkönnyeket az ir katolicizmus halálraitélésének idején éppen Győrött. Győr városa abban az időben a fellendülő katolikus hitéletnek valóságos központja volt. A Regnum Marianum eszméje élt Kollonich püspök szivében is, aki 1696-ig volt Győr püspöke. Az ország felépitése a Regnum Marianum régi fényben való visszaállitása azonban a szerencsétlen politikai viszonyok miatt igen nehezen ment. Alig takarodott ki a török Magyarországból, hogy csak az Alduna menti végeket tartsa a kezében, fellángolt a kurucháboru, amely ismét szembeállitotta egymással a magyarság két részét. Ebben az időben Győr gyakori vendége, majd 1707-től generális főkapitánya volt gróf *Heister* Siegbert császári tábornagy.

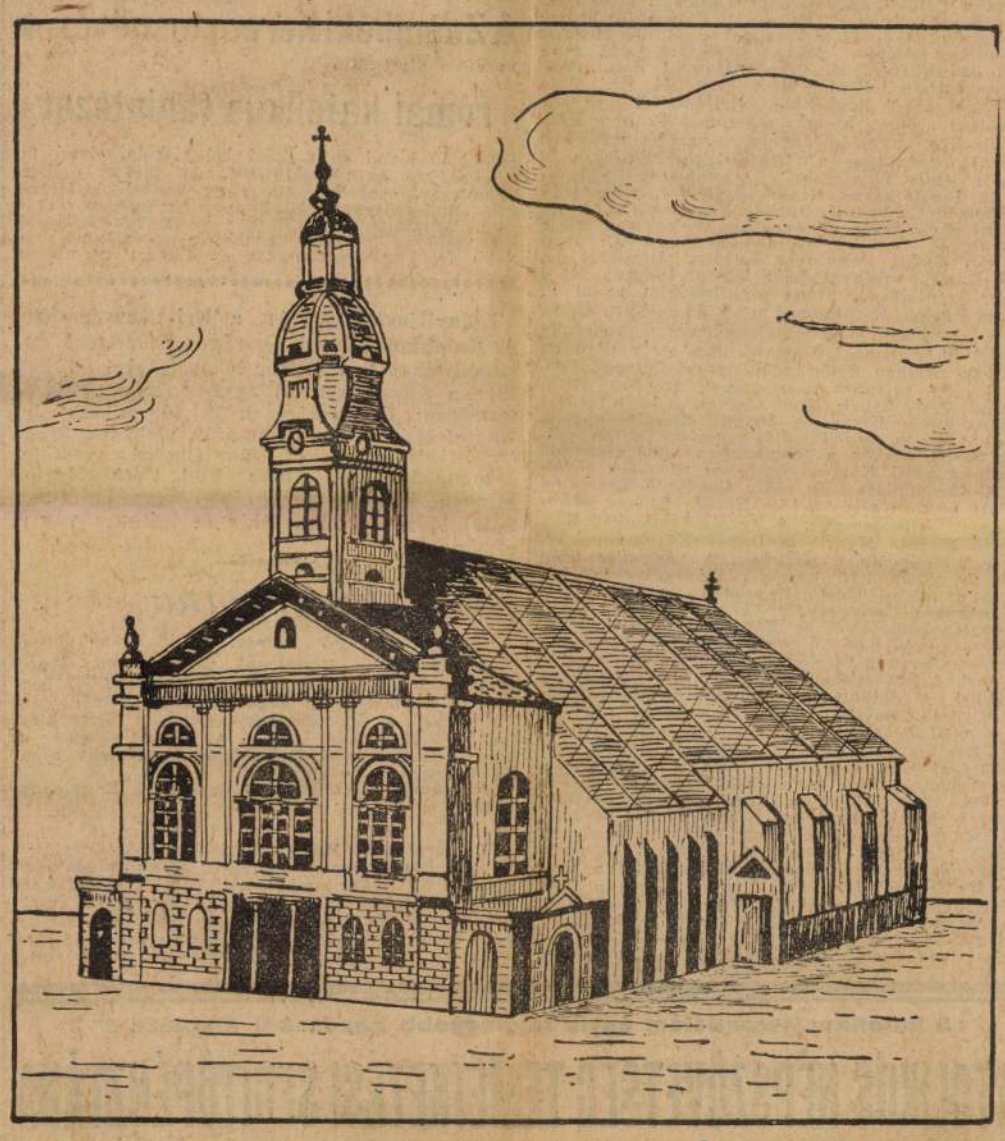

A győri székesegyház

Heister Siegbert nevéhez a magyar történelemnek elég szomoru lapjai füződnek. Hiszen Rákóczi fölkelését is az lobbantotta lángra, hogy a császári tábornokok rendes sorkatonaságot vezényeltek az elpusztitott országba, amelyek részére sem kaszárnyák nem épültek, sem pedig élelmezésükről gondoskodás nem történt. A törököktől amugy is pusztává lett országot ezek a megszálló csapatok tovább dulták, égették és rabolták. *Heister* Siegbert keménykezü, marcona katona volt, sok kiontott magyar vér terhelte lelkiismeretét és mégis a győri kegykép kultuszának egyik legjelentősebb állomása *Heister* generális nevéhez füződik. A legujabb történelmi kutfők arra következtetnek, hogy *Heister* generális, aki maga is tanuja volt 1697 március 17-én a győri Szüz Mária-kép véres veritékezésének, katonai parancsnoksága alatt elkövetett kegyetlenkedéseit akarta kiengesztelni, amikor nagy alapitványt tett a kegykép tiszteletére. A vérrel veritékező Mária, aki Irország mellett Magyarországért, ezért a meggyötört, elpogányosodott és kipusztitott országért is méltán hullathatta könnyeit, igy mégis a kiengesztelődés és a törökverő seregekkel való megbékélés kutforrása lett.

Heister Siegbert alapitványlevelének kezdő sorai igy szólnak:

„Quando quidem excellentissimus dominus Sacri Romani Imperii Comes Dominus Siegbertus ab Heister Sacratissime Cesareae Regiaeque Majestatis Generalis campi Mareschalus nimis regiminis pedestris ordinis colonellus generalatus Jaurinensis supremus gubernator, Praelibatae Suae Majestatis sacratissime intimus consiliarius et camerarius etc. ex innata sua pietate zeloque erga Deiparam Beatissimam Virginem Mariam obtestari solito, imaginem eiusdem clementissimae Virginis hic in Cathedrali Ecclesia nostra Jauriensi ante aliquod annos miraculosae lacrimis manantem debita prosequi cupiens veneratione, certes mille florenos ex eo deputasset, ut eorundem mille florenorum annuatim proveniens Sex per centum interesse aplicaretur pro continuatione devotionis extra regulas, seu obligationem nostram huc isque horis promeridianis usitatae et consuaetae im perpetum etiam pacifico tempore observandam."

Igy szól azon alapitólevél kezdete, a melynek tartalma rövid *forditásban* a következőképpen hangzik:

„Heister Siegbert gróf, császári tábornagy és győri generális főkapitány, várkormányzó, valóságos belső titkos tanácsos, császári és királyi kamarás maga és felesége nevében szerződést köt a győri székeskáptalannal, amely szerint a tábornagy kötelezi magát arra, hogy bizonyos számu ezer rajnai forintot leköt hat százalékos kamatozás mellett a győri káptalan részére, hogy ez délutáni ájtatossággal folytatólagosan hódoljon a Boldogságos Szüznek, akinek képe néhány évvel ezelőtt (1697) a győri székesegyházban mindkét nemzetségü katolikus és nem katolikus népsokaság jelenlétében véres cseppeket veritékezett. A generális följogositja a győri székeskáptalant, hogy amennyiben vagy ő maga, vagy törvényes utódai az elvállalt fizetés kötelezettségének eleget nem tennének, királyi parancs kieszközlése nélkül akár a vármegyei törvényszék utján a követelést behajthassa, viszont a káptalan kiosztja a mindenkori kamatot az istentiszteletet végzők dijazására . . .

A véres kezü generálisnak eme adománylevele sem felel meg mindenben ma már a katolikus lélek követelményeinek. Tekintetbe kell azonban vennünk azt a kort, amikor ez az alapitólevél született, amely ma már nem szolgál más célt, mint hogy egyik pontos dokumentuma a kegyképpel történt csodálatos eseménynek. A győriek azt is suttogták akkoriban, hogy Heister generális a Koroncó melletti 1704-ben történt győztes csatája emlékére tette ezt az alapitványt. Heister generális ekkor 3600 katonájával döntő győzelmet aratott Forgách Simon 18.000 főnyi serege fölött. Akkoriban tehát, amikor a labanc Győrből sokan kiszökdöstek, hogy a kurucok seregébe álljanak, még indokolt volt a kegykép tiszteletét, hogy ugy mondjuk, anyagilag is biztositani.

Angol zarándokok Győrben

Ma ez az idő, a régi pártviszályok és vallási villongások ideje már a multté. *Heister* generális engesztelő cselekedetét mégis őrzi a kegykép története. A győri kegyképnél az azóta eltelt idő alatt számtalan csoda történt, amelyeket a kegykép kincsestára is igazol. A fogadalmi ajándékokat ugyanis a meggyógyult hivek a székesegyházban helyezték el, amelyeket a kegyelet évszázadok óta megőrzött és a zarándokló hiveknek bemutat. A kegyképhez két turnusban járulnak a hivek. Minden év március

A pécsi Női Lelkigyakorlatos Otthonban a 3 napos zárt lelkigyakorlatok sorrendje

április 24. (német- nyelvü), május 11., május 20. (foglalt), junius 7., junius 22.

Részvételi díj az egész időtartamra 8.— P. 15-en külön időpontot kérhetnek, 8 személynél 20 százalék vasuti kedvezmény. Erdeklődni, jelentkezni lehet Pécs, Mátyás Flórián utca 46.

17-én, a németajkuak és március 26-án a magyarok mennek zarándokutra a győri kegyképhez. A háboru előtt a most elcsatolt Szigetközből is igen sok zarándok látogatta a győri székesegyházat, a háboru után azonban a zarándoklók száma a csallóközi és nyugatmagyarországi részek leválásával megcsappant. Ekkor terjedt el azonban Angliában és Irországban az irországi vonatkozásu kegykép ismerete és számos angol utazó zarándokolt el Győrbe a kegykép tiszteletére. Az egyre jobban erősödő angol katolicizmus, amelynek hatalmas erőforrásul szolgálnak azok az üldözések, amelyeket ősei a XVII. és XVIII. században elszenvedtek, egyre jobban felfigyel a győri kegyképre és ezrével rendelik meg Győrből a Szüz Mária kép másolatát.

Felujult azonban a magyarországi bucsujárók tisztelete is a győri kegykép iránt és egyre nagyobb tömegekben zarándokolnak a hivek a márciusi bucsukra. A 80 százalékban katolikus Győr város közönsége is egyre jobban ráébred kegyképének tiszteletére. Ha régebben azt lehetett mondani, hogy a püspökvár és a kereskedő és iparos Győr más és más szellemi orientációja volt, ma már bátran állithatjuk, hogy Győr városa egyre jobban ráébred katolikus hitére és egyre nagyobb az összhang és a közös munka minden téren a város papsága és a keresztény polgárság között. A Regnum Marianum kultusza ismét feléledt Győrben. A város katolikus élete kiváló vezetői mellett sok erőt nyer a multba való visszapillantásból is. Győr városának utcái és közterei telve vannak a katolikus restauráció idejéből való szebbnél szebb barokk-emlékekkel, amelyekről a képes mellékletben is hozunk néhány képet. Azonban a barokk kor lendülete a mai kor igényeinek megfelelően ismétlődik meg Győr város életében. Győr gyárvárosban épült az első modern munkástemplom és a katolikus munkásságnak pasztorálását a Quadragesimo anno értelmében Közi Horváth József, a fiatal győri pap kezdette meg.

Győr városának katolikus volta egyre jobban kidomborodik napjainkban és a hitvalló zarándokseregek egyre sürübben népesitik be a káptalandomb sok katolikus kulturkincset őrző zegzugos utcáit.

Possonyi László.

REVERENDÁT, CIMÁDÁT

elismerten jól, mérsékelt áron készit: **SZOVIK** aranykoszorus papi és polgári szabósága **Budapest IV., Veres Pálné-utca 15. I. em.** Tel.: 84—2— 9.

Feltámadási körmenet a fővárosban

Nagyszombat délutánján a husvéti harangok zengése hirdette a fővárosban mindenütt feltámadás ünnepét. Legkorábban, délután félháromkor a régi Szent János-kórház kápolnája tartotta meg a feltámadási körmenetet és sorban következett a többi templomoké. A fővárosi katolikus hivek százezrei jelentek meg áj tatos hangulatban a templomokban és mindenfelé felzengett a budapesti utcák során az alkonyodó estében: „Feltámadt Krisztus e napon." — Az idén különösen fényes külsőségek között, több mint 10.000 ember részvételével tartották meg a Szent István Bazilika körmenetét. Cserkészek nyitották meg a körmenetet, amelyben ott menetelt az Államrendőrség karhatalmi diszszázada. Az országos irredenta zászlót és a megszállott területek lobogóit az Ereklyés Országzászló nagybizottságának elnöksége Urmánczy Nándor vezetésével kisérte. A fővárost *Liber* Endre alpolgármester és *Antalffy* kerületi előljáró képviselték. A zászlókat *Zulavszky* Andor, a *SzEFHE székelyruhás tagjai* és a Turul Szövetség küldöttsége vitték. Ebben az évben először vonult fel a menetben az arany vitézségérmesek elnöksége *Eölbey-Thyll* tábornok vezetésével. Az országzászlónál dr. *Witz* Béla, pápai kamarás, plébános a Himnusz és a Hiszekegy hangjai mellett adott áldást az Oltáriszentséggel. A Szabadság-téren a külföldiek százai helyezkedtek el és nézték a megható impozáns vallásos és hazafias ünnepséget. Este 8 órakor sokan mentek el az Egyetemi templom körmenetére, amely liturgikus szempontból a legteljesebb volt. A sötét estében fehér karinges kispapok égő gyertyával vonultak végig a kivilágitott ablaksorok között és buzgón szárnyalt a hivek ajkán a feltámadás diadaléneke.

Afrika pogányaiért imahadjárat indul meg április 20-án. *148 millió pogány lélek megmentéséért* kérik a hős misszionáriusok szivből fakadó könyörgő imáinkat. E szent célra „Engesztelő imádság Jézus Szentséges Szivéhez Afrika népeihez" cimmel ima készült, amely nagyobb mennyiségben és *dijtalanul* kapható, csupán a postaköltség beküldése ellenében, a **Kláver Szent Péter Társulat irodájában (IX., Üllői-ut 79.).**

BÉKÉT CSAK A MEGUJULT EMBER ADHAT

SHVOY PÜSPÖK HUSVÉTI CIKKE

Shvoy Lajos megyéspüspök irta a székesfehérvári *Uj Fehérvár* husvéti számának vezető cikkét, amelyben a többek között a következőket mondja: „Krisztus keresztje a zsidóknak *botrány*, a pogányoknak *ostobaság* volt, de a választottaknak Isten kegyelme. Igy van a husvét is. Sokaknak nevetséges *ostobaság*, az istenteleneknek *botrány*, nekünk azonban Isten szent kegyelme, *az ünnepek ünnepe. A történelem legnagyobb eseménye* Krisztus feltámadása, boldogító, örvendetes tény a századokon keresztül, boldogsága, erőforrása minden istenkereső léleknek. Ez volt az ereje az ősegyháznak a háromszázados üldözés alatt, a népvándorlásban, a felvilágosodás és a tudomány minden vivmányával szemben. *Minden lelki megujhodásnak csak a föltámadt Krisztus kegyelméből fakadó élet a forrása.* Uj világot, uj szellemet, igazabb embert, igazságosabb társadalmat, emberségesebb életet, igazságosabb békét a népek nagy családjában, őszinte testvériséget — amit oly nagyon áhitoznak ma mindnyájan — *nem adhat sem a vér, sem a fegyveres erő*, sem a tömegek szervezett ereje, vagy erőszaka, hanem a Krisztusban feltámadt, magasabb rendeltetésének tudatára ébredt, erkölcsében, kulturájában, társadalmi életében ujjászületett, megigazult ember. Nagy történelmi események korszakában élve, felelősségünk teljes tudatában annál őszintébb lélekkel és annál büszkébb öntudattal énekeljük: Alleluja! Örvendezzünk, Krisztus Jézus feltámadott!

IMPOZÁNS LESZ A MAGYAR KATOLIKUSOK RÓMAI ZARÁNDOKLÁSA

Budavára visszafoglalásának kétszázötvenéves fordulója alkalmából a májusban rendezendő reprezentativ római zarándoklás impozánsnak igérkezik. Egyházi méltóságok, közéleti nagyságok s ezenkivül a katolicizmus színe-java részt fog venni ebben a reprezentativ zarándoklásban, amelyet maga Magyarország biboros hercegprimása, Serédi Jusztinián vezet hódoló kihallgatásra XI. Pius pápa elé. A zarándoklás I. csoportja május 5-én indul. Megnézik a világhirü postumiai cseppkőbarlangot, megtekintik Trieszt kikötőjét, Milánó neveztességeit, onnan kirándulnak a Lago Maggiorera s megnézik a világhirü Stresat. Torinóban megtekintik a szalézi rend anyaházát, Don Bosko müveit, tovább utazva eljutnak Pisába, ahol látni fogják a hires ferde tornyot, de megnézik Genova világkikötőjét és a genovai hires temetőt a Campo Santot. Rómába május 9-én este érkeznek és ott vannak május 10-én, 11-én és 13-án. Három félnapon keresztül autócarokon nézik meg a város nevezetességeit. Megtekintik az első sajtóvilágkiállitást, amelyen a magyar katolikus sajtó impozáns módon vesz részt. Rómából folytatják utjukat és május tizenharmadikán este Firenzébe érkeznek. Firenze nevezetességeinek megtekintése után Szent Antal városát, Páduát keresik fel, majd onnan tovább utazva a lagunák városába, Veneziába érkeznek, ahonnan május 15-én indulnak vissza Budapestre és május 16-án reggel érkeznek meg a magyar fővárosba. Ennek a csoportnak a részvételi dija: utlevéllel együtt II. osztályon 325 P., III. osztályon 228 P. De egy másik utat is tervbevett és indit az Actio Catholica Országos elnöksége, hogy azok, akiknek nem áll hosszabb idő rendelkezésre és részt akarnak venni ebben a reprezentativ zarándoklásban és meg akarják tekinteni az I. Katolikus Sajtóvilágkiállitást. Ez a csoport május 8-án indul Budapestről és május 9-én 19 óra 40 perckor érkezik Rómába. Ott ünnepélyesen fogadják őket. Majd ugyanazt a programot vezetik le ezekkel a zarándokokkal, mint a május 5-én indultakkal. Visszafelé együtt teszi meg a két csoport az utat s ez a csoport is látja a virágok városát, Firenzét, a szegények szentjének városát, Páduát és a cölöpökön épült csipkés várost, Veneziát. Rómában ez a csoport is három félnapon át autócarokon tekinti meg a várost. Utlevéllel együtt mindösze a részvétel 118 pengőbe kerül. Jelentkezni az Actio Catholica központi irodájában (Budapest, IV., Ferenciek-tere 7. sz.) április 15-ig lehet.

Antántibus órga- nis,

Egyházi zene. Külső kelenföldi Szent Gellért-egyházközség. Délelőtt 10 órakor nagymise. Predikál dr. Takács János. A misén Filke Géza G-dur miséjét négyszólamu férfikar énekli. Orgonán kisér Óváry László, vezényel Bálint Sándor. — A Szent Domonkosrendi templom husvéti istentiszteleti rendje és egyházi zenéje: Vasárnap a 10 órai nagymisét P. Badalik Bertalan tartományfőnök pontifikálja. A Dominikánus Énekkar Goller Esz-dur miséjét énekli. A változó részek a Dominikánus Graduale szerint. Mise után szentbeszédet mond P. Paluscsák Pál. A fél 12 órai szentmisén az énekkar részleteket ad elő Mozart: Koronázó-miséjéből. Magánénekesek: vitéz Benkőné Jakab Irén, M. váradi Haynal Elma, Weninger Károly, Beni Fülöp. Orgonál dr. Baló László, vezényel Beni Fülöp. Délután fél 6 órakor szentolvasó, utána szentbeszédet tart P. Böle Kornél. Szentbeszéd után ünnepélyes áldás. Hétfőn a 10 órai szentmisén a Dominikánus Énekkar L. Perosi: Missa Patriarchalis-át énekli. Változó részek a Dominikánus Graduale szerint. Mise után szentbeszédet mond P. Juhász László prior. A fél 12 órai szentmisén az énekkar Weichrich: Missa Sollemnis-ét énekli. Offertórium: Egry J.: Beatus vir, énekli Weninger Károly. Orgonál dr. Baló László, vezényel Beni Fülöp. Délután fél 6 órakor szentolvasó, utána szentbeszédet mond P. Bakacs Lőrinc. Szentbeszéd után ünnepélyes áldás. — A tabáni plebániatemplomban vasárnap délelőtt 10 órakor szentbeszéd lesz, mely után az ének- és zenekar Beliczay F-dur miséjét adja elő Griesbacher változó miserészeivel, Harmat offertóriumával és Erkel: Himnuszával. A déli 12 órai orgonás misén Ujvárossy Margit altszólót énekel, Belényi István hegedüszólót játszik. Hétfőn délelőtt fél 11 órakor a templomban vendégszereplő Szentimrevárosi Kaszinó ének- és zenekara Schubert G-dur miséjét adja elő a Graduale Romanum szerinti változó részekkel és Noseda Károly offertóriumával (Resurrexit). A magánszólamokat Kéthelyiné Wakots Margit és Unger Károly éneklik. Befejező énekszám a Himnusz. A nagymise után báró dr. Kray Pál kanonok ünnepélyesen felavatja a tabáni Credo Egyesület tagjait. A 12 órai orgonás szentmisén közreműködik Gách Magda énekművésznő és Tátray Vilmos hegedümüvész. — A belvárosi ferences templomban vasárnap délelőtt 9 órakor Kereszty Jenő férfikari A-dur miséjét adják elő korális változó részekkel. A déli 12 órai szentmise müsordarabjai: Victimae paschali laudes (gregorian korális), Liszt: Alleluja és Harmat: Regina coeli (férfikarok), Perényi G.: Alleluja (orgona). Hétfőn délelőtt 9 órakor népénekes szentmise. A 12 órai mise alatt Gergely Ferenc karnagy a következő orgonaműveket adja elő Max Reger szerzeményeiből: Fantasia d-moll, Ave Maria, Benedictus, Husvét. — Az Örökimádás-templomban vasárnap délelőtt a 10 órai nagymisén éneklik Laurentio Perossi: Te Deum Landamus cimü miséjét a templom Ur Dalosai férfikara. Változó részek a Graduale Romanum szerint és offertóriumkor Harmat Artur: Regina coeli. Vezényel Poór István karnagy. Délután egynegyed 6 órakor dr. Mátrai Gyula mond szentbeszédet, utána ünnepélyes áldás. Délelőtt 12 órakor magyar mise, amelyen az előirt énekeken kivül Harmat Artur: Feltámadt Krisztus e napon, Halmos L.: Minden földek . . ., Grumpelzhauer: Zengj hálát. Vezényel Poór István karnagy. — A 9. számu honvédkórház kápolnájában (I., Alkotás-utca 25.) vasárnap délelőtt 8 órakor szentmise, utána ételszentelés. Fél 11 órakor ünnepélyes szentmise, a szentbeszédet tartja Kálló Ferenc tábori főlelkész. Előadásra kerül Beliczay F-dur miséje vegyeskari zenekarral. A szólókat Petry Kató, az Operaház tagja, Vida Mária, Csekme László, Kodolányi Alajos éneklik. Előadásra kerülnek: Vavrinecz, Hummel müvei, szólót énekel Reichardt Irma. Orgonán játszik Ivanics Ferenc karnagy. Vezényel dr. Ruszwurm Rezső. Hétfőn fél 11 órakor orgonás mise.

A Zsámbéki Keresztesnővérek

vezetése alatt álló

római katolikus tanintézet

Gyakorló elemi és polgári leányiskola, elemi tanitónőképző és nevelőintézet. Az intézet épülete dombtetőn, szabadon áll, nagy kerttel, játszótérrel, tenniszpályával körülvéve. Az intézetbe csak róm. katolikus növendékek vehetők fel. Növendékei vallásos, hazafias nevelésben részesülnek. Bővebb felvilágositást nyujt az intézet főnöksége.

Leányifjusági gyülés a Krisztinavárosban. A Katolikus Lányok Országos Szövetsége április 17-én este 7 órakor leányifjusági gyülést tart a krisztinavárosi egyházközség kulturtermében: I., Mészáros-u. 19.). Beszélnek: dr. *Knébel* Miklós pápai kamarás, plebános, *Stadler* Frieda, az A. C. leányifjusági vezetője, *Magyar* Karolin, *Szőke* Emi, *Tóth* Mária. Minden krisztinavárosi intelligens katolikus fiatal lányt szeretettel hiv és biztosan vár a rendezőség.

Emericana

Szerda.

A **Foederatio Emericana** rendezésében este 8 órai kezdettel tartja bemutatkozó hangversenyét a lwowi müegyetemi énekkar, a „Lwowski Chór Technicki" a Zenemüvészeti Főiskola kamaratermében. A kiváló lengyel egyetemi énekkar a lengyel mü- és népdalköltészet legjelesebb alkotásait fogja bemutatni.

A **Hunnia** curiája fél 9 órakor az Emericana-házban.

•

A **Corporatio Mariana** március 20-iki curiáján Farkas Pál senior a magyar ifjuság feladatairól beszélt. Az inofficiumban „Mi érdekli a mai ifjuságot" cimmel kerekedett élénk vita. A vitát Papp Ernő, a Ginsia dominusa vezette. Április 3-án curiális volt, amelyen Kovács Pál magister, a KOSz-akcióról beszélt. Az előadást vita követte.

A váci emerikánások lelkigyakorlata. A Foed. Emericana váci Corporatiója a napokban tartotta meg tagjai és egyben Vác egész katolikus intelligenciája számára husvéti lelkigyakorlatát. A férfiak számára április 2—4-én dr. *Nyisztor* Zoltán pápai kamarás, a nők számára április 6—8-án dr. *Brisits* Frigyes O. Cist. tanár vezette a lelkigyakorlatokat. A lélekbemarkoló szentbeszédeken, mindkét csoportban, eddig nem látott nagy számban jelent meg Vác katolikus értelmisége. A Corporatio közös husvéti szentáldozása Virágvasárnap ,április 5-én volt, a szentmisét *Kokovay* János prelátuskanonok, a Corp. dominusa, a szentbeszédet pedig *Török* Jenő Sch. P., a Corp. lelkésze mondotta.

Actio Catholica Szödligeten. A szödligeti róm. kat. egyházközség április hó 3-án, a váci egyházmegyei *„Actio Catholica"* propagandabizottsága kiküldötteinek részvételével s a hivek igen nagy érdeklődése mellett nagysikerü gyülést tartott, melyet dr. *Jantsits* Tibor min. titkár, egyházközségi világi elnök beszéde nyitott meg, ki ennek keretében az A. C. céljait, jelentőségét és szükségességét ismertette. Utána dr. *Antal* Pál felsőgödi róm kat. plebános a család, a gyermek és a katolikus nevelés problemájáról, *Vincze* Dezső dunakeszi műhelytelepi lelkész pedig *a katolikus sajtó támogatásának fontosságáról* tartott igen értékes előadást. A mindvégig lelkes hangulatu gyülés végén az előadóknak fáradozásáért *Bartoss* Géza esperes-plebános mondott az egyházközség nevében köszönetet.

A katolikus társadalom egyik legnagyobb gazdasági alkotása a

KATOLIKUS NÉPSZÖVETSÉG TEMETKEZÉSI SEGITŐPÉNZTÁRA

Lépjen be tagul! • 100.000 tag! • Szervezze meg községében! • Igazgatóság: Budapest, IX., Ráday-utca 2. Fiókirodák: Debrecen, Eger, Győr, Kalocsa, Pécs, Szeged, Szombathely, Vác, Veszprém.

☞Ügyeljen a keresztnévre!☜

„PRO ECCLESIA ET PONTIFICE" pápai érdemkereszt tulajdonosa, MAGYARORSZÁG ARANYKOSZORUS HARANGÖNTŐ MESTERE

Kellemes husvéti ünnepeket kiván!

Szlezák László

HARANG- ÉS ÉRCÖNTŐDE, HARANGFELSZERELÉSI ÉS HARANGLÁBGYÁRA

Budapest, VI., Petneházy-utca 78.

(VI., FRANGEPÁN-UTCA MELLETT)
SAJÁT HÁZ! TELEFON: 91—3—55

Budapest-belvárosi főplebániatemplom részére készitett 2400 kg-os „POLGÁRMESTER-HARANG".

KITÜNTETVE: Párisi világkiállitáson diszoklevéllel, 8 nagy arany- és 1 nagy ezüst éremmel, több állami diszoklevéllel
A budapesti Bazilika 7945 kg-os harangja gyáramban készült!

Mielőtt harangot rendelnének, forduljanak teljes bizalommal a régi és megbizható céghez!!!

SZÁMTALAN EGYHÁZI ELISMERŐLEVÉL!

Előnyös fizetési feltételek!
Költségvetés és kiszállás díjmentes!

HAJDUDOROGI SZENT BAZIL REND.
Tekintetes
SZLEZÁK LÁSZLÓ urnak
harangöntő-mester
BUDAPEST.

A harangok megérkeztek, sikerült őket szépen beszállitani. Nem történt semmi baj.

A harangok igy első látásra megnyerték a mi tetszésünket. Mi meg voltunk győződve, hogy SZLEZÁK LÁSZLÓ ur csak a legjobbat nyujtja és a legszolidabb munkát adja. A szentelést külön cikkben fogjuk méltatni, feltüntetve az Ön cégének a legkiválóbb meghizhatóságát és kiválóságát. A szentelés lezajlása után külön köszönő levélben rójuk le hálánkat és biztositjuk Önt, hogy nagy propagandát fogunk kifejteni az Ön érdekében. Már most is sokan belátják, s belátták, hogy Ön a szivét-lelkét önti kiváló harangjaiba. Eddig is több ujságban hangoztattuk, hogy az Ön cége a legmegbizhatóbb, a legszolidabb.

Maradtunk
Hajdudorog, 1936 III. 28.
Kiváló tisztelettel
Szent Bazil Rend
házfőnöksége.

EVANGELIUM

kat. hitsz. folyóirat évi előfiz. **20** P. Az általa kiadott legkitünőbb PÉLDATÁR első kötete füzve 6, kötve 8 P Győr, Kisfaludy-utca 16.

Adóügyi naptár

Április 14. Az előző havi értékpapirforgalmiadó és csekkilleték befizetése.

Április 15. A 240 pengőn felüli forgalmiadóátalányt és adóváltságot eddig a határnapig kell befizetni.

Akik az általános forgalmiadót készpénzben havonta fizetik, tartoznak a vallomást az előző hónap forgalmáról eddig benyujtani és ennek alapján az adót befizetni.

Befizetendő az előző havi fényüzési forgalmiadó és adóváltság.

A gépjárművek közuti adóját mindazoknak, akik negyedévenként teljesitik a befizetést, ugyancsak eddig a határnapig kell leróni.

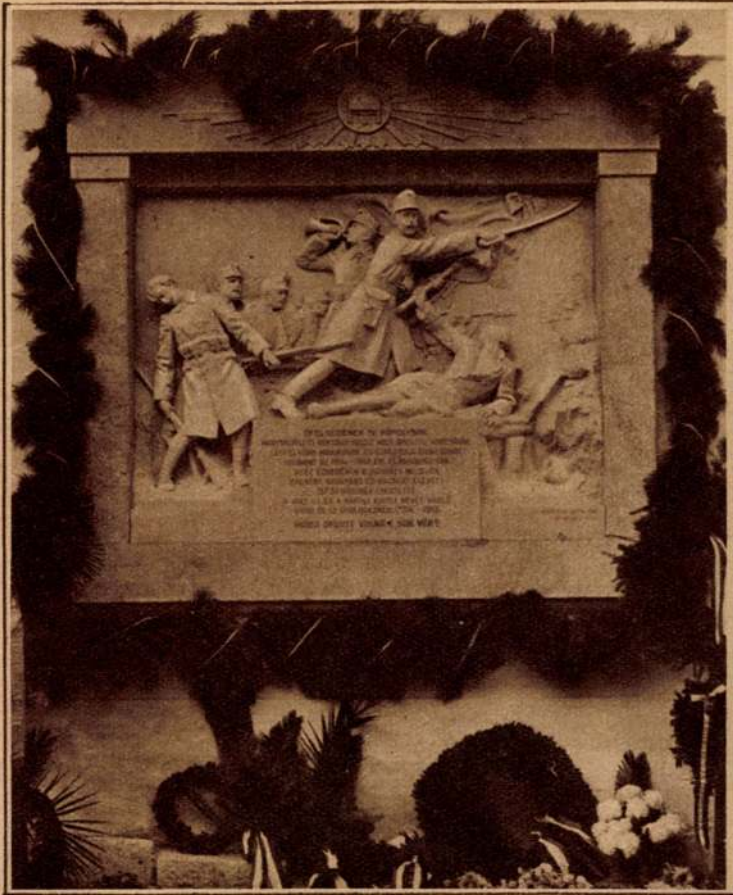

Megboldogult Károly király nevét viselő 19. cs. és kir. gyalogezred közel tizezer hősi halottjának emléktáblája a győri dóm falában. A dombormü főalakja a hősi halált halt feleki Rech Sándor ezredes.

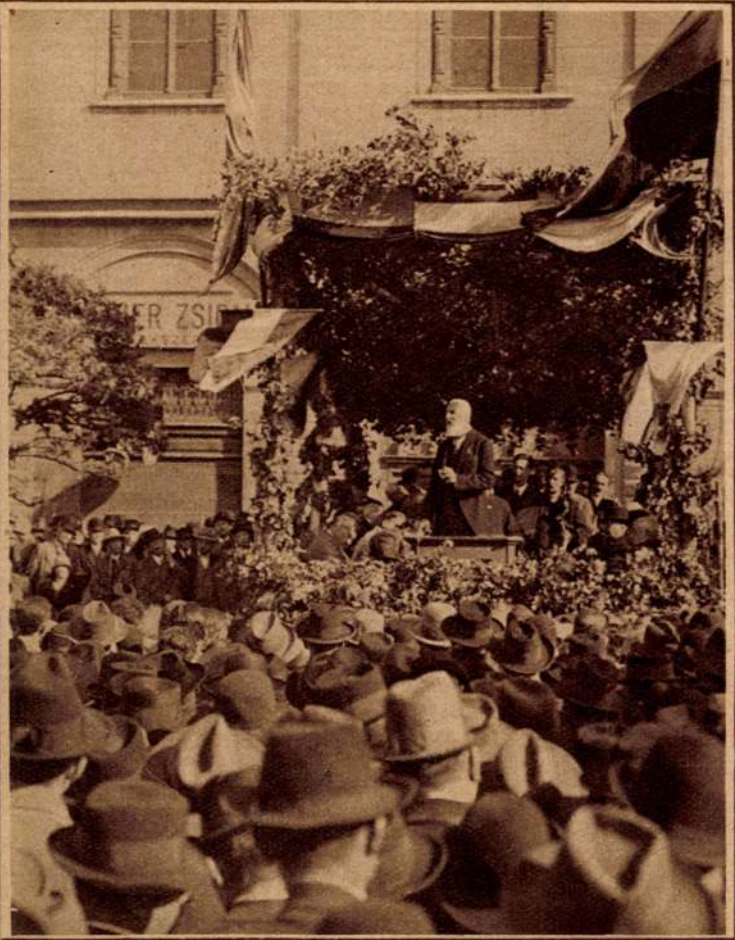

Gróf Apponyi Albert többezer főnyi közönség előtt beszámolóbeszédét tartja Jászberényben.

Mária orosz anyacárné temetése Kopenhágában

A keleti egyház főpapjai a gyászmenetben

Győri vékesegyház

irod.

Hlatky Schlichter Gyula:

A győri vékesegyház
történetéből.
Magyar Építőművészet
1908. 5. sz. 1–2. l.

r.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36. IV. 1.

válnak. Özvegy Van Cott asszony előbb kereskedik, azután a methodisták templomában ékesszólásával elragadja a lelkeket. Jó hire száll, csődülnek a tiszta beszédhangja, szava hallására, térít, eljelentkezés van, a rendkívüli asszony megtartja az embereket hitükben, egyházakat szervez. Kant mondja, hogy «a természet a nőnek oly megnyerő szónoki tehetséget adott, a mely lefegyverzi a férfiút.»

Oliver Anna is prédikál, Smiley queker kisasszony hasonlóképp, mások, nőpapok, a békebiró tisztét végezve, összeadnak házasfeleket — békére vagy harminczéves háborúra.

A hirlapirodalomban kitünik Buchanan Sullivan Margit, a ki ujságirónak állt. Sarah Hubbord, egy chicagói napilapban a tudomány- és irodalomrovatot vezeti. Mély tudásra valló czikkeket ir, megfelel a közérzésnek. Más hirlapiró nők is sokat szereznek a tollukkal.

Van olyan lap is, melyet kizárólag nők szerkesztenek. Irnak mindenről, kisasszonyok a házasfelek egymás iránti kötelességéről, a férfiak viselkedéséről, jellembeli erkölcsökről, betegségekről, más egyébről, a szabad szerelemről is.

KÉT LOVASBRAVUR.

Báró Duka Aladár és Szabó Béla.

Az ősi virtus nincs kiveszőben. Két aradi huszártiszt: báró *Duka* Aladár cs. és kir. huszárkapitány és nemestóthi *Szabó* Béla cs. és kir. huszárfőhadnagy oly bravuros távlovaglást produkált, mely becsületére válik ismét a huszárnévnek és bizonyára külföldön is méltó feltünést fog kelteni.

Ez a két távlovaglás csak egy része annak az országos távlovagló versenynek, melyet *Brudermann* Rezső lovassági felügyelő elnöklete alatt álló soproni tiszti lovasegyesület rendezett.

A verseny, a melyben az ország minden vidékéről vettek részt huszártisztek, most ért véget és a közeli napokban dönti el a versenybiróság, hogy kié lesz az egyesület által kitüzött 20.000 korona díj.

Mind a két aradi huszártiszt június hó 14-én kora hajnalban közvetlenül éjfél után indult és Startereik voltak: tinkovai *Matskási* Ferencz huszárőrnagy és breznói *Prihradny* Henrik huszárkapitány. Báró *Duka* Aladár június hó 14-én kelt útra Aradról *Soha* nevű 10 éves sötétszegsárga angol telivér paripáján (apja: Frondeur, anyja Schnecki), mely báró *Baich* Iván torontálbocsári méneséből származik. Június 14-én 141 kilométert tett meg Aradról Branyicskáig az út nagyrészét rekkenő hőségben, — másnap Nagyszebenig jutott, a mi ismét 138 kilométer, holott Ápoldnál és Szecseld-

Br. Duka Aladár.

Szabó Béla.

nél nagy hegyeken kellett átvonulnia a nagy hőségben, — harmadnapon június 16-án este 8 óra 30 perczkor érkezett *Brassóba* a végczélhoz, a hol Bruic őrnagy és Zoltán László kapitány várták.

Az egész távolság Aradtól Brassóig 422·9 kilométer s ezt 68 óra 15 percz alatt tette meg báró Duka, s ha leszámítjuk ebből az itatásokat és pihenéseket, kitünik. hogy csak 43 órát és 25 perczet ült nyeregben. Lova is egészen frissen és kitünő kondiczióban érkezett Brassóba.

* * *

Nemestóthi Szabó Béla huszárfőhadnagyot ugyanazon hajnalon június 14-én éjfél után 1 órakor indították ugyanazon starterek *Brünnbe*, a hová 20-án reggel 4 óra 30 perczkor, a hol *Beutel* József dragonyos őrnagy és gróf Schaffgotsch Emmo dragonyos kapitány fogadták.

Orosházáig akadály nélkül eljutott, itt lova itatás közben megszökött és csak 7 negyed óra mulva fogta el, de elveszett a bőrtáskája, melyben térképei és revolvere volt. További útján csak lovagló pálczája kisérte.

15-én indult Szentesről és Csongrádon, Nagykőrösön, Czegléden, Berczelen át este Vecsésre ért. Lova kőbe lépett, megsántult s 16-án 4 órát vesztett Budapesten ennek gyógykezelésével. 17-én Érsekujváron át Nagyszombatig jutott. Ott ujra lesántult a lova és 22 órát késett a gyógykezeléssel. 19-én indult tovább és a kövecses uton vezetve lovát Nádas mellett átkelt a Kárpátokon. *Sasvár* közelében lódarazsak véresre csipték lovát s csak vágtatva tudott menekülni. A Moraván átkelve este Lundenburgba ért és reggel Brünnbe. *Lator* nevű telivér angol lova kitünő kondicczióban érkezett meg. Az aradi nagyiratosi Forster-féle ménes tenyésztése.

Az 581 kilométer hosszú utat 147 óra 30 pércz alatt tette meg, de ebből leszámítandók a különböző késések, itatás és pihenő.

A győri Orsolya-zárda.

A DUNÁNTÚLNAK egyik legismertebb s legjobb hirnévnek örvendő zárdai intézete a *győri szent Orsolya-rendi zárda.* Az intézetbeli nevelés szelleme, a felügyelet, a vallásos érzés kiművelése, a gondozás, ellátás, bennlakás előnyei olyan magas nivón állanak, hogy a zárdaiskola e tekintetben minden igénynek megfelel s kevés leányinternátus vetekedhetik vele. Különös előnye a győri szent Orsolya-rendi zárdának, hogy a tanfolyamai és iskolai beosztása a legtökéletesebbek és mindenféle tanfolyam elvégzésére tág teret nyitnak.

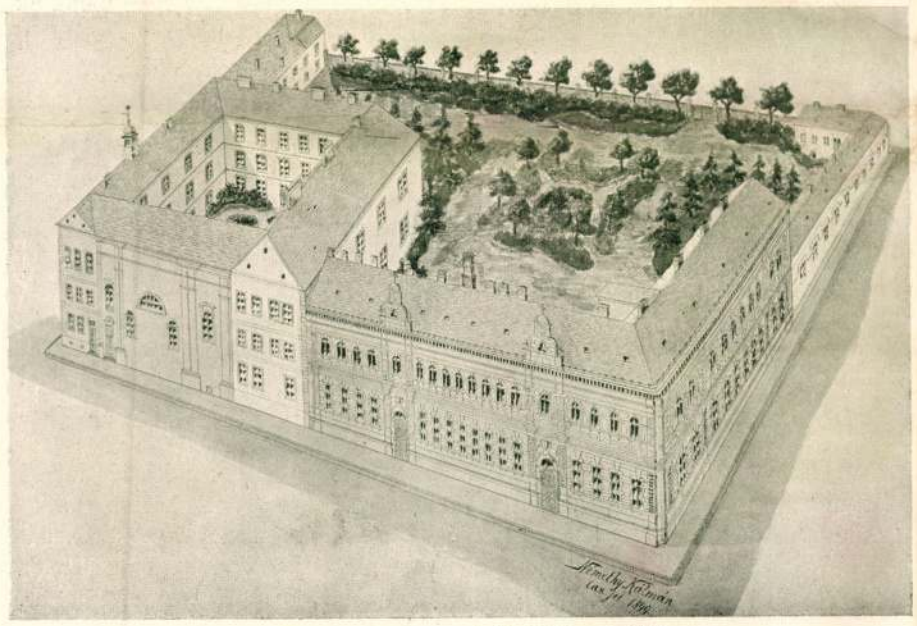

A Szent Orsolya-rend új zárdája Győrött.

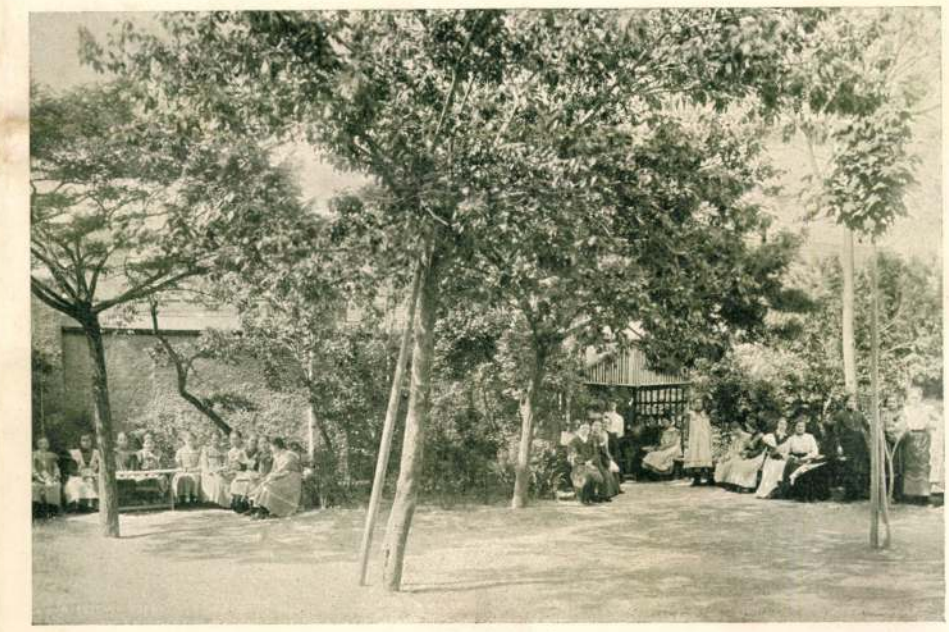

A zárda kertje.

A zárda iskolái és tanfolyamai a következők: óvoda, 6 osztályú elemi leányiskola, polgári leányiskola 4 osztállyal, felső női kézimunkatanfolyam külön osztállyal a ruhaszabás részére. Zenetanfolyamai: zongora, harmonium, hegedű és czimbalom. Nyelvitanfolyamok: franczia, német és angol. Nem magyar anyanyelvű növendékek fölvétetnek a magyar nyelv tökéletes elsajátítására.

Az új internátus berendezése teljesen modern. Az internátus élén szent Orsolya-rendi apáczák, egy világi német és egy franczia nyelvmesternő állanak. A hét megszabott napjain csak ezeken a nyelveken folyik a társalgás, úgy hogy a növendékek néhány év alatt tökéletesen és játszva sajátítják el az idegen nyelveket.

Az intézetnek csinos kertje van, hosszú zárt folyosóval, úgy hogy a növendékek, különösen a gyöngélkedők esős időben is a szabadban tölthessék idejöket. Tavasszal és ősszel tennisz-, télen pedig a korcsolyapálya szórakoztatja a növendékeket. A kertben való tartózkodás idején a növendékek állandóan tanítónőik és az internátus élén álló apáczák felügyelete alatt állnak. Hetenkint többször tesznek sétát a város környékén, amikor világi tanítónők kisérik a növendékeket.

Az internátusnak van 6 tágas és szellős hálója, két nappali munkaterme, vendégszobái, fürdő- és betegszobái, a művészeti tárgyak részére külön tantermek, egy szép nagy szinpada is az intézetben évenkint legalább kétszer nyilvános ünnepélyt rendeznek. Az internátussal kapcsolatosan Angela-egyesület alakult, melynek czélja, hogy a növendékekben a szépnek és a jónak szeretetét művelje, a műérzéket istápolja, és a művészeti dolgokkal megismertesse.

Az intézet élén jelenleg Horváth Mater Aloysia főnöknő, az iskolák élén pedig dr. Nitsch Árpád p. kamarás, igazgató áll.

A teljes eltartási dij egész évre 400 korona, mely havi előzetes részletekben is törleszthető.

Minden kérdezősködésre szivesen felel és kimeritő prospektust küld az intézet előljárósága. Levélbeli megkeresések czímzése: Győr, Orsolya-zárda.

SPORTSZÜNET

A magyar Derby kérdéséhez.

A Derby lefutása után rendesen felmerül a kérdés, hogy Magyarországon mért nemk reálnak egy derby-versenyt, a hároméves lovak klasszikus próbaversenyét.

A kérdést felvetni könnyebb, mint keresztül vinni. Mert ha csak arról volna szó, hogy a Magyar Lovaregylet néhány ezernyi koronát áldozzon, bizonyára már régen megtörtént volna.

Mert a magyar Derby kérdése első és legfőbb sorban pénzkérdés. 25 vagy 50 ezer koronás Derbyt kiirni nevetséges volna. Ismét ránk mondanák, a mit oly szivesen mond rolunk az ellenséges külföld: «Er möchte und kann nicht». Illetékes helyen nagyon is tisztában vannak azzal, hogy a bécsi Derby-díjnál kisebb dijat tűzni ki hasztalan, céltalan és nevetséges dolog volna.

A ki a lófuttatás ügyével foglalkozott, az tisztában van vele, hogy a Derbyre való nevezés rendkívül drága mulatság és istállótulajdonosaink nagyon meggondolnák, hogy kétszer is megfizessék a derbypróba költségeit. Ha nem igy állana a kérdés, akkor a szomszédos országok Derbyjére beneveznék lóanyagukat sportsmenjeink.

Mi nem állunk azon az álláspónton, hogy elleneznénk egy magyar Derby létesítését, csak számolunk a körülményekkel. És nem hisszük, hogy Magyarországon komoly sportkedvelő akadna, a ki esetben elvinni, s panaszra e téren okunk nem igen lehet. Már pedig egy nagyobb összeggel — mondjuk 125 ezer koronával — dotált magyar Derby-díj nagyon megtörné a bécsi Derby jelentőségét.

A ki figyelemmel kiséri a bécsi lófuttatás sportját, az régen látja, hogy a lovagló sportot Bécsben apránkint leszorítja az ügető sport, s alig van a nagyközönségre hatással más, mint épen csak a Derby s annak a szezonja.

Udvariatlanság is volna hát ilyen erős vágást mérni a bécsi lóverseny sportra, már a vezető egyének kedveért is, — de kétes vállalkozás is volna, mert megosztaná az amúgy is csekély anyagot közepes évjárat mellett, viszont óriási anyagi előnyt biztosítana valamely kimagasló klasszisú versenyló számára.

Ám eltekintve mindentől, nézzük e kérdés anyagi oldalát. 125 ezer korona megfelel három millió korona tőkéjének. De mondjuk, hogy egyharmadát fedeznék a nevezések, bánatpénzek, a totalizatőr és belépődijaknak a derbyre eső része, sőt hozzá-

A galicziai naftaforrások égése.

Elejénte Újfalunak hívták, de 1572-ben már mai nevén szerepel. Híd kötötte össze már akkor is a város belső részével; jelenleg ez összeköttetést három vashíd eszközli. Az Újvárosban vannak a különböző felekezetek imaházai és elemi iskoláik. Az ágostai vallásúak hatalmas convent épületében algymnasium is volt, melynek Kis János, a jeles író is tanára volt. Ezen algymnasium

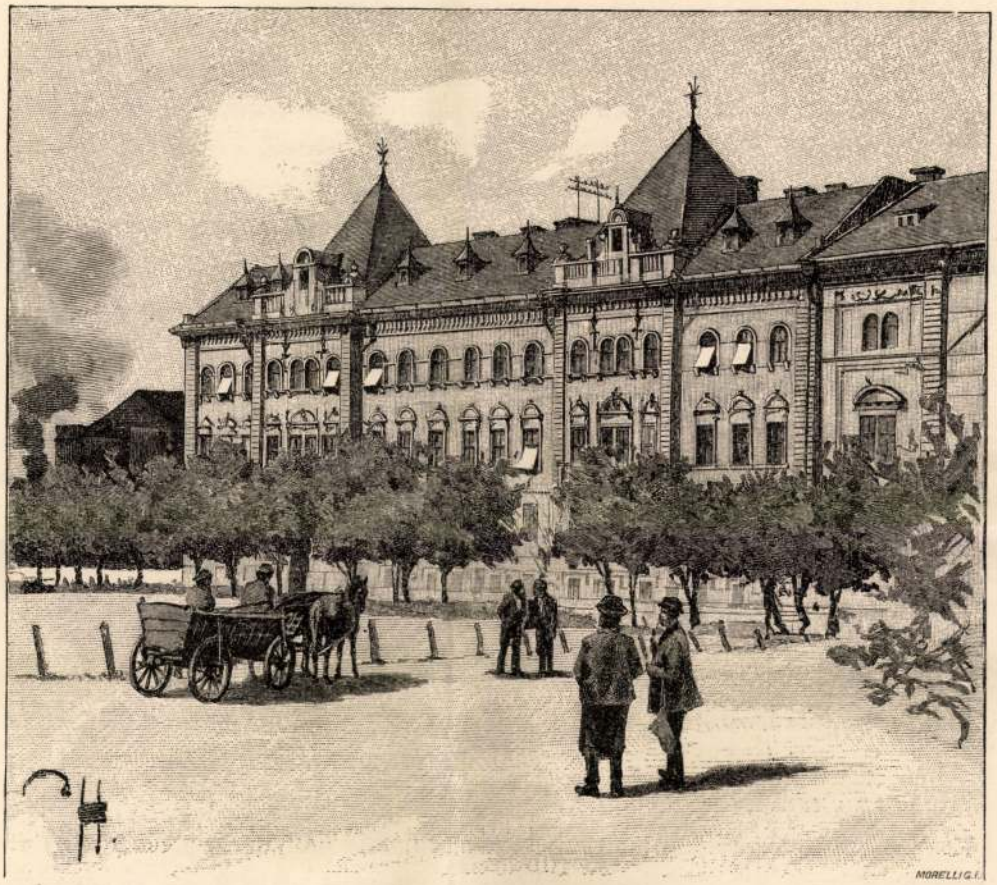

A királyi tábla épülete Győrben.

néhány évvel ezelőtt szűnt meg. Az ágostai convent épületétől csekély távolban nyugatra a Kossuth Lajos-útczában emelkedik a neolog felekezetű zsidóság magas kupolájú díszes zsinagógája s vele kapcsolatosan a jól berendezett iskolaépület. Ettől nyugat felé ugyanazon útczában a helvét hitvallásúak temploma és paplaka, melynek közelében a város közös kórháza fekszik. E kórházat a múlt század második felében alapították. Eredeti alakjában nem elégíté ki az egészségügy követelményeit, s ez okból alkalmasabb helyen

Om IV.

czélszerűbb új kórházat építenek. A Kossuth Lajos-útczában emelkedik még a római katholikusok díszes Szent József temploma, a Kossuth Lajos-útcza mögött vonúló Rácz-útczában pedig a görög-keletiek egyháza. E felekezet tagjai jelenleg csekély számúak, önálló lelkészséggel sem bírnak; főpásztoruk a budai gör. keleti püspök.

Az Újváros a Rába és Rábcza által határolt közben feküdvén, gyakran érezte e folyók árjainak pusztító erejét; utoljára 1883-ban sújtá a vész. A két folyó szabályozása óta hatalmas töltések oltalmazzák a vízveszély ellen. A két folyó alkotta szögletben nyúlik el a város gyönyörű sétatere; éjszaki részét a megye téthi szülöttének, Kisfaludy Károlynak érczszobra díszíti, a mely Mátrai Lajos szobrászunk alkotása; déli felében, a Radó-téren, a színház áll, hatalmas iskolája egykoron a fejlődő magyar színészetnek; több kitűnő színművészünk ragyogtatta itt tehetsége első sugarait. A Radó-tér délnyugati csúcsán emelkedő gúla a sikeresen végrehajtott vízvédelmi munkálatok emlékköve.

A sétatértől nyugatra fekvő „hosszú-híd" az Újvárost a Nádorvárossal köti össze. Valamikor Szent-Benedekfalva, Kertesszer s a szent-adalberti prépostság foglalták el a mai Nádorváros területét. A prépostság épülete a jelenlegi Kálvária környékén feküdt; emléke mostanig fönmaradt. A székes káptalan egyik tagja a győri hegyről nevezett szent-adalberti prépost czímét viseli. A Nádorvárost a m. kir. államvasútak pályateste zárja el Győr belső részeitől; a forgalom könnyítésére a pályatest fölött remek vashídat emeltek, mely létesítőjének, Baross Gábornak örökíti emlékét.

A Nádorvárostól délkeletre Szabadhegy terül el. Valamikor Szent-Mihálynak, Szabadinak hívták. Mai nevét a XVII. század óta viseli. Gazdálkodó nép lakja. Van derék lovas kaszárnyája.

Győr ismertetésénél nem lehet említés nélkül hagyni azt a két községet, melyek, bár politikailag megyei kormányzat alatt állanak, az élet egyéb viszonyaiban sokszorosan Győrre támaszkodnak. Ezek: *Győrsziget* és *Révfalu*. Amazt a Rábcza, emezt a Duna választja el Győrtől; az összeköttetést hídak eszközlik köztük. Győrsziget eredete a XVI. század második felére esik. A győri püspök birtoka volt, azért hajdan *Püspök-Szigeth*nek nevezték. Vízközi fekvésénél fogva többször elborítá a Duna és Rábcza árja, de a romokból mindig megújúlva emelkedett ki s jelenleg egyik kiválóan szép községe az országnak. Főbb útczái kövezettek s légszeszszel világítvák; van vízvezetéke, eczet-, olaj- és süteménygyára, Simor Jánostól győri püspöksége

csoportozat emelkedik Buda 1686-iki visszavételének emlékeül. A tér keretét díszes magán- és középületek alkotják; éjszaki oldalán a kisebb papnevelő intézet, ennek szomszédságában a városház emelkedik; a tér keleti részén a kereskedők Lloyd épülete, a déli vonalon pedig a benczések kolostora van a templommal s főgymnasiumi épülettel. A kolostort a nagy nevű Széchenyi György kalocsai érsek alapította jezsuiták részére 1667-ben.

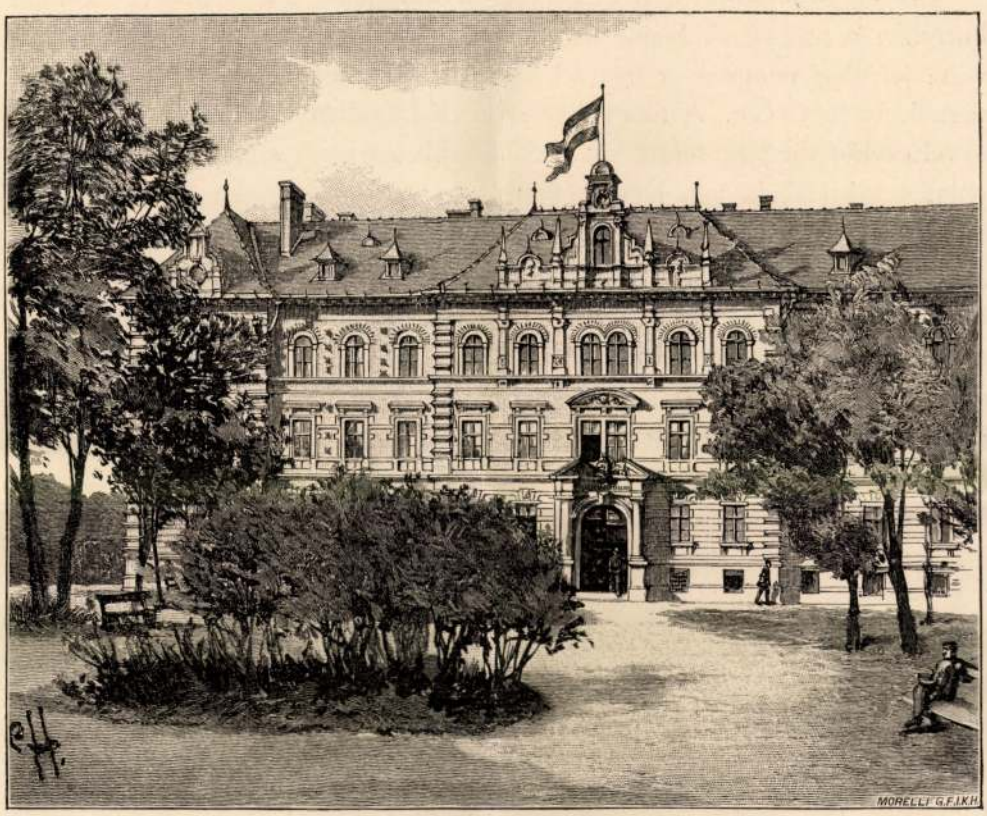

A főreáliskola Győrben.

A rend eltörlése után világi czélokra szolgált ez épület; 1802-ben Ferencz király a benczéseknek adományozta. Domborművekben és falfestményekben ékes lépcsőháza figyelmet érdemel. A kolostorral kapcsolatos Szent Ignácz-egyház kettős tornyú díszes épület, melyet a XVII. század első felében emeltek. Szentélyének és hajójának boltozata gyönyörű falfestményekkel díszeskedik. A templommal kelet felől összefügg a főgymnasium hatalmas épülete, mely 1888-ban emelkedett újból a pannonhalmi Szent Benedek-rend költségén. Az intézet alapítása a XVII. század első felére esik; hosszú időn

át a jezsuita rend tagjai voltak vezetői; 1802 óta a benczések töltik itt be a nevelői és oktatói tisztet. Sűrűen látogatott intézete ez a Dunántúlnak; tömegesen járnak belé a szomszédos és távolabbi vidékek ifjai. Az intézet anyakönyveiben soha el nem halványúló betűkkel szerepelnek Deák Ferenczneк, továbbá az első magyar miniszterelnöknek, Batthyány Lajos grófnak, a Kisfaludy testvérpárnak és a hazai közélet egyéb jeleseinek nevei.

A főgymnasiumi épület éjszaki sarkától kelet felé a Megyeház-útcza húzódik; a megyének benne fekvő székháza hajdan Ferencz-rendi kolostor volt; jelenleg nemcsak a megyei hivataloknak, hanem a pénzügyigazgatóságnak is helyisége. A megyeház szomszédságában levő épület a néhány évvel ezelőtt megszűntetett kir. jogakadémia czéljaira szolgált, most állami polgári leányiskola van benne elhelyezve. A jogakadémiát Mária Terézia királynőnk alapította 1769-ben; II. József császár 1785-ben Pécsre helyezte át, de már Ferencz király uralkodása alatt ismét visszakerült Győrre; kiváló hírnévnek örvendve állott fenn 1848-ig; innen kezdve két évtizeden át szünetelt; az 1867-ben ismét életre keltett intézetet Trefort Ágoston közoktatásügyi miniszter szűntette meg. A volt jogakadémiai épülettől csekély távolban záródik a Belváros keleti határa, míg a nyugati a kármeliták csinos templomával s kolostorával a Rábánál ér véget.

A Belvárossal összeköttetésben lévő Ferdinánd- és Ferencz-városrészek újabb eredetűek; ez délről s keletről, amaz csak délről környezi a Belvárost. Tágas, egyenes szabású útczákkal dicsekszenek ép úgy, mint a Belváros. A Ferdinánd-város a legszebben fejlett része Győrnek; újabban itt nyertek helyet az állami főreáliskola díszes épülete, a királyi tábla és törvényszék palotái; ide tervezik az új városházat is. A Ferencz-városban vannak elhelyezve a férfi és női tanítóképző intézetek; emez állami, amaz felekezeti s a győri püspökben tiszteli fentartóját. A Ferencz- és Ferdinánd-városrészeket a Baross-útcza különíti el egymástól; ezen útczának a Belvárosba vezető nyílása fölött emelkedett a város tornya, a tűztorony, azon a ponton, a hol Schwarzenberg és Pálffy, Győr felszabadítói, a várba törtek. A közlekedés ez előtt a torony kettős kapuívezete alatt történt; de nem régiben biztonsági tekintetekből lebontották a tornyot.

Az Újvárost a Rába vize, a Nádorvárost a vásártér különíti el Győr említett három részétől. Az Újváros a XVI. század első felében keletkezett; a megye s a szomszédos hódoltsági vidék menekülő népe szállott meg itt, Győrvár falai alatt keresve óltalmat a török üldözés és pusztítás ellen.

gukat a jókora gipszmodellek készítésével, de a végén semmi megtérítésben sem részesültek. Egyáltalában nem lehet tehát megütközni azon, hogy a kormány Rákóczi Ferenc szobrának esetében a megbízás rendszerére tért át, amely gyorsabb eredményre vezet és megfelelő kiválasztás esetében legalábbb is olyan művészi eredménnyel kecsegtet, mint a pályázatok viszontagságos rendszere.

Liber könyvének érdekes adatai után talán kissé enyhébben ítéljük meg számos nyilvános szobrunk művészi fogyatékosságát. Persze, csak kissé, mert végső eredményben a sikertelenség a kor szobrászatának gyöngeségében gyökeredzett, a művészek sem voltak sokkal különbek annál a társadalomnál, mely szinte elképzelhetetlen kívánságokkal zaklatta őket.

De ezeken a furcsa adatokon kívül igen sok érdekes kortörténeti vonatkozással gazdagítja Liber könyve ismereteinket. Elvonultatja előttünk az újkori Magyarország és a főváros szellemi életének vezető egyéniségeit, megismertet a társadalom ízlésével, szokásaival, a megbízásokkal, vagy leleplezésekkel kapcsolatos mozgalmakról, ülésekről, beszédekről olyan bőven számol be, hogy néha képszerű elevenséggel támasztja fel előttünk a kort. Mindenesetre nagy szolgálatot tesz annak, aki az elmúlt száz év magyar szobrászatának történetével foglalkozik, a közönségnek pedig minden ízében érdekes és tanulságos olvasmányt ajándékoz.

Farkas Zoltán

AZ ÚJ IDŐK KÉZIMUNKAKÖNYVE. (Singer és Wolfner Rt. kiad. Szerkesztette: Tenyériné Kovács Erzsébet.)

Az évszázad elején nem nagyon volt divatban a kézimunkázás. Csak mostanában, az utolsó évtizedben virágzott ki ismét s a régebbi ízléstelen, szecessziós motívumokat és díszítéseket szerencsésen váltotta fel benne a népművészet egészséges motívum-kincse.

A kézimunkakönyv szerkesztője és munkatársai a népi munkák megismertetése és megszerettetése révén akarnak új, hozzáértőbb, anyagszerűséget és művészi szépséget természetes összhangbahozó fiatal kézimunkázó nemzedéket nevelni, amelynek a kézimunka nemcsak praktikus öröm, hanem egyszersmind út is a magasabb művészet megkedveléséhez. Ezt a célt gondosan összeválogatott minta-anyag és a világos, érthető szöveg bizonyára el fogja érni. *(n. e.)*

HAJÓS ERZSÉBET dr. Grafika és grafikai stílus. Különnyomat a Magyar Figyelőből. 1935.

Rövid tanulmányának céljául Hajós Erzsébet azt tűzte ki, hogy a grafikai stílus és az ideális grafika fogalmát tisztázza. Érdekesen fejtegeti a tiszta vonal absztrakt voltát és különleges stílusalakító jelentőségét. Mivel a tiszta vonalban látja a grafika lényegét, fejtegetései folyamán szükségszerűen ahhoz a megállapításhoz kell megérkeznie, hogy a grafika ideális stílusa a korai fametszetekben és rézmetszetekben nyilatkozik meg, melyek az árnyékolást még egyáltalában nem, vagy alig ismerik s távol állanak minden festői törekvéstől. Mereven felállított elméletének szemszögéből nézve a grafikai művészet történetét, ahhoz a meglehetősen paradox konklúzióhoz jut, hogy „csak a tágabb minősítés teszi grafikai szempontból még elfogadhatóvá Rembrandt rézkarcait, stb.". Egyéni és eredeti felfogás és ezért figyelemreméltó, de hogy különösképpen alkalmas-e arra, hogy a laikussal megértesse a „grafika" fogalmát, — ez vitatható. *Hoffmann Edith*

JANKÓ LÁSZLÓ: *Győri ötvösök a 16—19. században.* Győr, 1934. 34 oldal. A „Győri Szemle Könyvtára" 13. száma.

A gyér részletfeldolgozások és a nem kimerítő adatközlések ellenére is szakirodalmunk sikerrel kísérelheti meg az egyes nagyobb művészeti ágak szintetikus összefoglalását. Iparművészettörténeti irodalmunk azonban nagymérvű hiányai és a régi művészeti multunk nagyságához viszonyított elenyészően csekély munkálatok miatt e tekintetben még a teljes reménytelenség állapotában van. Éppen ezért az úttörőknek kijáró érdem és elismerés illeti mindazokat, akik a levéltárak poros polcain rejtőzködő iratos anyag fáradságos átböngészésével vetnek fényt művészetünk fejlődésének egyes szakaszaira.

Régi művészeteink közül idáig az ötvösség multja van irodalmilag is aránylag a legjobban felkutatva. A számos tanulmány ellenére is ötvösségünk fejlődésének egyes területeire mély homály borul. Esztergom, Komárom, Győr, Pápa és Érsekujvár ötvösségének történetére áll ez elsősorban. Szórványos adatokból tudjuk, hogy e városok mesterei szövetségben állottak egymással. E dunamelléki ötvöskonfederáció szerepe, lényege és közelebbi tartalma még mindig ismeretlen s így a magyar szakkutatás megoldásra váró fontos problémája. E konfederáció tagjai műveik megjelölésére közös bélyegzőben állapodtak meg, az idáig felbukkant emlékanyag tanuságai szerint ezen kötelezettségüket az ötvöscéhek azonban nem tartották be. XVII. századi dunántúli ötvösemlékeink jórészét teljes bizonysággal tehát még lokalizálni sem tudjuk. E tekintetben csupán csak sejtésekre és szórványos támpontokra támaszkodhatunk.

A magyar ötvösség ezen irányú problémáinak részbeni tisztázása szempontjából is érdemes munkát végzett *Jankó* László tanár, Győr művészeti multjának jeles kutatója, a győri ötvösök jegyzőkönyvei, iratai és a helyi levéltári adatok pontos összeszedésével. Gondos munkával kilencvenegy győri mestert ku-

Győri ötvösök

tatott fel a XVI. század elejétől a mult század hetvenes éveiig terjedő időközből. Művészek értékét mindennél jobban bizonyítja az a tény, hogy a mesterek — kevés kivétellel — szakirodalmunkban idáig teljesen ismeretlenek voltak.

Szórványos jelenségek alapján következtetve, Győr már a középkorban jelentékeny szerepet vihetett az ötvösművészetben. Az erre vonatkozó oklevelek azonban idáig még nem bukkantak elő. A magyar ötvösművészet gazdag középkori emlékanyagából sem választhatjuk ki a győri eredetű tárgyakat, mert régi ötvöseink — a nyugati népek gyakran bőbeszédű és szerénytelen mestereivel szemben — világi hiúságnak és földi dicsekedésnek tekintették műveiknek jeggyel, vagy névvel való jelölését. A győri ötvöscéh első szabályzata 1529-ben kelt magyar nyelven Pesten. Ugyan e korban bukkan elő az első névleg is ismert helyi mester. Sorukat János nyitja meg s a XVI. század folyamán még nagyrészt magyar mesterekkel találkozunk, mint pl. Wajdakoszorú Gáspárral, vagy Körösudvarhelyi Mihállyal. A XVII. században a magyar ötvösök sora az idegen származású mesterekkel oly erősen keveredik, hogy ettől kezdve egészen a céhélet végleges megszűnéséig a mesterek jegyzőkönyveiket is állandóan németül vezetik.

A merőben ismeretlen forrásanyag lelkiismeretes összeállítása és ügyes feldolgozása mellett Jankó László a győri ötvösség sok tárgyi emlékére is sikerrel bukkant reá. Ezek alapján azonban a győri ötvösségnek a hazai művészetben vitt szerepét és jelentőségét véglegesen és teljes határozottsággal megállapítani még nem lehet. Jankó eredménnyel kutatta fel a győri mesterek írásainak és legényeinek levéltári adatait is, ezek közlését azonban mellőzte. Minthogy a tanulók nagyrésze a későbbi időkben ötvösmesterként működött, a szerző nemcsak a győri ötvösség arculatát mintázhatná pontosabban, hanem a magyar műtörténet számos kérdésének sikeresebb tisztázásához is nyújtana segítséget, ha ezen irányú gyüjtését hasonló lelkiismeretes és megbízható feldolgozásban adná mielőbb közre. *Mihalik Sándor*

Dr. NÉMETHY KÁROLY: A SZÉKESFŐVÁROS KULTÚRPOLITIKÁJÁNAK NEMZETI JELENTŐSÉGE. (Budapest, Házinyomda 1935. 29. l.)

Ha a közigazgatási szakember megszólal, rendesen a költségvetés rideg, a közönség előtt érthetetlen számadatait csoportosítja, úgy, hogy a hallgató dermedten figyeli az emberi élet numerusokká való változását.

A szerző a székesfőváros kultúrtanácsnoka. Élve a gyanúval, félve vettük kezünkbe a Szabad Egyetem hatodik szemeszterének megnyitó előadását. Kellemesen csalódtunk. Némethy a rubrikákon túl, a Főváros nagyszabású, pulzáló kultúrpolitikáját világította meg, tette elevenné és hozta kapcsolatba a számunkra egyetemessel, a nemzettel. A feladat nehéz volt, mert a tárgy maga óriási, szinte kimeríthetetlen. Ezt kellett sűríteni. Hogy példával illusztráljuk, említsük meg az intézmények közül a Fővárosi Könyvtárat, rendszerét, berendezését, anyaggyüjtését, különgyüjteményeit, könyvtárpolitikáját, stb. vagy a főváros művészeti elgondolásait, ókori ásatásait, múzeumait, művészet-szociális feladatait. A város díszítése, szobrokkal való ellátása, kiállítási bevásárlások, díjazások, mind egy-egy kötetet kíván pontos beszámolás esetén. S milyen végeláthatatlan terület a főváros tudományos intézetei, irodalmi politikája, a zene támogatása stb. Némethy a feladat nehézségeit legyűrve a keresztmetszetet mutatta meg, mintegy feszültséggel teli filmet pergette le előttünk a milliós város kultúrtevékenységét. Mint hozzáértő és mint illetékes valóban belevilágított, mert ezen a téren mint legfőbb irányító éppen ő áll.

Csak még annyit: az előadás elegáns vonalvezetése, közvetlen hangja, a kérdés érdekessé tevése a rátermett, hivatott előadót is bemutatja. *(j.)*

DEBRECENI KÉPESKÖNYV. *Somló Béla kiadásában. Budapest.*

Debrecen a legnyugatibb keleti város. Csak aki sokáig élt Szibériában, látja ezt teljes valóságában. Összefügg ez azzal is, hogy Debrecen bennszülött lakosságának zöme voltakép ősfoglalkozást űz, mert tulajdonképpen még a már letűnő debreceni kereskedelem és ipar is ősfoglalkozás volt. Hiszen rokonaink, a 70 millió tatár, tudvalevőleg jó iparos nép és elismert legélelmesebb kereskedői egész Ázsiának. Ha kérdezné valaki, hogy mi őrizte meg Debrecenben az ősi jelleget, elsősorban az embereket kell említenünk. Tisztább tatár fejek az eredeti hazában is alig vannak, mint amilyenekkel Debrecen utcáin nem ritkán találkozunk. A keleti multból származnak a régi debreceni vásárok, melyek az ázsiai bazárok képmásai. Ezekből már csak a nyári hidi-vásár őrzött meg valamit eredetiségéből, de amit kevésbbé az embereknek, mint inkább a hortobágyi környezetnek és az állatoknak köszönhet. Szibériai jellegű a Hortobágy is, állat- és növényvilágával, valamint szélsőséges kontinentális éghajlatával együtt. Csakhogy a steppeken nem szabályozták a vadvizeket és azért nem is ismerik ott a vigasztalan hortobágyi aszályt.

Debrecen multja nélkül nem ismernénk az önálló magyar kultúrát. Igaz, hogy szellemi életünk legfényesebb csillagai legfeljebb csak

Magyar Művészet 1935.

GYŐR

Ötvösei a komáromiakkal, érsekújváriakkal és esztergomiakkal társulva közösen nyerik el 1603-ban a pesti céhnek 1529-ben nyert kiváltságlevele átírását.[1] A későbben önállósult céhnek újabb szabályai fennmaradtak az 1761 és 1766 évekből.[2] Az 1663 óta — és pedig 1728-ig magyarul — vezetett céhnaplókat a bencések győri gimnáziumának múzeuma őrzi, s azoknak céljaimra szükséges áttanulmányozását Börzsönyi Arnold igazgató úr szíves készséggel tette lehetővé.[3] Újabban alaposabb feldolgozás is jelent meg ez iratokról,[4] amely egyéb levéltári anyagra is támaszkodik és így lehetővé tette korábbi meghatározásaim teljesebbé tételét, illetve helyesbítését.

1663 és 1867 között 64 ötvös nevét sorolják fel az ötvöscéh iratai.

A céh pecsétje az 1610. évből ismeretes[5] és egy hólyagos serleg fedelén dolgozó ötvöst látni rajta. Feje mellett „S : LEO" felírás. (Szent Leó pápa mint a céh védőszentje szerepel a céh iratokban is.) A mondatszalag hajlásai között a céhpecsétben kereszt látható. Ez a város régebbi címerében[6] szent István vértanú alakja mellett lényeges alkatrészként jelentkezik.

A céh ládája 1748-ból maradt fenn.[7]

A négy város ötvöseinek közös céhszabályzata értelmében az ötvöstárgyak bélyegzésére a „céhmesterség pöcsétjét", vagyis az SVC betűkből alkotott próbabélyeget kellett használni

RAAB

Die Goldschmiede bildeten mit denjenigen von Komorn, Neuhäusl und Gran eine Union. Sie haben 1603 die Zunftartikel der Pester Goldschmiede von 1529 übernommen.[1] Die neueren Satzungen der später selbständig gewordenen Zunft sind aus den Jahren 1761 u. 1766 erhalten.[2] Die Zunftschriften, angefangen von dem Jahre 1663, werden im Museum des Benediktiner-Gymnasiums in Raab aufbewahrt und wurden mir von H. Direktor Börzsönyi in liebensw. Weise zur Verfügung gestellt.[3] In letzter Zeit erschien eine gründliche Bearbeitung dieser Schriften,[4] die auch andere Archivalien benützt u. einige Erweiterungen meiner früheren Bestimmungen ermöglichte.

1663—1867 werden 64 Goldschmiede erwähnt (in den Zunftschriften).

Das Zunftsiegel ist aus d. J. 1610 bekannt[5] und weist einen Goldschmied auf mit der Bezeichnung: „S : LEO". (H. Leo wird auch in den Zunftschriften als Schutzheiliger d. Zunft erwähnt.) Zwischen den Windungen des Schriftbandes ist im Siegel ein Kreuz zu sehen. Ein ähnliches Kreuz steht auch in dem früheren Stadtwappen[6] neben der Gestalt des h. Stephan des Märtyrers.

Die Zunftlade ist von 1748 erhalten.[7]

Laut den Vorschriften der gemeinsamen Artikel der vier Städte hätte die Stempelung der Goldschmiedearbeiten mit dem gemeinsamen Beschauzeichen geschehen sollen, das aus den Lettern

(SVC = Signum Visitationis Cehalis, l. bővebben Komáromnál). Győrött ennek a próbabélyegnek használatát még nem sikerült bebizonyítani. Ha használták is, úgy csak rövidebb időn át tehették azt. A XVII. század 30-as éveiben már kétségtelenül a keresztet használják próbabélyegül s miután ez az 1610-i céhpecsétben is előfordul, valószínű, hogy már ez időben is kereszt volt a próbában. A XVIII. században az időközben pólyákkal bővült városcímert utánozzák a próbabélyegen, de a címerben szereplő szent István vértanú alakja helyébe, amelyet nehéz lehetett a jegybe vésni, kettős keresztet tesznek s így teljesen az államcímerhez hasonló próbabélyeg használatához jutnak el.[8] 1767-től kezdve, amikor a céhnapló szerint könnyebb módon való próbálásra térnek át, külön próbamestereket is választanak, akiknek ellenőrző betűket kellett az elvégzett próba jeléül a tárgyakra ütniök s csak, ha ez már rajtuk volt, üthette rájuk a céhmester a próbát.

SVC gebildet ist. (SVC = Signum Visitationis Cehalis, s. Näheres unter Komárom — Komorn.) In Raab ist der Gebrauch dieses Zeichens nicht nachweisbar und auch nicht wahrscheinlich, da schon um 1630 ein Kreuz als Beschauzeichen auftaucht. Da ein solches auch im Zunftsiegel v. 1610 zu sehen ist, hat sicher auch schon zu dieser Zeit ein Kreuz als Beschauzeichen gedient. Im XVIII. Jh. wird das inzwischen mit horizontalen Balken erweiterte Stadtwappen im Beschauzeichen nachgebildet, doch an die Stelle der Heiligengestalt tritt in der vereinfachten Nachbildung ein Doppelkreuz, so daß dadurch ein dem ungarischen Staatswappen ähnliches Beschauzeichen entsteht.[8] Von 1767 an wurde laut dem Zunftprotokoll „das Probieren auf leichtere Art" eingeführt, neben den Zeichenmeister ein eigener Probiermeister gewählt, der die Werke zu probieren und bevor das „Zeichen" angebracht wurde, mit dem Kontrollbuchstaben zu versehen hatte.

[1] Századok 1877, 407. (Rómer Flóris); Szávay Gyula: Győr, 229. és Jankó László: Győri ötvösök, 5. o. úgy tüntetik fel, mintha e szabályokat a győri ötvösök kapták volna 1529-ben. — [2] Egyetemi Könyvtár — Universitätsbibliothek, Bp., Archiv. 207, 208. — [3] Archaeologiai Értesítő 1912, 149. (Kőszeghy E.). — [4] Jankó László: Győri ötvösök a XVI—XIX. században, Győr, 1934. (A tárgyak leírásánál Jankó és oldalszám alatt idézem. — Bei den Literaturhinweisen unter Jankó u. Seitenzahl zitiert.). — [5] Múz. és Könyvt. Értesítő 1912, 288. (Kőszeghy E.). — [6] Tagányi-Altenburger: Magyarország címertára — [7] Jankó László i. m. — a. a. O. 22. — [8] Archaeologiai Értesítő 1912, 148. (Kőszeghy E.).

F. sz. *Lf. Nr.*	Próba *Beschau*	Kor *Zeit*	F. sz. *Lf. Nr.*	Próba *Beschau*	Kor *Zeit*
707		XVII. sz. — *Jh.*	709	(Csányi)	~~XVIII. sz. közepe. *Mitte XVIII. Jh.*~~
708		XVIII. sz. ~~eleje. — *Anf.*~~ *XVIII. Jh.*	710		XVIII. sz. 2. fele. — *2. H. XVIII. Jh.*

Győri ötvöscéh

F. sz. *Lf. Nr*	Próba *Beschau*	Kor *Zeit*	F. sz. *Lf. Nr.*	Próba *Beschau*	Kor *Zeit*	F. sz. *Lf. Nr.*	Próba *Beschau*	Kor *Zeit*
711		Ca 1797	717		1819	722		1844
712		Ca. 1800	718		1821	723		1846
713		1804	719		1823	724		1848
714		Ca 1810	720		1830	725		1851
715			720[A]	Hasonló *ähnlich*	1840	725[A]	Hasonló *ähnlich*	1854
716		1815	721		1843	726		Ca 1860

Ellenőrző betűk a céhnapló szerint — Kontrollbuchstaben laut d. Zunftprotokoll.

727	„A“	1767—	730	„F“	1787—	734	„M“	1797—
728	„B“	1772—	731	„G“	1788—	735	A	1821*
729	„E“	1781—	732	„H“	1791—	736	„B“	1823—1848*
			733	„J“	1793—			

* A csillaggal jelölt időmegjelölések a céhnaplóban nem szerepelnek, hanem tárgyakon való előfordulás alapján voltak megállapíthatók. 1810—1820 táján szünetel az ellenőrző betűk használata.

* Die mit einem Stern bezeichneten Zeitbestimmungen kommen im Zunftprotokoll nicht vor. Sie beruhen auf Vorkommen an Werken. Um 1810—1820 bleiben die Kontrollbuchstaben aus.

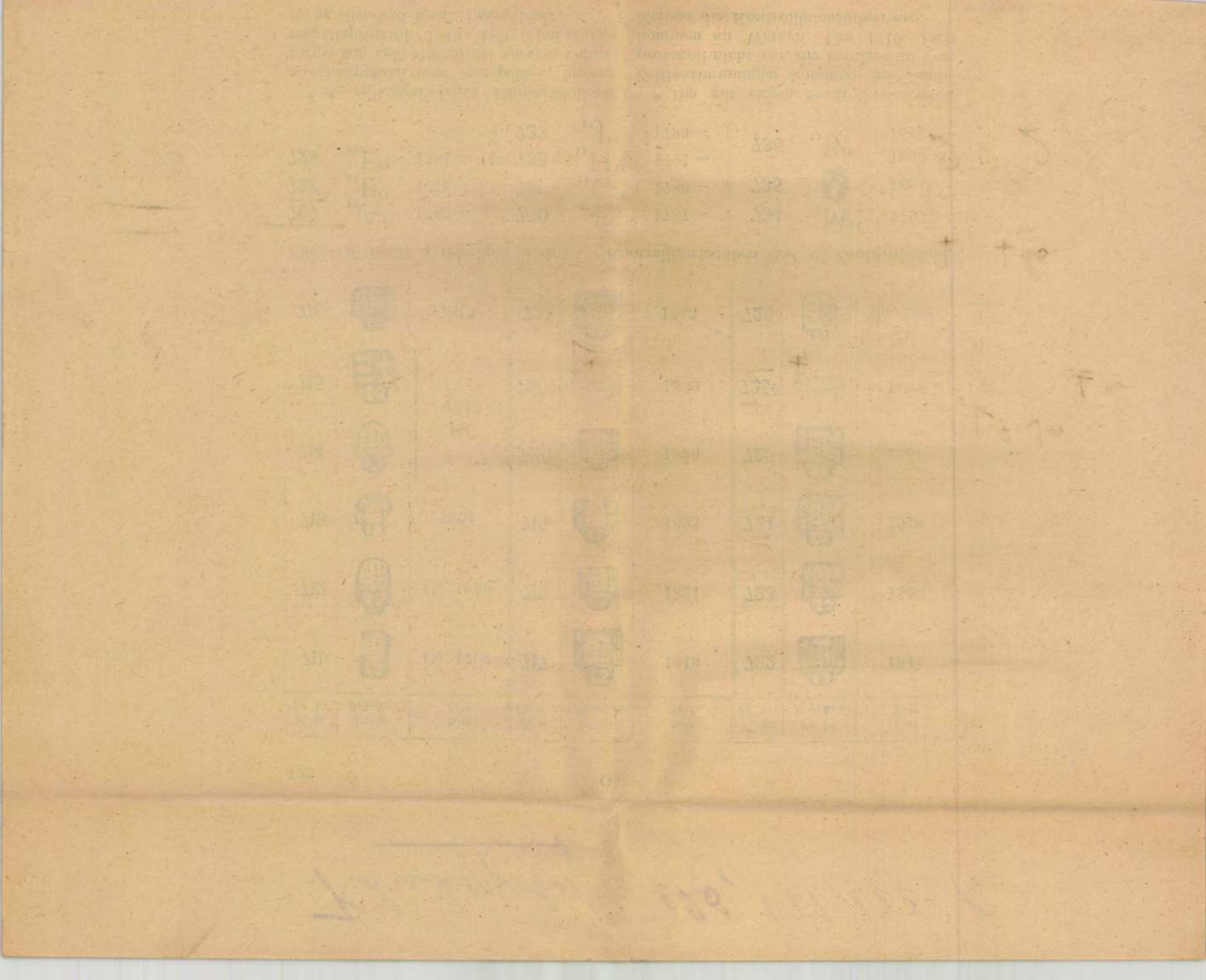

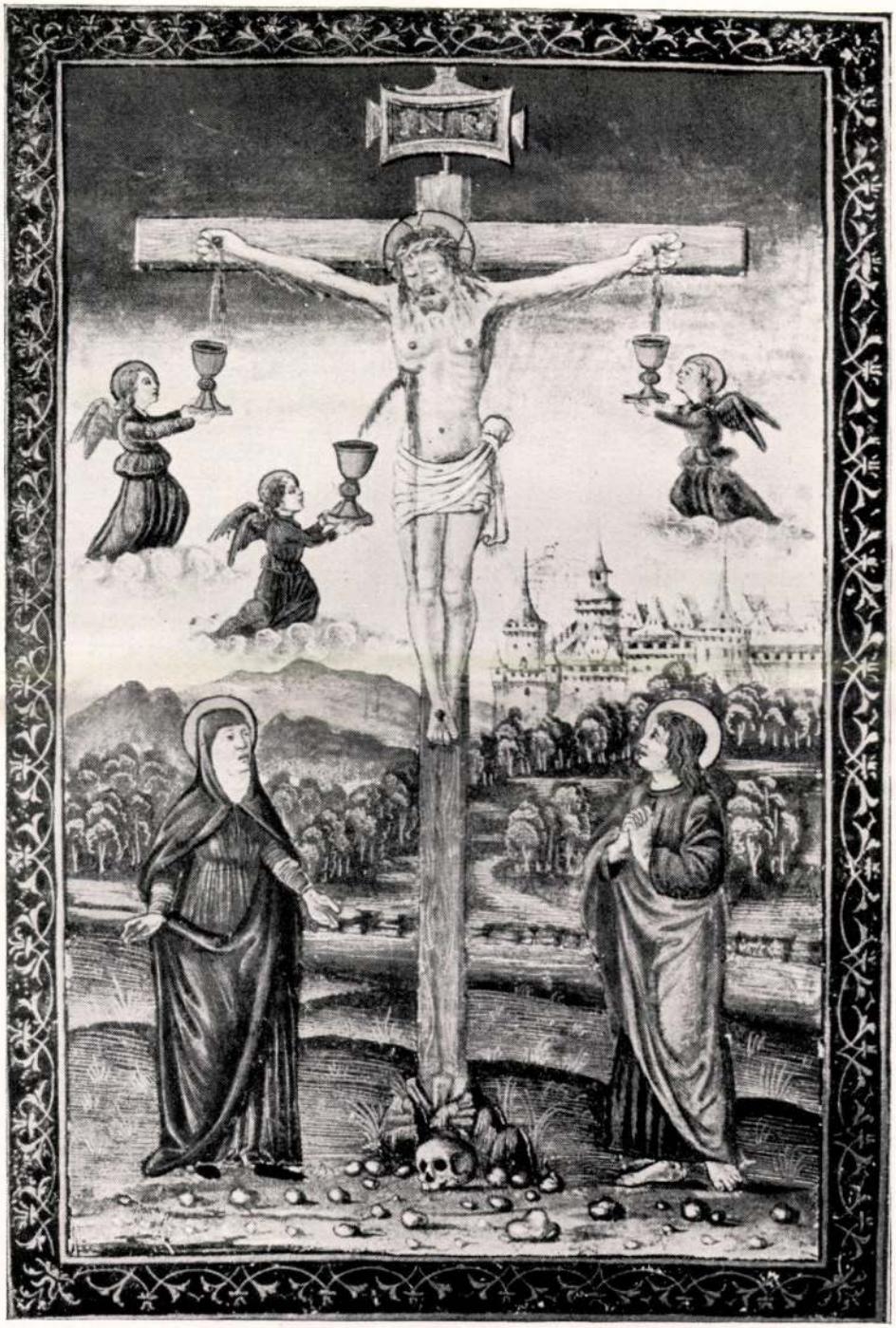

13.) Immagine di calvario dall'incunabulo Perényi. Győr, seminario.
Seconda metà del sec. XV.

Győri Seminarium

Czobor-Kalay II.

LXIX. TÁBLA.

Bornemisza Pál erdélyi püspök (1553—1558) püspöksüvege, igazgyöngyökkel kivarrva s drágakövekkel kirakva. A süveg a XVI., a drágakövek foglalata a XIV. századból való.

Püspöksüveg, vörös selyem alapon, igazgyöngygyel kihímezve. XV. századi olasz munka.

KÉT PÜSPÖKSÜVEG A XIV. ÉS XV. SZÁZADBÓL.
A győri székesegyház kincstárának tulajdona.

LXIX. TÁBLA.

Bornemisza Pál erdélyi püspök (1553 – 1558) püspöksüvege, igazgyöngyökkel kivarrva s drágakövekkel kirakva. A süveg a XVI. a drágakövek foglalata a XIV. századból való.

Püspöksüveg, vörös selyem alapon, igazgyöngyökkel kirímezve. XV. századi olasz munka.

KÉT PÜSPÖKSÜVEG A XIV. ÉS XV. SZÁZADBÓL.
A gyöngyökkel kirímezett süveg olasz munka.

szürke medvefajhoz, melylyel a barlangi medve legjobban hasonlitható össze; és csakis egyedül a szin lehet az, minek hitelességét biztos alapok hiányában kétségbe lehetne vonni; nagyság és alak iránt azonban a legszigorubb itélő sem tehet kifogást. Ha a legnagyobb jelenkori medvefaj, t. i. a fennevezett szürke medve, melyet Amerikában, a Missouri folyam felső, sziklás vidékein nagy veszélyek közt vadásznak, 9 lábnyi hosszu, az európai barna medve pedig $5^1/_2$ lábnyi, akkor az ősvilági barlangi medve bizvást 10 lábnyi hosszuságu és a vállcsontok közt $4^1/_2$ láb magasságu lehetett. De eltekintve a nagysági viszonytól, a barlangi medve minden egyéb élő medvefajtól még azáltal is különbözik, hogy csak 30, holott a barna medvének 42 foga van, azonkivül különbözik homlok- és halántékcsontja, hátgerinczcsuklóinak száma, farcsontjának nagysága s hüvelykének elhelyezése a többi élő medvefajétól.

Másik képünk egy *óriási gyíkot* ábrázol, melynek a tudományos világ már két nevet is adott, u. m. „Phytosaurus“ s a másik „Belodon“, pedig ezen nagyszerü állatot egész szépségében és alakjában még sem ismerte senki. Csak 1858. év nyara óta mutatkozott Stuttgart közelében ezen állatnak több nyoma, melyek évről madnyi hosszában a szemüregek előtt van, mi által minden krokodiltársától lényegesen különbözik és önkénytelenül a delfinek és czetekre emlékeztet. Ha a koponya hátulsó részét tekintjük, gyíkot vélünk látni, de egy pillantás a lóéhoz hasonló arczorra, elégséges, hogy más véleményre jussunk. A nyakgerincz a Monitoréhoz, a bordák és a vállcsont pedig a krokodiléhoz hasonlitnak. Szóval, ezen óriási gyík, melynek neve *Nicrosaurus Kapffii*, ismét azon ősvilági tünemények egyike, melyek oly jellegeket egyesitnek magukban, melyek később évezredek folytán egyes fajokban elkülönitve nyilvánulnak, mert kétségen kivül ezen állat akkor élt, a midőn krokodilok, delfinek és egyéb hasonló emlősök még nem voltak, és mégis mindezen fajoknak jellegei benne föltalálhatók.

Győri evang. egyházi épületek.

A nagy-győri ág. evangelikusok egyházi és iskolai épülete.

A magyarországi ág. hitv. evangelikusok tán sehol sem birnak ily terjedelmes egyházi épületet, mint a győrvárosiak. Ezen alig 3000 lelket számitó gyülekezet nem egészen 20 év alatt a volt épületet majdnem háromszor akkorára épité önerejéből, ugy a mint itt képünkön látható.

De szóljunk előbb az egyház történetéről.

Melyik évben alakult Győrött az evang. gyülekezet, azt még eddig meghatároznom nem lehetett. Az bizonyos, hogy a várőrség német lovaskatonáinak már 1566 ban Joachimus Magdeburgius nevü tábori prédikátorjok volt. Ez az augsburgi confessiót s a schmalkaldi articulusokat Regensburgban az emlitett évben német nyelven kiadta; ezen ritka könyv, könyvtáramnak egyik becses darabja, erős pergamenbe van kötve. 15. és 16-dik lapján a győri első lutheránus prédikátor igy beszél: „. . . . . én ezelőtt két évvel, a nemes és nagyságos ugy érdemes ur Ruber János lovag, ő felsége szepesi parancsnoka s győri kapitányja által ezen országba behivattam és a nagytekintetü és tekintetes gróf Mansfeld, s tekintetes Schönburg kegyelmes uraim által ide (azaz Győrbe) behelyheztettem s most ezen a helyen az érdemes ausztriai katonaság szolgája vagyok s azoktól tartásomat és fizetésemet nyerem“ stb. . . . . és alább . . . . . „miután ezen országban nagy fogyatkozás van ezen (azaz az augsburgi) vallástétel példányaiban, s többször meg-

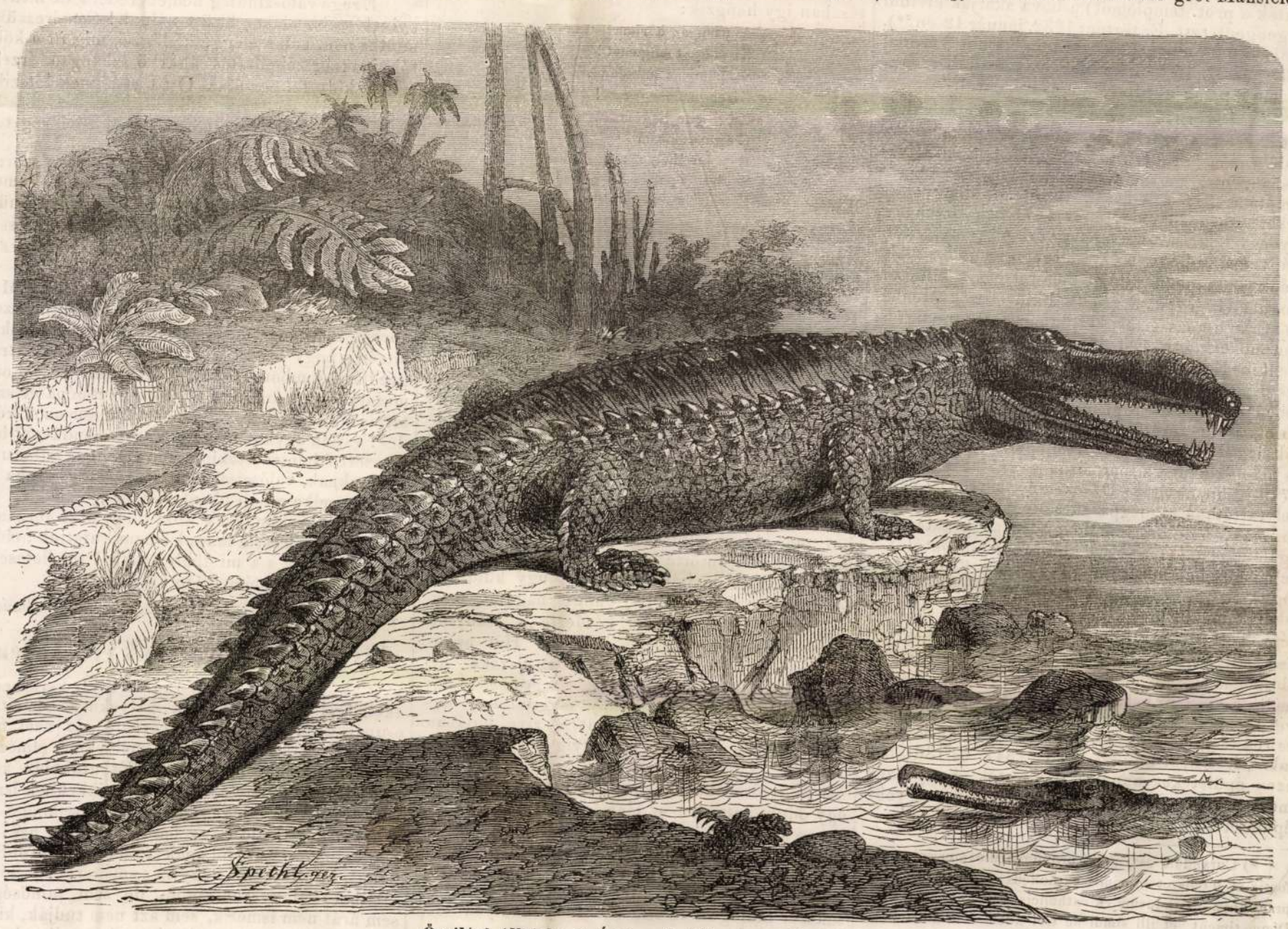

Ősvilági állatok: 2. Óriás gyík (Nicrosaurus Kapffii).

évre gyarapodtak csontok ásása, kidolgozása és összeállitása által.

A Neckar táján talált gyíkfajnak eme példánya 22 láb hosszu. — Állkapcsaiban körülbelől 200 éles, nyíl-alaku foga van. — Különösen feltünő azon körülmény, hogy orrlyukai nem az arczorr (Schnauze) elején, hanem annak kéthar-

Vas. Ujs. 1866.

hamisitva adattak ki, s alkalom sincs mindég Luther könyveit megszerezni, ugyanazért ezen szükségen segiteni ohajtván, azon vallástételt a schmalkaldival együtt kinyomattam, reménylvén, hogy az kedvesen fog fogadtatni. . . . Kelt Győrött, május 15-kén, 15[illegible]6-ban. Érdemességteknek alázatos és kész szolgája Magdeburgi Joachim, ez időben a német lovasok prédikátora Győrött."

Ezen 1566-dik évben égett el egészen Győr városa, melynek házai nagyobbára fából valának. A város tehát egészen ujra rendeztetett; azóta vannak egyenes utczái, ekkor készült az első *telekkönyv* is, mely hihetőleg a legrégibb Magyarországban. A házhelyek a következő 1567-dik évben kiméretvén, a német lovas várőrség prédikátorának (Magdeburgi Joachim) 30., a német gyalogság (Landsknecht) Ábrahám nevü prédikátorának 45., a magyar prédikátor Deák Kálmánnak pedig 36. szám alatt osztattak ki a házhelyek. Ekkor tehát három protestáns lelkész volt Győrött, de utódjaikat ki nem fürkészhettem. 1594-ben a török Győrt a német Hardeck feladása folytán hatalmába ejté s csak negyedfél év mulva foglaltatott vissza. VIII. Kelemen pápa e fölötti örömében Rudolf királyt levelével megkereste s arra intette, hogy mindenekelőtt katholikus vezéreket és katonákat helyezzen be Győrbe őrizetül *). A király ezt ugyan nem vette tekintetbe, mert a protestáns katonákat nem nélkülözhette, hanem azért sem a templomot vissza nem adatta, sem itt a városban mást épiteni meg nem engedte, — kénytelen volt tehát a győri evang. katonaság és lakosság máshol emelni templomot; e végre a Duna átelleni partján fekvő Pataházán egy nemes udvartelekre építének egy imaházat. Itt lakott 1618—1622-ig a gyülekezet hires prédikátora s egyszersmind superintendens Pálházi Gönczy Miklós. 1624-ben templomot építének, de Baboti Ferencz győri, később esztergomi kanonok a telket tőlök a megyei törvényszéken elperelvén, mint az itéletben olvashatni, a *fabrikát* (igy nevezték a prot. templomot) a hova akarják elvinni megengedtetett. Ez történt 1632. január 12-én **). Hiába állott ellen Laky Miklós kivont karddal 1633. márcz. 16-kán, ezután egy szó sincs az iratokban a pataházi protestáns parochiáról.

Az 1647: IX. törvényczikk szerint szabadságot nyertek a győri protestánsok templomépithetésre s nem is késtek azt a kijelölt helyen, Ujvárosban, ott, hol most a katholikus parochialis templom áll, fölépiteni. Azonban alig voltak békességben 23 évig, mert 1671-ben Széchenyi György kalocsai érsek s a győri püspökség kormányzója fölfegyverezvén révfalusi jobbágyait, velök a templom ajtaját betörette s a lelkészt, Bognár Györgyöt a városból kiüzette [1]). Mennél nagyobb csapás érte őket, buzgalmok annál jobban növekedett. Elüzött papjokat hallgatni elmentek Egyedre, Sopronvármegyébe, sőt Kőszegre is, fizetését pedig hiány nélkül számüzetésében is kiadták. I. Lipót király 1681-ben az absolutismus teréről lelépvén, a győri evangelikusok ismét visszanyerék templomukat, iskoláikat és paplakjukat, s bár örökös zaklatás között, 1749-ig birtokolták. De ezen év márcz. 10-kén a helytartótanács megparancsolta Győr magistratusának, hogy a templomot és a hozzátartozó épületeket tüstént vegye el a protestánsoktól [2]), s ez nehány nap mulva meg is történt. Ezen időtől fogva egész 1781-ig, tehát 32 évig templom és iskolák nélkül levén, kénytelenek voltak Szemerére, Téthre vagy Fölpéczre járni az isten igéjének hallgatása végett; hanem ezen utóbbi évben először is egy kis ideiglenes fatemplomot, azután pedig a mostani helyet — a győri erősség előművei térségéből — 2700 rénes forinton megvették és reá templomot, papi, tanitói lakásokat és iskolákat épitének, később 1818., 1847. és 1861-ben ezen épületeket annyira bővitették, hogy azok most a város legtekintélyebb és legnagyobb épületei közé tartoznak. *Ráth Károly.*

*) Curandum est, ut illi propugnaculo non solum vir fortis et fidelis et inprimis catholicus praeficiatur, id ut praesidium etiam ipsum ex catholicis militibus constet, qui Deum timent, et illi simul ac tibi fidem servant. . . . . Datum Fulginei etc. XVIII. Aprilis. 1598. pontificatus nostri Anno VII. Dr. B Dudik: Auszüge aus päpstlichen Regesten. Gesammelt in Rom, 1853. Archiv für Kunde österreichischer Geschichtsquellen XV. B 226.

**) A végzéseket, a pert lásd a megyei III. számu régi jegyzőkönyvben, a honnét meritém adat imat.

[1]) és [2]) A győri református gyülekezet levéltára.

Egy népmeséről.

A népköltemények tanulmányozása közben a figyelmes vizsgáló előtt alig lehet valami feltünőbb, mint ha valamely nép regéjét vagy dalát más nép költészetében is, gyakran ugyanazon alakban találja fel. Ilyen esetben, ha a rege vagy dal nemzeti jellegét magán nem viseli, nem könnyü feladat meghatározni: melyik nép volt voltaképen inventor és melyiknél honosodott meg, mint örömmel fogadott vendég. Némely rege szájról szájra adatva bejárja a világot a nélkül, hogy szülőhelyét bizton meg lehetne nevezni. Fogékony kebelre talál mindenfelé, s századok multával több nép költészetében mint nemzeti kincs foglal helyet.

Goethe Faustját, a német irodalom egyik legremekebb müvét ujra olvasván, a *Börtön*-jelenetben egy kis dal vonta magára figyelmemet. A meglepetés voltaképen azért volt kedves, mert gyermekkori ismerősömet találtam fel benne. Margit tragoediája végkifejlés felé siet már itt. Az eldobott kő megindult a lejtőn. A bukott angyal nem birja elviselni gyalázatát. Sulyos a teher, mely szivére nehezül. Anyja és testvére halva vannak; egyik az ő keze által, másik közvetve általa. Hogy bünét a világ előtt elleplezze, meggyilkolja gyermekét. S Faust, kiért ezeket követte el, megcsalta, elhagyta őt. A börtönben egy régi dal jut eszébe, s akaratlanul, őrjöngve dalolja el.

Azon kis dal — mondja Dux Adolf a Faust monda ismertetésében — melyet Margit a börtönben énekel, az ismeretes „*Der Machandelboom*" *) (boróka fenyü) czimü német népmeséből való. Egy mostohaanya a gyermekét megöli és husát a semmit sem sejditő atyának találja fel. A megölt gyermeknek huga a csontokat selyemkendőbe szedi, és a borókafenyü tövében elássa. Itt aztán a megölt gyermeknek lelke madárkává lesz. Erre vonatkozik Margit dala, melyben a költő az eredeti mesebeli dalt átdolgozta. Nagy István forditásában igy hangzik:

Anyám, az a rima
Ki megö t engemet!
S apám, az a bolond,
Ki engem megevett!
Kicsinyke hugom
Elásta csontom
Egy hüs helyen:
S kicsiny madárka lettem,
Elszálltam, elrepültem!

E „borzasztó szép ének" saját népköltészetünkben is feltalálható. *Pap Gyula „Palócz népköltemények"* czimü gyüjteményében van közölve. összehasonlitás végett czélszerünek látom egész terjedelmében átirni.

„Volt a világon egy szegény ember, ennek volt egy felesége, egy leány meg egy fiu gyermeke. Itt a szegény ember két tinócskájával, egyetlen jószágával kiment szántani, a felesége pedig otthon maradt főzni. Ez a leányt, hogy im öregebb volt mint a fiu, sokat elküldözgette a szomszédba egy-tmásért, most is átküldte sütőlapátért. Mig a leány a szomszédba volt, addig ő megölte a szegény kis gyermeket és betette egy fazékba; addig-addig, hogy mire a leány haza jött, már akkor félfövésében volt. Mikor egészen megfőtt, bele öntötte egy kisebb begrikébe, azután a begrét kantárba kötötte, ugy küldte ki férjének a mezőre. Itt ennek nagyon megtetszett az étel, meg is kérdezte a leánytól: Ugyan leányom, micsoda hus ez? Hát apám, egy kis bárányunk megdöglött az éjszaka, azt főzte meg édesanyám. — De lelkem hogy, hogy nem, elég az ahoz, a leány megtudta e szomoru esetet, majd meghasadt a szive bujában. De ám fel is szedte együs egyig testvére csontocskáit, s szépen bekötötte egy tiszta ujdonat uj gyolcsruhába, azután kivitte az erdőre, ott egy oduba tette be. — Haj lelkem! De észre se venné az ember, hogy miből mi történik, a csontocskák nem maradtak ott sokáig, rájövő tavaszkor egy varju kiköltötte s szint-szakadt olyan gyermek lett belőlök, mint azelőtt volt. Ezután ő sokszor hiülögélt az odu szélire és ott ilyen szép nótát énekelt:

Anyám öli,
Apám eszi,
Néném csontocskámot szedegeti
Gyolcsruhába kötögeti,
Oducskába tevegeti,
Jártár varnyu vagyok én."

*) Tulajdonképen *Wachholder*, hanem e mese a pommerai szójárásban van irva.

Eddig tart a német népköltészetben is. Halljuk tovább a mienket:

„Egyszer a mint igy énekelt, arra ballagott egy mentés. — Nocsak fiam — azt mondja neki — énekeld még el ezt a szép nótát! Nagy faluban lakom, sok földet bejártam, de olyan szép éneket soha sem hallottam. A fiu megint rákezdte: „Anyám öli" stb. Ez a mentésnek nagyon megtetszett, mindjárt oda is adta neki a mentét. Alig hogy ez elballagott, arra jön egy mankós: No csak fiam — azt mondja — fujd el még ezt a szép nótát, nagy faluban lakom, sok földet bejártam, de olyan szép éneket soha se hallottam. A gyerek megint rá kezdte: „Anyám öli" stb. A mankósnak is megtetszett, oda is adta neki a mankót. Nemsokára megint jött egy molnár, az is kérte, hogy énekelje el neki azt a szép nótát; a fiu nem volt rest, elénekelte s egy malomkövet kapott érte a molnártól. — Itt a gyerek egyet gondol, haza száll az apja háza tetejire, s ott rákezdi a nótát: „Anyám öli" stb. Erre az asszony megijed, szólitja a leányát, hogy: eredj, kergesd el azt a madarat, nagyon csunyán szól! A leány kimegy, kergeti a madarat, de az nemhogy elment volna, hanem még tovább danolt s testvérének levetette a mentét. A leány megörül a mentének, beszalad s mondja odabent: Nézzék csak, mit adott nekem az a madár! — Biz ugy a' biz ugy a'! ki megyek én is — mondja az apjok. — ki is ment, hát neki meg a mankót vetette le a kis gyerek; nagyon megörült ennek az apjok, mert hogy im már öreg volt, jól esett neki egy kis támaszték, mint a dülőfélben levő háznak. Ő is bemegy s mutatja: — Nézzétek csak, nekem milyen erős mankót adott, holtam napjáig megpihen mellette a lábam. Az anyjok is felugrik ekkor a kemencze megül. — Én is kimegyek — azt mondja — nekem is legalább ha nem csordul, cseppen. Ki is ment, fel is nézett a házra, de ám adott is neki a kis gyerek, hogy nem volt benne köszönet. A malomkövet nyakára zuditotta, s az mindjárt szörnyet halt bele. Eddig volt, vége volt."

E rege valószinüleg német eredetü, de menynyivel szebb alakot öltött nálunk! *Ott* érezzük, mintha nem volna eléggé kielégitő, mig *itt* a költői igazságszolgáltatás által összhangzó érzelmeket költ fel bennünk. Ott töredéknek látszik, mig itt egészszé domborodik ki. A palócz vers is bátran megállhat, különösen költői rövidség tekintetében.

Mint önálló rege nem tartozik ugyan szorosan a Faust-mondához, helyét Goethe költeményében mindamellett nem hagyja betöltetlenül. Margit két mozzanatra lesz e dalban figyelmessé, egyik a gyermekgyilkosság, másik a kedves testvér jósága.

Mint tudjuk, a XVI. században kezd a Magus-monda a Faust mondában megülepedni, azon korban indul meg, hogy később határozott alakot öltsön s hogy végre Goethe kezében remek tragoediává domborodjék ki. Miután minden jel oda mutat, hogy e szomoru rege a német népköltészet terméke, akaratlanul ellebben ajkunkon azon kérdés: vajjon egykoru-e ez a Faust mondával? határozott feleletet e tekintetben nem igen adhatunk magunknak, valószinü csupán az, hogy aligha ifjabb terméke a nép phantasiájának.

Mily körülmények közt talált utat hozzánk, mikor telepedett le nálunk? nem kutatjuk; elég, hogy itt van, s a mi több: sokkal tökéletesebb alakban, mint a német nép költészetében.

K. Kálmán.

Kiviteli kereskedésünk érdekében.

Vannak a magyarországi kiviteli kereskedés akadályai között olyanok, melyeknek elháritása csupán a törvényhozástól várható; de nem hiányoznak oly természetüek is, melyeknek elmozditása tulajdon erőnk ől függ. Ez utóbbiak közé tartozik ama kivitelre alkalmas czikkeknek ismeretlensége az idegen piaczokon, valamint az azokkal kereskedő nagy házak nem-léte hazánkban. Hogyan vásároljanak tőlünk a külföldiek, holott, ha tudják is, hogy ez s ama termény bőven található Magyarországon, de sem minőségét, sem árát nem ismerik, sem azt nem tudják, kihez forduljanak végette s kaphatnak-e vajjon belőle rendesen és nagyobb mennyiségben? Nemde megfogható a dolog ily állásában, hogy inkább azoktól vesznek, kik a mustrát az árjegyzékkel együtt házukhoz hozzák s a megrendelést azonnal átveszik és teljesitése iránt rendelkeznek? Magunk nem keresvén föl a külföldi vevőt, ez csak akkor vetődik hozzánk, mikor a többi termelők oly árakat követelnek, melyeket nem képes megadni s

Győr műemlékei

— „Győrmegye és város egyetemes leirása.“ Midőn a magyar orvosok és természetvizsgálók 1872.évi Mehádiában tartott nagygyülése Győr városát tüzte ki jövő gyülése helyéül, azonnal tervbe vétetett a megye monographiájának megirása. Dr. Kruesz Krizosztom pannonhalmi főapát vezetése alatt monographia-bizottság alakult, a mű kiadásának összes költségeit Kruesz ur ajánlotta föl; a programm vázlatos összeállitásával, utóbb az egész mű szerkesztésével pedig Fehér Ipoly, pannonhalmi benczés tanár és az orvosok és természetvizsgálók győri nagygyülésének titkára bizatott meg. A mű a nagygyülés alkalmából meg is jelent igen diszes kiállitásban, s e becses monographia a győri nagygyülésének kétségkivül legmaradandóbb emléke. A harmadik rész két szakaszra oszlik: régészet és történelem; az őskort Ebenhöch F. tárgyalja; a római emlékeket Stachovics Remig; mindketten együtt pedig a régészeti lelhelyeket; a római érmeket Hercz József; Méry Etel Győr váráról, a győri székesegyház kincstáráról, Győr nevezetes épületeiről, a főgymnazium régészeti gyüjteményéről és a megye műemlékeiről ad közleményt; a győri székesegyházról Hodházy János, a pannonhalmi székesegyházról dr. Fuchs Bonifácz, a levéltárakról dr. Surányi János és Matusek Antal; utóbbi még a megye helytörténetét is tárgyalja; a megye kültörténetét Villányi Szaniszló, az árpádkori térképet Stachorics Remig, Pannonhalma helytörténetét Vaszary Kolos tárgyalják; Karvassy Kálmán és Szavári József a megye és város helytartósági életét ismertetik. Dr. Surányi János, Karsay Sándor, Liszkay József és

Vas. Lap. 1874. 604. l

tárgyalják. Dr. Röszler Istv. a megyében született vagy működött közszereplésü férfiakról szól; végül pedig Fehér Ipoly Győr, Pannonhalma és Hédervár helyrajzait közli. A gazdagtartalmu könyv gr. Viczay Héder és Kruesz főapát arczképével, s Győrmegye régészeti, árpádkori és jelenlegi térképével van diszitve. Nyomatott Budapesten a Franklin-Társulatnál s ára 5 frt.

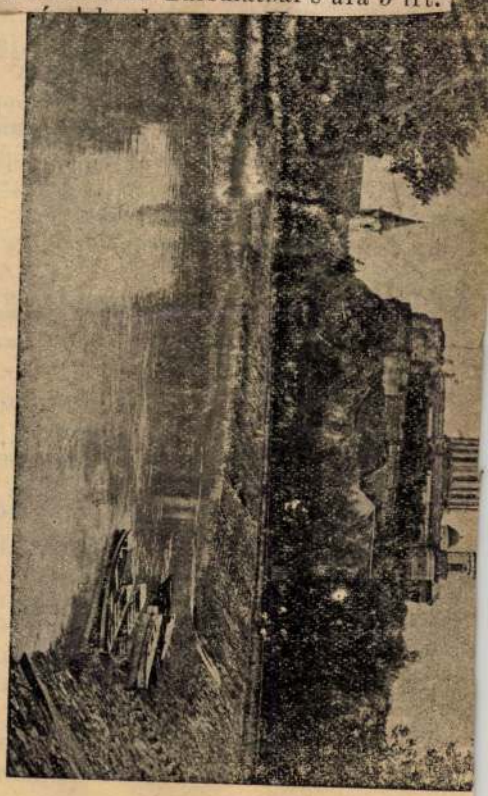

1. Az esztergomi várhegy a bazilikával.

viszonya, a ki nagyon derék, nagyon gazdag (tudja ön, ez mostanában egyike a hét fő erényeknek) és nagyon kedves ember. Ő mamát és Connyt haza fogja kisérni, én pedig Párisban fogok Anasztázia nagynénénkkel találkozni, hogy aztán onnan rövid látogatásra Angolországba menjünk.

»Mi még meg sem köszöntük önnek háza fölajánlását, melyet oly kedvesen és gyöngéden tudott értésünkre adni. Nagyon szeretném, ha ez valóban megtörténhetnék, kedves Theodor; de bajosan lesz belőle valami. A világ félremagyarázná, — mert a világ mindennel bibelődni szokott. De azért mi nem szeretjük önt kevésbbé azért, hogy nekünk ezt az ajánlatot tevé. Az ön közelében fogunk élni és ugy fogjuk önt szeretni, mintha fedele alatt laknánk.

Adieu!

Barátja

Mabel.«

Igy semmisültek meg egymásután a szegény Theodor édes, boldog álmai. Ősi lakhelyét máris ugy képzelte maga előtt, mint a melyre ama nő arcza és alakja fog fényt árasztani, a kit legjobban szeretett; azt hitte, miszerint legalább az a félboldogság, hogy Mabelt állandó vendégeül tekintheti, kárpótolni fogja némileg azt az egész boldogságot, melyet ugysem várhatott soha. Megkisérlé maga elébe képzelni azt a végtelen csalódást, ha majd Gordon asszony és Constance lesznek vendégei, Mabel pedig Sir Guy neje leend. De még ebben a gondolatban is talált vigasztalást. Hiszen Gordon asszony és Conny — Mabel képmásai, legközelebbi rokonai. Beszélgethet róla és hallani fog felőle mindennap. De nem — még ez is megtagadtatott szegénytől. Mert hisz' e két nőnek szintén meg lesznek saját ügyei és bajai, s csak alkalmilag fognak reá gondolni, mint régi jó barátjokra.

Mikor Gordon asszony és Constance Urániába érkeztek, Theodor meglátogatta őket. Az idősebbik nőt idősebbnek és szomorubbnak találta. Szegény Gordon aszszony! Gyöngesége és gyarlósága még tragikusabb szinezetet nyert e csapás alatt, melyet sokkal nehezebb ötven, mint husz éves korunkban elviselni. A szerelem olyan, mint a fogfájás, a kor nem gyöngiti az általa okozott szenvedést. És — szomoru még kimondani is — mig egy fiatal megtört sziv valami nemes, megindító és rokonszenves dolog, addig az öreg tört sziv a világ legnagyobb részének szemében egyszerüen — nevetséges.

Constance fiatalabb, szebb és olyan boldog vala, milyenné az ifjuság, egészség és szerelem teheti a nőt. Természetesen sokat beszéltek Mabelről, gyógyulásáról s Angliában teendő látogatásáról. De Gordon asszony nem tudott Berlinről hidegvérrel, nyugodtan beszélni. Nem az volt-e legnagyobb csalódásának szinhelye? Sohasem tudta Theodornak végkép megbocsátani, hogy őt oda küldötte. De Mabel maga legjobb történetirója volt önmagának. Számtalan hosszu levelet irt Theodornak. Angolországba minden baj nélkül érkezett. Nagynénjének háza, hol gyermekkora egy részét töltötte, otthonias, kedves hely, Devonshire legszebb vidékén s igen jó vidéki társaságban tölthette idejét. Juniusban Londonba szándékoznak menni. Szemei folytonosan javulnak és Sir Gordon Guy még eddig nem mutatta magát. Ő (Mabel) haza fog jőni augusztusban a kedves Conny lakadalmára, és akkor ő és a kedves Theodor ujból kezdhetik kocsikázásaikat a pony-phaetonban. Enynyit Mabelről.

Theodor, ha szenvedésekkel s kétségbeesett küzdelmekkel teljes multjára visszagondolt, ugy találta, hogy életének ez volt a legsötétebb szaka. Tudta, hogy Damokles kardja függ feje fölött. Bármit örömestebb tűrt volna, csak ezt nem — akármi egyebet, csak e kinos bizonytalanságot nem! Pedig hát mit is várhatott volna egyebet — mit mondott el önnönmagának tizezerszer is? Ah, mondhatunk mi magunknak, a mit épen tetszik, ha magunk sem ohajtjuk elhinni azt! Az agyban levő szellem csak törpe, de a szivben levő szellem — az óriás! Az uralkodik fölöttünk és nem mi magunk. Utoljára jött egy levél, melynek már a külsője is kétségbeejtő volt. A postajegyen »London«-nak a világ nagy forrongó fővárosának neve volt olvasható — a pompás, titokszerü Londoné, hol a jelenkor ütere a leghatalmasabban lüktet. Mint Róma, Thebae, Damaskus, mikor e nevek a hatalom kifejezései voltak, olyan London ma nekünk, a kik az angol nyelvet beszéljük, s a mai kor nagyszerü, hatalmas czivilizációját képviseli. A levél igy szólt:

»Kedves Theodor! Egy hónapig voltunk Londonban s e hónap éltem legélvezetesebb hónapja volt. Megizlelém azt az izgató, kábitó valamit, a mit londoni idénynek neveznek; voltam társaságokban; láttam e nagy, finom és élvdús főváros operáit, ebédeit és báljait s el vagyok jegyezve Sir Gordon Guy-jal!

»Elmondjam-e, hogyan történt mindez?

»Ebédre voltam hiva egy urral, kinek nevét csak félig-meddig hallottam, s ki, — a mint ez már, miként ön is tudja, rendes szokás, — kérdezé tőlem, hogy meddig voltam Londonban? Ez aztán egy kis földrajzi társalgást vont maga után, melynek az lett a vége, miszerint meg kellett mondanom, hogy amerikai vagyok. Az asztal tulsó felére tekintettem s egy pár fényes fekete szemet láttam reám függesztve. Olykor-olykor valami olyanszerü hangot hallottam, mely sajátságosan ismerősnek tünt föl. Nem tudtam megmagyarázni magamnak: honnan és miért?

»Azt sem tudom, hogy és miért kezdettünk beszélgetni egymással, de azokkal a sötét szemekkel csakhamar ismeretséget kötöttem. Azután találkoztam vele az operában s más ebédeknél, utoljára egy nagyszerü kerti mulatságban, melyet Francziska, Waldegrave grófnő adott, künn a klasszikus Strawberry-Hillen. (Eper-domb.) Nevét nem tudtam, de hisz azt ugyis megtudhattam bármelyik londoni barátomtól. A család, melynél vele találkoztam, elég biztositék volt tiszteletreméltósága iránt.

»Ez időtől kezdve hangja folytonosan kisértett. Hol hallottam azt? miért hozta vissza emlékezetembe a vakság, a szenvedések és a börtön hosszu napjait?

»Már egy héttel azelőtt ismertem őt, hogy nevét meghallottam; mennyire zavarba jöttünk — mint régi jó barátok — mind a ketten, mikor megtudtam, hogy ő Sir Gordon Guy!

»Most már, kedves Theodorom, a többit ön is tudja. Az ön mesterkedése vala, hogy Guy olyan könnyen boldogulhatott nálam. Ön volt az, ki az én Guyomat rá tudta venni, hogy ugy szolgáljon engem, mint valami cseléd. Ön volt az, ki rábirta ezt az angol nemest, hogy mindenüvé kövessen és kitanulja gyöngéimet, egy közönséges futár álarcza alatt! Tehát Luigi hangja kisértett engem oly sokáig, s most már mindkettőjöket rajta kaptam! Hogy merte ön azt tenni? Mily könnyen gonosz vége lehetett volna ennek a tréfának! Száz eset közül csak egy lehetőség van arra, hogy egy férfi az ilyesmibe bele ne unjon. S mégis, mily hatalmas bizonyitéka volt ez abbeli őszinte ohajtásának, hogy engem jól megismerhessen; mily valódi ragaszkodásra mutatott az, hogy megmaradt szolgai helyzetében mindaddig, a meddig mama oly csufosan el nem üzte őt házunkból! Mint mondá, valami ürügy alatt még azelőtt szándéka volt elhagyni bennünket, mielőtt szemeimről a köteléket leoldották, mert bárha jól el volt is álczázva, nem akarta, hogy ugy lássam őt, mint szolgát; ő azonnal szerelmes lett belém, de teljességgel nem tudhatta, hogy hát vajjon én megfogom-e szeretni; bizonyára, futárunkba csak nem lettem volna szerelmes! Igy tehát a Monplaisir kapitány esete csak szerencse volt rá nézve, habár — szegény mama! Sohasem lehetek elég hálás, hogy Guy megszabaditott attól az embertől.

»Igy tehát az öreg nagyatyus, Sir Guy, utoljára is »okosabban cselekedett, mint a hogy maga sejtette.« Házasságunk czimet és vagyont ismét egyesiteni fog. Megadom magamat a cselszövénynek!

»És ön, kedves Theodor, a főcselszövő volt; Guyhoz irott levelei méltók lennének akár egy Machiaevellihez is.

»Gyakran kérdezgeti tőlem Guy: »Vajjon mi ösztönözhette azt a Blackburn urat arra, hogy nekem irjon, drága Mabelem — hogy az én javamra oly szellemdús cselfogást használjon s alkalmat szerezzen számomra távoli unokanővéreimet és lehető menyasszonyomat olyan jól megismerni?« — Ki mondhatná meg azt neki, Theodor?

»Ő azt mondja, kedves Theodor, hogy szeretett már attól az első percztől kezdve, mikor vakon és tehetetlenül Párisban a kocsiból kiszálltam, s mint szolgámnak az ő karjaira támaszkodtam.

»Hiszi-e ön ezt?

Mabel.«

Megint október volt és Uraniában szokatlanul nagy volt az izgatottság. Sir Gordon Guy menyasszonyáért jött és Theodor vendége vala; hogy vajjon gyanitotta-e, mily sokkal tartozik neki, nem tudhatjuk. Anny it mindenesetre tudott, a mennyi elég volt arra, hogy őt élete utolsó napjáig szeresse és becsülje.

A nászünnepély nagyszerü pompával ment végbe. Pettingill Penelope asszony, szép moire antique-öltözetben, a mely a szentépületet majd megreszketteté, legelőször érkezett meg az engedelmes Pettingill ur karján, ki valamit sugott a fülébe, hihetőleg Watts-tól valamelyik mondatot, mely az ünnepélyes alkalomra leginkább talált. Ők voltak az elsők, kik Blackburn-Houseból a templomba érkeztek.

Mily sajátságos kiváncsi borzongás futott végig a váró tömegen, a mint az egyesek megérkezése az utolsó, legfonto-

*

sabb érkezők látására mintegy előkészitette őket! Hogy föltünt a csinos Natalie, piros pozsgás gyermekeivel; és Constance az ő jámbor, becsületes férjével; és Gordon asszony uszályos öltözetében, lobogó lakadalmi tollakkal elcsapott futárja karjára támaszkodva! Sir Gordon Guy igen jól játszta szerepét.

Hanem egyetlen szem se maradt szárazon a templomban, mikor Mabel, — háromszorosan a mi Mabelünk, a kiállott megpróbáltatásokért, veszélyekért és szekedni? Nincs annál nagyszerűbb látvány az egész világon.

Hangja nem fogult el és kezei nem reszkettek, mikor Mabelt Sir Gunynak átadta, de arcza most is megmondá az igazat, mit ő soha sem titkolt el, hogy ugy szereti őt, a hogy férfi nőt csak ritkán szeretett.

S miután Mabel eltávozott tőle és elment, hogy egy mást szeressen s más férfi otthonát tegye Édenné, mi maradt vigaszul számára?

lataival mulatozva, olykor-olykor megpihent alattok.

Ugy hiszem, azok sem képeztek nagyon kellemetlen társaságot.

Sherwood után **S. L.**

Győr.

Győr városnak jutott a szerencse vendégül fogadhatni az idén a magyar orvosokat és természetvizsgálókat. Az ottani lapok már heteken keresztül értesitenek a nagy előkészületekről, kiküldött bizottságok működéséről,

A KUTNÁL. (Kép Oroszországból.)

relméért — a halvány, könyező, kedves Mabel, egy valódi menyasszony igazi megtestesülése, a lépcsőn lassan fölfelé haladt, hogy lépteit, üde, fiatal, ugrándozó lépteit nemes lovagjának, legjobb, legőszintébb és legönzetlenebb barátjának, Theodorjának csöndes, kinos és erőltetett járásához alkalmazhassa.

Az a nemes, türelmes, megtört alak! Ki nézhetett volna rá a nélkül, hogy ne szeresse és ne tisztelje azt az erős, hajlithatatlan szellemet, a mely a test gyöngeségein oly hatalmasan felül tudott emel-

Egyedül az a gondolat, hogy Mabel sorsának összebonyolitott szövedékét az ő javára sikerült kibontania, hogy fénynyel, ragyogással töltötte be a világot számára, s hogy az ő kezei teremtették meg Mabel boldogságát.

Azontul Theodor egyedül kocsikázott; a biborszinü juharfa-sétányon magánosan bolyongott föl s alá, és egyedül keresé föl a Vadász-szirt szemérmes gentianáit. A fenyvesek gyöngéden áraszották szét körülte sötét árnyaikat, mikor társ nélkül, csupán emlékeivel és gondo-

hogy Győr ezuttal is méltó legyen régi hirnevéhez.

Ez alkalomból mi is néhány képet adunk Győr kiválóbb pontjaiból, melyek között az első helyet az igen szép fekvésü püspökvár foglalja el. Az a domb, melyen most a püspökvár áll, még a vezérek idejéből való, Béla király névtelen jegyzője szerint, mikor Árpád Szent-Márton hegye mellett táborozott, ott várat és erősséget épitett. Szt. István, midőn Kupa somogyi pogányvezér testét négy részre vágatta, egy részét ezen győri várkapura szegeztette ki. Később az országot vármegyékre osztván, a megye székhelyéül Győrt tevé, és ugyanekkor püspökséget is állittatott itt föl 1009-ben, s

megkezdé épittetni az öreg templomot, mely 1033-ban elkészült, s ma is még a város legszebb temploma. Péter és Aba királyaink több izben megfordultak itt, és szt. László király koponyáját is itt őrzik, melynek tiszteletére az ünnep junius 27-én még ma is rendesen

németek Dunán-tul mindent elprédáltak, Győr városába rohantak, gyujtogattak és pusztitottak. Igy romokban találták már a tatárok is 1242-ben. De Béla Győrt is fölépitteté.

V. István és IV. László háborui a cseh Ottokár ellen e vidéken folytak, s Győr az

részesüljenek, mint a minek a mi fehérvári polgáraink örvendenek.“ Győr ezen adománylevél által csakhamar virágzásnak indult, de hat évre rá Ottokár elfoglalta, és ujra fölégette. Győr különben már ekkor jeles kereskedő város volt, és nevezetes rakhelye az

GYŐR. — Az izraelita templom az ujvárosban.

GYŐR. — Püspökvár, a Rábaszerről nézve.

megtartatik. Alig van város, mely hazánk történetében oly jelentékeny szerepet játszott volna, melynek lakossága annyi sanyargattatáson ment keresztül, mint Győr. IV. Béla idejében — Rogerius szerint — mig a tatárok Dunán-innen pusztitottak, azalatt az ausztriai

időtájt nehéz viszontagságokon ment keresztül, ugy hogy V. István a mint a lakosság nyomoráról értesült, 1271-ben királyi oklevéllel ajándékozta meg, melyben megparancsolta, hogy a „győrbeli jövevények Győr várába költözködjenek és a várban azon szabadságban

Ausztriával való cserekereskedésnek. Még inkább gyarapodott nagy Lajos alatt azon nagyobb szabadságok folytán, melyekkel e fejedelem fölruházta.

Erzsébet, Albert királyunk neje, Győrben lakott. Itt tarták 1441-ben az országgyülést, s

I. Ulászlót is itt választák királyul. 1456-ban Győrben tartatott az a nagy országgyülés Hunyady János elnöklete alatt, melyben annak hirére, hogy a törökök Nándorfehérvárt fenyegetik, a fővezérséget reá bizták. Innét küldték követeiket a pápához is segitséget kérni. 1470-ben Mátyás király épen Győrött volt, midőn Podjebrad György cseh király haláláról értesült, s midőn az ausztriaiak ellen hadat inditott, nejét Beatrixot Győrben hagyta Dóczy Orbán püspöknél, kit nagyon szeretett. Nagy szerencsétlenség érte a várost 1566-ban, midőn sz. Mihály napjának reggelén nagy tűz támadt, s az annyira elharapózott, hogy semmit sem lehetett megmenteni az átalános veszélyben, melyet fokozott még az a rettenetes dörrenés, melyet a most már lebontott ujvárosi bécsi kapu fölött fölállitott tizennyolcz nagy ágyu elsülése támasztott. Ekkor annyira elpusztult Győr, hogy az ugyanazon évben tartott országgyülésen szóbahozatott, s megerősitése és épitése elrendeltetett.

1594-ben Sinán budai basa körül kerité az ujvárosi földeken, s neki szegezteté ágyuit. Éjjel aztán kénköves lőport vettetett az erősségbe, mire a 6000-nyi német őrsereg gróf Hardeck vezérükkel együtt annyira eszét veszté, hogy Perlin Jánost kiküldte egyezkedni a basához azzal a föltétellel, hogy föladja a várost, ha szabadon bocsáttatnak. Sinán az ajánlatot elfogadta, s ily formán könnyüszerrel jutott az erős Győrhez, s miután 1000 jancsárt és lovast hagyott őrizetül Ali, az olasz születésü basa vezérlete alatt, visszatért Budára. Ágyuikat a főtemplomban, a lőport és fegyvereiket kápolnáiban tartották. E csufos föladás óta Győrnek visszavételét többször megkisérlették, azonban sikertelenül. Ali basa a várkormányzó megvehetetlennek hitte a várat, nem is gondolt az ellenséggel, s épen ezen elbizakodottsága okozta veszedelmét. Garay János „Vas kakas“ czimü mondája ez esetre vonatkozik, s e vas kakas ma is látható a karmelita templom csúcsán, melyet egyik képünk ábrázol. A nagy vaskaput, melyet Babakourt egy nagy roncsával (peterdával) háromszáz lépésnyire vetett be óriási robajjal a városba, az öreg templomban őrzik. Maga Ali basa a Dunakapunál esett el, és Győr 1598. márczius 9-kén reggel került ismét a magyarok kezébe. A vezérek ekkor nagy jutalomban részesültek. Schwarzenberg herczeg százezer aranyat kapott a királytól, Pálffy pedig a pozsonyi urodalmat és grófságot, ezenfölül a bécsiektől egy 1000 darab aranyat nyomó poharat. Az erősséget ezután kitisztitották és nagy sietve kijavitották, mert május 17-én Győrbe jött Báthori Zsigmond erdélyi fejedelem, kit Pálffy, Nádasdy és Schwarzenberg nagy fénynyel fogadtak, és kedvtöltésére pompás mulatságok rendeztettek. 1656-ban egy iszonyu tüzvész ujra elpusztitotta az egész várost, s ekkor a kormányzó megparancsolta, hogy egyenes vonalban kötelesek épitkezni, s ennek köszönheti Győr mai egyenes utczáit. 1717-ben III. Károly uralkodása alatt Eugen fővezér az év tavaszán több fejedelmi herczeg kiséretében Győrött mulatott egy ideig. A római pápa XI. Kelemen Komtor István tribuniczi püspökkel ugyanekkor egy szentelt kardot és hadvezéri süveget küldött neki. Mária Terézia 1743-ban a várost királyi jogaiba helyezte, melynek százados ünnepét 1843-ban márczius 6-án nagy fénynyel ülték meg a győri polgárok. II. József aztán ki is törülte az elsőrangu erősségek számából, a várkormányzónak lakását eladta az akkori győri püspök gróf Zichy Ferencznek, ki azt püspöki lakká alakitotta át.

1809-ben, midőn az ellenség Győr felé vonult, junius 2-án József nádor tisztikarával megérkezett az insurgensek főhadiszállására, és a püspökvárban szállt. 13-án János főherczeg hadserege is odajött, s a francziákat Ménfőnél megtámadta; körülbelül mintegy 80,000 ember lehetett együtt. Midőn a magyar fölkelő sereg megszaladt, a város kapui bezárattak, az őrsereg a bástyára vonult s vezérük védelemre készült. A lakosság a kaszamatákban és pinczékben vonta meg magát, mert mikor a várost bombázni kezdték, a káptalan dombján négy ház kigyuladt, leégett a püspökvára, tornyával és harangokkal, a káptalandomb egy része, s innét a láng lecsapván a városba, egész 3 óráig éjjel pusztitott a tűz. Másnap aztán át is adták a várat a francziáknak. A znaimi fegyvernyugvás után Napoleon is megjelent Győrött, s összejárván az erősséget, azt több helyen lőporral fölvettette, mit még nehány év előtt látni lehetett a Pataháza felőli részen, az ugynevezett védbástyánál. Ezóta erődítésével végkép fölhagytak s évtizedről évtizedre bontották le a bástyákat, betömték az árkokat, s ma már Győr egyik legszebb részét az ott épült Ferencz és Ferdinánd városrész képezi.

Az ujváros, a hol az evangelikusok diszes egyházi és iskolai épülete, továbbá a csak néhány évvel ezelőtt elkészült zsidó templom áll, csak a tizenhatodik században kezdett épülni. Ali basa még csak utlevéllel eresztette ki a lakosokat az ujvárosiakhoz. Mily nyomoruságos falu lehetett, bizonyitja az is, hogyha egykissé megáradt a Rába vagy Rábcza, az egész ujvárost elöntötte. II. József uralkodásáig csak posványos hely volt, s a lakosok a megsülyedt utazókocsik átvontatásából éltek. De ekkor rendes országutakat készittettek, s azóta a várossal karöltve emelkedett.

Hosszas volna elősorolni még részletesebben is azon szerepet, melyet Győr a történelemben, mint erős vár játszott, most néhány vonással még csak jelenlegi képét ohajtjuk vázolni. Épitkezési tekintetben az öreg templomon kivül, melyet a mostani primás győri püspök korában nem elég szerencsésen renovált, alig van kiválóbb középülete. Legszebb pontjai a főtér, szabályos négyszögben, s a Rába és Rábcza közt elterülő sétatér, melynek ujabb keletü diszes parkozását Römer Flóris vezette. Az ő nevéhez van nőve a „honvéd-liget“ keletkezése és első gondozása is. E két sétánynyal Győr üdülőhelyeit kimeritettük. Nagyobb baj ennél, hogy kirándulási pontjai egyátalában nincsenek, s a közeli csanaki hegy is csak néhány év óta kezd a jobb módu kereskedelmi körökben nyaralókép szerepelni. Csakis délnyugotról köritik szelid hegylánczolatok, s maga a város a Rába, Rábcza s a győri Duna torkolatánál mély lapályban fekszik, mind ennek daczára az egészségesebb levegőjü városok közé tartozik. Kereskedése jóllehet az utóbbi években régi szép hiréből kissé kiesett, azért még mindig elég virágzó, ugy hogy mikor aratás után a gabonakereskedés nagyobb lendületet vesz, a gőzhajó-állomástól egész a Rábaszerig egyik gabonahajó a másikat váltja föl. Sertéskereskedése szintén nagyobb szabásu. 10—12,000 darab hizlalóba állitott disznó nem tartozik a ritkaságok közé, és a város sajátkép e két kereskedelmi ágnak köszöni vagyonosodását. Győr műipara szintén emlitést érdemel, nevezetesen Christen kocsi-, Nagy Mihály tészta-, s Stadel gazdasági gépgyára, nemkülönben gyufa- és olaj-gyárai, továbbá gőzmalma és fűrészmalma. Nagy számmal vannak közintézetei is, ezek között első helyen állnak iskolái. Jogakadémiája, mely hajdan országos hirrel dicsekedhetett, habár nem a régi nagy erőkkel, ma is még megállja a sarat. Gymnáziuma az ország népesebb tanodái közül való. Ez utóbbiban a hazafias érzelmü Bencze-rend tanit, mely igen gondosan fölszerelt muzeummal is rendelkezik. Különben minden felekezetnek megvannak a kor kivánalmaihoz képest fölszerelt iskolái. Jótékony intézetei is számosak. Van továbbá zenedéje, lövöldéje, különféle nőegyletei stb. Maga a város ma már tőzsgyökeres magyar város, holott csak ezelőtt két tized évvel is még, különösen a kereskedői körökben, tulnyomó volt a német elem. Mint magasabb műveltségü vidéki városaink egyike, a szinészetet mindig melegen pártolá, s volt idő, midőn e kis város volt a magyar szinészet Mekkája. A legkitünőbb szinitehetségek itt mutatták be magukat a lelkesült közönségnek, s többnyire innét kaptak meghivást Pestre a nemzeti szinházhoz.

Kép Oroszországból.

Nyugat-Európa, az ugynevezett czivilizált világ szemei mindinkább kelet felé fordulnak, mint ezelőtt ezer és több esztendővel, midőn az elvénhedt Európa keletről várta megifjulását s a népvándorlás onnan vezette a frissen lüktető életerőt ereibe. Most ugyan egészen más tekintet az, mint az ezer és másfél ezer év előtti. Most a népvándorlás görgetegként Európára zúdult áramlata csendesen szivárog vissza kelet felé észrevétlenül czivilizáló hatások alakjában s apránként hóditja meg a hajdani hóditók földét, bölcsejét a közmüvelődésnek.

Ezért foglalkozik most a nyugateurópai közvélemény sokkal gyakrabban a keleti ügyekkel, mint azelőtt; ezért költi föl az érdeket annyira, a mi kivált a világ legnagyobb birodalmáról, Oroszországról szól, s nekünk azért is szükséges olykor-olykor egy-egy pillantást vetnünk e birodalom viszonyaira, mert nekünk e nagy birodalom tőszomszédunk s osztályos atyafi Lengyelország fölött a velünk oly szoros szövetségben levő Ausztriával.

A birodalom annyi különböző válfaját egyesiti a keleti és nyugati népeknek, hogy csak a főbb nemzetek elősorolása is munkába kerül. A különböző szláv fajokon kivül ott vannak a tatárok, mongolok, finnek, kaukáziak, németek, zsidók, görögök, örmények, persák, tunguzok, eszkimók, czigányok, szamojedek, kamcsatkaiak, csukcsok, kirgizeg, cseremizek, s mig az amerikai birtokok el nem adattak, koludzsok, ugatusmiusok, kamaizok stb.

A tulajdonképi orosz jámbor, szolgálatkész, előzékeny, adakozó egész a pazarlásig, vendégszerető, kitartó és bátor. Aztán eléggé tanulékony s nagy utánzó képességgel bir. Mint katona vakon engedelmes s a praedestinatióban való hite eltompitja minden sanyaruság iránt s vakmerővé teszi. Testalkatra nézve az orosz se nem nagy, se nem erős, de szivós. Dolgozni csak annyit dolgozik, a mennyit épen el nem kerülhet. Hol azonban nyereségről van szó, ott azonnal készen áll s természetes emberismerete, ravaszsága és ügyessége ilyenkor nagy hasznára válik.

E tulajdonságai az alkudozásra, vásárlásra, cserére és az üzlet minden nemére fölötte alkalmassá teszik. Föltünő, hogy mily könnyen találja bele magát bármily helyzetbe, ugy hogy a legnyersebb paraszt suhancz négy hét alatt teljesen gyakorlott katonává, alkuszszá vagy inassá válik. E tulajdonság kifejtésében különben, azt hiszszük, a kancsukának is nagy része van.

Főhibái az orosznak: a finomabb becsületérzés hiánya, a felsőbbek előtti hunyászkodás, az alsóbbak iránti durvaság és kegyetlenség; továbbá nagy mérvü könnyelmüség, érzékiség, babona, a szeszes italok iránti előszeretet, önzés, hajlam az orzásra, perfidia az idegenek iránt. Étel-ital dolgában az orosz nem kényes, étkei egyszerüek, de jó sok, s szereti, ha jól megfekszik a gyomrot. Szeret fürdeni, még pedig ugy, hogy forró vizből jéghidegbe megy, mi a betegségek ellen megedzi.

A birodalom legnagyobb részt sik s a nagy sarmata alföldhöz tartozik, mely a keleti és északi tenger felé vonul. Ennélfogva a talaj, kivált északon posványos és erdős. Az Azowi- és Kaspi-tenger s a Volga és Ural közti tér egész az Emba folyóig terméketlen, kietlen, sziksós sivatag. Az Irtis, Ob és az Altai hegység között van a nagy barabinti sikság, melynek déli része só- és homoksivatag.

Sokkal barátságosabbak a középoroszországi térségek, nevezetesen a gabnatermő Volgamenti és Ukrainai terület, de még inkább Tauria és a Kaukázon tuli vidék, melyek a növényzet bujaságában, az égalj szépségében és a termékek gazdagságában Olaszországgal és Spanyolországgal vetekednek. A kirgizek kopár egyhangu szikső-térei nem kevésbbé barátságtalanok, mint Szibéria jeges mocsárai és vadonjai. A birodalom roppant kiterjedése — 370,000 □ mfd — megfoghatóvá teszi, hogy benne a legélesebb égalji ellentétek találkoznak, vidékek, hol a higany megfagy, s a hol a dél gyümölcsei pompásan tenyésznek, területek, hol az iramszarvas és jeges medve alig birja megszerezni hitvány táplálékát, s a hol a teve forró homok-tengereken halad.

Ma közlött képünk egy volgavidéki paraszt falu szélét mutatja, hol az ökrös szekér gazdája, meg egy vándorlegény vizet kérnek a leánytól, ki a mi oláh népviseletünkhöz hasonló öltözetben rudon viszi a vizes fakannát. A kut kávája, egészen hasonló a magyarországi kutakéhoz, de a kut-gém és kankalin kutostor hiányzik, azt egy fatuskó helyettesiti, melyen csiga segitségével kötélen huzzák föl a vizet. A háttérben látszó ház szalma teteje is fölötte hasonlit némely magyar vidék paraszthazaihoz.

szürke medvefajhoz, melylyel a barlangi medve legjobban hasonlitható össze; és csakis egyedül a szin lehet az, minek hitelességét biztos alapok hiányában kétségbe lehetne vonni; nagyság és alak iránt azonban a legszigorubb itélő sem tehet kifogást. Ha a legnagyobb jelenkori medvefaj, t. i. a fennevezett szürke medve, melyet Amerikában, a Missouri folyam felső, sziklás vidékein nagy veszélyek közt vadásznak, 9 lábnyi hosszu, az európai barna medve pedig $5^1/_2$ lábnyi, akkor az ősvilági barlangi medve bizvást 10 lábnyi hosszuságu és a vállcsontok közt $4^1/_2$ láb magasságu lehetett. De eltekintve a nagysági viszonytól, a barlangi medve minden egyéb élő medvefajtól még azáltal is különbözik, hogy csak 30, holott a barna medvének 42 foga van, azonkivül különbözik homlok- és halántékcsontja, hátgerinczcsuklóinak száma, farcsontjának nagysága s hüvelykének elhelyezése a többi élő medvefajétól.

Másik képünk egy *óriási gyíkot* ábrázol, melynek a tudományos világ már két nevet is adott, u. m. „Phytosaurus“ s a másik „Belodon“, pedig ezen nagyszerü állatot egész szépségében és alakjában még sem ismerte senki. Csak 1858. év nyara óta mutatkozott Stuttgart közelében ezen állatnak több nyoma, melyek évről madnyi hosszában a szemüregek előtt van, mi által minden krokodiltársától lényegesen különbözik és önkénytelenül a delfinek és czetekre emlékeztet. Ha a koponya hátulsó részét tekintjük, gyíkot vélünk látni, de egy pillantás a lóéhoz hasonló arczorra, elégséges, hogy más véleményre jussunk. A nyakgerincz a Monitoréhoz, a bordák és a vállcsont pedig a krokodiléhoz hasonlitnak. Szóval, ezen óriási gyík, melynek neve *Nicrosaurus Kapffii*, ismét azon ősvilági tünemények egyike, melyek oly jellegeket egyesitnek magukban, melyek később évezredek folytán egyes fajokban elkülönitve nyilvánulnak, mert kétségen kivül ezen állat akkor élt, a midőn krokodilok, delfinek és egyéb hasonló emlősök még nem voltak, és mégis mindezen fajoknak jellegei benne föltalálhatók.

Győri evang. egyházi épületek.

A nagy-győri ág. evangelikusok egyházi és iskolai épülete.

A magyarországi ág. hitv. evangelikusok tán sehol sem birnak ily terjedelmes egyházi épületet, mint a győrvárosiak. Ezen alig 3000 lelket számitó gyülekezet nem egészen 20 év alatt a volt épületet majdnem háromszor akkorára épité önerejéből, ugy a mint itt képünkön látható.

De szóljunk előbb az egyház történetéről.

Melyik évben alakult Győrött az evang. gyülekezet, azt még eddig meghatároznom nem lehetett. Az bizonyos, hogy a várőrség német lovaskatonáinak már 1566 ban Joachimus Magdeburgius nevü tábori prédikátorjok volt. Ez az augsburgi confessiót s a schmalkaldi articulusokat Regensburgban az emlitett évben német nyelven kiadta; ezen ritka könyv, könyvtáramnak egyik becses darabja, erős pergamenbe van kötve. 15. és 16-dik lapján a győri első lutheránus prédikátor igy beszél: „. . . . . én ezelőtt két évvel, a nemes és nagyságos ugy érdemes ur Ruber János lovag, ő felsége szepesi parancsnoka s győri kapitányja által ezen országba behivattam és a nagytekintetü és tekintetes gróf Mansfeld, s tekintetes Schönburg kegyelmes uraim által ide (azaz Győrbe) behelyheztettem s most ezen a helyen az érdemes ausztriai katonaság szolgája vagyok s azoktól tartásomat és fizetésemet nyerem“ stb. . . . . és alább . . . . . „miután ezen országban nagy fogyatkozás van ezen (azaz az augsburgi) vallástétel példányaiban, s többször meg-

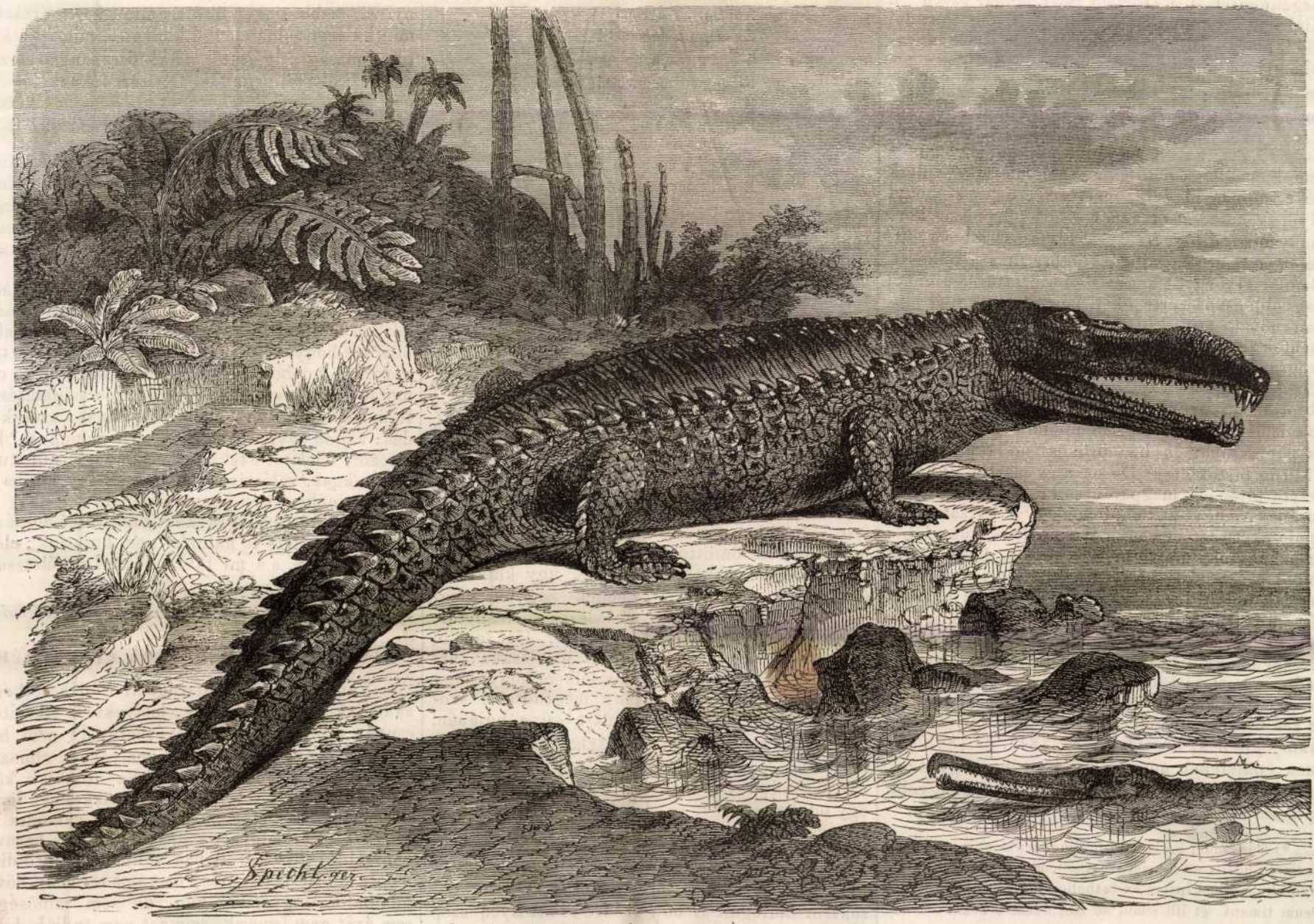

Ősvilági állatok: 2. Óriás gyík (Nicrosaurus Kapffii).

évre gyarapodtak csontok ásása, kidolgozása és összeállitása által.

A Neckar táján talált gyíkfajnak eme példánya 22 láb hosszu. — Állkapcsaiban körülbelől 200 éles, nyíl-alaku foga van. — Különösen feltünő azon körülmény, hogy orrlyukai nem az arczorr (Schnauze) elején, hanem annak kéthar-

hamisitva adattak ki, s alkalom sincs mindég Luther könyveit megszerezni, ugyanazért ezen szükségen segiteni ohajtván, azon vallástételt a schmalkaldival együtt kinyomattam, reménylvén, hogy az kedvesen fog fogadtatni. . . . Kelt Győrött, május 15-kén, 15[illegible]6-ban. Érdemességteknek alázatos és kész szolgája Magdeburgi Joachim, ez időben a német lovasok prédikátora Győrött."

Ezen 1566-dik évben égett el egészen Győr városa, melynek házai nagyobbára fából valának. A város tehát egészen ujra rendeztetett; azóta vannak egyenes utczái, ekkor készült az első *telekkönyv* is, mely hihetőleg a legrégibb Magyarországban. A házhelyek a következő 1567-dik évben kiméretvén, a német lovas várőrség prédikátorának (Magdeburgi Joachim) 30., a német gyalogság (Landsknecht) Ábrahám nevü prédikátorának 45., a magyar prédikátor Deák Kálmánnak pedig 36. szám alatt osztattak ki a házhelyek. Ekkor tehát három protestáns lelkész volt Győrött, de utódjaikat ki nem fürkészhettem. 1594-ben a török Győrt a német Hardeck feladása folytán hatalmába ejté s csak negyedfél év mulva foglaltatott vissza. VIII. Kelemen pápa e fölötti örömében Rudolf királyt levelével megkereste s arra intette, hogy mindenekelőtt katholikus vezéreket és katonákat helyezzen be Győrbe őrizetül *). A király ezt ugyan nem vette tekintetbe, mert a protestáns katonákat nem nélkülözhette, hanem azért sem a templomot vissza nem adatta, sem itt a városban mást épiteni meg nem engedte, — kénytelen volt tehát a győri evang. katonaság és lakosság máshol emelni templomot; e végre a Duna átelleni partján fekvő Pataházán egy nemes udvartelekre építének egy imaházat. Itt lakott 1618—1622-ig a gyülekezet hires prédikátora s egyszersmind superintendens Pálházi Gönczy Miklós. 1624-ben templomot építének, de Baboti Ferencz győri, később esztergomi kanonok a telket tőlök a megyei törvényszéken elperelvén, mint az itéletben olvashatni, a *fabrikát* (igy nevezték a prot. templomot) a hova akarják elvinni megengedtetett. Ez történt 1632. január 12-én **). Hiába állott ellen Laky Miklós kivont karddal 1633. márcz. 16-kán, ezután egy szó sincs az iratokban a pataházi protestáns parochiáról.

Az 1647: IX. törvényczikk szerint szabadságot nyertek a győri protestánsok templomépithetésre s nem is késtek azt a kijelölt helyen, Ujvárosban, ott, hol most a katholikus parochialis templom áll, fölépiteni. Azonban alig voltak békességben 23 évig, mert 1671-ben Széchenyi György kalocsai érsek s a győri püspökség kormányzója fölfegyverezvén révfalusi jobbágyait, velök a templom ajtaját betörette s a lelkészt, Bognár Györgyöt a városból kiüzette [1]). Mennél nagyobb csapás érte őket, buzgalmok annál jobban növekedett. Elüzött papjokat hallgatni elmentek Egyedre, Sopronvármegyébe, sőt Kőszegre is, fizetését pedig hiány nélkül számüzetésében is kiadták. I. Lipót király 1681-ben az absolutismus teréről lelépvén, a győri evangelikusok ismét visszanyerék templomukat, iskoláikat és paplakjukat, s bár örökös zaklatás között, 1749-ig birtokolták. De ezen év márcz. 10-kén a helytartótanács megparancsolta Győr magistratusának, hogy a templomot és a hozzátartozó épületeket tüstént vegye el a protestánsoktól [2]), s ez nehány nap mulva meg is történt. Ezen időtől fogva egész 1781-ig, tehát 32 évig templom és iskolák nélkül levén, kénytelenek voltak Szemerére, Téthre vagy Fölpéczre járni az isten igéjének hallgatása végett; hanem ezen utóbbi évben először is egy kis ideiglenes fatemplomot, azután pedig a mostani helyet — a győri erősség előművei térségéből — 2700 rénes forinton megvették és reá templomot, papi, tanitói lakásokat és iskolákat épitének, később 1818., 1847. és 1861-ben ezen épületeket annyira bővitették, hogy azok most a város legtekintélye ebb és legnagyobb épületei közé tartoznak. *Ráth Károly.*

*) Curandum est, ut illi propugnaculo non solum vir fortis et fidelis et inprimis catholicus praeficiatur, id ut praesidium etiam ipsum ex catholicis militibus constet, qui Deum timent, et illi simul ac tibi fidem servant . . . . . Datum Fulginei etc. XVIII. Aprilis. 1598. pontificatus nostri Anno VII Dr. B Dudik: Auszüge aus päpstlichen Regesten. Gesammelt in Rom, 1853. Archiv für Kunde österreichischer Geschichtsquellen XV. B 226.

**) A végzéseket, a pert lásd a megyei III. számu régi jegyzőkönyvben, a honnét meritém adat imat.

[1]) és [2]) A győri református gyülekezet levéltára.

Egy népmeséről.

A népköltemények tanulmányozása közben a figyelmes vizsgáló előtt alig lehet valami feltünőbb, mint ha valamely nép regéjét vagy dalát más nép költészetében is, gyakran ugyanazon alakban találja fel. Ilyen esetben, ha a rege vagy dal nemzeti jellegét magán nem viseli, nem könnyü feladat meghatározni: melyik nép volt voltaképen inventor és melyiknél honosodott meg, mint örömmel fogadott vendég. Némely rege szájról szájra adatva bejárja a világot a nélkül, hogy szülőhelyét bizton meg lehetne nevezni. Fogékony kebelre talál mindenfelé, s századok multával több nép költészetében mint nemzeti kincs foglal helyet.

Goethe Faustját, a német irodalom egyik legremekebb müvét ujra olvasván, a *Börtön*-jelenetben egy kis dal vonta magára figyelmemet. A meglepetés voltaképen azért volt kedves, mert gyermekkori ismerősömet találtam fel benne. Margit tragoediája végkifejlés felé siet már itt. Az eldobott kő megindult a lejtőn. A bukott angyal nem birja elviselni gyalázatát. Sulyos a teher, mely szivére nehezül. Anyja és testvére halva vannak; egyik az ő keze által, másik közvetve általa. Hogy bünét a világ előtt elleplezze, meggyilkolja gyermekét. S Faust, kiért ezeket követte el, megcsalta, elhagyta őt. A börtönben egy régi dal jut eszébe, s akaratlanul, őrjöngve dalolja el.

Azon kis dal — mondja Dux Adolf a Faust monda ismertetésében — melyet Margit a börtönben énekel, az ismeretes „*Der Machandelboom*" *) (boróka fenyü) czimü német népmeséből való. Egy mostohaanya a gyermekét megöli és husát a semmit sem sejditő atyának találja fel. A megölt gyermeknek huga a csontokat selyemkendőbe szedi, és a borókafenyü tövében elássa. Itt aztán a megölt gyermeknek lelke madárkává lesz. Erre vonatkozik Margit dala, melyben a költő az eredeti mesebeli dalt átdolgozta. Nagy István forditásában igy hangzik:

Anyám, az a rima
Ki megö't engemet!
S apám, az a bolond,
Ki engem megevett!
Kicsinyke hugom
Elásta csontom
Egy hüs helyen:
S kicsiny madárka lettem,
Elszálltam, elrepültem!

E „borzasztó szép ének" saját népköltészetünkben is feltalálható. *Pap Gyula* „*Palócz népköltemények*" czimü gyüjteményében van közölve. összehasonlitás végett czélszerünek látom egész terjedelmében átirni.

„Volt a világon egy szegény ember, ennek volt egy felesége, egy leány meg egy fiu gyermeke. Itt a szegény ember két tinócskájával, egyetlen jószágával kiment szántani, a felesége pedig otthon maradt főzni. Ez a leányt, hogy im öregebb volt mint a fiu, sokat elküldözgette a szomszédba egy-egy tmásért, most is átküldte sütőlapátért. Mig a leány a szomszédba volt, addig ő megölte a szegény kis gyermeket és betette egy fazékba; addig-addig, hogy mire a leány haza jött, már akkor félfövésében volt. Mikor egészen megfőtt, bele öntötte egy kisebb begrikébe, azután a begrét kantárba kötötte, ugy küldte ki férjének a mezőre. Itt ennek nagyon megtetszett az étel, meg is kérdezte a leánytól: Ugyan leányom, micsoda hus ez? Hát apám, egy kis bárányunk megdöglött az éjszaka, azt főzte meg édesanyám. — De lelkem hogy, hogy nem, elég az ahoz, a leány megtudta e szomoru esetet, majd meghasadt a szive bujában. De ám fel is szedte együs egyig testvére csontocskáit, s szépen bekötötte egy tiszta ujdonat uj gyolcsruhába, azután kivitte az erdőre, ott egy oduba tette be. — Haj lelkem! De észre se venné az ember, hogy miből mi történik, a csontocskák nem maradtak ott sokáig, rájövő tavaszkor egy varju kiköltötte s szint-szakadt olyan gyermek lett belőlök, mint azelőtt volt. Ezután ő sokszor hiülögélt az odu szélire és ott ilyen szép nótát énekelt:

Anyám öli,
Apám eszi,
Néném csontocskámot szedegeti
Gyolcsruhába kötögeti,
Oducskába tevegeti,
Jártár varnyu vagyok én."

*) Tulajdonképen *Wachholder*, hanem e mese a pommerai szójárásban van irva.

Eddig tart a német népköltészetben is. Halljuk tovább a mienket:

„Egyszer a mint igy énekelt, arra ballagott egy mentés. — Nocsak fiam — azt mondja neki — énekeld még el ezt a szép nótát! Nagy faluban lakom, sok földet bejártam, de olyan szép éneket soha sem hallottam. A fiu megint rákezdte: „Anyám öli" stb. Ez a mentésnek nagyon megtetszett, mindjárt oda is adta neki a mentét. Alig hogy ez elballagott, arra jön egy mankós: No csak fiam — azt mondja — fujd el még ezt a szép nótát, nagy faluban lakom, sok földet bejártam, de olyan szép éneket soha se hallottam. A gyerek megint rá kezdte: „Anyám öli" stb. A mankósnak is megtetszett, oda is adta neki a mankót. Nemsokára megint jött egy molnár, az is kérte, hogy énekelje el neki azt a szép nótát; a fiu nem volt rest, elénekelte s egy malomkövet kapott érte a molnártól. — Itt a gyerek egyet gondol, haza száll az apja háza tetejire, s ott rákezdi a nótát: „Anyám öli" stb. Erre az asszony megijed, szólitja a leányát, hogy: eredj, kergesd el azt a madarat, nagyon csunyán szól! A leány kimegy, kergeti a madarat, de az nemhogy elment volna, hanem még tovább danolt s testvérének levetette a mentét. A leány megörül a mentének, beszalad s mondja odabent: Nézzék csak, mit adott nekem az a madár! — Biz ugy a' biz ugy a'! ki megyek én is — mondja az apjok. — ki is ment, hát neki meg a mankót vetette le a kis gyerek; nagyon megörült ennek az apjok, mert hogy im már öreg volt, jól esett neki egy kis támaszték, mint a dülőfélben levő háznak. Ő is bemegy s mutatja: — Nézzétek csak, nekem milyen erős mankót adott, holtam napjáig megpihen mellette a lábam. Az anyjok is felugrik ekkor a kemencze megül. — Én is kimegyek — azt mondja — nekem is legalább ha nem csordul, cseppen. Ki is ment, fel is nézett a házra, de ám adott is neki a kis gyerek, hogy nem volt benne köszönet. A malomkövet nyakára zuditotta, s az mindjárt szörnyet halt bele. Eddig volt, vége volt."

E rege valószinüleg német eredetü, de menynyivel szebb alakot öltött nálunk! *Ott* érezzük, mintha nem volna eléggé kielégitő, mig *itt* a költői igazságszolgáltatás által összhangzó érzelmeket költ fel bennünk. Ott töredéknek látszik, mig itt egésszé domborodik ki. A palócz vers is bátran megállhat, különösen költői rövidség tekintetében.

Mint önálló rege nem tartozik ugyan szorosan a Faust-mondához, helyét Goethe költeményében mindamellett nem hagyja betöltetlenül. Margit két mozzanatra lesz e dalban figyelmessé, egyik a gyermekgyilkosság, másik a kedves testvér jósága.

Mint tudjuk, a XVI. században kezd a Magus-monda a Faust mondában megülepedni, azon korban indul meg, hogy később határozott alakot öltsön s hogy végre Goethe kezében remek tragoediává domborodjék ki. Miután minden jel oda mutat, hogy e szomoru rege a német népköltészet terméke, akaratlanul ellebben ajkunkon azon kérdés: vajjon egykoru-e ez a Faust mondával? határozott feleletet e tekintetben nem igen adhatunk magunknak, valószinü csupán az, hogy aligha ifjabb terméke a nép phantasiájának.

Mily körülmények közt talált utat hozzánk, mikor telepedett le nálunk? nem kutatjuk; elég, hogy itt van, s a mi több: sokkal tökéletesebb alakban, mint a német nép költészetében.

K. Kálmán.

Kiviteli kereskedésünk érdekében.

Vannak a magyarországi kiviteli kereskedés akadályai között olyanok, melyeknek elháritása csupán a törvényhozástól várható; de nem hiányoznak oly természetüek is, melyeknek elmozditása tulajdon erőnk ől függ. Ez utóbbiak közé tartozik ama kivitelre alkalmas czikkeknek ismeretlensége az idegen piaczokon, valamint az azokkal kereskedő nagy házak nem-léte hazánkban. Hogyan vásároljanak tőlünk a külföldiek, holott, ha tudják is, hogy ez s ama termény bőven található Magyarországon, de sem minőségét, sem árát nem ismerik, sem azt nem tudják, kihez forduljanak végette s kaphatnak-e vajjon belőle rendesen és nagyobb mennyiségben? Nemde megfogható a dolog ily állásában, hogy inkább azoktól vesznek, kik a mustrát az árjegyzékkel együtt házukhoz hozzák s a megrendelést azonnal átveszik és teljesitése iránt rendelkeznek? Magunk nem keresvén föl a külföldi vevőt, ez csak akkor vetődik hozzánk, mikor a többi termelők oly árakat követelnek, melyeket nem képes megadni s

res Mátyus doctor irja : „holmi infectus oláhországi emberekkel titkon czimboráló oláhokba, a háromszéki, bodzai passus körül széjjel fekvő kalibákba belé kapván, Erdélynek ezen felső részét bekóborlá. Melyben kilencz hónapok alatt, itt is, amott is bele keveredtek vala 502 familiák, azonban betegek voltak 1630 személyek, kik közől 1196-an el is veszének, mig itt a Maros-Székben, Kakasd nevü falucskában, megszoríták és szerencsésen megfojtaték.“ stb.

Az 1788-ki szárazság, szükebb termés, mint az ezt megelőző egy pár évben, türhető volt, és daczára a török háboru miatt, a tábor számára leszállitott temérdek élelmi czikknek, a kenyeres-kosarak még sem maradtak üresen, sem a jászolok az igavonó barmoktól.

1792-ben azonban már a hosszantartó szárazság igen érezhető volt. A debreczeni levelező irja az akkori „Magyar Kurir“-nak : „Az idő az aratásra megesződzött. Margit nap óta az esső mindig szakad. Az élet mutogatja magát : de majd megválik, mi gyül a zsákba. Az aratók nagyon fennbeszélnek, van olyan közölök, a ki felében kéri a veteseknek betakaritását; a Kunságból Debreczenbe üzentek a birák, hogy takarókat küldjenek; mert ott vesz az életek lábán. Semmi ára a buzának nincs, a ki mit megehetik benne, az a haszna a szántásából, vetéséből. Isten tudja, mi lesz belőlünk?!“

Ez évben egyébaránt julius 17-én a hőség csaknem kiállhatatlan volt az alföldön. Mindkét hazában, a napszámosok szük voltáról panaszkodának a mezei gazdák. „Más esztendőkben — az akkori tudósitások szerint, — seregestől mentenek az aratók a Tiszamelléki helyekre, és azokra a részekre, hol a gabona bőven terem, most, minthogy olcsó az élet, alig kapnak a gazdák aratót, hogy gabonájukat betakarithassák lábáról. — Erdélyben 12 kr. egy véka kukoricza, egy napi kapás napszámos pedig, ételével együtt 24 krajczárba is belekerül, s még igy is mesterség kapni. Ennek az az oka, hogy a mi napszámos parasztaink, csaknem olyanok, mint az evangeliumbeli égi madár, kiknek ha van most mit enni, a hólnapi napról keveset gondolkodnak.“ Vajjon nem igy van-e ma is?!

Elvégre a hosszu szárazság, és az egynehány napig tartó rekkenő meleg után összesereglének az ég kárpitján, september 11-én a sötét fellegek, és megindulának a sziveket rettentő villámlások és mennydörgések, melyhez hasonlóról a legöregebb emberek sem emlékeznek. A rettentő csattogás és mennyköhullás félelme elfogván az emberek szivét, összeszaladoznak vala egymáshoz, és a kinek az egész héten eszébe sem jutott az imádság : ekkor a természet [illegible] urához folyamodott. A gazdák eső esik : egy más helyen, ugyanazon időben, üres szélvész száritja a földet.

Igy volt 1805-ben, mig Európa több tartományában bő esztendő mosolygott áldással : addig mi nálunk hosszantartó szárazság nagy drágaságot okozott. — 1826-ban 35 nap teljesen komor volt, 95 kisebb nagyobb mértékben ködös, — 5 nap volt tiszta és derült, 113 nap esős, 38 nap hó esett, 4 nap pedig jég. Csendes nap volt 41, zivataros 39 — többnyire északi szél uralkodott. — Elöször megdördült april. 13-án, utoljára augusztus 11-én, égi háboru volt 8 nap, — a Duna hidja csak januárius 6-án szedetett ki, mártius 14-én pedig — eltakarodván az addig igen erős, és bátran járható jég — beállittatott, a mint ezt az akkori Szent-Gellért hegyi csillagvizsgáló-torony igazgatója Tittel Pál megjegyzi.

1827-ben némely folyamok szerfelett, megáradtak, nevezetesen pedig a Mura, mely a rajtalevő hidakat meghaladva, magával ragadta, s magassága nagyobb volt az 1813-nál, sok kárt tett főképen hazánkban, a kaszáló-rétekben és szénában. Pesten pedig ugyanekkor junius 10-én szinte kiálhatatlan hőség volt, pedig junius majd minden napjaiban eső esett, mely többnyire égiháborval állott elő.

1828-ban julius és augusztus napjaiban a nagy hőség még nagyobb égiháborukat hozott elő, és pedig az ország sok részeiben nagy károkat okozott jégesővel.

1831-ben a már jó darab ideig elmaradt döghalál került elő, és rémületesen futkosta be az ország határait. Egy utazó naplója szerint Székesfehérvártól Budáig, csak egy lelket sem lehetett az utban látni, hanem mindenütt, jobb és bal felől, csak szomoru halotti harangok sirása hallatszott.

1837-ben, a szárazság és drágaság mellett május 6. és 7-én oly iszonyu orkán dühöngött Pest és vidékén, hogy annak következtében, némely fedett kutakban, a viz izére nézve, dohányléhez volt hasonló, másutt pedig lúglébe változott át, és zavarodásából nem is üllepedett le.

1838-ban volt a Duna nagy áradása, mely oly magasan nőtt fel, mint 1627-ben, midőn a müveletlen törökök 1600 mázsát nyomó lánczczal rekesztették el Budánál a Dunát, mely azt szabad folyásában gátolva, tetemes károkat okozott. Az óriás láncznak mindenik szeme 20 fontot nyomott.

A marha-dögvész, mint 1711-ben és 1741-ben, ugy az utóbbi években is sok helyen hazánkban tetemes károkat szerzett a marha-tartó gazdáknak.

Legközelebb 1861-töl kezdve, folytonosan inkább szárazságra volt hajlandó az időjárás, és pedig, a mi csodálatos, hazánk épen azon földrészén, mely országunk kanahánjának neveztetik, mely hogy hova fejlödött ki a folyó 1863-dik esztendöben, az alföld termékeny sikjain, mindenki előtt ismeretes, mert a jajkiáltások füleinkhez hatottak!

Csuthy Zs.

A gyufa

vegytani tekintetben.

A milyen nagy fontosságu a vegytan, kivált azon nagyszerü hóditások után, melyeket a tudomány e téren egy két évtized óta tett, oly ismeretlen az népünk előtt. Mennyire szükséges pedig az a földmivelőre nézve, eléggé meggyőződhetünk, ha figyelembe veszszük, hogy a szántóföldek okos trágyázására nézve egyedül a vegytan képes adni kellő felvilágositást. Nem kevésbbé fontos az az iparosra nézve, ki foglalatosságai mindenféle ágaiban a vegytan ismerete által vezettethetik.

Hiszen a legközönségesebb mindennapi foglalatosságoknál is nagy szerepet játszik e tudomány. Igy péld. a gyufát boldog, boldogtalan használja (bár nagyobb óvatossággal használnák sokszor!); és mégis mi kevesen vannak, kik azt valóban ismernék. Megkisértem tehát a lehető legnépszerűbben megismertetni e gyujtó-eszközt, melyet népünk közönségesen a nála oly tág értelmü „*masina*“ néven ismer, követvén előadásomban leginkább Bernstein, német iró terjedelmesebb fejtegetését. Mielőtt azonban magára a gyufára áttérnék, okvetetlenül szükséges nehány előismeretet előrebocsátanom. Mindenesetre pedig sajnálom, hogy azt, amit mondani akarok, egyszersmind meg nem mutathatom, mert akkor egyfelől sokkal rövidebben végezhetnék a dologgal, másfelől ugy könnyebben is megértetném. Igyekezni fogok azonban minél világosabban szólni, s ezért bocsánatot kell a nyájas olvasótól kérnem, hogy az egyszerü tüneményeket is sok szóval kell előadnom.

Hogy megtudhassuk, miből áll tulajdonképen a gyufa, mindenekelőtt az *élenyt* kell megismernünk. Ha valaki az avatlannak egy élenynyel telt üveget mutatna, ez bizonyosan azt fogná állitani, hogy az üveg egészen üres. Összze-viszsza rázná az üveget, és végre is azt hinné, hogy semmi sincs benne; mert az éleny, mint a levegő átlátszó és szintelen. Azután kihuzván dugaszát, megszagolná, és ismét semmit sem találna, mivel az éleny szagtalan. Végre nyelvét nyujtaná bele, hogy megizlelje; és ujra semminek sem akadna nyomára, mert az élenynek íze sincs.

És mégis ugyanez avatlan vizsgáló szemét, száját eltátja, ha nehány kisérlet után meglátja, mit képes az éleny előidézni.

Vegyünk tehát legalább leirásban nehány ily kisérletet.

Vegyünk egy kis darab szenet, akaszszuk sodronyra (drótra), gyujtsuk meg egy kissé, hogy csillámljék, s aztán ereszszük le az élenynyel telt üvegbe. Ekkor azonnal észreveszszük, hogy a szén gyönyörü élénk színben kezd égni. Ha kihuzzuk, ismét alig fog csillámlani; ha beteszszük, ujra fellobog, és égni fog mindaddig, mig a szén egészen föl lesz emésztve.

Az üvegben tehát mégis csak kell valami egyébnek lenni, mint a közönséges levegő.

De mi történnék akkor, ha e kisérletet nagy mennyiségü szénnel tennők? Ez is végig oly szépen fog-e égni? Nem. A faszénnek csupán bizonyos mennyisége ég ugy meg, és aztán vége mindennek. És ekkor a kisérletet nem is lehet ismételni, ha ujabb élenynyel nem töltjük meg az üveget; mivel már ekkor nincs benne éleny.

De hát hová lett az éleny az üvegből? kérdé az avatlan. És mivé lett a szénnek azon része, mely tökéletesen megégett? Végre pedig : mi van most az üvegben?

Megfelelek e kérdésekre is. Az éleny nem enyészett el, és a széndarab sem enyészett el, sőt inkább monnó (mind a kettő) most is benn van az üvegben, csak hogy mássá átalakulva; mert a kettőből uj légnem lett, melyet *szénsav*-nak neveznek.

Most vegyünk elő egy más üveget, melyben szintén éleny van; és a széndarab helyett bocsássunk be nehány kénszálat, miután ezeket is meggyujtottuk volna. Azonnal meglátjuk, hogy a kén pompás kékes lánggal elég. Ha ez megtörtént, észreveszszük, hogy az éleny ismét eltünt, mivel már sem a szén, sem a kén nem akar az üvegben égni. A kénnek egy része is eltünt; de helyette az üvegben uj légnem alakult, melynek kellemetlen csipős szaga van, hasonló a kénsavéhoz. És valóban e lég nem egyéb, mint kénessav, mely folyékony kénsavvá változtatható. Itt tehát egy szilárd test egyesülvén az élenynyel, ezáltal uj légnem alakult, mely nem oly szagu, mint a kén, és nem szagtalan, mint az éleny, hanem csipős és a lehelést gátoló szagu.

A most következő kisérlet abból áll, hogy az élenyt vilanynyal vagy phosphorral hozzuk kapcsolatba.

Közönséges gyufáink, melyeket dörzsölés által teszünk égő állapotba, e tulajdonságukat épen a phosphor által nyerik, melybe hegyeiket bemártották. A phosphor oly nyulékony, hogy azon csekély melegtől is, melyet a dörgölés okoz, megnyul. Az égő phosphor meggyujtja a ként, melylyel a gyufa be van vonva, a kén pedig magát a fát gyujtja meg. A phosphor az, melyet világitani látunk, ha sötétben a gyufák végein végig huzzuk meleg kezünket. Valamint a gyufák fölött, ugy tenyerünkön is világító ködöt látunk derengni, mely nem egyéb, mint a könnyen égő phosphor. Azonban gyufáinkon a phosphor nincs tisztán, s azon kivül szines mézgával is be van vonva, ne-

*

Vas. Lap. 1863.

hogy tulságosan könnyen meggyulván, szerencsétlenséget okozzon. A tiszta phosphor magában fehér és lágy, mint a viasz. Ilyet veszünk kisérletünk eszközeül, körül-belül akkora nagyságban, mint egy borsószem.

Ha ily darabba phosphort sodronyra erősitve bocsátunk be az élenynyel telt üvegbe, nem kell egyéb, mint hogy a phosphort megmelegitett kötőtüvel érintsük, s azonnal égni fog, és pedig oly gyönyörüen világító fénynyel, hogy a szemet kápráztatja, lángja hasonló levén a nap ragyogásához. Erre az üveg fehér füsttel telik meg, mely, ha az üveget csöndesen hagyjuk nyugodni, a fenekére leereszkedik; ha pedig az üvegbe előbb egy kis vizet töltöttünk, ezzel összevegyülvén, azt savanyuvá teszi.

E kisérletnél is eltünt az éleny is, a phosphor is; de nem enyésztek el, hanem vegyészileg összeköttettek, uj, ködszerü anyagot alkottak, mely phosphorsavnak neveztetik.

Tegyünk az élenynyel még egy, és pedig nagyon érdekes, noha tárgyunkra csak mellékesen tartozó kisérletet. Vegyünk elő egy vassodronyt, és valamely kemény kerek fán csavarjuk össze végét, hogy hasonló legyen a puskaveszszőn levő töltéshuzóhoz. Ekkor a fát kihuzván, az összecsavart sodrony aljába helyezünk egy darab taplót. Ha már e taplót meggyujtván, az élenynyel telt üvegbe bebocsátjuk, előbb a tapló fog nagyon élénken égni; azután pedig maga a sodrony is meggyul, mely előbb megtüzesedik, utóbb pedig sziporkázik, mintha valami száraz fadarab volna. Sőt a sodrony tökéletesen megég és apró golyócskákban hull le az üveg fenekére. E golyócskák pedig oly szörnyen forrók, hogy ha az üvegben egy kis viz van is, nem hülnek meg azonnal, hanem az üveg fenekébe bemerülvén, abba beleolvadnak.

Ez érdekes kisérletből kitünik, hogy az élenyben nemcsak a szén, a kén és phosphor élénkebben ég, mint a közönséges levegőben, h a n e m hogy a vas is, mely közönséges levegőben azonnal megszünik izzó lenni, mihelyt a tűzből kivettük, az élenyben tovább ég, mintha vékony hasábka fa vagy forgács volna. E kisérletnél is eltünik az éleny és eltünik a vas; helyettök pedig apró golyók alakulnak, melyek nem egyebek, mint a vasnak élenynyel egyesülése.

Az a kérdés támad itt; hol kell, vagy hol lehet venni az élenyt? Erre ime itt a felelet. Eleny mindenhol van, ahol levegő van; de a természetben sehol sem találjuk tisztán más anyagok nélkül. Mert a levegő, mely a földet körülveszi, a levegő, mely szobáinkban, az erdőben, mezőn, kertekben van, élenyből áll; de ez éleny egy más fajta levegővel van vegyitve, mely légenynek neveztetik.

Az ember mindig élenyt és légenyt sziv be, midőn lehel.

És pedig az éleny a közönséges levegőnek csak egy, a légeny pedig négy részét teszi. Ez az arány a levegőben mindenhol föltalálható, ugy hogy péld. a templomokban, szinházakban s más helyeken, hol sok ember gyül össze, csupán azért romlott a levegő, mivel hozzája még más anyagok is vegyülnek.

Tiszta élenyt tehát csak mesterséges uton lehet előállitani, és pedig azáltal, hogy vegyészeti mütét által tőle a légeny elválasztatik.

A fönnebbiekből láttuk, hogy az égéshez okvetetlenül szükséges az éleny. Ezért szoktuk a tüzet fujni, ha azt akarjuk, hogy jobban égjen; mert fuvás által több uj levegőt — vele pedig élenyt — juttatunk a tűzhöz. Erre való a kovácsnál a fuvó is, hogy az t. i. több élenyt hajtson a tüzhöz.

Mert a tűz, az égés nem egyéb, mint bizonyos anyagoknak az élenynyel egyesitése. Innen van, hogyha a tűztől az élenyt elzárjuk, elalszik.

(Vége következik.)

A Simor-kápolna Győrött.

A győri épitészeti müremekek egyik kitünő példánya a Simor-kápolna a győri püspökvárban, mely a torony délkeleti részének első és második emeletét foglalja magában; ajtaja a vár fölépcsőzetének irányában van, s abba az első emelet tornáczáról lehet bejutni.

Az apsis jóval kinyulik a várépület rendes falától s három szép góth stylben épitett, másfél öl magas ablakon keresztül nyeri világosságát. E kápolnát hajdan Huazért, mert nehány öllel magasabban fekszik, mint a város, de azért is, mert a legszilárdabb anyagból készült vastag falakkal biró épület vala. Midőn Pálffy és Schvarzenberg Győrt 1598. mártius hó 28-án a töröktől visszafoglalták, Istvánffy Miklós alnádor történetéből tudjuk, hogy Ömer aga végső menedéke e várpalota volt, hol egész reggelig védte magát s ezen helyet foglalták el a magyarok legutoljára.

A várparancsnokok és főtisztek itt laktak egész 1745-ig, a mikor vázsonykői gróf Zichy Ferencz győri püspök és belső titkos tanácsos saját lakhelyét, a püspöki várt, melyet a katonák a győri egyháznagyoktól elfoglaltak, a kormánytól 35,000 rénes forinton kénytelen volt megvenni, hogy sajátja ismét övé lehessen. Mily pusztán találta a főpap e kápolnát, képzelhető.

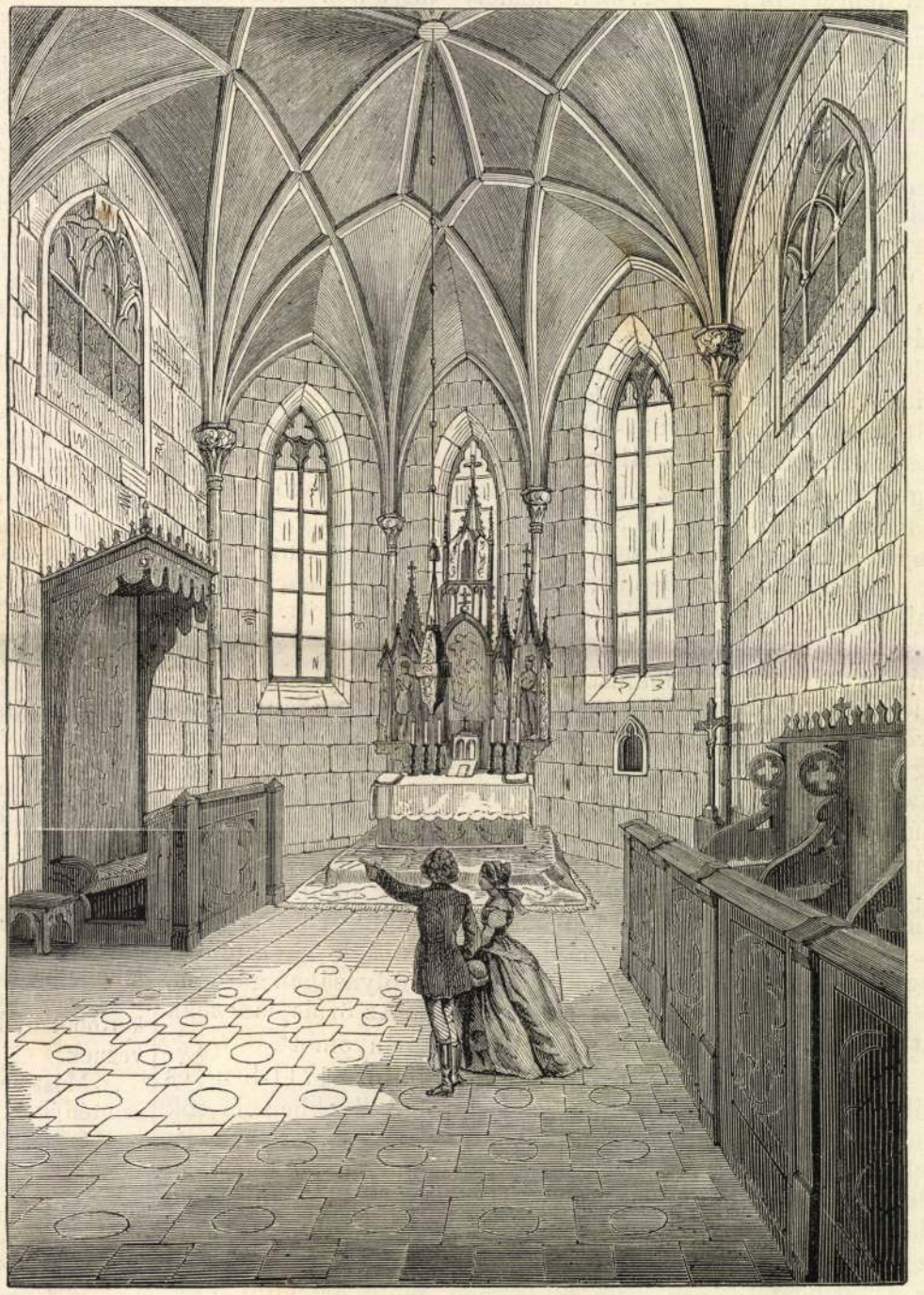

A Simor-kápolna Győrött.

Ezután közönséges stylben helyreállittatott s igy volt egész 1857-ig, a mikor a mostani győri püspök, Simor János ur, tizezer forint költséggel eredeti góth stylben helyreállittatta, s a régi 3 góth ablakot kivágatván, mind kivül, mind belül annyira kicsinosittatta, h o g y ily gyönyörü püspöki udvarikápolnát ritkán láthatni. A kápolna Szüz Mária mint Magyarország védszentjének tiszteletére 1860-ban felszenteltetvén, a püspök széke fölé következő felirat tétetett:

Episcopus Joannes Simor pristinae formae restituit 1858.

Ettől átellenben:

Domine dilexi decorem domus tuae.

olvasható, mely feliratok szép nagy aranyozott góth betükből állanak. Az ezen kápolna feldiszitésére forditott több ezer forintnyi költség csak egy csekély része annak, amit ő méltósága a templomok épitésére, különösen a győri székesegyházra fordit, melynek részletesb leirásával nemsokára más helyen bővebben fogunk találkozni.

R. Károly.

nyady Mátyás királyunk idejében nagy-lucsei Dóczy Orbán győri püspök és királyi kincstartó korában (1483—1486-ig) kezdette épittetni, de az egri püspökségbe tétetvén át, mint egy éves egri főpap fejeztette be 1487-ben, mint ezt a külső fal pillére alatt a bevágott évszám mutatja.

Győr a mohácsi vész után I. Ferdinánd, de még inkább ennek fia Miksa király által megerősittetvén, határvárrá alakittatott s igy a Bécset fenyegető pogány török ellen fővédfalul szolgált. Az itt tanyázott katonaság mindent elfoglalt, a kanonokokat házaikból, a püspököt residentiájából kiszoritotta, ugy hogy azok magánházakba kénytelenittettek vonulni s azokat megvévén, maguknak fölépitették, fölszerelték. (Bővebb adatok a megye jegyzőkönyveiben.) A püspöki lak az erősség fővédpontja volt nemcsak

Vas. Ujs. 1863

jedelmében) a XII-dik században épült, s nagyon valószinü, hogy ez a szent István királyunk által épitett főtemplom helyén áll. Ehhez a főportalétól jobbra egy nagyobbszerü kápolna van ragasztva, melynek külső, alsó részei (a földszinttől 1″ s 4′ távolságnyira fölfelé), valamint a székesegyház apsisa világos román stylre mutat. — Vajjon, e kápolna egy időben épült-e az egyházzal, azt csak a pontos épitészeti felmérés után tudnók bizonynyal megmondani, azonban bátran merjük állitani, hogy egy évszázad különbség sincs a kettő épitése között.

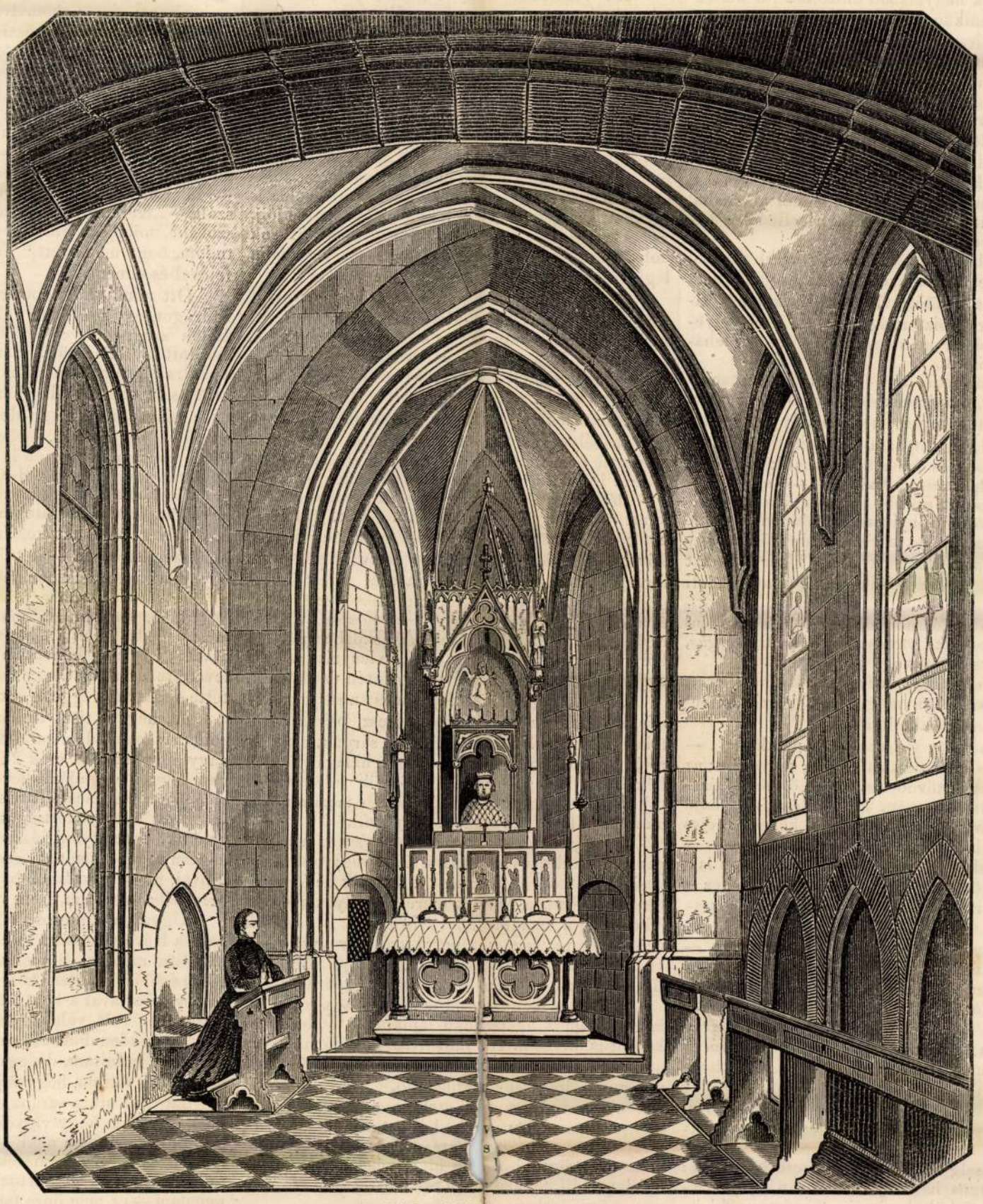

A Hédervári-kápolna Győrött.

A Hédervári kápolna Győrött.

Az annyi vihart kiállott Győr, mely legrégibb városaink egyike magyar hazánkban, az épitészetet tekintve, nagyon kevés jeles ösemléket bir felmutatni. Igy az ugynevezett török börtönökön, melyek a püspöki vár pinczéi mellett vannak, és az egy székesegyházon kivül ösépitményt felmutatni nem vagyunk képesek. Régi templomaink, mint a Templariusoké és a szent János keresztes vitézeké, a szent Lázár és szent István vértanuhoz czimzett egyházaknak még helyét sem tudjuk. A székesegyház (jelen ter-

Más kérdés az, hogy miért nevezik Hédervári-kápolnának? Lehihető Hédervári Dénesről, Miklós országbiró fiáról, ki az 1382. évben győri kanonok volt. Valószinü, hogy a kápolna leégvén, vagy boltozata beszakadván, e férfiu azt az akkori góth styl alakjába öltöztette, mert az ablak párkányától felfelé az egész kápolna a mondott stylben van épitve.

E kápolna, valamint maga az egyház, Széchényi György kalocsai érsek s győri püspök által 1681-ben renaissance-stylban megujittatván, belül alig lehetett reá ismerni; azonban az áldozatkész Simor János, győri megyés püspök ur, 10,000 forint költséggel azt, nemcsak hogy régi diszes góth formájába öltöztette, hanem szent István király koponyájának, hozzá méltó drága üvegszekrényt készittetett, s azt az oltárra helyeztette. Képünk különösen ezen oltárt a rajta levő ereklyével tünteti fel, mely rajzot Bergh Károly mérnök és épitész szivességéből birjuk.

A kápolnának két nagy és négy kisebb ablaka van. A két nagy ablakból a székesegyházba láthatni; ezen félen van az ajtó is; a négy kisebb s a térre néző ablakokban van a legujabb magyar üveg-festménygyár négy remekmüve feltéve, melyek szent István, szent László, szent Imre és szent Erzsébetet ábrázolják. — Mellesleg legyen mondva, hogy e gyár felállitását is a győri püspöknek köszönhetjük. Ezen üvegfestmények közöl szent Lászlót e lap olvasó-közönsége ugyis ismeri *); a többieket adandó alkalommal e sorok irója fogja megismertetni.

Utas, ha Győr városába jösz, ne mulaszd el megnézni hazánknak ezen, minden tekintetben első kápolnáját, s el fogod ismerni a müvészi izlés, vallási buzgalom és áldozatkészség meglepő eredményét, melynek ujabb fénye az 1861-dik évből származik.

Ráth K.

Mérgek és mérgezések.

(Vége.)

VII. *Kikerics* — colchicum autumnale — különben *záspakikerics, mezei sáfrány, fonóka, szüzleány, ökörzacskó, mihályvirág stb.*

Tölcséridomu lilás virága vizenyős helyeken már kora tavaszszal 5—7 láb magasra felnő, reá nemsokára eltünik, magvai földbe hullanak, s levelei csak másod évben mutatkoznak. Virága alul fehér, felül a szegély körül kékespiros, levelei a tulipánéhoz hasonlitanak, de nagyon nedvesek és haragos-zöldes; magva, gyöke egyaránt mérges.

Mérgeztetési jelek: Fájdalmas égés és rágás a nyakban, émelygés, hányás, gyomorfájdalom,

*) 1861. Vasárnapi Ujság decemberi egyik számában.

hasmenés, szédülés, elgyöngültség, rángódzás, szivdobogás, ájulás, halál. Néha elmezavar is következik be, a látás elhomályodása sőt vakulás, ekkor bizonyos a halál.

Segély : Mindenekelőtt oda forditandó a figyelem, hogy hányás által a méreg eltávolittassék, ivásra adassék neki olaj vagy lefőzött lenmaglé, sőt készittessék számára allövet is olaj, tej és lenmagléből; aztán vétessék boreczet a kültest mosására, vizzel vegyitve pedig belső használatra.

VIII. *Mérges gombak.*

Gombák által leggyakoribb a mérgeztetés, mi onnan történik, mert a gombák jó izök miatt kerestettek, de a szelid és mérges közti hasonság némelyekben alig vehető észre. Némelyek szinben, mások alakban, többen helyiségben kerestek különbséget, de végre is csalódtak.

Voltak, kik hagymában állitottak föl biztosságot, hivén, mikép mérges gombától a vöröshagyma fekete lesz, a szelidnél változatlan marad. De ez is csalódás, mert a tudományos kisérlet a legtöbbön ellenkezőt födözött föl. Átalános szabályul ezen megjegyzés szolgáljon :

Használatra alkalmas gombának elkészitése soha ne halogattassék, azé pedig épen ne, mely nedves időben szedetett, kivéve a husosabbakat, melyek szárithatók; minél ifjabb és frisebb a gomba, annál izletesebb, minél vénebb, annál károsabb. Főzött vagy sütött gombát máskori elledelre halogatni veszélyes.

Ha a gomba gyanus, főzd meg elébb vizben, s levét öntsd le, ezáltal izéből és táperejéből nem veszt semmit; a leöntött vizet öntsd valamely állatnak, a kisérlet biztonságra vezet. A veszélyesebbek közől épen nem lesz fölös dolog nehányat megismernünk.

a) *A légyölő galócza* — agaricus muscarius — őszi növény, a nyiresek és fenyvesek terméke.

Nevét onnan kapta, mert némely helyütt leöntetvén tejjel, légyfogásra használtatik. Eleinte tojásidomu, husos és fehér boritékkal környezett, de ez utóbb fölpattan, s részint a 4—6 ujjnyi magas tönkön, részint apróbb darabkákban a domboru kerek s több ujjnyi széles kalapon ügg. A kalap alsó része fehér, a felső szép vörös vagy narancsszinü, a pattanások pedig fehér foltokat játszanak. E fajból némelyik ehető, a kettő közti különbség ez :

A légyölő galócza tönkje és kalapja, alul tiszta fehér, az ehető *vörös* galóczaé pedig sárgás, a *csiperkeé* rózsaszinü vagy kissé barna.

A légyölő galócza mérges hatásu emberre, állatra, Kamcsatkában mégis italt készitnek belőle és pedig ünnepi alkalmakra.

b) *A szömörcsös galócza* — a. phalloides; — erdei növény, s késő tavasztól őszig tenyészik; az 1—3 ujjnyi magas, tövében szömörcsös, felül hézagos, tönkén fehér hártyán, különféle szinü, majd fehér, majd sárga, majd zöldes s kevéssé héjas kalapot hord; hártyái fehérek. Szereti a gyöpös és vizenyős helyeket. A száron ezen is amazon is a kalap alatt gyűrű látszik. — A csiperkéhez ez is nagyon hasonlit, csakhogy ennek kalapalja rózsaszinü, e szinre különösen kell figyelni.

c) *A pettyes galócza* — a. pantherinus; — életkora nyár és ősz, hazája erdő, tartós esőzések után buján tenyészik, s egyike a legmérgesebb gombáknak. Emelkedett barnás, 2—3 ujjnyi széles kalapjánál, mely apró fehér bibircsokkal sűrűn meg van rakva, aztán hosszu fehér hártyáiról is könnyü megismerni; szára gömbölyü, az idültéknél üres.

d) *A gyilkos galócza* — a. necator, — szereti a vizenyős helyeket s nedves földet, terem magánosan, de csoportosan is, fenyves erdőkön, és késő nyártól késő őszig található. Ismertető jelei ezek:

Sima, hézagos, halvány tönk, 2—6 ujjnyi széles, ragadós, görbült karimáju, kezdetben fehér, utóbb sárga, aztán cseresnyebarna, végre vörös kalap, középen mélyen behorpadva. Husa fehér, és igen csipős tejnedvet tartalmaz magában.

e) *A tejgomba* — a. rufus, — tanyája a homokos és fenyves vidék, életkora nyár és ősz. Kalapja 1—3 hüvelyk hosszu vörösbarna, közepe tekealakban emelkedik ki. Szára 1—2 hüvelyk magas, ½ hüvelyk vastag, s megegyezik a kalap szinével, csakhogy kissé világosabb,

Ha husát megnyomod, igen csipős tejnedv szivárog belőle.

Ha vizenyős helyen nőtt, akkor a kalap fölszine téglavörös, s a tejnedv helyett, a nyomás alatt viz fejlik belőle.

Mérgeztetés jelei : Nem is gondolható, hogy én minden mérges gombát felsoroltam, de a vészes jeleket és gyógymódokat elmondom.

A gombaméreg nyomai csak később, néha 10—12 óra multával jelenkeznek; elsőbb főfájá émelygés mutatkozik, aztán testi fájdalom, bélki és hányás áll be, néha csak eddig terjed hatás De megjelenik ám többször a szédülés, hideg izz dás, ájulás, arczfintoritás, elmezavar és görcsö miket majd megelőz, majd követ a tagok jéghide merevedése, elszorul végre a lélekzés, a piheg szervek tehetlenné válnak, erre megjelenik a mi dennek véget vető halál.

Segély. Ha önként nem következnék be h nyás, emlitett módokon az minden áron s mielől eszközöltessék; ha pedig a mérgezett hányás k vetkeztében sem érezne enyhülést, tüstént allöv alkalmaztassék lágymeleg viz és olajból, mi szü ség esetében ismételhető. — Mint a mondott mé ges növényeknél, lehet itt is használatba ven ivásul a sós eczetes és czitromleves vizet.

Ha vészesebb vagy legalább nehézkesebb jelenségek mutatkoznak, használtassék só és hamuval készitett lábviz; hasznos a borszesz és pálinkávali mosogatás is. Voltak esetek, hogy a jelek első tüneteinél ivásra jó adag hideg viz alkalmaztatván, ohajtott sükerre vezetett, szintoly czélszerü hányás után egy csésze jó fekete kávé. Gombák körül eme figyelmeztés sem felejtendő.

Mérges gombának kipárolgása is káros eredményü, kivált zárt helyeken, okoz émelygést, főfájást, sőt hányást is; ha tehát nem ettél volna is olyakat, vigyázz, hogy velök érintkezésbe se jőjj.

IX. *Választóviz.* E sajátságos savval sok bolond és vészes kisérlet tétetett már, használja legkivált az alosztályu nép és cselédség.

E sav viztisztaságu folyadék, szine majd sárgás, majd barnás, majd zöldes, szaga fojtó, ize égető; bőr, fa, gyapju vagy selyemre csöppentve, sárga szint idéz elé. Ha e savban van valamely csekély viz, léggeli érintkezésekor füstölög, s napfény által barna szint ölt.

Műhelyekben gyakran alkalmaztatik, de a nép vasbélyegzésre maga is használja, tehát mert könnyen hozzátér, nem egyszer alkalmazza romlására. Figyelni kell tehát jól az előjelekre.

Mérgezés jelei : Ivás után azonnal tartós és kemény szájégés áll be, rágja a gégét, gyomrot; ezt büfögés, csuklás, émelygés, majd meg hányás követi. A kihányt tárgy kőre hullván, pezsegni, forrni látszik, s undoritó szaga van. A test földagad, s minden érintésre fájdalmat érez, sajátságos fázás, borzály, szorongás és nyugtalanság áll be; erre gyilkos szomj következik, ivásközben minden kortynál nagy fájdalom gyötör, s a lenyelt ital nem egyszer hányatik ki; az étellel szintén ez történik.

A lélekzés nehéz és fájdalmas, a szájlég büdös, ha pedig a szájüregbe nézesz, benne égett fehér foltokat láthatsz; a fogak sárgák, a nyelv majd sárga, majd fehér, az arcz halavány néha kékellő s hideg izzadási csöppök jelenkeznek rajta. A mérgezett többször nem is mozdulhat, s minden pillanatban fuladás fenyegeti.

Segély. Gyors és biztos gyógyszere a szappanlé és czukros vagy tiszta vizbe vegyitett magnesia. Akár egyik akár másik adassék be jó nagy mennyiségben, a lenyelt méreg hatályát azonnal fékezi. Ha a mondottakból sem egyik, sem másik nem kapható, zuzassék porrá kréta, vegyittessék vizbe, az is jó szolgálatot teend; tojásfehér, tej, tiszta viz ez esetben kevés szolgálatot tesznek.

Erőtetett hányás sem nem tanácsos, sem nem hasznos, mert az iszonyu fájdalmak mellett szakadást is okozhat. Ha van, hivassék azonnal ügyes orvos, ez emlitett első gyógyszereken kivül minden annak ügyességére bizandó.

Jegyzet. E sav, elöntetvén a velebánáskor, mérges kipárolgásu, o rakodjál azt magadba szivni, mert gyors és mérg hatásu. Itt a baj kifejlése nem oly rögtöni, de ha ideggyöngülés, hányás, émelygés áll be, azonnal orvos hivassék. — *Sárvári Előry Andor.*

Egy jelenet Csermák Antal életéből.

Az évre már nem emlékezem — 1820. körül lehetett — augusztus elsőbb napjain, midőn a hőség árnyékban 40 Réaumur fokot mutatott, délután 3 óra felé 3 vasvillás vörösvári lakos, katonavason egy ugynevezett delinquenst kisért a pesti megyeházhoz egy levéllel, mely a vörösvári jegyzői segéd által volt összeütve és aláirva. A levél tartalma körülbelől ez vala : „Ezen ember a helység szélső házába menvén, ott magának kenyeret adatni parancsolt, s mivel nem kapott, a szomszéd házhoz ment, s ott szintén gorombáskodva parancsolgatott. A lakosok tehát megfogták, s hozzám hozták; de nem lehet semmire menni vele, mert sem magyarul, sem németül nem tud, s midőn ujjai is kilátszottak, s talpaik

Szemei fehér homályl miből a tébolyodottság észre szeliden kérdezém : „ki leg közől mintegy daczosan és lelé : „*Sermagg.*“ S mivel h mák megtébolyodott, közel n emelt csodálkozó hangon mo — a virtuóz Csermák!?“ — felé mutatva kezével, ezeket — fiu isden — és — Serm szólt. — „Kérem Csermák ura szobába, mindjárt küldök ét tudom, hogy nem evett.“ Err fejével és elment.

Ott mindjárt kapott eg nadrágot, egy pár fehér ruhá étel a szomszéd vendéglőbő mosdott s felöltözött. A mi asztalra tétetett, mint mondá kiitta s azután két adag fehé mire még bort kért; de annyi viz kevertetett, nehog azt is megitta. Ekkor én is el kérdezém, nem parancsol-e k mondá. Ezután megkértem, hegedűn játszani? s rátekintv hozott hegedüre, azt kezébe hangszerelte volna — kettőt egy, másikon másik húr patta a fehér lószőr javában foszlo hegedűhöz kapván, „kérem C misz hegedű, mindjárt hozok átadta; én pedig kimentem t levetette a frakkját, egy desz tette s másnap reggelig ott a

A megyei tisztviselők s collectát össze, de azon okbó vagy ellopják tőle, csak 2 ft. nap reggel egy ajánló-level előadám a szerencsétlen Cser veszélyes tébolyodottságát vetődik, keresztyéni jószivü miután reggel ismét jól evett 2 fttal, hogyha valahol baja ezzel elbocsátottam. Nem vol

Ugyanez nap este az Es kara a Károly-kaszárnya elő hallgatni mentem. S a mint h 20 lépésnyire az utcza közepé ember a botjával a hold felé negyedben volt, valahányszo tetett s minden döfésnél ezt nal feléje indultam, de egy oda ért, és láttam, hogy fejbe megöntözött utcza sarába ese közkatonának, hogy vigyék b „Uram — mondám neki — e lyodott“ — ‚Mi közöm neken tal vitéz, vagyis mit tartozik mondám — ez nem önre tarto hatósághoz.“ Két hajdu ott leven, hogy vezessék hozzám Csermákot s elváltunk további szó nélkül.

Csermákról azt véltem, hogy a fejbecsapás után szivesen veendi a jó s biztos szállást, s átmenvén hozzá, mondám, hogy mindjárt fog vacsorát kapni, mig azonban eziránt rendelkeztem, mibe alig telt 6—7 percz, Csermák megszökött, s mint a kapuőr mondá, előtte félrevágott kalappal ment ki.

Másnap délben Bihari bevetődvén hozzám, mondám, hogy tegnap kerestettem, de nem találták, holott Csermák itt volt — s midőn személye minőségét elbeszélém, három izben is szavaim közé vágott, — „a volt — a volt — az a Csermák volt.“ Ezután nemsokára halálhire érkezett a szerencsétlennek. *Balla Károly.*

19. SZÁM. 1892. BUDAPEST, MÁJUS 8. XXXIX. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt { egész évre **12** frt, fél évre **6** ‹ | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre **8** frt, félévre **4** ‹ | Csupán a POLITIKAI UJDONSAGOK { egész évre **5.—**, félévre **2.50** | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

ZALKA JÁNOS

GYŐRI MEGYÉS PÜSPÖK.

A kilenczszázados győri egyházmegyének eddigi hatvanhat püspöke közül csak hétnek engedte meg a mennyei gondviselés, hogy egy negyedszázadon át vagy még tovább kormányozhassa egyházmegyéjét. Ezek közül a 25-ik püspök: *II. Miklós* volt az első, kinek 25 éves kormányáról (1308—1336) emlékeznek meg a történeti adatok; közvetlen utódja: *Kálmán* volt a második (1338—73). A 29-ik püspök: *Héderváry I. János* (1387—1415), az 53-ik: *Széchenyi György* (1658—1685), az 55-ik: *Keresztély Ágoston* szász herczeg és kardinális, s végül *Vásonkeői Zichy Ferencz* gróf (1743—1783) voltak a győri egyházmegyének jubiláris püspökei.

Most, hogy a jelenlegi püspök, *Zalka János*, e hó 5-ikén megérte győri püspökké szenteltetésének 25-ik évfordulóját, fényes ünneppel tisztelik meg a hívek szeretett főpásztorukat s az egyházmegyei katholikus papság irodalmi emléket is emel neki, szép kiállítású kötetben adván ki a püspök életrajzát, mely egyúttal buzgó tevékenységének részletes ismertetését is tartalmazza, sikerült arczképével,* püspöki lakának, s több általa emelt egyházi s iskolai épületnek rajzával.

E mű nyomán, melyből az arczképet, továbbá a győri püspöki rezidenciát közöljük, kivánjuk a ritka ünnep alkalmából bemutatni a nagyérdemü egyháznagyot, élete pályájának természetesen csak főbb vonásaira s működésének csak nevezetesebb mozzanataira szorítkozhatva.

Dr. *Zalka János* Sopronmegye Veszkény községében, 1820 decz. 16-án született, nemes, de szegény sorsú iparos szülőktől. Atyja Zalka József szabó, anyja Pénzes Rozália volt, kik szűk anyagi körülményeik mellett is meghozták az áldozatot, hogy a család két férfi-sarját tudományos pályára neveljék. János, az ifjabbik fiú, a gymnázium négy alsó osztályát Győrött, az ötödik és hatodik osztályt Sopronban végezte s minthogy Győrött akkor még nem volt kis szeminárium, Esztergomba ment növendékpapnak, honnan a pozsonyi Emerikánumba került. Gymnáziumi tanfolyamát Nagy-Szombatban fejezte be, hol kitünő tanulásáért társai közül kiválasztva, a theológiai tanfolyamra a bécsi Pazmaneumba küldetett. Itt kitünően végzett tanulmányai után 1846 jan. 15-én pappá szenteltetvén, mint káplán Kőhidgyarmatra, onnan Dorogra került.

Főpásztorának figyelme folyton kisérte a tehetséges fiatal papot s ez felsőbb hittani tanulmányokra a Szent Ágostonról nevezett bécsi intézetbe küldte, honnét 1848 augusztus 21-én, mint hittudor érkezett Budapestre a belvárosi plébániára káplánnak. Ez állásban töltötte el az akkori zavaros napokat.

DOBY JENŐ REMEKMŰVE

Zalka János
győri püspök

A szabadságharcz után Scitovszky herczegprimás az esztergomi szemináriumba rendelte, mint az intézet tanulmányi felügyelőjét s egyúttal rábizta az egyháztörténet és egyházjog tanítását. Majd a hittudományi kar meghivására 1853-ban a budapesti egyetemre neveztetett ki az egyháztörténet tanárává, mely állásban hét esztendőt töltött. A primás ajánlatára nevezte ki a pápa belső udvari káplánjává s ugyancsak a primás bizta meg az esztergomi tartományi zsinat előmunkálatai vezetésével. A «Religio» czimű katholikus lapot is szerkesztette s érdemei jutalmául 1860 január elsején az esztergomi főszékeskáptalan kanonokjává neveztetett ki.

Mint ilyen a papnevelő igazgatását is átvette s viselte addig, mignem a Scitovszky halálával megürült primási széket Simor János győri püspök foglalta el, kinek helyére őt szemelte ki az uralkodó kegye.

Győri püspökké 1867 február 14-ikén nevezte ki ő felsége s még azon hó 21-én fogadta hűségesküjét. Márczius 27-én prekonizálta IX. Pius pápa és Simor János herczegprimás május 5-én szentelte föl a győri székesegyházban s vezette be püspöki székébe. Mindez tehát még az alkotmány visszaállítása s az új magyar kormány kinevezése előtt történt.

* *Gombai és marcsa-magyari dr. Zalka János, győri megyés püspök.* Szerkesztette és összeállította *Ruschek Antal* győrszigeti plebános. Nyomatott a Franklin-Társulatnál.

A GYŐRI PÜSPÖKI SZÉKESEGYHÁZ ÉS PÜSPÖKVÁR.

Azóta buzgó főpásztora egyházmegyéjének, melyet, nagy kiterjedése daczára, minden zugában ismer s melynek lelki igényei kielégítéséről lelkiismeretesen gondoskodik.

Alig hogy belépett az egyházmegyébe, már is elrendelé, hogy az anyakönyveket magyar nyelven vezessék. Bár nem barátja az erőszakos magyarosításnak, szivesen előmozdítja, még tekintélye sulyával is, a magyar nyelv terjesztésére irányuló jogosult mozgalmakat. Az ő intézkedései folytán magyarosodott meg akárhány templom isteni tiszteletének nyelve, minő például a felerészben német győrszigeti s az egészen tót bánhidai község isteni tisztelete. S az idegen ajku iskolákban, még a horvátokban is, erélyesen követeli a magyar nyelv oktatását.

Hazafias buzgalmát jellemzi az is, hogy a történeti vonatkozásu emlékeket az enyészettől megoltalmazni igyekszik. E végből állította föl 1876-ban a régi egyházi műtárgyak konzervatoriumát, mely immár egész kis múzeum a győri kisebb papnevelő intézetben, sok, igen értékes darabbal. Itt őrzik azt a vaskaput is, melyen át Győr városának a törököktől való visszavétele alkalmával a magyarok betörtek, mig a püspöki kertben egy emlékkő Pálffy Miklós és Schwarzenberg Adolf dicsőségét hirdeti. A várkastélyban egy másik emlékkő arról beszél, hogy itt többször talált biztos menedékre a szent korona; egy harmadik emlék Gergely és Paksi Balázs győri püspökök emlékének van szentelve, kik közül az előbbeni Sajónál, az utóbbi Mohácsnál a csatatéren vesztette életét. Általában a püspöknek számos intézkedése irányul a hazafias szellem ébrentartására, igy a többi közt, hogy az egyházmegye történetével kapcsolatos eseményeknek s a magyar történelem nevezetes alakjainak emlékét megünnepelteti.

Pedig a politikát nem igen űzi, noha törvényhozói feladatának, mint főrendiházi tag, mindenkor megfelel. Az irodalmat, a művészeteket szívesen pártolja s az emberi nyomor mindenkor részvevő lelket talál benne.

Legfőbb gondjait természetesen az egyházmegye kormányzata veszi igénybe s hogy annak állapotait és papságát megismerje, arra kitünő eszközül szolgáltak neki a bérmálási utak és a canonica visitatio. 1869-ben, még mielőtt a vatikáni zsinatra indult, összehívta káptalanát, az egyházkerületek espereseit és küldötteit, hogy az egyházmegyei kormányzatot és az iskolaügyet érintő kérdésekben velük tanácskozzék. Ekkor jelenté, hogy a népesség szaporodása szerint a növendékpapság számát is emelte s a theológia tantervébe fölvette a gyakorlati módszertant, mint az elemi iskolák leendő igazgatóinak szükséges tantárgyat; jelenté továbbá, hogy a káplánok fizetését fölemelte, a kiérdemült papoknak a szokottnál nagyobb nyugdíjat rendelt. Ezen felül a szegényebb plébániák támogatására szépen dotált segélypenztárt állított s hogy, a mit az életre nem ébredt országos autonomia nem tudott elvégezni, a congrua kérdése ebben az egyházmegyében már 1872-ben legalább a sürgősebb szükségen segitő megoldást nyert. Az említett segélyalap a püspök buzgólkodása és példaadó hozzájárulása folytán immár 107 ezer forintra nőtt, mig az elaggott papokat segélyző alap ma már 155 ezer forint.

A mit a püspök templomok emelésére, javítására, diszítésére 25 év alatt áldozott, közel jár a 200 ezer forinthoz. Megnagyobbíttatta a szőnyi, s fölépíttette, részint pedig helyreállíttatta a péri, himodi, bőnyi, ujszőnyi, stb. templomokat, s most restauráltatja a bánfalvi régi pálos templomot és kolostort. Igen sok helyen emeltetett kápolnákat. Több új egyházat állított, fiókegyházakat emelt anyaegyházakká s számos kápláni állomást rendszeresített, úgy hogy most a győri egyházmegyében 237 plébániai és 100 fiókközségi templomon kivül 246 kápolnában tisztelhetik a katholikus hivek az Ur nevét. Fölemelte a kispapok létszámát, s hogy ezeket kellően elhelyezhesse, a nagyobb szeminárium szűk és sötét épületét terjedelmes szárnyépületekkel kibővíttette s benne kápolnát és disztermül is alkalmas könyvtárt állított, iskolatermeket rendezett be, a tantervbe bevette a módszertant, orvosi tudományt és régiségtant, s a tanárok fizetését jelentékenyen megjavította. Tekintélyes összeggel járult a győri jogakadémia épitési költségeihez, a soproni és győri tanitóképző-intézeteknek hajlékot szerzett s e két intézetet évi 6000 forinttal segélyezi. Győrött 22 ezer forinttal a tanitói pályára készülők számára püspöki konviktust alapított, melyben mintegy 100 szegény tanuló nyer részint ingyen, részint fölötte csekély árért ebédet és vacsorát. Ez intézet segitségével az egyházmegye német és horvát községeiből sok ifju tanulhat Győrött, kik itt a magyar nyelvet megtanulván, terjesztőivé lesznek otthon is. A tanitók számára nyugdijalapot teremtett, mely immár meghaladja a 30 ezer forintot. A népnevelés emelésére hozott áldozatainak kiváló példája az 55 ezer forinttal alapított kapuvári zárdaiskola s a 8000 forintból teremtett bőnyi iskola, nem is említve a számos községben állított elemi és más iskolákat, melyekre százezreket költött.

Lelkipásztori buzgóságát illusztrálja, hogy körútjain közel kétszázezer hivőnek adta föl a bérmálást, 393 áldozó papot szentelt föl, egyházmegyéje nevezetes halottjait majd mind maga temette, minden nagy ünnepen pontifikált, húsz templomot konszekrált, hatot benedikált s ezekből ötöt teljesen a maga költségén épittetett. A közoktatás és művelődés ügyére hozott áldozatainak ismert összege mintegy 280,000 forint. A püspökség uradalmaiban, melyek 15 ezer holdra mennek, sok jövedelmező beruházásokat tett s öt új majort épittetett. E birtokokat azonban 15 kegyurasági templom és 13 plebániaház jókarban tartási költsége is terheli.

Az e sorok elején idézett munka egyébiránt részletes kimutatását közli a püspök közczélú ismert adományainak. Igy a templomokra s általában vallási czélokra tett adományok összegét 176 ezer, az iskolaügyre és közművelődési czélokra hozott áldozatokét 278 ezer, a jótékonyságra, segélyekre, egyházmegyei czélokra fordítottakat 150 ezer, a kegyurasági kiadásokét 173 ezerre, együtt tehát 777 ezer forintra teszi, a mi, tekintve, hogy a győri egyházmegye nem tartozik a nagyobb javadalmúak közé, mindenesetre jelentékeny összeg s csak a püspök szerény életmódja, mely alig különbözik egyházmegyéjének valamely plébánosáétól, teszi megérthetővé.

Gondoskodásának kiváló tárgyai a győri nagyobb és kisebb szemináriumok, s a győri és soproni tanitóképző intézetek, melyeknek virágzásában a lelkes főpap legnagyobb örömét találja és semmi áldozatot nem kimél, hogy azokat czéljaiknak megfelelő magas színvonalon tartsa. A népiskolák között a horvát tannyelvűekre is különös gondot fordít s azokat az eddigi tót nyelvű tankönyvek helyett horvát nyelvűekkel látta el, melyeket a maga költségén nyomatott ki. Azt nem várta be, hogy idegen ajkú népiskolákban a magyar nyelv oktatását országos törvény tegye kötelezővé, hanem elrendelte maga s ez irányban már is a legszebb eredmény tapasztalható.

Zalka János püspök mint egyházi iró is a kiválóbbak között foglal helyet.

A buzgó főpap, derék hazafi és jó lelkű ember 25 éves püspöki jubileuma alkalmából mi is csatlakozunk híveinek jó kivánataihoz.

CSAK A NAPOT....

Csak a napot, azt nézem én,
Mikor támad, mikor lemén,
S mikor támad, bánat nekem,
S mikor lemegy, megkönyezem.

Keleten az édes anyám,
Nyugaton a kedves babám;
Mind a kettő kéne nekem
S egyiket sem ölelhetem!

Hej, nyugat is, hej, kelet is,
Szétszedik a lelkemet is,
Az egyik hí, másik maraszt,
Oh még búval se győzöm azt.

Mért nem tudok én repülni,
Börtönömből menekülni?
Vagy mért nem én vagyok a nap,
Ki ott felkél s itt lehalad?

Hej, ha volnék! Beh igazán
Tenném a mi nézne reám,
Támadattól elindulnék,
S alkonyatra leborulnék.

IGMÁNDI MIKLÓS.

DALOK.

Vándorol a bárányfelhő . . .

Vándorol a bárányfelhő keletre,
Szeret engem egy szép szőke menyecske,
Ablakánál ha naponkint elmegyek,
Piczi fehér kendőjével integet,
Nefelejts-kék szemeivel rám nevet.

Haragusznak rám nagyon a leányok,
Hogy nem járok, hogy nem futok utánok,
Hogy szavukat, mosolyukat nevetem,
Hogy a szemem' rájuk soha nem vetem,
S csak azt a szép szőke asszonyt szeretem.

Hegedü szól . . .

Hegedű szól, czimbalom szól, muzsikálnak valahol,
Halavány szép szőke asszony az ablakon kihajol.
Köny ragyog a két szemében, az a nóta fáj neki,
Könytől ázó fehér arczát kis kezébe temeti.

Sír a nóta, hegedülnek, énekelnek valahol.
Halványarczú barna ifjú az ablakon kihajol.
Nehéz szívvel eltünődik mindkettő az éneken,
Szól a nóta: egymáséi nem lehettek sohasem!

ZOLTÁN VILMOS.

sé, mert a társadalmi és gazdasági egyensúly helyreállításáról szóló törvény és az általános gazdasági válság következtében olyan gyüjtők is piacra vetették műtárgyaikat, akik eddig éppen legerősebben versenytársai voltak a múzeumoknak a vásárlásban. Ma olyan páratlan értékű műtárgyak jutnak kedvező anyagi feltételek mellett kereskedelmi forgalomba, amelyek a magyar művelődés és művészettörténelem szempontjából pótolhatatlan jelentőségűek és ha most meg nem vételnek, véglegesen eltünnek, esetleg külföldre vándorolnak, vagy később csak sokszoros áron volnának egyenkint megszerezhetők. Az új szerzemények nemcsak összegben emelkedtek eddig szokatlan magasságra, de fontosságuk is oly nagy, hogy több évi multbeli gyűjtés együttese sem ért fel az elmult félévi gyarapodásával.

E nagyirányú múzeális vásárlások miatt sajnos, az élő művészet támogatása és a szociális vásárlások csak korlátozottabb mértékben folyhattak, noha *a gazdasági helyzet a fokozottabb támogatást tette volna indokolttá. Éppen ezért az élő művészek munkáinak megvásárlására megfelelő fedezetről kellett gondoskodni, miután májusban a költségvetési összegek teljesen kimerültek.*

Dr. Némethy Károly, a művészeti osztály vezetője, mérlegelve a súlyos és tarthatatlan helyzetet, közel 50.000 pengős póthitel előteremtésével kívánta a nehézségeket áthidalni s e célból előterjesztést tett a polgármesternek.

Szendy Károly polgármester magáévá tette a XIV. ü. o. előterjesztését. A fővárosi közgyülésen egyhangúlag meg is szavazták a kívánt összegnek póthitel útján való fedezését.

A Magyar Képzőművészek Országos Szövetsége felhasználva az alkalmat most, hogy a közgyűlés egyhangúlag a póthitel megszavazása mellett döntött: *a magyar képzőművészek leghálásabb köszönetét tolmácsolja Szendy Károly Budapest Polgármesterének, kinek négy esztendős polgármesteri működése alatt, a magyar művésztársadalom javára költségvetésileg beállított vásárlási összegek több mint százszázalékos emelkedést mutatnak.* A többlet, ha nincs is arányban a szükségletekkel: örvendetes előrehaladást jelent és reményt ad arra, *hogy a viszonyok csak javulni fognak.*

Külön elismerésünket tolmácsoljuk a művésztársadalom nevében Némethy Károlynak, a XIV. ü. o. vezetőjének, aki lelkes hozzáértéssel és szeretettel veszi ki részét a művészek érdekében történő nagy munkából a fővárosnál, kinek szociális érzése közismert, aki ezúttal is, mint mindig, teljes sikerrel képviselte a magyar művésztársadalom érdekeit.

A FIATALSÁG HELYZETE ÉS JÖVŐJE

Soha, mióta magyar művészeti kultúráról beszélhetünk, nem volt művészetünk jövője olyan reménytelen, mint napjainkban.

A fiatal művésznemzedék fejlődési lehetősége, sőt munkásságuk minimális alapfeltételei is hiányoznak. Az iskolát végzett művésznemzedék, úgyszólván kivétel nélkül szegény szülők gyermeke, szomorú helyzetben van. Ha diplomát szerzett és megfelelő összeköttetések állanak rendelkezésére, úgy egy idő múlva elhelyezkedhetik mint rajztanár, ami egyértelmű, — néhány kivételesen szerencsés iparostanonciskolai állást leszámítva, — a művészi pályának feláldozásával. Mert ahhoz aztán vasidegek és példátlan kitartás kell, hogy heti 25 órai, sőt erősebb megterhelés mellett, valaki még tudjon komolyan dolgozni és éppen a legtehetségesebbeknél ezek az alapfeltételek hiányozni szoktak. Ha nincs diplomája, vagy évek hosszú során nem kap állást (ami a rendes), úgy iparművészeti munkával, vagy giccseléssel kell kenyerét megkeresnie. Ha erre nem kénytelen, mert szülei tartják, úgy teljes tétlenségre van kárhoztatva, mert a festő és szobrász rezsije óriási.

Magyar élet a jelszó! Magyarrá akarjuk tenni gazdasági életünk minden formáját magyarrá szellemi életünket: a nemzetköziség ellen síkra szállunk, a magyar fajtának akarunk érvényesülést szerezni nemzetünk életében, legalább a jelszavak szerint. Nem tudom, hogy milyen szerepet szántak politikusaink ebben a magyarosodásban a művészeknek, nem tudom, hogy egyáltalán fontosnak tartják-e a mai küzdelmek közepette a művészetet, de ha tulajdonítanak neki még jelentőséget, úgy legfőbb ideje, hogy megadják neki a létfeltételeit.

A társadalom erre vagy nem hajlandó, vagy nem képes. Fiataloktól ma legfeljebb fillérekért vásárolnak, mecénások nincsenek többé s ez az állapot el fog tartani jó ideig. Ezalatt elpusztulhat a magyar művészet. Ilyen nehéz időkben csak az állam és a közületek segíthetnek. Az állam iparkodik munkaalkalmakat teremteni, ezek elsősorban a beérkezettek, a kész művészeknek adnak kenyeret, a fiatalságot nem igen érintik. A fiatalokra nézve legfontosabb, hogy tanulmányaik befejeztével, amikor végre szabadok és nem kell már idejük kétharmadát elméleti tanulmányokra fordítani, amikor tele vannak ambicióval, munkakedvvel, duzzadó erővel, hogy akkor az évnek legalább egy jó részében gondtalanul dolgozhassanak.

Ezt a gondtalan munkát csak a művésztelepek adhatják. Többször írtam róluk, személyes tapasztalataim vannak, mert több telepnek alapítója, illetőleg iniciálója voltam,

— jelentőségük évről-évre fokozódik, de addig, amíg ilyenek csak itt-ott, egy-egy önfeláldozó művészetért lelkesedő férfinak propagandamunkája révén létesülnek, nem tudnak a fiatal nemzedék siralmas helyzetén változtatni. Ezen csak az változtathatna, ha az egész országban intézményesen minden közület, elsősorban a megyék, erre alkalmas helyeken, minél nagyobb számú fiatal művésznek független, gondtalan munkalehetőséget biztosítanának azzal, hogy teljes ellátásról gondoskodnának és azonfelül hozzájárulnának a rezsihez, amely még ha maguk alapozzák is a vásznat és készítik a festéket, nagyon jelentékeny.

Szobrászok természetesen városokhoz vannak kötve, de a festők elsősorban falun volnának elhelyezendők, lehetőleg viseletben járó falvakban, ahol még él a hagyomány.

Magyar művészetet akar az új szellemi, politikai áramlat. Olyat, amelyben a magyar lélek erősebben érvényesül, mint eddig. Megszüntek a müncheni, a párizsi iskoláztatás lehetőségei, de ideje is, hogy ne örökké kifelé kandikáljunk, hanem ebben a magyar földbe eresszük gyökereinket — erősebben, több szeretettel, mint ahogy ezt eddig tettük. *Művészetünk megmagyarosodásának leghatalmasabb eszközei ezek a telepek volnának* és ha egy fiatal ember az évnek felét magyar faluban töltheti, közvetlen kapcsolatban a parasztokkal, társadalmunk legmagyarosabb rétegével, úgy magától értetődik, hogy ez művészetére rányomja bélyegét és egészen más képeket fog festeni, mint Pesten, hol most torlódik a művészetből megélni akarók tömege. A pesti nemzetközi levegőben sohasem teremhet meg az új magyar művészet, annak az új magyar életnek a tükre: legfeljebb egy pár paszománttal megmagyarosított sacco művészet. Művésztelepek létesítése az egész országban, az igazi, nem nemzetközi hulladékból táplálkozó, földünkben gyökerező magyar művészet megteremtésének legolcsóbb és leghathatósabb eszköze. Azért a mai válságos helyzetben létesítésük az államnak és a közületeknek kötelessége. Kérjük őket, mi művészek, hogy ébredjenek ennek a kötelességnek tudatára. A mentés lehetőségének utolsó óráit éljük.

Glatz Oszkár

A GYŐRI KÉPZŐMŰVÉSZETI KIÁLLITÁS

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr a magyar kultúra emelése céljából az elmult esztendőben művészeti napok rendezését határozta el a vidéki városokban.

Az első ilyen művészeti hetet Székesfehérvárott tartották. Képzőművészeti kiállítás mellett a budapesti hangversenyzenekar magyar műsorral, továbbá a Nemzeti Színház magyar szerző művével szerepelt Székesfehérvárott.

A kiállítások és előadások sorrendje a következő volt:

Április hó 15-től május 7-ig KÉPZŐMŰVÉSZETI KIÁLLITÁS. Nyitva reggel 9-től este 6 óráig. Belépőjegy ára 30 fillér.

Április hó 15-én este 8 órakor a Városi Kultúrházban IRODALMI ÉS ZENEI EST. Szerepelnek: N. Tessitori Nóra, Wargha Lívia, M. Érsek Mária, Bachmann Géza, Böszörményi Nagy Béla, Fodor János, Gárdonyi Zoltán, Sik Sándor és Tamási Áron.

Április hó 22-én este 6 órakor a Városi Kultúrházban ELŐADÁS A VÁROSRENDEZÉSRŐL vetített képekkel. Előadó: Györgyi Dénes.

Április hó 23-án délelőtt fél 12 órakor a képzőművészeti kiállításon TÁRLATVEZETÉS. Vezető: Dr. Décsei Géza.

Április hó 24-én este 8 órakor a Városi Kultúrházban a GYŐRI HÁZIEZRED ZENEKARÁNAK HANGVERSENYE Győr szab. kir. város rendezésében. Vezényel: Pongrácz Géza m. kir. honvédkarnagy.

Április hó 30-án délelőtt fél 12 órakor a képzőművészeti kiállításon TÁRLATVEZETÉS. Vezető: Komjáti Gyula.

Május hó 1-én este 8 órakor a Városi Kultúrházban a BUDAPESTI FILHARMONIAI TÁRSASÁGNAK hangversenye, a Győri Ének- és Zeneegylet rendezésében. Vezényel: Ferencsik János, a m. kir. Operaház karnagya.

Május hó 2-án este 8 órakor a Városi Kultúrházban a m. kir. Operaház BALETTESTJE. Fellép: a m. kir. Operaház teljes balettkara.

Május hó 6-án este 8 órakor a Városi Kultúrházban FIATALOK BEMUTATKOZÓ IRODALMI ÉS ZENEI ESTJE. Bevezetőt mond: Harsányi Zsolt. Szerepelnek: Korponai Valéria, Simor Erzsébet, M. Érsek Mária, Nagypál László, Szabó Lőrinc, Wehner Géza, Zöldi Nándor és az Orsz. M. Kir. Zeneművészeti Főiskola hallgatóiból alakult zongoraötös.

Május hó 7-én este 6 órakor a Képzőművészeti Kiállítás bezárult.

A kultúrhét programjához méltó volt a keret. Ugy a kultuszminisztérium, valamint a művészek, de Győr városa vezető rétegei, csak úgy a hivatalos, mint a társadalmi előkelőségek, vállvetett munkával és kitüntető meleg szeretettel vettek részt a magyar kultúra e kivételes propagandájában.

A művésztársadalom hatalmas tábora utazott le Győrbe a kiállítás megnyitására. A leutazó művészek csoportját a Magyar Képzőművészek Országos Szövetsége szervezte meg. A művészekkel együtt utazott le a kultuszminiszter képviseletében *vitéz Haász Aladár* min. osztályfőnök, továbbá az Országos Irodalmi és Művészeti Tanács elnöke *Ugron Gábor*, *Tihamér Lajos* min. tanácsos, igazgató, *Say Géza* min. osztálytanácsos. A művészeket a vonatnál *Polniczky Lipót* főispán fogadta, *Späth Gyula* polgármester, a két helyettes polgármester *Koller Jenő* és *Valló István* kíséretében.

Délután 5-kor nyílt meg a Kultúrházban a képzőművészeti kiállítás Győr városa előkelő egyházi, katonai és társadalmi és közéleti kiválóságai jelenlétében, akiknek soraiban megjelentek *Polniczky Lipót* fő-

Képzőművészeti Közlöny
1939. július.

ispán, *Telbisz Miklós dr.* alispán, *Späth Gyula* polgármester, *vitéz Bereghy Barna* ezredes vezetésével a helyőrség tisztikara és sokan mások.

Späth Gyula polgármester üdvözölte a kultuszminiszter képviseletében megjelent *vitéz Haász Aladár* min. oszt. főnökét, *Ugron Gábor* tanácselnököt és a megjelent művészeket. Egyben Győr városa köszönetét tolmácsolta az országos viszonylatban is kiemelkedő kiállítás megrendezéséért.

Vitéz Haász Aladár a kultuszminiszter nevében, alpolgármester felkérésére, megnyitotta a kiállítást. Beszédében kiemelte a győri kultúrnapok rendkívüli fontosságát, melyek hivatva vannak Győr városát is bekapcsolni abba a kultúrprogramba, amelynek célja a vidék kultúrális nívójának emelése, esztétikai kimüvelése, ahogy ezt a célt szolgálta 1938-ban a Székesfehérvárott rendezett képzőművészeti kiállítással egybekötött kultúrhét is.

A megnyitás után főispáni fogadás is volt. Este bankett. A banketten Ugron Gábor a rendezésben kifejtett nagy munkáért mondott köszönetet Győr városának. *Somogyi Antal* a győri közönség nevében üdvözölte a kiállító művészeket, majd *Sz. Gyenes Lajos* a Magyar Képzőművészek összessége nevében mondott köszönetet a kultuszminiszternek a vidéki kiállítások rendezése érdekében kifejtett kivételes állami támogatásért s egyben felkérte *vitéz Haász Aladárt,* hogy tolmácsolja a magyar művésztársadalom köszönetét s egyben kérését is, hogy minél szélesebb alapokra s minél több városban rendeztessenek meg ezek a kiállítások.

A kiállítás országos jellegű fontosságához mérten foglalkoztak a kiállítással a fővárosi és a győri lapok. Kiemelve, hogy a bőséges és sokoldalú program meggyőzhet mindenkit arról, hogy a győri művészeti napok nemcsak egyszerű folytatásai voltak a tavaly megkezdett kultúrnapoknak, hanem azokat úgy értékmennyiségeiben, mint eredményeiben többszörösen túlszárnyalták.

Pedig ezek az események művészeti szempontból igen mostoha időben tartattak. A felvidék visszacsatolásával járó belső izgalmak mellett a külpolitikai helyzet is pattanásig feszült volt s mégis, ha azt kérdeznék, hogy ebben a bizonytalan légkörben szükség volt-e ily nagy erőfeszítésre, hogy a figyelmet a magyar kultúra felé fordítsuk, nyugodtan feleljük: *a szellem alkotó munkája mindig időszerű, arra mindig szükség van és sohasem nélkülözhető.*

Igen sok, már sokszor hangoztatott jólismert szempont indokolja a vidéki kiállítások feltétlen szükségét. Ezeket nem ismételjük most meg, de csatolunk hozzájuk egy újat.

A vidéki kiállítások egyik fontos célja, hogy erőt, támogatást vigyünk, megbecsülést szerezzünk az ott élő, fejlődni vágyó helyi művészeknek. Szinte megható volt látni, milyen sokszor, milyen megértő szeretettel jöttek a győri művészek a kiállítás megtekintésére. Eljöttek nemcsak kérdezősködni a pesti kollégák után, de jöttek új hitet, okulást meríteni ahhoz a további kultúrális küzdelemhez, melyet ők még a mienknél is mostohább körülmények között vívnak távol a fővárostól. Belekapcsolódtak a propagandába elhozva az érdeklődőket, műértőket és ismerőseiket, vagy a diákok, iparostanoncok százait és segítettek új kultúréteget nevelni, hogy nagyra növekedjék keresztény művészszerető közönségünk még kisded serege.

A kiállításon résztvevő művészek névsora:

Vitéz Aba Novák Vilmos, Antal Károly, Bánovszky Miklós, Basilides Barna, Benkhard Ágost, Bernáth Aurél, Boda Gábor, Boldizsár István, Boldogfai Farkas Sándor, Boldogfalvi Hajgató Ferenc, Borbereki K. Zoltán, Bosznay István, Burghardt Rezső, Cser Károly, Csucs Ferenc, Diósy Antal, Domján Ilona, Edvi Illés Aladár, Egry József, Éless István, Emanuel Béla, Emőd Aurél, Erdős Géza, Fabró József, dr. Farkas Zoltán, Gallé Tibor, Glatz Oszkár, Halmágyi István, Hámori Ferenc, Heintz Henrik, Hiesz Géza, Hollós Mattioni Eszter, Horváth Géza, Ispánki József, Istókovits Kálmán, Iványi-Grünwald Béla, Juhászné Ráth Olga, Kákay Szabó György, Kárpáthy Jenő, Kaveczky Zoltán, Kirchner Jenő, Kisfaludi Stróbl Zsigmond, Pándi Kiss János, Klie Zoltán, Kocsis András, Komjáti Gyula, Kontuly Béla, Kopeczky Raoul, Körmendi Frimm Ervin, Láng Rudolf, Lászlóffy Erzsébet, Lóth József, B. Illyefalvi Lőte Éva, Madarassy Walter, Markup Béla, Medgyessy Ferenc, Méhely Mária, Mikola András, Mikus Sándor, Molnár C. Pál, Nemes György, Novotny Emil Róbert, Pállya Celesztin, Pandur József, Pásztor János, Pátzay Pál, Pohárnok Zoltán, Remsey Jenő, Róna Emy, Rottmann Mozart, Rozgonyi László, vitéz Szabados Béla, Szabó Csapó Márton, Szánthó Mária, Szapudi Laendler István, Szegedi Molnár Géza, Szentgyörgyvári Gyenes Lajos, Szőnyi István, Szüle Péter, Telek Antal, Tóvári Tóth István, Udvary Pál, Ungváry Sándor, Vadász Endre, Varga N. Lajos, Vass Elemér, Vidovszky Béla, Wellmann Róbert és Zsákodi Csiszér János.

A kiállítás mérlege:

1. Maga a kiállítás szervesen illeszkedett bele a művészeti napok keretébe. Sőt éppen a képzőművészet adta az összefogó keretet az egyes művészeti események közt.

2. A művészeti napok nagy sikereként megemlítjük, hogy látogatottsága mintegy 7.000 körül mozgott, ebből a képzőművészet egymaga 3000 látogatót érdekelt. Győr városa úgyszólván teljes vezető keresztény intelligenciáját ott láttuk, nem túlzás tehát, ha kimondjuk, hogy a győri művészeti napokat a város társadalma ünnepnapokká, a magyar alkotó szellem ünnepeivé avatta.

3. A győri művészeti napok képzőművészeti részének megszervezése és lebonyolí-

Győri Képzőmű-
vészeti kiállítás 1939.

tása mindenben megfelelt a művészek sajátos szempontjainak.

4. Minden magyar művész szabadon beküldött műveit egy minden irányt felölelő zsüri, Ugron Gábor, az Országos Irodalmi és Művészeti Tanács elnökének elnöklete alatt, nagy figyelemmel bírálta felül.

5. A kultuszminiszterium a pengős törzslap árát 50 fillérre mérsékelte, művészszociális okokból ugyancsak a vásárlási jutalékot a szokásos 20% helyett 10%-ban szabta meg.

6. Az egész kiállítás jelentőségének emelése szempontjából, a további vásárlási kedv előmozdítására (a szövetségi Memorandum javaslatainak XXV. pontja indokait teljes egészében figyelembevéve) *az oly fontos állami vásárlások a megnyitás napján eszközöltettek.*

Az eredmény nem is maradt el: *összesen 28 műtárgy cserélt gazdát 4.480 pengő összértékben, mely jóval meghaladja a fővárosi kiállítások átlagos eladási forgalmát.*

A kultuszminiszterium a kiállításon a következő munkákat vásárolta meg: Antal Károly — Oltárkereszt, Csucs Ferenc — Meduza fej, Erdős Géza — Tompa fények a Balatonon, Hiesz Géza — Fürdő után, Komjáti Gyula — Szent János-szobor az útszélen, Lőte Éva — Boldogi anya, Madarassy Walter — Madonna, Méhely Mária — Orlow, Pállya Celesztin — Aratás, Pohárnok Zoltán — Zebegényi utca, vitéz Szabados Béla — Domestica, Szabó Csapó Márton — Magyar alföldi táj, Sz. Molnár Géza — Alkony a Balatonon.

Győr városa a következő művészektől vásárolt a kiállításon: Istókovics Kálmán, Kaveczky Zoltán, Kirchner Jenő, Róna Emy, Zsákodi Csiszér János, Boldogfai Farkas Sándor, Komjáti Gyula és Heintz Henriktől.

Vitéz Szabados Béla

MŰKERESKEDELMI REFORM

A magyar képzőművészek memorandumában lefektetett javaslatok egyik legfontosabb javaslatával, a műkereskedelmi reformmal kapcsolatosan kiadott miniszteri rendelet, a magyar művésztársadalom osztatlan örömére megjelent a hivatalos lapban (Budapesti Közlöny 1939. június 20. 134. szám). Teljes egészében közli a Művészeti Közlöny első száma is. Nem mulaszthatjuk el, hogy ezen életbevágó, a magyar képzőművészeket existenciálisan érintő miniszteri rendelet megjelenése alkalmából a művésztársadalom háláját és köszönetét ne tolmácsoljuk a magyar kir. vallás- és közoktatásügyi, továbbá a kereskedelem és közlekedésügyi miniszereknek. Továbbá az Országos Irodalmi és Művészeti Tanácsnak a kereskedelem és közlekedésügyi miniszter által kiadott rendelet lehetővételéért. Egyik legfontosabb lépés megtételét jelenti ez a magyar képzőművészek művészgazdasági s egyben szociális, nagy kérdéseinek előbbrevitelénél.

Már most kifejezzük azon reményünket, hogy az iparigazolványok kiadásánál a magyar művésztársadalomnak is alkalma lesz a műkereskedelem kártevőivel szemben érvényesíteni a tapasztalatokat, melyek a jövőben megakadályozzák mindazon kártevéseket melyek évtizedek óta példátlan pusztítást végeztek országszerte azzal, hogy selejtes, értéktelen másolatokkal és hamisítványokkal árasztották el a jóhiszemű vásárlókat.

A M. Kir. Kereskedelem és Közlekedésügyi Miniszternek 8.900/1939. I. K. K. M. számú rendelete a festmények, grafikai művek és szobrok kereskedelmi forgalmának szabályozása tárgyában.

Az 1922:XII. t.-c. 34., 35. és 57. §-aiban kapott felhatalmazás alapján a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterrel egyetértően a következőket rendelem:

1. §.

A festményekkel, grafikai művekkel és szobrokkal kereskedést az iparengedélyhez kötött iparok közé sorolom.

2. §.

(1) Az 1. §-ban említett ipar üzletkörébe a következő cikkekkel kereskedés tartozik:

1. a festmények különböző fajai (pl. olajfestmény, tempera, vízfestmény, gouach);
2. a grafikai művek (pl. pasztell, rajz, metszet, karc));
3. az önálló szobrászati alkotások.

(2) Az olaj- és színnyomatokkal kereskedés nem tartozik az 1. §-ban említett ipar üzletkörébe. Az (1) bekezdés 1. vagy 2. pontjában említett cikkekkel kereskedésre jogosító iparjogosítvány azonban az olaj- és színnyomatokkal kereskedésre is jogosít.

3. §.

(1) Az 1. §-ban említett ipar gyakorlására az iparengedélyt a kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter a vallás- és közoktatásügyi miniszterrel egyetértően adja.

(2) Az iparengedély iránt a kérvényt az illetékes elsőfokú iparhatósághoz kell benyújtani. Az elsőfokú iparhatóság a kérvényt mellékleteivel együtt a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez terjeszti fel, aki az iratokat — álláspontjának közlése mellett — határozathozatal végett a kereskedelem- és közlekedésügyi miniszterhez átteszi.

(1) Aki a jelen rendelet kihirdetése előtt az 1. §-ban említett ipar üzletkörébe (2. §) tartozó cikkekkel kereskedésre iparjogosítványt kapott, iparát meglévő iparjogosítványa alapján mindaddig folytathatja, amíg ez az iparjogosítvány hatályát nem veszti, ipara gyakorlásánál azonban a jelen rendeletben megállapított rendelkezéseket megtartani köteles.

(2) Az 1. §-ban említett ipar folytatására az (1) bekezdés értelmében szerzett jog ennek az iparnak üzletkörébe (2. §) tartozó olyan cikkekre terjed ki, amely cikkeknek forgalombahozatalával az iparos (kereskedő)) a jelen rendelet kihirdetésekor iparszerűen foglalkozott.

(3) Aki az 1. §-ban említett ipar folytatására szerzett jogát érvényesíteni akarja, köteles a jelen rendelet hatálybalépésétől számított hatvan napon belül az illetékes elsőfokú iparhatóságnál

a) nevét (cégét), üzlethelyiségét bejelenteni.
b) korábban kapott iparjogosítványa adatait

Rados Jenő dr.: A m. kir. állami felső építő-ipariskola 1939-40. évi szünidei felvételei – Győri műemlékek. [Bp. 1941].

GYŐR MŰEMLÉKEI

A táblarat lásd a komplett példányban.

Győr műemlékjellegű épületei, melyekről e füzet nyujt több-kevesebb részletességgel rajzi tájékoztatást — nem ismeretlenek. Szakirodalmunk már régóta számontartja őket, történetüket is több vonatkozásban tisztázta már. Ha azonban valaki formai kialakításukra, vagy részleteikre kiváncsi, meglepődéssel állapithatja meg, hogy mily kevés szakszerű ábrázolás nyujt támpontot, műtörténetünk további elméleti munkásságához. Ezt a hiányt pótolja az adott szerény keretben e gyüjtemény, mely a Magyar Királyi Állami Felső Építő Ipariskola 1939 és 1940 nyarán készült szünidei helyszíni felvételeit dolgozta fel. Tanulmányunk a műtörténet igényeinek talán nem felel meg minden tekintetben — hiszen a felmérésnél és a felrajzolásban az oktató szempontok és anyagi korlátozások erősen érvényesültek — mégis adatai és tárgyi megállapításai a város művészeti multjának tekintélyes részét rögzítik alaki szempontból a tudomány és köz számára. Ehhez képest bevezetőben csak az ábrák megértéséhez szükséges mértékig, nagy vonalakban kívánjuk a feldolgozott emlékek történetét ismertetni, alkalmat és lehetőséget biztosítva a további tudományos megállapításokra.

Azok az épületek, melyek felvételeinkben szerepelnek kivétel nélkül a Belvárosban állanak, azon a területen, amelyet a mult.században lebontott városfal védelmezett. E rész legősibb települése a kelták Arrabonájának helyén épült római fellegvár, a mai Püspökvár és Káptalandomb területe volt. E városrész utcáinak vonalvezetése szemléletesen igazolja a terület városmag jellegét. Mint püspöki székhely, ez a terület a jelenben és multban egyaránt ment volt az üzleti és a városi forgalom lüktető mozgalmasságától, épületei tehát inkább őrizhették meg eredeti jellegüket, utcái vonalvezetésüket. Változatos és viszontagságos mult egyre ujjáépülő és pusztuló alkotásai közül a középkorból ma már alig maradt fenn valami, az is erősen átalaktíva. Városjelleget befolyásolóan csak a barokk emlékei maradtak meg.

A műemlékek színes csoportjában templomok, köz- és magánépületek gazdag változattal sorakoznak egymásmellé. Mozaikjukból a legértékesebb köveket e gyüjtemény sallangjaiktól megtisztítva, a műszaki rajz világos ábrázolásában mutatja be.

A székesegyház, mint a város történetének megtestesítője az elmult évezred úgyszól-

1. A Székesegyház látképe

ván minden korának színéből és formájából ad valamit.

Alapítását a hagyomány Szent Istvánnak (1033-ban) tulajdonítja, s az egyik északi támpillér bronzdomborműve ezt a hagyományt örökíti meg. Lehet, hogy az 1912—14 közt folyt restaurálás alkalmával kiásott szentélyalapfalak ehhez az első templomhoz tartoztak. A mai román stílusú apszis (4. tábla) az említett restauráció alkotása és így a templom történetének megállapításánál nem jelent

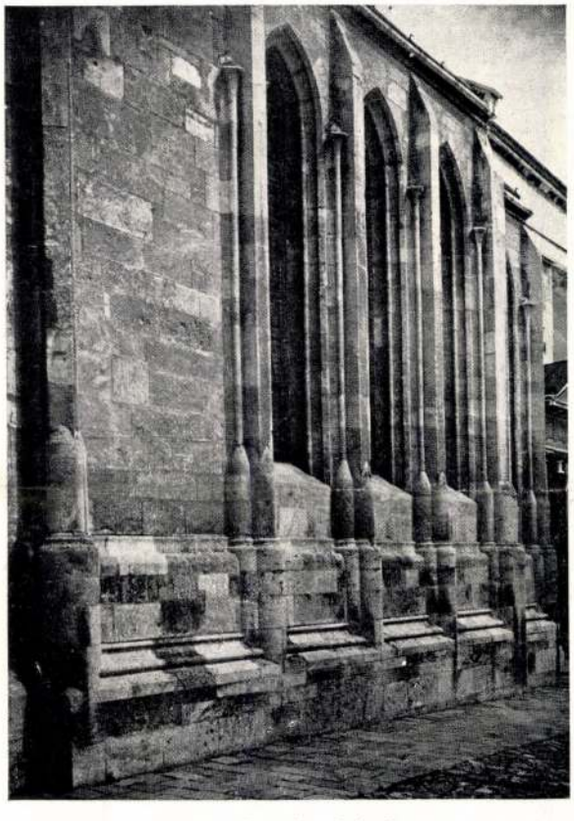

2. A Héderváry kápolna

tárgyi bizonyítékot. Talán a barokk átalakításnál körülépített pillérek felületének lehántása nyujthatna a templom legrégibb korára határozottabb adatokat. A tatárjárás pusztításai után helyreállítását a Pók-nemzetségből való, II. Omodé püspök (1254—1263) nevével hozzák kapcsolatba. Igy a székesegyház régi román formáit és jellegét, valamint az alapok nyomán feltételezhető kéttornyos alakját, valószínűleg a XV. századig megtartotta.

Stílusegységét először a Szentháromság tiszteletére létesült kápolna (7—9. tábla) bontotta meg. Ezt 1404-ben Héderváry János püspök építtette a templom déli mellékhajójához. A kápolna ma is áll. Ezt követte Dóczy Orbán püspök (1466—84) elgondolása szerint, egy fél század mulva, az egész templom gót stílusban való átépítése. Ma is láthatók a barokk ablakok fölött kiszabadított csúcsívek (3. tábla) és a tetőszékben a barokk boltozat fölé emelkedő gót boltvállak. Ebben az időben készülhetett az a sok, valószínűleg nagyrészt szárnyas oltár, melyekről a feljegyzések alapján van tudomásunk, de amelyek a törökök alatt mind elpusztultak. A román és a gót építkezések mestereiről nincsenek adataink.

A török hódoltság idején a templomot sorozatosan a legsúlyosabb károk és pusztulások érték. Számos tűz, robbanás és ostrom, a rombadőlt anyagok beépítése a várfalakba, a harangok beolvasztása ágyúkká, az épület istálló- és lőszerraktár céljaira való átalakítása jóvátehetetlen károkat okozott.

Győr visszafoglalása és a romok eltakarítása után Náprághy Demeter püspök (1607—1619) alatt indult meg az első szükségszerű helyreállítás, a nyitott hajók beboltozásával. Komolyabb restaurálásra, — részben újonnan való kiépítésre — került sor II. Draskovich György (1635—1650) püspök erélyes irányítása és Giovanni Battista Rana tervei szerint (1639—45). Ekkor nyerte a templom a középkori formák helyébe lépő korabarokk jellegét, a főhajó nyomottabb dongaboltozata (6. tábla), a pillérek körülfalazása, a gót ablakok legömbölyítése (12. tábla), a szentély elé illesztett homlokív, az árkádívek, az északi oldalon hozzáépített sekrestye, stb. által. A templom belső formáinak egy része és a homlokzati középtorony Széchenyi György (1658—1686) püspök áldozatkészségéről szól.

Zichy Ferenc püspök (1743—1783) a székesegyház legnagyobb mecenása alakította ki hosszú főpásztori működése alatt rokokó, majd, a mind jobban lehiggadó formák szerint, copf stílusban a templom felszerelésének és belsejének napjainkig fennmaradt gazdag változatú művészi képét. Ebből az időből valók a templom ma is fennálló oltárai. Élkészülésük sorrendjében a vérrel verejté-

kező Szűz Mária mozgalmas rajzú rokokó oltára az első (1767). A főoltár, melyet Hefele Menyhért cs. és kir. akadémiai építész tervezett és Gottschall kőfaragómester készített az 1772—85 közti években létesült. Szily János adományából épült a Szent István-, Lacza Jánosából a Szent Kereszt oltár. Művészi jelentőségben meghaladja ezeket a Schmith Gábor kanonok megrendelése nyomán készült két ólomöntésű ú. n. fekete oltár; a Szent István király — és Szent László király oltár, melyek a kiváló Donner-tanítvány, Mollinaroló (Müller) Jakab Gábor alkotásai. 1772-ben bízta meg Zichy püspök Hefelet a templom belsejének restaurálásával. A neves építész kitűnő mesterek gárdájával — köztük első helyen Maulbertsch Antal bécsi akadémiai festővel, aki a hajók menyezeteinek freskóit és a főoltár retablóképét festette — magas művészi színvonalon tett eleget megbízásának.

A XIX. század elején 1804—09 közt, erősítik és látják el új sisakkal a homlokzati tornyot (2. tábla) és csak kevéssel ezután 1823-ban építik fel a hatalmas homlokzati falat korának megfelelően, neoklasszikus formákkal (10—11. tábla).

1912—14 közt a székesegyház külsejét Csányi Károly irányítása szerint restaurálták. A stílustisztaság jegyében folyt munka eredménye a mai szentély kialakítása (4. tábla) és az addigi közös tető megosztása.

A bencés templom, mint az egykori jezsuita rendház Szent Ignác tiszteletére szentelt istenháza a XVII. század harmincas éveiben (1635—41) épült. Tervezője és építői ismeretlenek. Alaprajza (13. tábla) szabadabb formában követi az építő rend római főtemplomának, az Il Gesunak elrendezését, tömörségében és a főhajó fokozott egységesítésében azonban jelentős továbbfejlődést mutat. A templomtér egyetlen hatalmas díszteremmé alakul, melynek végigmenő kosárív dongáját nem bontja részekre, csak dekoratív módon tagozza a hevederré laposodott diadalív. Alapelrendezésének olasz igazodásával szemben a templom homlokzata (14. tábla) inkább német befolyást árul el, amennyiben elmaradtak róla az erősebb, árnyékvető tagozások, az építészeti elemek dinamikus halmozása és a vonalak hullámzó mozgalmassága. Lapos pillérek egyszerű szerény megosztásával egy síkban marad a homlokzat, az ablakok és szoborfülkék is nyugodt ritmus szerint sorakoznak, a kapu keretezése pedig csak igen kis kiülésű plasztikát mutat, s éppen csak a felszentelés emléktábláját szegélyezi (18. tábla). A tábla felirata D(omino) O(mnipotenti) M(ariae) B(eatae) M(atri) V(irgini) S(ancto) IGNATIO SOC(ietatis) JESV FUND(atori) 1641.

3. A Bencés templom látképe

A homlokzati fülkékben lent Nep. Szent János, János evangelista, Szent András és Borgia Szent Ferenc, a középen az emeleten Immaculata és felette az oromzatban Szent Ignác szobra áll. Mozgalmasabb vonalvezetést a homlokzat csak volutákkal szegélyezett oromzatában és 1727-ben felrakott erősen párnázott torony sisakjaiban mutat (14. tábla). Alaprajzában, felépítésében és tömegeiben a templom a barokk legkorábbi magyar emlékei közé tartozik. Kevéssel későbbről (1664—65) valók a kápolnák falfelületeinek gazdag

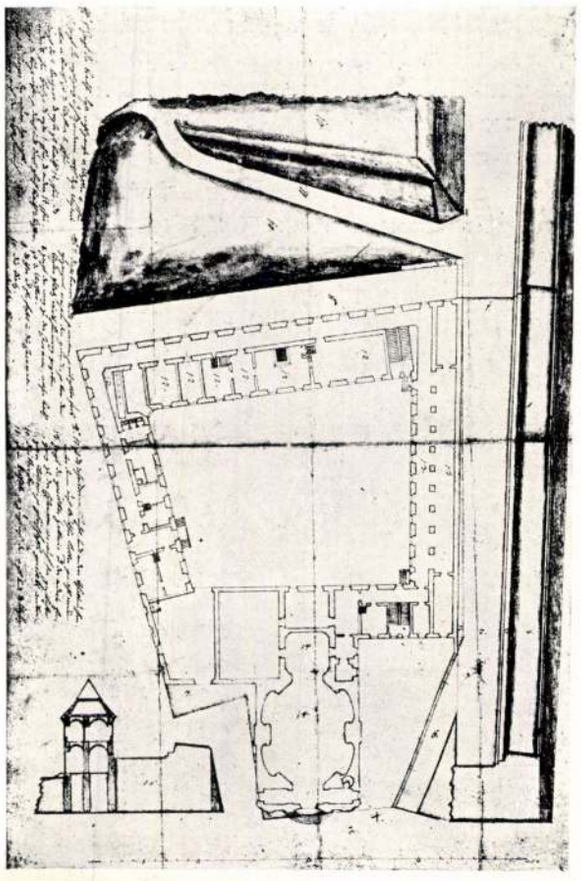

4. A Karmelita templom eredeti tervének alaprajza

stuccodíszei is (16. tábla). Berendezésének nagy része azonban a XVIII. század közepének (1743—47) formáit tükrözi. Belső kiképzése Acsády Ádám veszprémi püspök (a győri káptalan volt tagja) mecenási bőkezűségének, Troger Pál kiteljesedett freskóművészetének (főoltár címképe, a főhajó boltozatának menyezetképei) a főoltárt készítő Jäger Jakab és Rösler József kitűnő munkájának gyümölcse. Ebben az időben készültek a mesteri munkával faragott templompadok (17. tábla) is, melyek bár mértéktartóbbak a pápai templom hasonló darabjainál, gazdagon ívelődő vonalaik közé szőtt kagylós díszítményeikkel, stilizált virágaikkal és palmettáikkal legszebb ilynemű alkotásaink közé tartoznak.

A templom tömegeihez szervesen csatlakozik észak felől a Ferenc Józsefi-kor szellemében (Czigler Győző tervei szerint) épült gimnázium és dél felől, U alakú alaprajzzal, a rendház épülete. Műtörténelti szempontból csak utóbbi jelentős. 1651—67 közt épült részletekben. Rendeltetéséhez méltó puritán egyszerűségből csak főkapuja (18. tábla) emelkedik ki, melyet az építtető Széchenyi György püspök címere díszít és figyelemreméltók a refektorium menyezetének (20. tábla), valamint a lépcsőháznak egyéni mintázatú stuccodíszei.

A Karmelita templom Győr legegyénibb jellegű, mozgalmas körvonalú és mai állapotában építési korát leghívebben visszatükröző alkotása. A rendház építése után 1721—25 közt készült Athanáz testvér (polgári nevén Witwer Márton) tervei szerint a karmeliták római széktemplomának befolyása alatt. Ives záródású, fülkékkel bővülő, ovális alaprajzú középtere hatásosan érvényesül a templom külső tömegének képében is, noha kupolaszerű átboltozása a kétoldalt lekontyolt, szinte sátorszerűen alakított nyeregtető alá rejtőzik. Ez a tető a zárdában őrzött eredeti tervek szerint felületében még mozgalmasabb — szamárhátív alakú — lett volna. Egyébként a tervező elgondolása csaknem változatlanul került kivitelre. Athanáz tervezői érdeme tehát

5. A Karmelita templom.

az a kitűnő összhang és bájos formaváltozatosság, mely a síkban kialakított főhomlokzatot, a minden részletében ívelődő templomtest nemes arányú formáit és a magasba törő torony kecses vonalvezetését egységbe foglalja.

Talán leginkább a homlokzat kialakítása illeszkedik bele a barokk szokásos megoldásainak sorába azzal, hogy a felületét pilaszterekkel három tengelyre osztva a középső részt kiemeli és az alacsonyabban maradó szélső részek fölé a jólismert volutás átmenetet iktatja. Athanáz testvér tervezői készsége előkelő mérséklettel ennek a résznek is sajátos művészi ízt tudott adni (21. tábla). A két alsó, lapos tagozatokkal keretezett fülkében Szent Teréz és Keresztelő Szent János, az oromfal nagyobb fülkéjében pedig a Mária bájos szobra látható.

Az Apátúrház még mai, portálokkal elcsúfított állapotában (6. kép) is a Széchenyi-tér legszebb épülete. Országos viszonylatban művészi becsű lakóházaink első sorában foglal helyet. Építéséhez változatos mult kapcsolódik. Főtömege és szabály-

6. Az Apátúrház látképe.

7. A régi városház homlokzata.

talan alaprajzi körvonalai (29—30. tábla) a XVII. század első évtizedeibe vezethetők vissza, abba az időbe, amikor a ház tulajdonosa Beccaria Virgil kereskedő volt. Tőle vette meg a bencés rend számára Himmelreich György pannonhalmi apát 1638-ban. Ez évszám az északi oldal erkélyén is olvasható és bizonyára a régebbi rész átépítésének időpontját örökíti meg. Valószínűleg ebből az időből való az udvar egykor loggiás déli szárnya. Az északi szárny és a homlokzatok rokokó formákat mutatnak és igazolják, hogy a bencések a XVIII. század közepe táján is építkeztek (31. tábla). E kor legdíszesebb alkotása a főhomlokzat zárt középerkélye (32. tábla), a mellette fülkékben elhelyezett Szent István és Szent Benedek szobrokkal. Valószínűleg ugyanekkor készültek az ablakok fínom rajzú részletei, — az Apátúr-utcai homlokzaton 6, a Szent László közi homlokzaton pedig 9 kiülő kosaras formában alakított rács — az emeletre vezető lépcső díszes korlátjával és az udvar néhány részlete is.

1786-ban, a rend felosztásakor emlékünk az állam, majd 1814-ben a káptalan tulajdonába ment át. A kis szemináriumként használt épületben az egykori ebédlőt, melynek stuccó keretezései a XVII. század, freskói a XVIII. századból valók, kápolnává alakították át.

A régi városház épülete (Rákóczi Ferenc-utca 1. sz.) enyhe törésű manzard tetőzetével, erkélyes kaputengelyével, kecses ablakkeretezéseivel (33—34. tábla) versenyre kel szomszédjával az Apátúr házzal. 1750-ben épült

8. A Rozália-ház homlokzata.

fel a ház emelete, egy régebben ott állott földszintes épületre. Homlokzata is ennek a kornak formáit viseli magán. Különösen az emeleti ablakok finom vonalú feltétei, a középrizalit négy jón fejezete, a gazdag erkélyrács, s a kosárgörbe szerint ívelő kapu mértéktartásában is előkelő alakítása; belül a lépcső finomművű áttört korlátja figyelemre méltó. A sok resturálás, utólagos vastag átfestés és fröcskölés a részletek eredeti rajzának tisztaságát helyenként elmosta, a legömbölyített sarok, kettős földszinti ablakainak ívelt szemöldökdísze pedig az utolsó "javításnak" esett áldozatul.

Az épület, — melyhez Jókai "Lőcsei fehérasszony" című regényének kivégzési jelenete fűződik — 1750 óta a város tulajdonában van. Városházi jellegét az oromzatában elhelyezett faragottkő városi címer juttatja kifejezésre. Ma a rendőrség céljait szolgálja.

A Zittrich ház (Széchenyi-tér 4. sz.) keskeny homlokzatával, erősen kiugró köralaprajzú két emeletes sarokerkélyével, alárendelt második emeletével és élesen megtört manzard tetejével (35. tábla), a tér nyugati homlokfalának különös hangsúlyú részlete. Síma falfelületein (melyeken ma ormótlan cégtáblák éktelenkednek) csak az erkélytartó gyámok képviselik a díszítő részletet. A házat 1697-ben Gindi Orbán építtette és 1850 táján került sarkára a vastuskó.

A Rozália-ház (Kazinczy-u. 21. sz.) a polgári építészetben juttatta kifejezésre a palermói szent hercegnő iránti azt a hódolatot, mely Olaszországból Dalmácián és Horvátországon át, az onnan származó mesteremberek és kereskedők révén honosodott meg a XVII. században Győrött. A székesegyház Rozália kápolnája, a Szent Ignác templom Rozália oltára, a Széchenyi-téri Mária szobor egyik domborműve és ennek mása a ház zárt erkélyének mellvédjén, mindmegannyi tanujele a barlangban élt szent nagy kedveltségének. Az újabban stílszerűen restaurált ház (36. tábla) egyébként meghitt bájjal képviseli XVIII. századi, helyenként kissé provinciális zamatú formákat (37. tábla), melyek közül különösen a tetőből is kiemelkedő (fiait vérrel tápláló pelikánban végződő) zárt erkély tűnik fel. A házat Gindi Balázs építtette 1703-ban.

Az Erzsébet-tér 13. sz. háza a nyugat felől érkező gépkocsiutas számára méltóképpen nyitja meg a város polgári építkezésének színes sorát. Kétemeletes elrendezésével, magas, tömör, szinte egy további emeletszámba menő attika felfalazásával jó térelzárást biztosít a Karmelita templom előtti területnek. Egyszersmind érdekes egyéni homlokzatalakítás is, amely megérdemelné, hogy az oda nem illő üzletportáloktól megszabaduljon. Legfőbb dísze a középtengelyben kosárívszerűen mélyített, szeszélyes kagylóalakítás-

sal lezárt, lapos fülkéje és a földszinten az előugró bájos erkélye. Utóbbi, kissé még rokokó mozgalmasságú copfstílű kitűnő munkájú vasrácsával, elegáns füzéres oszlopaival és vázáival különös figyelmet érdemel. (38. tábla.)

Dr. Rados Jenő.
építész, tanár.

Az a hagyományossá vált kultúrmunka, melyet intézetünkben "Szünidei felvételek" elnevezéssel néhai **Foerk Ernő** indított útnak, ez évben tizenegyedik füzetével lép a nyilvánosság elé. A soproni műemlékek folytatásaként most **Győr** legszebb épületei sorakoznak e lapokban korszerű, szabatos feldolgozásban egymásmellé. Noha a háború feszült légköre kevésbé alkalmas e csendes elmélyedést igénylő munkára, mégis megállapítható, hogy a füzet az emlékek feldolgozása és a részletek szigorú, vonalas jellegű, műszaki rajzokban való előadása tekintetében az előzőkhöz képest lényeges fejlődést jelent. Tanulóink Dr. Rados Jenő vezetésével e felvételekben nemcsak komoly felkészültségüknek adták tanujelét, hanem értékes szolgálatot is tettek a magyar kultúra egyik legfontosabb ágának, a műemlékek ügyének.

Tobiás László
építész,
a felsőépítő ipariskola
igazgatója.

IRODALOM

Bedy Vince: A győri székesegyház története. Győr. 1936.

Csányi Károly: Győr részletes kalauza. Budapest. 1933.

Éber László: Troger Pál magyarországi művei. ("Művészet") Budapest. 1913.

Fehér Ipoly: Győr megye és város egyetemes leírása. Budapest. 1874.

Frankl (Fraknoi) Vilmos: Pázmány Péter és kora. Budapest. 1869.

Győri metszetek: Szépműv. múzeum történelmi képcsarnok.

Győri történeti és régészeti füzetek.

Gyulai Rudolf: A győri templom. A Pannonhalmi Szt. Benedek-Rend története. Budapest. 1907.

Hajós Szaniszló: Művészet a magyarországi karmelitáknál. ("Egyházi műipar") Budapest. 1910.

Károlyi Lőrinc: Speculum Jauriensis 1747.

Mihályi Ernő: Egy barokk főpap a győri püspöki széken. Pannonhalma 1931.

Mohl Antal: Győr eleste és visszavétele. Győr. 1913.

P. Antal: A győri karmelita rendház 200 éves története. Győr. 1929.

Pasteiner Gyula: Építészeti emlékek a Dunántúl. "Az Osztrák-Magyar Monarchia írásban és képben IV. köt. Budapest. 1896.

Pigler Andor: A győri Szent Ignác-templom és menyezetképei. Budapest, 1923.

Rados Jenő: Magyar oltárok. Budapest. 1938.

Ráth Károly: Győr város története. Győri közl. 1864.

Récsey Viktor: Győr és Pannonhalma nevezetességei. Budapest. 1897.

Stengl Marianne: Győr műemlékei. Győr. 1932.

Szávay Gyula: Győr. Monografia a város jelenkoráról, a történelmi idők érintésével Győr. 1896.

Valló István: Győr ismertetése és tájékoztatója. Győr. 1936.

Vélics László: Vázlatok a magyar jezsuiták multjából. Budapest. 1912—13.

Villányi Szaniszló: Győr megye és város anyagi műveltség története. Győr. 1881.

Zoltán Vilmos: Győr. (Borovszky S. "Magyarország Vármegyéi és Városai). Budapest.

Zombory Gusztáv: Győr város szebb részei. (Vasárnapi Ujs. 1858.)

A GYŐRI MŰEMLÉKEKET ÁBRÁZOLÓ FELVÉTELI LAPOK JEGYZÉKE

1. Székesegyház. Alaprajz.
2. „ Főhomlokzat.
3. „ Déli homlokzat.
4. „ Keleti homlokzat.
5. „ Északi homlokzat.
6. „ Metszetek, részletek.
7. „ Héderváry kápolna, alaprajzok és részletek.
8. „ Héderváry kápolna, metszetek.
9. „ „ „ homlokzat.
10. „ Kapukiképzések.
11. „ Neoklasszikus részletek.
12. „ Nyíláskiképzések.
13. Bencés templom és rendház. Alaprajz.
14. „ „ Homlokzat.
15. „ „ Hosszmetszet.
16. „ „ Stuccorészletek.
17. „ „ Faragott padok.
18. „ „ és rendház. Kapuk.
19. „ rendház. Főhomlokzat.
20. „ „ Stuccomennyezet.
21. Karmelita templom. Főhomlokzat.
22. „ „ Déli homlokzat.
23. „ „ Homlokzati részletek.
24. „ „ Hosszmetszet.
25. Magyar Ispita. Főhomlokzat.
26. „ „ Oldal és hátsó homlokzat.
27. „ „ Templomhomlokzat.
28. „ „ Homlokzati részletek.
29. Apátúr ház. Földszinti alaprajz.
30. „ „ Emeleti alaprajz.
31. „ „ Főhomlokzat.
32. „ „ Főkapu és erkélyrész.
33. Régi városháza. Főhomlokzat.
34. „ „ Homlokzati részletek.
35. Zittrich ház. Homlokzat.
36. Rozália ház. Homlokzat.
37. „ „ Homlokzati részletek.
38. Erzsébet-tér 13. sz. ház. Homlokzat és részletek.
39. Kazinczy-utca 4. sz. ház. Homlokzat és részletek.
40. Teleki-utca 10. sz. ház. Főhomlokzat.

Az egyes emlékek felvételezési és megrajzolási munkálatai
Dr. Rados Jenő építész-tanár vezetésével készültek.

osztani. Egy félórát angol szövegolvasásra fordítottak, hogy a kislány szókincse bővüljön, a másik félóra társalgással telt el. Igaz, hogy elég vontatott társalgással. A kislány már kezdett kotyogni angolul, de azért minduntalan mondott valamit, amiért meg kellett állítani és ki kellett javítani.

Mikor aztán az angol leckét befejezték, sor került az ellenórára. Pali ilyenkor el szokott menni, rábízván Katóra a kijelölt foldozási feladatokat. De most nem ment. Ma délután csak négykor kezdődött az első házonkívüli óra: Babicséknál tanította a két kis ikerfiút, akik az idén kerültek az első gimnáziumba. Mikor tehát Kató az angol lecke végeztével elévette a zöld ládát, amelyben temérdek szövetdarab. cérnagomb, pamutmaradék, csat, kapocs és egyéb holmi között varró-holmiját tartogatta, s amely nem is fent állott a saját lakásán, hanem idelent, — Pali gondolt egyet és végighevert a diványon.

— Itthon maradok, fogok veled beszélni. Babicsékhez csak négyre megyek. Te csak dolgozz, közben lehet diskurálni. De figyelmeztetlek, hogy ne röhögj minden szónál, mert akkor itt hagylak.

— Ugyan ne légy ilyen igazságtalan, hát nem ment elég rendesen az angolóra? Komoly dolgokban én nem szokok röhögni.

— Szoktam.

— Hát szoktam, jól van. Mondd, milyen az a „professional library-work", amiről a regény beszél? Van olyan mesterség, hogy könyvtárnokászat?

— Micsoda? „Könyvtárnokászat?" Csak egy nő lehet ilyen buta, hogy efféle szavakat talál ki.

— Ne piszkálj folyton, amiért nő vagyok, már ezerszer mondtam. Tehetek én arról, hogy nő vagyok? Elég baj az nekem. Mit gúnyolsz még te is? Magyarázd el nekem ezt a könyvtár-izét, mert ez érdekel. Van ilyen női pálya?

— Nem éppen női pálya. Pálya. Nagy könyvtárakban vannak alkalmazottak, akik természetesen nagyon érti a könyvtárnok . . . könyvtárnokságot.

— Hohohó . . . „könyvtárnokságot!" Az talán olyan gyönyörű szó?

Kató kuncogva nevetett. Varrása felől ingerkedő, kamaszos csúfolódással nézett vissza a fiúra. De az bölcs maradt és nem vette tudomásul a csúfolódást. Magyarázott tovább.

— A regényből az látszik, hogy Csikágóban külön iskola van, ahol ezt tanulják. Nálunk nem hiszem hogy volna ilyen. Miért kérdezed? Kedved volna ilyesmihez?

— Tudom is én, mihez volna kedvem. Tanulni kellene valamit, azt tudom. De mit tanuljak itt Dombújváron? A felső leányiskolából már kimaradtam, mert iskolára nincs pénzünk. Ha iskolába járok, akkor cselédet is kell tartani, arra pedig nem telik. Igazán bajban vagyok, ha arra gondolok, hogy mi lesz velem. Eh, különben bánom is én, majd csak lesz valahogy. Egyet tudok: férjhez menni nem fogok.

— Nagyon helyes.

— Tudod, a házasság, — fejtegette a tizenötéves Kató, — meg a szerelem, meg ezek a hogyhívjákok, ezek szerintem nem komoly embernek való dolgok... Mondd, te idefigyelsz?

Pali összerezzenve zökkent vissza ábrándjai közül a társalgásba. Kissé elkalandozott.

— Tessék? Kérdeztél valamit?

— Látod, milyen neveletlen vagy egy hölggyel. Nekem csak jár a szám, és te ide se figyelsz. Miről gondolkoztál?

— Egy találmány jutott eszembe. Azon gondolkoztam, hogy a könyvtárakban lehetne egy könyvlapozógépet alkalmazni. Tudom is, hogy hogyan kellene. Ha műegyetemre megyek, rengeteg ilyen találmányt fogok részletesen kidolgozni. Itthon nem lehet, mert nincs műhely és nincs kísérleti laboratórium.

— Hát az ott? — kérdezte Kató a szoba egyik sarka felé intve, ahol Pali lombfűrészét, technikai könyveit, rádió-holmiját, és mindenféle szegekkel drótokkal, lemezekkel telt különféle dobozait tartotta.

— Az semmi. A kísérletekhez sok pénz kell. Én most csak feljegyzem az ötleteimet és vázlatosan felrajzolom a megoldást, ahogy képzelem. Kivitelezni majd megpróbálom a műegyetemen. Sajnos, mindenhez pénz kell a világon. Ehhez is az kellene.

— Hát ha csoda történik és megkapjátok az örökséget?

— Csodák nem történnek, — legyintett a diványon heverő tizennyolc éves feltaláló, — csodákban csak a gyerekek hisznek. Már apa se nagyon beszél róla. Azt hiszem, hogy tulajdonképpen levegő az egész. Ez a Jakobovics szeretne egy pert, amin sokat kereshetne, onnan van az egész. De nekünk nincs pénzünk pereskedni.

Kató hirtelen felkiáltott:

— Jaj de furcsa! Hát ne legyen az ember babonás? Ebben a pillanatban ment el az ablak alatt.

— Kicsoda?

— Jakobovics. Bizonyisten. Nem ide jön?

Pali éppen legyinteni akart a valószínűtlen feltevésre, mikor kopogtattak az ajtón. És már be is lépett a szóbanforgó Jakobovics, különös kis púpos ember, akinek rendkívül metsző csengésű, éles hangja már bele is hasított a szoba csendjébe:

— Jó napot kívánok, az őrnagy urat keresem. Itthon van az őrnagy úr?

Folytatjuk

Ablakánál

Még rámkacag a piros ablakpárna:
mintha várna...

És meglibben a csipkefüggöny széle:
mintha nézne...

Az ablak is egy parányit kinyilt ma:
mintha hívna...

Valami csókos, lágy melegség száll rám:
mintha látnám...

S a szél... a szél a szél is a hajamhoz ér még:
mintha élnék...

HORVÁTH IMRE

Amit mindenkinek tudnia kell

Győrről

Irta: **Nyilas Jenő**

Minden város: egyéniség. Önálló, teljes, határozott, csak rá kell jönnünk a titkára. Győrről lévén szó, mindjárt előljáróban kimondhatjuk, hogy míg legtöbbször elég nehéz kihámozni a város kövekben, hangulatban, életformában lappangó arculatát, egyéniségét, addig Győr egyszerre kettős képet is tár a fogékony szemlélő elé.

Janus-arcú város ez az 50.000 lakosú hely, a Duna, Rába és Rábca összefolyásánál, melyet a legtöbb ember csak a pályaudvar forgatagából ismer. Mert, ha úgy Pest és Bécs közt robogva szerzünk benyomást róla, a sok gyárkémény és minden, ami hozzátartozik, egy szürke gyáripari gócpont körvonalait rögzíti belénk. Szorgos és dísztelen itt minden, mint egy tiszteletreméltó, de persze a szemnek mitsem nyujtó műhelyben. De mennyire más kép vár ránk a város szívében! Hétpróbás történelmi talajon járunk itt, elsőrangú műemlékek között... A Püspökvár, a Székesegyház, a maga nemében páratlan Frigyládaszobor, a 17. és 18. század remek lakóházai, a finom barokk templomok és berendezések művészettörténeti látványossággá avatják ezt a várost, melyből a köztudat csak a gabonakereskedelmet, a textilgyárakat és Mercur isten egyéb, nemzetgazdaságilag oly fontos hajlékait tartja számon.

Éppen ez a kettősség: *a modern élet erőteljes érverése és a történelmi mult lerakódása előkelő emlékekben* teszi majdnem egyedülvalóvá Győr egyéniségét. Ami pedig még fokozza szuggesztív erejét, az az, hogy a két elem nincs elkülönülve egymástól, hanem áthatja egymást. A legtöbb városban másutt álmodozik a muzeális mult és másutt zajong a mai élet, sőt az előbbi talán épp ennek a ténynek köszönheti fennmaradását. Buda a történelem — Pest a forgalom; Győrött azonban a legüzletesebb utcákban is találkozunk kultúrtörténeti szempontból értékes épületekkel, sőt a jezsuiták hajdani temploma, a mai Bencéstemplom, a győri barokk alapforrása, egyenesen kereskedések közé van beékelve. Ezáltal sajátos egység alakul ki multból és jelenből, ünnepből és hétköznapból, művészetből és napi munkából, és ez az egység adja meg Győr alaphangulatának egyéni zamatát.

Győr érdekességei.
A Karmelita-templom, amely 1722-ben épült

Hogyan alakult ki ez a város? Hogyan lett a kelta-római Arrabonából, az avarok „gyűrű"-várából, a középkori Geur-ön, Jaurinumon és a török Janik-on (ami égett-et jelent) keresztül a mai Győrré? Nagyjában úgy, mint a magyar városok javarésze. Ami az ember életében a gyermekbetegség, az ifjúkori élmény, az volt városaink gyermekkorában a tatárdúlás, serdülőkorában pedig a török impérium. Hogy hogyan úsztak meg ezeket, attól függött későbbi sorsuk, annak nyomait viselik még mai jellemükben is. Nos hát, ezekből éppúgy, mint a magyar történelem minden egyéb viharos mozzanatából, Győr majdnem bővebben kivette részét, mint legtöbb társa. Feltűnően exponált földrajzi helyzetével, a Duna és Rába kitűnően védett könyökében, az Isten is védővárnak teremtette. Akárhogy is fordult a politika sora, a római légiók idejétől kezdve egészen a Napoleon elleni nemesi felkelésig, Győr mindig a nagy tét volt, a fontos kulcs, remények és aspirációk tárgya.

Ennek a helyzetének köszönhette hírnevét. A török-korban valóságos világnevezetességgé lett. Nem túlzás, hogy elestét 1594-ben az egész keresztény világ megsiratta, — mikor pedig Pálffy és Schwarzenberg négy évvel rá oly bravúrosan visszafoglalta, a lelkesedés hulláma csapott át Európán. Egyik „Wahrhafftige Zeyttung"-nak nevezett „hiteles" tudósítás a másik után jelent meg róla, Augsburgban, Nürnbergben dicsőítő ódákat adtak ki, az ausztriai országutak mentén pedig örök emlékezetül Raaberkreuz-eket állítottak fel, melyek közül néhány még ma is megvan. És látható még a győri múzeumban a legendás rézkakas is, mely a Dunakapu tornyán forgott és melyről az elbizakodott törökök azt tartották, hogy akkor lesz a vár megint a magyaroké, ha ez a kakas megszólal. Meg is szólalt, mert mint az egykorú krónikák írják, az ostrom kezdetét jelentő petárdarobbanástól csikorogni kezdett.

Azt persze felesleges hangsúlyozni, hogy e permanens híresség nek, mint mindenütt, itt is a törzsökös polgárság fizette meg az árát: évszázadokon keresztül nem tudott nyugalomhoz jutni. Hát még közjogi tekintetben! Ma már el sem tudjuk képzelni, milyen küzdelembe került hajdan egy-egy városnak a polgári önállóság fokáig eljutni. Győr pályafutása különösen viszontagságos volt. Míg például a szomszéd Sopron 1277 óta a mai napig háborítatlanul élvezhette szabad királyi városi jogait, addig Győr, árpádkori kiváltságlevele ellenére még csak Mária Terézia alatt lett valóban szabad várossá. Addig hol a püspök, a székeskáptalan, hol pedig a császári kapitányok fennhatósága alá tartozik. Utóbbiak közt még véletlenül sem találunk magyart; néha a török-

Győr érdekességei. A Frigyládaszobor, III. Károly emeltette 1729-ben

eszménye a mértani alak volt, sakktáblává szabályozták, északnyugati szegletében a Duna és Rába hajlására kikönyökölő pompás új várral.

Ha az idők folyamán sokat is változott a város képe és egész új városrészek is kerültek hozzá, a történelmi Győr egészen napjainkig ebben az alakjában maradt fenn. Még csak egyszer került ezután a vár fontos események középpontjába, Napoleon magyarországi hadjárata alkalmával, amikor is a szomorú kimenetelű győri csata után a nagy császár egész táborkarával az elfoglalt városban időzött. A francia ágyúgolyók szörnyű rombolást végeztek az akkor már elavult falakban, annyira, hogy békésebb idők bekövetkeztével, 1820 körül elhatározták az egész erődítés lebontását. A szabadságharc alatt már védtelen város volt, így szállta meg Windischgrätz és Haynau, aki itt sem tagadva meg magát, bevonulása másnapján két halálos ítéletet hajtatott végre. Ma már csak néhány bástya tükröződik, dús lombok közepette, a lassúvízű folyó tükrében. Annál több emléke él szerte a városban annak a 17. és 18. századnak, mely Győr polgári fejlődésének alapját rakta le.

Bár a Püspökvár földalatti rejtekei, a Dóczy-kápolna, a Székesegyház románkori és gótikus részletei kitünő emlékei a középkor művészetének, Győrött a barokk dominál, és annak is különösen a Mária Terézia és II. József korában virágzott stílusa. A pazar belsejű Bencéstemplom Troger falfestményeivel, az Altomonte által díszített Karmelita-templom, a már említett Frigyládaszobor, a Máriaoszlop, melyet Kollonich püspök emeltetett Budavára visszavételének örömére, a pannonhalmi apát urak kis palotája, a nagyszerű nemesi és polgári lakóházak: a szobordíszes Józsa-kúria, ahol Deák Ferenc lakott, a vastuskós Zittritsch-ház, az Ott-féle házak, a régi városháza, melyről Jókai ír a Lőcsei fehérasszonyban, a megyeház, Gindy Balázs háza, a rózsák közt szendergő Szent Rozália domborműves képével, a loggiás Magyar Ispita, — mind fényes bizonyítéka Győr kivételesen fejlett városi kultúrájának.

Van Győr építészetének egy különös vonása, mely rendkívül bájossá teszi házait. *Győr a zárt-erkélyes és különösen a sarokerkélyes házak városa.* Lehet, hogy a mértani szigorúságú utcavonalak, egyhangú sarokképződések enyhítésére hozták divatba ezt az építészeti formát, — tény az, hogy sehol annyi finom kivitelű zárt erkélykiképzést nem látni, mint Győrött. Van köztük kerek és szegletes, egyablakos, kétablakos, simazáródású és oromzatos, egyszerű faragású és bőkezű stukkódíszes. Abban azonban egyformák, hogy ötletes támasztókövek, gyümölcsöt, arcot, torz fintort, állatfejet ábrázoló konzolok tartják valamennyit. Néha egy-egy utcakereszteződésnél minden sarokról egy-egy meghitt kis erkély néz egymásra, elragadó sziluettet adva. Kell-e mondani, hogy ezt a városképet, melynek szépségeit, sajnos, csak kevesen ismerik az országban, csupán a jómód teremthette meg? Győr mindenekfelett a Dunának köszönhette gazdagságát, olyan méretű tranzitókereskedelmet fejlesztve ki, melyet ma elképzelni is nehéz. Régen az egész Dunapart végig csupa gabonaraktár volt, százával vesztegeltek a vontatóhajók a kikötőben. Mondják, hogy Győrött még nem is olyan régen minden tizedik ember a gabonakereskedelemből élt, mely a kereskedőkön kívül a hajósok, fuvarosok, zsákkészítők seregeinek adott kenyeret. Emellett ipara is mindenkor a legfejlettebbek közé tartozott. Az anyagi jóléttel persze karöltve haladt a szellemi műveltségnek az a foka, mely a dunántúli városoknál mindig magától értetődő volt.

Győr iskoláiban — melyek ma is híresek — Rájnis, Révai, Ráth Mátyás (az első magyar hírlap szerkesztője), Kis János, Czuczor Gergely, Römer Flóris tanított, a volt diákok közt Ányos Pál, Kisfaludy Károly, Vas Gereben, Batthyány Lajos, Deák Ferenc, Reguly Antal nevével találkozunk.

A zenei kultúra 400 esztendőre tekint vissza és Richter Jánost, a hírneves Wagner-karnagyot adta a világnak, a színházban Lendvay Márton és Prielle Kornélia játszott — ma nincs színház Győrött! — és ezt a felsorolást még sokáig folytathatnók. Tudott dolog, hogy a magyar műveltségnek kiapadhatatlan forrása volt mindig ez a józan, szolid polgárváros.

Ha ma végignézünk maradék városaink során, üdítő megállapítani, hogy Győr elevenen meg tudta őrizni azt a kettős jellegét, melyről előljáróban szóltunk. A régi kereskedelmet és ipart felváltotta a modern gyáripar, kifejlődött a Gyárváros, nagyszabású üzemekkel, munkásházakkal, sőt egy olyan modern katolikus templommal, melyhez hasonló csak a legutóbbi hónapokban épült a budai Városmajorban. Ez az egyik arc. A másik: a történelmi emlékek színes tárháza, melyet okosan és kegyeletesen őriztek meg, mint olyan értéket, amelyet ha rászabadítottak a csákányt, soha többé pótolni nem lehet. Azért beszélhetünk itt még ma is városépítészeti kultúráról, mert megható egységbe tömörül kicsi és nagy, jelentős és jelentéktelen, középület és magánház, egyházi és világi objektum. *Templomai is házak, — és régi házaiban is van valami a templom emelkedett választékosságából.* Ha világraszóló látványosságot nem is nyújthat az idegennek, pátoszmentességében szinte megtökéletesítése a magyar polgári városideálnak. És vajjon mondhatunk-e rá jellemzőbbet, mint azt, hogy nemcsak strandfürdőket tud létesíteni, hanem fenntart egy olyan folyóiratot is, (az egyetlen ilyenműt az országban!) — melynek tárgya, elejétől végig Győrváros története? Ma, az Urnak 1933. esztendejében...

Győr érdekességei. A Megyeház-utca és Teleki-utca sarka.
A házakon jellegzetes győri sarokerkélyek, amelyek sok 18. századbeli házon láthatók

nél is jobban megnyomorították a várost, mely ezidőben megtelik spanyol, vallon, német, olasz landsknechtekkel, pattantyúsokkal, sáncásókkal, kiknek lakóházai közül egynéhány még ma is látható. E kapitányok közt ott találjuk a bécsi főhaditanács legfényesebb alakjait: Salm grófot, kinek a török nagyvezér, Szigetvár elfoglalása után, „szíves hajlama jeléül", ide küldi Zrinyi Miklós levágott fejét, Schwarzenberget, Heistert és ama Montecuccolit, kinek nevéhez a sokat emlegetett „pénz, pénz és mégegyszer pénz" — jelszó fűződik.

Csak amikor ezek a véres-vasas idők elmultak, a 18. század közepetáján, kezd a polgárság a maga lábára állni. Hosszú perlekedés után egyezséget köt az egyházi földesúrral és 22.000 forint lefizetésével 1743-ban örökre kiváltja magát annak fennhatósága alól. Érdekes, hogy a káptalan kikötötte magának, hogy a polgárok nem építhetnek olyan házakat, melyek elveszik a kanonokok házainak kilátását. Ebből később nagy per támadt, egy Kajetán nevű nyakas polgár egészen II. Józsefig felinstanciázott. A kalapos király, akiben nem sok érzék volt hagyományokon alapuló előjogok iránt, csak annyit írt rá a fellebbezésre:

Der Bürger Kajetan kann bis zum Himmel baun
Und der Grossprobst soll ins Breviarium schaun.

Amivel a probléma elintézést nyert...

Hogy azonban Győrnek ezekből a megpróbáltatásokból előnyei is származtak, arra bizonyíték a Belváros alaprajza, ez a szabályos sakktábla.

Városalaprajzok rendszerint az élet követelményei szerint alakulnak ki. Az utcák, terek elrendeződését egy-egy fontos gócpont: templom, várkastély, vagy valamely földrajzi adottság, közlekedési főirány szabja meg. De ismerünk módszeresen megtervezett városokat is, melyek egy-egy önálló elhatározás, hatalmi szándék megnyilvánulásai. Ilyenek, hogy csak a legklasszikusabbakat említsük: Mannheim, Karlsruhe, Richelieu a Touraineben, Szentpétervár, — és ilyen kicsinyben Győr belvárosa is.

Ez a mértani megoldás, a győri utcakép egyik legegyénibb vonása, a török veszedelem hatása alatt keletkezett. A bécsi udvar a vár korszerű kiépítésére legmegbízhatóbb mérnökeit küldte ki. Az óriási költségeket adókból, adományokból, kölcsönökből fedezték, munkás kezeket pedig az egész Dunántúl szolgáltatott. Végül 1566-ban Ferrabosco, Suess és társai olaszmintájú büszke erődítéssé varázsolták a kezdetleges régi várat. És minthogy ugyanakkor megint egyszer leégett a város nagyrésze, felhasználták a jó alkalmat és kíméletlenül nagyszabású városrendezést hajtottak végre. Az utcák vonalát a falak és kapuk irányához mérték, vagy 100 rakoncátlan fekvésű házat leromboltak, és az egész akkori várost a röneszansz elméleteknek megfelelően, melyeknek

Győri műemlékek

Szépművészet

1943. 8. sz.

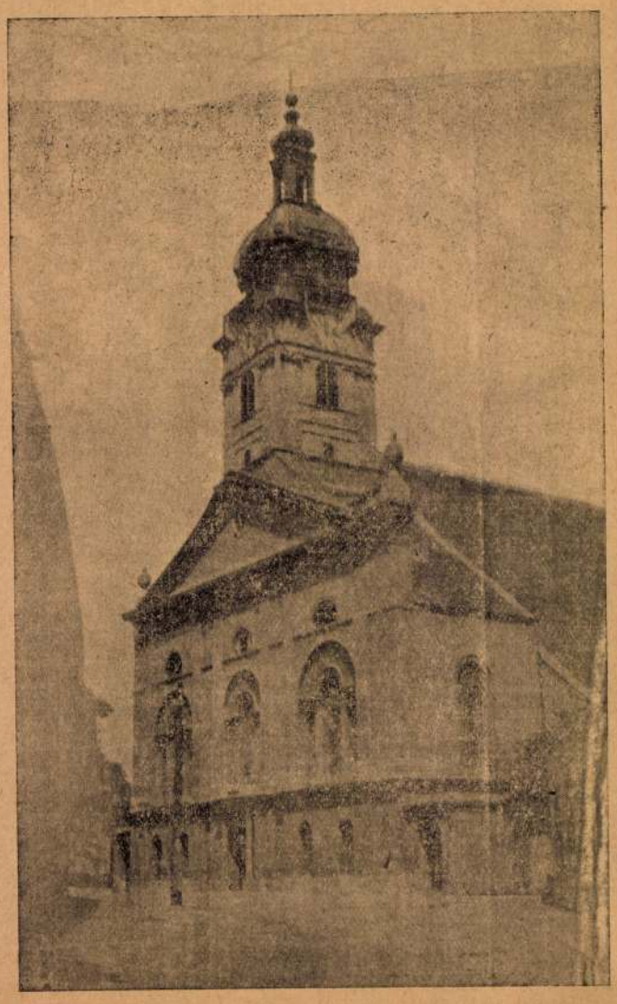

A GYŐRI SZÉKESEGYHÁZ HOMLOKZATA.
Fassade der Kathedrale in Győr. — Facciata del duomo di Győr.

A GYŐRI KARMELITA-TEMPLOM.
Karmeliter Kirche in Győr. — Chiesa dei carmelitani a Győr.

A GYŐRI KÓRHÁZ-KÁPOLNA.
Krankenhaus-Kapelle in Győr. — Capella dell'ospedale di Győr.

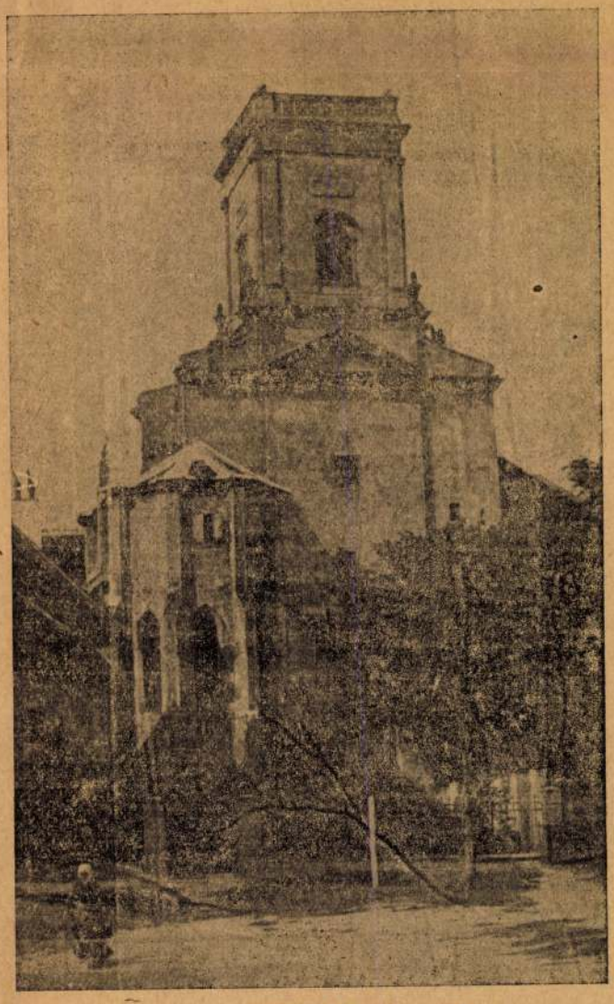

A DÓCZY-KÁPOLNA ÉS PÜSPÖKVÁR.
Dóczy-Kapelle und Bischofsburg. — La cappella Dóczy e il palazzo vescovile.

Győri vécheszgház

XIV

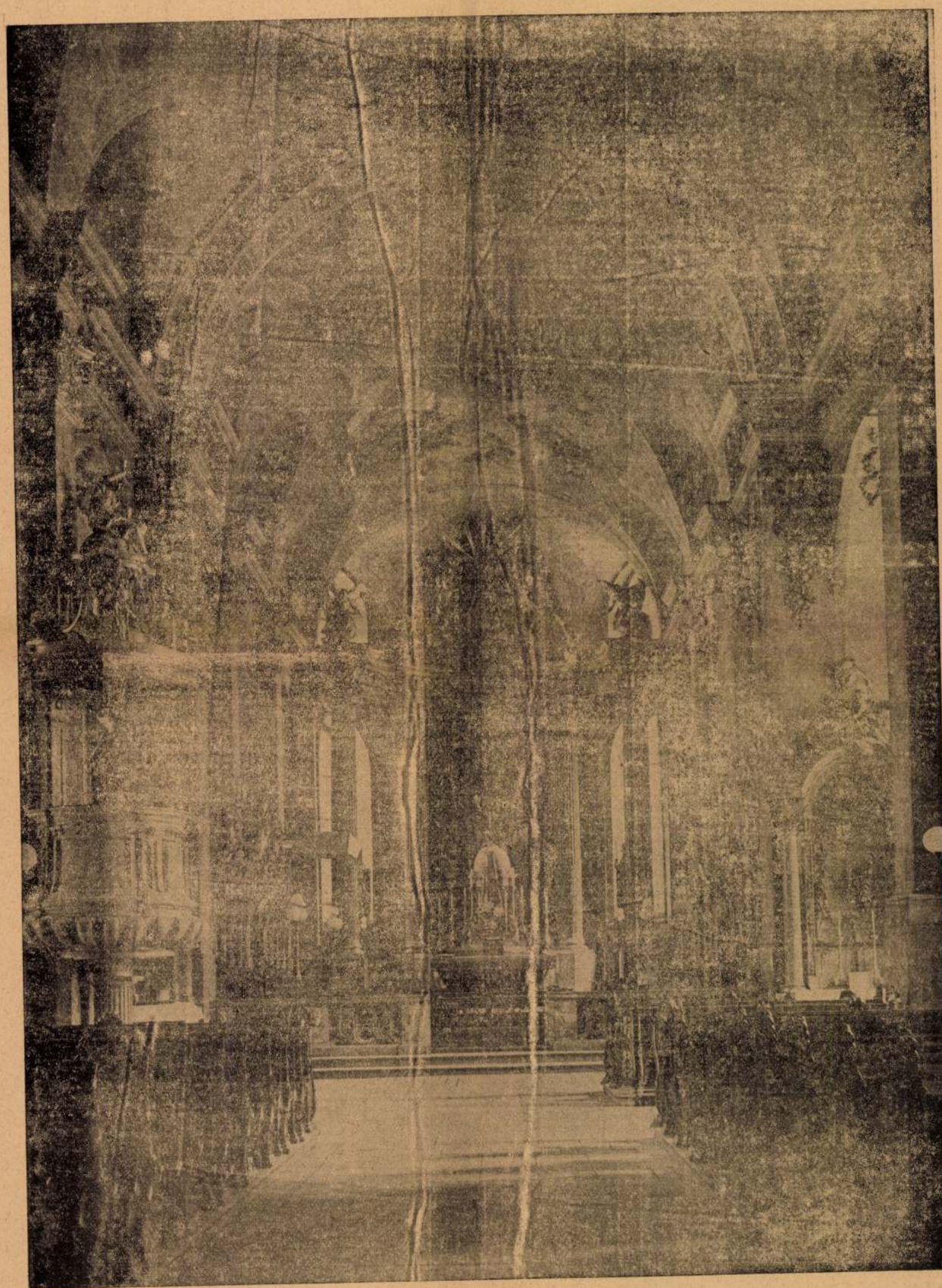

GYŐR. SZÉKESEGYHÁZ BELSEJE.
Das Innere der Kathedrale. — Győr. Interno della chiesa del benedittini.

Képművészet
~~1933~~ 1943. 8. 24.

Győri műemléki
jellegű lakóházak

XI

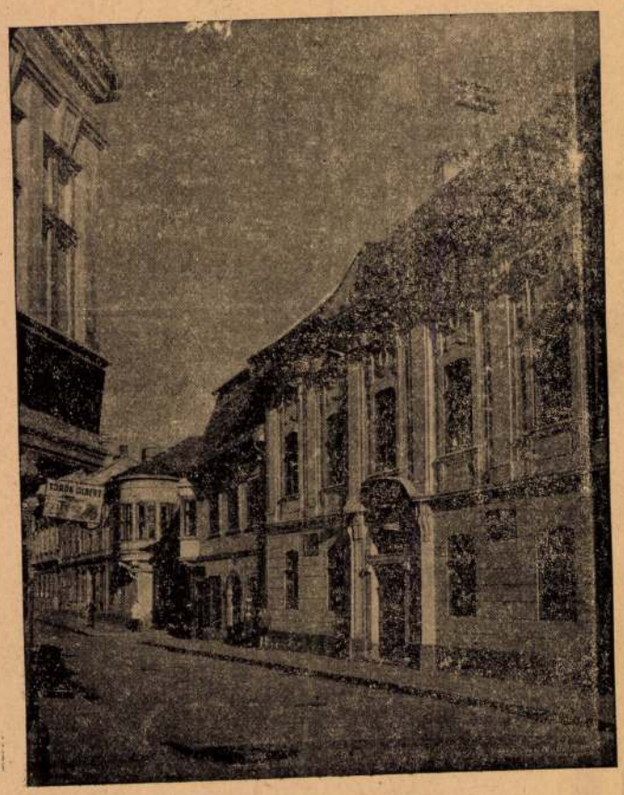

GYŐR. MEGYEHÁZ-UTCA 6. SZ. (ELEMI ISKOLA.)
Komitatshausstrasse No. 6. (Elementar-Schule) — Győr. Una casa inVia Megyeház.

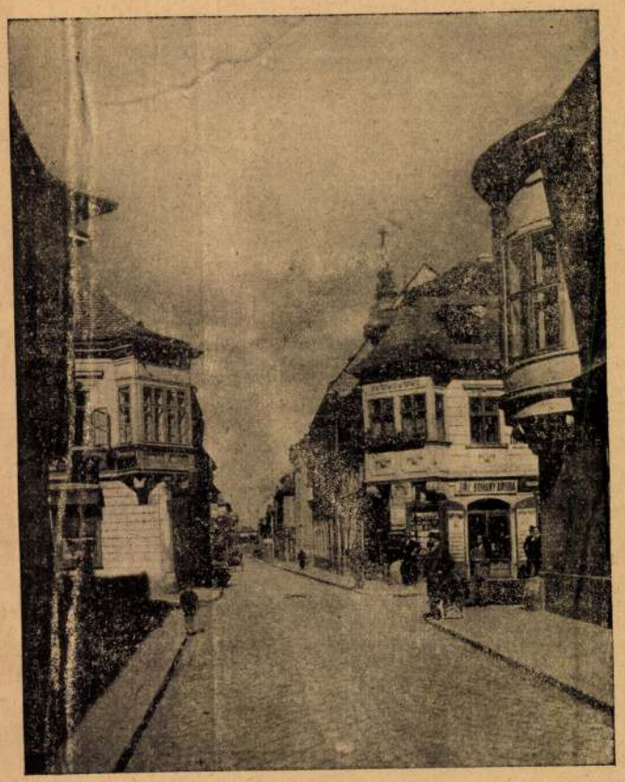

GYŐR. UTCARÉSZLET AZ OTT-HÁZZAL.
Strassenpartie mit dem Ott-Haus. — Győr. Particolare con la casa Ott.

GYŐR. RÉGI VÁROSHÁZA.
Altes Stadthaus. — Győr. L'antico Municipio.

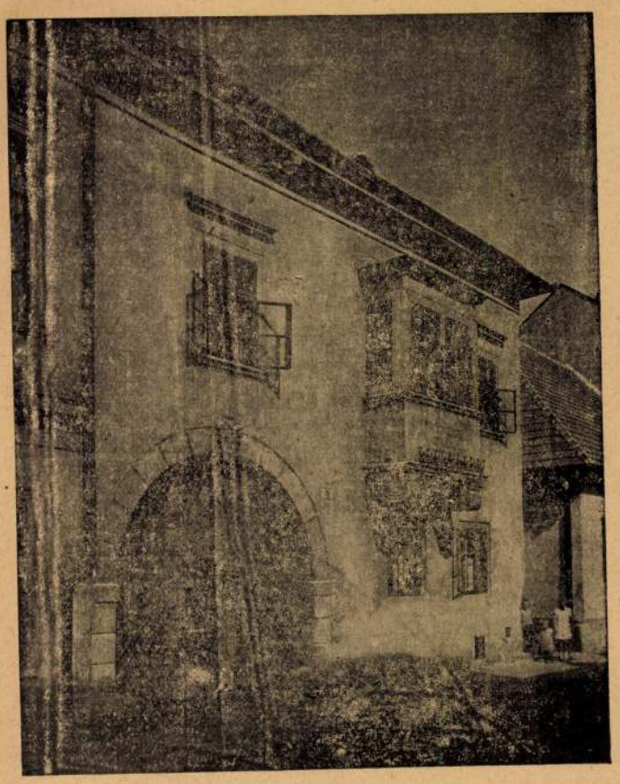

GYŐR. APÁCA-UTCA 9. SZ. HÁZ.
Nonnenstrasse No. 9. — Győr. La casa No. 9 della Via Apáca.

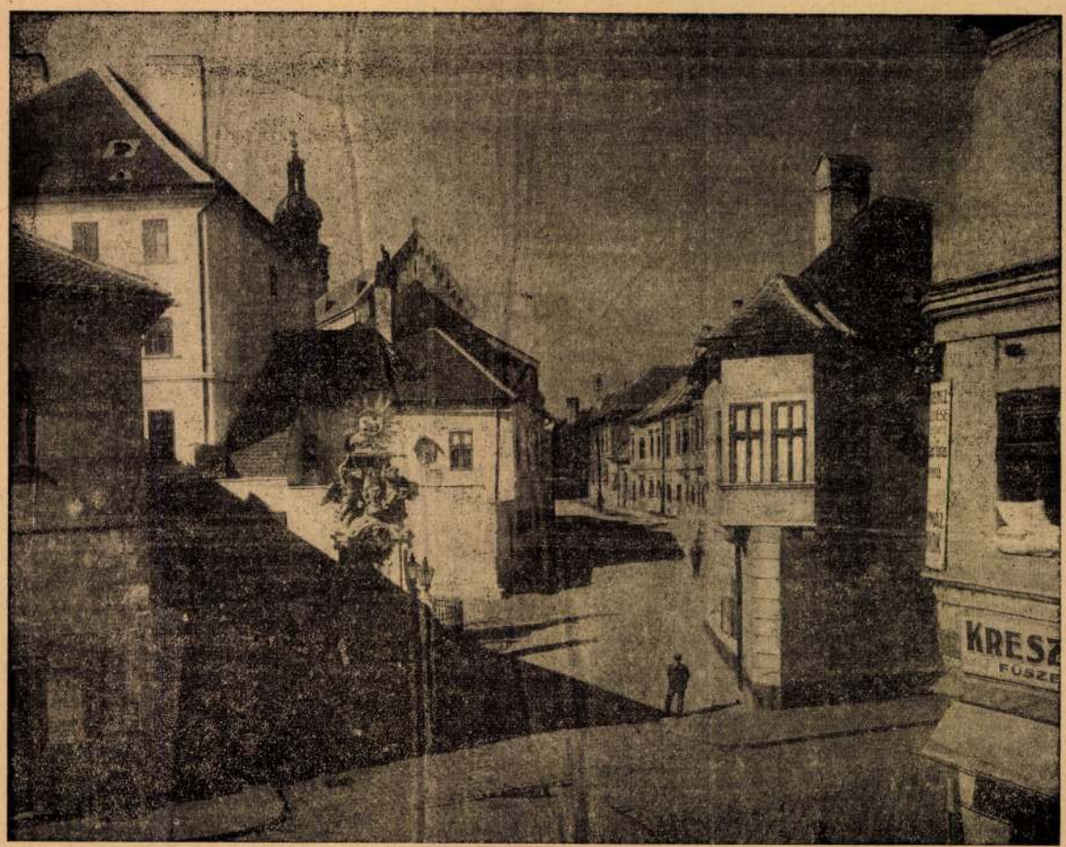

GYŐR. APÁCA-UTCA FELŐLI FELJÁRAT A KÁPTALAN-DOMBRA.
Aufgang zum Domkapitel-Hügel von der Nonnenstrasse aus. — Győr. Salita sulla collina Káptalan, per la Via Apáca.

SZÉCHENYI-TÉRI KIS-SZEMINÁRIUM ÉPÜLETE (APÁTURHÁZ).
Gebäude des kleinen Seminariums (Abtherrenhaus) am Széchenyi-Platz. — Győr. Palazzo del piccolo seminario in Piazza Széchenyi.

IX

GYŐR. ERZSÉBET-TÉR.
Gyzr. Elisabeth-Platz. — Győr. Piazza Erzsébet.

GYŐR. ERZSÉBET-TÉR 13. SZ. HÁZ.
Győr. Elisabeth-Platz No. 13. — Győr. Piazza Erzsébet, la casa No. 13.

Szépművészeti
1943. 8. 24.

Pest, junius 29-én 1856.

A „Vasárnapi Ujság“ hetenként egyszer egy nagy negyedrétü iven jelenik meg. — Előfizetési dij január—juniusig azaz: 6 hónapra Buda-Pesten házhoz küldve vagy postai uton a „Politikai ujdonságokkal“ együtt csupán csak 3 ft. pp. Az előfizetési dij a „Vasárnapi Ujság“ kiadó-hivatalához (egyetemutcza 4. sz.) bérmentve utasitandó.

Ballagi Móricz.

Ha azt kivánnátok tölem, hogy a magyar irodalom élö bajnokai között keressek olly példányt, melly porban és homályban született, Istenre és magára hagyottan fejlödött, a lemondás és küzdelmek iskolájában edzödve, magas pártfogás nélkül felemelkedett, egy és nagy czélért egy és ugyanazon irányban, öröm és bú között, künn és hon, mindig és mindenütt lelkesült, nem a kenyérgondtól mentes óczium számos, hanem terhes hivatalai által igénybe vett idejéből meggazdálkodott kevés óraiban, bámulatos munkásságot fejtett ki s ennek gyümölcseiként maradó becsü munkákat mutathat fel: azt mondanám, ide e képre nézzetek, Ballagi Móricz a ritka példány, mellyet kerestek. Élete-, fejlödése-, viszontagságai-, s irodalmi munkásságának fő vonalai, nyomról nyomra igazolják állitásunkat. Született 1816-ban Tarnokán Zemplén vármegyében, szegény szülöktől s 13 éves koráig a biblián kivül, mellyet könyv nélkül tudott, semmit sem tanult. Anyagi segedelem teljes hiányában, a gymnáziumi tanulmányokat, a görög, latin, német nyelveket, magán szorgalom által tette sajátává ugy annyira, hogy 18 éves korában Pápán megvizsgáltatván, a philosophiai tudományok osztályába felvétetni méltónak találtatott. Pápán a philosophiai tanulmányokat bevégezvén, Pesten egy évig az egyetemben mathematikai tanulmányokkal s privát leczkék adásával foglalkozott, mellyek segedelmével egy kis pénzre tevén szert, Párisba utazott, honnan egy évi távollét után haza térvén, 23 éves korában az ó szövetségből magyar nyelven hat kötetet adott ki, miket egy illetékes biráló (Lugossy József) *„a biblai irodalom legepochálisabb munkájának“* nevezett. 1842 elején ismét kiment külföldre, hol is a tubingai egyetemen egy évet a theologiai tudományok tanulásával töltvén, 1843-ban a szarvasi gymnasiumban tanárul választatván, itt Vajdánkkal testvéri összeköttetésben 5 évig szép sükerrel müködött. Innen 1850-ben Kecskemétre a theologia, tehát választott s legkegyeltebb tudománya tanitására hivatott meg, mint rendes tanár s megnyittatván 1855-ben Pesten a protest. theologiai intézet, hasonló minőségben ide költözött.

Ballagi Móricz.

Ha a tanár életrevalóságára következést szabad vonnunk azon szeretet és tiszteletből, mellyet iránta a tanitványok tanusítanak; ugy Ballagi mint tanár, igen szerencsés csillagzatban született.

Sokoldalu tudományossága, a fogalmakat hasogatni és kiengesztelni tudó éles esze, az eszméknek ugy mint a gyakorlatnak világában szerzett jártassága, a legelvontabb tárgyakat a szemlélet körébe levarázsló ügyessége, előadásának melegsége és elevensége, tapasztalatai tárházából merített példák által eszközlött érdekessége által hallgatóit teljesen hatalmába keríti s minthogy benne az alapos tudomány bizalmas, gyermekided kedélylyel párosul, tanítványai ragaszkodó szeretettel simulnak hozzá és örömmel csüggnek ajkain.

S mig ezen tanári, magában véve terhes és egész idejét s lelki tevékenységét igénylő mezön müködnék, a meggazdálkodott kevés órákat, mellyeket más pihenésre fordit, mindig ugy használta, hogy irodalmi életünkkel folytonos és munkás összeköttetésben állott, s azt maradó becsü müvekkel gazdagitá. A folyóiratokban elszórt számos értekezései és röpiratai tanuságot tesznek felöle, hogy alig merült fel e téren jelentékenyebb mozgalom, tünemény, irány, mellyet vagy nem üdvözölt, vagy jelentésében ki nem tüntetett, vagy fejlesztésének irányt nem adott, vagy tévedéseit kimutatni nem igyekezett volna, mindig tettleg szövetkezvén mindazokkal, kik irodalmunk dicsöségét hordák szivükön. Föbb müvei nagyobb részint nyelvünk grammatikai és szótári kifejtése és gazdagitása körébe vágnak s e részben mint közvetitő

áll a német és magyar philologia között s minthogy nem csak alaposan érti e két nyelvet, hanem az ó és ujabb, névszerint a keleti nyelvek egyszersmind a philologia mint tudomány belsejébe is beavatva van, kevesen lesznek hazánkban, kik e mezön több hivatottságot mutathatnának fel.

Nem említve fönebb idézett bibliai nagy müvét és számos kisebb folyóirati czikkeit és röpiratait, négy kiadásban megjelent magyar grammatikája és két kiadást ért Magyar-német zsebszótára (összesen 8000 példány) legujabban pedig „Uj teljes magyar-és német szótára“ azon müvek, mellyekkel nyelvünk gazdagitása és terjesztése körül, az ujabb korban tán senki, vagy igen kevesen futhatnak pályát vele. Épen ezen irányban emlitendök meg „Magyar példabeszédei“ (1850-ben) is, mellyekkel legelöször szakitá félbe a vihart követte hosszasb némaságot.

Még végül egy kivánni valónk van, t. i. az, vajha Ballagink befejezvén kimeritő szótárát, visszatérjen irodalmi munkássága kiinduló pontjához, fogja fel a magyar bibliai ügyet, s ha a szentirás befejezett forditását adhatja át nemzetének, — mihez Istennél áldásért, vagy onosbjainknál áldozatért esedezünk, elénekelheti: Exegi monumentum stb.

Nem csuda, ha a felöl, ki ennyit dolgozott s kitöl még ennyit várunk, azt is tudatjuk a tisztelt olvasókkal, hogy Ballaginak szinesebb képét birni lehetetlen, öt olajszinekkel vászonra festeni teljesen szükségtelen, mivel képéhez csak két szin választható, haja- és szakállához a fekete, arczához a fejér, azt a nyomdafesték ezt a fejér papiros tökéletesen kiállitják. Az olvasó ennek okát is könnyen eltalálja, t. i. az ő nyugalmat nem ismerő, munka szerető és virrasztó lelke, töredékeny testben lakozik. Isten erösitse e gyarló testet, hogy ezen termékeny lélek sokat világithasson benne irodalmunk javára!

s.

Komámasszony.

Hébehóbás látogató
Komasszony!
Jöjjön hozzám, velem időt
Fogyaszszon.

Szapuljunk szót, — mint tapadó
Legyeket:
Verjük el a sok unalmas
Perczeket.

Jöjjön — no! — hát *ura* hogy van,
Mit csinál:
Otthon a lóherésben, vagy
Kint kaszál?

— Hallotta-e mi hir van a
Faluban:
Füles ördögöt fogtak a
Templomban.

És ez a vén füles ördög
Nem volt más:
Az ott rablani akaró
Vén kondás.

Kezében a rablott szentség
Vérré vált:
S amint csorog, mindenik csepp
Rá-kiállt.

Folyó tűzzé vált mi arany,
Mi ezüst:
S úgy csengett, hogy: a gazembert
Égesd, üsd.

— S a nagy harangról tudja-e
Mi a hir?
Éjfélkor emberi módra
Jajgat, sir.

A meghalt jó öreg papot
Siratja:
E harangot a falunak
Ő adta.

S hü hálaul, imádsággal,
Immár rég:
Ütőjét is beszentelte
A népség.

— Hát a legujabb pisze *) hir
Tudja mi?
Nem is merem egyenest ki-
Mondani.

Hej hogy kigyelmed a kántort
Szereti:
S a kántornét a méreg majd
Megeszi.

No de mind-ez mende monda
Nem egyéb:
Ha bár egyre csiripolja
A veréb.

Nem is gondom ez énnekem,
Se másnak:
Vessünk véget e hitvány *szó-Bomlásnak.* **)

— Nézze meg a virágos kis
Kertemet:
S szaggassa le kérem a leg-
Szebbeket.

Vigyen haza az *urának*
Belőle:
Hogy én küldöm, s *emlékezem*
Felőle!

Egy pár szénagyüjtés kint a
Vidékbe;
S több furolyás szombateste
Emléke.

Egy pár sarkantyú ismerős
Pengése;
S egy szív közel hozzám való
Verése.

Tudja Isten mit mivel a
Lelkemmel:
Összeolvasztja csorduló
Könyemmel?

Lyánykoromban nekem is volt
Galambom:
Nem csak kennek, komámasszony,
Ha mondom . . . . . !

De komámasszony e szóra
Felfortyan:
No még e kell illyen-ollyan
Amollyan!

Komámasszony nagyon furcsán
Hunyorit!
Hogy a hályog ölelje meg
Szemeit.

Egye meg a bogár minden
Virágát!
Legyen sírja kelmednek a
Virágágy!

Majd szakasztok virág helyett
Csanalat:
S úgy megverem szemeit, hogy
Bedagad.

Úgy megverem szemeit a
Férjemnek:
Ne vethessen több pillantást
Kelmednek.

Vagy legalább keresztbe néz
Majd tőle . . . . .
— Nos, áhit még emlékezni
Felőle?!

Lisznyai Kálmán.

*) Bizonytalan, alattomos, még egészen kinem tört, kis hir, mendemonda.
**) A pletykát igy is hivjak.

A kétszer elesett magyar király.

(Történeti beszély.) P. SZATHMÁRY KÁROLYTÓL.

(Vége.)

E rövid történelmi kivonattal tartoztunk beszélyünk hösének, kinek sorsa nemzetünkével végzetszerüleg egyéfolyt.

A sereg megindul s csaknem minden ellentállás nélkül halad előre Várnaig, mellyet pár kisebb erőséggel hatalmába veszen.

Száma alig teszi ki a 20,000-et, de bizék Skanderbég csatlakozásában, s a szultán ázsiai seregének át nem jöhetésében. Ezen fölül, mint Hunyady a pápához irott levelében mondja, a kebleket kegyeletes vakmerőség tartja fogva.

Már folytatni akarják a győzelmes pályát, midön hire jön, hogy Murad oda hagyta csöndes magányát; hogy épen azon hajóssereg, melly átjöhetésének meggátlását igérte, fejenként egy aranyért az egész ozmán serget európai partra tette s hogy Skanderbeg, a Brankovics fölkelt szerbjei által gátoltatik az egyesülésben.

Lecsapó villámhoz hasonlitott e hir a legelő nyáj előtt. De az első megrendülés elmultával menekülésről kelle gondolkozni s ez mindenképen kétesebbnek látszék, mint a harcz elfogadása által.

Hunyady a várnai mezőkre vonul vissza s kisded sergét csatára rendezi.

Murad, ki fia helyett a csaták vezetését meg egyszer átvevé, nyomban követi a magyar serget. Éji tanyája mindig az, mit reggel Hunyady elhagyott.

A tábor elrendezésének estvéjén tehát föltünnek a török hadsereg örtüzei.

Egy földre szállott csillagos ég, mellynek égő szemei még a láthatár ködét is meghaladják; irtózatos szörny ezer meg ezer szemei, mellyek a csekély magyar szörnyre fenyegetödzve sandalitnak.

Az előérzet nyomasztóvá lesz a magyar tábor sorai között. A király egy lábán szokott fekély miatt szenved.

— Én magamra nézve nem félek, szól Rozgonyi Simon az egri püspök a hadi tanácsban, — de a te futamodásodban nem kételkedem — folytatja Hunyadyhoz, — mivel reád ezután is lesz a hazának szüksége.

Drákula az oláh vajda egy vén oláh jósnö szavai következtében, — ki Ulászló vesztét megjósolá, — el sem jött, csak fiát küldé a táborba.

Hunyady serge jobb szárnyát a devini tónak, a jobbat mászhatlan hegyeknek veti s hátulról szekérvárral torlaszolja el.

— Nagy kár — szól ujra az egri püspök, nem kocsikban, de czombjainkban kell ma menedéket keresnünk.

A hős vajda megkettözteti az öröket s virrasztás között tölti az éjét. A kora hajnal a török tábor imáját hozza a sereg felé.

Eljött nov. 10-ik reggele, a magábaszállás ideje. A püspökök itt is imát bocsátnak.

De a legszebb időben egyszerre vihar kel s a szentelt magyar lobogókat kicsavarja a zászlósok kezéből, s földhöz verve, a Sz. György zászlóján kivül mind összetöri azokat.

De a harczrend azért ütközetre készen áll. Az előcsapat Hunyady, a jobb szárny Rozgonyi Tallóczy, a bal a váradi püspök s a közép a király vezénylete alatt.

Ulászlót nem tartja vissza lába fájdalma. Ott áll kedves lengyelei között, kik-számra mintegy 300-an öt körülveszik.

De hozzák a harczsisakot s kiesik az az apród kezéből; hozzák a harczi ményt s az megbokrosodva, csaknem földre veti a királyt.

A szomszéd ormokról át látszék a török tábor fénye, Murad sátora s előtte a póznára függesztett, megszegett frigylevél.

A magábatérés perecze eljött; az arczok elkomorulnak. Minden-

kinek eszébe jut a nagy Isten haragja, melly hitszegésökért földrengésben, áradásokban s csodákban nyilatkozik, melly szélvésze által nem engedé, hogy az esküszegett sereg fölött a választottai szentjei nevével ékesitett zászlók lobogjanak.

És a lelkesedést a kétségbeesés konoksága váltja föl.

Három órát kinos várakozásban áll a sereg.

Ekkor végre megindul a fényes ázsiai ozmán lovasság kövekkel kirakott ezüst sisakok, aranyos kantár és rubinos kardjaival a jobb szárnyra üt.

Hunyady mindenütt jelen van s visszaveri a 15,000-ból álló fényes tömeget, melly vad futással szalad vissza a janicsárok háta megé.

Ez alatt a bal szárnyon lévö váradi püspök is elhagyja helyét s látva a jobbszárny győzelmét, osztozni kiván abban. De Sz. László dandára körül fogatik s ezt ujra Hunyadynak kell megmenteni. Oda siet tehát, — de az oláhok nélkül, kik a megvert török sereg után kapott ragadozásban merültek.

Igy a harczszerencse itt is változék; a török itt is szalad. Csak a középen álló spáhik állnak még, mint daczoló vár a hánykódó tenger zajában.

Ulászló is nyugodtan áll serge központjának közepében.

Nem szép, de kiváltan nemes barna arcza, koronás ezüst sisakjától födötten és ragyogó tollaktól körülfolyva, hösies tekintetet adnak neki. Karcsu termetét melly vas ezüst szemü lánczümeg és azon fölül smaragd kötön függö párducz födi s gyönyörü fehér méne büszkén toporzékol alatta. Szemeit harczvágytól égve szögezi a futó ellenség s a győzelmet kiáltó magyar bal és jobb szárny sorai után.

A sötét baljóslat, vészt mutató előjelek, szegett eskü el vannak feledve. Körében türelmetlenül zug a lobogó dzsidák és nehéz buzogányokkal fegyverzett vörös süveges lengyel sereg.

— Már megint csak nézök legyünk, mint mindig, ha Hunyady a vezér — szól Tarnow János, egy hires lengyel hös; ez oláh vajda megint maga számára tartja a győzelem dicsöségét.

— Ha fölségednek volnék — szól az elöbbnek öccse Szaniszló, soha sem várnám a kevély vajda intését. Ök megtették kötelességüket; megverték a szárnyakat, — hagyják reánk a középet. A török császárral illö magának a magyar királynak verekedni.

— Dejszen csak ne esett volna el a hös Bobvicz Lesko — mond egy barna elevenszemü lengyel gyermek, — nem várna az senki szavára s annak szavait a király ö fölsége is jobban meghallgatná.

Tarnow Szaniszló a királynak tanuló társa, barátja vala s azzal körül belöl egy vérmérsékletü.

Ulászló keble már rég óta sebesebben vert a pánczél alatt; de indulatját elárulni, tekintélyével ellenkezönek tartá. Most azonban homlokát komoly ránczokba szedé.

— Igazatok van — mond — hagyjuk már a derék vajdát is pihenni. Elöre a lobogóval. Egyenesen a szultán sátorának, — Isten nevében! . . .

Szent-György lobogója kifejlett; az aranyos czifrázatok messzire fénylettek a légben. Gyözelmi kiáltás hangzott s a kis Sz.-György dandár és a 300 lengyel vezetve a lánglelkü királytól a janicsársereg hirtelen emelt sánczaira tör.

A janicsárok egész testöket elfedö paizsaik mellöl sürü nyilzáporral fogadják a rohamot. De hasztalanul. A kis dandár lelkesültsége elött nincs semmi gát; percz alatt már a szultán személyét örzö dandárok között harczol a király, körülfolyva az ellenség áradozó rajától.

Murad egy pillanatra megrémül és futni akar; de Karadsa ázsiai beglerbég, vakmerően visszatartja s midön a janicsár aga Jaszidzsi Toghán ezért leakarná szurni, a béget egy golyó földre teriti.

De a szultán is megkeményiti szivét s maradást határoz. A póznát, mellyre a megszegett eskülevél van függesztve, maga elött viteti s buzgó ima után elörevág.

A bal szárnyról győzelmesen visszatérö Hunyady rémülten látja a vakmerö cselekvényt. Szándéka az volt, hogy összeszedvén erejét a középpel egyesülten tör majd a janicsárokra. S most a közép sehol; söt inkább ott küzd, mint csekély sziget a mérhetlen tenger közepében.

Megmenteni, visszatériteni a királyt, helyre állitani a harczrend most minden kivánsága.

Egy hirtelen összeszedett dandárral bevágja magát a küzdö [illegible] elekig s mindenre kéré, fenyegeté a királyt, hogy térjen vissza [illegible]satarend derekára.

Hasztalan. Ulászlót végzete ragadta. A lengyel csapat gunnyal fogadta a tapasztalt vezér parancsát.

Alig történik ez, midön egyetlen bárdcsapásra összerogyik a király lova s maga a király, a két Tarnowwal együtt eltünik a király is.

A hirtelen visszanyomott lengyelek elveszték öt szem elöl, a beköszöntött est és fölvert porfölleg homályában.

De nehány percz mulva magas póznán borzalmat gerjesztöen tünik föl egy vérrel födött halvány fö a király koronázott sisakjával s mint egyetlen óriási jajszó hangzik a kiáltás : *A király elesett!*

Magyarország fiatal királya, reménydús sergének vezére elesve. Hunyady eltünt s a gyámoltalan sereg szétszorva lézeng az éjszakában.

A bátor Rozgony, az ékesszóló Julián hallva feküsznek s a halldoklók nyögésében a kereszténység, de föleg Magyarország jajveszeklése szól.

Az ozmán uralkodás ujra megvetette lábát keleten.

Az esküszegést keményen büntette az erös, bosszuálló Isten! . . . . .

III.

— Mi hir a magyarok honában? . . Ki épülte-e a nemzet a roppant veszteséget, mit Várnánál szenvedett? Szolnak-e és mit az elesett királyról? . . Megélt-e, vagy elveszett Hunyady?

A kárpáti erdök éjében, sötét arczczal és szaggatott öltönyökben tevé e kérdéseket egy nehány lengyel menekvö.

A szegény magyar pór, kihez a kérdések intézve voltak, elmondá mind azt, a mit itt ott hallhatott.

Hogy a nagy veszteséget nehezen fájlalja a nemzet s hogy bár sajnálja királyát a nagy csapást annak rojja föl, ki könnyelmüsége — és oktalan heve által nem hajtva a nagy Hunyad szavára, végveszélybe dönté sergét és nemzetét.

— És miként van betöltve az ország tronja? . . Van-e ki a kormányzatot erös kézzel vezesse?

— Van uram. Istené legyen a dicsöség, ki Hunyadynkat a veszélyböl kiszabaditá; ö vezeti most a kormányzatot és a végvidékek védletét.

— Elég. Köszönöm. Mehetünk barátim, — szólt társaihoz fordulva a szomorú arczú jövevény. Isten veled derék földi és áldás hazádra.

— De föls . . . .

— Csitt, ki ne ejtsd e szót!

— Ott hagyod-e a tront, mellyre egy hös nemzet szabad akaratja emelt? . . Nem bizol-e magadban, hogy fiatal lélek és erös karokkal a csorbát, mellyet adtál, ki is köszörülheted? . .

— Képzeld állásomban magadat. Könnyelmüségem, elbizakodottságom vakmerően szembe állitott a keresztény világ legnagyobb hösével; gondatlanságom talán századokra kiható sebet vágott a hozzám szeretettel ragaszkodott ország testén : mármost minö arczczal léphetnék azon trónra, mellynek fényét elhomályositám; minö lélekkel venném ki a kormánybotot olly férfiu kezéböl, kiéinél méltóbb kezek azt alig viselték valaha. Gondolod, volna bátorságom e ránczolt szemöldök és sasszemek élét kiállani; vagy igéretet tenni a nemzetnek, hogy *ö nála* szilárdabbul védem, vagy kormányozom.

— De . . .

— Semmi de. Nékem Magyarország és az egész kereszténység ellenében csak kötelességem és tartozásom van és ez : hogy ha az áradat, melly elöl a gátat könnyelmüen ledöntém, elboritással fenyegetné, meghalni értte mint első közvitéz a honvédök soraiban.

A halvány vándor arczai a beszéd és eszmék hevétöl perczre kigyúltak, — hogy aztán annál nagyobb halványságnak adjanak helyet. Kisérői többé nem tettek ellenvetést; s tisztelö távolságban maradtak el töle.

Csak egy maradt nyomában, kiben szakadozott öltözete s az egykorinál szomorubb kifejezésü arcza mellett sem nehéz a hös Tarnow Szaniszlóra ismernünk.

— És most mi a szándékod uram? — kérdé ez.

— Hallom — mondá a lovag — hogy testvérem Kázmér életben maradásom reményében nem akarja elfoglalni a lengyel trónt. *)

— Ez elég nemes és szép tett töle. Mig a törvényes örökös halála nem bizonyos, söt kétséges, annak testvére csak bitorolná a koronát. Általában bár milly titkosan történt is a személy, öltöny ki-

*) Voigt VII. d. 91 l.

*

cserélés, valamint a menekvés is : mint már több utazótól hallám, halálodat Magyarországon sem hiszik, söt a rosszakarat költeményének tartják. *)

— Épen e végett akarom a két nemzetet megnyugtatni. A koronás Ulászló Várnánál elesett s ki itt él, az nyomorult egyszerü menekvö csak, ki csak addig húzza az életet még, mig a csatára hivó kürt meg nem harsant.

— Fölséged a lengyel koronáról is lemondana? —

— Eljátszottam azt; derekabb kezekbe kerülend az enyéimnél. Aztán ne hidd, hogy az ember, legyen bármilly boldogtalan is, szivében édes reményeket ne tápláljon. A korona engem soha sem boldogitott. De hivatottnak éreztem ez áldozatra magam és föláldozám érette magamban az embert. Most meghalt a király, meg föltámadhatás reménye nélkül; de midön belátja, hogy az elfoglalt helyet betölteni nem tudá, hogy áldozata füstbe ment, — az ember ujra visszaköveteli jogait. . .

— Mit értesz ez alatt? . .

— Szivem elébb dobogott rokon szivért mint koronáért; elébb izlelte a boldogságot a kül csillogásnál. . . Vétket nem; csak gyarló ságot követtem el. S ha vétkeztem mint király, lakoltam is mint király. De mint ember élek még, s mint ember nem vétkeztem annyit, hogy ne lenne jogom az élet boldogságának legalább megizelintésére. Egy reményem van még, egy gyönge sugár, hasonló az északi fény kétes világához, melly a szerencsétlen sarki lakosnak a fényes nap helyett pályájára világit. E földön létezett egy sziv, melly bennem csak az embert szerette; melly visszavonult a király elött. Az elpazarlott ifju évek az elvesztett dicsöség kárpotlásául; jogomban áll ezt visszakövetelni.

— De hol van ez most?

— E kérdés az, mi nem hagy nyugodnom. Föl kell öt találnom élve vagy halva! Ha él és szive ez érzést megörizte, elviszem öt az emberek szeme elöl, hogy megraboljam a sors boldogságtárát, mellyböl nekem olly szükkezüen osztogatott.

— Bár hova menjen, követni fogom felségedet.

— Ne mond ki e szót többé. Hagyjuk alunni a halottakat. . .

*) Aeneas Sylvius Epist. 95 583 l.

Kisérni nem fogtok; — csak egyre kérem még segédkéz nyujtástokat: — az ö föltalálására. . . Aztán elválunk. Nagy boldogságnak úgy, mint nagy szerencsétlenségnek igen kis kör kell. Ellenlábasai ezek a hir és dicsöségnek, melly annál nagyobb, mentöl több száján forog.

E szóváltást komoly, hallgatag csönd zárta be. A kis vándor csapat szomoruan ballagott elöre a bérezek erdei között sebhedt, halálra készülö vadként a legvadabb bozótot a legjáratlanabb utat keresve.

Már ekkor talán be volt jegyezve a végzet jóskönyvébe az a sok szerencsétlenség, melly a két testvérnemzetet annyi századon keresztül sujtolá.

IV.

Az 1455 ik év tavaszán Rozmitál Leó nevü cseh úr Spanyolország legbájosabb vidékein, Medina del Campo és Canta la Piedró között utazott

A spanyol hegyes vidékeknek azon elönyök van minden más fölött, hogy a különböző égaljak és természeti tüneményeket, lehet mondani egymásra halmozva és együtt mutathatják föl.

Györ város.

. . Helvetia hófödött havasai, merész szakadékai, Olaszhon egével s Amerika gazdagnövényzettel szegett vizomlásai a dalmát partok vad szikláival együtt és egyszerre láthatók itt.

De mi minden képzeletet fölülmúl, az az itt ott mélyen beereszkedö hegyteknök, völgyeletek szépsége, mellyekre a természet valóban pazar kezekkel árasztá áldásait.

A mi szép lelkü útazónk épen egy illy tündérvölgy fölött merengett, mi közben egy közeli pásztorkunyhó egyszerü lakója estebédül tejet vajat és gyümölcsöt rakott elébe, mint szerény lakosának ez által teljesen kimeritett gazdasága engedé.

A nap a hegyek háta megé kezdett hanyatlani, — de utasunknál nem igen látszott jelentkezni az éhség, szemei csak perczre váltak meg a lábainál elterülö völgytöl, melly virággal behintett katlanhoz hasonlitott.

A katlan ormait terepély tölgyerdö fogta körül, mellynek [illegible] kézetes éle csak itt ott hatott a völgybe alá. Ez erdö szemb[illegible] sunkkal egy sötétes éket képezett, mellynek lombjai között e[illegible] ben a búcsuzó nap sugárai egy a végpontra épitett csende[illegible] szölövel befutott fehér falaig lopózkodtak alá.

A világlátott férfiu ajkán egy akaratlan sohaj lebbent el.

— Ki lehet e boldog — kérdé a körülte sürgő gazdától, ki e gyönyörü és csendes boldogságot mutató lakban él?

A spanyol fontoskodó arczczal és titkolozó hangon szólt : — Ezt uram bizonyosan senki sem tudja megmondani. Mintegy tiz év előtt került ide; megvásárlá e szegényes lakot s környékéből saját keze és szorgalma után paradicsomot képezett. Csak maga, neje és agg szolgájokból áll az egész család, — de boldogságukat a zajtalanság eléggé mutatja. Különben itt a vidéken, — de ezt titokban mondom jó uram — mindenki azt hiszi, hogy ez valami keletről ide származott szerencsétlen fejdelem. *) Uladiszláw vagy Wladiszláw, kit országában rég elesettnek tartanak. Egy utazó a napokban bizonyos jelről, a melylyet megpillantania sikerült, esküvel erősité előttem, hogy ő valóban nem más, mint a mondott király.

— S fogad-e el látogatásokat?

— A szükölködő, a szerencsétlen soha sem hagyja el vigasz nélkül lakásukat. Bajaiban a vidék népe hozzájuk folyamodik. A fáradt vándor nyugalom, áldás és nyájas fogadhatásra számolhat bármelly időben.

A dromedár és a beduin.

A cseh úr e párbeszéd által igen érdekeltnek látszék. Gyorsan elkölté estebédjét s előparancsolta vezetőjét, s azzal együtt lassan haladt alá czifrán fölszerszámozott öszvérek kiséretében.

A kis lakot épen napnyugtára érték el.

A völgy közepében kirugó halom élén ált az, rezgő levelü hár[illegible]tól árnyékoltan.

[illegible]tt ott a fák alatt levágott törzsekből rögtönzött kényelmes ülések voltak, mellyekről egy szemközt eső hegynyiláson messze beláthatott az ország belsejébe a szem.

Gazdag növényzetü veteményes és virágos kertek között kanyargott föl az ut s közel a lakhoz ezüst patak habjai zuhogtak alá, ezüst gyöngyökké válva egy meredek vizmosás kövein.

A halom oldalán, virágos rét közepében hosszas méh-ház állott mellynek durván font kasait ezer meg ezer apró szorgalmas állatka döngicselte körül.

Maga a kis lakás alig állhatott pár szobából, de a csendes boldogság lehe rezgett fölötte. Folyosója oszlopaira élénkvirágú folyókák futottak föl s jobbra balra nemes faju szőllőlugas terjesztett árnyat körüle.

Egy öreg szolga épen a lakás előtti virágos táblát kapálgatta; mig egészen a tornácz előtt két kis gyermek : egy fiu és leány aranyszin bundáju báránykával játszott, melly nyugodtan legelve türte, hogy virágokat fonjanak nyaka körül.

Valami távol falu harangja az Ave Mária ezüst hangjaival rezgeté az illatos léget; s az öreg szolga, a játszó gyermekek, talán a hajlongó virágok és zengő madarak is ahitatos szünetet tartottak. — Ez ünnepélyes perczben lépett az utazó a kis ösvényre, s távolról köszönté a tornáczon ülő boldog párt, melly az egész csendélet fölött uralkodott.

A cseh utazó megmondá kilétét, utja czélját s a legszivesbben fogadtatott. Az élte legszebb korában lévő férfi mohó kiváncsisággal kérdezé a keleteni ujságok felöl mig a gyönyörü nő betért, hogy éji nyugalmáról gondoskodjék.

— A török mondád — a török? — Kérdé lángoló szemekkel a férfiu —

---

*) Schmeller „Bibliothek des Stuttgart. lit. Vereins. VII 1.

—Igen uram,tengernyi néppel közelit Magyarország határaihoz.

— S minő készületek tétettek ellene? . . Mit mondanak hozzá a nyugoti fejdelmek.

— Azt mit máskor. Söpörjön mindenki saját háza előtt. Ott van a nagy hős Hunyady s a szent Kapisztrán, mentsék meg a kereszténységet, és ők szerencsekivánatokat küldenek a győzelemhez.

— Tehát megint minden a szegény magyarokra nehezedék!?

— Pár száz önkéntes Cseh, Morva-,Lengyelországból, nehány hirhedett német lovag; pár ezer arany az olasz fejdelmektől s kegyes ohajtások a többiek részéről, — ennyi a segély, mit Europa ad.

— Borzasztó — mondá a gazda s egész lényén különös izgatottság tünt föl.

— Mikor térsz vissza derék vendégem? — kérdé végre.

— Már visszautban vagyok. Holnap Isten segélyével tovább utazom. A kereszt védletében magam is részt akarok venni.

A gazda hevesen megszoritá az idegen kezét s fölkiáltott :

— Te is? . . . Jól van, ha elfogadsz, társad leszek.

— S nőd és gyermekeid? . .

A barna férfiu elkomorult. Hosszasan és némán állt, mig nemes vonásain pár könycsepp hullt alá.

— Egy szent fogadás szólit keletre. Az Isten, ki mindent lát, gondot fog viselni reájok. . . Rögtön megteszem a készületeket.

A gazda szobájába távozott s a jövevénynek nem sokára nyugvóhely mutattatott.

De fölizgatott lelke nem vala képes aludni. A vékony falon keresztül elfojtott zokogás vala hallható s a hajnal első pirját sohajok köszönték.

A mint azonban reggel a folyosóra kilépett, gazdáját utra készülten, a reggelit föladva találta.

A bucsú rövid, de annál fájdalmasabb vala; a szép szőke hölgyet alélva fekteté le férje a gyöpre, hol utolsó csókját fogadá; a vén szolga könyes szemekkel fogá ura zabláját s a megindult atya kis fiát egész a kert határaig maga előtt vitte jó vérü lován.

Itt még egyszer megcsókolá a kedves gyermeket s átadá az öreg szolgának.

— Viseld gondjukat Szaniszló — mondá reszkető hangon. Az Isten és rajtad kivül nincsen senkiök!

E szavak után sarkantyuba kapá paripáját; s a kis lak nem sokára végképen eltünt szemeik elől.

V.

1455 juliusának legforróbb napjai voltak.

A lég ragályos elemekkel volt megvesztegetve; a hőség olly nagy, hogy az eb árnyékban is kivetette nyelvét s a kisebb patakok teljesen kiszáradtak.

És e napokban történt a magyar és török sereg halálos küzdelme Nándornál.

Jul. 14-én történt a török hajók megsemmisitése s 21-én a fő roham, melly később véletlenül, vagy inkább Isten akaratából nagyszerü ütközetté nötte ki magát.

A védelmet Hunyady és Kapisztrán vezették. A vert csata részletei már annyiszor leirattak, hogy annak dicsőségével a szenvedett veszteségeket nem akarom elfödni.

Tudjuk, hogy miután az ostrom visszaverése sikerült, Hunyady parancsa ellenére egy kis csapat az üldözök nyomában volt s a mellől semmi jelre nem akart tágitani. Betört a török sánczokon a szultán sátráig nyomult elő, ugy hogy az udvari népségnek is csatába kelle vélök ereszkednie.

E vakmerő lovagcsapatot egy nyulánk fekete vértü lovag vezette, ki szándékosan látszott a halált keresni.

A merész roham sikerét látván a hadvezérek, Isten intésének tarták azt s a várból teljes kirohanást intéztek.

A győzelem tökéletes volt. A szultán a fekete lovag által pártusában megsebezve futott, minden tábori készletét és ezer meg ezer halottat hagyván a vérázott földön.

Ez azonban nem történt áldozat nélkül. A vakmerő csapat, melly a sátrakig betört volt, a későn jött segitség megérkeztére egy lábig levágatott.

A sötét vértü lovag ott feküdt halott-halványan s egy keresztes vitéz által Kapisztránt kéreté.

Az ősz pap egyházi öltönyében s a kereszttel kezében érkezék oda.

A haldokló intett, hogy hagyják magára az ősz pappal.

— Én Ulászló vagyok — mondá aztán törthangon — remélhetem-e szent atyám, hogy kétszeres halálom által letörlöm a veszély vádját, mellyet egykor könnyelmüségemmel okoztam?

Az agg lelkész nem titkolhatá el meglepetését és bámulatát.

A vallás szavai bocsánatot hirdettek ajkain.

— Isten bocsánatát birom már — mondá tördelt hangon a haldokló király — de hazám és Hunyady? . .

— Nincs olly sziv, melly nemes föláldozásodat tudva téged vádolni merjen.

— Köszönöm — köszönöm . . — folytatá a haldokló — Kilétem maradjon titokban. Szent fogadást tettem, hogy mint egyszerü harczos halok meg. . . Isten veletek! . . Hazám, nőm gyermekem! . . .

E szavakat már kiomló vérébe hörgé a szerencsétlen, hontalan király, s nem volt többé.

E perczben érkezett oda Hunyady.

— Nagy Isten! kiáltá a halottra tekintve – ha a földöni föltámadásban hinnék, e hullát Ulászló királyénak tartanám.

— Bár ki lett legyen ő — mondá a derék ősz — adjunk hálát a mindenek Urának, ki őt győzelmünk kivivására küldé s imádkozzunk e sokat szenvedett életért.

A valláskegyelő hős leemelte sisakját őszülő fejéről s utána rebegé vezértársa imáját.

Fáradt szemgolyói szomoruan kisérték a lenyugvó nap fénygolyóját. Talán előérezte, hogy pár nap mulva ő benne is egy nap nyugszik le a kereszténység és magyar nemzet egéről?!

* * *

Ki tudja mi lett a kis család sorsa a spanyol hegyek virágos völgyei közt? . . .

Talán kivesztek mindannyian; talán mint egyszerü földmives szántogatja földjét a szerencsétlen király szerencsésebb maradéka.

Ki számolhat a csepp vizről, melly a tenger hullámai közé esett, Istenen kivül, ki áld és sujt; aláz és magasztal? . . .

Győr város.

A kereskedő, ki valaha eladó búzát vitt vásárra, ha Győrt emlitik előtte, azt mondja rá : „ah Győr derék város.“ Az iró, a lapszerkesztő, ki valaha előfizetési ivet bocsátott világgá, ha Győrt emlitik, azt feleli : „ah Győr derék város,“ A szinész, ki vándorbottal járta be a félországot, ha Győrre emlékezik, felsohajt, „ah Győr derék város!“ stb. stb. stb.

Szép házai, szép lyányai, élelmes, szorgalmas népe, közhitelü kereskedői, iskolái, közintézetei s legujabban a vasutak sokszor emlegetett névvé teszik Győrt az egész országban, s a benne uralkodó közszellem azon vidéki városok közé emeli azt, a mikkel Pestet szokás szorgalmazni, hogy ne engedje magát megszégyeniteni általuk.

Győr historiai multja a kora elöidökbe megy fel; legtökéletesebb leirásat Fényes Elek után birjuk. Régi nevezete magyarul Paur Geur, Geor, Jenor ; deákul Naur, Jaurum, Javarinum. Fekszik egy kies térségen a Rába és Rábcza vizeknek a kis Dunába való ömlésüknél, mind Budától, mind Bécstől 18 mértföldnyi távolságra. Kik építették legelőször, azt bizonyosan meghatározni nem lehet ; de annyi bizonyos, hogy a rómaiak Arabona, Rabona nevü szállítványok már itt állott, mint ezt több kiásott római emlékkövek, koporsók, pénzek eléggé bizonyítják. Egyébiránt Győr a magyar királyság kezdetekor szinte nevezetes város volt, mert a vármegye innen neveztetett el; a magyar királyok itt gyakran laktak és forogtak; itt adta ki Sz. István a pécsi püspökség alapitó levelét ; itt lepte meg III. Henrik Aba királyt nejével, gyermekeivel, kincseivel együtt; innen igazította vissza I. András Henrik német császár terhes hajóit, mellyeket ide ennek testvére Gebhárdt ratisbonai püspök vezetett; itt lakott és lépett egyességre Salamon király Geyzával és Lászlóval.

Hajdani vára, melly a győri dombon épült, megerösítetett ugyan a II. és III. Henrik császárokkal folyt hadakozásokban, de később a tatárok pusztitása alkalmával II Fridrik ausztriai herczeg azt megrohanván és bevévén, a környékbeli magyar nemesség boszszúállásból ismét visszafoglalta, s minden benne lakó német örs reggel együtt felégette és felprédálta. Azonban a vár nem so[n] újra felépült : mivel IV. Béla már itt adá ki a szent Jánosl lemi vitézeinek adománylevelét 1247-ik esztendőben. De a r[égi]ros hajdani helyéről a vár napkeleti környékére szállitatott á[t]

V. István lakosokat hiván be a várba, azokat nevezetes szabadságokkal megajándékozta 1271-ben, mint ez kitetszik a város levéltárában fennmaradt 1295-ik évi april 6-án költ, III. András király megerösitő leveléből.

Új-Győr városához kegyelemmel viseltetett Nagy Lajos, s polgárait személyes szabadsággal ruházta fel 1361-ben; mit a káptalan is jóvá hagyott.

Erzsébet királynő Albert özvegye itt lépett egyességre I. Ulászló királylyal.

A mohácsi ütközet után a vár I. Ferdinand kapitányától Lamberg Kristoftól feldulatván a töröknek zsákmányul hagyatott.

Később alkalmas fekvése miatt I. Ferdinand majd Maximilian megerősítette.

1591-ben, sept. 29-én gróf Hardegg Ferdinand és Berlin János főkapitányok a várat 6000 örkatonával együtt Sinan török basának hütlenségből feladták.

De 1598-ban mart. 22-én, herczeg Schwarczenberg Adolph és Pálffy Miklós vezérek éjszakának idején meglepvén hadi fortélylyal visszavették. A 30 lépésnyire berugtatott kapudarabot a főszentegyházban, az emlékezetre vert pénzt pedig a várostárházban most is látni.

1784-ben József császár parancsolatjából Győr az erősségek sorából kitöröltetett; s a várparancsnok lakát gróf Zichy Ferencz akkori püspök vevén meg; ide tulajdon palotáját épitette.

1809-ben azonban ujra kezdték helyre állitani, s annyira is megerősitették, hogy a francziák ostromának ugyanazon évben, jun. 14-étől kezdve 22-ig derekasan ellenállhatott, mindazáltal ekkor bevétetvén, a francziák minden bástyáit szélyelrugatták, mi után 5 hónapi itt tartozkodások alatt, az ágyuzás és bombák által a városnak 2,784,560 fr. kárt okoztak volna, ide nem értvén még a 2,835,760 fr. menő sarczolásokat, részint készpénzben, részint nyers termékekben és portékákban.

1820-ban a vár bástyái és sánczai ismét elrontattak, s betöltettek, ugy hogy ezek helyét most séta s más kertek és házak foglalják el.

A mi jelenlévő állapotját illeti Győr városának : ez miután Mária Therézia által 1743-ban a királyi városok közé számláltatott, ujra él régi törzsökös jogaival és szabadságaival; s csupán az ugynevezett győri domb hagyatott eredeti uraiknak, t. i. a káptalanbelieknek birtokában. Eloszlik pedig . a tulajdonképeni belső városra, az uj városra, és a majorokra; ezenkivüli Győri-Sziget, Révfalu, és Pataháza falukat csak a Rábcza és Kis-Duna választja el. Népessége a városnak közel 18,000 lélek, kik kevés németet kivéve mind magyarok, vallást illetőleg $^3/_4$ r. kath. $^1/_4$ protestansok, t. i. evang. és reformátusok; végre kevés óhitü, házak száma 1308.

A belső város derék házakkal, részint két-emeletesekkel ékeskedik. Utczái csinosak, tiszták és kövezve vannak. Közepén álló négyszegü piacza elég tágas, és szép épületekkel vétetik körül. Nevezetesebb szentegyházai, és épületjei : az 1 tornyú székesegyház. mellyet gr. Zichy Ferencz volt püspök igen diszesen felékesitett, s mellyben tartatik a sz. László király látást érdemlő erekléje; a hajdani jesuitáké volt két szép toronnyal ékeskedő szentegyház, mellette a benedekiek laka, az akademiai épülettel együtt; a Carmelita monostor és templom; a sz. Orsola szüzek szentegyháza (a sz. Ferencz szerzetesek zárdája eltöröltetett); a püspöki palota, a kanonok urak házai; a városháza, a vármegye székes-háza, a sz. mártoni főapát kastélyja, egy kisebb s egy nagyobb kaszárnya, egy magyar s egy német szegények háza. Az Újváros a Rába és Rábcza közt fekszik a bécsi út felé, s a belső várostól a Rába választja el, mellyen derék fahid állott. Közel a hidhoz van a sétahely s egy szinház, mellyben majd magyar majd német szinjátszók mulattatják a közönséget. Őt szentegyház közül 2 a katholikusoké, s egyik parochialis; a többi 3-mat az ágostaiak, reformátusok és óhitüek birják, s mindenik felekezetnek van helyben papja és oskolája. Itt van a harminczad, sóház, kórház, egy derék vendégfogadó s kávéház. A majoroknak nevezett külvárosban van a postahivatal, kalvaria, sok korcsmával, mesteremberekkel, s gyümölcsöskertekkel egyetemben. Itt tartatik a 6 országos vásár, mellyek kivált lovakra, aztán szarvasmarhákra nézve nevezetesek. 1104 mesteremberei közül legszámosabbak a vargákon és szabókon kivül a molnárok, takácsok, szücsök, fazekasok és mészárosok. Kereskedése igen élénk gabonával, borral, dohánnyal, gubacscsal, nyers bőrökkel, sertésekkel, lovakkal és ökrökkel.

Hogy hajdan a jesuitáknak Győrben nevezetes tanitó-intézetük volt : azt tudjuk hazánk történeteiből. Most van itt egy kir. akademia, főgymnásium a benedekiek vezérlete alatt, mellyekben magyar nyelven tanitanak, püspöki papnevendékház, benedeki philosophiai oskola, evang. gymnasium, kath. normalis és rajz-, evang. alsó elemi fiu és lány tanitó-intézet, ref. és óhitü elemi oskola. Továbbá van itt egy könyvnyomó-intézet, egy könyvkereskedés, 3 gyógyszertár.

Nevezetesebb mulató helyei a városnak a szabadhegyi szőlős és gyümölcsös kertek, a város volt szénatéren levő séta- és gyümölcskertek, a sétahely, a győri szigeti püspöki kert.

Győr 54 lábbal fekszik alább Pozsonynál, pedig a Duna esete Bécstől Győrig 163 láb, s innen láthatni, hogy a Duna folyamának sebessége Győr és Pozsony közt felette csekély, s medre csaknem alantabb esvén, mint a Rába és Rábcza vizek, a város nagyon ki van téve az árvizeknek, s ezért olly sok és költséges töltéssel kénytelen magát védelmezni, hogy ennyit, Szegedet kivéve, egy város se mutathat elő hazánkban.

Adja az ég, hogy e derék magyar város évrül évre mindig jobban felviruljon s tovább is példányképe legyen a hazafias közszellem, igaz miveltség és ipar utáni jóllétnek.

A dromedár és a beduin.

A dromedárt a puszták hajójának nevezi az arab költői képzelgés nyelve. Ha a teve az utas hajója, ugy az nagyon okos hajó; mert nem őt igazgatja a kormányos, hanem megforditva. A gondviselés a puszták számára alkotá ez állatot. Ama nagy africai sivatagok nála nélkül nem volnának keresztülhatolhatók. Az ő ösztöne vezeti a karaván t a helyes ösvényre, a puszták zöld foltjaira, a forrásos oázokra; ételül beéri a legrosszabb bogácskóróval s ha egyszer tele itta magát, tiz napig is el van itatás nélkül, kettős gyomra levén, az egyik tömlőjéből koronkint a másikba szívogatja át a tisztán maradt vizet. Az utazó arab azért becsüli olly nagyra e kedvencz állatját, hogy még falatját is megosztja vele, midőn estenden megpihennek, jól tudva azt, hogy ez úttalan sivatag közepett élete e hü állat lábaira van bizva.

E. Illés Pál urnak.

E. Illés Pál ur a „Cseléd ügyben kiáltó szózatot“ — mintegy a pusztában olly sokszor elhangzottat, a *rendszer javitását* tanácsolja; s tanácsul a „*Népnevelést*“ ajánlja.

Mit kelljen a „Népnevelésen,“ sőt mit kelljen magán e szép néven „*nép*“ érteni? — s hogyan kelljen azt végrehajtani? ez az igazi feladat! meggyőződésem szerint a népnevelés, s az igaz miveltség, nem csupán külsőségekben, de *erkölcsiségben* s *ügyességben* alapszik. S miképen lehessen a népnevelést practice, nem pedig *rideg szavakkal* végrehajtani, egy kis tervet előadni bátorkodom.

Én nem theoriából, nem rábeszélléssel, nem is *csak hallgatással* szeretném a népnevelés igen *nagy művét* végrehajtani; de *gyökeresen*, jó *példákkal*, — mik valamint eddig olly vonzók valának a *roszra*, ugy lesznek jövőben a *jóra*.

Ismeretes tan ez, hogy a nép, valamint annak egyesei is szeretik, s akarják magukat a *hatalmasok szellemi erejével* mintegy delejesen vezettetni. A nép tehát ollyan, millyenné azt a hatalmasok teszik. Ha a vezetők *nyersek, bigottak, hypocriták, hazugok, igazságtalanok, hivtelenek, dobzódók, dologtalanok* stb.: ugyan mi joggal várhatjuk, hogy a miveletlen nép *szorgalmas, igazlelkü, hív, erélyes* stb. legyen!

A régebbi törvények szerint az apróbb bünökre szabály sem létezett; s az erkölcsi törvények csak a *köznép számára valóknak* gondoltattak és tartattak. Pedig ma már tudni való, hogy egyformán állunk mind erkölcsi, mind irott törvény előtt.

Szabad legyen világositás kedveért némelly *csekélyebbeknek* látszó egy két tényt — például a *hazugságra* (melly a *társalom legveszélyesebb mirigyének* tartathatik), s némelly illyes bünökre, legalább csak vázlatban, érinteni. Körméről is megismerhetjük az oroszlánt!

Egy hatalmas jószágigazgató több ezer juhot vévén urasága számára, illyforma számlát mutatott 2-szer 2 = 8; s azokat alábbvalókkal, tudva, nyilvánosan (de a titkolódzó, s hallgatagos rendszer mellett) *kicseréltette* természetesen, a *cselédek tudtával* és *segitségével*.

Egy szegény árva hű cselédgyerkőcz előre megbiztatva évenkénti borjucska adásával : 3 évi szolgálat után csak egyet és a legsilányabbat juttatá neki a gazda.

Egy ugynevezett örökbe tartott árva kis szolgálót nagy hidegben is mezitláb és silány öltönyben járatva, nagy köhögésében, csizma helyett, a tens. asszony pipacstheaivással igyekezett a kis lány baján segitni.

Egy hűséges szolga 15 évig zsugorgatott s ezer pftra szaporodott bérét takarék-pénztárba tette, s meghalván, a könyvecske a háznál elsikkasztatott.

Sokszor a felügyelők hanyagságából is ugyan, de többször a cseléd, tartók rosz akaratából is a cselédek étkezése égrekiáltó hijányokkal teljesittetik; s csak maga a *mindennapi kenyér* is botrányos, és egészséget rontó *rosz minőségben* szolgáltatik ki! — holott egy bizonyos jobb lelkü egyén, gyakorta meglepőleg a cseléd ételből és kenyérből *kóstoló vizsgát* tévén, illy kifejezéssel nyilatkozott : „az én *cselédeim az én jurátusaim*; *ezek segitik nekem a kenyeret keresni.*“

Szinte napi renden van sokaknál száz ürügy alatt a cselédbért kártételek szine alatt elfogni s busásan magos árba számitni be.

Az oknélküli s helytelen *bántalmazások*, s cselédekeni *kegyetlenkedésekért* is sokszor erős megrovás érhetné a hatalmasokat. Ezért szükséglé *Fördös Lajos* ur egyik imája e szép morált : „cseléded iránt ne légy tulságosan szigorú!“

A legjobb cseléd legnagyobb *érdemét* is nem csak *kicsinylik* s épen *nem méltányolják* : hanem azon bünös számitásból inkább czinkosságból *el is tagadják;* nehogy talán a cseléd *önérdemét* felismerje, s — a gazda szava szerint — ő ez által „*szarvakat kapjon.*“ Ellenben

megannyi sklávi alárendeltség jeléül untalani kézcsókolást s a ruházatnak költséges piperézését — melly egész bérét igénybe veszi — követeli az ő ugynevezett „uri házánál.“

Egy urhölgy cselédfogadáskor többnyire két női cseléddel mindig többet fogadott, hogy elébb alkalma legyen az ügyesbet kiesmerni, — s a gyengébbe, ürügy alatt, belekötni s azokat hetek mulva szélnek ereszteni, — s ezen ugynevezett „politikának“ magában örvendeni!

Némelly héberek és némelly speculáns cselédtartók, nyári munkára, a nem e képen szegődött cselédet, napszámra járatják; s a szegény cseléddel kerestetik ki az esztendős bérének nagy részét, azon kitétellel, hogy „*kitelelette azt*“!

És illyek a közéletben százszor fordulnak elő! s hogy a gazdáknak is az ő jó maga viseletökről, híven teljesitett kifizetésről, kellő elégtételről, *hasonló bizonyitvány* adassék, az még nincs szokásban.

A mi már a *cselédek javitását* illeti : egy kis *jákóbi rendszer*, egy kis *patriarchalis irány* alighanem jobban segitne a „botozás“ helyett a *hibás* cselédrendszeren! — Mig az ugynevezett birkások mind csak „Herr Vetterek“ voltak; — mig a cselédekkel együtt ettek, mint a mesteremberek : addig azok szépen módosodtak, gazdagodtak : de miután táblabirák, consiliáriusok stb. keveredtek az eddig népszerü családba; — s már a cselédeket, az igazi kenyérkeresőket, elébb ugyan csak ünnepnapokon méltaták fényes asztalukhoz, de azok utóbb egészen kiszorittattak onnan : attólfogva egymásután buktak a czifrahintós és kamaschlis cselédektől környezett, utóbb ugynevezett árendások, vagy ha ugy tetszik haszonbérlők, de hajdan, eredeti igazi Jákobszerü *birkások*.

A nőcselédeket ezelőtt a gazdaasszony, azaz *a házi asszonyság*, maga képezte, midőn az ujabb rendszer mellett a mostani házi asszonyok nyiltan bevallják, hogy ők nem is szándékoznak a cselédeket oktatni, átallnak velök bibelődni : hanem ők csak azt akarják, hogy nekik csak dolgozzon, s a készet élvezni szeretik. Egyik másik pedig nem átallja még azon elvet is nyilvánitni : „Csak korpa legyen, lesz rá kutya elég!“

A cselédeket iskolából, nevelőházból mindeddig nem hozták : gyakorlati tanitásból a gazdák, s gazdaasszonyok általi képzéssel lehet, s kell azokat előteremteni; s ha a képzés elhanyagoltatik, vagy szándékosan elnyomattatik : a legjobb csirák is mintegy megvakulnak. Coock utazásában olvasható, hogy a Sandwich szigeten a kutyákat disznókkal összecsapják; s mivel amazok is a vadaknak szinte élelmül szolgálnak, azokat nem oktatják; s megjegyeztetik róluk, hogy ezen — különben képzékeny kutyákban sem tanulékonyság, sem éberség, sem hüség ki nem fejlik. — Igy lehet épen a cseléd jó tulajdonait elfojtani, vagy fogva tartani! Skié már mos Isten előtt a felelősség?

Miután olly kevés gond fordítatott a cseléd fiatalkori képezésére : az aggnapokra szinte semmi jövővel nincs biztositva. Ha a kaszát, kapát többé nem birja : kicsavart czitromkép elvettetik.

Máskor, ha ismét rajtam nem száradnának igénytelen, de jó akaratú pajzán fecsegéseim, a *hallgatagságról* s *titkolódzásról* szeretnék bővebben szólani, — mellyekből szoktak sarjadni s ágadzani a gyalázatos *tettetések*, *szineskedések*, *hazugságok*, s azoknak minden kabitó, bóditó *gyümölcsei!* Mert hiszen a titkolódzás és hazugság *szomszédok* egymással. — Csak az őszinteség terem testet lelket tápláló *morális gyümölcsöt!* Kun-Szent-Miklós, jun. 14-én 1856. Szül. *Edvy Róza* m. k., dr. *Balogh József* hitvese. *)

A jégverés ellen kölcsönösen biztositó magyar egyesületről.

II.

Két hete lehet, templomban valék. Midőn ki felé hullámozott a nép, a templomajtóban egy előttem ismeretes hangon kiejtett „szerencsés jó napot kivánok“ vonta magára figyelmemet. Ennek falusi magyar embernek s ismerősemnek kell lenni, gondolván, hátra tekinték, s Zs. F. p—i polgár, egykori jó ismerősöm állt előttem, arczán öröm és fájdalom vala elömölve, egyik szemében öröm, a másikban bánatkönyü rezgett; és midőn kezemet nyujtám neki, éreztem, hogy bár keze forró, mégis reszket az enyimben. Nem vagyunk valami nagyon fontos személyek a világon; de azért ugy hiszem nem lesz érdektelen e lapok olvasói előtt, ha a köztünk folyt pár beszédet röviden feljegyzem.

Én. Isten hozta kegyelmedet e zajgó világba, hát hogy s mi járatban van?

Ő. Fuvarban hoztam két zsidót még pénteken s azóta itt vagyok, s csak holnap megyünk haza.

Mondhatom, megütköztem első pillanatra, hogy Zs. F. P. helység legmódosabb gazdája fuvarba megy, holott azelőtt csak szivességből fogott be jó emberei alá.

Én. Hát hogy van az élet, bíztat-e jó gazdag aratással? kérdém, nem azért, mintha a p—i határban nekem is volnának nagy tábla vetéseim; hanem mivel szeretem tudni, lesz-e sok kenyere falusi embertársamnak, mert akkor legalább olcsóbban juthatunk kenyerünkhöz, mi városiak is, kiknek telkük egy ív papir, igavonójuk a penna és trágyájuk a tinta.

Zs. F. nem felelt, hanem a helyett egy köny tolakodott szemébe s kis szünet után rezgő hangon igy nyilatkozott :

„Folyó hó 6-án többed magammal a határban valék, gabonánkat nézegettük, olly szép volt, hogy öröm vala ránézni, s egyhangulag azt mondtuk, hogy rég nem volt olly gazdag aratásunk, mint az idén lesz, ha Isten megtartja. Egy kis felhő látszott az égen, s K. A. figyelmeztetett mennénk haza, mert megázunk, s örömmel és hálával telt kebellel tértünk haza felé. Midőn a faluhoz közel jutottunk, az ég nagy része fehéres koválygó fellegekkel vala elborítva, s olly hüs szél üvöltött, hogy őszre beillett volna. Nem mondom, hogy nem szorult el keblünk a zamangós felhő láttára, mert mindnyájan jégesőre, erre a gazda legfélelmesebb ellenségére gondoltunk, de bizva Isten gondviselésében, nyugodtan vonultunk hajlékunkba. Nem telt bele fél óra, megdördült az ég, megeredtek az ég csatornái, és szakad az eső, de millyen eső, jég, t. uram! akkora jég mint egy-egy galambtojás, és ez igy tartott mintegy óranegyedig. Házunkról leverte a nádat, betördelte ablakainkat, lehasogatta a fák ágait, de ez mind hagyján, midőn megszünt, kimentünk szántóföldeinkre. T. uram! keresni kellett a helyet, hol egy órával ez előtt a hullámzó gabonatenger állott, mint a megsulykolt szérű, ollyan lett az, és most nem lesz aratásunk, nem lesz szánkbavető falatunk, hol vesz kenyeret annyi nyomorult, gyermekeink magunkkal együtt éhen vesznek, hacsak jó emberek nem segitenek rajtunk, vagy marhácskáinkat el nem adogatjuk, pedig úgy lesz, mert azoknak sem lesz télre valójuk. Én, Istenem, én erős Istenem! de meglátogattál bennünket.“ Igy beszélt Zs. F. és könyűi folytak mint a záporeső.

Mondhatom, az én szivem is megesett, a mint az ősz férfiu előttem könyűzött, elgondolva az ő és családja, s annyi koldúsbotra jutott felebarátom sorsát.

Én. Volt-e biztositva gabonájuk a jégverés ellen?

Ő. Ki fogja meg Isten kezét, ha tetszik ő Felségének reánk bocsátani csapásait? ki állja utját a tornyosodó felhőnek, ha az határunk felé vonul?

Én. Az emberi ész, édes barátom! melylyel Isten azért ruházott fel, hogy éljünk vele a mi boldogulásunkra. Az Isten teremtett mérges növényeket, teremtett azok ellen orvosi növényeket, adta a jóltevő tüzet, s ha károssá válik, oltására rendelte a vizet; előhozta a jóltevő esőthozó fellegeket, s ha azok jeget hullatnak méhükből, adta embernek az észt, hogy gondoljon ki eszközt a jégeső által okozott károk elháritására.

Ő. Dejszen, t. uram! ha elpocsákolja a jég a határt, nem lehet azt a kárt többé elhárítani.

Én. Lehet, édes barátom! épen arra valók a jégkár ellen biztositó intézetek.

Ő. Mi légyen az, kérem alássan, mert most hallom először még a nevét is, s meg sem foghatom, mikép lehet a jégeső ellen biztosítani, holott az, ha neki kezd esni, sokszor még a barmot is agyon veri.

Én. Van Pesten egy úgynevezett „Jégverés ellen kölcsönösen biztositó magyar egyesület.“ Ha a gazdaember ezen intézetnél aratás előtt bármikor bizonyos meghatározott összeget fizet, történjék bármikor jégverés által valami kár a vetésében, ezen intézet megbecsülteti a jég által okozott kárt, s azt a károsodott gazdának kész pénzben kifizeti.

Ő. No lássa, t. uram! ezt most hallom először, nem csuda hát, ha eddig ehhez a jóindulatu egyesülethez nem fordultunk. De van ám egy bökkenő!

Én. Mi lehet az, mondja el kegyelmed?

Ő. Hogyan szalad a szegény ember minduntalan ide Pestre? egy az, hogy sok dolgát mulasztja, más az, hogy tetemes költségébe kerül.

Én. Nem is szükséges az, édes barátom! mert ennek az egyesületnek vannak vidékeken is ügynökei, azoknál szinte lehet biztosítani, azaz a kivántató csekély biztositási díjt lefizetni.

Ő. No lám! én láttam egy bolt ajtaján ollyan táblát, mellyre az volt irva, de én együgyü fővel csak azt gondoltam, hogy annak a boltosnak czímere, vagy valami ollyast árul, a mire nekünk szegény embereknek semmi szükségünk. Hanem kérem alásan, engedelmet kérek, hogy beleszólok illyen bölcs urak dolgába, nem jobb lenne-e, ha azok az ügynökök nem kereskedők lennének? Például tenné meg az a kegyes intézet a mi tiszteletes, vagy nótáros urunkat, azok majd szánkba rágnák a dolgot, eddig is azoktól tudtunk meg minden jó dolgot, s hallgatunk is a szavukra, mert eddig mindig javunkat munkálták. Hanem azért kérném a t. urat, mondja el nekem annak az egyesületnek mivoltját, hogy azután én is elmondhassam otthon, s jövő esztendőre gondoskodhassunk magunkról.

Én. Szivesen, barátom! hanem menjünk én hozzám. Úgy hiszem, megengedi a szives olvasó, hogy a szállásomon történt párbeszédet is elmondhassam a következő számban. *Boross M.*

*) Az igen tisztelt urnő elmés replicáját nagy tiszteletü irónk czikkére czélszerünek találtuk közleni, a kölcsönös eszmecsere utján legbiztosabb megoldást várva ez elhanyagolt és igen fontos ügyben. A bevezetés kihagyásával körülményeink szerint kénytelenek voltunk. Szerk.

52

A DUNA ÁRADÁSA.

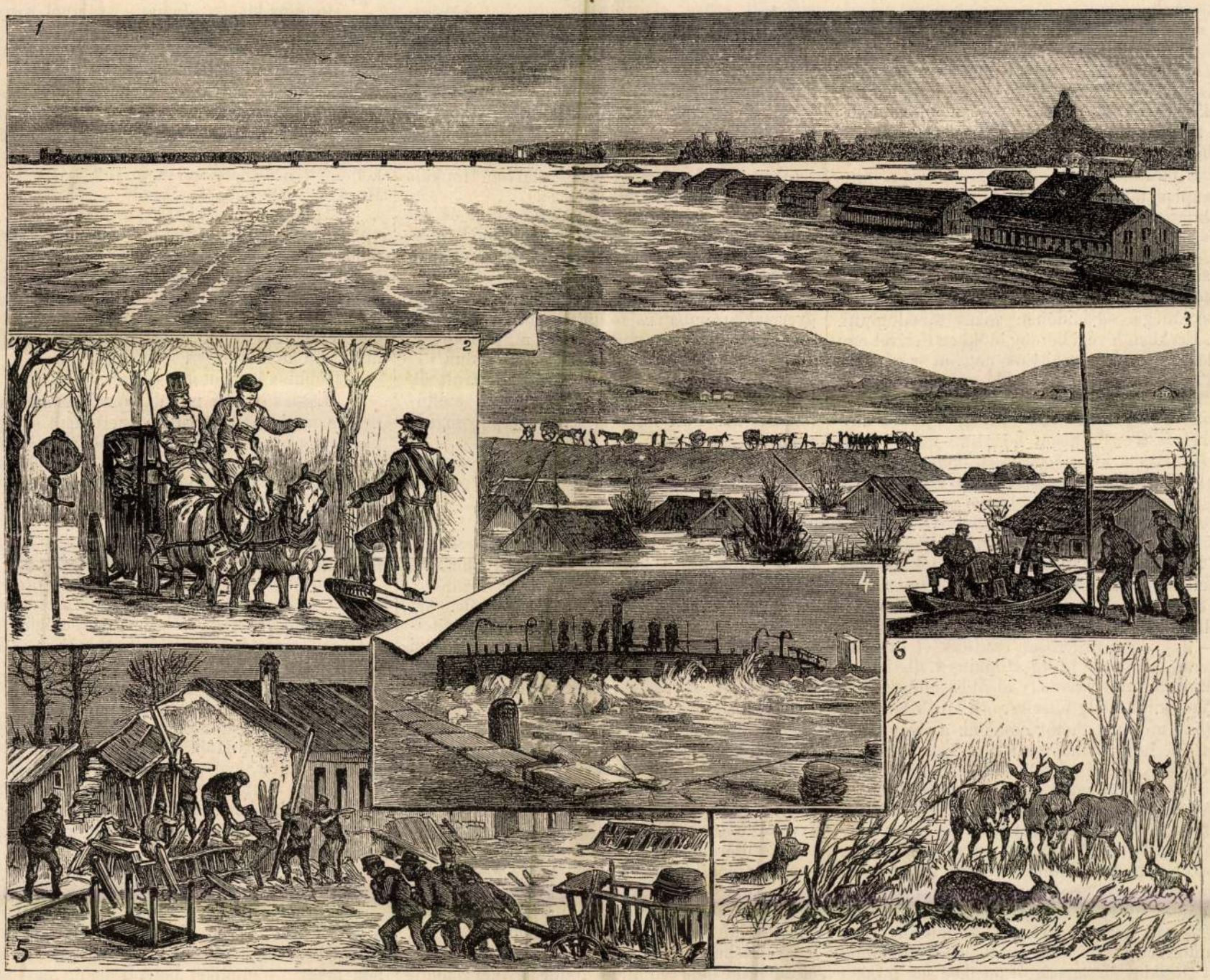

1. Bécs mellett. — 2. A Praterben. — 3. Jégtörő Kloszterneuburgnál. — 4. A csatornában. — 5. A honvédek mint mentők Győrben. — 6. Őzek a szigeten.

ÁRVIZ A GYŐRI TEMETŐBEN.

hittem Bobbettnek; s ha azt mondta volna, hogy a járadékok nyolczvanra fognak leszállni, ugy vélem, még azt is elhittem volna. Szegény öreg Bobbett!»

Hopkins elhallgatott, tán a közötte és a néhai Bobbett közötti kereskedelmi gyöngéd viszonyokra való megemlékezés okozta fölindulásból; de ha igy volt is, arcza semmit sem mondott.

Feri keze fejét elhuzta a szemén s ezt morgá:

«Ez nagyon érdekes — nagyon megható; de hol az igért szellem?»

A mi érzéketlen barátunk nem hederitett rá, hanem folytatá, mintha egy beszély uj fejezetébe kezdene.

(Vége köv.)

kellett, hogy mi az a képzelő tehetség, tudtuk is, és a hol láttuk, örömmel üdvözöltük. Hopkins, ezen kivül a Blair nagyon helyes megjegyzése szerint, olyan börzeánus volt, a kinek az a hivatása, hogy valamelyes módon pénzt csináljon a tőzsdén, következőleg szint oly joggal kereshettünk volna képzelő tehetséget egy pénzverő gépben. Aztán emberünknek már arcza biztositott arról. hogy nála ilyesmi után hasztalan kutatnánk. Ez az arcz széles, szeplővel tele; orra rövid, vastag; ajkain, állán, pofáin a szőrféléből egyetlen szál sincs; testén föltünő hajlam a potrohosságra, öltözékre nagyon mindennapias, ujjai rövidek, vastagok; igy hát biztos kimondhatjuk, hogy Hopkins nagyon közönséges ember és legkisebb képzelő tehetsége sincs.

Jóformán nem is emlékszem rá, hogy Hopkinssal miként ismerkedtünk meg. Nem afféle ember volt, a kit barátunkká választottunk volna, mégis egy időben sokat társalogtunk vele. Ezekben a régi boldog időkben Ferivel egy szállást tartottunk, szobáink nagyon szerények, műtermünk közös volt. Ha jól emlékszem, Salamon Lévi, a kép-árus, a kihez fordultunk, mikor rá voltunk szorulva, hogy elárusitsunk egy-két festvényt, hozta hozzánk, mint olyan uri embert, a ki személyesen kivánt velünk érintkezni. Ehhez a bemutatáshoz Salamonnak persze, hogy nem nagy kedve volt, mert a derék izraelita nem helyeselte, hogy a vevő és a művész közvetlenül érintkezzenek; de Hopkins kétségkivül jó vásárlója volt és kivánsága mellett szilárdul állott, igy aztán Salamon egyszer elhozta őt műtermünkbe. Akkor pillanatra jól állhattak pénzügyeink, mert — jól emlékszem rá — nagyon gavallérosan bántunk el szegény Salamonnal; a mi pedig Hopkins-t illeti, ugy néztünk rá, mint valamely alsóbbrendü teremtményre, mint afféle filiszterre, a kinek lételét e világban megengedhetővé csak az a sivár szükség teszi, hogy a művésznek el kell árusitnia festvényeit, hogy megélhessen. Azon időben igen magas fogalmaink voltak a művészet nagyszerü és fontos hivatásáról, kivált ha zsebünkben meg talált akadni egy pár forint. Szemeinkben Hopkins az emberek azon osztályához tartozott, a mely a fiatal művészek képeit csak azért veszi meg, hogy ez elhelyezésben száz perczentet nyerjen, a festők hirre vergődtével.

Elég az hozzá, nyerészkedési hajlamai vagy a bennünket diszitő több rendbeli jó tulajdonok miatt Hopkins az napságtól megkedvelt minket s kereste társaságunkat. Persze, hogy megvoltak kereskedelmi szokott hibái és nevelési nem kevés számu fogyatkozásai; de nagy tisztelettel viseltetett a géniusz iránt, a mit szeretett is nyilvánitani; mi legalább ebből magyaráztuk ki azokat az ebédeket, melyeket lakásán és egyéb más helyeken adott tiszteletünkre. A művészek utóvégre is csak halandók és fiatal korukban, a vergődés szakában nem szerfölött pompásan táplálkozván, a Hopkins szivességeit oly szellemben fogadtuk, a minőben nyujtottaknak képzeltük, s kevés idő mulva meg is szenvedtük magunk között, sőt nagyon ohajtott ismeretségnek kezdettük tartani, annyira, hogy szivességein keletkezett hála-érzetből azokért a képekért, melyeket rátukmálhattunk, csakis kétszeres árt kértünk.

Számunkra adott ebédjeit jó izün elköltöttük, de Hopkinsnak, ugy hiszem, több kedve telt abban, mikor szivesek voltunk annyira leereszkedni, hogy meghivjuk lakásunkba estézni. Hopkins nekünk Lafitte-ot és drága szivarokat adott, mi ellenben csak pipákat és whisky-t tettünk az asztalra; de a mi szobáink — ugy mondá — az általa tisztelt művészet hajlékai. Egyátalában Hopkins nem rosszféle ember és azok a régi idők nagyon vigak voltak.

Ezekben az esti mulatságokban Hopkins, ha nem is vitt vezérszerepet, de legalább nagyon felséges hallgató volt, s mikor Blair Feri meg én, szokásunk szerint, egy s más dolog, főleg a művészet fölött vitába keveredtünk, valahogy megszoktuk volt, hogy érveinket, megjegyzéseinket szintugy vendégünkhöz intézzük, mint a szónokok a parlamentben az elnökhöz. Hopkins ott ült a recsegő karos székben némi buta részrehajlatlansággal, ritkán koczkáztatott egy-egy önálló megjegyzést. Vitatkozásaink alatt véltem látni arczán olykorolykor a megelégedés némi nyomát, de ezt határozottan nem merném erősiteni, attól tartva, hogy elsittem a dolgot. Hopkins ott ült, pipázott vagy szivarozott, a vitába azonban csak annyiban vegyült, hogy koronkint ümmögött egyet-egyet, a mit a hallgatók vehettek helyeslésnek vagy rosszalásnak, a mint nekik tetszett. Némelykor, más időtöltés hijában, Feri és én egyesült erővel elkezdtük barátunkat boszantani. Élczelésünket nagyon jól türte, s ugy látszott, azért, hogy az ő rovására tréfáltunk, nem idegenedett el tőlünk. Pedig utóvégre sem sok tréfa volt biz az egészben: mi kimondtuk, kivéve, hogy magunkat gyakoroljuk, ily kevéssé ellenálló és a szóval való vivásban annyira járatlan egyénre kár volna vesztegetni jó ötleteinket. Azonban egy szerencsétlen este Hopkins valóságos rohamot vont magára.

A művészi élet bájairól áradoztunk és azt erősitettük, hogy az minden más életmód fölött magasan áll; erre a mi barátunk nagyot sohajtva igy szólt:

«Tudják önök, némelykor elgondolom, ha gyermekkoromban rajzolni tanitottak volna, még vihettem volna valamire az önök művészetében. Most azonban, tartok tőle, hogy késő volna.»

Ez a gondolat akkora önhittséget árult el, hogy mindketten szigoru megrővásra méltónak itéltük. Feri hát igy szólt egész gyöngédséggel:

«Édes barátom, hisz ön, noha nem részesült művészi nevelésben, most is állit ki — például váltókat.»

Követém nagyobb szigorral:

«Hopkins ur, ne vegye tőlem rossz néven, ha figyelmeztetem, hogy ne osztozzék abban a tévedésben, a melyben él az a nagy közönség, melynek ön itt oly illetékes képviselője. Azt hiszik ugyanis, hogy a művészet csak a kivitelben áll. Felfogásom szerint a művésznek, a kézi ügyességen kivül, birnia kell még egyéb tulajdonokkal is. Birnia kell ezenkivül a költő több rendbeli adományaival és valamennyi között a legnagyobb adománynyal: képzelő tehetséggel. Nos, édes jó uram, ugy hiszem, ön e részben nem sokkal dicsekedhetik.»

Szegény Hopkins semmit sem felelt, hihetőleg a Feri gunyos megjegyzése és az én sulyos érveim teljesen meggyőzték ügyének reménytelen voltáról.

«Álmodik-e ön valaha?» kérdé Feri.

«Nem igen gyakran,» válaszolá Hopkins, «ha néha vacsorán megtalálom terhelni a gyomromat. Különben nagyon jól alszom.»

«Láthatja hát, hogy ha valamely nehéz étel nélkül nem tud álmot látni, ugy képzelődni sem tud; én a kezdő tehetséget nagyon szeretem biztatni, de önnek mégis azt ajánlanám, ne fogjon a művészi pályába.»

«Jól van, jól,» monda Hopkins, «ne beszéljünk többet erről», s ismét sohajtott.

De nekünk nem volt kedvünk őt ily könnyü szerrel menekülni hagyni, hanem tovább évődtönk vele, Hopkinst és aspirációit labdaként dobáltuk egymásnak. Nagyon megviseltük, de ő türte, nem jött méregbe; kedélye vagy bőrének vastagsága kitünő volt.

Végre kifáradva dühbe nem hozható barátunk püfölésében, más tárgyra forditottuk a beszédet.

«Láttad-e a Jones uj festményét?» kérdé Feri.

«Láttam. Nem sokat adok reá,» válaszolám, «régi tárgyak festését csak akkor kellene megkisérleni, ha uj fölfogással tudjuk előállitni».

«Ugy, de Hamletet és a szellemet bajos volna uj fölfogással állitni elő. Szellemet festeni soha sem próbáltam, következőleg nem tudom, mi tevő volnék vele.»

«Megvárom, mig szerencsém lesz egyhez, aztán szép fizetést igérek, hogy üljön nekem egy párszor. Azt hiszem, a szellemekből is lehetne csinálni valamit, csak eredetiek legyenek, nem pedig amolyan mindennapiak, mint a Jonesé.»

«Vigye el a manó valamennyit. A mennyi, mindig egyforma vékonyan van festve, mögöttük a szokott módon valamely tárgy, hogy átlátszó voltukat föltüntesse. Ilyen szellemet festeni nem szeretnék, rendszerint csak nevetnek rajta; de szeretném vászonra tenni azt a borzongó érzést — azt az érzelmet, a melyet a titokzatos valami kelt föl bennünk.»

«No mikor valaki látni fog szellemet, akkor megtanuljuk tőle, hogy mi légyen az voltakép, de addig nem.»

«A szellemek nem láthatók,» mondá Hopkins ünnepélyesen, «de mindazáltal léteznek».

Ilyen megjegyzés és épen Hopkinstól, oly esemény vala, a mely fölött nem lehetett könynyedén elsuhanni; mindketten egy érzelemmel fölkiáltánk:

«Mit tud ön a szellemekről? Volt-e valaha velök baja?»

Hopkins kivette pipáját a szájából s nyugodtan igy szólt:

«Ha önök, ifju uraim, nem nevetnek igen sokat, el is beszélhetem.»

Soloni komolyságot igértünk, Feri pedig olyan nyiltan vágott a szemével, hogy, figyelni nem tudó barátunkat kivéve, mindenki észrevette és az elbeszélést megtagadta volna. Ily kellemetlenség azonban nem jött közbe, mert Hopkins mély hangon elkezdé:

«Önök emlékeznek.....»

«Megálljon egy kicsit,» mondék, «azon modorról, melyben elbeszéléséhez kezd, azt sejtem, hogy valami borzadalmas dolgot fogunk hallani. Töltsük meg hát előbb poharainkat.» Ugy tevénk. «Most már gyujtson rá, édes öregem, csak arra kérem, hogy igaz történetét ne diszitse a képzelet igen sok virágaival.»

Hopkins hallgatott egy kevés ideig.

«Lássák önök,» mondá, «erről aztán senkinek se szóljanak, mert nem szeretném, hogy a tőzsde emberei közül valamelyiknek a fülébe jusson. Azok nagyon szeretnek gunyolódni.»

Fogadkoztunk, hogy e titkot vad lovakkal sem téphetnék ki kebelünkből.

Hopkins ujból elkezdette:

«Önök emlékezni fognak az én néhai üzlettársamra, a szegény öreg Bobbettre.»

«Hirét se hallottuk,» szakitá félbe Blair.

«Oh persze bizony. Hiszen önök akkor még igen fiatalok lehettek. Elég az hozzá, czégünk — valamint most is — *Bobbett, Hopkins és társa* volt.»

«Mi az üzletük?» kérdém vizsgáló birói tekintélylyel.

«Értékpapir-közvetités. Irodánk, Capel Court,» válaszolt Hopkins szokásos rövidséggel.

«Bocsánat, hogy félbeszakitom érdekes elbeszélését,« mondá Feri, «de mi az az értékpapir-közvetités? kétségkivül nagyon tisztességes, becsületes s mind e mellett jövedelmező üzlet. De hát mi voltaképen?»

Hopkins röviden következőleg irta le üzletét:

«Ön el akar adni valamelyes értékpapirt, a másik meg venni akar, — ön elmegy egy bankárhoz, — ama másik hasonlag egy bankárhoz megy, — mindkét bankár pedig egy közvetitőhöz, vagy értékpapir-árushoz fordul, — az ön bankárja eladja a papirt a közvetitőnek, a másik bankárja pedig megveszi tőle. Ebből áll az értékpapir-közvetitő üzlete dióhéjba foglalva.»

«Teljesen járatlan levén az értékpapir-üzletben, nem láthatom át, hogy mi a haszon belőle.»

«No, hát az ön bankárja eladja nekem a papirt, mondjuk, százhusz fontért, a másik ember bankárja pedig megveszi, mondjuk, százhuszonegy fontért; mi ebből élünk.»

«Hisz ez gyönyörü üzlet,» mondá Blair a bámulás hangján, «aztán olyan könnyü, gondolom, épen önnek való.»

«Ne hallgasson rá!» kiáltám, «folytassa elbeszélését.»

Hopkins e félbeszakitások miatt sodrából legkevésbbé sem jött ki, hanem folytatá:

«Az öreg Bobbett üzlettársam volt és pedig minő üzlettárs! éles mint a borotva, merész mint az oroszlán és társával szemben maga a megtestesült becsület. Csak azt az egy hibát találtam benne, hogy egy kissé nagyon szeretett saját koczkázatára üzérkedn. Én leginkább szeretem, ha más üzérkedik általam. Ez utóvégre is a legjobban jövedelmez, és a tőzsdei emelkedés vagy hanyatlás nem csinál ezer font különbséget az embernek. De Bobbett nagyon szerette az izgalmat, s meg kell vallanom, nagyon ügyes is volt, ritkán lőtt bakot. Egész idejét arra szentelte és a kellő értesülést — csodálatos utonmódon — mindig előbb tudta megszerezni mint mások. Soha sem tudtam meg, honnan veszi mindezt; de mikor reggel belábolt az irodába s azt mondta: jobb lesz eladni vagy venni North British, Brighton papirokat, vagy akármi egyebet: már tudtam, hogy hallott valamit, és a nevezett papirok szállani vagy hágni fognak. Mondom önöknek, eleintén meg szoktam volt ijedni, kivált mikor veszteni talált; de mindenik év végén ugy találtam, hogy a mérleg a kellő oldalra hajlik, igy aztán végre rájöttem és vakon

Látogassuk meg betegünket. Most már nyugodtabb, elfogadhat látogatásokat is; megkérdezzük egyuttal betegsége okát, lefolyását s adunk neki tanácsokat, hogy jövőben meg ne hűtse magát egy kis téli árvizben.

Mikor Szegedet elöntötte a viz, okul azt hozta fel mindenki, hogy ily viztömeg ily időben emberemlékezet óta elő nem fordult, váratlansága megzavarta a kisebb arányu veszedelemhez mért óvatossági intézkedéseket s annak pillanat-szülte támadó erejével szemben megtörött az azon pillanatban kifejthető s kifejtett védelmi erő.

Teljesen ily viszonyok közt állott be Győr pusztulása is.

Évenként áradni szokott a Kis-Duna ebben az időtájban s magasra nyomja egyuttal a különben is megtelt Rába és Rábcza vizét. Különös erővel áll elő ez jégtorlódás esetén, mikor — pl. 1876-ban — árvizet is okozhat. Jégtorlódás nélkül árvizet télen nem is képzelhettünk magunknak győriek.

De az idén oly viztömeg zuhogott alá az eső-áztatta töltések között, mely jégtorlódás nélkül is túlnőtt a gáton, illetőleg több helyen szakitott, tönkre téve sokaknak munkáját, többeknek minden vagyonát.

Egy napon csak azzal kezdik fogadni egymást az emberek, hogy: «nő a viz». Kimennek szépen nehányszor a vizmértékhez, szemlélik az emelkedést, hoznak ujságot a városiaknak; majd a vizkémlelés mind rendszeresebb lesz, lassanként egész vándorlás mutatkozik, kiváncsiak mennek vizet s töltést nézni, izgatottság jeleit láthatjuk szétszórva, helyenként; megjelenik a városi s megyei hatóság hivatalos hirdetése falragaszokon; az izgatottság nő; majd a vészbizottság hirdet rendkivüli intézkedéseket, és ezzel az árvizes izgatottság átalánossá lesz; «saját külön tudósitók» hosszu sürgönyökben irnak a veszélyről rendesen jóval többet és szenzációsabbat mint milyen valóban; katonaságot kér a hatóság, éjjel-nappal dolgoznak végső kimerülésig, mig aztán a szépen tervezett küzdelemnek véget vet egy gyönge szél, mely háznagyságu hullámokat zuditva a végtelen árteren, ostrommal beveszi a töltés-várat. Aztán elkezd apadni, a szerencsétlenséget fájóbbá teszi még ama tudat, hogy ime, ha még egy nap-tarthattuk volna magunkat, nem lenne semmi kár.

Ez a végzetes «egy nap» ott van minden árviz történetében.

Az árviz átalános képe illik a győri árvizvédelem minden részletére is.

A kik védték a várost, dolgozván a hosszu, kacskaringós, iránytalanságában minden mérnöki szabályt gunyoló töltéseken, a kik éjt nappallá tettek, a hullámcsapások alatt omló gátkoronát toldozván, támasztván, a szó szoros értelmében csaknem jégbe fagyva, megcsontosodott ruházatban állandó 8—10 fok hidegben, elmondhatják, hogy a mit tettek: az «férfi munka volt».

Négy oldalról volt fenyegetve a város, értve *város* alatt a vele összefüggő, de jogilag a megye hatósága alatt álló Győr-Sziget és Révfalu községeket is. Egyformán nőtt a veszély Győr-Nádorváros, Ujváros, Sziget és Révfalu védelmi vonalain.

Jan. 7-én kimondták, hogy a töltések végső erőfeszitéssel e viztömeg ellen már csak egy-két napig védhetők, azon éjjel 11 órakor megszólaltak Révfalu harangjai, versenyt zugva a gátat tört Kis-Duna árjában. 8-án reggel 3 órakor három ágyulövés ütötte az órát Győrszigetben, betört a Rábcza, gyorsan önté tele az alatta szerénykedő kedves községet. Ugyane nap délelőttjén, 11 órakor a győrujvárosi gátat szakitá el a Duna- s Rábaviztől magasra dagadt Rábcza, kiszakitva azt a házat is fenekestől, melyre ott a töltés támaszkodott, kiszakitotta s szétomló anyagait oda helyezte a közeli utczasarkokra. Nádorváros tartotta magát a Rába ellen, gátszakadás történt itt is többször, de elfogták a vizet mindig szerencsésen.

Maga a belső város ment maradt az árviztől, csatornákon feltörekedett ugyan vizparti utczákban a viz, de nem magasra. Igy az ispitautczában másfél lábnyi, a bástya-utczában ugyan ennyi volt, itt két kis ház be is dőlt miatta.

A mily gyorsan áradt, ugy apadt is azonban. Ma már alig van viz a városban, csak a befagyott nagy jégtáblák képviselik a nem rég itt uralkodott elemet, a vizet; ma már száraz lábbal haladhatunk megtekinteni a rombolás mérvét.

Rendesen, ha a győri árvizről olvasunk, oda vetve találjuk magyarázó, hangulatadó kép gyanánt Szegedet a háttérben: «Szeged sorsára jutott Győr» s többféle feldolgozásban. Le kell szállitanunk a véleményt való alapjára.

Átéltem a szegedi árvizet is, mint közvetlen benne résztvett tanu menekültem onnan valóságos életveszély közt; tehetek tehát pár szerény összehasonlitást a két árviz között.

Szeged várost a maga egészében *eltörölte* az árviz, csak legbelsejét hagyva meg, Győrt egyes részeiben csak erősen *megrongálta*.

Vannak egyes részek, különösen Ujvárosban, Sziget alsó részén s Révfaluban, melyek valóban tökéletesen szegedi képet adtak kéményig érő vizzel, roskadó, leomlott házaikkal; a pusztulás azonban nem oly végzetesen átalános, mint Szegeden volt.

Ott az ár három teljes hónapnál tovább ült a városon, itt három-négy napig.

A külső részekben azonban a kár épen oly nagymérvü. Czigánylapos, Tomcsányi-város, Szekeres majrok vidéke egészen elpusztult, e városrészeket, ha majdan a rekonstrukczió műve kezdetét veszi, fel kell tölteni ölesnél magasabbra, vagy kisajátitva, lakóit áttelepiteni magasabban fekvő környékre.

Az egyes városrészekről hű képet adnak a fényképek, a melyek azonban már másfélábnyi apadt árvizben vétettek föl, mikor a kiömlött ár keményre fagyva jégvárossá alakitotta a mi kellemes otthonunkat.

SZÁVAY GYULA.

UJABB TALÁLMÁNYOK.

Természettudományi értekezés *Hoitsy Páltól.*

(Vége.)

A papirlap, ellátva azokkal az apró lyukszurásokkal, elállhat esztendőkön keresztül, s mikor épen eszünkbe jut, a fonograf lemezkéje alá tehetjük s megelevenedik ujból és ujból. Nem mondjuk, hogy ezen az uton megőrizhetjük az egyszer adott szót, s megbizonyithatjuk a csak szóval adott igéretet. Annak nyomatékot a szándék változatlansága ad, s ha kényszerhez kell nyulni a betartásra, a kényszeritőre is esik annyi homály, mint arra, a kit kényszeriteni kell. Nem mondjuk, hogy a titkos pourparlékat ki fogja ezentul fecsegni egy kicsi lap, mely észrevétlenül ott működik valamely butorba reitve, mialatt a beszélők egyedül hitték magokat. Nem mondjuk, hogy az üzletvilág fogja egyhamar valami nagy eredményét látni ennek az uj találmánynak. De ha az elvnek nagyszerüsége nem képes valakit bámulatba ejteni magának a találmánynak nagyszerüsége fölött, ha az a valaki minden áron sikert akar látni: egy körülményre fölhivjuk mégis figyelmét. A telefonon keresztül egész operai előadásoknak lehetünk tanui nagyobb távolságból. A mult télen Budapesten is volt alkalmunk ilyesmihez. A hirlapirók által rendezett farsangi mulatság alkalmával a redoute egy félreeső termében igen jól lehetett hallani az operai előadást, melyet az nap a nemzeti szinházban adtak. Vegyük csak, mennyivel nagyobbszerü lenne ez fonograf alkalmazása által! Egy fonograf, elhelyezve az előadás helyiségében, s működésben tartva elejétől végig, megőrzené az egész előadást. Minden énekesnek és énekesnőnek a maga sajátos énekét, a legjobbét is ép ugy a maga természetességében, mint a legrosszabbét. A gépet csak meg kellene inditani bármely tetszőleges időben, s ujra végig élvezhetnénk az előadást ugyanigy, a hogy az egyszer le lett játszva, még a közönség lelkesedésének kitöréseit, tapsait is hiven visszakapnánk. Az előadó személyek régen porlanának már a föld alatt, s mi, vagy a mi unokáink mindig elővehetnék még az ő fonograf lapjukat, s gyönyörködhetnének trilláikban. Az, a miről csak képzeletileg beszéltünk eddig, s a mi legfölebb álmunkban látszott előttünk valóságnak, az ősök szózata: a szó legszorosabb értelmében megelevenedik.

A mai napon ez a találmány nem érte el a tökélynek azt a fokát, a mely kivánatos, s a mely lehető. De ne becsüljük azért kevesebbre, mint a mennyit ér. Maga a gőzgép vagy a táviró-gép is sokáig küzdött a kezdet nehézségeivel, sok átalakuláson ment keresztül, mig átalános használatba jutott.

Ha azonban mind fölszámlálnánk is a találmányokat, melyeket az uj-kor létrehozott, ha mérlegbe vetnénk mindazt, a mit általok az ember elért, abban, hogy az idő és tér fölötti győzelme könnyüvé vált, s abban, hogy magokat a természet erőit kényszeritette dolgozni maga helyett: nem volna ezen találmányok között egy is fontosabb, mint az, mely egészen megvalósitva ugyan még nincs, de a melynek megvalósitására az első lépés meg van téve: a villamosság raktározása. Értjük ez alatt azt, hogy a villamosságot össze lehessen gyüjteni valamely anyagban, s szabadon bocsátani tetszés szerint. P. o. egy darab vasat lehessen ellátni azzal a tulajdonnal, hogy az villamossá legyen abban a perczben, midőn akarjuk, ellenben villamosságát ne veszitse el, ha nekünk arra szükségünk nincsen.

Ilyen formában felhalmozni megkisérlették már a villamosságot. Miniummal bevont fémlemezeket hoztak elő, melyek néhány napig elállhattak a levegőn, a nélkül, hogy villamossági tüneteket mutattak volna, de a mely tünetek előállottak azonnal, mihelyt sós vizbe mártották a lemezeket. Nagy foku villamosságot lehet és lehetett általok transzportábilissé tenni, ugy, hogy ily lemezeket Párisból Glasgowba, Angliába küldve, ott azonnal előállott a nagy foku villamosság, mihelyt sós vizbe kerültek a lemezek.

Mondani is fölösleges, hogy micsoda nagy átalakulást fog az létrehozni az egész ipari világban, ha ez nagy mértékben és olcsón lesz eszközölhető. A villamosság azzá fog válni a munkában, a mi az üzletben a pénz. A nagy munkaerőt nemcsak szállitani lehet, ugy szólván a zsebben, hanem a nagyobbat föl lehet váltani több kicsire, mint a százas bankót tizesekre. Az ember elviheti magával a villamos lapokat oda, a hol munkakifejtésre szüksége van, s e munkából annyit használ föl, a mennyi igényének épen megfelel. Felhasználhatja szobájában, hogy a varrógépet hajtsa, vagy hogy esztergapadját, szövőszékét mozgásban tartsa, akár fát aprithat vele, s este kivilágittathatja az egész lakást. A villamosságnak ép az az egyik jellemző tulajdona, hogy igen könnyen alakitható át hajtóerővé, vagy fénynyé. Kisebb helyen összehalmozott nagyobb foku villamosság több kényelmet nyujt a háztartásban, mint drágán fizetett s nehezen rendben tartható szolgák egész csapata.

Ha ez az összehalmozás egyszer elég alkalmas alakban sikerül, meg van oldva az a nagy probléma is, miként kell a természetbe jelentkező mozgató erőket teljesen s lehetőleg előnyösen felhasználni. A viz és a szél ereje az, mely a természetben mint mozgató erő jelentkezik. Egyik sem használható fel valami nagyon kényelmesen. A viz ereje helyhez van kötve. Ott, a hol a viz folyásának vagy esésének ereje mozgásban tartja a vizi kereket, ott azt az erőt helyben kell felhasználni, s nem lehet odább vinni. Az őrlő-, fürész- vagy zuzó-malmot nem ott kell felállitani, a hol legelőnyösebb volna, leginkább talán a sürün lakott városokban, hanem ott, a hol a viz folyik. Nem lehet elérni, hogy a várostól egy óranyira folyó viz magában a városban tartsa mozgásban a gépekat. A villamosság raktározása által ez is el lenne érhető. A kivül levő pataknak vize ott kinn mozgatná azután is a kereket, de annak mozgási ereje villamosságba lenne átalakitandó, melyet össze lehetne gyüjteni lemezekbe, s ugy vinni be a városba, a hol a villamosság ismét mozgató erővé válnék, s egész gyárakat tarthatna mozgásban. Az erő, melyet magának a Niagara-zuhatagnak aláhulló viztömege képvisel, nagyobb, mint az az erő, melyet az összes élő emberiség kifejteni képes. Ha csak ennek az erejét tudnánk is összegyüjteni, megkétszerezhetnénk ismét az emberiségnek összes produkcióját, a melylyel jelenleg bir. Ott, a helyszinén, a hol az jelenleg van, alig lehet azt felhasználni valamire.

De a természetben levő mozgató erők második, a szél ereje is nagyon kényelmetlenül használható föl jelenleg. Csak akkor, ha a szél fuj. Akár malomkő hajtására, akár egyébre használjuk is fel a vitorlát, az erőt csak addig használhatjuk, a meddig tart a szél. Egy pillanatig sem tovább, mikor talán legnagyobb szükségünk enne reá, gépünk ép akkor mondja föl szolgá-

A DUNA ÁRADÁSA.

MENTÉS GYŐR-UJVÁROSBAN. «SZEKERES MAJROK».

RÉVFALU KÖZSÉG ÁRVIZBEN A KIS-DUNA MELLETT.

GYŐR-UJVÁROS FŐUTCZÁJA.

GYŐR-SZIGETBEN. JÉGTÖRÉS A MENTŐ CSOLNAKOKKAL.

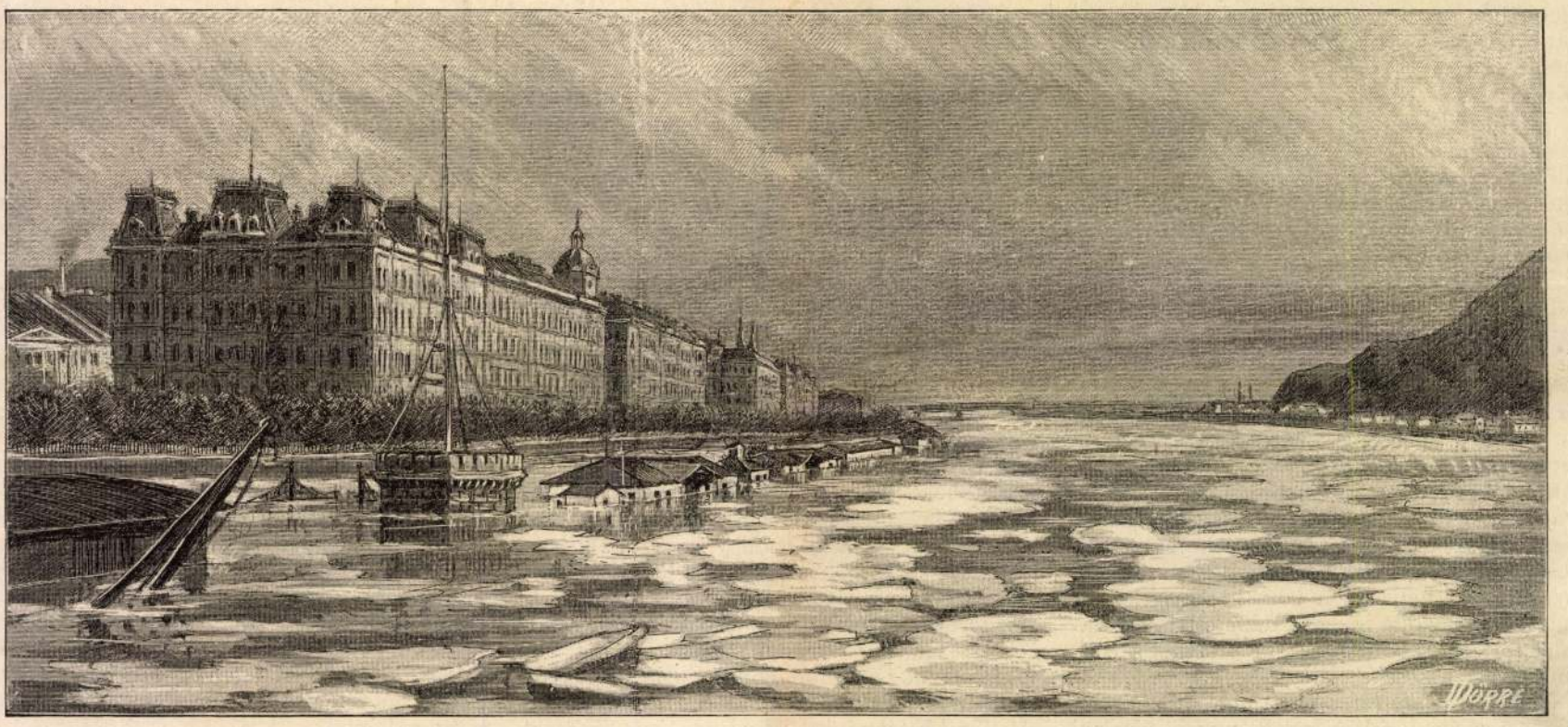

A BUDAPESTI ALDUNASOR A JÉGZAJLÁS IDEJÉN.

A GYŐRI VESZEDELEM.

A vizparti városok szomoru sorsa elérte Győrt is. Neve egy kis regényes, gyászos nimbusra tett szert annyi veszteség árán. Oda sorakozik Szeged mellé, ujságlapokról kiált le az emberbarátok szivéhez, a társadalomhoz, hogy segitse meg e szépen fejlett várost, mely nem önhibája, hanem az elemek ereje folytán esett ki rendes fejlődése kerékvágásából.

S a társadalom gyámolitja, mint az egész test szokta táplálni közös erejével egyik beteg tagját. Beteg csak e tag, meg nem halt. Szeged meghalt az 1879-iki árvizben és *föltámadott*, — Győrt beteggé tette 1883., de *felgyógyul* belőle.

A DUNA ÁRADÁSA GYŐRNÉL.

A DUNA ÁRADÁSA.

A Duna valóságos konzervativ folyó a Tiszához képest. Medre rendesebb, esése egyenletesebb, folyása egyformább, áradásoknak sokkal kevésbbé van kitéve, mindenekfölött nem megy oly kacskaringósan, mint amaz. Ennek többféle magyarázata van, s többféle következménye. Legfőbb magyarázata az, hogy régibb folyó, mint a Tisza, s hogy felső folyásánál előbb kezdődött a czivilizáczió folyam-szabályozással foglalkozni, mint a Tiszánál.

A Duna medre Pozsony fölött igen régi, régibb, mint azon alul. Még akkor, midőn a geologia tanuságai szerint a nagy magyar Alföld medenczéje egy belföldi tengert képezett, a Dunának ezen felső része már megvolt, s egy ebbe a tengerbe szakadó folyó volt. Itt jól ki van képezve a meder mindenütt. A hosszu századokon és évezredeken keresztül a viz mély, egyenletes utat vájt magának mindenütt, ott is, a hol nagy kősziklák lemosása által kellett magán segitenie. Lincztől p. o. egészen Steinig mindenütt magas hegyek által van szegélyezve folyása, s oly helyeken vezet át, a hol kicsapongása egyátalában lehetetlen, a hol sem uj medret nem vájhat magának jobbra vagy balra, sem pedig átal nem csaphat partjai fölött. A viztömeg, mely az oldalvást fekvő hegyekből beléje ömlik, megduzzaszthatja a folyamot, de egész nyomása csak az alantabb fekvő vidékre fog nehezedni, ott helyben semmi nemü veszedelmet nem okozhat.

Lejebb, a magyar sikon a Duna medre már sokkal fiatalabb, s rend szerint a talaj is egészen más, a melyen keresztül halad. Itt csak akkor vágott magának medret a folyó, miután a belföldi tenger keresztültörte a vaskaput, s azon keresztül lefolyt a mai Fekete-tenger mélységeire. A Duna követte, utána ment. Előbb sok széjjelágazó mederben, melyek közül a tavaszi áradások alkalmával majd az egyiket, majd a másikat mélyitette ki, később ezen medrek egyikét választva főfolyás gyanánt.

Az egyik Duna-ág, a csallóközi, épenséggel uj eredetü, s mint egyik jeles vizműtani irónk, Fekete Zsigmond állitja, csak az avarok idejében keletkezett. Ezek — a vizépitésben amugy is nagy mesterek — a szomszédos népek háborgatásai elől sánczokkal védték magokat, s a sánczokba a Duna vizét eresztették belé, mely azután rendes medret vájt magának.

A meder Budapest alatt és a Csallóköz mentén mindenütt agyagos talajban halad, sik területen. Az áradások veszélye csakis ilyen helyeken állhat elő. De itt azután annál nagyobb. Ha a folyó medre mindenütt egyforma, a baj lehetősége is megoszlik. De ha a meder egy helyütt kősziklák között halad, máshol sik területen, akkor a hegyes vidéken megtorlódott viz is az alsó lapályosabb helyek veszedelmét növeli, s azok gátjaira okoz nyomást. Mennél biztosabb az egyik hely, annál veszedelmesebb a másik. Mennél jobban ki van fejlődve a meder fönt, és rosszabbul lent, annál nagyobb ezen alul fekvő helyeknek a baja.

Ezért szokott az történni, hogy a Duna áradásai esztendőről esztendőre különösen a Budapesten alóli részt fenyegetik, le egészen a bánsági hegyekig, ellenben kisebb veszedelmek előállanak a Csallóköznél is, valamint Bécstől fölfelé egész Kremsig.

Rendes körülmények között a veszély legnagyobb az Al-Dunánál Pancsova tájékán. Ott nagy befolyással van vizére a Tisza. A mint annak rakonczátlan rendetlenségei mutatkoznak, magára a Dunára is megvan a visszahatásuk. Növeli a bajt az a körülmény, hogy a Dunának alsó részénél levő kazáni szoros egészen különálló két részre osztja az oláhországi és magyarországi Dunát. E szoros nélkül a Duna és Tisza megnövekedett vize bizonyos nyomással lefelé is hatna, a baj megoszlanék. Egy kicsi lenne odalent, egy kicsi lenne idefönt. De a nyomást az a szük ut nem tudja eléggé közvetiteni, megmarad idefönt, s itt szaggatja el a gátakat.

De itt, nevezetesen pedig az Al-Dunánál, valamint Bács és Pestmegyék mentén is rendesen csak tavaszkor szokott az áradás jelentkezni. A dolognak megvan a maga természetes oka, s ez az egész Alföld fátlan voltában keresendő. Azon az egész nagy területen, a melyen az alföldi vizek összegyülemlenek, igen kevés a fa. A Tisza, Körös, Maros, Béga, Temes, stb. tavaszi hóolvadások idején ennek következtében egyszerre telik meg. A felületen fekvő hó az első szép, meleg, verőfényes napon olvadni kezd, s nincs semmi, a mi ezt az olvadást valamennyire korlátolná. Ott, a hol hegy és völgy váltogatja egymást, a hol sok a fa és az erdő, a napsugarak nem férközhetnek mindenüvé, sok az árnyék a völgyekben, a fenyvesekben, s még a télen levelüket vesztő fákból álló erdőkben is. Az olvadás tehát lassubb, egyenletesebb. A mi van is, az nem okoz ott helyben veszedelmet, hanem az alsóbb vidékek vizére gyakorol nyomást, mert a hegyek között nem csaphat túl magas sziklák közé vájt medre fölé a viz.

De ezeken az alsó részeken azután kettős a baj. Mindenütt nem egyszerre koncentrálódik a viz. Két-három nap alatt lábnyi vastag hóréteg olvad el, s ez két-három nap alatt nem folyhat el mind. A folyók és a megdagadt erek iszonyu nagy felületről ontják össze az egész vizet, s annak azután mind egy kicsiny, szük mederben kellene elfolynia.

A viz esztendőről esztendőre elszakitja ezen az alsó részen gátjait, egyszer itt, másszor amott. Az emberi kéz gátakat huz elé, nagy árteret nyujt számára, hogy megnövekedése esetén szélesbedjék is a meder, de ez rendesen mind nem elég. A mint több mennyiségü hó lepte el az egész Alföldet és a környező Kárpátokat, s a mint a meleg idő egyszerre áll be, — nálunk pedig többnyire igy szokott az történni minden átmenet nélkül, — akkor a veszedelem évről évre jelentkezik.

Ez a dunai árvizek rendes keletkezése. De az idén egyátalában nem igy történt. Az áradások nem az Al-Dunánál jelentkeztek, a hol rendesen, hanem fönt, és nem is tavaszszal, a mint rendesen történni szokott, hanem tél elején.

Az idén a nagy áradásokat óriási esők okozták és nem hóolvadás. Napokon, sőt heteken keresztül omlott alá az eső egész Közép- és Nyugot-Európában, ugy hogy valamennyi nagyobb folyó áradással fenyegetett, részben ki is áradt. Az esőre vonatkozólag pedig egyszerre megszünik a hegyes vidékek előnyös helyzete. Az esőviz lefolyását nem akadályozza meg mint a hóolvadást a fák árnyéka vagy a völgyek hűse. Sőt inkább, az esőviz a hegyek lejtős oldalain hamarább jut a folyóba, mint a sik földön.

Az óriási esőzések nagy viztömege nem találhatott lefolyást a Duna medrében már Ausztriában sem. Ismerni kell az ottani medret. A hogy sik földre ér a folyó Stein alatt, s elkezdik szabályozni, hullámtért nem hagynak elegendőt sehol. A viz esése nagy, onnan sebessége iszonyu, s a partművek erős kőgátakból állanak, tehát a viz hamar leszalad, gátszakadás nem igen állhat be, hanem inkább gát meghátalás.

Az innen nagy sebességgel leomló viztömeg tovább tart, s Bécsnél oly helyekre ér, a hol már lapályosabb a vidék, a gátak is földből, agyagból állanak. Ezeket már maga az eső átáztatja. Az áradás még meg sem érkezett, de ugyanaz az eső, mely az árnak okozója, már ezeket is általjárta, meglazitotta, ellenállási képességöket megcsökkentette.

Ily előzmények között állott be a veszedelem Bécsben és Bécs környékén. Az osztrák főváros lakossága napokon keresztül küzdött a veszedelemmel, s csak végső erőfeszitéssel tudott ura maradni a helyzetnek. A környék viz alatt uszott. A práter el volt lepve egészen, fönt Klosterneuburgig mindenütt kicsapott az ár.

Alig hogy a veszedelem elvonult Ausztriától, bevonult hozzánk. A viz természetes folyását követte maga a veszedelem is. Előbb a Csallóköznél jelentkezett, később Győrnél vitt végbe pusztitásokat, igy jött le Budapestre, utóbb Mohácsra. Mire tovább ért, az áradások legfélelmetesebb fészkébe: ereje veszett.

Győrnél tetőzte a veszedelmet a Rába megdagadt vize. A Rába még azon időjárási zónához tartozik, melyhez a Duna s vele együtt árad és együtt apad. Ugy történt jelenleg is. Ugyanakkor, midőn szükség lett volna reá, hogy a megáradt Rába hullámai könnyü lefolyást találjanak a Dunában, ez az utóbbi maga is felduzzadt, s visszahatással volt a Rábára is. Hozzájárult ehhez még az a körülmény, hogy a Rába viszonyai nehány esztendő óta nagyon megváltoztak. Előbb ugyanis sok malomgát létezett Győr fölött a Rábán, melyek feltartóztatták a viz gyors folyását. Ennek következtében eddig csak lassan jöhetett az ár Győr alá, s a megdagadt viz a felső részeken, Sopron- és Vasmegyékben okozott bajokat. Nehány évvel ezelőtt ezeket a malomgátakat lerombolták. A viz most már sebesen szaladhat le a felső részekről, de annál nagyobb erővel ostromolja Győr közvetlen szomszédos vidékét. Ennek tekintetbe vételével a legmulaszthatatlanabb teendő abban állott volna, megerősiteni kellőképen a győri gátakat, de ez sem történt meg, s elszakitotta az ár.

A veszedelemről, mely Győrt és közvetlen szomszédságát érte, egy más czikkünkben talál az olvasó hű leirást.

Magát Budapestet is fenyegette veszély. Az alsó rakpartot napokon keresztül ellepve tartotta a viz. A gőzhajózási társulat rakodó és egyéb épületeibe behatolt az áradat, s több mint két lábnyi magasan állott bennök. A város dunaparti részeiben a pinczék megteltek egészen vizzel, s egyes városrészek vizszintje alacsonyobban feküdt, mint a Dunáé. Nehogy ezekre a helyekre a viz a kanálisokon keresztül elhatolhasson, be kellett azok nyilását zárni a Duna felől. S hogy a kanálisok piszkát mégis el lehes-

*

sen távolitani, több gőzszivattyut tartottak folytonos működésben, melyek e csatornák tartalmát a Dunába öntötték.

Téli időben minden jégzajlás, nevezetesen jégtorlódás nélkül még nem is okozott a Duna emberemlékezet óta akkora veszedelmet, mint a minő volt ez a mostani.

ZENE A TERMÉSZETBEN.

Utazók és természetvizsgálók nem egy alkalommal emlékeztek meg egyes helyeken tapasztalható sajátságos zajról, mely vagy önmagától vagy a szél fuvása alkalmával támad s valóságos zenét képez.

A legérdekesebb helyek közé tartozik a varázserdő a Silluk-földön Afrikában. Ez erdőben, mint Schweinfurth utazó beszéli, nő a fuvola-ákáczfa (Acacia fistulosa), melynek elefántcsontfehér tövisein a bensejében lakó rovarok mogyoró nagyságu fehér hólyagokat (a tölgyfa gubicsához hasonlót) képeznek s abból kijöve, kerek lyukakat furnak. E lyukakon, mint fuvola-nyilásokon, játszik a szél, mig magok az üres golyók hangalap gyanánt szolgálnak. «Téli hónapokban» — igy szól Schweinfurth — «e fuvola-akáczfa száraz ágai krétafehér kisérteties galyaikkal, melyeken a hólyagok hópelyheknek látszanak, igen sajátságos látványt nyujtanak s e látványt ezer és ezer sipoló és fuvolázó hang zenéje elénkiti meg.» Az érdekes fát Schweinfurth Kairó mellett az Esbekiah parkban is meghonositotta s most e varázszene itt is hallható.

Ritka eset különben, hogy a természet zenéjének oka magában a természeti tárgy szerkezetében legyen, mint itt láthatjuk, legtöbb esetben meteorologiai viszonyok idézik ezt elő. Ilyesmit találunk Thronecken mellett Németországban, továbbá Karinthia és Stiria határvonalán, a Koralp nevü hegy közelében s a pyrenei hegység egy részében. Leggyakoribb az ily zene a források és vizesések közelében. Heim-testvérek 1873-ban a vizesések zenéjét is megvizsgálták s ugy találták, hogy abban mindig a *C*-dur hármas hangzatot *(C, E, G)* s e mellett a mélyebb, de az akkordhoz nem tartozó 7 hangot lehet észrevenni. Nagy és erős vizeséseknél az *F* hang elnyomja a többi hangokat s már messziről eljut a szikla mögül vagy az erdőn át a közeledő füléhez. Kevésbbé zugó vizeséseknél a *C* lép határozottan előtérbe, s mellette a *G*; az esés sajátságai szerint egyik vagy másik hang jobban észrevehető, ugy, hogy minden vizesésnek sajátságos zenéje van, de a négy hang mindig előfordul, bár néha különböző oktávákban. Ha tehát valaki egy zuhogó patak partján más hangon igyekszik dalolni, mint *C*-durból, az emberi ének s a viz zaja közt nagy ellentét támad s ezért akaratlanul is kénytelen mindenki *C*-durból, vagy ha a folyó erősen zajlik, *F*-durból énekelni. Tyndall, ki e hangok eredetéről 1857-ben tette közre kutatásait, azt állitja, hogy azok nem annyira a lezuhanó viztömeg ütődésétől származnak, mint inkább a számtalan süritett levegővel telt hólyagok szétpattanásától. Más szóval, a viztömegek habzása azok zajlásának főokát képezi; végtelen sok apró robbanás történik ez alkalommal, melyek gyorsan egymás után következve, mintegy zenei hangokká csoportosulnak. A lehulló vizsugarak, hasonlóan a hegedüvonón látható tüneményhez, egymáshoz csoportosulva csomót alkotnak, mely a hanghullámok hordozására igen alkalmas.

Érdekes tünemény ily zenére nézve a Sinai hegy szomszédságában levő Haranghegy (Gebel Nakus), melyet ujabb időben igen sok tudós ember vizsgált meg. A Vörös-tengertől alig egy pár ezer lábnyira fekszik ez alig háromszáz láb magas, meredek homokkő csucs, melynek két oldala különösen igen meredek. Kik e sziklára másznak, csaknem szabályos időszakokban sajátságos, harangszerü hangokat hallanak, melyek leginkább hasonlitanak oly hangokhoz, midőn nagyobb érczlapokra fakalapácscsal ütnek, tehát a khinai vagy arab templomokban harang helyett használt eszközök hangjához. A beduinok között él egy rege, hogy a Gebel Nakus bensejében bűbájos keresztény zárda van, melynek lakói a föld alatt csodálatos módon élnek, a mint azt e harangozásból is következtethetjük. Voltak állitólag beduinok, kik véletlenül feltárva találták a hegyet s a szép föld alatti kertekről és szökőkutakról csodálatos dolgokat tudnak beszélni. A tevék a varázshegyből jövő hangok hallatára rendesen igen izgatottak lesznek.

A nevezetes hegyet már régóta ismerik, szikláin és szomszédságában tömérdek kopt, görög s arab felirat van. Az első európai, ki a puszta e csodáját alaposan megvizsgálta, Seetzen nevü német volt, ki e század elején járt itt. Nézete szerint a sajátságos hang, mely néha hat másodperczig is tart s kezdetben hárfaszerü zizegésü, később döbörgő, majd dörgő, a kopár szikláról lehulló homoktól ered. Seetzen a homoktetőre kuszott s azután gyorsan lesiklott onnan, kezével s lábával is igyekezve a homokot mozgásba hozni. Az eredmény felülmulta várakozását; mert a lehulló homok oly óriási zajt idézett elő, hogy a hegy mintegy megrendüini látszott lábai alatt. E mozgó homokréteget Seetzen egy óriási hegedüivvel hasonlitotta össze, mely a durva alapon lesikolva, azt hangzó hullámzásba hozza.

Csaknem egyidejüleg e kutatásokkal vizsgálta meg Humboldt Sándor az Orinoco partján levő s a benszülött indiánok által varázslottnak tartott zenélő sziklákat (loxas de musica), mely gránit sziklákból napfölkeltekor orgonaszerü hangok jönnek ki. Humboldt e hangokat a nagy hőmérsékkülönbözetből magyarázta meg, mely különbség itt az éjjeli s reggeli levegő közt tapasztalható s azt állitotta, hogy e különbözet a granit mély nyilásaiban hangzó légáramokat idéz elő. Hasonló oka volt nézete szerint a régi korban oly hires Mammon-szobra hangjának is. Magyarázatát megerősitették a Napoleon expediciójával Egyiptomban járt tudós francziák, kik Karnak mellett a gránit emlékszobrokon napfölkeltekor oly zajt hallottak, mely húrpattanásra emlékeztet. Valószinü, hogy a forró nap hatása a homokra a sinai Haranghegynél is szerepet játszik, nedves homokban soha sem jön létre a hang, de bizonyos, hogy ugy itt, mint amott a szél nagy hatással van a zenei hangok előidézésére.

Az akusztikai természeti csodák teljes megmagyarázása mindeddig nem sikerült s kétségkivül nehéz dolog lesz. Lényeges föltételeknek látszanak: a forró, száraz éghajlat, durva homok s erős sikló felület. Hol e föltételek léteznek, a zengő homok is feltalálható. Darwin föld körül tett utazásában Copiapóban, Chili északi részén hallott egy közel fekvő hegyről, melyet a benszülöttek «El Bramador»-nak vagyis «Kiabáló»-nak neveztek, s hallotta, hogy e hegy tele van homokkal s csak akkor ad hangot, ha felkusznak reá és a homokot mozgásba hozzák. Hasonló hegyről vagyis inkább homokdombról hozott tudósitást közelebb Lenz Marokkótól délre az ugynevezett Igidi vidéken. E helyen a suttogó hang, mely csakhamar tompa trombitaszerü zajjá változik, s majd itt, majd amott hangzik fel, valóban borzadást kelt. A száraz quarzhomok a legkisebb mozdulatra megindul s mint a hólavina, óriási gyorsasággal nő. A kis homokszemek egymást tolva, az egész hegyet mozgásba hozzák s oly hangot idéznek elő, melyek az utazók egyértelmü tudósitásai szerint a legrendkivülibb természeti tünemények közé tartoznak.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Ujabb költemények jelentek meg Bartók Lajostól, az ujabb költői nemzedék e kiváló tagjától, ki egy nem régiben megjelent kötet költeményével a kritika oly őszinte elismerésével találkozott. A mély érzésü, erőteljesen éneklő költő termékenységét mutatja, hogy rövid idő mulva ismét oly válogatott tartalmu kötettel jelenik meg, melyben érzelmei hévvel, egyénisége annyi eredetiséggel, eszméinek köre tágas világban, előadása pedig müvésziesen és kelemmel nyilatkoznak. Bartók kimagasló jelensége irodalmunk ifjabb generációjának. Legtöbbet a szerelemről énekel, de soha sem szentimentális, s nem beteges képzelmek hajtják, hanem forró érzés férfiassága. Az eszmélkedésre nagy hajlammal bir, s az ily költeményeinek magvasságát még a szerencsés képek és találó hasonlatok is gazdagitják. A kötet három részre oszlik. Az első «Kárpáti emlékek», melyekben a természet szépségének és zordonságának fenségét énekli a költő, belevegyitve a szerelem vágyait, az érző sziv dobogását. A «Szivbajok» czim alatt lyrai dalokat találunk, költészetünknek nem egy becses darabját. Aztán a «Paradicsommadár» czimü szép rege következik, végre pedig «Képek és ódák» alatt nehány alkalmi is, mint «Petőfi szobra előtt,» «Lendvay emlékezete», «Prolog» a debreczeni dalárünnepre, stb. szintén nem muló értékü költemények. A kötetet nagy diszszel állitotta ki a Franklin-társulat, ugy hogy kül-őleg is a legajánlatosabb könyvek közé tartozik. Hollandi papirra nyomva, pergamen boritékban, a nyomdászati izlés terméke. Ára füzve 1 frt 20 kr., diszkötésben 2 frt.

Arany János dalait Bartalus István a királynénak ajánlotta föl és ő felsége az ajánlatot el is fogadta. A dalok május hóban jelennek meg, a Révai-testvérek kiadásában, diszes rajzokkal illusztrálva. A tiszta jövedelem az Arany-szobornak van szánva.

Bartalus István előfizetési felhivást adott ki a «Magyar Népdalok» egyetemes gyüjteményének III-ik kötetére, mely a Kisfaludy-társaság és tud. akadémia pártfogásával jelenik meg. E kötet tartalma is zongorára és énekre alkalmazott száz népdal. Megjelen márczius első napjaiban. Előfizetési ára: befüzve 2 forint; csinosan bekötve 3 forint. A megjelenés után Rózsavölgyi és társa bolti árát befüzve 3 forintra, bekötve 4 forintra szabta. Az előfizetési pénzek Bartalushoz (Budapest, muzeum-körut 27. szám) küldendők. Előfizetési határidő 1883. márczius 1 je.

«Magyarország függetlenségi harczá»-ból, *Gelich* Rikhárd tábornok nagy terjedelmü művéből, a második füzet jelent meg Aigner Lajosnál; ára egy-egy füzetnek 40 kr. Havonkint két két füzet hagyja el a sajtót.

«Amerikai levelek,» irta ifj. *Széchenyi* Imre gróf, ki egy főuri társa-ággal utazott Amerikában, közgazdasági tanulmányokat téve. Tapasztalatait, megjegyzéseit tizenkét levélben adja elő, melyek New-Yorkból, Washingtonból, Floridából, Chicagóból, stb. keltek. Nagy érdeklődés nyilatkozik e levelekben a közgazdaság minden ága iránt. Szól a bevándorlásról is. Majd az amerikai versenynyel foglalkozik, mely még mindig fejlődésben van Átalában sok az érdekes és tanulságos e levelekben a gazdasági viszonyokról és nem egy helyes figyelmeztetésre találunk.

«Hópelyhek» czim alatt adta ki elbeszéléseit *Brankovics* György, a «Budapest» napilap szerkesztője, s a szépirodalom terén is ismeretes nevü iró. A kötet 247 lapra terjed, elől a szerző arczképével. Nyolcz elbeszélés van benne: «A melegitett hamu. A sirokból uj élet kél. Az utolsó Botond. Mind halálig. A tánczoló bibornok. A pap boszuja. Modern házasságok. Az álarczos bál vége.» Kapható a Lampel-féle könyvkereskedés utján, ára 1 frt 50 kr.

A magyar irodalom ismertetésére most több gondot forditanak a németországi vállalatok. Igy a Lipcsében Spamer kiadásában és Leixner Ottó szerkesztésében megjelent «Illustrirte Geschichte der Fremden Literaturen in volksthümlicher Darstellung» czimü füzetes vállalat is részletesben foglalkozik a magyar irodalom történetével, mint a külföldi vállalatok szokták. A szerkesztő meg is jegyzi, hogy épen azért, mert fölötte hiányos a magyar irodalom ismerete, egy magyar irót, Somogyi Edét, kérte fel erre. Az ismertetés a vállalat 451—474. lapjait foglalja el. Közli Vörösmarty, Eötvös, Jókai, Petőfi és Arany arczképeit is.

Jókai tót nyelven. Jókainak «Páter Péter» czimü regénye megjelenik legközelebb tót nyelven a turócz-szentmártoni «Románová Bibliotéká»-ban.

A magyar kereskedelmi műszótár ügyében a kereskedelmi csarnok körlevelet bocsátott ki, melyben elmondván, hogy az akadémia már elhatározta a műszótár kiadását, fölkéri a kereskedőket, hogy a gyakorlatban használt műszavak jegyzékét, azokat is, melyeket a nép használ, a jövő hó végeig sziveskedjenek a magyar kereskedelmi csarnokhoz beküldeni.

Műszótárak. Az országos erdész-egyesület által kiadandó *erdészeti műszótárt* Bedő Albert elnöklete alatt egy szakválasztmány készíti. Magyar-német, és német-magyar részből fog állani és reménylik, hogy 1885 év elején kikerülhet a sajtó alól. — *Vadászati műszótárra* hirdet pályázatot az országos vadóvó egylet. A legjobb mű jutalma čtven darab arany, a másodiké husz darab arany. A beküldés határideje a folyó év utolsó napja s a pályamüvek

Szintézis. Tanulmányok a szellemi tudományok köréből. Második kötet.
Szerk. Nagy Sándor. Amicus kiadás 1927.
Könyvbarátok Lapja, 1928. I. évf. 3.sz. 237-238.
Fülep II. 234-236.
5o9., 64o.

Uj Dante-kommentár. Dr. Hirschler József: Dante pokla. Cluj-Kolozsvár.
Nyugat, 193o. XII. 1. XXIII. évf. 23.sz. 786.
736., 765., 766., 785.

A világ képekben. /Lambrecht Kálmán: Emberek, népek, nemzetek. -
Bárczy István: Budapest. - Enciklopédia kiadása, 1927./
Könyvbarátok Lapja, 1927. I. évf. 1.sz. 84-85.
Fülep II. 2o8.
6o2.

A világ vallásai. Irta Szimonidész Lajos. Dante kiadása, Budapest,
1927.
Könyvbarátok Lapja, 1928. I. évf. 2.sz. 144-148.
619., 622., 64o., 645., 647., 651.

1570

GÖRFFI PÁL

GYŐRFFI PÁL, molnármester

Vállalkozó szelleme egy fürészmalmot is létrehozott 1775. szept. 20-án szerződést kötött Zichy Ferenc gróffal egy deszkametsző malom épitésére a vilonyai legalsó malmon alul. 85. old.

TEMESVÁRY KÁLMÁN: A vilonyai malmok története 85. old

A Veszprém Megyei Muzeumok Közleményei, 9. Veszprém, 1970

GYŐRFFI PÁL, molnármester

1775-ben Vilonyán xx fürészmalmot épit Zichy Ferenc grófnak. A feltételek: 2.pont: A grófi tisztnek hiteles számadást nyujt be az épitkezésről. Ha Győrffi a malomból elmegy, annak értékét a fa értékének levonásával a gróf megtériti. 85.old.

TEMESVÁRY KÁLMÁN: A vilonyai malmok története 85.old

A Veszprém Megyei Muzeumok Közleményei, 9. Veszprém, 1970

GYŐRFFI PÁL, molnármester

1775-ben Vilonyán fürészmalmot épit Gróf Zichy Ferenc
Feltételek: 3. pont: Amig Győrffi a malomban lesz, kap
évenként négy mérőrevaló földet és két baglyára való
nyilast Péten vagy Ballán. Ha a földjén irtást végez,
nem követelhet ennek fejében semmit sem az uraságon.
86. old.

TEMESVÁRY KÁLMÁN: A vilonyai malmok története 85. old

A Veszprém Megyei Muzeumok Közleményei, 9. Veszprém,
1970

GYŐRFFI PÁL, molnármester

Vilonyán fűrészmalmot épít Zichy grófnak 1775.ben.
Feltételek: A maloméptéshez való fát a gróf csőszi v. mellári erdejéből adja. A maloméptést kőalapra helyes munkával Győrffi Pál végzi. 85.old

TEMESVÁRY KÁLMÁN: A vilonyai malmok története 85.old

A Veszprém Megyei Muzeumok Közleményei, 9. Veszprém, 1970

GYŐRFFI PÁL, molnármester

1775-ben Vilonyán fürészmalmot épitett Zichy grófnak. Az év nov.18-án a molnár céh felmérte a malomfejet a vi vizvastagságot is megfelelőnek találta és arról Antal Molnár Ferenc céhmester és Varga Molnár Ádám szolgáló mester irást adott. 86.old. 13.jegyz

TEMESVÁRY KÁLMÁN: A vilonyai malmok története 85.old

A Veszprém Megyei Muzeumok Közleményei, 9. Veszprém, 1970

A Gellért Oszkár c. Nyugatban megjelent tanulmány kiadása önálló füzetként Kner Imrénél vagy a Nyugat kiadónál
648.

Giotto. A Világirodalmi Könyvkiadóvállalat Nagy Mesterek c. sorozatába irandó kötet
577., 578., 579., 582.

Halasy-Nagy József müveiről recenzió a Könyvbarátok Lapja számára
602.

Humanizmus. A Müveltség Könyvtára részére készült tanulmány kiadása egy Az ujkori irodalom kezdetei c. kötetben, vagy a Nyugatban
457.

Az igazi árulás. Az Erdélyi Helikonnak tervezett tanulmány
728.

A Magyar müvészet impresszionizmusról szóló részének kiadása Hollandiában
437.

Izsó Miklósról szóló tanulmány a Mübarátnak
410., 411., 414., 418., 432., 457., 460.

Juhász Géza: Móricz Zsigmond ill. Babits Mihály c. müveiről recenzió a Könyvbarátok Lapja számára
640., 645.

Komlós Aladár: Az uj magyar lira c. kötetéről recenzió a Könyvbarátok Lapja számára
651.

Kossuth Lajosról szóló tanulmány a Revue politique internationale számára
359.

GÖRFFY

MDk

Győrffy

Művével szerepelt a Műcsarnok 1937.évi téli kiállitasan.

Pipics Zoltan dr.: Téli tarlat a Műcsarnokban.

Uj Magyarság,1937.jan.24. 21.l.

mdk

Gjörffy gjüteményeből

vöfélykendők 30 drb. került a Muzeum birtokába. Kívánatos volna a teljes gjüteminy 60 drb. megszerzése, mert ez a legváltozatosabb és leggazdagabb tárgyféleséget képviselni.

Szolnoky Lajos: A Népr. M. 1961 évi tárgygjüjtése
Népr. M. Évkönyve 1962 238-234.

Győrffy

grafikus

Téli Tárlat a Műcsarnokban - grafikai munkával szerepel

Magyarság 1931.XII.20.

Győrffy

festőművész

Téli Tárlat a Műcsarnokban - képével szerepel - tájképének finom objektivitása.

Magyarság 1931.VII.20.

Györffy, festöm.-graf. MDK

a Magyar Akvarel - és Pasztelfestök Egyesületének kiállitásán is bebizonyult, hogy grafikában és illusztrációban a vezéregyéniségek közé tartozik.

Pipics Zoltán dr.: A Mücs. gyüjt. kiállitása. Magyarság. 1934. márc. 4.

Gyöffy

Kiállít

NV. 1929. XI. 3.

MDK

Györffy, festö

Törpe cigányról festett képén kitünöen jellemez.

Pipics Zoltán dr.:A képzömüvészek egyesületének jubileumi kiállitása.-Mücsarnok.-U.M.1934 dec.8. 21.1.

Györffy András, gyermekrajzoló

Kaposvári.

Díjat nyert.

— : János vitéz — gyermekrajzok 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. júl. 4.

FÜLEP LAJOS TERVEZETT VAGY MEGRENDELT MÜVEINEK MUTATÓJA

MEGIRT MÜVEK TERVEZETT KIADÁSAI

/A számok a levelek sorszámát jelentik./

2v)

Ady Endre költészetéről tanulmány az Amicus kiadó sorozata számára

☐ 5o9.

Szent Ágostonról szóló tanulmány az Erdélyi Helikon részére

☐ 783.

Antológiák a francia, angol, német, olasz és magyar költészetből

457., 46o.

Ariosto tanulmány kiadása tanulmánykötetben vagy a Nyugatban

457.

Az Ars Una számára kért bármilyen cikk

5o4.

Cézanne és a mai müvészeti irányok viszonya c. tanulmány az Ars Una számára

5o3., 5o4.

Csekey István könyvéről recenzió a Könyvbarátok Lapja részére

/Északi irások ?/

664.

Dante. A Müveltség Könyvtára részére készült tanulmány kiadása egy Az ujkori irodalom kezdetei c. kötetben

457.

Dante. A Firenzében elkezdett könyv megirása

387., 435., 437., 444., 57o.

Dante. A könyv bevezető fejezetének közlése a Nyugatban

544.

Dante. A Nyugatban megjelent tanulmány kiadása önálló füzetben

389.

Dvořak, Max hátrahagyott müveiről szóló recenzió

495., 5o3., 5o7., 531., 573.

Az Erdélyi Helikonnak irandó cikk, kritika vagy tanulmány

723.

F. GÖRFFY ANNA
GRAFIKUS

M. GYÖRFFY ANIKÓ

LX/52 – LXI/1. 2006. dec. 18-2005. jan. 7.
211.

n 2005. jan. 10-én
t 138. sz. alatti kö-
ránitz Mihály róm.
: ősegyház hite és

7) rokonait, ismerő-
on! Tel.: 78/461-916
t a Kiskunhalas-
nosa, ezennel köz-
parcellákban (5-ös,
gi kerítéstől számí-
nt az 53-as főútvo-
sarokterületen levő
ről és temetkezés-
ehajtásáról szóló
) bekezdése alap-
005. április 15-i ha-
járt idejű és a fen-
ogosult személye-
szükséges megál-
nek a Kiskunhalasi
halas, Szent Imre

elt hirdet a 2005.
LLÁSTUDOMÁNY
a főiskola I. ker.
olyik. Várjuk mind-
negérteni a vallási
vallások gyökere-
avkf.hu/vallas. Je-
-ig.

szívvel köszöni az
ek 2003. évi össze-
ves jubileum meg-

est, Rózsák tere 10.)
2003. évi személyi
ennünket. A befolyt
k felújítására fordít-
érjük.
itász Alapítvány ki-
vi tájékoztatója. Be-
1 % 396.492.- Ft,
iködési támogatás
002. évi maradvány
- Ft. Cél szerinti fel-
626.- Ft, a börtön-
működési kiadások
Ft. Felhasználások
legünk: 1.065.441.-
mogatását. Az ala-
ág t. 1.

dpásztori Teológiai
Témája: Eucharisz-
: Eger, Szent János
00.- Ft (szállás – el-
elük együtt egy-két
zését várjuk. Jelent-
udapest, Városliget

ös tulajdo-
sti ingatla-
radékot fi-
ás nélkül

pes szak-
szú távú
: „Tapasz-

egbízható
estre a VI.

ozó, meg-
ermekfel-
állal. 06-

si úti met-
1 szobás,
távra ki-
0 Ft +re-
3-70/318-

nm-es la-
0.000 Ft
6-20/977-

róvégállo-
ás össz-
sszú távra
28

nm körü-
06-30/908-

kétszobás
). Nem pa-

eli, tágas,
let két di-
514

yetemistá-
yedi fűtésű

44 nm-es
rtól kiadó.
nlás előny.

s, távfűté-
992-9833

ség nem
ndor 1060
1/25. Tel.:

onyhás al-
ét nemdo-
nak. 286-

budapesti
om 251"

Dévára, Böjte Csaba atya ferences árvaházába 10 ezer forintot küldtünk a gyerekek karácsonyi ajándékára testvéreink adományaiból. Köszönjük a segítséget Pammer és Társának Vasszécsényben, Galagonya Istvánnénak Vecsésen, Horváth Jánosnénak Komlón, Páva Miklósnak Pécsett, Király Kálmánnénak Kecskeméten, Raikovich Ferencnénak Tatabányán, Molnár Magdolnának, Pallagi Jánosnak, Jakab Lászlónak, Bocsi Mátyásnak, Zentai Károlynénak Budapesten. Aki segíteni tud, annak csekket küldök: Átányi László, 1119 Budapest Etele út 23. Telefon: 203-3201

ZARÁNDOKLAT

Zarándoklatok, városnézések papi vezetéssel. 2005 évi tavaszi ajánlatainkból: Isteni Irgalmasság búcsúja Krakkóban: 19.000 Ft. Fatimai zarándoklat (Torino, Lourdes, Lisszabon, Compostela, Toledo, Marseille, Avignon): 154.000 Ft. Lourdes (Marseille, Avignon, Rosa Mystica, Garda-tó): 79.000 FT. Szentek nyomában, Olaszországban (Padova, Assisi, Loreto, Cascia, San Marino, Velence): 85.000 Ft. Róma (Orvieto, Siena): 75.000 Ft . Várjuk csoportszervezők jelentkezését! Irodánk luxusautóbusza kedvezményes tarifával bérelhető! Kérje 2005 évi, ingyenes katalógusunkat! Érdeklődni lehet a Kolumbusz Tours zarándoklatszervező irodánál a 46/344-454-es telefonszámon.

LELKIGYAKORLATOK

MANRÉZA Spirituális és Konferenciaközpont. Dec. 29–2005. jan. 1-ig: Óévbúcsúztató lelkigyakorlat. A LELKIGYAKORLATOKAT KÍSÉRI: P. Ambrus Lóránt S.J., Lakatos Attila SJ, P. Sajgó Szabolcs SJ, Tegzes Katalin SA nővér. JELENTKEZÉS ÉS INFORMÁCIÓ: MANRÉZA Spirituális és Konferenciaközpont H-2099 Dobogókő, Fény u. 1. Tel.: 06 26 347 681; Fax: 06 26 347 633 E-mail: manreza@manreza.hu; Honlap: www.manreza.hu

MEGHÍVÓ

SZILVESZTER az IGEN Klubban az Újpesti Katolikus Kultúrházban: IV. Szent István tér 14. Zene: Márton Tamás. Információ: 06-30/602-6056, http://igenklub.ini.hu

A vörsi róm. kat. egyházközség a karácsonyra készülődés időszakában minden vasárnap a 14 órai szentmise után, a „Vörsi Betlehemhez" az alábbi programokra hívja az érdeklődőket a templomba: Dec. 26-án 14 órakor a keszthelyi karmelita templom énekkarának műsora.

MEGEMLÉKEZÉS

+Dr. Nyíri Tamásról. A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Hittudományi Kar 2. sz. Keresztény Bölcseleti Tanszéke megemlékezett egykori tanszékvezető professzoráról, elhunyt Nyíri Tamásról. Mivel a megboldogult halálának 10. évfordulója egyben I. Kant halálának 200. évfordulója is, a tanszék vezetője Rokay Zoltán professzor, a Kar jelenlegi dékánja szervezésében a tanszék egykori és jelenlegi szemináriumi résztvevői Kant bölcseletéről tartott beszámolókkal adóztak a tanszék egykori vezetője emlékének.

PÁLYÁZATOK

A Faludi Ferenc Akadémia – a magyar jezsuiták ifjúság- és felnőttképzési intézete – tanulmányi ösztöndíjat hirdet fiatalok számára. Pályázni lehet posztgraduális képzésre, illetve tudományos kutatásra itthon és külföldön. Az ösztöndíj kiemelten támogatott területei: társadalomtudományok; közgazdaságtan (nem üzleti jellegű); kommunikáció és média. Beadási határidő: 2005. febr. 28. Jelentkezési lap igénylése és további információ a Faludi Ferenc Akadémián: (1) 411-0824 és (1) 411-0825, ill. iroda@faludiakademia.hu valamint a honlapon www.faludiakademia.hu

ÜDÜLÉS

ŐRSÉGBEN, luxus körülményű üdülési jogomat, ami a 17. hétre érvényes, 2/2 személyes, magánszemélynek vagy alapítványnak eladnám. 06-70/382-5002

MEZŐKÖVESD-ZSÓRY gyógyfürdőhöz közeli nyaraló 2005. május 1-től szeptember 30-ig kiadó. Asztalitenisz, kerti grill, kerékpárok megtalálhatók. Parkolás zárt helyen. Tel.: 23/453-267

HÁZASSÁG

34/176 fiatalember keres 30 év körüli soproni vagy Sopron környéki leányt. Mobil: 06-70/582-4838

NEGYVENES, értelmiségi megismerkedne érzelemgazdag harmincas hölggyel. Jelige: „Tél 252"

34/164/50 diplomás, budapesti nő, diplomás társát keresi. Jelige: „Sárga rózsa 250"

175/70, 58 éves, rendezett körülmények között élő, soproni, kerekes székes, szakmájában tevékeny, egyébként egészséges férfi keresi korban hozzáillő, szerény, meleg szívű, kertbarát, káros szenvedélyektől mentes, testben és lélekben egészséges hölgyet, akivel megoszthatná meghitt, meleg otthonát. Jelige: „Hűség 247"

46/172 KERESZTÉNY értékrend szellemében az élet szépségeire nyitott, gyakorló római katolikus, értelmiségi, csinos hölgy keresi hasonló gondolkodású, jó megjelenésű, budapesti értelmiségi társát, szentségi házasság céljából. Jelige: „Gondviselés 245"

24 ÉVES, zalai, belső értékekre igényes, szolid, diplomás lány keresi egyszerű, becsületes társát. Jelige: „Lélektől, lélekig 244"

33/190, rk., pécsi, diplomás fiatalember Szűz Mária tisztelő 20–30 év közötti lányt keres. 06-70/558-5886

KERESZTÉNY szellemiségű, országos házastárskereső iroda, orvos vezetésével, minden korosztálynak. ACCORDIA: 320-2280, www.accordia.hu

68 ÉVES, 181cm magas, rendezett anyagi körülmények között élő, emberi értékekre igényes, keresztény életszemléletű, családszerető, sportot, művészetet, komolyzenét kedvelő, egészséges, becsületes, művelt, jólelkű, intelligens, minden káros szenvedélytől mentes, római katolikus vallását gyakorló, nőtlen férfi társaság hiányában megismerkedne szentségi házasság céljából családszerető, állatszerető, gyermekszerető, keresztény értékrend szerint élő, egészséges, megbízható, intelligens, becsületes, kedves, szerény, szolid, gazdag érzelmű, házias, jószívű, megértő, udvarias, hűséges, türelmes, alkalmazkodni tudó, lelkiismeretes, komoly, tisztességes szándékú, őszinte, minden káros szenvedélytől mentes, római katolikus vallását gyakorló hajadon hölggyel vagy özvegyasszonnyal, aki önzetlen, őszinte, szeretetre, kölcsönös megbecsülésre, és aki kiegyensúlyozott, harmonikus, boldog családi életre vágyik. Jelige: „Hit, remény, szeretet 221"

EGYÉB

KERESZTÉNY értelmiségi családhoz szívesen tartoznék nagymamaként. Jelige: „Szeretet 249"

SIMON András grafikus minden érdeklődőt szeretettel fogad műterem-galériájában, nyitva szeptember 1-től június 30-ig minden szerdán 12–20 óráig. Ettől eltérő időponthoz telefonos egyeztetés szükséges. Cím: 1012 Bp. Várfok u. 12. II. 8. Tel.: 214-4619, 380-7779

id. GOMBOS LAJOS
ARANYKOSZORÚS HARANGÖNTŐMESTER
2162 Őrbottyán,
Rákóczi út 119., pf. 3
Tel./fax: 06-28-360-175;
06-20-933-2522
Budapesti iroda:
1135 Budapest, Jász u. 60/B,
tel.: 330-6394

Istenanya-ikonok az Olajfa Művészházban

Három éve nyílt Gödön, magánkezdeményezésből az Olajfa Művészház, amely nemzeti és főként keresztény értékeket képvisel. Kis földszinti üzletével a gödi művészek alkotásait mutatja be, de művészeti könyveket és folyóiratokat is árusítanak.

A másik földszinti kiállítótér igazi kuriózum: az országban egyedülálló állandó kiállítás *M. Győrffy Anikó* ikonfestő fatábláival várja a látogatókat. Az ikonok eredeti ikonfestő technikával készültek, annak szigorú szabályait megtartva.

Korábban ikont csak szerzetesek festettek. A képek mély imádságból születtek, és azok megértésére is csak az imádkozó, szemlélődő, Istent kereső ember válik képessé. Mindez időt és mély lelkiséget igényel a látogatótól. Bár az ikonfestés szabályai szigorúak – pontosan meghatározott, hogy egyes témákban milyen színű és mintájú lehet Jézus, a Szűzanya vagy az angyalok ruhája, milyen háttér és milyen alakok ábrázolhatók –, mégis van szabadsága a festőnek, hiszen aki imádságban festi ikonját, annak személyisége, sőt arcvonásai is megjelennek, érezhetőek lesznek a képeken. Ettől válnak különbözővé még az azonos témában készült ikonok is.

A terembe látogatót azonnal elkápráztatják azok a bíbor színeiben bővelkedő csodálatos képek, amelyek Mária mennybeemelését, Szent Miklóst, Szent Györgyöt ábrázolják. Egy különleges születésikon Máriát, Józsefet és a kisded Jézust a kopt ikonfestés sajátosságainak megfelelően ábrázolja. Jellemző rá az arányeltolódás, vagyis a fej hangsúlya, amely szinte megegyezik a test méretével. Az arcok egyenesen, szemből festettek, és a szemek is nagyobbak és hangsúlyosabbak.

A magyar szentekről eddig nem készültek ikonok, de itt Margitot, Istvánt, Lászlót és Erzsébetet is láthatjuk a fatáblákon. Az ikonok ősi témája itt a Szűzanya-ábrázolás, ezért a Kazanyi Istenanya, Meghatódott Istenanya, Hodigitria, Trónoló Istenanya, Istenanya

a játszadozó kisdeddel, és a Jel Istenanyja is látható.

Az Olajfa Művészház minden hónapban egy-egy időszaki kiállítást rendez, amelynek témájához kapcsolódó kulturális rendezvényeket is szerveznek.

December elsején nyitotta meg *Beer Miklós* püspök és P. *Szabó Kristóf* kármelita a Magyarországon élő szerzetesek munkáiból látható kiállítást, amely december 23-ig volt látható. A kiállítás elsődleges célja, hogy a közönség tudomást szerezzen arról, hogy élnek szerzetesek, szerzetesnők Magyarországon is, sőt, munkájuk mellett, vagy remeteségükben, kiemelkedő művészeti alkotásokat is készítenek. Az emeleti kiállítótérben a Nyolc Boldogság közösség tagjai, az angolkisasszonyok, a ciszterci nővérek, a ferencesek, a kármeliták és a bakonybéli bencések, valamint az Athosz-hegyi Márton atya alkotásait csodálhatták meg a látogatók.

Ikonok, két, Krisztus-fejet ábrázoló szenteltvíztartó, mívesen faragott ereklyetartó, Szent József faszobra, gyönyörű, különleges technikával, kézzel készült, aprólékosan megmunkált csipkék, különböző típusú keresztek, kerámiák, gyertyák, fafaragások, és az ünnephez közeledve, egy imádság közben, fából faragott, kedves betlehem is várja a vendégeket.

Polgári Vera

M. D. K.

Győrffy Anna

Vasvári István: „Tiz kicsi ló" c. gyermekek számára készült verses kötetét illusztrálta.

„Uj köngyek" c. rovat.
Film Szinhár Muzsika, Bp. 1964. május 1.
VIII. cóf. 18. sz. 18. lap.

Györffy Anna

Illusztrálta Vasvári G. könyvét

A könyvkiadás 1964. évi díjazott és kiemelkedően sikerült kiadványainak értékelése

Magyar Grafika 1965 Jan. 19. l.

F. Györffy Anna, grafikus

D Dk

Szepes Mária: Pöttyös Panni naplója c. könyvet illusztrálta.

—: Könyvekről.

Népszabadság, Bp. 1959. dec. 20.

10 l.

F. Györffy Anna, grafikus

Ízléses, szép illusztrációi díszítik
Murányi = Kovács Endre és Zsuzsa: A Rákosi =
Zászlóért c. könyvét.

Sz. Lo.: Murányi-Kovács Endre és Zsuzsa: A Rákosi zászlóért
A Könyvtáros, 68.1 -
[Könyvbarát], Bp. 1953. september III/8-9.sz

Györffy Anna
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-796
1969 SEP 7
BÉKÉS MEGYEI NEPÚJSÁG
Békéscsaba
1021
1969. szeptember 7.

Új könyv gyermekeknek

Kisbence nemcsak a dalban létezik. Kisbence kékszemű, szőke hajú, igazi kisfiú, aki nem szokott kormos lenni. Viszont van három nagy testvére.

El kell ismernünk: Kisbencével sok minden történik. Először ugyan hosszú ideig pólyás, de aztán — testvérei nagy örömére — lassan járni meg beszélni kezd. És felfedezi maga körül a világot. Ami alapjában véve csodálatos dolog. Ám sok mindent kell megtanulnia. Például: a játékot nem szabad a szájába venni, evés előtt kezet kell mosni, mert akkor lemossuk a bacilust, ami betegséget okoz. Ezért kell a gyümölcsöt is megmosni. A csokoládét nem — bár először azzal is megpróbálkozott Kisbence —, mert az be van csomagolva.

Anyuka, apuka, nagymama, Juli, Laci és Kati segítségével Kisbence még sok minden mást is megtanul. Köszönni például. Aztán: ha gyerekvendégeket fogadunk, nem szabad irigynek lennünk. És oda kell adnunk a játékot. Továbbá: a játékló nem eszik zabot. A madarak viszont igen. Hogy nem közlekedhetünk akárhogyan az utcán. Hogy nem lehet az embernek akármikor születésnapja, csak egyszer egy évben — akármilyen jó dolog is tortát meg ajándékot kapni olyankor.

Megtanul vásárolni is. Ami nem is olyan nehéz dolog..., csakhogy Kisbence legszívesebben mindenféle nyalánkságot bepakolna a kosárba. Anyu azonban elmagyarázza, hogy mindezért fizetni kell. És Kisbencének még nincs annyi pénze.

Szóval sok-sok új és számára meglehetősen érthetetlen dologgal találkozik Kisbence. Például azért van a papír, hogy ceruzával ráfirkáljon az ember — gondolhatja bárki. Kisbence is ezt teszi. Arra viszont igazán nem gondol, hogy Juli ezért majd kikap a tanító nénitől — tudniillik az ő füzetére talált rá az a rossz ceruza.

Aztán Kisbence óvodás lesz. Kiscsoportos. Az óvodában is sok új és érdekes dologgal találkozik. Számtalan játék van, de az mindenkié. És nem szabad veszekedni, hogy ki mivel játsszék. Legjobb, ha cserélgetik egymás között a kisautókat, kardokat és kockákat. De még jobb, ha együtt játszanak. Meg napos is lehet az ember. S olyankor különösen jónak kell lenni. Csak ekkor hallgatnak a naposra a gyerekek. A rossz napost le kell váltani. Ami igazán szégyellnivaló dolog.

A Kisbence című meséskönyvet a Móra Ferenc Könyvkiadó jelentette meg a közelmúltban. Az írónő, Varga Katalin kitűnő ismerője a kisgyermekkor lélektanának. A maga sajátos világát felfedező kisgyermek szemével láttatja az eseményeket, meséiben, szereplőinek alakjában pedig önmagukra, társaikra ismerhetnek gyerekeink. Varga Katalin kedves meséskönyve nemcsak a kicsik szórakoztató olvasmánya, sok hasznos tanácsot ad a szülőknek is. A történetek segítségével jobban megérthetjük a kisbencék sajátos világát, fény derül sok-sok haszontalanságuk igazi okaira. És megtanulhatunk okosan büntetni. Erre egyetlen példát: Az összefirkált füzet helyett a fagyira szánt pénzből vesz anyu új füzetet, mert tudja, az az igazi büntetés Kisbence számára, ha saját maga tapasztalja tettének következményeit.

A fordulatos meseszövés, a gyerekszáj őszinteségét, naivságát idéző párbeszédek egyaránt nyújtanak élményt a mesét mondó szülőnek és az azt hallgató gyerekeknek.

A „Kisbence" kitűnő illusztrációit F. Györffy Anna készítette.

Lipták Judit

Fák

Meri

Mikes György írása

Az ismerősöm párizsi tartózkodása idején találkozott bizonyos Duval-lal, egy pipaszurkálógyár igazgatójával A villogó szemű, deresedő bajuszú francia nagyon megörült, amikor megtudta róla, hogy magyar. Kiderült: Duval úr tavaly három napot töltött Magyarországon a Bámex-bumfért vállalat vendégeként.

— Ó, szép Magyarország! — kiáltott fel Duval lehunyt szemmel, szívére szorította kezét. — Felejthetetlen élmény volt. Igazán felejthetetlen!

— Merre járt Duval úr? — érdeklődött az ismerősöm büszkén. — Látta a Balatont?

— A Balatont sajnos nem láttam, de voltam Agárdon — lehalkította a hangját, és az arca egészen átszellemült a visszaemlékezéstől. — Agárdon, a pogány magyarok szent helyén, ahol évente egyszer lóáldozatokat mutattak be a törzsek. Megilletődötten, elszorult szívvel jártam be Agárd történelmi utcáit...

— Pardon, minek az utcáit járta be? — kérdezte csodálkozva az ismerősöm.

— Agárd utcáit — felelte Duval meghökkenve. — Lehetséges, hogy ön nem ismeri ezt a történelmi nevezetességű helyet?

— Dehogynem... izé... többször is jártam ott — hebegte az ismerősöm. Kínos pillanat volt. Mintha gúnyos, lenéző mosoly suhant volna végig a francia arcán. — Ó, hogyne... Persze...

— Verpeléti úr vitt le kocsin ebbe a kis községbe. Ő volt az útimarsallom. Megmutatta azt a helyet is, ahol annak idején azt a vér-

— A híres kadarkúti csata színhelyére, ahol egy maroknyi magyar vitéz legyőzte a félelmetes Ali bég hatalmas seregét. Zömölki urat, kalauzomat a történelemben jártas tudós embernek ismertem meg. Pontosan megmutatta, hol állt Ali bég vezéri sátra, és merről támadtak a magyarok. Most egy rozzant kút áll a török vezér sátra helyén. Több oldalról lefényképeztem ezt a kutat, háttérben a lebukó nappal. Zömölki úr olyan élvezetesen adott elő, hogy szinte magam előtt láttam a csatát. Ön is járt már ezen a helyen?

— Jártam... hajjaj! — felelte az ismerősöm, és közben szégyenkezve arra gondolt, valószínűleg hiányzott az iskolából, amikor a kadarkúti csatáról tanultak. — Na és a... Halászbástya? — kérdezte reménykedve, sápadtan.

— Csak messziről láttam, amikor Sümegi úrral Kunpeszérre utaztunk. Ez már a harmadik napon történt.

— S ott mit néztek meg?

— A hajdani híres kunpeszéri királyi vár hült helyét. Sümegi úr elmondotta, hogy valaha itt állt Európa legszebb vára. Építőjének nevét elfelejtettem. Most egy kopár legelő van a vár helyén. Természetesen lefényképeztem ezt a legelőt. Higgye el, uram, együtt sírtam Sümegi úrral, amikor hallottam, hogyan rombolták le a császáriak ezt a csodálatos várat, az első magyar királyok kedvenc lakhelyét, majd az egész hegyet, amelyen a vár állt... — rebegte szipogva Duval, és együttérzően kezet szorított az ismerősömmel.

Hazatérése után az volt

1021

F. Győrffy Anna

F. GYŐRFFY ANNA RAJZAI

A leggyakrabban elhangzó kérdés

nar Béla

APLÓ

GYSOROS

maga is szép,
képes szépet teremteni,
ak szívében
hel galambjai búgnak.

ZFOGÁS

nk szövetséges egyesítése.

ERELEM

ejtek emlékezése
őstenger hullámzására.

Y KÖLTŐTÁRSHOZ

anyag fák, műanyag erdők:
így képzeled a jövendőt?
ba, a műanyag fára
n rakja fészkét a madárka,

Györffy Anna, grafikus

MDK

Szepes Mária: Pöttyös Panni és Kockás Peti naplója c. könyvét illusztrálta.

Bozóky Éva: Korszerű, új gyermekkönyvek 551-553.

A KÖNYVTÁROS, BP. 1962. szeptember

XII/9

F. Győrffi Anna, grafikus TSK

Szepesi Mária: Pöttyös Panni naplója
című könyvét illusztrálta.

–: A Kossuth, a Zrínyi és a Móra Ferenc könyvkiadó
őszi tervei

Népszabadság, bp. 1959. szept. 9. 9. l.

Györffy Anna grafikus

MDK

Kocka Peti repülőrítja a rolleren — rajz:

Repr

Bozóky Éva: Korszerű, új ogermekkönyvek 551-553.

A KÖNYVTÁROS, BP. 1962. szeptember XII/

Győrffy Anna

Erdei Ferenc: Város és vidéke c. könyvét illusztrálta remek rajzokkal, mint Tasi József irja "Szociológus, bográccsal" c. a könyvről szóló ismertetésében.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. aug. 28.
XV. évf. 35. sz. 10. lap

F. Győrffy Anna

Kepes Mária: Pöttyös Panni c.
könyvét illusztrálta

Nógrád 1966 feb. 20.

MDK

F. Győrffy Anna

rajzaival jelent meg Sárközi Márta: Zsófi könyve c. műve.

Földes Anna: Könyvekről.

(Nők lapja, Bp. 1958. május 8. [17. l.]

Györffy Anna, grafikus M Dk

Az orosz népmesék c. könyvhöz kérített

Jejlécei s záródínei papiron

kissé anyagszerűtlenek.

Aradi Nóra: Ifjúsági könyvek illusztrációiról

508-12. l.

A Könyv

[Könyvbarát], Bp. 1955. November V/11

Györffy Anna, grafikus M Dh

„Virágom virágom" c. kötet díszítő-
rajzait kénítette.

Arondi Nóra: A Könyvillusztrációkról 408-11. l.

A Könyv,

[Könyvbarát], Bp. 1955. szeptember V/9..

Györffy Anna, grafikus DK

Az „Orosz mesék" c. könyv címlapját orosz népi motívumok felhasználásával rajzolta meg. Igen szép.

Zolnay Vilmos: Szép testben szép lélek 325-27. l.

A Könyv

[Könyvbarát], Bp. 1955. július V/7

Győrffy Anna, grafikus MDK

Vasvári István: Tiz Kicsi Ló c. könyvét illusztrálta.

— : Ajánljuk 34.

CSALÁD és ISKOLA Bp. 1964. március XV/2

GYÖRFFY Anna M.D.K.

Marikáék háza c. mesekönyv /leporelló/ Szabó Magda szövege /Móra kiadó/

Sok érdekes ifjusági könyv a téli könyvvásáron
Magyar Nemzet 1962. november 30. 4.l.

MDK

Györffy Anna

g.l.: Illusztrációs kiáll. SzM. 1954. 95.l.

Gyöffy Anna, grafikus MDK

Szabó Magda: Marikáék háza című lepovelló színes illusztrációit kérnétette.

—: Könyvekről

Népszabadság, Bp. 1959. dec. 13. 10. e

Győrffy Anna, grafikus MDG

Rajzaitól állítják össze Az állatóvoda az őserdőben c. diafilmet.

— : Új színes dia mesefilmek húsvétra

10. l.

NEPSZABADSÁG, bp. 1963. márc. 21.

F. Györffy Anna

Csakis képekkel válaszol a sokszor hallott gyerekkérdésre: „Mi ez?" (említve)

F. A.: Ne csak karácsonykor.

Nők Lapja, Budapest, 1945. febr. 22.

Győrffy Anna

grafikus

Mi ez' cimü könyvet

"Győrffy Anna rajzai di-
szitik. (repro)

F.A.: Ne csak karácsonykor,
Nők Lapja, 1975. febr. 22-14 oldal.

Győrffy Anna

A "Dörmögő Dömötör" c. gyermeklap áprilisi számának illusztrátorait birálja Vadas József: "Csip, csip muzsa" c. kritikájában, mely a Petőfi Irodalmi Muzeumban rendezett, "Ég a gyertya ég" c. kiállitásról szól.
Gábor Éva, Győrffy Anna és Somorjai Éva készitette a lap illusztrációit.

Fenti Vadas-cikket lásd: Bálint Endre nevénél.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. május 8.
XX. évf. 19. sz. 5. lap.

F. Györffy Anna, grafikus

Mi ez? c. könyvhöz
kérülette a rajzokat.

— : Csupa mese — Altató 2.

FSTI HIRLAP, Bp. 1974. dec. 14.

F. Győrffy Anna, grafikus

L.: Kass János

—: Most ... 8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. aug. 1.

Győrffy Anna

"Magyarkodó-naivkodó-pipiskedő gyermekfigurái" ellen emel kifogást Vadas József: "Képtelen diszpéldányok" cimü, -disztáviratokkal és diszoklevelekkel foglalkozó kritikájában. Éles hangon birálja müvészi szinvonalukat, hogy még a jó képességü müvészeknél sem üti meg azt a mértéket, amit egy müvésztől várni lehet.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. ápr. 13.
XVIII. évf. 15. sz. 5. l. p.

Győrffy Antal

Iván szilárd mesterekért neve említve.

Népszava, 1975. febr. 8. 103. evf. 33h. 8p.

Győrffy Dezső

1922/23

Ferképzomfoiskèvk

88.l.

Ágostonnak a pav[illegible] S. Pietro in Ciel

Győrffy Erzsébet (Kapolcs, 7. osztályos tanuló): Királylány (textilmontázs)

föld kifogyhatatlan
nyomán is Zalaújlak
lődési otthonát. Kes
villáját is emléktábláva
lölték meg.

Két kiállítás — Veszprém
ben, Keszthelyen és Nagyka-
nizsán — kiemelkedő abban
a sorban, amelyet vetítettké-
pes előadások és ismeretter-
jesztő buzgólkodások, nyom-
dai termékek jeleznek: köny-
vek, tanulmányok, cikkek.
Hogy aztán a legnagyobb a
nevét viselő, egyszemélyes
múzeum létrehozásában osz-
tozzon az *Egry József Em-
lékmúzeum Baráti Köre* és
a *Bakonyi Múzeum*. múze-
ummá avassa a *Badacsony
66-ot*. Közben a múzeumi
céllal szerzeményezett anya-
gából kiállítása, előbb Veszp-
rémben, majd végleges he-
lyén Badacsonyban, az év-
ről évre tízezreknek szelle-
mi szépségeit felmutató *Eg-*

Győrffy Erzsébet

(Kapolcs) 7. osztályos tanuló.

Napló (Veszprém), 1976. március 13.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
Anna F. Györffy
DAILY NEWS
1973 JUL 19

1021

VERONIKA MAREK–ANNA F. GYÖRFFY

ALS DU NOCH KLEIN WARST

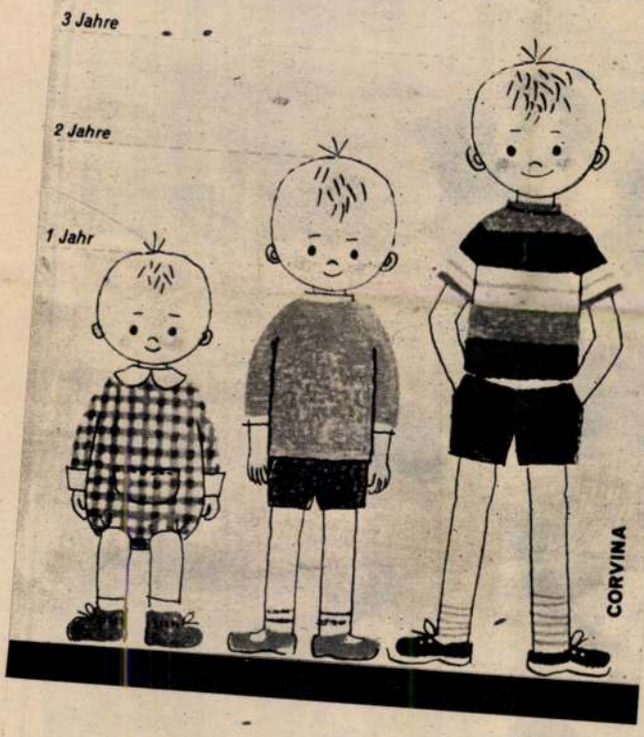

Bilderbuch für Jung und Alt

„Als Du noch klein warst", das ist mehr als ein Bilderbuch, das ist eine einfallsreiche Ergänzung der Memoiren- oder Fotosammlung der Familie, und wird gewiß nicht nur kleinen Lesern, die eben ihre ersten Schritte auf dem Gebiet des später ach so schwer werdenden ABC des Lebens tun, Freude bereiten, sondern auch den Mamas und Papas. Das Bilderbuch von Veronika Marék, das dieser Tage im Corvina-Verlag erschien, erzählt mit Hilfe zahlreicher Illustrationen von Anna G. Györffy den kleinen Lesern, was sie als Babys taten, wie sie im Alter von ein, zwei und drei Jahren aussahen, wie groß sie waren und vieles andere.

Übrigens erfreuen sich die Kinderbücher des Corvina-Verlages im deutschsprachigen Ausland großer Beliebtheit. Erst dieser Tage wurde das gemeinsam mit dem Anrich-Verlag in der BRD herausgegebene Buch „Große dürfen alles" von Éva Janikowski, illustriert von László Réber, mit dem Jugend-Buchpreis der BRD ausgezeichnet, ein Preis, der erstmals einem ungarischen Autor zuteil wurde.

PHOTO MTI — I. BENKŐ

Budapest.

Ausschuß gegen
alen Terrorismus tagt

können. Sie erklärte sich bereit, zusammen mit anderen Ländern Wege für effektive Maßnahmen zu erwägen, um terroristische Aktionen internationalen Charakters zu unterbinden.

er Ex-König
chst in Rom

Ischia vom früheren Ministerpräsidenten Mohamed Daud für abgesetzt erklärt worden.

Einen Tag nach dem Sturz

calumnia /lat./ - rágalom

calumniare audacter, semper aliquid haeret /lat./ - csak merészen rágalmazni, valami mindig megragad belőle

campagne /fr./ - hadjárat

carissimo /ol./ - nagyon kedves, legkedvesebb

caro /ol./ - kedves

caro mio /ol./ kedvesem

c'est le mot /fr./ ~~é~~ ez a helyes kifejezés

chance /fr./ - lehetőség, véletlen

charisma /gör./ - adomány, kegyajándék

che Dio la mantegna /ol./ - Isten tartsa meg

che profeta del culo /ol./ - micsoda seggfej!

chèque /fr./ - csekk

che siate benedetto /ol./ - áldott legyen

ci penso io /ol./ - én igy gondolom

collecta /lat./ - összegyüjtött pénz

conditio sine qua non /lat./ - elengedhetetlen feltétel

corpus delicti /lat./ - bünjel

cosa vuol dire /ol./ - mit akar mondani?

curriculum vitae /lat./ - életrajz

debuisset pridem /lat./ - előbb kellett volna

decorum /lat./ - tisztesség

delinquens natus /lat./ - született bünöző

denique /lat./ - tehát

Deo volente /lat./ - ha Isten is ugy akarja

deranzsáltan /dérangé//fr./ - rendezetlen körülmények között

desperatio /lat./ - kétségbeesés

Dio sa, come /ol./ - Csak az Isten tudja, hogyan

discutábilis /lat./ - vitatható

GRÖRFFY ÉVA

FESTŐ, DÍSZLETTERVEZŐ

Györffy Éva

Az ötvenes évek közepén sok fiatal mű-
vész került Aradra, – nemcsak számbelileg,
hanem minőségében is megerősítették az
aradi műveszcsapatot. Az Aradról indult
Györffy Éva, más vidékről származó mű-
vész Cernensky Lívia is köztük volt.

Szekernyés János: A festő becsülete.
A Hét, 1975. szept. 19.

GYÖRFFY Éva (1931. ápr. 13 Arad) fertő

ld. Lege Artis Medicinae, 1992. 9. 888-889. o

Györffy Éva festőművész 1

(1931 Arad –)

az aradi zsinkász diplettevezője. A Ion Andreescu Képzőműv. főiskolán végzett 1957-ben

Igaz Gó 1972 november

Györffy Éva

festő

● GYÖRFFY ÉVA festményeiből kiállítás nyílt hétfőn a Magyar Építőművészek Szövetsége Kós Károly-termében. A március 31-ig nyitva tartó tárlat bevételét az erdélyi festőművésznő, aki 1987 óta él Budapesten, a Gönczy Pál Református Iskola-Alap javára ajánlotta fel.

Népszabadság, 1989. márc. 21.

GYÖRFFY SÁNDOR

Új Művészet
2004. január
XV. évf. 1.

24. old.

309b= Tiszteret a szülőe Bibl...
9995= 0022
kenn= hg
redk= Nováky, A^B0gnes
9906= un
9908= H
katg= 4
9900= 20030218
9990= ansetzung frz.?
revi= 19 Mar 2001/TREPAK
created 5 Feb 2001/TREPAK
knde= knd1

GYŐRFFY ÉVA festőművész kiállitása Aradon. /rövid hir./

Utunk, XXVII.évf. 46./1255./sz. 1972. nov. 17. 12.old.

Györffy Éva

2

Első nyilvános szereplése
1956 - Arad. Hatom egyéni kiállítása
volt, több művét az aradi múzeumban
őrzik.

Igaz Szó 1972 november

Györffy Éva, divattervező

a Békéscsabai Jókai Színház
előadásaihoz a díszleteit tervezte

T. E.: Vetnász

Népszabadság, Bp. 1981. jún. 3.

7

GYŐRFFY Éva
Arad, 1931. április 13.
IA Képz. Főisk. Kvár, festő és díszlettervező
(1987 óta Magyarországon él.)

Banner Erdély

vállalásában élték meg
ső hazai szentek élete
dával.

Nagy Szent Gergely p
szerzeteseket küldött e
zetesen itáliaiakat az
sokan követték a X. szá
gyarokhoz megérkeztek a
tesek.

Az életszentséget se
tól, sem a Gézát megker
tatni, mert az ekkor él
nak számitó magyarok kö
- minden előkészitő jel

GYÖRFFY Éva festő

FELEDY Balázs: Egy kiállitás képei: Találkozás Györffy Éva festőművésszel = Hegyvidék, XXII.évf 6.sz.1992. junius. 5.p.

Bp., kiáll.,1992

NZ STEINER VERLAG STUTTGART
1989

Györffy Ferenc

karcagi szürszabó

élebrajz

l.

Györffy szür

MOB 1976.

4

79 l.

80 l.

110

Györffy Ferenc

karcagi nürszabó

l.

Györffy szur

MOB 1976.

110. l.

karcagi Nagkún Múzeum őrzi cifertűrit, amit a leszabó nyakúnbási darabot

Györffy Ferencné

Keszi Hajdu Klára

iparnővész szurszabó

alábbi mű szerzőjének nagyanyja

Györffy István dr.

Magyar nepi hímzések. I. A cifra szur. Bp. 1930.

4. l.

em utasíthatjuk el, mindaddig, mig ellen
elfogadnunk. Sajnos épen a legfontosabb
ás. Vegyük mégegyszer sorra a kövek

ése a bazilikával nincs, a mellette el-
árkányko közül kettő, gotikus részletek-
e tetejéről, a harmadik a kereszthajó
ot
kel együtt került elő. Mind a négy darab
otikus részleteket is kicserélték, egy
r. Marad az azm oszlopfő, melyet 19o7
k megtalálását két különböző módon mondja
a kereszthajó alapfalában találták /18/
opfej ismertetésére /19/ már az uj keresz
azilika alapfalban jelöli meg az oszlop-

Györffy István

áparmuvész-hurszabó

alábbi mű herzö-

jének atyja

Györffy István dr.

Magyar nepi hím-

zések II. A cifra-

szur. Bp. 1930.

4. l

saival lehet megcáfolni. Ezek után megpró-
atására támaszkodva a kérdés megoldásával.
crendbe szedni az itt ismertetett emlé-
tárkövet kell állitani. Semmi bizonyosat
ől származik Esztergom mindkét temploma
Adalbert bazilika legkésőbb szent István
ltételezhetjük, hogy ezekhez tartozott.
masztja, tehát keletkezését nyugodtan
onytalan a helyzet a korban rögtön utána
binak látszik az oszlopfő, de a párkány-
lika puritán oszlopfővel összhangba
i alapitó levél egyik különös kifejezése
bazilika alárendeli a helység összes
ővé teszi egy a bazilikával egy idős, de

Görffy István

muszalió

l.

Görffy

M. l.

MAG. MILLÉK ORSZ. BIZOTTSÁGA
7 37-1909
erk. VIII/23.

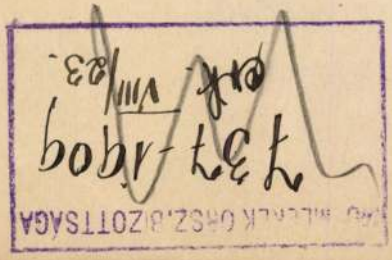

A vallás és közoktatásügy
94500.sz.a.kelt és a IX.
ténekk

Utasitom az ál
Bizottsága helyiségében
folyó évi dija fejében k
Orsz.Bizottsága elnökén
a mellékelt nyugta csat
naplójában kiadáskép sz
A miniszter meghagyásáb

Györffy István

Karcagi szurszabó

l.

Györffyszur

MOB 1976.

110.1

Györffy Ilona, bobai festő. sz. 1871, Vente (Zala m.). Técsőn Hollósynál, Münchenben Haidnernél tanult. 1911.: Gy. ünj. temény es kiáll., Nagy Zanizsa. Nemz. Szal. 1908. fav. kiáll.-on: Intérieur c. tollrajza.

Irod. É-g. I. 430 l. – Kiáll. tm. – Krüchen-Parlagi I. 430 l – Nemzeti Szalon Almanachja Bp. 1912. 170 l.

Győrffy Ilona

(kiáll. Nemzeti Szalonban
1908. tavaszi)

Interieur, tollrajz
80 K

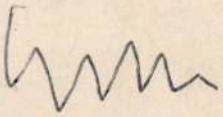

Frey Ferencz, rézmetsző.

19. sz.

III. 347.

GYÖRFFY I. *Ilona*, festő, † Vente (Zala vm.) 1871. Hollósy Simonnál Técsőn és Haidnernél Münchenben végezte tanulmányait. 1911. Nagykanizsán gyüjt. kiállítást rendezett. A Nemzeti Szalón kiállítója.

K. Gy. I. 430 l

Nógrádmegyei Múzeum 1911. é. segélye

V. 302.

Györffy, Ilona, v. Boba, Malerin, geb. 1871 in Vente, war eine Schülerin Hollósy's in Técsö

◇

und Haidners in München. Sie veranstaltete 1911 in Nagykanizsa eine Kollektivausstellung ihrer Gemälde, die von der Kritik günstig beurteilt wurde.

Knackfuß I. 430. l.

Györffy Ilona (bobai)

– festonő –

szül. 1871.

vöd

z Krück I. 430. l.

Síkföldi várak II. 194.

Györffy Ilona

laid

Nemzeti szalon alm

170

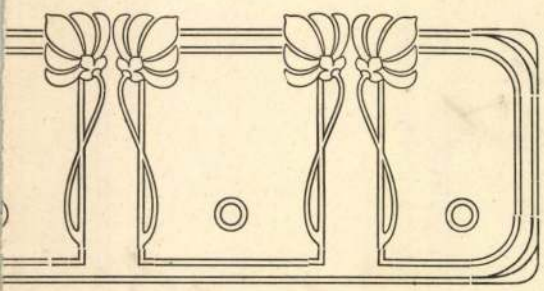

T MŰVÉSZ ÚR!

udomására hozni, hogy SZENDREI
Tudományos Akadémia tagja, a jeles
ÁNYI GYULA műtörténész jórészt
nagyszabású magyar műtörténeti lexi-
ázadtól kezdve napjainkig élt összes
foglalja s melynek első kötete
atásügyi ministerium támogatásával

ZEK LEXIKONA

Györffy, Ilona, bobai, festő * 1871 Ventén (Zalam.) Hollósy Simonnál Técsőn és Haidnernél Münchenben végezte tanulmányait. 1911. Nagykanizsán gyüjt. kiáll. rendezett.

32

~~Paptamási vándorkut. V. 302.~~

P. Györffy István

ötvös

öldoztató kelyhe 1658.
évszámmal a sztropkói
rk. pléb. templomban.
Készíttette. Gersei Pethő
Zsigmond gróf és Szka-
vinszki Helena grof-
arszony.

Unghváry Ede

Sztropkó és várának
története. Huszt 1912
68. l.

Lásd még Divald
jegyzeteit a felső-
magyarországi műemlé-
kekről.

1

Quittung

Werke über an H. Professor Henschmann gelieferte Holzschnitte in seinem ~~Berichte~~ vorkommende Holzschnitte

			" "
Fig.	14.	Steinerner Saikophag (Stuhlweiss. Ausgrabungen)	1,37
"	~~165~~	~~Einfaches~~ Ring mit Hirsch, ebendaher	0,50
"	16.	Einfaches Brustkreuz, ebendaher	2,00
"	53.	Bronzecrucifix, ebendaher	9,90
"	106.	Grundriss d. Karlsburger Domes	40,50
"	133.	Grundriss d. Kirche von Leiden (Lébény)	27,50
"	214.	Kapitael u. dessen Grdriss von Türgye	9,00
"	215.	Friesverzierung ebendaher	5,00
"	216.	Kapitael ebendaher	4,00.
"	222.	Hauptgesimse von Jelsö-Eörs	6,12.
"	240.	Grundriss d. Unterkirche v. Sz-Mária	2,25
"	241.	Grundriss d. Oberkirche v. Sz-Mária	2,80
"	242.	Durchschnitt der beiden	6,85.
"	243.	Saeulchen von ebendaher	6,75.
"	244.	Friesverzierung ebendaher	0,90
"	245.	Friesverzierung ebendaher	1,00

276

1381

13812

151,93

151

Györffy Gyuláné

dr. Kiss Tibor: Uszoda, Budapest-Pünkösdfürdő. - Építész: Ráday György, statikus Zámbó Gyula, gépészek: Buzási István, Kohlmann Miklósné. Belsőépítész Kigyóssy Ágnes, mélyépítő Györffy Gyuláné. - Ismertetés. Ságri György és Mikusi László fotóival.

Magyar Ép.műv. 1971.3.sz.34-35.l.

Györfy I. festő.

Sarkadon, a műv. házban rendez-
tek meg kiállítását.

Kiállítási kalendárium.

Szocialista Művészetért, 1972. jún. 5.

Mi a helyzet?

Fegyver vagy az idő oldja-e meg az európai feszültségeket?

Két elutasító válasz felelt, mint előreláthatóvolt, Belgium és Hollandia békeközvetítő ajánlkozására. A harmadikat most várják. A feszültség, amelynek feloldását még mindig csak *nagyszabású katonai cselekmények megindulásától* lehet észszerűen elvárni, változatlan maradt. Ha egyik napon az Északi-tenger partján, másikon a Finn-öböl környékén jelzik is a közvetlen veszélypontot a világsajtó hírforrásai, mindez alig változtat azon a tényen, hogy *a békés kiegyenlítés lehetősége a jövő homályába merült* s a viszály elszigetelésének nagyszabású tervét hol itt, hol ott, de állandóan veszedelem fenyegeti.

Diplomáciai sakkhúzások a háború színfala mögött

A semleges hatalmak külügyminisztériumaiban és felelősségét érző sajtójában egyre visszatér annak a problémának vizsgálata: mi okozza tulajdonképpen ezt a kettős jelenséget. Ami a veszedelem terjedését illeti, politikai és érzelmi beállítottságra való tekintet nélkül megegyeznek a vélemények. A szembenálló hatalmak jelenlegi erőviszonyait pillanatnyilag minden érdektelen szemlélő úgy ítéli meg, hogy *az adott helyzetben katonai döntést egyik fél sem tud kierőszakolni.* Éppen ezért úgy Németország, mint az angol-francia szövetség legfőbb politikai vezetői inkább a jövő felé irányítják tekintetüket s jóelőre *igyekeznek felkészülni az előreláthatóváltozásokra.*

Ebben a készülődésben azután van egy olyan elem, amely a hadviselők részéről nagyszabású óvatosságra kötelez más hatalmak igényeivel szemben, hiszen egyik sem akarja pozícióját gyengíteni azzal, hogy kényszerítő ok nélkül gyarapítsa ellenségei számát. Más szavakkal kifejezve: *a német-angol-francia konfliktus bizonyos tekintetben szabadabb kezet ad minden olyan hatalomnak, amelynek diplomáciája most látja elérkezettnek az időt arra, hogy aspirációit nyomatékosan hangsúlyozza,* esetleg azonnal ki is elégítse. Ha pedig a szenvedőleg érdekelt, rendszerint kis országok ebbe a kényszerhelyzetbe nem akarnak — mint ahogy szemmelláthatólag nem akarnak — minden további nélkül belenyugodni, *elkerülhetetlen az ismétlődő feszültségek sorozata.*

Potemkin herceg nehéz leckéje

Az ilyen feszültségek természetéből következik, hogy kimenetelük felől nagyon nehéz jóslásokba bocsátkozni. Egy kis államra gyakorolt erőteljes nagyhatalmi nyomás visszahatásait még a legjobb információkkal rendelkező külügyi szervezet sem tudja mindig pontosan kiszámítani. A nemzetközi szerződések hálózata szinte teljesen elborítja a világot, arról azonban, hogy *melyik szerződést mikor és ki tekinti kényszerítő erejűnek,* előre csak sejteni lehet egyet és mást, tudni nem. Ma már alig vitás, hogy a német diplomácia 1939 augusztusában és szeptemberében úgy ítélte meg a helyzetet, hogy Anglia a Lengyelországnak adott garanciát is azzal a mértékkel fogja mérni, mint a közelmultban tette a Prágának nyújtott garanciákkal.

Ez a mérték Csehország esetében a formalizmushoz alkalmazkodott és könnyen kikerülte a fegyveres beavatkozás összes lehetőségeit. Ugyanígy nehéz lecke Potemkin hercegnek, akiről köztudomású, hogy félig a háttérbe vonulva, igazi mozgatója a Szovjet külpolitikai gépezetének, az a kérdés: milyen visszahatást keltene az angolszász világban a Finnország elleni tényleges, *diplomáciain túlmenő* fellépés. A döntés ilyenkor rendesen pillanatokon s az egyes nagykövetségekről befutó bizalmas jelentések megbízhatóságán múlik. Ha a Kreml urai úgy fogják látni, hogy London és Washington a kelleténél rosszabb néven veszik az erőviszonyokra támaszkodó, egyoldalú megoldást, *Sztalin* nyilván még egyszer megkérdezi tanácsadói véleményét, mielőtt a döntő szót kimondaná.

A lengyel hadjárat

Ami viszont a háború folytatásának kérdését illeti, erről a legkülönbözőbb vélemények uralkodnak azokon a helyeken, ahol most pusztán a helyes megítélést és pontos mérlegelést tekintik legfőbb feladatuknak. Nem vitás, hogy Németország szempontjából a lengyel hadjárat villámnál is gyorsabb lebonyolítása olyan helyzetet teremtett, amelynek megszilárdítása kívánatos. Ennek az eredménynek eléréséért a Harmadik Birodalom a harctér eseményeitől teljesen eltekintve is jelentékeny áldozatokat hozott. A Szovjettel való együttműködés elméleti és gyakorlati alapjainak megteremtése komoly feladat volt a nemzeti szocialista állam belső struktúrája szempontjából s nem lehet tudni, hogy ezen a téren *a tényleg elért eredmények mennyiben fedik a kitűzött célokat.* Ugyanekkor a lengyel terület gazdasági kihasználásának lehetőségét azzal kellett lehetővé tenni a német külpolitikának, hogy a Szovjet javára érdektelennek nyilvánította magát olyan területeken, amelyek a Baltikumban történelmileg is a *legrégibb német kultúrtelepülések* közé tartoztak.

Anglia és a német fegyverek súlya

Mint az események bebizonyították: London ebben az esetben a szerződéses kötelezettségek legszigorúbb értelmezését választotta s Franciaországgal együtt hadat üzent, sőt egyre merevebb elutasító magatartást szegezett szembe a későbbi kiegyenlítő kísérletekkel is. Ebben az állásfoglalásban — a világ közvéleménye előtt immár oly sokszor hangoztatott világnézeti különbségen kívül — nyilván komoly és nagy szerepet játszott *a hatalmi viszonyok* megítélése is. Anglia ma, 1939 telének küszöbén, úgy mérlegeli a katonai, gazdasági és pénzügyi helyzetet, hogy szövetségeseivel elég erős a közvetlenül fenyegető német katonai túlsúly nyomásának kivédésére, a jövőt illetően pedig bizonyosra veszi *az egyensúlynak számára egyre kedvezőbb eltolódását.* Ez egészen köznapi nyelven annyit jelent, hogy az angol-francia legfelső haditanács nem azt tekinti közvetlen feladatának, hogy a német katonai erőt legyőzze, hanem csak azt, hogy a ma rendelkezésére álló erővel *mindenütt tartsa frontjait* addig, amíg a politikai és gazdasági hadvezetőség által mozgósított erők hatása érezhetővé válik.

A feszültség feloldása

Ennek a feszültségnek feloldása szemmelláthatóan nem érdeke a nyugati hatalmaknak. London és Páris eddig nem lát okot arra, hogy változtasson kezdeti véleményén: *a háború elhúzódása inkább szolgálja az ő, mint mint az ellenfél érdekeit.* Németország, amikor belátta, hogy a béke reménysége tényleg elveszett, hivatalosan kinyilvánította, hogy berendezkedett akár *ötesztendős elhúzásegeskedésre* is. Másrészt ugyancsak német oldalról többször hangzott el olyan kijelentés, amelyet mindenütt az Anglia elleni közvetlen hadjárat megindításának értelmeztek. Ebből az értelmezésből született például a belga—hollandi feszültség sok, egymásnak néha ellentmondó híre s ebből táplálkozik az a várakozás, amelyet úgy a nyugati fővárosokban, mint például Rómában még mindig észlelni lehet.

Ez a várakozás, mint bevezetőben mondottuk, *a feszültségnek katonai eszközökkel történő feloldása felé tekint.*

Egy magyar építész szép karrierje Perzsiában

Mégis hazavágyik a Balaton mellé

— Az Est tudósítójától —

Érdekes magyar karriertörténet részleteiről érkezett hír most Magyarországra. *Győrffy* István magyar vaskereskedőségéd hat-hét évvel ezelőtt — miután elhelyezkedni nem tudott — nyakába vette a világot, hogy mint annyian a magyarok közül, ő is külföldön teremtsen magának megélhetést. Ellentétben a kivándorlók túlnyomó részével, nem nyugat, nem is észak felé, hanem

kelet felé vette útját.

Előbb Törökországban próbált egzisztenciát teremteni magának, majd később *Perzsiába került.*

Teheránban, a perzsa fővárosban több magyarral beszélt. Közölték vele, hogy Perzsiában — véletlenül — minden ember más foglalkozást üz, mint amilyen képzettsége van. Volt magyar ügyvédből perzsa katonatiszt lett, vegyészből orvos, villamoskalauzból állami tisztviselő. Azt tanácsolták neki, hogy a szakmájától eltérően *olyan foglalkozási ágat válasszon magának, amelyre a fejlődő perzsa fővárosnak szüksége van.*

Győrffy István bolyongása során egy kis pénzt szerzett és a teheráni magyarok is hajlandónak mutatkoztak, hogy a kezdet nehézségein átsegítik. Építészirodát nyitott.

Ebben az időben írták ki az állami építészeti pályázatot, melynek feladata

Teherán városának modernizálása

volt. A pályázatot maga a perzsa sah vezetésével zsűri bírálta el és az első díjat *a vaskereskedősegédből lett építésznek ítélte oda.* Ettől a pillanattól kezdve ívelt felfelé Győrffy István teheráni karrierje.

A sah udvari építésze

lett és megbízást kapott a tizenegy perzsa fejedelmi gyermek tizenegy palotájának felépítésére. Győrffy István hozzá is fogott a paloták építéséhez, melyek közül hetet a legnagyobb megelégedésre és sikeresen be is fejezett. Közben került *sor az állami árvaház* építésére kitűzött pályázatra, melyre a többi építészek, tudva, hogy az új udvari építész is résztvesz a pályázaton — be sem adták pályázatukat. Így a nagy államárvaház építését is a magyar építész kapta. A világviszonylatban is dúsgazdag perzsa sah természetesen bőségesen honorálja udvari építészét, akinek kilátásba helyezték, hogy az állami árvaház és a paloták felépítése után *általános városrendezési feladattal bízzák meg.* Elgondolásait nagy vonalban már most a sah elé kell terjeszteni, aki mint mindenben, ebben is saját magának tartja fenn a döntés jogát.

Győrffy István *közben megnősült* és két gyermeke is van. A sah bőséges honoráriumából Teheránban *villát építtetett* magának, melyet két hold rendezett park övez.

A dúsgazdaggá lett magyar vaskereskedősegéd-építész most írt haza levelet fivérének, *Győrffy* Antal magántisztviselőnek. A levélhez fényképet mellékelt, amely őt ábrázolja kastélya parkjában, felesége és gyermekei társaságában. Levelet küldött ismerőseinek is, melynek minden sorából a honvágy csendül ki:

— ... Annyi pénzem már van, hála Istennek, — írja — hogy fiatalkori vágyaim legfontosabbikát valóra válthassam. A Balaton mellett,

a somogyi parton szeretnék venni 20—30 hold földet, meg egy kis házacskát.

Sajnos, ez még egyelőre nagyon messzi ábránd. Be kell fejezni az állami árvaház építését, a négy fejedelmi hercegi palotát és el kell végeznem azt a munkát, amely szükséges ahhoz, hogy Teherán építészetileg is teljesen modernizálódjon.

Még nem lehet tudni, hogy menynyi ideig lesz Győrffy István Teheránban, de az biztos, hogy munkája elvégzése után hazajön pihenni a *Balaton mellé. A somogyi oldalra.*

Egymilliárd lejt helyezett letétbe Ausschnitt ismerőseinél

Bukarest, november 14

(Magyar Távirati Iroda)

Ausschnitt Miksa fellebbezését, amelyet előzetes letartóztatása ellen adott be, a vádtanács elutasította és így másodfokon is megerősítette a letartóztatási végzést.

A vizsgálóbíró az elmult éjjel Ausschnitt Miksa közeli ismerőseinél házkutatást tartott. Ennek során nagy lei- és idegen valutaösszegeket találtak. Ausschnitt ugyanis, amikor megtudta, hogy letartóztatják, ismerőseinél *több mint egymilliárd lejt helyezett letétbe.* Több letartóztatás is történt, de a letartóztatottak nevét a vizsgálat érdekében eddig nem hozták nyilvánosságra.

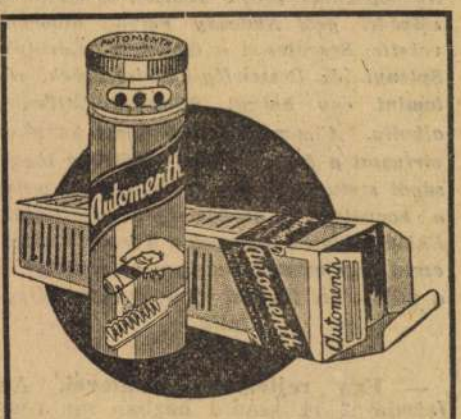

Egy ilyen doboz

Automenth

porított koncentrált fogkrém

90 fillérbe kerül és hat hónapra

elegendő fogápolót tartalmaz remekül habzik, fogkőképződést meggátol.

AUTOMENTH FOGATMENT

MINDENÜTT KAPHATÓ!

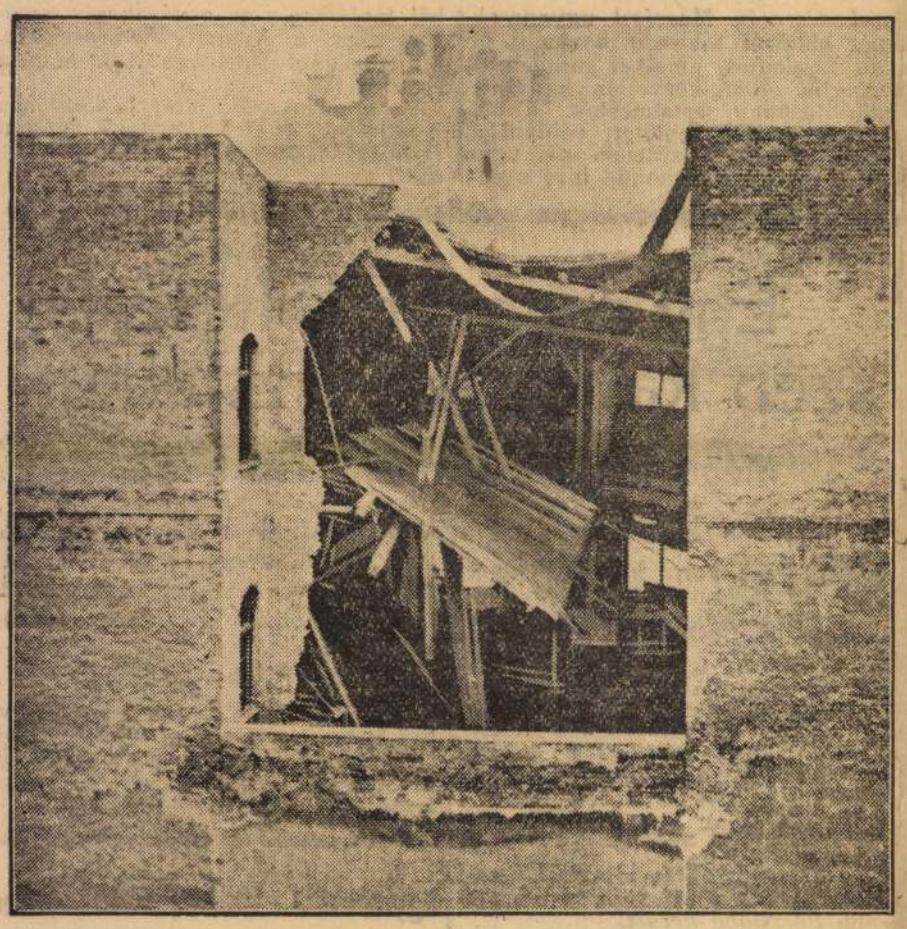

A MÜNCHENI BÜRGERBRÄUBAN TÖRTÉNT POKOLGÉP-ROBBANÁS SZÍNHELYE AZ ÉPÜLET HÁTSÓ FALA FELŐL NÉZVE

HIREK

Egyes szám ára 10 fillér

Előfizetési ár:
Egy hónapra . . . . 3 pengő
Három hónapra . . 7 pengő

November 14.

1741. *Az első sziléziai háború hadműveleteiben ezen a napon a magyar fegyvertények közül kiemelkedik a csehországi Neuhausennél vívott ütközet. A hadsereg élővédét gróf Nádasdy Ferenc tábornok vezette. Seregtestét a Ghillány-, Károlyi-, Splényi- és Dessewffy-huszárezredek, valamint egy horvát határőrkülönítmény alkotta. A merész csapat igazi huszáros virtussal a francia-bajor védőőrség lovasságát szétugrasztotta, a gyalogságot pedig a horvátok a várkastélyba szorították. Ekkor Nádasdy tábornok a Károlyi-huszárezred élén megrohamozta a várkastélyt és a védőrséget foglyul ejtve, a várat elfoglalta.*

— **Egy rejtélyes búcsúlevél.** Az *István*-út 14. számú házban ma reggel felakasztva, holtan találták *Goldschmied* Gyuláné, *Tőkés* Rozália 48 éves házmesternét. Búcsúlevelet hagyott hátra a következő szöveggel: »*Nem vagyok bűnös, huszonöt éve hűséggel szolgáltam...*« Kérte, hogy anyja mellé temessék el. A rendőrségen nyomozást indítottak az öngyilkosság ügyében, hogy magyarázatot találjanak a különös búcsúlevél tartalmára.

— **Gyászrovat.** *Márk* Endre udvari tanácsos, Debrecen város nyugalmazott polgármestere 89 éves korában elhúnyt. Szatmáron született, a debreceni kollégium diákja volt, később ügyvédként a város ügyésze, majd a háború alatt 1915-től kezdődően öt évig polgármester volt. Az ellenséges megszálláskor 1920-ban a megszállók tuszként elvitték, majd amikor visszaérkezett, nyugalomba vonult. Szerdán délután temetik a város által adományozott díszsírhelyre.

Dr. *Hornyánszky* Aladár pozsonyi egyetemi tanár, a göttingai egyetem díszdoktora, a héber nyelv tudósa, hosszas szenvedés után Bécsben elhúnyt. A bécsi Zentralfriedhofban temették el.

Rósa Ernő volt részvénytársasági igazgató 57 éves korában elhúnyt. Temetése ma, e hó 14-én délután 3 órakor a rákoskeresztúri róm kat. temetőben lesz.

— **Ki hogyan érti.** Terebélyes úr ül a villamoson számításaiba mélyen elmerülve. Mellette még egy résnyi ülőhely van, azt akarja elfoglalni egy újonnan érkezett, aki rászól a terebélyesre:

— Szabad, mester?

A terebélyes felemeli fejét, boldog mosollyal szól:

— Hála Istennek, még igen — s meg se moccan.

— **Kísérletezés közben felrobbant a lombik.** Tegnap este szerencsétlenség ért egy diákot kémiai kísérletezés közben. *Susics* József 17 éves diák édesapjának Lágymányosi-út 20. számú házban levő lakásán kísérletezett. Közben egy lombik felrobbant és súlyosan megsebesítette a diáknak mindkét kezét. A mentők a IX. helyőrségi kórházba vitték. A rendőrség megindította a nyomozást.

— **Felkértek** bennünket annak közlésére, hogy a IV. kerületi Vöröskereszt ápolónői tanfolyamát (*Cukor*-utca) nem *Almássy* Mária grófnő, hanem már kezdettől fogva *Tormássy* Mária vezeti.

— **Ne ugrálj a villamosra!** Ma reggel a Soroksári-úton egy 88-as jelzésű villamos első perronjára akart felugrani *Silberberg* Tibor 16 éves tanonc. Elvétette az ugrást s olyan szerencsétlenül esett vissza a lépcsőről, hogy a kerekek alá került. A mentők a Szent István-kórházba szállították.

— **Házasság.** *Grósz* Sárika (Eger) úrleányt eljegyezte *Heksch* Ernő (Érsekújvár, Ipolyság). (Minden külön értesítés helyett.)

x **Jazzparádé** vasárnap, 19-én. Jegyek 1—4 P Rózsavölgyinél, Zeneakadémián.

„Életünket és vérünket Mária Teréziáért!"
Nézze meg a híres történelmi jelenetet a
POZSONYI LAKODALOM
premierjén, november 17-én a
Fővárosi Operettszínházban

SZINHÁZ

MISKOLCON IS ROSSZUL MEGY A STAGIONE

„Mindent elkövetek, hogy ne kelljen elvéreznem", mondja az igazgató

Miskolc, november 14
(Az Est tudósítójától)

Pénteken kezdte meg *Inke* Rezső prózai színtársulata a miskolci stagionék idei szezonját. A megnyitó előadáson (gyenge ház volt) megjelent *Kiss* Ferenc a Színművészeti Kamara elnöke is, aki *a színpadról köszöntötte a közönséget, bizalmat és támogatást kért a cseretársulatok számára.* Kiss Ferenc egyébként az egyik miskolci ujság vasárnapi számában *nagy elismeréssel nyilatkozott az Inka-társulatról* s általában *»a nagyon jól bevált stagione rendszerről«*. A színészkamara elnökének elismerő szavai az Inke-társulatról helytállóak és *megegyeznek a sajtó és közönség véleményével.* Az erkölcsieken túl azonban a negyednapos szereplésre néző miskolci szezon *anyagi mérlege nagyon vigasztalan és sürgős társadalmi beavatkozást tesz kivánatossá.*

— **Kétségbe vagyok esve, — mondja Inke Rezső színigazgató — mert nem megy a színház. A megnyitó díszelőadás bevétele gyenge félháznak sem felel meg. Szombaton délután féláru jegyekkel hetven pengőt tett ki a bevétel. A szezon második esti előadása még negyedházat sem vonzott. Minden szépítés hiábavaló: a miskolci közönség nem érdeklődik irántunk. Egy kilencvenezer lakosú nagymultú városban ötvenkét bérlő mégsem az érdeklődés fokmérője, hanem a közömbössége. Hogy ez a közöny kinek vagy minek szól, nem tudom. Bojkottról aligha lehet szó. Hiszen Miskolcon a színházi közönség az elmúlt esztendőkben is túlnyomórészt a keresztény értelmiség és a szakipari munkásság soraiból került ki. A polgármester úr értekezletet hív össze a színház érdekében. Mindent el fogok követni — fejezte be a drámai interjút Inke Rezső, hogy ne kelljen elvéreznem.**

Vihar Ázsia felett

Meinlné Michiko Tanaka francia filmje

Páris, november 14
(Az Est tudósítójától)

A francia fővárosban természetesen szünetel a filmgyártás, mert *a műtermeket gyarmati katonák kaszárnyájává alakították át.* Csak a szeptember elejéig elkezdett filmeket fejezhetik be. Egy ilyen, még a háború előtt megkezdett film a »*Vihar Ázsia felett*« című. Ezt a filmet a minap fejezték be a Páris melletti Joinvilleben. A film *nemzetközi kalandorkép és főszerepét Meinlné Michiko Tanaka* (a japánszármazású Meinlné többször járt Budapesten), Conrad *Veidt* és Sessue *Hayakava*, valamint a most aktív katonai szolgálatot teljesítő Roger *Duquesne* játsszák.

Megérkezett Londonból a Pygmalion-film

Az egész világsajtót bejárta másfél esztendővel ezelőtt az a hír, hogy *Pascal* Gábor, a magyar származású londoni filmvállalkozó hogy szerezte meg G. B. *Shaw*tól a *Pygmalion* filmjogait. Meglátogatta a világhírű írót és tárgyalni kezdett vele a Pygmalion filmváltozatáról.

— *Mennyit ad érte?* — kérdezte Shaw.

— *Egy shillinget,* — válaszolta Pascal — *mert nincs több pénzem.*

Shaw-t annyira meglepte ez a vakmerő kijelentés, hogy azonnal aláírta a szerződést. *Pascal világsikert csinált a Pygmalion filmből.*

A filmben Leslie *Howard* és Wendy *Hiller* játszik. Az utóbbi teljesen új felfedezés, elárusítóleány volt Pennsylvaniában. Ez az első szerepe és ha hinni lehet a hollywoodi jelentéseknek, *hasonló szenzációs kiugrás nem volt az utolsó húsz esztendőben a film fővárosában.*

A film kópiája tegnap Budapestre érkezett.

Filmkölcsönzőt nyit a Magyar Filmiroda

A Magyar Filmiroda még e hónapban *megnyitja filmkölcsönzőjét.* A filmkölcsönző magyar filmek mellett *francia és amerikai filmeket is bocsát a mozik rendelkezésére.* Itt említjük meg, hogy e hónapban megnyílik *az első magyar híradómozi,* amelyben kizárólag híradóműsorok lesznek. Ez a mozi *szintén a Magyar Filmiroda tulajdona.*

SEMMELWEIS A FILMEN

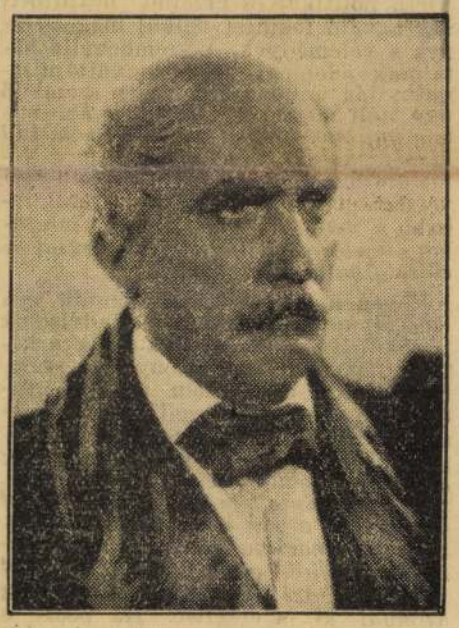

A Hunnia Filmgyárban most forgatják a »Semmelweis« című filmet. A címszerepet Uray Tivadar alakítja

GIBRALTÁR

A közönség olyan filmet fog látni néhány nap mulva, amelyről nekünk az a véleményünk, hogy ehhez hasonló brilliáns »mozit« eddig nem láttak még Budapesten. Cselekmény, színpadi játék, rendezés és művészi finomságok egyenlő arányban dominálnak a filmben, egész biztos, hogy Budapestnek hosszú hetekig lesz izgatott beszédtémája ez a grandiózus kép. Bővebbet az előzetes ismertetésben.

* **A pécsi öregdiákok** tegnap jólsikerült *tarkaestet* rendeztek a Zeneakadémián.

* **Finnország és a finnek filmen.** A magyar finn társaság a finn követ védnöksége mellett vasárnap délelőtt 11 órakor *filmmatinét rendez az Urániában.* Finn tárgyú képeket mutatnak be és vitéz dr. *Nagy* Iván előadást tart a finnekről és a készülő olimpiászról.

* **Az Operaház megemlékezése a nemzeti hadsereg bevonulásáról.** A nemzeti hadsereg bevonulásának huszadik évfordulója alkalmából szerdán, november 15-én a »Hunyadi László« kerül előadásra az Operaházban. *Erkel* dalművét és csütörtökön a »Pillangó kisasszony« előadását a *Himnusz* fogja megelőzni.

Győrffy Éva

Reformátusok Lapja XXXIII. /1989. III. 19/ 3.

Kiállítás a budapesti református gimnázium javára

A *Gönczy Pál Református Iskola-Alap* múlt év novemberi nyilvános ülésén, az alapítványtevők az iskolaszervezés alapkérdéseit vitatták, amikor *Győrffy Éva* festőművész nagylelkű bejelentést tett: a közeljövőben megrendezésre kerülő kiállításának bevételét felajánlotta a Gönczy Pál Alapítvány, vagyis a Budapesten létesítendő református gimnázium javára.

A bejelentést követően a művésznővel közösen kezdtük meg a kiállítás szervezését. Munka közben derült ki, hogy a sajtóból értesült az Alapítványunkról, s ettől kezdve úgy érezte, hogy ezért a jó ügyért neki is cselekedni kell, s ő ezt a kiállítást tudja felajánlani.

A művésznő 1921-ben Aradon született, főiskolai tanulmányait 1951-től Kolozsvárott végezte. Első kiállítása is Aradon volt 1956-ban, majd 1959 őszétől az Aradi Színházban díszlet- és jelmeztervező. Erdélyi városok: Temesvár, Kolozsvár, Nagyvárad, Szeben és Szatmár után, Jugoszláviában, Belgiumban, Hollandiában, az Egyesült Államokban, Izraelben, Olaszországban, és az NSZK-ban állított ki. 1987-től Budapesten él és dolgozik.

Kiállításának *A másik út* címet adta. A kiállítás helye: *Magyar Építőművészek Szövetsége* (Budapest VII., Dienes László u. 2.) *Kós Károly-terem*. A kiállítást *március 20-án du. 1/2 6 órakor Somogyi József* Kossuth-díjas szobrászművész nyitja meg. A kiállítás előreláthatólag egy hétig lesz nyitva.

A kiállítást a művésznő szép gondolatával ajánljuk a művészetet és a budapesti református gimnázium ügyét pártolók figyelmébe: Te, ki az úton járni vélsz! Körötted a bozót. Benne utat a te lépteid nyitnak. Innen tova fele, másik út nincs...

Az Alapítvány Kuratóriuma

Győrffy Éva rajza

Győrffy Éva

mind, mint KRISZTUSNAK hét sebe.

Füle Lajos

Kollégium II. emeleti termében március végéig tekinthető meg: hétfőtől péntekig délután 5 és 7 óra között.

Horváth György

Széles e világon

Az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem konferenciája

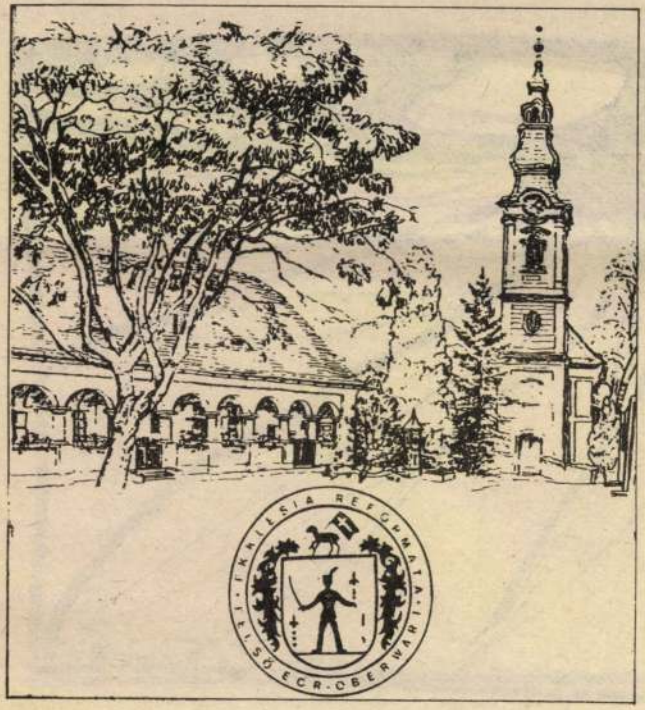

Az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem (Bern, Svájc) 1989. évi „akadémiai napjait" *április 29-től május 6-ig* tartja a burgenlandi (Ausztria) *Felsőőr* (Oberwart) városában. A konferencia témájának megnevezése: „Őrvidéken", egyaránt utal a találkozó térségének régi magyar földrajzi nevére és arra az állapotra, amelyben a magyarság kint és bent a hazai változásokat fogadja.

A találkozót Bécsben, a belvárosi református templomban nyitja meg *dr. Bárczay Gyula*, a Szabadegyetem elnöke, április 29-én 16.30 órakor. A helyi osztrák és magyar egyházi képviselők üdvözlő szavai után *Csoóri Sándor* író (Budapest) tart bevezető előadást. Másnap ünnepi istentisztelet lesz a felsőőri református templomban, *dr. Gyenge Imre* református lelkész igehirdetésével. A magyarországi változásokkal és a nyugati magyarság felelősségével foglalkozó előadásokat *Domahidy Miklós, Szőcs Géza* és *Csokits János* szerzői estjei követik, majd a bécsi „Bokréta" népi táncegyüttes tart táncházat. Kirándulások a környező nagymúltú várakhoz, az alsóőri falumúzeumhoz és áldozócsütörtöki ökumenikus istentisztelet az őriszigeti evangélikus templomban, egészítik ki a gazdag programot.

Jelentkezés, érdeklődés: Gödri Zsolt, Bodenacherstr. 81, CH—8121 BENGLEN (Svájc), telefon: 01/825 09 77.

Dr. Szöllősy Pál

GYÖRFFY Éva festő

EDDIG TÖBB NAPLÓT ÍRTAM TELE

A szeretet szolgálatában

Kívülről nem sokat sejtető üzlet portál a Márvány utca 42-es szám alatt. A cégtábla már többet mond: *Magyar Máltai Szeretetszolgálat Országos Egyesület*, Lelkisegély Csoport. Egy a szolgálat 60 csoportja közül, amelyek regionális szervezetek, Budapest központtal. A szervezet ma már országos megjelenésű, szervezeti egységei Gondviselések Háza elnevezéssel ismertek.

Danyi Gábor, aki útbaigazít bennünket a Márvány utcai csoport működéséről, korábban három évtizedig a Tanácsics gimnázium magyar-történelem szakos tanára volt. Itt a csoport vezetője. Egy munkatárs segíti és a heti húszórás fogadóidőben 4 órában orvosi tanácsokat is nyújtanak a jelentkezőknek.

A XII. kerületi csoportunk - mondja - másfél éves. Korábban egész Budapest illetékességgel működtünk, mi ugyanis nem kötődünk a közigazgatási határokhoz. Nemrég alakult meg a Dél-Budai és a Belvárosi csoport, XI. és VI. kerületi központtal. Ennyiben szűkült a területi hatáskörünk.

A csoport munkáját a tárgyi feltételek biztosítása tette lehetővé. A XII. kerületi önkormányzat *díjmentesen, bérletidíj nélkül* biztosította az üzlethelységet, amelynek 48 négyzetméterén egyre szűkösebben férnek el. A Máltai Szeretetszolgálat adományokból végzi áldozatos munkáját, az önhibájukon kívül bajba jutott emberek támogatását.

- Hogy egy példát említsek - mondja Danyi Gábor -, a Budavár RT raktárépületet biztosított a III. kerületben, ennek berendezését pedig a Dél Budai Vállalat ajándékozta nekünk. Ezzel nagymértékben meggyorsították munkánkat, hiszen nekünk az adományokat rendszerezni, válogatni, csomagolni kell. Az itteni munkáról szólva szociális és lelki problémákkal foglalkozunk az orvosi tanácsadás mellett. A szociális kérdésekkel hozzánk fordulók száma nő, az orvosi megkeresések száma csökken, amit az egyre szaporodó családsegítő szervezetek, társadalmi kezdeményezések munkájának tulajdoníthatunk. Ez utóbbiaknál főállású szakemberek dolgoznak, míg mi elhivatottságból, mint az intézmény neve is mutatja szeretetből végezzük munkánkat.

Eddig több naplót írtak tele: mit tettek a hozzájuk fordulókért. Adat 1991 tíz és fél hónapjáról: Szociális eset 1532, orvosi tanácsadás 480.

- Nem szerepel minden a naplóban - fűzte hozzá - mert a nagysikerű Béres cseppek akciónkban mintegy *kétezer ember részesült.* Sajnos most nincs ilyen cseppünk. Ebben az évben eddig több, mint 400 szociális és 87 orvosi ügyünk volt. Ez utóbbi főleg gyógyszer támogatást jelentett.

Költségvetés nélkül

A naplót nézegetve közbe vetve:

- Az emberek sajnos tévhitben élnek szolgálatunkkal kapcsolatban. Egyéni egzisztenciális problémákkal nem tudunk foglalkozni. OTP tartozást, autógondokat, tüzelő beszerzést, rendszeres segélyellátást, külföldi gyógyszerek beszerzését nem vállalhatjuk. Van aki pénzsegélyt kér tőlünk. Sajnos erre nincs lehetőségünk, *mi a nekünk juttatott külföldi és hazai, természetbeni juttatásokból tudunk a rászorulóknak juttatni.* Ami pénzt kapunk abból egy átmeneti szállást, melegedőket, étkeztetőket, tartunk fenn. A Moszkva téren van egy melegedőnk, ami most nyáron inkább csak pihenő, fedél, ahol zsíros kenyeret és teát adunk a hozzánk jövőknek.

Mint mondja, nem számolják, ki hány zsíros kenyeret kapott. Itt egyébként egy orvoscsoport alkoholistákkal is foglalkozik, akupunktúrás kezelést nyújtanak a kigyógyulni akaróknak.

- Nincs költségvetésünk - folytatja - információkat adunk, eligazítunk, élelmiszer csomagokat, ruhaneműeket osztunk, akciókat szervezünk azoknak, akik önhibájukon kívül válságos helyzetbe kerültek. Felkészülünk kritikus helyzetek orvoslására is.

Válság csomag

Hátra vezet egy piciny raktárhelyiségbe. Egy kartondobozt nyit fel és mutatja, hogy mi minden van abban, amivel segíteni tudnak válságos helyzetbe jutottakon. Részben külföldi, részben hazai liszt, cukor, konzervek, tésztafélék, ivólevek, fűszerek sorakoznak benne.

Milyen válság helyzetre gondolnak?

- Pusztíthat tűz, víz - kaptuk a választ -. Lehet földcsuszamlás és egyéb katasztrófa, amikor sok emberen gyorsan kell segíteni. Nézze csak ezeket a leveleket.

Az asztalán lévő iromány közül kutatva megjegyzi, hogy nevek nélkül olvas bele, mert a személyi titoktartás a szolgálatnál kötelező. Vannak, akik ágynemű adományt kaptak, a XII. kerületben egy üzlethelységben lakó két év után úgy volt képes elhagyni a lakását, hogy a szolgálatnak sikerült járókocsit szereznie. Szereztek járókereteket is. Önkéntes szolgálattevőik ezenkívül humán segítséget nyújtanak, mozgássérülteknek, magukkal tehetetleneknek, bár ez utóbbinál egyre több nehézséggel találkoznak, mert kevés a vállalkozó, pedig nő a nappali és éjszakai gondozásra, az ügyeletre rászorulók száma.

- A támogatás, segítés nagyobb hányadát az intézmények igénylik. - Igen tekintélyes e téren a szolgálat tevékenysége - mondja Danyi Gábor -. Kórházaknak műszereket, kórtermi felszerelést, gördülős infúziós állványokat, kötszert, gyógyszert juttatunk. Ezek beszerzését szorgalmazzuk külföldről. Legutóbb 22 kórházi ágyat, hozzá való felszereléssel, 17 kórtermi berendezést, mint például hordozható röntgenkészüléket juttatunk el kórházak részére. Gyermek intézményeket is támogatunk, iskolapadokkal, evőeszközökkel, játékokkal.

Külföldi levelek

A Máltai Szeretetszolgálat figyel azokra is, akik szerénységből, szégyenérzetből magukra maradva, az ellátottság alsó határára jutottak. Ezért kapcsolatot tartanak kerületünk szociális irodájával, *egyeztetik tennivalóikat, támogatási lehetőségeiket.* Támogatják az I. és a XII. kerületi idősek klubját, listát kértek a rászorulók látókörébe jutottakról és ahogyan a társadalmi ellehetetlenedés nő, úgy igyekeznek segíteni a rászorulókat. E tekintetben a mostaninál több munkatársra lenne szükségünk.

Hetenként 6-8 levél érkezik a határon túlról, a legtöbb Romániából. A kérelmezőket igyekeznek gyógyszerrel, élelmiszer csomaggal segíteni. A legtöbb a cukorbeteg, aki segítséget kér. Ezeknek egy részét tudják csak teljesíteni. Előfordult, hogy gyereknek orvosi segítséget szereztek, műtéthez, kórházi gyógyításhoz nyújtottak támogatást.

- Állandó konfliktushelyzetben élünk - beszél munkájuk másik oldaláról -. Nagy a szellemi igénybevétel, sokszor azonnal döntenünk kell. A lelki tanácsadásnál gyakori az órás, másfél órás telefonbeszélgetés. Ezt a munkát nem lehet hazamenve elfelejteni. Sokszor még az ágyban is alvás helyett valami megoldáson gondolkodom. Mindig azzal ébredek, hogy az elesettek, a rászorulók azon a napon is várják a Máltai Szeretetszolgálat segítő munkáját...

T. F.

BÖLCSŐDEI FELVÉTEL

Az 1992. szeptember 1-től esedékes bölcsődei felvételi igényeket az Önkormányzat Egészségügyi Irodáján az alábbi időpontban szíveskedjenek jelezni:

1992. május 15 – 1992. június 15-ig

Hétfő	13.30–18.00 óráig
Szerda	8.00–16.30 óráig
Péntek	8.00–11.30 óráig

A felvétel egész évben folyamatos, az igényeknek megfelelően.

Egy kiállítás képei

TALÁLKOZÁS GYŐRFFY ÉVA FESTŐMŰVÉSSZEL

Ebben a sugárzó tavaszban a XII. kerületi Önkormányzat nem is választhatott volna jobb kiállítót, mint *Győrffy Évát.* A kiállított képek véletlenül nagyonis időszerűek, azt a hangulatot sikerült a művésznek „elkapnia", - ami a szó szoros értelmében - a levegőben van... S máris itt vagyunk Győrffy Éva festői, művészi alkatának egyik legfőbb jellemzőjénél: olyan művész személyiség, aki az őt ért benyomásokat, élményeket - amennyiben azok erőteljesen hatnak rá - igen gyorsan képes műalkotássá „varázsolni". Olyan alkat, akit csak olyan természeti vagy emberi jelenség érdekel, ami belülről, érzelmileg is megérinti. Mindegyik művén ezt a megérintettséget, ezt a belülről átéltséget érezzük.

Győrffy Éva neve hazai berkekben

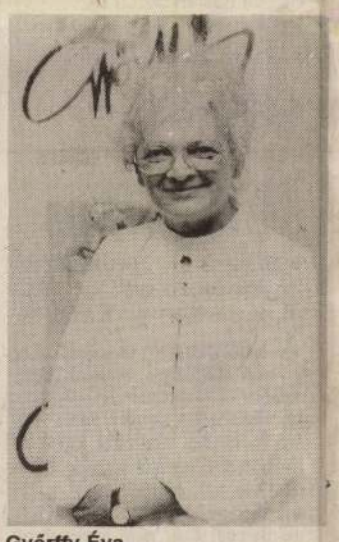

Győrffy Éva

még nem eléggé ismert. Már csak azér is fontos, hogy a XII. ker. Önkormány zat vállalta ezt a kis kiállítást, hiszer szükség van arra, hogy a művésznő ké pei minél nagyobb nyilvánosság elé ke rüljenek, mert jók és eredetiek. Munká ival csak mintegy öt éve ismerkedhe tünk alaposabban is, mivel Erdélyből pontosabban *Aradról 1987-ben települ át Magyarországra.* Döntése nem vol könnyű. A régi aradi család leszárma zottjának ott kellett hagynia eredeti kö zegét, amelyben élt, nevelkedett, s a régi családi házat, műveinek nagy több ségét is. Életét - az ötvenes évek Kolozsváron töltött főiskolai éveit kivéve - Aradon élte. Nem is akármilyen sike rekkel. A főiskola után - elsősorban a megélhetés kényszere okán - tervezője lett az Aradi Színháznak, s harminc évig folyamatosan ott is dolgozott, mint a színház díszlet- és jelmeztervei nek egyik legaktívabb alkotója. Mutatja mindez tehát, hogy Győrffy Éva sokszí nű tehetség, képes a térbe is kilépni, munkásságának több dimenziója van, s ez festészetében is érvényesül. Azt a körülményt se felejtsük el, hogy Ara don nincs magyar társulat, mindvégig román nyelvi közegben kellett dolgozni a úgy, hogy a művészek között nem is volt magyar... Ő azonban mindvégig kivívta a megbecsülést munkjával. Ko rán tagja lett az ottani Képzőművész Szövetségnek, s rendszeresen kiállítója volt a Szövetség aradi galériájának. S mégis vállalja életének gyökeres váltá sát, s Magyarországra jön (egyébként leányával *Stache Éva* építésszel, képző művésszel együtt), s vállalva sok-sok megpróbáltatást most itt teremti újjá művészi oeuvre-jét, sikerrel.

Győrffy Éva egyáltalán nem csend élet-festő, mint ezt a mostani tárlata alapján feltételezhetnénk, hanem na gyonis nyitott a festők széles tematika területén. Kivételesen egyéni hango tud megütni tájképein, ahol egyfajta el múlás, nosztalgia és szomorúság is megjelenik művein, ám ezen túl igen erős az affinitása például a portréfestés irányában. S itt is képes egyéni, új han-

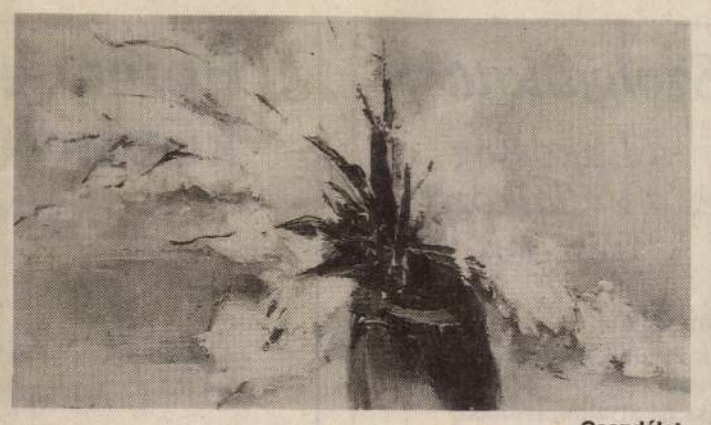

Csendélet

Győrffy Éva festőművész

Született Aradon 1931. április 13-án.

1957-ben végzett a kolozsvári képzőművészeti főiskola festő szakán. Ugyanebben az évben állított ki először. Mesterei Kádár Tibor, Harsia Teodor, Abodi Nagy Béla voltak. 1959-től 1986-ig az aradi állami színház díszlet-jelmeztervezője. 1959-től a Román Képzőművészeti Alap tagja. 1969-ben vették fel a Romániai Képzőművészeti Szövetség tagjainak sorába. 1971-től e szövetség vezetőségi tagja. 1978 és 1983 között a román televízió folyamatos riportokban adott hírt munkásságáról.

1987 óta a Magyar Képzőművészeti Alap tagja.

Jelenleg Budapesten él és dolgozik.

Kiállításai

Aradon – 1957, 1965, 1969, 1970, 1972, 1974, 1975, 1978, 1980, 1981, 1983, 1985.

1971 – Budva, Jugoszlávia – „Festmények Budváról", 1979 – Kontich-Antwerpen, Belgium-Galerie Letor, 1981 – Dordrecht, Hollandia – Galerie van Zavrel, 1987 – Gödöllői Agrártudományi Egyetem – „Látszattárlat". 1988 – Bad Hamburg, NSZK – Kristuskirche, 1988 – Budapest – Kós Károly Terem – „A másik út", 1989 – Bad Homburg, NSZK – Galerie Im Stadthaus, 1990 – Szekszárd, Művészetek háza, 1992. Budapest, XII. ker. Önkormányzat.

A festőnő leányáról készített alkotása

got megütni. Nem a leegyszerűsített naturális ábrázolás a célja, hanem valóban felfedezni valamit a személyiség lényegéből. Győrffy Éva egyfajta sajátos expresszionista stílusban fogalmazza meg kép mondanivalóját, lendület, belső feszültségek jelennek meg a munkákon, melyek találkoznak azzal az élménnyel, melyet ezek a beállítások a művésznek okoznak. S amikor a természet szépségéről van szó, az ebben az esetben utalhat az emberi kapcsolatokra is, arra a szeretetre, amely mint emberi érték Győrffy Éva életében is annyira fontos.

A művésznő portréin hangsúllyal festi meg a szemeket, de mintha ő magára is jellemző volna az az Ortega Y Gasset-i gondolat, miszerint: *„a tágra nyitott szem előtt a világon minden figyelemreméltó és csodálatos!* Nos Éva úgy érzem ilyen fajta tágra nyitott szemmel él a világban, s ez egy festőnél nagyon jó tulajdonság!

(Feledy Balázs
művészettörténész a kiállítás megnyitóján elhangzott beszédéből.)

A virág

Azon az éjszakán nem aludt egy szikrányit sem. Állandóan az öreg vekker mutatóját leste. Az asszony békésen szuszogott mellette, álmában a ráncai kisimultak. Pontosan negyven évvel ezelőtt mondták ki a boldogító igent. Azóta együtt vannak, senki és semmi nem állhatott közéjük. Az évfordulókon mindig tudott venni valami apróságot, legtöbbször virágot, de most már ilyesmire nem telik a nyugdíjból. Végső elkeseredésében szörnyű terv jutott eszébe, ezért várta annyira a hajnalt. Lassan eljött az idő. Csendben felkelt, viseltes ruháját magára kapta, majd hang nélkül kiosont a szobából.

A lépcsőházban rettenetes félelem kerítette hatalmába. Soha nem tett még ilyet, makulátlan tisztaságára nagyon büszke volt. A közérttel szemben lévő kapualjat választotta. Csípős, ködös nap készülődött. Csak idejében jöjjenek, gondolta magában, mert ha késnek, akkor oda az egész. Fél ötkor felhangzott az IFA teherautó jól ismert zaja. A rakodók pillanatok alatt lepakolták a kék tejes ládákat, és már ott se vltak. Elérkezett hát a döntő pillanat.

Óriási léptekkel indult a ládákhoz, s a legfelsőből kimarolt két zacskós tejet, aztán visszarohant a kapu alá. Szíve a torkában dobogott, tüdejét marta a jéghideg levegő. Alig bírt hazavánszorogni. Otthon elrejtette a zsákmányt.

Reggel az asszony kiszámolta a bevásárláshoz szükséges pénzt. Egy fillérrel se többet. Benne volt a tej ára is. Első útja a virágüzletbe vezette. Kért egy szál szegfűt, csak úgy minden nélkül, majd ezután ment vásárolni.

Amikor hazatért, felesége éppen a szobában matatott. Gyorsan kihasználta a lehetőséget és elővette a tejet a rejtekhelyről. A virágot vázába helyezte s az asztalon fekvő holmik közé rakta. Neje szemében kövér könnycseppek gyülekeztek, mikor meglátta a pirosszirmú szegfűt. Nem kérdezte, honnan van, miből van, csak hosszan nézett rá.

Spányik Miklós

JUSS

Megfigyelték már, hogy a legcsúnyább emberi tulajdonságok mennyire felszínre tudnak bukkanni egy-egy örökösödés kapcsán? Ami a legfeltűnőbb a dologban, ilyenkor rendszerint azok a valódi vagy vélt örökösök a leghangosabbak, akiknek életében a legkevesebb közük volt a néhai örökhagyóhoz, s csak halálos ágya körül, vagy a temetés után bukkannak elő a semmiből. Azt pedig, aki haláláig kitartott mellette, ápolta és gondozta, igyekeznek lesöpörni a színről, kiváltképp ha hiányos a róla való gondoskodás végrendeleti megfogalmazása.

A nagy Komponista melódiáit egy ország fütyülte és dudolja ma is, így hát termékeny élete során volt mi összegyűljön az otthonában, fizikai és szellemi értékekből. De mert halandóbb volt, mint szerzeményei, egy nap végleg lezárult a zongora fedele.

Felesége, az idős korában is bájos Művésznő egy ideig viselte még a sorscsapást, de sikertelen öngyilkossági kísérlete után nem sokkal érte is kinyújtotta kezét a Megváltó.

Ott maradt hát a nagy ház, benne elárvulva két majdnem családtag: az öreg Puli, a ház felelősségteljes őrzője és az öreg Házvezetőnő, a két művész életének mindenkori mindenese, aki egy személyben volt szakácsnő, titkárnő, cseléd, társalkodó, komorna stb.

„Természetes" tehát, hogy még el sem temették a Művésznőt, amikor már tüsténkedni kezdtek a Rokonok és a Rokonok hozzátartozói, és kik lettek elsőként kiebrudalva a házból? Igen, a Puli és a Házvezetőnő. Bár a művészházaspárnak az volt a kívánsága, hogy haláluk után a kutyát csendben altassák el, és az öreg mindenesnek élete végéig ne kelljen szükölködnie, a Rokonság „humanitárius okokból" a Pulit valahová vidékre, a Házvezetőnőt pedig egy szál pendelyben az utcára száműzte. (Szerencsére volt egy szanálásra váró belvárosi romlakás, ahová az idős asszony beköltözhetett.)

A Rokonok és hozzátartozóik már az első pillanatban megkezdték a ház széthordását, s hogy ezt más ne tehesse rajtuk kívül, erős háziőrizetet is béreltek az épület éjjel-nappali strázsálására. De mert időközben kiszivárgott, hogy az örökhagyó a végrendeletében nem rájuk, hanem egy művészeti közösségre hagyta a házát, amelynek képviseletében az Alkotótárs alkotóházat és emlékmúzeumot szeretett volna létesíteni a szép villából. Ezért nem nézi jó szemmel a hagyatéki eljárást megelőző rokoni betöréseket, ezért vonták vissza a házőröket, és nyikorgó kerékkel, de megindultak Isten Malmai, azaz az eljárás „magyar módra".

Az Alkotótárs és a művészeti közösség vár, a rokonok és a rokonok hozzátartozói pedig szinte naponta járnak fel „menteni a menthetőt". Megáll a ponyvás teherautó meg a személykocsi, hurcolkodnak, elmennek, viszik Csáki szalmáját.

Van a magyar nyelvben egy szó, amit nagyon utálok, és ez a „juss". Van benne valami erőszakos, durva, könyörtelen és mohó. Követelődző és türelmetlen.

Mint azokban az emberekben, akik maguk tesznek maguknak törvényt és viszik a „jussukat".

Tegnap is ott állt a ponyvás teherautó a villa előtt.

muzsay

Halálának 10. évfordulóján felavatták Jékely Zoltán síremlékét a Farkasréti temetőben.

Jékely Zoltán (1913–1982) a NYUGAT harmadik nemzedékének egyik jeles képviselője, Baumgarten-díjas, kétszeres József Attila-díjas költő, műfordító.

Nagy részvét mellett temették el a Farkasréti temetőben az *53 éves Kajdi Jánost*, a müncheni olimpia ezüstérmes ökölvívóját, kétszeres Európa-bajnokot, kerületünk lakóját, aki a Németvölgyi úton történt gépkocsibalesete következtében hunyt el.

Május 30-án a városmajori nagytemplom előtti parkban felavatták azt az emlékoszlopot, mely arra emlékeztet, hogy onnan indította el az első engesztelő zarándoklatot 1946. május 5-én Mindszenty József bíboros érsek. Az avatást követően a jelenlévők elzarándokoltak a máriaremetei kegyhelyre.

KÖRNYEZETVÉDELEM FTSZV

Szolgáltatás!

a Lakosság és a Vállalkozók részére

1992-ben is változatlan áron állunk lakossági megrendelőink rendelkezésére.
Szennyvíz szivatása és csatornatisztítás, veszélyes hulladékok szállítása és ártalmatlanítása.
Megrendeléseiket 48 órán belül elvégezzük.

Teljes biztonság, 40 éves szolgáltatói tapasztalat, garancia.

Munkaszüneti napokon bejelentéseiket üzenetrögzítő fogadja.
Telefon: 226-8117, 226-7820, 168-66-46

Fővárosi Településtisztasági Szolgáltató Vállalat

Épületfenntartók, közös képviselők figyelem!

VÁLLALUNK TETŐSZIGETELÉST GARANCIÁVAL

BITULAX ÉS NEHÉZLEMEZ TECHNOLÓGIÁVAL.

Jelentős referenciával rendelkezünk.

Levélcím: 1161. Bp. Rózsa u. 35.

Tel.: 1836-332

FARAM

A FARAM CSOPORT központja:
Giavera del Montello (Treviso) Via Schiavonesca 71.

A legnépszerűbb olasz irodabútort gyártó és forgalmazó világcég megalakította magyarországi

KFT-jét és megnyitotta kerületünkben mintatermét és tervezőirodáját az Istenhegyi út és Zsibói utca sarkán. Címe: Istenhegyi út 81.

A Faram 1957. december 11-én született.

Olaszországi törzstőkéje több, mint 17 milliárd lira, magyarországi több, mint 40 millió Forint.

A Cég elegáns, jól konfigurálható és variálható irodabútor családokat gyárt, teljes irodaházak belsőépítészeti tervezésétől kulcsátadással - kisirodák emberközpontú praktikus berendezéséig képes magas színvonalú szolgáltatásra.

A cég termékei jelen vannak 5 földrész többszáz városában, a legfőbb partnerek Bankok, Biztosítótársaságok, nagy ügyfélforgalmú cégek, minisztériumok és a közszolgáltatások szinte minden területe.

A Faram irodabútoron kívül szerelhető falakat, különféle magasságú térelválasztó rendszereket is gyárt. A termékei a legjobb alapanyagból készülnek, ergonómiailag emberközpontúak és esztétikusak.

Referenciái között az olasz minisztériumoktól az IBM-en át a Ferrari autón keresztül az Al Fateh Universityig minden található, Magyarországon az Európa Biztosító, az Agrobank és a Postabank dicsekedhet színvonalához méltó Faram bútorral.

A budapesti bemutatóteremben ízelítőt találhatunk szinte minden - a cég által gyártott - bútorcsaládból, s az Istenhegyi úti Iroda is képes a tervezéstől a kulcsátadásig a teljes szolgáltatás nyújtásáig a cég nemzetközi színvonalán.

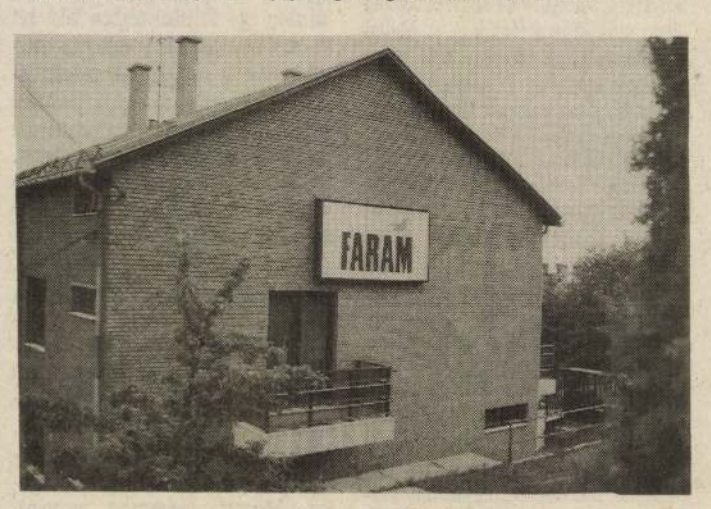

A Módos-Fazekas Autósiskolában kedvezményesen juthat jogosítványhoz!

Részletfizetési kedvezmény, gyakorlati oktatás a Mogyoródi u. rutinpályán.

1992. 07. 07-én (kedden) és minden hó első hetében indítjuk elméleti és gyakorlati tanfolyamunkat.

Részletes felvilágosítás: T: 15-65-594 vagy 17-54-261 este.

Lézerakupunktúra - Reumatológia - Elektroterápia dr. Csuzi László magánrendelése: Városmajor u. 22/b. fszt. T: 168-63-49. Kezelek lakáson is!

Kovácsoltvas kandallókellékek szakboltja Bp. XII. Városmajor u. 26/D. Nyitva: 9-17-ig. Tel.: 155-93-22
Ablakrács készítése.

Egyéni vállalkozók könyvelését, TB elszámolását, adóbevallását vállalja okleveles adótanácsadó
Tel: 15-62-054

APRÓHIRDETÉSEK

Zugligeti autójavítónál karosszériajavítás, fényezés, szerelés, karbantartás, alvázvédelem. Trabantokhoz, Zsigulikhoz, Skodákhoz alkatrészeladás olcsóbban.
1125. Zirzen Janka u. 31. Tel: 11-58-979.

A Rege úti csecsemőotthon konyhája helyben fogyasztásra és elvitelre biztosít ebédet. Érdeklődni az 1-559-77 telefonszámon az élelmezésvezetőnél lehet.

LAKATOS biztonsági és elektromos zár, ablak- és ajtózár, olajfék szerelése, ablak- és ajtórács készítése, kapu- és garázsajtó javítása, kulcsmásolás. Tel: 156-5777

Egész nyáron sporttábor vidéken! Programok: tenisz, úszás, lovaglás, labdajátékok, naponta ötször házias ételek. Utazás különbusszal!
Érdeklődni: 06-(34)-40427 telefonon.

Kaputelefonok távirányítóval, riasztók, elektronikus betörésvédők szerelése Kvint Kft Tel: 149-51-41/131 este: 175-58-81

Teniszoktatás egész évben! Egész napos nyári tenisztábor! Felnőtt, gyerek tenisztanfolyamok, pályabérlési lehetőség! Egyesületi tagság lehetséges. T: 11-28-355; 1860-949 (19-21 óra között)

Gyermekorvosi magánrendelés az esti órákban! Helye: 1121. Szépkilátás út 1. (a fekete 21. busz Szabadsághegyi végállomásánál) Ideje: hétfő, kedd, csütörtök, szombat 17-20 óra.
Tel: 156-81-76

Megnyílt

- az Alkotás utca 29-es számú házban (Márvány utca sarok) teljes felújítás és korszerűsítés után a gyógyszertár,
- A MIKROVILL Kft (Böszörményi út 2.) nagy alapterületű, korszerű üzlete, melyben híradástechnikai és elektronikai alkatrészeket, nyugati színes TV-hez és videóhoz alkatrészek kaphatók. (Nyitvatartás: hétfőtől péntekig 8.30-tól 17-ig, telefon: 1567-197).
- a Városmajor utca 33-ban a Bábolnai Baromfi Bolt, mely nagy választékkal áll keddtől péntekig 8–18 óráig, szombaton 8–12 óráig (hétfőn zárva) a vásárlóközönség rendelkezésére.
- az Alkotás utca 9-ben a LÓVASUT étkezde–söröző, az Alkotás utca 15-ben egy eredeti olasz pizzéria,
- a Márvány utca 38-ban a PROTO-FIL Faipari Kivitelező és Kereskedelmi Kft legkorszerűbb belsőtéri nyílászárókat árusító mintaboltja.

Telefon: 156-6860

TÍZÉVESEK LETTÜNK!

A július 2-án 10. születésnapját ünneplő

★★★★

novotel budapest centrum

száloda

szeretné, ha ünnepét megoszthatná a XII. kerület lakóival.

Azok, akik 1982. július 2-án kötöttek házasságot, a Bowling Söröző vendégei egy bowlingparty-ra, utána pedig vacsorára és egy pohár sörre, július 1. és 5. között. Előzetes pálya- és asztalfoglalás: 166-8007

Azok a gyerekek, akik 1982. július 2-in születtek – tehát egyidősek velünk – két kísérőjükkel együtt vendégeink egy-egy fagylaltkehelyre és egy üdítőre a Pizzeriában, ugyancsak július 1. és 5. között.

Szeretettel meghívjuk a kerület valamennyi lakóját, ismerőseikkel és barátaikkal együtt a július 2-án 14 és 21 óra között megrendezésre kerülő UTCABÁLUNKRA, melyet a BUDAPEST KONGRESSZUSI KÖZPONT **parkolójában és a Gesztenyésparkban rendezünk, sok játékkal, műsorral és meglepetésekkel.**

LEGYEN A VENDÉGÜNK,

ÜNNEPELJEN VELÜNK!

10 novotel budapest centrum ★★★★

Krombacher Pils mit Felsquellwasser gebraut

Budapest, XII., Alkotás u. 63–67.
Tel.: 186-9588

Győrffy Éva
MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1970 FEB 7
NÉPÚJSÁG
Eger

Díjat „hozott" Moszkvából

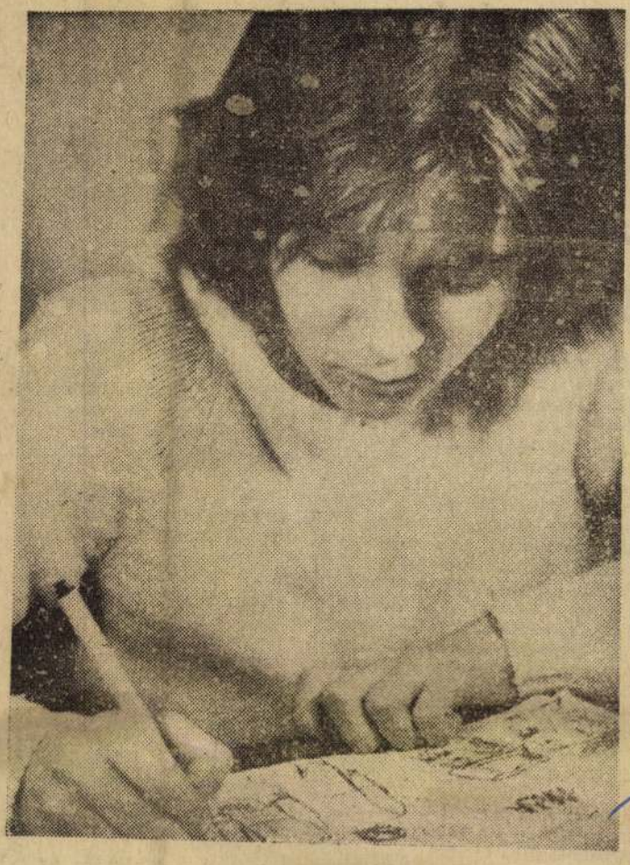

Újsághír:

„Ifjú magyar „művészek' sikere a Moszkvában megrendezett gyermekrajz kiállításon. A bemutatott több mint ezerötszáz mű egyik nagy sikert aratott darabja, Győrffy Éva „Legfrissebb kiadás" című vizfestménye". Ország — Világ, 1970. jan. 7.)

★

Ezen a napon csengett a telefon Egerben Győrffyék lakásán. Egyik tanárnője kérte a készülékhez Évát:

— Olvastad az Ország — Világot? A neved szerepel benne, rajzod sikeréről írnak...

Erre az estére mindig is frissen emlékszik majd *Győrffy Éva*, az egri 3-as iskola VII. osztályos tanulója:

— Futottam le az újságárushoz... A második oldalon találkoztam nevemmel... Aztán megláttam vízfestményem...

Éva kevés beszédű, nem idézi túl díszes szavakkal az öröm pillanatait, tekintete mégis jelzi: azok csak feledhetetlenek maradnak számára.

Napok múltán majd minden országos és vidéki lap hozta a hírt az egri kislány sikeréről.

★

A sikernek hosszú története van. Évekkel ezelőtt, még *másodikos korában* készítette, csak úgy önmagának, kedvtelésből az első rajzot. S utána jött a többi. Készségére *hatodikos* korában figyelt fel rajztanárnője. Ekkortól nevezett versenyre rajzaival. A siker mindjárt társául szegődött. S nem véletlenül.

Míg készül róla a portré, elnézem, hogy rajzol. Egy-két perc, s formálódik a kompozíció, mintázódnak a biztos kézzel teremtett figurák.

— A következő rajz lesz...

— Témája?

— *A földosztás.*

★

A sikert aratott vízfestményről beszélgetünk, keletkezésének sztoriját idézzük:

— Eszembe jutott a téma Eredeti címe: *„Megjelent a Vörös Újság"* volt. Aztán nekiültem rajzolni. A második rajzszakkörön már kész is lettem. Másnap mutattam az osztályban. Kitépték a kezemből. Kezdhettem újra. Így jártam másodszorra is. Harmadjára aztán jobban vigyáztam.

— Ki zsürizte a rajzokat?

— Hatan vagyunk szakkörösök az iskolában. Először egymás munkáit bíráltuk, utána döntött a javaslatok alapján rajztanárnőnk.

Győrffy Éva két munkájával indult a nemzetközi rajzfesztiválon. A másik egy osztálytársáról készített portré volt.

★

A siker kapcsán természetes hogy a tervekről érdeklődöm. A válasz meglep:

— *Csillagász szeretnék lenni...*

— És a rajz?

— Azt továbbra is csinálom... De, hogy pályának válasszam..? Honnan tudjam: *lesz-e hozzá tehetségem?*

Szerénysége önkéntelen bizonyítékaként eszményképeiről beszél. Munkácsy, Picassó festményeinek varázsát idézi.

— Hagyomány és modernség, két véglet...

— Picassó festményeiben ugyanaz tetszik mint a Munkácsy képekben: *az eredetiség.*

Majdhogy szakszerűen, majdhogy szaknyelven beszél.

— Sokat járok rajztanárnőmhöz, ő magyarázta, ő értette meg velem a festészet szépségét..., sokat tett azért, hogy rajzaimmal Moszkvába jussak.

★

Kislányosan búcsúzik. Újra rákérdek:

— Festő, vagy csillagász..?

Ismét a bizonytalan válasz:

— *Ha lenne olyan tehetségem...*

Rajzait nézve nem túlzás jósolni:

Évek múltán találkozunk még nevével...

(Pécsi)

api

—

ő

indig nem az órával
mérhető idő. A pa-
odás évszakokat is-
mszókincsére szorult
k neve is — trágya-
áskor, szüretkor, tö-
kor, kihajtáskor...
z kötődött az idő fo-
mezőgazdálkodás, kü-
aszti viszonyok kö-
távlatokban volt
időnek. Inkább az
k.
elkes újdondász ifjú
ahol Tenken, vagy a
gattam egy öregasz-
másról, mint a női
l, amiről a lelkem
eszik-e vagy isszák,
l faggatam s ennek
hány órakor kel fel
.
m tudom, lelkem bo-
dta riadtan a néne és
városból falura sza-
l megérteni, hogyan
valaki még öreg ko-
hány órakor szokott

szerencsétlen meg-
sszonynak még vek-
lt. Hajnalban szokott
Télen ez lehet öt,

nyáron már három, vagy négy óra, — de mindenképpen hajnal a felkelés ideje. Igaz, manapság már, amikor az utazás nem jelent valami nagy eseményt falun élő, idősebb parasztemberek számára sem, van bizonyos módosulás az időérzéket illetően. Mert a busz nem vár, a vonat se, aztán az üzletek is időre nyitnak, zárnak, otthon a televízió, a rádió is „időre méri", — egyszóval van változás, kétségtelen. De ez még nem lehet olyan mély, hogy egy csapásra kiirtsa a génekbe ivódott évszázados időnélküliséget, hogy az, aki tegnap még az állattenyésztés, vagy a növénytermesztés kulcsmunkáinak nevével mérte az évet, az ma éber figyelemmel kísérje a futó másodperceket is.

Márpedig ezek a futó másodpercek, az időtényező az egyik — és gondolom, nem is az utolsó — forsza, titka a korszerű, tudományos, magas technikai színvonalú termelésnek. Nemcsak a szerszámok használatára, a gépek ismeretére kell megtanítani az embereket ebben az országban, hanem sokunkat, nagyon sokunkat az idő érzékelésére, értékelésére és jó kihasználására is még. És ez egyáltalán nem lebecsülendő feladat!

Nem túlzok: volt olyan öregasszony, aki a zárszóra érkezett az említett közgyűlésen. De sem meghökkenést, sem píronkodó zavart nem láttam az arcán.

Igaz, öreg volt már. Számára az idő lassan már a végtelent jelenti.

Gyurki Géza

Bunda

Nagyon sokan érdeklődtek a címül adott, s ma igen gyakran emlegetett szóról. Elsősorban arra kíváncsiak, hogy az állatok szőrzetét, prémét, s a prémmel bélelt télikabátot megnevező *bunda* hangsor hogyan kapta új jelentésváltozatát, illetőleg nyelvi szerepét.

A labdarúgással kapcsolatos közleményekben valóban gyakran jelentkezett ez a szó, s két továbbképzett alakja, a *bundázás* és a *bundázik*. Mind a három megnevezés arra utal, hogy a csapat ellenfelétől pénzt kap, ha „tisztes vereséget" szenved.

A *bunda* szónak elsősorban csoportnyelvi használatában sok jelentésárnyalata fejlődött ki. A régi diáknyelvben például a *bunda* nevezte meg a *szekundát*, az elégtelen *osztályzatot*, s aki *bebundázott*, az *rosszul felelt*, *beszekundázott*, *elégtelen osztályzatot kapott*. A katonai nyelvben a bakahumor a *bundás* névvel titulálta az újoncot, a regrutát. Egészséges nyelvi humorral, a dús emberi hajzatot is gyakran *bundának nevezzük*. A nép nyelvében pl. az Ormányságban a *bundáz*, *megbundáz*, *kibundáz* igealakok valójában az *elver*, *megver*, *kiporol* stb. rokon értelmű szavak csoportjába vonhatók.

Mai jelentésárnyalatát azonban elsősorban a jassznyelvben, a tolvajnyelvben, a hamiskártyások argójában szerepet vállaló jelentésváltozatokhoz társíthatjuk. A különféle tolvajnyelvi szótárakban a *bundázni* szóalak ezt az értelmezést kapja: *becsapni*, *csalni* stb. A *sipisek*, a *hamiskártyások* is használták a *bundáz* szóalakot, ugyancsak *becsap*, *csal* jelentéstartalommal. A tolvajnyelvben szólásszerű formában is szerepet vállalt a *bunda* szó. „*Felvette a bundát*" kifejezéssel arra utaltak, hogy az áldozatot *becsapták*, *beugratták*, illetőleg *be lehetett csapni* stb.

Az 1900-as években a lóversenyekkel kapcsolatos szókészletben is szerepet kapott a *bunda*, a *bundázó*, *bundázás* szócsalád. A *tétjegyekkel (ticketekkel)* csalókat nevezték meg a *bundázó* hangsorral. A Pesti Hírlap hasábjain valóban erre utal ez a mondat: „Két *bundázót* elfogtak." (1904. szept. 1.)

Ezek azok a jelentésárnyalatok, amelyek alapján a *bunda*, a *bundáz*, *bundázás* szóalakok mai nyelvi szerepüket megkaphaták. E szavak jelentéstartalmában a főjegyek valóban a *csalásra*, *a félrevezetésre*, *a megtévesztésre*, *az ámításra*, *a*

Győrffy Éva
Festmények

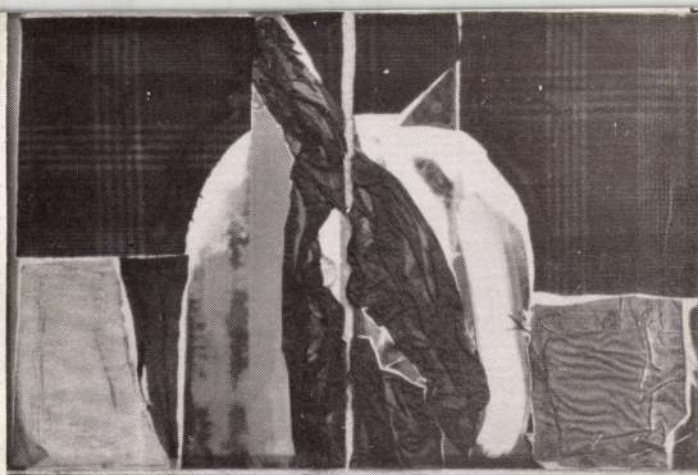

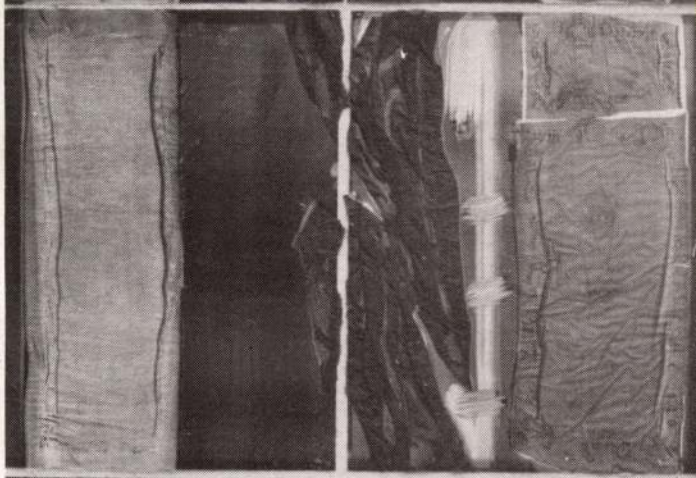

Stache Éva
Grafikák

A szekszárdi Művészetek Háza kiállításai

25.

Győrffy Éva — festmények

Stache Éva — grafikák

1990. november 29-től 1991 február 28-ig

GYŐRFFY ÉVA

- 1931. április 13-án született Aradon.
- 1957-ben végzett a kolozsvári képzőművészeti főiskola festő szakán. Mesterei Kádár Tibor, Harsia Teodor, Abodi Nagy Béla voltak.

Ugyanebben az évben állított ki először.

- 1959-től 1986-ig az aradi állami színház díszlet-jelmeztervezője. Ugyanettől az évtől lett a Román Képzőművészeti Alap tagja.
- 1969-ben vették fel a Romániai Képzőművészeti Szövetség tagjainak sorába. 1971-től e szövetség vezetőségi tagja.
- 1978 és 1983 között a román televízió folyamatos riportokban adott hírt munkásságáról.
- 1987 óta a Magyar Képzőművészeti Alap tagja.
- Jelenleg Budapesten él és dolgozik.

Kiállítások

- Aradon — 1957, 1965, 1969, 1970, 1972, 1974, 1975, 1978, 1980, 1981, 1983, 1985.
- 1971 — Budva, Jugoszlávia — „Festmények Budváról".
- 1979 — Kontich–Antwerpen, Belgium–Galerie Letor.
- 1981 — Dordrecht, Hollandia–Galerie van Zavrel.
- 1987 — Gödöllői Agrártudományi Egyetem — „Látszat-tárlat".
- 1988 — Bad Homburg, NSzK–Kristuskirche
- 1988 — Budapest — Kós Károly Terem — „A másik út".
- 1989 — Bad Homburg, NSzK — Galerie im Stadthaus.

Közös tárlatok

- 1957 és 1987 között részt vett minden közös tárlaton Aradon, Temesvárott, Nagyszebenben, Nagybányán, Kolozsvárott, Világoson és Bukarestben.
- 1973 — Budva, Jugoszlávia — aradi művészek közös tárlata.
- 1974 — Zrenjanin, Jugoszlávia — aradi művészek közös tárlata.
- 1979 — Szarvas, Magyarország — aradi művészek közös tárlata.
- 1983 — Békéscsaba — aradi művészek közös tárlata.
- 1988 — Bari, Olaszország — nemzetközi képzőművészeti vásár.

Munkái megtalálhatók: *az aradi, temesvári, bukaresti múzeumokban, valamint magángyűjteményekben, Romániában, Magyarországon, Németországban, Belgiumban, Olaszországban, Hollandiában, Jugoszláviában, Israelben, és az Egyesült Államokban.*

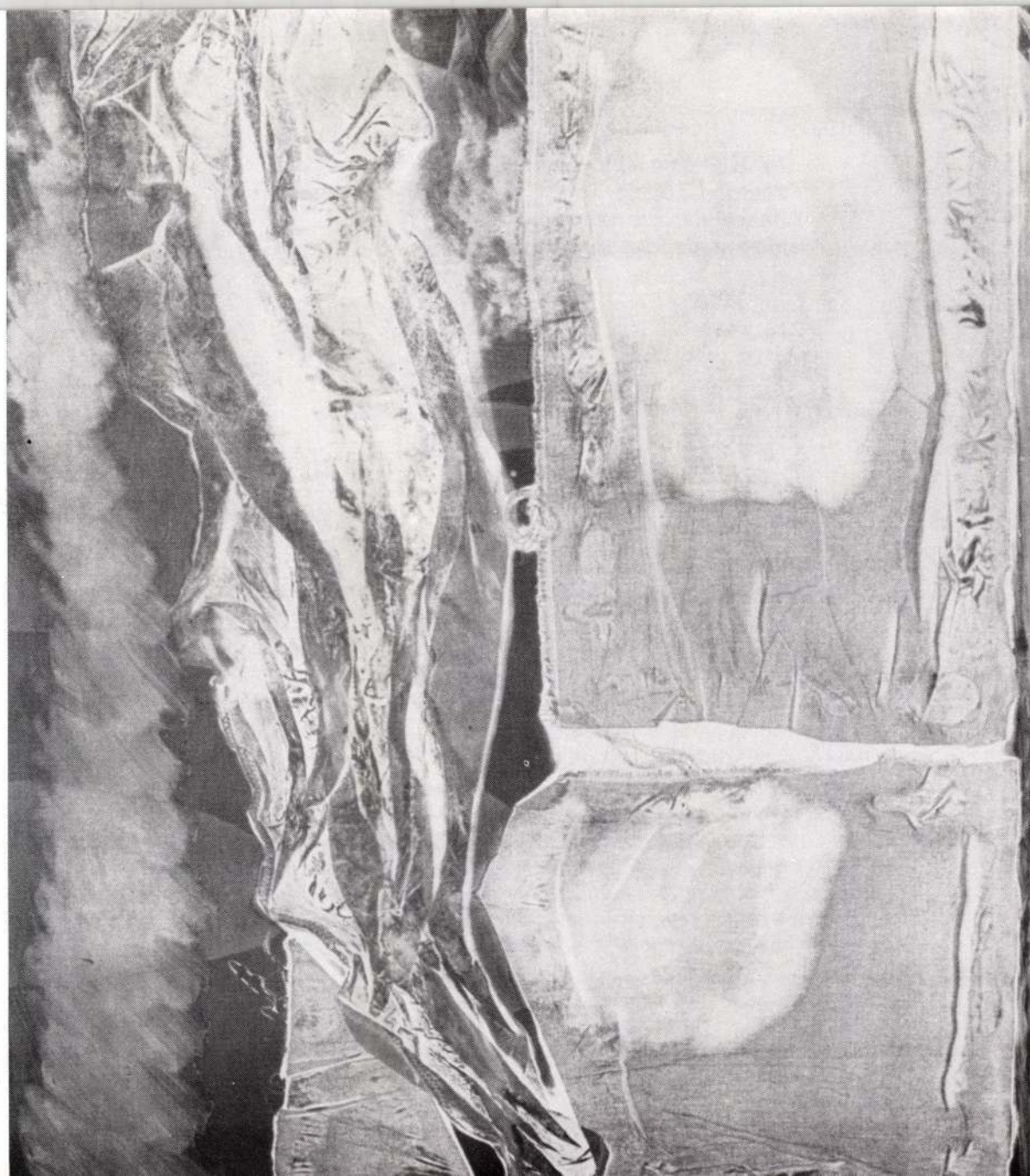

Lehetőségeim
(1989) — (részlet)

Motto:

Te, ki az úton járni vélsz!
Körötted a bozót.
Benne utat a te lépteid nyitnak.
Innen tova fele, másik út nincs...

— Találkozások a másik úton —

A színház — az élet — szemek — a lélek — minden élet — és minden szín — és — minden színház — mikor vagyunk a színpadon — ? — és mikor a nézőtéren — ? — hol a színpad — ? — és a rendező — és a tervező — két fontos személy a színházban — álmok hordozói — az érthetetlen tolmácsai — a tükröt tartók — jellemeket terveztem ruhákkal — díszlettel rajzoltam titkokat — érzem az emberek — a tárgyak az élet belső színét — és ezért sokszor felrúgtam szabályokat — sokszor kerestem másik utat — és sokszor éreztem úgy hogy a nézőtéren vagyok — pedig — álltam a színpad közepén — és — festettem emberből Krisztust — Madonnából embert — virágból temetőt — keresztből tavaszt — próbáltam rendet teremteni az összevisszaságban — és káosszá lágyítani a merevséget — integetni — Emberek — ! — ti ott a másik oldalon — láttok engem itt a másik oldalon — ? — nem magyarázni — megérteni az életet — megtalálni az utat — az én utamat — a színpadon — ? — a nézőtéren — ? —.

1990. Budapest

Psota (1990)

Schubert Éva (1990)

Csendélet (1990)

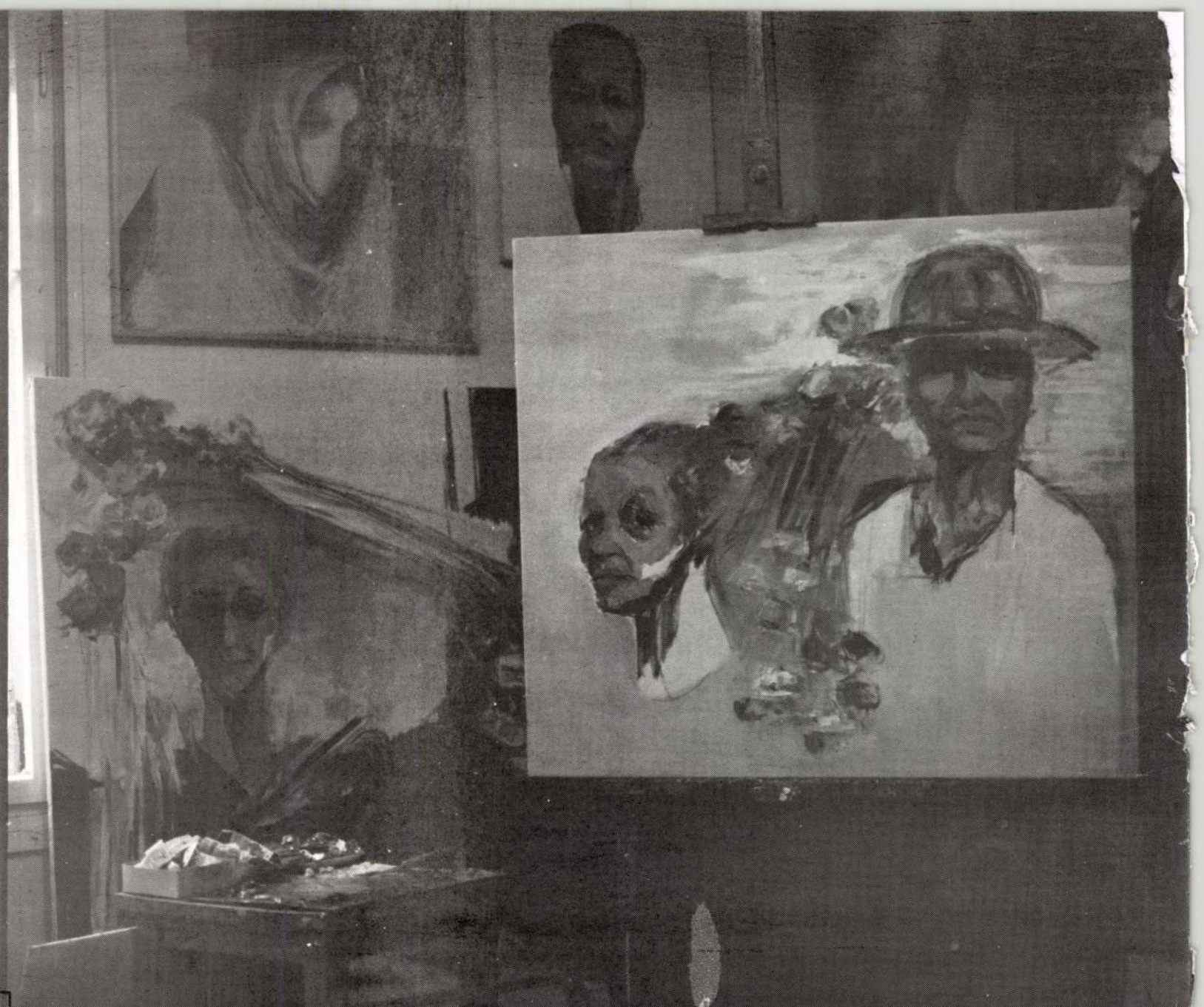

Műtárgyjegyzék

1. — Csendélet (1990) — 81×124 cm — olaj vászonra
2. — Napraforgó (1990) — 71×121 cm — olaj vászonra
3. — Krisztusék (1990) — 81×57 cm +81×40 cm — olaj vászonra
4. — Körtánc (1990) — 51×102 cm — olaj vászonra
5. — Madonnáék (1990) — 154×122 cm — olaj vászonra
6. — Gloria Mundi (1990) — 102×56 cm — olaj vászonra
7. — A színésznő (1990) — 100×100 cm — olaj vászonra
8. — Psota (1990) — 81×71 cm — olaj vászonra
9. — Schubert Éva (1990) — 107×80 cm — olaj vászonra
10. — Törőcsik Mari (1990) — 50×50 cm — olaj vászonra
11. — Önarckép Törőcsik Marival (1990) — 91×101 cm — olaj vászonra
12. — Cím nélkül — (1990) — 50×76 cm — olaj vászonra
13. — Bálint László balladája — (1989) — 60×104 cm — olaj farostra
14. — Dr. Ughy Ilona — Talán —,(1990) — 60×50 cm — olaj farostra
15. — Sárga Virág — (1989) — 70×150 cm — olaj farostra
16. — Itt ment az ember — (1988) — 50×60 cm — olaj farostra
17. — A másik út — (1988) — 50×90 cm — olaj farostra
18. — A bozót — (1988) — 50×90 cm — olaj farostra
19. — Maros-part I — (1988) — 67×80 cm — olaj farostra
20. — Maros-part II — (1988) — 67×80 cm — olaj farostra
21. — Változatok monotypiára —

STACHE ÉVA

- 1956 február 2-án született Aradon
- 1982-ben a bukaresti „Ion Mincu" Egyetemen műépítész oklevelet szerzett.
- 1980 óta tagja a romániai Építőművészek Szövetségének és 1981 óta a Román Képzőművészeti Szövetségnek és Alapnak.
- 1981-ben állított ki először mint grafikus.
- 1985 óta a budapesti Népszínház díszlet-jelmeztervezője, és ugyanez év óta tagja a Magyarországi Fiatal Művészek Stúdiójának.
- 1989-ben felvették a Magyar Színházművészeti Szövetség és a Magyar Képzőművészeti Alap tagjainak sorába. Ugyanebben az évben tervezői munkájáért kulturális kitüntetést kapott.
- Jelenleg Budapesten él és dolgozik.

Kiállítások

Egyéni:

- 1981 — Arad, Bukarest — „A város" — rajzok
- 1983 — Arad — „Ruhák" — grafikák
- 1987 — Gödöllői Agrártudományi Egyetem — „Látszat-tárlat" — rajzok, installáció
- 1988 — Bad Homburg, NSzK — Kristuskirche
- 1989 — Budapest — Kós Károly Terem — rajzok, sokszorosított grafika
- 1989 — Bad Homburg, NSzK — Galerie im Stadthaus — rajzok
- 1990 — Detmold, NSzK — Galerie Ch'a-lu — rajzok

Közös tárlatok:

- 1981 és 1985 között Aradon, Temesvárott és Bukarestben, minden közös kiállításon szerepeltek munkái.
- 1984 — Barcelona, Spanyolország — Ioan Miró rajzverseny
- 1985 — Budapest — Almássy Téri Szabadidőközpont — első éves stúdiósok kiállítása.
- 1987 — Budapest — Ernst Múzeum — Fiatal Művészek Stúdiója — éves kiállítás
- 1988 — Bari, Olaszország — Nemzetközi Képzőművészeti Vásár
- 1989 — Miskolc — Grafikai Biennálé
- 1990 — Budapest — Vigadó Galéria — grafikai kiállítás

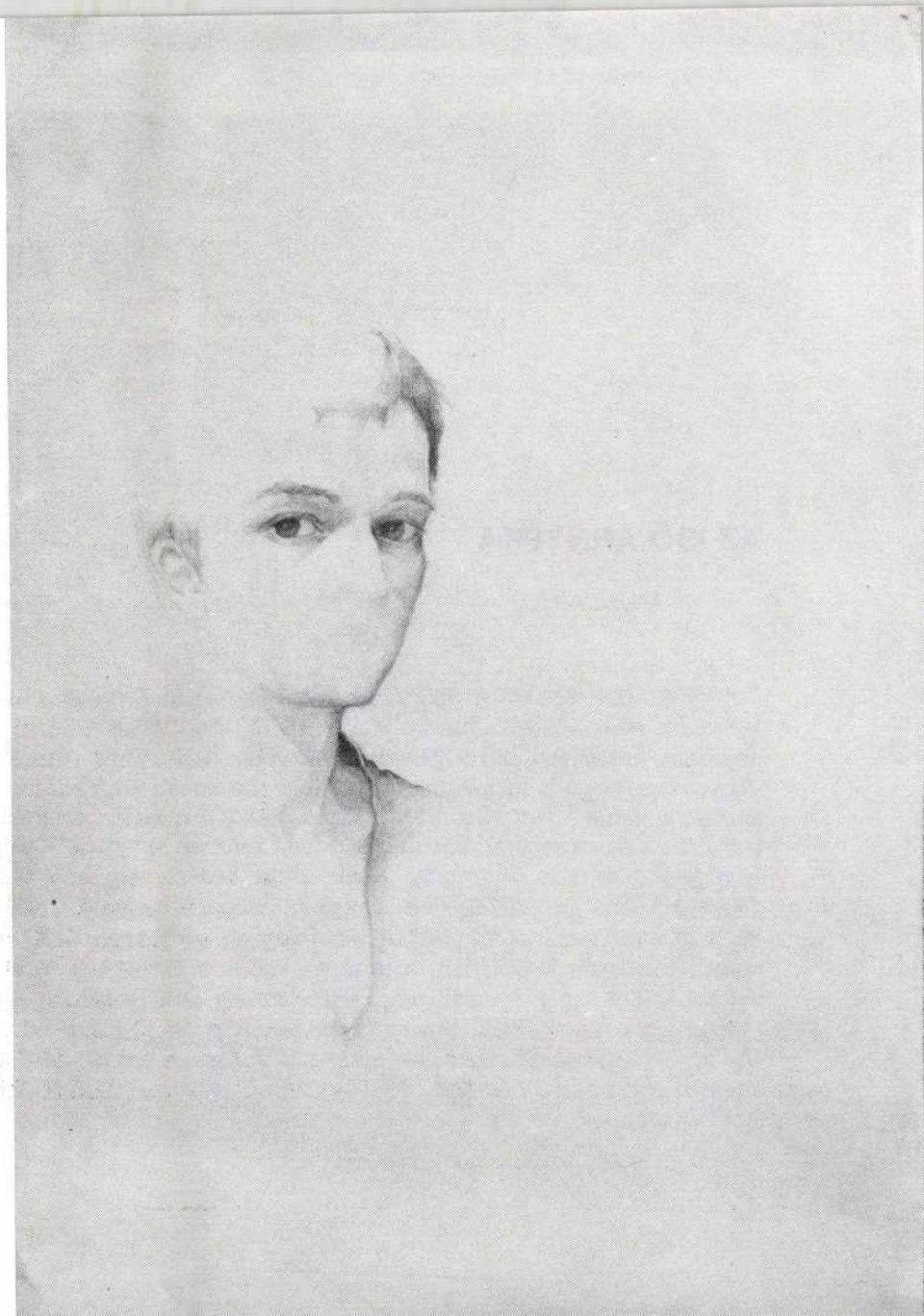

Stache Éva
Önarckép — (1986)

AZ IDŐ ÁRNYÉKA

— STACHE ÉVA
MUNKÁIHOZ —

A Város is Díszlet.
Hol város, hol díszlet. A dolgok át meg átjárnak a Kapukon: A Létezés és a Látszat, kiterjedés nélküli tartományaiba. Kapuk. Ajtók. Titokzatos dimenziók. Az ember is részes, legalábbis részvétele bizonyítható a Talányban. Mióta Isten elrejtőzött a Teremtés mögé. Vágyunk az, hogy föltünjék az ajtónyílásban. De kifelé, vagy befelé nyílnak az ajtók? És hol állanak a Kapuk? Hol vagyunk, a Kapu melyik oldalán? Lehetséges-e állni valahol? Az Univerzum állampolgárai vagyunk. Mindenütt otthon lehetünk. A Kapuk a vágyakra nyílnak. A vágyakra, tehát a Történetre. Valami felé. Létező vágyakra. Díszlet vágyakra. Látszat vágyakra. Semmire és Valamire. A vágy mi magunk vagyunk. Vágy Univerzum vagyunk. A vágy az isten. Az Ő arcát viseljük. Az ő vágyait hordozzuk. Az Ő álma vagyunk. A Kapuk bennünk nyílnak, a Dolgokra nyílnak. A Kapuk a tükrökre nyílnak. A Kapuk önmagukra nyílnak. A Lét kapui, a Halál kapui. Kitárulás vagyunk. Bezárulás vagyunk. Lehetünk.
...S az ajtók megnyílnak. Ugyanott vannak, ahol mi. A Kapu előtt, vagy a Kapu mögött. Három dimenziósak. Szobrok ők voltaképp. A Kapura ráégett a FIGURÁK sziluettje. Az idő árnyéka égett bele... A többi? NÉMA CSEND. A többi? KEGYELEM. „Száműzött tenger, isten hallgatása".

MIHALICZA TAMÁS
(Részlet)

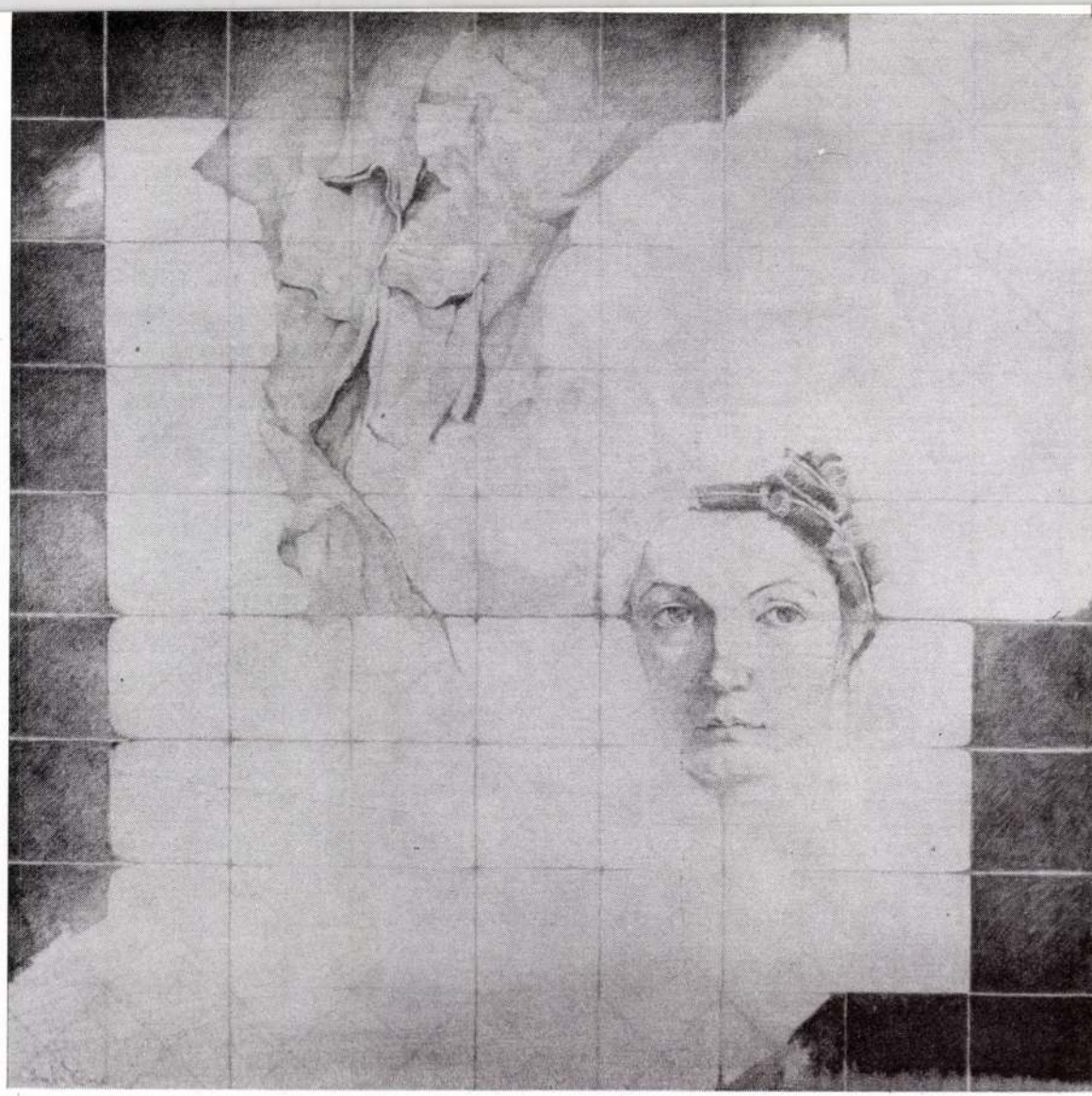

Hitem — (1982)

Győrffy Éva
Önarckép — (1981)

Műtárgyjegyzék

1. — Lánc, lánc, eszterlánc... — (1990) — 100×1500 cm — ceruzarajz, kollázs
2. — Lehetséges utam — (1989) — 210×100 cm — ofszet lemez+textil
3. — Lehetetlen utam — (1989) — 210×100 cm — ofszet lemez+textil
4. — Lehetőségeim — (1989) — 210×100 cm — ofszet lemez+textil
5. — Lehetetlen utam — (1989) — 210×100 cm — közvetett magasnyomás
6. — Lehetőségeim — (1989) — 210×100 cm — közvetett magasnyomás
7. — Hitem — (1982) — 65×62 cm — ceruzarajz
8. — Arcrajz — (1989) — 202×71 cm — ceruzarajz
9. — Emberrajz — (1989) 150×85 cm közvetett magasnyomás
10. — Az ismeretlen — (1989) — 150×70 cm — közvetett magasnyomás
11. — Árnyékaim — (1981) — 195×130 cm — ceruzarajz
12. — Kapurajz — (1981) — 195×130 cm — ceruzarajz
13. — Bebörtönzött — (1981) — 198×66 cm — ceruzarajz

A kiállítást rendezte:
GYŐRFFY ÉVA és STACHE ÉVA

A kiállítást megnyitotta:
SÍK CSABA művészettörténész
VÁMOS LÁSZLÓ rendező

A katalógus fotóit készítette:
DÖMÉNY CSABA

A hátsó boríton:
MŰVÉSZETEK HÁZA SZEKSZÁRD

Felelős kiadó: DR. MÉRY ÉVA
ISSN 0236-9206
ISBN 963-04-0798 1
Országos Grafikai Műhely Vác

Minden évben egy község népe hal ki a Dunántulon!

Pesti Napló, 1929. XI. 26. 8o. évf. 269.sz. 9.

718., 729., 741.

Mükedvelők bővedje. /Dr, Lázár Béla: Egy magyar gyüjtemény. Budapest, 1922. - Hevesy Iván három könyve: Az impresszionizmus müvészete. - A posztimpresszionizmus müvészete. - A futurizmus, expresszionizmus és kubizmus müvészete. - Gyoma, 1922. Kner Izidor kiadásai. - Lehel Ferenc három könyve: Gulácsy Lajos dekadens festő.1922. - Csontváry Tivadar, a posztimpresszionista festés magyar előfutára. 1922. - Cézanne. 1923. Amicus kiadásai./

Ars Una, 1923. I.évf. 3.sz. 121-123.

Fülep II. 399-4o4.

493., 495., 498., 499., 5oo., 5o7., 5o9.

Müvészet és valóság. /Magántanári próbaelőadás./

752., 787.

Müvészet és világnézet.

Ars Una, 1923. I.évf.1.sz. 1-11. - I.évf.2.sz. 41-46. - I.évf. 3.sz. 75-91.

Fülep II. 26o-3o9.

484., 485., 486., 488., 491., 493., 495., 496., 5o1., 5o3.

Müvészetfilozófia /I. változat./

719., 785., 788.

Nagy Balogh János élete és müvészete. Szerkesztette Elek Artur.

Bp. Amicus kiadása, 1922.

Ars Una, 1924. I.évf.4.sz. 163.

Fülep II. 5o5-5o6.

493., 495., 5o3.

1508

GÖRFFY ISTVÁN
FEJTŐ

Gröffy István

Muczarnok tavaszi tár-
latán kitüntető elsme-
res Régi udvar
c. festményére.

Uj Magyarság

1940. máj. 19

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

FEBRUÁR

28 nap — 7. hét

12 Vasárnap	
13 Hétfő	
14 Kedd	
15 Szerda	
16 Csütörtök	
17 Péntek	
18 Szombat	

25. DAMKÓ JÓZSEF: Árpádházi Szent Erzsébet Gipsz.
26. PÁLLYA CELESZTIN: Ökrök a valyunal.
27. PÁLLYA CELESZTIN: „Dicsértessék".
28. HESSKY IVÁN: Paplanjavitás. Vizfestmény.

stmények. Az eladó művek vételárai a terem sarkában vannak kifüggesztve.

ADNÓTI KOVÁTS ÁRPÁD: Külvárosi tájkép.
OVI ILLÉS ALADÁRNÉ: Dáliák a verandán.
ÁRIS ERZSI: Zivatar.
ISS KÁLMÁN: Gödi részlet.
ÁRK LAJOS: Profil. Magántulajdon.
ÁRK LAJOS: Dr. Sipőcz Jenőné. Magántulajdon.
ÁRK LAJOS: Nyári délután.
ÁRK LAJOS: Dr. Rajku Ödönné. Magántulajdon.
YŐRFFY ISTVÁN: Pokorny Herman altábor-
gy. Magántulajdon.
ORVÁTH BÉLA: Erdőrészlet.
ZEMEREY ZOLTÁN: Ünneplőben.
IMES LAJOS: Erdő ősszel.
IKLÓDY LŐRINCZ: Szabolcs. Bronz.
ARLOVSZKY BERTALAN: Gróf Zichy Aladár.
Iagántulajdon.
ÓSTAY-HORVÁTH ETEL: Magyar Miklós. Bronz.
Iagántulajdon.
ULYÁS SÁNDOR: Taligások.
ÖVESDY GÉZA: Dr. Perger Ferenc. Mgt.
ARKÁSZ LAJOS: Csillaghegy.
IERÉSZ GYULA: Borjak az állásban.

Györffy István

festő Múlsarnok
IKMTárs. társtag.

~~1931. tav. tárl. 177, 181.~~

~~1931/32. téli tárl. 44, 46, 431~~

~~1932. febr.-márc. kiáll. 227~~

~~1932. őszi tárl. VII. 156.~~

~~1932/33. téli tárl. 202, 357, 677, 681~~

~~1934 téli 44, 176~~

40

velejárója egy olyan gazdaságt rendszernek, amely [illegible] zete megfelelne a fogyasztóképességnek, de amely a vásárlóképességet már túlszárnyalja. Az eladhatatlan áru, illetőleg értékmennyiség felhalmozódik, mert a vásárlóképesség nem fedi a fogyasztóképességet, mert az értékek nem fogyasztási cikkek, hanem áruk alakjában kerülnek forgalomba. A fogyasztóképességet tehát nemcsak a társadalmi szükséglet, hanem a más tényezők által befolyásolt vásárlóképesség szabályozza. Az elhelyezéshez nem jutó értékmennyiség felhalmozása az egyéb tényezők mellett bizonyos időn túl a régitől eltérő új gazdasági rendszernek az egyik előidézője lesz. A régi társadalmaknak nem voltak piacproblémái, míg a mainak vannak. Ez az akkumuláció szükségességének egyik történelmi oka. Az akkumuláció még azt is jelenti, hogy olyan értékmennyiségeket, amelyek az egész társadalom ellátására szolgálnak, szűkebb közösségük érdekében ténylegesen feláldoznak.

A mai imperializmusnak is megvan természetesen a maga történelmi jelentősége. Ez abban áll, hogy a termelőerők hatalmas arányú növekedését idézte elő. Azonban a fejlődés akadályozójává lesz abban a pillanatban, amelyben azok elérték azt a fokot, amelyen az új rendszer felépíthető, amikor a népek összeütközésének közvetlen előidézőjévé lesz.

*

Látjuk, hogyha valamely társadalom anyagi alapjai megszűkülnek és ha nincs meg a történelmi lehetősége annak, hogy ezt a rendszert a kellő időben egy jobbal helyettesítsék, akkor nincs az az elv, nincs az a világnézet, amely megakadályozhatná, hogy még azok is, akik elméletben azonos érdekűek, egymásra ne rohanjanak.

Az első világháború borzalmai nem tudták a népeket elriasztani attól, hogy ne rontsanak egymásra másodszor is. Pedig a társadalmi életben való tapasztalataik nagyobbak voltak, mint az első alkalommal. Miért? Mert az érdekeik ismét egymásnak taszították őket.

Györffy István

Régi német udvar,
olaff.

Művészeti hetek

Kolozsvár 1942.

93. l

Mocho Pod
Bekés Sivat anol

Győrffy István

áll. rajztj 1921

Nemzeti Szalon

MAPE 10. kiáll. 1923 nov.

Vészi Gerzson
könyvnyomda
Budapest, VI.,
Podmanicky-u.
Telefon 108-03

Györffy István

65. A. Üvegek c. Épe kiállítva, repr. a Katalogusban

Ujvidéki kiáll. Kat.
1943. dec.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Györffy István

Budavár 1940. sept.

Györffy István festőművész, V.
Visegrádi-u. 48. 498-031

Györffy István

Üvegek c. képe
repr.

~~Lűcs. kiáll, tól~~

Pipics 211. l.

Gyürffy István

M. Képz. Egyetemének
kiállításáról

Pesti Napló

1934. dec. 22.

(Kitüntetések a Műcsarnok kiállításain.)

Görffy István
festő

l.
Rajzoktatás
1944. V. évf. 5 m
48. l.

gett

-

t.-

A m.kir. vallás- és közoktatásüg
alatt s a számvevőség csekkosztá

Utasitom, hogy Rédni
a zsámbéki templomromot övez
tási költségeire Egymillió
számu kiadási csekkszámla te
január hó 31-én.- A miniszte
h.államtitkár.-

Görffy István

lásd

Nemzeti szalon alm

170

linkóci

vigyázz

ni.

szigorúan tudományos munka meg-
mértékben támogatni kívánjuk, ezen-
életrajzi adatait a mellékelt íven fel-
t borítékban a szerkesztőség címére

később ..... évi 1908 DEC. 1 hó ....-ig.
ó semmiféle előfizetési kötelezettséggel
nűvészeti irodalom érdekében is kérve,

ló tisztelettel
8 június hó.

KÉPZŐMŰVÉSZETI
AZGATÓSÁGA

IKTOR, BUDAPEST.

Györffy

GY. 2. *István*, festő, • Budapest 1890 szept. 24. Vesztróczy Manónál és a képzőm. főiskolán Zemplényi Tivadarnál tanult. 1923. a Műcsarnokban kitüntető elismerésben részesült. Arc- és csendéletképeket fest. A Szövetség c. művészcsoport tagja.

1906-10.

Hadi műzban: Ezelbey Thoyt Sándor Tábora

E. g. I. 430. l

M. képz. tacs.
MAPE
Szövetség
M. arckép festőt. tars.
} tagja

1921 áll. rajzdíj (MAPE tárl)

1923 Műcs. kitünt. elism.

1934 M képz. tc. érmetárem

1940 Műcs. kitünt. elism.
Esterh. 10 ctc vasárnap d.u. of.

1941 Gmelt rajzdíj (Koronaőr arak)

1943 M képz. tc. arcyérme

1957 Naturalista mámák [illegible]

Nagybányai múzeum 1911. é
régiség V. 303.

Győrffy István

2 grafika

Csánky Ungmal

31, 39. l.

hippel

Györffy István

festő

Életr. arch

Gell Mad

198. l.

Liktós
Stiklapberonáyó

Győrffy István

1906/7 - 1909/10

Ferképzőmfoiskèvk

88.l.

BALDUNG, *Hans (Grien)*, német festő, * Weyserheim (Strassburg mellett) 1476—80 között, † u. o. 1545. Valószínűleg Dürer műhelyében tanult s nagyrészt Strassburgban élt, ahol városi tanácsnokságig vitte. Már legelső műveiben előtérbe lép egy bizonyos gyengéden stilizáló rajzi jelleg, amely sok tekintetben Cranachéval rokon, de annál még egyénibb, még artisztikusabb. Szereti a ruhátlan alakokat, a mitológiai témákat, a haláltáncszerű és egyéb fantasztikus tárgyakat. Vallásos képeket is festett s főműve e nemben a freiburgi dóm szárnyas oltára a viziószerű Mária koronázásával. Düreren kívül Grünewald is hatott rá (Keresztrefeszítés, Basel), de vallásos képein is tudott eredeti lenni, amire példák Szt. Dorottya vértanúsága (Prága, Rudolfinum) s Mária halála (Köln, S. Maria im Kapitol). Szépművészeti Múzeumunkban Ádámot és Évát embernyi nagyságban ábrázoló festményei és egy szép Madonna képviseli. A képein érvényesülő fantasztikus elem fa- és rézmetszetein még inkább előtérbe kerül. Grafikai művei a német művészet legkiválóbb ily alkotásai közé tartoznak. Tárgyi és technikai szempontból egyaránt fontos a Boszorkányok szombatja híres fametszete, amelyet egy barna színű dúc rányomásával élénkített (1510). Krisztus mennybemenetelének megrendítő lapja pedig teljességgel érezteti a B. lelkét eltöltő démoni szenvedélyességet, amely Grünewald közelébe hozza és távol áll Dürer későbbi formai törekvéseitől. Üvegképekhez, főleg a freiburgi dóm számára, szintén festett kartonokat. Művészetével a legbehatóbban *Térey Gábor* foglalkozott (l. ott). — Irodalom: H. *Schmitz*

Görffy Istrán

festi

mit. 1880

wid

Krück I. 431.

O link

einsam

Schneeberg II. 195.

GYŐRFFY, István

99. *Selbstbildnis*
100. *Alter Hof*

Csanky Emlékkiállítás
31. l.
1942-43

tovább

~~Györffy István~~

~~Dobai Székely Andor~~

~~Edvi-Illés Aladár~~

~~Feiks, Alfréd~~

~~Feiks Jenő~~

~~Ferency Károly~~ +

Frank Frigyes

Gaál Ferenc

Glatter Gyula

Glatz Oszkár

Glatzné Wildner M.

Góth Móric

Györffy István

l. Gy. Sándor József

Amsterdami és hágai magyar kiáll. kat. 1921.

Utiszámla

4 3

ágos Bizottsága

ny	száma:	57'536/1943.III.	194
	kelte:	XII. 21.	1943
	beérkezése:	XII. 30.	1943

k száma:

elintézett szám:

áma:

áma:

Győrffy István

Kratochwill Károly
altábornagy arcképe
rajz.

Nemzeti Salon

MAPE 20-ik jul.
kiáll. kat. 1935. dec.
20 - 1936. jan. 6.

1936 máj.-jun.-jub: Ünvezek, of

1937 Téli: Az uj kaláris, of

1938 Téli: Ettner volt -- of

1938 ötri: dr Hofer Miklós, cer. r

1939 Téli Litánia előtt, of
dr Hofer Miklósné, cer r

1939 márc (Derű) Mosolygó önarckép cer r
Rudi, a parádi törpe
egyéj, of

1939 dec.-1940 jan: Vasárnap d.u., of
Könye Imre, cer r

1940 febr.-márc (Kernek) Ettner volt...

1940 Tav: Rási udvar, of

1941 febr.-ápr.-jub: Pajtás Erno koronaőr
alaznados, of
Hyross Ferenc, cer r

1941 nov. Arckép-kiáll: Eölbey-Thyll Sándor
tábornok (of
V. nyitrdai kovács Béla)

1942 Tav: Önarckép, of

1943 Tav: dr Hyross Ferencné, of

./.

1943 ősz Ekker volt -- of

1943 Téli Isófi néni ebédje, of
Rónaszéki gör kat
Teglo

1944 Tav. Elmélkedés, of

606.

Fenvitzer S.

Thomas Fuchs arcfrépe. Mezzotinto.

151 m. 102 g.

Björffy István II.

festő

Műcs. kiáll, 1910 tól.

Pipics 113. C.

Gone, non

1910 - 1911

Nemr. képe kiáll (Mücs)

1934 ápr.-jun. Olvasás közben, of

1937 ápr.-jun. A levél of

1942 (Kvár) Régi német udvar of

1944 : Fohász (cer r
Rivalde előtt)

[illegible]

M. Müvért (Mücs)

1940-41 : Régi kár udvara / of
Régi német udvar

1942 jun : Ábitat, of

1943 máj. Kvezek, of

Györffy István

Vasárnap délután

c. képe repr.

KMTárs Horthy jub-
kiáll. 1939–40.

Györffy István

1910. dec. kiáll. Nemzeti halon

Emlékek, olaff. ₰ 250.–

Csendélet, olaff. 80.–

Önarckeje, olaff. 500.–

1918. dec. kiáll. u.o.

Csendélet, olaff.

1919. okt. kiáll. u.o.

Kis lányom arckeje, rajz.

Iskola - utcza Miskolczon III. 174.

N. trial

1919 okt : hiszlajom arch. r.

1920 jan : Csudélet, of

1920 szept : Hinság / Kék ivesek | of

Mercedes / arahép / Tanty / Tükör előtt) graf

1920 dec L'amour, of

Tanulmány, cer

1921 jun Önarahép, gyps pl (?)

1921 szept Mosolygó kislány cer

Györffy István

KMTárs 1940. A gyermek

Egyszer volt ...

Györffy István

festő

Magy Archejf Társ

1930.

Felesegem archeje

olajf

GYŐRFFY ISTVÁN

47 Paprikák Mgtul.

Nemzeti Szalon

Csendélet kiáll. 1932 febr-mar

Karperecz, bronzból IV. 134

Györffy István

Tükör dött, cenzurajó
1300.–

Önarchejó cenzurajó
1000.–

Nemzeti Szalon 1920

MAPE 7. kiáll. márc

1921 ápr (k.o) Iskán, r

1922 ápr (k.o)
Arcképtan. I-II. r

Györffy István

Perczel Miklós
archepe, cenzuranyi

Nemzeti Szalon

MAPE 10. kiáll. 1923
nov.

CO

RASSEGNA I

Direzione e amminis

T.
MŰEMLÉKV
Buda
Hőgyes E

Györffy István
177 Önarckép, rajz 3000

Nemzeti Szalon

1926. maj

MAPE 12. kiéll -

~~1927 máj jun (ko)~~

Györffy István

V. A. ismeri archeje
cerszarajz

Nemzeti Szalon

MAPE 14. kiáll. 1928
okt.

GYÖRFFY ISTVÁN :

97. Budai udvar. - Olajf., fa. 61 x 69.5 cm.
Jelz.l.j.: "Győrffy".

Szekesfőv. képt. gub. kiáll
1944.

Győrffy István

100. Mennyei üzenet. - Olajf., v.95 x 102.5 cm. Jelz.l.b.: "Heintz 932".

101. A muhi csata. - Olajf., lem.p. 83 x 54.5 cm. Jelz.l.j.: "Heintz 939".

Cz. HIKÁDY ERZSÉBET :

102. Feltámadott. - Temp., fa, 80.5 x 100 cm. Jelz.l.j.:"Cz.Hikády E. 1939".

HINCZ GYULA :

103. Utca. - Olajf., v. 80 x 60 cm. Jelz. l.j.s.: "Hincz".

104. Angyali üdvözlet. - Olajf., fa. 2.5 m x 2.oo m. Jelz.l.j.: "Hincz".

Kopp 1939/40. Nr Rem. II

Győrffy István

GYÖRFFY ISTVÁN :

83. Budai udvar. - Olajf., fa, 61 x 69.5 cm.Jelz.
l.j. "Győrffy".

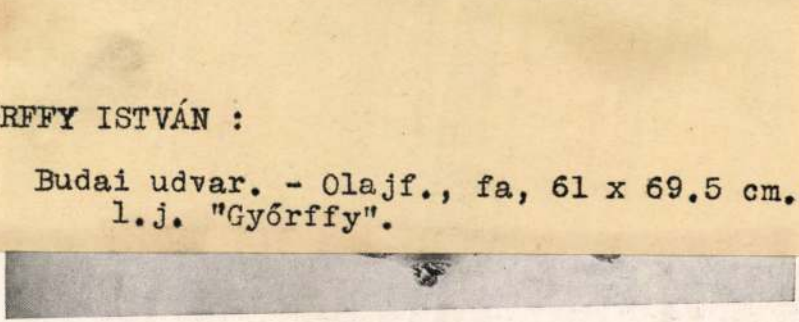

Az új kaláris 7 (1944)

Györffy István

a Szövetség tagja s ennek
1925. ápr. kiállításán
6 arckép, 1 esendélet.

Nagyvárad Kapuczinusok
v. 290, 291.

nyitrai	m.k. adóhivatal utj			
pápai	"	"	"	
pécsi	"	"	"	
késmárki	"	"	"	

Györffy István

Stul. Budapesten 1890

szept. 24. év. ref.

~~[illegible]~~ 1909/10. I. negyed

osztálybeli rendkívüli mü-

vésznövendék a képző

müv. főiskolán

6 elem. 2 iparrajz.

1 év iparmüvészeti tok.

Tanára Zempleny Tivadar

1909/10. II. félév. 4-ik osztály.

Zempleny Tivadarnál.

Jakab, barát, pécsi festő.

15-16. sz.

I. 229.

Györffy István I.

Szül. Turkevén 1872

1891/92 I osztály

1892/93 I. vendéglátóhelyiségre miatt visszautasíttatott.

Tard h. n. V. 180.

Győrffy István

Nül. Turkeve 1872. Ref.

5 gim.

1890/91 – I – II vendégl.

1891/92 " –

Limes, magyarországi V. 253.

Győrffy István

6 elemi, 1 ipar. rajztanf.

10 hónap, jó eredm.

Tanár Bölcs János

Iparrajziskola 1905

Györfy István

festő

1872

Éimisk 1930.83.l

Györffy István

butortervező

1905

Éimisk 1930. 83. l.

Gyöffy István

1890/91 – 1891/92

Ferképzomfoiskèvk
88. l.

Ø Györffy István

néprajzi professor

+ 1939.

l.

Miskátli 1939.

114. l. (Magy. Ipar)

MŰEMLÉKEK OPSZÁGOS BIZOTTSÁGA
80 1915 szám
Érk.: 9.15 ér II 1925 h.

(művészet

1939. 11. sz.)

. MINISZTÉRIUM SZÁMVEVŐSÉGÉTŐL.

Y U L A Urnak,

Elnökének,

B U D A P E S T.

15.-én 6 szám alatt kelt becses

an szerencsém Sztehló Ottó bizott-

lását 20 K 80 fillérre érvénye-

Györffy István dr

szigeti és nádudvari

szül. 1884. + 1939. okt.

3.

Ha kell, életrajzat

baird

A Néprajzi Muzeum

Értesítője. 1939. 375-

382. l.

(Györffy István)

1884 – 1939.

Ethnographia –

Népélet. 1940. 107 – 110. l.

Gönyey Sándor =

[] Nekrolog.

fentiről

Györffy István

egyetemi tanár

természettudományi

író, maga illusz-

trálta az Erdélyi

Múzeum 1941. év-

folyamában megjelent

cikkét s egyéb művét

is.

Tenti a kolozsvári

tudományegyetem

Növénytani Intéze-

teinek és Füvészkert-

jének igazgatója volt

1919-ben a növénytan s tanára

az egyetemen. 1919-no-

vemberében kintasítottak

Erdélyből (Kolozsvárról). 21 évig

Budán, majd Szegeden élt

mint egyetemi tanár

Erdély vmia csatolás és ulán ismét

elfoglalta tanszékét a kolozsvári

egyetemen.

(Györffy István dr)

reszben maga illusz-
trálta alábbi
művét

(-) Magyar népi
hímzések I. A
cifrastúr. Bp. 1930.

Györffy István

A magyar népi építészet kutatója és lelkes híve.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970.

891

Győrffy István.

A Mücsarnok téli tárlatán csendélete szerepel. (emlitve)

Magyarság, 1927. dec. 18.

Gyárfás István

a Műcsarnok téli kiállításán

képei szerepelnek.

Esti Kurir, 1927. dec. 18.

Györffy István

„Cíj kalárisi" c. olaj festményét
– mely a Téli tárlatom
nezeptel – a fővárosi vásárló
bizottság megvételre javasolta
(emlitve)

Magyarság 1937 II. 28

Gyórffy István

Szerepelt a Műcsarnok tavaszi tárlatán.

PH 1930. III. 15.

Györffy István

Részt vesz a Magyar Arcképfestők Társasága kiállitásán a Namzeti Szalonban

B.H.93e.X.19.

Gyórffy István

Műcsarnok téli tárlatán vitéz Kovács Béla képével szerepell.

PH. 929. XII. 22.

Győrffy István

Szerepelt a Műcsarnok Tavasi tárlatán.

M. 1930. III. 15.

Györffy István

Kerepel a bücsarnok téli tárlatán

Magyarság 1937 I. 23

Györffy

Kezepel a húsarnok tél-
táratán

Uj hagyarság 1937 I. 24

Gyárffy István

Szerepelt a „Derű a művészetben" c.

kiállításon.

N U 1939. III. 25.

Györffy István MDK

Régi templom belseje

Műcsarnok 1931/32 téli kiállitás

Györffy István MDK

Szentkereszthegyi Kratochvill Károly, rajz

Műcsarnok 1931/32 téli kiállitás

Györff y István

XIV.sz.ház folyósója

Műcsarnok 1931/32 téli kiállitás

Gyöffy István MDK

Régi ház udvara

Mücsarnok 1931/32 téli kiállitás

HDK

Györffy István, festőm.

a nagydíj után esedékes kitüntető elismerést nyerte.

Kemfe Béla: A Műcsarnok tavaszi tárlata.1940.
Művészet. 1940. 33.sz. 46.l.

GYŐRFFY ISTVÁN

dr.Hófer Miklós. Ceruzarajz.

KMTárs. 1938. őszi tárl. ka t. 17.oldal.

Győrffy István MDK

Pokorny Herman altábornagy, olf.

Mücsarnok 1935 téli és Székely Bertalan emlékkiáll.

Györffy István

MDK

Az uj kaláris

Mücsarnok 1937 Téli Kiállitás

HK

MDK

Győrffy István

Áhitat

Műcsarnok 1938 Szent István kiállitás

Győrffy István MDK

Egyszer volt

Mücsarnok 1943 Őszi tárlat

Györffy István

MDK

Rónas éki gör.kat.templom

Mücsarnok 1943 Téli kiállitás

Györffy István MDK

Zsófi néni ebédje

Mücsarnok 1943 Téli kiállitás

Győrffy István

festőművész

Képzőművészeti Társulat Jubileumi kiállitása - a Műcsarnokban - képével szerepel.
Bravuros rajzban Tábornok-a.

Magyarság
1930.XII.20.

Győrffy István

festőművész

Képzőművészeti Társulat jubileumi kiállitása - a Műcsarnokban - képével szerepel. Csendélet.

Magyarság
1930.XII.20.

Győrffy István

festőművész

Képzőművészeti Társulat jubileumi kiállitása - a Műcsarnokban - képével szerepel.

Magyarság
1930.XII.21.

Györffy István MDK

Üvegek, olf.

Mücsarnok 1936 Jubileumi kiállitás

Győrffy István

Lénz Albin altábornagy, olf.

Micsarnok 1934 Téli kiállitás

Györffy István

MDK

Mihalovits István , ceruzarajz

Műcsarnok 1934 téli kiállítás

Győrffy István MDK

Arckép

Mücsarnok 1934 emlék- és gyüjteményes kiállitás

Győrffy István MDK

Olvadás közben, olf.

Mücsarnok 1934 Nemzeti Képzőművészeti Kiállitás

Gyöngy Ilona

Olvadás kapcsán, stb.

Műcsarnok 1934 Nemzeti Képzőművészeti Kiállítás

Görtty István

Kiállít

Díj M. 1942. IV. 14.

özpont meginditotta rotaprintes for-
köteteként a
épzőművészeti Élete"
amely a Közoktatásügyi Népbiztosság
a Budapesti Kir. Ügyészség 1919-es
tkozó részét tartalmazza. Ára: 15. - Ft.

kiadványai közül kapható
ok 1954-55."
özpont évkönyve. Ára: 75. - Ft.

ok 1956-58."

ok a Művészettörténeti Dokumentációs

Görffy István

Kiákít

Mi M. 1942. III. 24.

T. Cim!

A Művészettörténeti Dokumentációs Kö
ráskiadvány-sorozatát. A sorozat első

"Magyar Tanácsköztársaság Kép
cimü levéltári publikáció jelent meg, a
Művészeti Osztályának iratanyagát és a
iratanyagának a képzőmüvészetre vonat

Értesitjük, hogy ezenkivül intézetünk ki

"Müvészettörténeti Tanulmányok
cimü kötete, mely a Dokumentációs Köz

Továbbá kapható

"Müvészettörténeti Tanulmányok
cimü kötete. Ára: 45.- Ft.

A felsorolt kiadványok megvásárolhatók
Központ-ban (Budapest, XIV. Dózsa Gyö

Gröfty István

Kiállít

NÚ. 1942. III. 22.

Központ-ban (Budapest, XIV. Dózsa Györ
Megrendelés esetén az összeg MNB 149.
ciós Központ számlaszámára utalandó. I
tán juttatjuk el T. Cimhez.

Sajtó alatt:

Évkönyvünk 1959-es kötete.

A forráskiadvány-sorozatból "A
mely a terület épitészeti állagának a tör

Mü

Györffy István MDK

A levél

Műcsarnok 1937 IV. Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Györffy István

MDK

Üvegek, repr.

Mücsarnok 1936 Jubileumi kiállitás

Györffy István

Szerepelt a Műsornak Tavasi tárlatán.

P. H. 1931. IV. 25.

Győrffy István MDK

Dr. Hyross Ferencné

Műcsarnok 1943 Tavaszi kiállitás

Győrffy István

MDK

dr. Hyross Ferencné. repr.

Műcsarnok 1943 tavaszi kiállítás

Győrffy István MDK

Üvegek, olf.

Mücsarnok 1943 A magyar művészetért c.kiáll.

Györffy István

Nemzeti Szalon csendéletkiállításán szerepelt.

Esti Kurir 932. II. 21.

Györffy István.

Nemzeti Szalón csendélet-kiállításán szerepelt.

PH. 932. II. 21.

Győrffy István

festőművész

Téli Tárlat - a Műcsarnokban - képével szerepel -
"Régi ház udvara"

Pesti Hirlap 1931.XII.19.

Győrffy István
festőművész

Téli Tárlat - Műcsarnokban - képével szerepel.

Rajz-portraitja Kratochwill tábornokról.

Pesti Hirlap 1931.XII.22.

Györffy István MDK

Áhitat, olf.

Mücsarnok 1942 A magyar müvészetért c.kiáll.

Győrffy István MDK

Önarckép, repr.

Mücsarnok 1942 Tavaszi kiállitás

Györffy István

Önarckép

Hicsarnok 1942 Tavaszi kiállítás

Györffy István

A Műcsarnok 1927-es tavasi tárlatán szerepelt.

M. 1927. IV. 1.

Győrffy István

Üvegek, olf.

Műcsarnok 1940 A magyar művészetért c.kiáll.

Györffy István

A Műcsarnok 1927-es tavani tárlatán a „Szövetség" csoport tagjaként szerepelt.

? 1927. IV. 1.

Győrffy István

MDK

bankói Pajtás Ernő koronaár alezredes

Műcsarnok 1941 Jubileumi kiállitás

Győrffy István MDK

Régi ház udvaraa, of.

Műcsarnok 1940/41 A magyar művészetért c.kiáll.

Győrffy István

MDK

Régi német udvar, olf.

Műcsarnok 1940/41 A magyar művészetért c.kiáll.

Gőrffy István

vitéz ölböi Eölbey-Thyll Sándor, repr.

Hiccarnok 1941 Arcképkiállítás

Győrffy István

MDK

Hyross Ferenc, ceruzarajz

Műcsarnok 1941 Jubileumi kiállitás

Győrffy István

Kováts Béla

Műcsarnok 1941 Arcképkiállítás

Györffy István

MDK

Eölbey-Thyll Sándor

Műcsarnok 1941 Arcképkiállitás

Györffy István

MDK

Régi udvar

Mücsarnok 1940 Tavaszi tárlat

Györffy István MDK

dr. Hofer Miklósné, ceruzarajz

Műcsarnok 1939 Téli tárlat

Györffy

Kiallit

M. 932. X. 30.

özpont meginditotta rotaprintes for-
kötetéként a
épzőművészeti Élete"
amely a Közoktatásügyi Népbiztosság
a Budapesti Kir. Ügyészség 1919-es
tkozó részét tartalmazza. Ára: 15.- Ft.

kiadványai közül kapható
ok 1954-55."
özpont évkönyve. Ára: 75.- Ft.

ok 1956-58."

ók a Művészettörténeti Dokumentációs

Gyöffy

Kiállít

M. 932. XII. 18.

Kérd

Név: . . . . . .

Volt-e önálló kiállitása 1954-óta: . .

. . . . . .

Milyen pályázatokon vett részt 1954 u

. . . . . .

. . . . . .

Milyen megbizásokat kapott: . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

1954 után készült fontosabb müvei: .

Győrffy

Kiállít

M. 932. XII. 18.

Györffy István

Egyszer volt...

Millesarnok 1940. Gyermek a művészetben c. kiáll.

Győrffy István MDK

Vasárnap délután

Mücsarnok 1939 dec.-1940 január

MEX

Győrffy István MDK

Könye Imre, ceruzarajz

Mücsarnok 1939 dec-1940 január

Györffy István

Kiddy

P. H. 932. XII. 20

Központ-ban (Budapest, XIV. Dózsa Gy
Megrendelés esetén az összeg MNB 1
ciós Központ számlaszámára utalandó
tán juttatjuk el T. Cimhez.

Sajtó alatt:

Évkönyvünk 1959-es kötete.

A forráskiadvány-sorozatból
mely a terület épitészeti állagának a t

Gyöffy Istvánné

Kiállít

E. K. 932 XII. 21.

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

n: . . . . . .

. . . . . .

Györffy István MDK

Mosolygó önarckép, ceruzarajz

Műcsarnok 1939 Derü a művészetben c. kiállitás

Győrffy István MDK

Litánia előtt

Műcsarnok 1939 Téli tárlat

Győrffy István

MDK

Rudi a parádi törpe cigány

Micsarnok 1939 Derü a művészetben

Györffy István MDK

Egyszer volt...

Mücsarnok 1938 Téli tárlat

Györffy István.

A Műcsarnok téli tárlatán dr. Marinovich Jenőről készített portraitja szerepel. (említve).

Pesti Hirlap, 1928. dec. 19.

Győrffy István.

A Mücsarnok téli tárlatán csendélete szerepel. (említve.)

Magyarság. 1928. dec. 16.

Győrffy István MDK

dr. Hofer Miklós, ceruzarajz

Műcsarnok 1938 Őszi tárlat

GYÖRFFY ISTVÁN, néprajzos

A Néprajzi Muzeum Adattárában, a rajzraktár leltárában több rajzával szerepel, ezek ebbeli tehetségét is mutatják. 293.ole

CS. SEBESTYÉN KÁROLY: A Néprajzi Muzeum rajzgyüjteménye 287.old

NÉPRAJZI ÉRTESITŐ, Nemzeti Muzeum, Néprajzi Muzeum Évkönyve. XXXVI. 1954. Bpest. 1954

Györffy István - t

a közgyűlés a Társaság rendes tagjául
választotta meg.

A M. Arcképfestők Társaságának közgyűlése.

M. 931. III. 12.

Győrffy István MDK

Régi templom belseje, olf.

Mücsarnok 1931 tavaszi kiállitás

Győrffy István

MDK

Fehér udvar, olf.

Mücsarnok 1931 tavaszi kiállitás

Győrffy István MDK

Fehér udvar, repr.

Mücsarnok 1931 tavaszi kiállitás

Győrffy István

MDK

dr. Czettler Jenő arcképe, olf.

Műcsarnok 1926 téli kiállitás

Györffy István MDK

Régi udvar a Döbrentei utcában, olf.

Műcsarnok 1932/33 téli kiállitás

Györffy István MDK

Udvar a Fő-utcában, olf.

Műcsarnok 1932/33 téli kiállitás

Györffy István MDK

Női arckép

Műcsarnok 1932. őszi tárlat

Györffy István MDK

Férfiarckép, rajz

Műcsarnok 1932/33 téli kiállítás

Györffy István

Üvegek, olf.

Műcsarnok 1932/33 téli kiállitás

MDK

Győrffy István

Művével szerepelt a Műcsarnok téli tárlatá

(m.v.): A Műcsarnok téli tarlata.

Nemzeti Ujság, 1934.jan.13. 11.lap

Györffy István

MDK

Tanulmányfej, ceruza

Micsarnok 1923 tavaszi tárlat

Győrffy István MDK

N.N.L. arcképe, olf.

Mücsarnok 1927 tavaszi kiállitás

Győrffy István MDK

dr. L.L.-né arcképe, olf.

Mücsarnok 1927 tavaszi kiállitás

Győrffy István MDK

Arckép, olf.

Mücsarnok 1926 őszi kiállitás

Győrffy István

MDK

Kék üvegek, olf.

Műcsarnok 1926 őszi kiállitás

Győrffy István MDK

Krolopp Hugó arcképe, olf.

Mücsarnok 1927 tavaszi kiállitás

Györffy István

MDK

L.P.ur arcképe, ceruzarajz

Műcsarnok 1926 őszi kiállitás

Győrffy István MDK

bonyhádi Percel Miklós arcképe,ceruza

Műcsarnok 1927 tavaszi kiállitás

Győrffy István festőművész

Rudi

Jubileumi kiállitás tárgymutatója. Műcsarnok 1934.

Györffy István

MTK

Fohász, ceruzar.

Akttanulmány, vöröskréta

Műcsarnok 1923 tavaszi tárlat

Győrffy István

Csendélet, olf.

Műcsarnok 1927/28 téli kiállítás

MDK

Györffy István,

a N.Sz. által rend. 63 csop.kiáll. egyik-másikán
műveivel szerepelt. 1928.

A Nemz. Szal.400-ik jub.és a KEVE XX-ik kiáll.-a.
1929 febr.

MDK

Győrffy István

M. Arcképfestők Társ. I. kiáll. Képzőműv. 193o.
34. sz. 22o l.

Győrffy István MDK

Tanulmányfej, c eruzarajz

Mücsarnok 1926 Angol-magyar kiállitás

Győrfy István

MDK

L.P. ur arcképe, ceruzarajz

Műcsarnok 1926. Őszi kiállitás

MDK

Györffy István, festöm.

1931.évi tavaszi ill. öszi kiállitásból az 31-32.évi téli kiáll. keretében kiállitott sorsolásra kijelölt mü:

Régi templom belseje.

Mücs.-OMKT 1931-32.évi téli kiáll. dec.2o.-jan.17. Kat. 13.1.

MDK

Györffy István

választmányi tag lett

A Magyar Képzőművészek Egyesülete közgyülése. Képzőművészet 1929.19.sz. 1o4.l.

Győrffy István

MDK

Csendélet /üvegek/

Farczádi dr. Sándor László arcképe

Mücsarnok 1924 őszi tárlat

MDK

Györffy István, festöm.

XIV.sz.-ik századbeli ház folyósója.	Olf.
Régi ház udvara.	"
Szentkereszthegyi Kratochvill Károly.	" 25.1

Müvs.-OMKT. 1931-32. évi téli kiáll. dec.20.-jan.17.
Kat. 7.1. és 25.1.

MDK

Györffy István, festőm.

Anyagszerüség, tiszta naturalizmus, forma és szintökély jellemzik munkáját.

Boross Mihály: ..magyar festők csendélet kiállitása. Képzőmüvészet. 1932. 48.sz. 67.l.

Győrffy István MDK

A sófinéni ebédje, olf.
Udvar a Döbrentey utcában, olf.
Udvar a Fő utcában, olf.

Uj Szalon 1934. máj.
Tavaszi kiállitás

Györffy István

MDK

Arckép

Műcsarnok 1934. márc.-ápr.

Győrffy István MDK

Ludvig György tábornok arcképe, olf.

Műcsarnok 1927/28 téli kiállítás

Győrffy István MDK

Hajdu Pálné arcképe, ceruzarajz

Önarckép, ceruzarajz

Mücsarnok 1926 téli kiállitás

Györffy István MDK

Buddha, olf.

Műcsarnok 1922 jubileumi kiállítás

MDK

Györffy István, festőm.

kitünő művel szerepel.

Rónay Kázmér:
A Székesfv. Képt. 1937/38.évi uj szerzeményei.
Képes Krónika. 1939.24. sz. 63-64.l.

Győrffy István MDK

Dr. Marinovich Jenő arcképe, olf.

Mücsarnok 1928/29 téli kiállitás

GYŐRFFY ISTVÁN

Az uj kaláris.

Téli kiállitás képes tárgymutatója. Műcsarnok 1937.

MDK

Györffy István

Fehér csendélet, olf.

Mücsarnok 1928/29 téli kiállitás

MDK

Győrffy István

Képzőművészet 1931. 37. évf. 41. l. kép

MDK

Györffy István

Képzőművészet 1931. 142.l.

Györffy István MDK

V.A. urnő arcképe

Mücsarnok 1927 őszi kiállitás

MDK

Györffy István

B.P.L.: Derü a müvészetben. Nemzeti Ujság
1939. márc. 25. 23.1.

Győrffy István

MDK

Női arckép

Műcsarnok 1929/30 téli kiállitás

Győrffy István festőművész

Arckép

1934.évi emlék- és gyüjteményes kiállitás tárgymutatója. Műcsarnok

Györffy István MDK

dombovári Révy Kálmán altábornagy arcképe, olf.

Műcsarnok 1929 tavaszi kiállitás

Györffy István MDK

Feleségem arcképe, olf.

Műcsarnok 1929 tavaszi kiállítás

Györffy István

MDK

Dombovári Révy Kálmánné arcképe

Mücsarnok 1929 tavaszi kiállitás

Győrffy István

MDK

Ujtordai Kováts Béla, olf.

Csendélet, olf.

Műcsarnok 1929/30 téli kiállitás

MDK

Györffy István

A magyarság néprajza. Magyar Iparművészet 1934. 24.l.

Győrffy István

kiállított festményei

kendélet, olaj, 60x72 cm.

Otthonom, olaj, 82x90 cm.

Tavaszi tárlat. A Mücsarnok kiállitása 1957. Kat. szerk.: Kisdiginé Kirimi Irén. Bp. 1957. 19 l.

9. l.

Györffy István
Jestő (Vürkeve).

Kr. V. 1507/1897.
1897. nov. 20.

Festészet.

„Imádkozó öregasszony"
c. kép.
(Győrffy István-tól)

K. T. 1507/1897.
1897. nov. 20.

Győrffy István

Csendélet, olaj, 60 × 72 cm
Otthonom, " 82 × 90 "

Budapest Műcsarnok Kiállítása 1957,
kat. szerk. Kádéginé Kirimi Irén.

9

Györffy István MDK

dr. Porosz Mór, olf.

Mücsarnok 193o tavaszi kiállitás

MDK

Györffy István

Művészet 1939. IV. évf. 27. sz. 7o.l.

Szőnyi István, festő

MDK

Mellőzése hiba volt

Dersi Tamás: A művészi szabadság jegyében nyílt meg a természetelvű festők bemutatója.

Esti Hirlap, II.évf. 35.sz., 1957.febr.12.kedd
a 2. oldal

MDK

Győrffy István

M.Képzőművészek Orsz.Szöv. és a Délvidéki Szépmives Céh ... kiáll. Ujvidéken. Szépmüvészet, 1941. 1.sz. 32 l.

Cyöräily laivan

MDK

Gyöffy István, festő, grafikus
2 db. sz. eimű grafika

Ungerska Konstutställningen i Konstakademien
Stockholm 1922 maj. - Jegyz. 24. l.

MDK

Győrffy István

Arcképtanulmány, rajz

" " " "

M. Akv. és Paszt.festők Egyes. 9. kiáll.
N.Szal. 1922. ápr.

MDK

Győrffy István
Fohász, rajz

M. Akv. és Paszt.festők Egyes. 8. kiáll. N.Szal.
1921. ápr. 9 l.

MDK

Győrffy István

Ijjas A: Őszi Tárlat. Nemz. Ujs. 1943. okt. 1o.
15 l.

Győrffy István

Zsófinéni ébédje, olaj
Udvar a Döbrentey utcában, olaj
Udvar a Fő utcában, olaj

Új Szalon tav. kiáll. 1934. máj.

MDK

Györffy István

Magyar Nemzeti Művészet 1938. 4.sz.
63.l.

MDK

Győrffy István

Üvegek.

Az Orsz.Magy.Képzőm.Társ.Jubileumi kiáll. képes tárgymutatója. 1936. máj-jun. 12.1.

MDK

Györffy István

Rónay K.: A Székesfőv. Képtár 1937/38. évi uj szerzeményei. Kép s Krónika 1939. jun. 11.

Györffy István.

a "Szövetség" magyar festők, szobrászok és iparművészek társaságának tagja. 1924-ben alalkult.

Bende János.

a Képzőművészeti egyesületek története, kézirat.

MDK

Győrffy István, festőm.

szimpatikusan szerepel ez a harmonikus összetétel kis művészcsoport.
Arcképei előnyösen képviselik őt.

IV. Szövetség. Tavaszi tárlat.
Képzőművészet. ? I.évf. 1.sz. 10.l.

Györffy István, festőm.

MDK

Élvonalban halad.

Egyszer volt... c. művével.

Műv.- "Gyermek a művészetben. XIX-XX.sz. Kiáll. Bp.1940. febr.-márc.

MDK

Győrffy István

Zsófi néni ebédje c. festménye a Műcsarnok
1943/44 évi téli tarlatan.

Pipics Zoltán: Téli tárlat a Műcsarnokban.

Uj Magyarsag,1943.nov.21. 14.l.

MDK

Györffy István

A naturalista müvészek I. kiáll. Népakarat 1957. II.28.

M.D.K.

Győrffy István

123. Egyszer volt...

"A gyermek a müvészetben" kiállitás tárgymutatója
Bp. 1940. Orsz. M. Képzőmüv. Társulat. 13. l.

MDK

Györffy István

Pokorny Herman altábornagy, of.

Téli Kiállitás. 1935. nov.-dec. 7.l.
Mücs.

MDK

Győrffy István

V.A. urnő arcképe, cer.

Képzőm.Polsk.Ifjúsági kiáll. Ernst Muz. 1924.

Magy.Akv. és Paszt.festők 14.kiáll. N.Szal.1928.okt.

S. 1.

Győrffy István

MDK

Állami rajzdijat nyert ; alakrajzra, 1921

Nagy,Akvarell és paszt.festők 14. kiáll. N.Szal. 1928. okt. 20. l.

MDK

Győrffy István

Rudi, of.

Uj Szalon...karácsonyi kiáll. 1934. dec. 5.l.

MDK

Györffy István

Régi udvar

Tavaszi tárlat. 1940 ápr.-máj. 5.l.
Mücs.

MDK

Györffy István

L'amour, of.

Tanulmány, ceruzarajz.

N. Szal. Téli Tárl. 1920. dec.

9.1.

Györffy István, festö

ezüst érmet kapott.

/Magy.Képzömüv.Egy./

Kitüntetések a Műcsarnok Kiállításán. /Jub.kiáll./
Nemz. Ujság. 1934 dec.22. 11.l.

MDK

Győrffy István, festő

6. Áhitat. Olf.

Bp.Müss.-"A Magyar Művészetért". Képzőm.Kiáll.1942. jun.6.-22.

Kat. 5.l.

MDK

Györffy István, festö

247. Olvasás közben. Olf.

Bp.Műcs.-OMKT. Nemz.Képzömüv.Kiáll. 1934.ápr.29.-jun. 17.
Kat.12.l.

MDK

Győrffy István

Könye Imre, cer.

Horthy jub. kiáll. Mücs. 1939. dec.

24 25.1.

Győrffy István

Tanulmányfej, cer.

Angol-magyar kiáll. Műcs. 1926. [j.
31. l.

olna, ugy fájtanak, ugy hogy keresztül
ett fogni a kötést."[146]

sérli meg a kötés megoldását. 1724-
dja el a megrontott: "Paczali János-
an keress meg valamit, mert ott van
ol. Megkeresem a párnát és lelék ben-
a szép czérna volt, össze volt köt-
olt, mint az embernek. És Paczaliné
zt Szilágyi és meggyógyulsz. Én azzal
tam a kővágó alá és ott oldoztam,
yszer eszembe sem veszem, az hátam
iné összesodorja és azt mondja, be
em oldhatám s meg sem gyógyulék u-

MDK

Győrffy István

Vasárnap délután, of.

Horthy jub.kiáll. Műcs. 1939. dec. 12. 1.

MDK

Győrffy István

Tanulmányfej, vör.kréta

Tükör előtt, " "

Kék üvegek, of.

N.Szal. őszi tárl. 1920. szept. 13. 1.

MDK

Győrffy István

Hiuság, of.

Merengés, vör.kréta

Arckép, cer.

N.Szal. őszi tárl. 192o. szept. 13. 1.

MDK

Györffy István, festöm.

munkája emeli a terem nivóját.

A Műcs. téli tárlata.
Képzőművészet. 1932. VI.évf. 46.sz. 17.l.

MDK

Györffy István, festőm.-graf.

a rajzok között a legjelentősebbek munkái.

X.-XIII. terem.- Műcsarnok.
Képzőművészet. 1931. 37.sz. 44.l.

MDK

Györffy István, festöm.

szépet és komolyat hozott.

Dénes Tibor: A Mücsarnokban tartott kiállitás./?/
Képzömüvészet.1934. 116.1.

MDK

Györffy István. festöm.
1890.

egy valóságosan megfestett képe képviseli.

Kende Béla: A Föv.Képt.uj szerzeményeinek kiáll. -a.
Müvészet.1939.IV.évf.27.sz. 69-70.l. 70.l.

MDK

Györffy István

Győzött a Reformcsoport a M. Képzőm. Egyesületében.
Képzőművészet 1930. IV. évf. 29. sz. 104.l.

MDK

Györffy István

A Szövetség kiáll. Székesfehérvár. Képzőművészet
1928. 1o. sz. 137.l.

MDK

Győrffy István

Paprikák. Mgt.

Az első magyar representativ csendélet kiállitás katalogusa. Nemzeti Szalon 1932. Febr.-Márc.

MDK

Györffy István

Fohász. Ceruzarajz.
Rivalda előtt. Ceruzarajz.

VII.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.Kat.
Műcsarnok.1944.Jún.1-18-ig. 30, 31.1.

Oyster Latvia.

Tobacco. Cultures(s).
Nivalia elata. Cultures(s).

VII. Monnet Représentations Mont.-Mme.
Moscou.1914.-No.1-18-19. R., 21.1.

Önálló táblakép

Györffy I.:Üveges csendélet

Pesti Napló, 1920 IX.8

Györffy István grafikus

Prot. rzemle
1924. 189-90

Győrffy István MDK

Női arckép, rajz

Műcsarnok 1930 tavaszi kiállítás

Györffy István

Mit árnek, rajz

Győrffy István MDK

Csendélet, olf.

Mücsarnok 1930/31 évi jubileumi kiállitás

Győrffy István MDK

Tanulmányfej, ceruzar.

Műcsarnok 1930/31 jubileumi kiállitás

Győrffy István MDK

Thyll Sándor tábornok arcképe, olf.

Műcsarnok 1930/31 jubileumi kiállitás

Győrffy István MDK

Arcképtanulmány, ceruzar.

Műcsarnok 1930/31 jubileumi kiállitás

MDK

Györffy István

V.A. urnő arcképe

KMTára. 1927. Őszi kiáll. kat.

MDK

Győrffy István, r.

Két kiáll. Magyarság 1924. márc. 16.

MDK

Almásy-Tel. 2.auk. 1939. nov.

MDK

Györffy István, festőm.

finom interiőrrel szerepel.

Pipics Zoltán: Téli Tárlat. - műcsarnok.
Uj Magyarság. 1939. jan. 29.

MDK

Györffy István

Fehér udvar, repr.

KMTárs. 1931. tav. kiáll. kat.

MDK

Györffy István

Képzőművészet 1931. 41. sz. 142.l.

MDK

Győrffy István

Régi ház udvara, o.f.
Régi német udvar, o.f.

"A Magyar Művészetért" Képzőm.Kiall. Kat.
Műcsarnok.1940 Dec.15-1941 Jan.12. 5.1.

MDK

Győrffy István

Üvegek, olajf.

"A Magyar Művészetért" Képzőm.Kiáll.Kat.
Műcsarnok, 1940 Dec. 15 - 1941 Jan.12. 23.1

MDK

Győrffy István

Képzőművészek küldöttsége a kultuszminiszternél.
Magyarság, 1944. ápr. 29 /?/ 15.l.

MDK

Győrffy István

Kampis J:

Hajléktalan képzőművészet. Magyarság, 1944. aug. 6. 8. l.

MDK.

Györffy István

Művével résztvett a kiállításon.

KmTars. 1943. márc. - ápr. tav. kiáll.
Kiállító művészek névsora. 25.lap

MDK

Györffy István

Rudi, a parádi törpecigány, repr.

Rónay K.: "Derü a müvészetben" kiáll. a Mücsarnokban.
Képes Krónika 1939. ápr. 16. 63-64.l.

MDK

Győrffy István

"Üvegek" c.kép repr.

Az Orsz.Nagy.Képzőm.Társ.jubileumi kiáll.
képes tárgymutatója.1936.maj-jun.

Győrffy István

MDK

Önarckép, gipsplakett

Tavaszi Tárlat
Nemzeti Szalon 1921. junius

Győrffy István

MDK

Rudi

Műcsarnok 1934. dec. 1935. jan.
Jubileumi kiállitás

MDK

Györffy István, festöm.

kiemelkedik a régebbi kiállitók közül.
Jét ház-részletet mutat be.

/ d.a./: Tavaszi Tárlat az Uj Szalonban.
Magyarság. 1934.máj.27. 19.1.

Győrffy István

MDK

Litánia előtt

Műcsarnok 1939. téli tárlat

MDK

Győrffy István festő

MKTáre Őszi kiáll. 1930.nov. Mücs.

54 l.

MDK

Győrffy István

ezüstérmet kapott.

M. Képzőműv. Egyesülete...kitüntetései.
Képzőművészet, 1935. 12. o.

MDK

Györffy István, festö

Az uj kaláris. Olf.Jelz.j.l."Györffy".

Nemz.Sza.Müv.Egy.-Székfv.Képt.és Tört.Muz. uj szerzemé-
nyei.1937/38. 1939 máj.-jun. Kat.

Györffy István, festö

MDK

Öreg asszony. Olf.

A"Visszautasitottak Szalonja" 1906 körül. Kat. hátsó l

Győrffy István MDK

dr. Hofer Miklósné, c eruzarajz

Mücsarnok 1939. téli tárlat

MDK

Györffy István, festö

szentkereszthegyi Kratochwill Károly
altábornagy arcképe. Rajz.

Nemzeti Szalon.-MAFC XX.Jub.kiáll. 1935.dec.20.-
1936.jan. 6. Kat.

MDK

Győrffy István

Képzőművészet, 1930. 29.sz. 100 l.

MDK

Györffy István, festö

Üvegek. Olajf.

Mücsarnok. IV. Képzömüv. kiáll. "A Magyar Müvészetért". 1943. máj. 16-3o. Kat. 5.l.

MDK

Györffy István, festö

Csendélet.	Olaj.
Otthonom.	"

Mücsarnok.-Tavaszi Tárlat, 1957. Kat. 9.1.

MDK

Györffy István, festö

Egyszer volt...

Mücs.-OMKT."A gyermek a müvészetben"kiáll. 1940.II.-III.
Kat.13.l.

MDK

Györffy István, festö, graf.

Programmbeszéd. 54x43	Ceruza
Csendélet. 45x41	Olf.
Fohász. 60x47	Ceruza.
Tanulmányfej. 60x47	"
Buddha. 100x85	Olf.

Áll. Árv. Csarnok.-M.Képzöm.Egy.kiáll. 1922.dec.15.-17.
Kat. 7.l.

Győrffy István MDK

Zsófi néni ebédje

Mücsarnok 1943 nov.dec.
Téli kiállitás

MDK

Győrffy István

Novitzky N.László arck. of.

Buddha, of.

Szövetség 1. kiáll. N.Szal. 1921. márc.

MDK

Győrffy István

TarnayAlajos zongoramüv. arck. cer.

Kóbor G.Elek szobrászm. " "

Tanulmányfej,

Szövetség 1. kiáll. N.Szal. 1921. márc.

MDK

Győrffy István

Fohász, cer.

Akt, vör.kr.

farczádi dr.Sándor László

Szövetség 1. kiáll. N.Szal. 1921. márc.

MDK

Győrffy István

dr.Manninger Vilmosné arck. cer.

Glasner Miksa arck. cer.

farczádi Sándor Stefi arck. cer.

Szövetség 1. kiáll. N.Szal. 1921. márc.

MDK

Győrffy István

bonyhádi dr.Perczel Miklós arck. cer.

" " " Györgyné " "

dr.Széchy Andrásné arck. cer.

Szövetség 1. kiáll. N.Szal. 1921. márc.

MDK

Győrffy István

Bajor Gizi a Hazajárólélekben, cer.

Csapó Kálmán arck. cer.

dr. Tóth István srck. cer.

Szövetség 1. kiáll. N.Szal. 1921. márc.

MDK

Győrffy István

Nagy Rudolf tanár arck. cer.

Önarckép, cer.

Kék üvegek, of.

[illegible] 2.kiáll. K.Szal.339.kiáll. 1925. ápr.

MDK

Győrffy István

dr.Sárkány Gézáné arck. of.

Ecsedy Csapó Kálmánné " cer.

Kiss Ferenc a Nemz.Szinh.tagja, cer.

Palmer Kálmán arck. cer.

SZOVETSÉG 2.kiáll. N.Szol. 335.kiáll. 1925.ápr.

MDK

Győrffy István

Fohász, cer.

farczádi dr.Sándor László

Szövetség 1.kiáll. N.Szal. 1924. márc.

MDK

Győrffy István

Novitzky Novitzky N.László arck. of.

Buddha, of.

Szövetség 1.kiáll. N.Szal. 1924. márc.

MDK

Győrffy István

Tarnay Alajos zongoramüvész arck. cer.

Kóbor G.Elek szobrász " " "

Tanulmányfej

Szövetség 1. kiáll. N.Szal. 1924. márc.

MDK

Győrffy István

dr.Manninger Vilmosné arck. cer.

Glasner Miksa " "

farcádi Sándor Stefi " "

Szövetség 1. kiáll. N.Szal. 1924. márc.

MDK

Györffy István

Tanulmányfej, cer.

M. Studio 1. gref.kiáll. 1921. márc.

8 l.

MDK

Györffy István

Vasárnap, cer.

Mosolygó kislány, cer.

M. Studio 1. graf.kiáll. 1921. márc.

8 l.

Gyöngyi István, festőművész

Kántor Sándor, Kossuth-díjas fazekasművész, a népművészet mestere, 1894-ben született. A 12 éves fiút a szülei fazekasinasnak adták, 1911-ben szabadult fel. Gyöngyi Istvánnal való találkozása döntő állomás volt életében. Ő irányította figyelmét a tiszafüredi cserépedényekre, melyeknek akkoriban nem volt mestere.

Szente Erzsébet: Kántor Sándor állandó kiállítása Karcagon.

Nógrád, 1982. nov. 26.

MDK

Győrffy István festőm.

Myn: A Műcs. téli[illegible] tárlata. Szépmüvészet,
1944. 1.sz. 22 l.

MDK

Győrffy István

Önarckép, festm.

Az önarckép. Alkotás Művészház, 1923. márc.

15 l.

MDK

Györffy István, festö

Fohász.	Ceruzarajz.
Akt-tanulmány.	Vörös krétarajz.
Tanulmányfej.	Ceruzarajz.

Tavasz tárlat.1933 ápr.-máj. [illegible] Kat. 41.l. 42.l.

MDK

Györffy István, festö

Csendélet. Olf.

Tavaszi tárlat. 1923 ápr.-máj. OMKT-Műcs. Kat. 33.1.

MDK

Györffy István, festö

Perczel Miklós arcképe. Ceruzarajz.

A Nagy.Akv.-és Pasztellf. Egy. X.kiáll. 1933.nov.
Nems. Szal. Kat.

MDK

Győrffy István

Mosolygó kislaány, cer.

N.Szal. őszi kiáll. 1921. szept.

9 l.

MDK

Györffy István, festö

A levél.

OMKT.-Mücsarnok. IV.Nemzeti Képzömüv. K$_i$áll.
BP.1937.ápr.29.-jun.2o. Kat. 22.1.

MDK

Györffy István, festö

Egyszer volt...

febr.-márc.

MTárs. Téli Tárl. 1938. Gyüjt. Kiáll. Müvészeknek. Kat. 5.l.

MDK

Györffy István, festöm.

a finomhegyü ceruza subtilis érzésü mestere. A szemek élnek, ragyognak nála. Olajképein is a teljes részletességgel való alapos kidolgozást s a szinek hü megfigyelését csodálhatjuk.

M.V.: A "Szöbetség" első kiállitása a Nemzeti Szalonban.
"Élet" 1924.ápr. 14. 8.sz. 157.l.

MDK

Györffy István, festőm.

a finomhegyű cerruza szubtilis érzésű mestere.
A szemek sínek, ragyognak néla.
Olajképein is a teljes részletességgel való alapos kidolgozást s a szinek hű megfigy lé-
gét csodálhatjuk.

M.V.: A "Szöbetség" első kiállítása a Nemzeti Szalonban.
"Ellet" 1924. ápr. 14. 8. sz. 157.1.

Győrffy István

Ludvig György gy.tábornok arcképe. Mgt.
Csendélet.

Képzőm.Társ. 1927/28. téli kiáll.kat. 6.lap

MDK

Györffy István, festöm.

vitéz Révy Kálmán altábornagy.
vitéz Révy Kálmánné.

A Tavaszi Tárlat portréi.
Képzömüvészet.1929. 18.sz.

MDK

Györffy István

Áhitat

Művész Kurir. 1938. 4. sz. 49.l.

MDK

Györffy István

Képzőművészet 1931. 41. sz. 142.l.

MDK

Györffy István, festőm.

Kis leányom arcképe. Rajz.

Nemz. Szal. 1919. okt. hó 1. Kat. 6. l.

Győrffy István

Arcképtanulmány, rajz
Arcképtanulmány, rajz

Magyar akvarell és pasztellfestők Egy esülete
IX. kiállitása, 1922. Nemzeti Szalon, katalogus

Györffy István, festő MDK

Burghardt Rezső - Glatz Oszkár - Biai Föglein István -
Benedek Jenő - Györffy István - Kontuly Béla -
Szemerey Zoltán - Mihalovits Miklós - Bazilides Barna -
Miha Nándor - Váy Győző - Mezei Artur - Papp Domonkos

Dersi Tamás: A művészi szabadság jegyében nyílt meg a természetelvű festők bemutatója.

Esti Kirlap, II.évf.35.sz., 1957.febr.12.kedd
2.oldal

MDK

Győrffy István

Önarckép, rajz

MAPE 12.kiáll.kat. N.Szal. 1926. máj. 12 l.

Győrffy István

MDK

állami rajzdijat nyert 1921

MAPE 12.kiáll.kat. N.Szal. 1926. máj.

5 l.

MDK

Györffy István

Képzőművészet 1928. 6. sz. 11.1.

MDK

Győrffy István

A Képzőm.Társ.fennállásának nyolcvanéves jubileuma alkalmából kiállitást rend. a Műcsarnokban. Művei a kiállitáson.

Lazáni Abonyi Ernő: A Képzőm.Társ.jub.kiáll.

Magyarság, 1941.márc.2. 13.1.

ID K

Györffy István, szobrász

"Koronaör" c. arcképével a társulat nagydiját nyerte el.

A képzömüv. társulat 80 éves jub.alkalm.rend.kiáll.

Kiadták a Hüccarmok díjait. Pesti Hirlap. 1941. márc. 27. KXX.

Uj Magyarság. 1941.márc.27 . 6.l.

Győrffy István MDK

Rónaszéki gör. kat. templom

Műcsarnok 1943 nov.dec.
Téli kiállitás

Györffy István

MDK

Zsófi néni ebédje, repr.

Műcsarnok 1943.nov-dec.
Téli kiállitás

Győrffy István MDK

Mosolygó önarckép, ceruza

Mücsarnok 1939.
Derü a müvészetben kiáll.

Győrffy István MDK

Rudi a parádi törpe cigány

Műcsarnok 1939.
Debütö a művészetben kiáll.

Győrffy István

Üvegek

Micsarnok 1936. máj.-jun. Jub. kiáll.

Győrffy István MDK

Elmélkedés

Műcsarnok 1944. márc.-ápr.
Tavaszi tárlat

GYŐRFFY ISTVÁN

475 Női arckép. Magántulajdon.

KMTárs.1929/3o téli kiáll.kat. 21.oladl.

MDK

Győrffy István

Önarckép

Kovács J: A N.Szal. téli tárlata. A Cél, 3.sz. 191o, 2o1. l.

mdk

Györffy István

írja a kuzsuról: ornamentikája minden más magyar szűrsornamentikától különbözik

Hímzés: egész hát, eleje nagy részt ujjakon felső alsó sáv.

Dajaszászyné Dietz Vilma: A mezőkövesdi kuzsu.

Néprajzi Muzeum Évkönyve. 1956, 66 lapon.

MDK

Györffy István, festö

Egyszer volt...

M.Arck.f.Társ.

Mücs.-QMKT.Öszi Tárlat. 1943.okt.2.-nov.1. Kat.5.1.

MDK

Győrffy István

dr.Czettler Jenő arcképe, of.

Mücs. téli kiáll. 1926.

MDA

Györffy István festőm.

vitéz ölbői Ölbey-Thyll Sándor arcképe.

MDK

Győrffy István

Bajor Gizi a Hazajárólélekben, cer.

Csapó Kálmán arck. cer.

dr.Tóth István " "

Szövetség 1. kiáll. B.Szal. 1924. márc.

MDK

Győrffy István

a "Szövetség" tagja.

Szövetség 1. kiáll. N.Szal. 1924. márc.

MDK

Győrffy István

bonyhádi dr. Perczel Miklós arck. cer.

" " Györgyné " "

dr. Széchy Andrásné, " "

Szövetség 1. kiáll. N.Szal. 1924. márc.

MDK

Győrffy István

Képzőművészet, 1932. VI. 48. sz. 67. l.

127956	2622	Drávaszentmárton,Somogy m.	Női
127957	2622		

Györffy István

MNK

Emlékezés, repr.

Műcsarnok 1944. márc.-ápr.
Tavaszi tárlat

MDK

Győrffy István

Feleségem arcképe, of.

Arcképfestők. N.Szal. kiáll. 1930. okt.

Győrffy István MDK

Arckép

Mücsarnok 1926.Őszi kiállitás

Győrffy István

MDK

Kék üvegek

Műcsarnok 1926. Őszi kiállítás

MDK

Győrffy Jánosné

Csendélet, olaj
Tollrajzok

N.Szal. I. nagykanizsai kiáll. 1906. 8 l.

Győrffy Jánosné

Szerepel az Iparmüvészeti Társulat Kazánonyi Kiállításán - Andrássy uti nézházban.

P. H. - 929. XII. 1.

MDK

Győrffy Jánosné

Leibitzi házak, olaj

N.Szal. I.negykaniszai kiáll. 1906.

5 l.

MDK

Győrffy Jánosné

Utcarészlet Kanizsán, vizf.
Csendélet korsóval, "
Kukorica és almák, "
Jácintok, "

N.Szal. I.nagykanizsai kiáll. 1906.
4 l.

Györffy István 2) Folytatás

a Néprajzi Múzeumban több száz régi edény gyűlt össze, gyarapítva azt az anyagot, amit még Györffy István gyűjtött 1909-ben. A város 600 éves fennállásának ünneplése jó alkalom volt arra, hogy a Néprajzi Múzeumban kiállítás készüljön „Mezőtur fazekassága" ünnel. Több tanulmány fog „falkozik" a turi fazekasság múltjával. ~~Györffy~~

Kresz Mária: Merre tart Mezőtur fazekassága?
Jászkunság, Szolnok, 1978. 4. 91-92 old.

Györffy István festő

Barányky Jób László nagyanyjának

Horváth Rozáliának olajképe – az ő munkája

emlékre

Barányky Jób László i Otthonaim

Budapest 1978/1 21.o.

Györffy István, festő 1) Folytatás

A század végén vetélytárs kézt fenyegette a cserépedényt a gyári termék. A krízis volt az oka, hogy hivatalos részről agyagipari tanfolyamokat szerveztek, többet ártva az ügynek, mint használva. Györffy István ezt így értékelte: „a népi fazekasmesterséget a m. sz. 90-es éveiben maga a kereskedelmi minisztérium tette tönkre, ugyanis vándor „tanárokat" küldött ki a vidékre, akik új formákat, színeket és festésmódot honosítottak meg a fazekasok között, stb."

Kresz Mária: Merre tart Mezőtúr fazekassága?
Jászkunság, Szolnak, 1978. 4. 86. old.

Győrffy István, néprajztudós

Gyóni Sándor beszélt arról, hogy a Nagykunságot a szellemi életbe tulajdonképen Győrffy István, a néprajztudós mutatta meg először. Ő volt az, aki a nagykunsági kutatásban megtalálta annak a térségnek a történelmét, jellegét, amiből még a szociográfia és a szépirodalom is tanult. Győrffy István itt a magyar nép tudósa volt és Illyés Gyula szerint a magyar nép lett tudóssá lenne.

Győrffy István ~~szerint~~ Európa szerinte nem arra kíváncsi hogy mit veszünk át az ő kultúrájukból, hanem arra, hogy mivel gyarapítjuk az európai kultúrát.

Konokul előre.

1981. szept. 28. URH 20.40 /F Gyné/.

Györffy István, néprajztudós 1) Folytatás

A XIX. század végén kibontakozó néprajzi érdeklődés elsősorban az ország területére még élő, gazdag népművészetére figyelt s elhanyagolta az ország középső részét, az Alföldet. Ebben az időben általános volt az a szemlélet, hogy az Alföldnek nincs népművészete. Ezt a téves felfogást a karcagi születésű Györffy István oszlatta el. Az 1910-es években, mint a Nemzeti Múzeum ifjú néprajzosa nagykúnsági gyűjtőútra indult.

Gulyás Éva: Élő népművészet, virágzó hagyományok

Jászkúnság, Szolnok, 1978. 2. 42. old.

Györffy István, néprajztudós, 2.) Folytatás

Tanulmányozta a nagykúnsági pásztoréletet és pásztorművészetet és felfigyelt a már európai hírű mezőtúri fazekasságra. Az ő érdeme, hogy a m. sz. végén kihalóban lévő tiszafüredi kerámia Kántor Sándor karcagi fazekas műhelyében századunk 30-as éveitől újra kivirágozhatott. Szolnok m. népművészetéről szólva elsősorban Györffyt kell idéznünk: kijelölte, meghatározta népművészetünk sajátosságait, kutatási területeit.

Gulyás Éva: Élő népművészet, virágzó hagyományok.

Jászkúnság, Szolnok, 1978. 2. 42. old.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1976 OKT 14

NÉPSZABADSÁG

Györffy István, festőművész

— A KARCAGI GYÖRFFY ISTVÁN Nagykun Múzeumban nyitották meg szerdán Györffy Péter festőművésznek — a híres alföldi, nagykunsági néprajzkutató unokájának — kiállítását.

— Tv-reléállomás építését kezdték meg Szentgotthárd határában. Az erősítő a tervek szerint a jövő év első felében készül el.

Győrffy István

"A Studió I. Grafikai Kiállitása" cimmel Kun Imre ismerteti a Studió első grafikai kiállitásán bemutatott müveket, s ezzel kapcsolatban a grafika technikájának különféle változatait. A müvész munkáit a „végtelenségig menő precizitás" jellemzi.

A HÉT, Bp. 1921. márc. 20.
XXXII. évf. 8. sz. 14o. lap.

Győrffy István

Olgyay Ferenc vezetésével több művészből álló Társaság alakult. A tagok műveikkel járulnak hozzá a Társaság vagyonához. A mai grafikusművészek mellett a régi nagy mesterek kollekciói is bemutatásra kerülnek. A Váci u. és a Türr István u.sarki épület emeleti kiállitó termében most rendezett grafikai kiállitáson szerepelnek: Lotz Károly, Székely Bertalan, Dobai-Székely Andor, Stetka Gyula, Czencz János, Baránszky László, Beron Gyula, Győrffy István, Kampis János, Maróti-Major Jenő, Olgyai Viktor, Hofbauer Károly.
A Társaság megalakulását a Művészet c, rovat közli "Művészek mükereskedése" cimmel.

A HÉT, Bp. 1921. márc. 2o.
XXXII. évf. 8. sz. 14o. lap.

Győrffy István

Fóthy János: "Három kiállitás" cimmel a Müvészet c. rovatban, a Nemzeti Szalon tárlatán szereplő müvészeket sorolja fel:
Krusnyák Károly, Biró József, Alpár Sándor, Győrffy István, Lehel Mária, Sárdy Brutus, Scheiber Hugó, Kohner Ida.
Győrffy István kompozicióinak szinhatása, harmoniája figyelemreméltó.

A HÉT, Bp. 1920. dec. 20.
XXXI. évf. 38. sz. 605. lap.

Győrffy István

Az arcképfestő művészek áldoztak különös szeretedéllyel az emberábrázolás mindennél nemesebb művészetének" -irja kritikájában a Művészet c. rovat sign. nélkül, a Nemzeti Szalon téli kiállitásán szereplőkről: Pentelei Molnár János, Szenes Fülöp, Markó Ernő, Ziffer Sándor, Porter Paula, Schiffer Arthur, Győrffy István, Muszély Ágoston.

A HÉT, Bp. 1916. dec. 24.
XXVII. évf. 52. sz. 755-756. lap.

Győrffy István

Major Jenő, Kacziány Aladár, Edvi Illés Ödön Győrffy István, Moldován Béla, Baksányi Dezső művészek nevét emliti meg Szokolay Béla, aki –Lay. sign.-val ir a "Szövetség" kiállitásáról, melyet a Nemzeti Szalonban rendeztek.

A felsorolt hat művész munkáját nem ismerteti, csak mint résztvevők szerepelnek a kritikában.

A beszámolóban megemlitett és értékelt művek alkotóinak nevét lásd: Kron Jenő nevénél.

ÉLET, Bp. 1925. május 24. XVI. évf. 11. sz.

Györffy István, néprajztudós

Nemrégiben hunyt el dr. Varga László, Ybl-díjas építészettörténész és néprajztudós. Néprajzos szakot végzett a Pázmány Péter Tudományegyetemen. Munkásságának első felében olyan néprajzos generációval volt kapcsolatban, melynek három legkiválóbb képviselője Györffy István, Bátki és Viski Károly. dr. Varga László Györffy tanszékén dolgozott.

Láttuk, hallottuk.

1984. V. 17. Petőfi 10.45 (Zné).

MDK

Győrffy István

Törpe cigány

esszi: Derü a müvészetben. M.Nemz.Müvészet, 1939, 2.sz. 34 l.

IAI KIADÓ
LKOTMÁNY UTCA 21
TELEFON: 111-010

Levelünk jele:
Kelet:
Ügyintéző:

ván
ő elvtársnak

ti Muzeum

y a benyujtott cimszójegyzékeket
okon a cimszó összes adatai /név,
jenek, azaz a stencilezett jegyzék
.Ezen kivül kérem, hogy a cimszava-
mozni sziveskedjenek.

továbbá, hogy /amint ebben szóban

MDK

Győrffy István
Önarckép

esszi: Derü a müvészetben. M.Nemz. Müvészet. 1939,
2.sz. 33 l.

Győrffy István Képzőmüv.Társ. kitüntető elismerése

Régi udvar

Uj Magyarság, 1940. máj. 19.

MDK

Győrffy István

-p-Y: Téli tárlat a Mücsarnokban. Pest, 1943. nov. 20.

Győrffy István

N.Szal. II. aukc. 12 l.

Győrffy István
A levél, olaj
Zsófi néni ebédje, olaj

Keresztény iparosok orsz. Szöv. kiáll. 1942. márc.
4 l.

Györffy István
Festőművész

Tavarsi kiállítás – Műcsarnokban – egy finom
női arcképével szerepel

Magyarság

1929 III. 3

Győrffy István

* **(A főváros k[illegible]sárlásai a téli tárlaton.)** A Műcsarnok Téli tárlata március 7-én, vasárnap délután 2 órakor végleg bezárul. Az elmult napokban megtekintette a téli tárlatot a főváros vásárlási bizottsága is és a következő műveket javasolta megvételre a polgármesternek: Györffy István „Uj kaláris" című olajfestményét, Erdey Dezső „Miska" című szoborművét, Komjáti Gyula „Spanyol Madonna" című rézkarcát, Szabó Dezső „Falusi ház pitvara" című olajfestményét, Thomas Antal „Udvar a Várban" című művét és Tihanyi János Lajos „A Schmidt-kastély" című munkáját. A téli tárlat bezárása után nyomban hozzáfognak a Képzőművészeti Főiskola jubileumi kiállításának rendezéséhez.

B. h. 937. II. 28

Budapesti Hírlap

Győrffy István

Portréval szerepel a hűvsaznok téli tárlatán

Az Est 1926 II. 28

Győrffy István

Szerepelt a Műcsarnok Tavasi tárlatán.

PFE 1930. III. 19.

Győrffy István

MDK

Csendélet, olf.

Otthonom, olf.

Mücsarnok 1957 Tavaszi tárlat

Györffy István.

Szlömüvész

A Műcsarnok téli tárlatán portréi szerepelnek.

Nemzeti Ujság, 1927. dec. 18.

Györffy

Művével szerepel a Munsacsnok jubiláló kiállitásán.

Uj M. 936. V. 3

Gojain

Györffy István

Magyar iparművészeti és háziipari kiállításon szerepelt.

M.930. VII.23.

Györffy István

Szerepelt a Magyarország képzőművészeti Kiállításán.

M. 1933. XI. 5.

Györffy

Kis Szolon (Duna-u. 3)
Kiállítóhegiszben Csoport-
kiállításon szerepel.

Nill. 929. XI. 3.

Gyárffy István

Szerepelt a Munkácsi téli tárlatán

B. Fl. 1932. XII. 18.

Gyárffy István

Szerepelt a Műcsarnok téli tárlatán.

PH 1932. XII. 20.

Györffy István

Szerepet a hűnarnok téli

Tárlatán

Esti Kurír, 1938 II. 9

Győrffy István

festőművész

Téli Tárlat - Műcsarnokban - képével szerepel.

Pesti Hirlap
1938.XI.16.

Gyöffy István

Szerepel a „Kis Salon"
első Képzőművészeti Kiállí-
tásán.

m. 929. XI. 1.

Győrffy István

festőművész

Képzőművészeti Társulat jubileumi kiállitása -a Műcsarnokban - képével szerepel.

Finom rajzu fejet állitott ki.

Pesti Hirlap
1930.VII.21.

Györffy István

Szerepett a Műcsarnok őszi tárlatán

Nu 1926. X. 24.

Győrffy István

MDK

Elmélkedés

Műcsarnok 1944 Tavaszi tárlat

Győrffy István, festő

Szerepel a Pátria Club kiáll.-án.

N.U.934.XII.20.

Györffy István

Szerepel az Uj Szalon karácsonyi tárlatán.

N.U.934.XII.19.

Győrffy István festő

Ezüstérem kitüntetést nyert a Magy.Képzőm.
Egy.jub.kiáll.-án.

P.H.934.XII.22.

Győrffy István

Alkotásával szerepel az Új Szalon tav.tárlatán

M.934.V.27.

Archiv Latvia

Györffy István

MDK

Budai udvar, olf.

Műcsarnok 1944 A Székesfőv. Képtár Jub. Kiáll.

Györffy István

MDK

Fohász, ceruza

Műcsarnok 1944 VII.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Győrffy István MDK

Rivalda előtt, ceruza

Műcsarnok 1944 VII.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Győrffi István

Szerepel a Magyar Vasuti és Hajózási Klub karácsonyi kiállításán

Magyarság 1926 XII. 21.

Győrffy István

Festőművész

Téli Tárlat - Műcsarnokban - képével szerepel.

Budapesti Hírlap
1934.1.14.

Győrffy István

festőművész

Téli Tárlat - Műcsarnokban - képével szerepel.

Lenz Albin altábornagy képmása.

Pesti Hirlap
1934.I.14.

Győrffy

festőművész

Téli Tárlat - Műcsarnokban - képével szerepel.

Rajzkulturájával értelmezi a portrét.

Magyarság
1934.I.14.

Győrffy

festőművész

Téli Tárlat - Műcsarnokban - képével szerepel.

A grafikai anyagban szerepel korrekt ceruzaportréja.

Nagyarság
1934.I.14.

Győr Ffy István

Nőr az képekkel nezepel a
műcsarnok őni tárlatán

Pesti Hirlap 1927 okt 29

Győrffy István festőművész

A Magy. Képzőművészek Egyesületének jub. kiállitsával kapcsolatban, ezüstéremmel tüntették ki.

N.U. 934. XII. 22.

Győrffy István

"Rudi" c. műve
.....
a Magyar Képzőművészek Egyesülete jub.kiállitásán.

Pesti Hirlap, 934.XII.13.

Győrffy István

festőművész

Téli Tárlat - Miscarnokban - képével szerepel.
Ceruzarajz.

Pesti Hirlap
1934.I.14.

Győrffy István

festőművész

Téli Tárlat - Mücsarnokban - képével szerepel.

Nemzeti Ujság
1934.I.13.

Győrffy István festőművész

Kis ezüstérmet nyert a Műcsarnok kiáll.-án.

Magyarság, 934.XII.22.

Győrffy István

festőművész

Magyar Akvarell-és Pasztellfestők Egyesülete kiállítása - Nemzeti Szalonban- képével szerepel.
Igen jó,és hü arcképe

Magyarság
1935.XII.22.

Győrffy István

Szerepelt a Múzsarnok Tavaszi tárlatán.

PH 1927. IV. 2.

Györffy István

Szerepelt a Műcsarnok Őszi tárlatán.

Újság 1926. X. 24.

Györffy István MDK

Zsófi néni ebédje, repr.

Mücsarnok 1943 Téli kiállitás

Györffy István

MDK

Emlékezés, repr.

Műcsarnok 1944 Tavaszi tárlat

MDK

Győrffy Jánosné

Narancs csendélet, vizf.

N.Szal. I.nagykanizsai kiáll. 1906.

4 1.

M.D.K.

Nörffy Jánosné, ipermüvésmő

alakította ki varrott és horgolt elemekből a „Pannónia" csipkét 1914-ben. A két háború közötti időszakban, főleg a 30-as években hiteltföldön is több sírert aratott vele.

Mária Csernyánszky:
L'Art de la Dentelle en Hongrie.
Bp. 1962. Corvina, 80 old. 46 szöv.k.

73-74. old. 41-42. á.

dr. Györffy Jánosné.

Szegeden, a Független Művészek olasz-magyar képkiállításán csipkéivel szerepelt. (említve)

Szegedi Uj Nemzedék, 1928. Nov. 11.

Györffy Jánosné

Pannonia-csipkéi

repr.

Magyar Iparművészet

1914. 74. l.

V. MELLÉKLET.

Győrffy Jánosné

A PANNONIA-CSIPKE. A „Pannonia"-csipke a bobai Győrffy Jánosné által újonnan feltalált és szabadalmazott csipkezsinór alkalmazásával készül. Ez a csipkezsinór nem tömör, hanem áttört, lyukacsos, fátyolszerű. Ujdonsága és találmányi jellege abban áll, hogy ez a csipkezsinór minden változatban, bármely alakzatok képzésére alkalmas, anélkül, hogy az így előállított új csipke könnyüségéből és puhaságából veszítene. Éppen ebből ered legfőbb jelentősége, mert az eddig ismert csipkék közül ezt a könnyüséget csak a varrott csipkének lehetett megadni. Az új találmányú csipkezsinór szerinti horgolással azonban a horgolt csipke is olyan leheletszerüen könnyüvé vált, mint a varrott csipke. Könnyüségére nézve jellemző bizonyságot szolgáltatott egy az Iparművészeti Társulat legutóbbi kiállításán szereplő csipkenapernyő, amelynek súlya, gazdag díszítése ellenére, mindössze 35 gramm. Ez a könnyüség különösen alkalmassá teszi arra, hogy belőle ruhadarabok, sőt egész ruhák készüljenek. Készítése egyébként finom és hajlékony ujjakat követel s így főként az elszegényedett középosztálybeli nők számára nyithat új keresetforrást. Jelentősége tehát úgy művészi, mint esetleg gazdasági szempontból figyelemreméltó.

Magyar Iparművészet

1914. 104. l.

Györffy József

nurszabó Csurgó

l.

Györffszür

203. l.

Györffy József

a miskolci Tiszai pályaudvar tervpályázata Bíráló Bizottságának tagja volt.

Molnár Péter: S miskolci Tiszai pályaudvar tervpályázata, 1968. - Magyar Építőművészet, 1969.2.sz. 2. l.

Györffy Júlia

1882/83 - 1883/84, 1886/87

Ferképzőmfoiskèvk

88.l.

MINDEN KORREKTURÁT
VISSZAKÉRÜNK!

A KÉZIRATOKTÓL ELTÉRŐ
SZERZŐI JAVÍTÁSOKAT
KÜLÖN SZÁMÍTJUK FEL

KORREKTURA

Küldetett: 1934 OKT. -2

Visszaérkezett: _____

PÉLDÁNYSZÁM? 68-90

Györffy Julia

szül. Keszegen (Nógrád m.)

1856. Rk.

1882/83 I. női ontály

1882/83 II. " "

1883/84 I. " "

1883/84 II. " "

Horváth Géza d. VII. 159

Györffy Julia

szul. 1856 Kerzeg

1884/85 I. nöi osztály

1886/87 I. " "

Fischer Vilmosné szul.

Györffy Julia

1886/87 II. nöi osztály

Honthorst, Gerard van, festo

IV. 241.

vonalat, egyetlen parányi ráncot sem, s nem volt mit elvenni belőle. Már régen kész, mondta Szász Máriának, hogy kész a rajz, de Mária otthagyta az öltözőben, szándékosan ottfelejtette:

— Várjon — mondta. — Várjon, amíg végeztem, majd aláírom...

Igen, a rajzot alá kell írni, ez igaz, így szokás. Lehet, hogy tényleg csak ezért mondta: várjon. De az is lehet, hogy...

A Mindenség neki adná a holdat? Nem álmodott volna hiába?

Mária festékei, ruhái, illata... ez a keserűen jó illat, csak tudná az ember, hogy micsoda? Liliom? Pipacs? Rezeda? Mandula? Gesztenye, szelíd gesztenye? Vagy ez mind együtt?

A tükör üres volt és mégis Máriát látta benne. A finom, angyali, lelkes, okos, odaadó, hamiskás, sugárzó, érzéki arcot. A keskeny, makacs, nemes, titkosmetszésű szájat. A két szemet, mongolemlékű metszéssel. A két nedveskedves, örökkön-örökké játékos könnyekben fürdő barna szemet. Mély barnaságuk olyan izgató ellentéte a szőke hajnak.

Jaj, a szőkesége csak vendéghaj... mi lesz, ha leveti Júliát, s majd mint idegen Mária áll előtte? Eddig csak Júliát látta és ismerte... lehet, hogy rövidesen elveszít mindent, ami szép álom volt.

Hideg borzongás futott végig rajta, hogy a »civil« Máriára gondolt.

Inkább soha ne írja alá a képet, inkább... lemond mindenről. El kellene futni. El kellene menekülni a valóság elől, a szőke Júlia-eszmény szent nevében...

Ekkor kinyílt az ajtó, az öltöző ajtaja, puhán, otthonosan. Finom úr lépett be, olyan biztonsággal, mint aki hazajön. A szaga előbb ütötte meg István orrát, minthogy látta volna. Halk éterszag, s valami havanna-illat.

(Folytatjuk)

MAGYAR KÉPEK

Győrffy István: Az új kaláris
(A főváros tulajdona)

Magyar Élet 1944. 1. sz. lap

Jaian igen talan nem...

Rejtvényünk két leghosszabb sorában Lessing: „Egy haszontalan szolgához" című epigrammját találhatjuk.

VIZSZINTES:

1. Csemegebor, a tőkén megaszalódott szőlőből készül
5. Tömeges gyári termelés, nem közvetlenül a fogyasztók részére
13. AZ ELSŐ LESSING-SOR
14. Kikötő Marokkóban (Santa Cruz)
15. Megütötte a főnyereményt
16. A családfő
18. Flamand festő, Snyders tanítványa
20. Örsi Régészek Klubja
20. Állam — németül
22. Ide-oda ődörög, céltalanul bolyong
26. Német helyeslőszó
27. A leggyakoribb török férfinév
28. Bolgár kolostor, hegy és folyó
29. Holland város, híres a sajtja
31. Táncmulatság
32. A fűbe harap (azért nem hall meg)
33. Haszonnal jár
34. Női név
35. Világos angol sör
37. A tőke után fizetik
38. Utazók tömörülése a sivatagban
39. Becses személyéneél
42. Növényselit
43. A középkori filozófia és teológia legérdekesebb képviselője
46. Becsukott szemmel
50. Német filmrendező volt
51. Fésű — németül
52. Két római szám: 2 és 1000
54. A törökök atyja volt
55. O D I
56. Tenger — latinul
57. Híres a lóversenypályája
58. Becézett Etel
60. N D
62. Zsarnok, korlátlan hatalmú uralkodó
63. Színházban, moziban adják
65. O T R
67. Jelt ad
68. Ipari növény (névelővel)
69. Híres párisi színház
71. A hártyásszárnyúakhoz tartozó rovar
74. Az, aki rendet csinál a lakásban
75. A »Mennyei birodalom«

FÜGGŐLEGES:

1. Beiktatni, valami élásba
2. Sok kisebb patak neve a Balaton északi partján
3. Az emberi test belesejében vannak
4. U B R
5. Azonos mássalhangzók
6. Köszönés
7. A házasság gyümölcse
8. Angliai grófság és szék-
9. Pusztít
10. P S
11. Felszentelő
12. Orosz bombázógép
13. A MÁSODIK LESSING-SOR
14. Az ajkak nyálkahártyáján fellépő izzadmány
17. A görög mitosz szilaj lánya, akivel a kérőknek versenyt kellett futniok
19. »Egy . . . Debrecenben« (Petőfi)
23. Az egyik Balti-állam fővárosa
24. Romániai város
25. Szüts kisasszony keresztneve
30. Erdély ókori lakója
31. Kibocsát ellenkezője
34. Sebhely, forradás
35. Óriáskígyó Dél-Amerika északi részeiben
36. Iskola és csapásfajta
40. Havas — németül
41. Zár
44. A balaton jege teszi
45. Neked — németül
47. Hímzés-fajta
48. .... Chajjam (perzsa költő)
49. Nagy kikötőváros Japánban, Kiusu szigetén
53. Elhárítnai a veszélyből
58. Rejtvény, talány
59. Nielsen keresztneve
61. Német városok szövetsége
64. Rendszerint kétszer fárad
65. Szag — latinul
66. Díszítés valaminek a szélén
69. Arra a helyre
70. N Á Ó
71. Harangi Jacht Klub
72. Idegen tagadás
73. Á Á Á Á

Ifj. Bednay József

vert s jó tollat: Zrinyi paranesával szívünkben indulunk el a magunk útján.

S ha szikrányi hitet tudunk adni — hitet az igaz költészetben és igaz művészetben — ha egyetlen boldog, önfeledt percet tudunk szerezni; ha a bombazápor közepette csak egyetlen redőt simítunk el a homlokokról; ha egyetlen gondtalan mosolyt tudunk varázsolni az ajkakra; s ha a magyar költőnek, írónak, ujságírónak, művésznek egyetlen morzsával több és egyetlen árnyalattal fehérebb kenyeret tudunk az asztalára tenni — elértük célunkat.

Sajnos, a mai kemény háborús-gazdasági paranes súlyos papírkorlátozást kényszerit ránk. Nemesak minőségben, hanem mennyiségben is. A „Magyar Ünnep" nem jelenhet meg annyi példányban, hogy bekopogtathasson minden költői és művészeti szépért és jóért lelkesedő magyar ajtaján. Szigorúan be kell tartanunk bizonyos példányszámhatárt. Ezért már most az olvasó elnézését kérjük, ha valamelyik árusitónál talán korábban elfogyott a „Magyar Ünnep". A hiányt egyelőre nem tudjuk pótolni. Viszont, ha itt vagy ott már nem kapható a „Magyar Ünnep", kérjük a kedves olvasót, keresse fel a következő rikkanesot vagy árusitót.

Aki pedig már az első szám után elhatározza, hogy a „Magyar Ünnep" állandó szíves olvasója marad, azt tisztelettel kérjük: fizessen elő még ma lapunkra. Akkor minden héten biztosan hozzájut a „Magyar Ünnep"-hez.

Isten legyen velünk!

Budapest, 1944 augusztus hó első hetében.

A „MAGYAR ÜNNEP"
szerkesztősége és kiadóhivatala.

MAGYAR ÜNNEP, szépirodalmi és művészeti képes hetilap. Megjelenik minden pénteken — Szerkesztőség és kiadóhivatal: VII., Rákóczi-út 28. Telefon: 220-255, postatakarékpénztári csekkszámla: 38.149

Felelős szerkesztő és kiadó: VÖRÖSVÁRI ISTVÁN Szerkesztő: BÁGYONI VÁRÓ ANDOR

Hirdetések milliméterSora (3-hasábos oldalon) 4 pengő. Hirdetések elhelyezésére semmiféle kikötést nem fogadunk el. Előfizetési ár: egy hónapra 6 pengő, negyedévre 17 pengő, félévre 34 pengő, egy évre 68 pengő. Külföldi előfizetés negyedévre 20 pengő — Beküldött kéziratokért, rajzokért és tényképekért semmiféle felelősséget nem vállalunk, azokat nem őrizzük meg és külön kérésre sem adjuk vissza — Az Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Rt. nyomása — Felelős: Kárpáti Antal igazgató

in the parts of Transylvania where the Roumanians were in the majority one member of parliament fell to every 1241 electors. In consequence Transylvania had 74 representatives, and the Plain, the population of which was one and a half times as numerous, had only 64. (The so-called Succession States employ quite a different kind of electoneering geometry. At the last Czecho-Slovakan elections the proportion in Prague was 1 member to evrey 35.000 inhabitants, but in Kassa and Érsekujvár it was 1 to 56.000 and in Ungvár 1 to 64.000.)

The laws of the country were made public in the language of every nationality in an authorised translation. It was allowed to keep the minute book of all municipal and county council general meetings in any other language, as well as Hungarian, desired by one-fifth of the members — each member had the right to address the general meeting in his own mother tongue — the villages were entitled to chose the language of administration — at meetings every man could use his own mother tongue. All persons were permitted to address applications to government offices and other authorities in their own language — in the courts of justice they were entitled to the use thereof, in word and script, and if that language was the mother tongue of at least one-fifth of the population of the jurisdictional circuit, writs might also be served in it. In private life, in clubs, in devotional practices, in the press and at public meetings every man was free to use his mother tongue. Parishes were at liberty to decide the language of tuition in their own schools. The way was open before every citizen to the highest offices and dignities in the land. Many were the Germans, Slovaks, Croats, Roumanians, Ruthenians and Serbs who worked their way up to the bighest positions, and not a few of them became judges of the highest courts and heads of the Church. The idea of making any difference between the different nationalities where the possibility of acquiring wealth, or any branch of private economic activity was concerned, never once occurred to any public official or magistrate. Thousands and thousands of cases prove that prior to the war Hungarian subjects belonging to the national minorities had every opportunity of increasing their possessions in peace. And it is an irrefutable fact that the Roumanians, Ruthenians, Croats, and Serbs living within the circle or the Carpathians were further advanced in well-being and civilisation than those of their racial brethren who were outside of the Hungarian borders — a decisive proof of the possibilities of progress enjoyed in a country where the political power, far from oppressing them, gave them every liberty. The martyrdom of our Hungarian kin in the parts trom away from Hungary would soon be over if they were dealt with by the Succession States according to the Hungarian minority law passed 63 years ago.

The arrangements instituted after Trianon are based on the principles of the old nationality law, but they go further especially where the question of education and the obligation of civil officials to learn the languages of the minorities are concerned. Not only in villages where the majority of the inhabitants are nationals, but also in those where there are at least 40 children of school age belonging to a national minority, the language of that minority must be the language of tuition in state and parish schools if the authorities or the children's parents desire it. In such villages the wishes of the people concerned decide whether, in the state or parish school,

a) every subject should be taught in the language of the minority and Hungarian should simply be one of the subjects;

b) the language of tuition should be mixed and certain subjects should be taught in Hungarian, others in the language of the minority and others again in both;

c) the language of the minority should be an ordinary subject, reading and writing should be taught in the language of the minority and in Hungarian, and the rest of the subjects should be taught in Hungarian.

The Government provides for the training of teachers for the minority schools, for the necessary parallel classes in intermediate schools, and for a university chair for the languages and literature of the minorities.

The 551.000 Germans are distributed in 393 communities in such a way that either the Germans are in the majority or there are at least 40 German children of school age in each. In those 393 communities, according to which type they belong to, the German language is used in 460 schools, which in the year 1928—1929 received a grant of 1.461.000 pengő from the State and 350.000 pengő parish aid. The State provides special sourses of training for their teachers. These courses were attended last year by 182 persons. The Slovaks who are about 142.000 in number and live scattered all over the country are taught their own language in 50 state, parish, and denominational schools. In those villages about 115 Slovak scholars attend each school, while the number of pupils attending Hungarian schools is on an average 121 to each. — that is to say the numbers are less favourable compared with the Slovak schools. The Slovak schools receive 200.000 pengő state aid annually.

Besides the Germans and the Slovaks, 37.000 Croats, 23.760 Roumanians, 23.000 Bunyevác-Sokác-Illir inhabitants, 17.000 Serbs and 6000 Vends — in spite of their inconsiderable numbers and sporadic distribution — have a corresponding number of elementary schools enjoying adequate state aid.

Even in the provinces of administration and jurisdiction the national minorities have nothing to complain of. Act of Parliament II. 1924. provides for the employment of officials and judges acquainted with the language of the minorities domiciled in their districts.

I think it is unecesary to state that every minority enjoys complete liberty where denominational and social life is concerned, that there is no province of economic life where belonging to a national minority would be a disadvantage. No difference is ever made between citizens whose mother tongue is Hungarian and those who profess to another language, either as regards land reform and taxes or tariff and credit policy.

This is the way the Hungary of Trianon cares for her national minorites — Hungary nine-tenths of whose population is Hungarian and 97% of whose inhabitants speak Hungarian.

M. Étienne Szőnyi. Nous présentons son ocuvre intitulé „Nu" qui a obtenu le Prix-Balló, M. Szőnyi est un éminent représentant de l'art moderne hongrois et jouit d'une excellente réputation aussi l'étranger

Szőnyi István Balló-díjnyertes „Akt" cimü müvét mutatjuk be. Szőnyi a modern magyar müvészet egyik külföldön is elismert reprezentánsa.

Stephen Szőnyi's nude which won the Balló award is also reproduced here. Szőnyi is a representative of modern Hungarian art well known abroad.

Du succès de la „dentelle Pannonia“

Il y a une vingtaine d'années environ, Mme Jean Györffy, femme d'un avocat hongrois, saisie d'une idée qui lui était venue, se mit à projeter et à exécuter de la dentelle spéciale, dont le fond était le galonnement.

Cette nouvelle création obtint alors un succès extraordinaire et c'est de celle-ci que naquit la „dentelle Pannonia“, devenue si précieuse aujourd'hui.

Ses motifs sont de caractère et de style hongrois; quant au raffinement et à la beauté, il n'y a guère que les dentelles de Bruxelles et de Venise qui pourraient lui être comparées.

La „dentelle Pannonia“ obtint son premier grand succès à Philadelphie, et ensuite à Monza sù elle a battu les meilleures marques de dentelle du monde entier dans le concours pour le Grand Prix. Notre illustration représente le voile de mariée exécuté pour Mlle Eda Mussolini. Ce don précieux des femmes hongroises est composé, avec l'aide de motifs du XVème siècle, de 200 fleurs, avec „l'araignée Pannonia“ caractéristique. Toutes les fleurs sont différentes et chacune de ces fleurs fut l'objet d'une longue et patiente étude.

Même la dentelle commune et bon marché est fabriquée avec un soin minutieux. Toutes les parties de cette dentelle inimitalle non seulement par la qualité supérieure du fil anglais, par la confection consciencieuse et uchevée, mais encore par l'originalité de dessins, sont des travaux mannels. Le brevet est de 12 ans. La „dentille Pannonia“ est de caractère purement hongrois, sa finesse et sa beauté peuvent être soumises à toutes les critiques. La créatrice de ces dentelles est Mme Jean Győrffy qui projeta, durant les 12 années, plus que mille dessins. Gràce ù se competence et à son invention la „dentelle Pannonia“ n'est point l'imitation d'une dentelle étrangère mais elle est réellement une rare spécialité artistique.

A „Pannonia-csipke“ sikeréről

Körülbelül 20 év előtt *Györffy* Jánosné, Györffy ügyvéd felesége, hirtelen támadt eszmétől megkapva, különleges csipkéket tervezett és készített, melyeknek alapját zsinórozas képezte. Az új kreáció nagy sikert aratott s ebből született meg a „Pannónia csipke“, amely ma már olyan értékes, mint valami ékszer.

Motívumai magyaros jellegűek, finomság és szépség tekintetében pedig csak a brüsszeli és a velencei csipke versenyezhet vele. Minden mótivumból csupán egy példány készül.

Az első nagy sikert Philadelphiában aratta, legutóbb pedig Monzában, ahol a régi világcsipkék elől elnyerte a nagy díjat. Képünk *Mussolini Eda* számára készített esküvői fátylat mutatja be. A magyar asszonyok ezen értékes ajándéka XV. századbeli motívumok alapján 200 virágból van összeállítva, a jellegzetes „Pannónia pók“-kal. A virágok mindegyike más és természetesen nagy előtanulmányt igényelt.

Soltész Juci.

From the succesful „Pannonian-Lace“

About twenyt years ago Mrs. John Győrffy, the wife of a lawyer, — struck by a sudden idea — designed and executed a special kind of lace made on a foundation of braiding. The new creation proved a succes, and from these beginnings was evolved the Pannonian Lace, which, today, is as precious as a piece of jewelry.

Its patterns are Hungarian in character, and as to delicacy and beauty it is unrivalled except by the laces of Brussels and Venice. Each pattern is used only once.

The Pannonian Lace achieved its first great success at Philadelphia and its last hitherto at Monza, where it carried off the first prize from the older kinds of laces. A wedding-veil is shown here, which was made for Signorina Eda Mussolini. This valuable gift from Hungarian ladies is composed of 200 flowers designed from XV century patterns and joined together with the characteristic „Pannonian spider“. Each flower is different, and naturally demanded much thoughtful care and preliminary study.

The cheapest piece of lace passes through eight hands. Every part of the cobweb-like texture is made by hand from the finest of English thread.

The Hungarian style is carefully preserved by Mrs Győrffy, who has designed over a thousand patterns. Great care is taken that the Pannonian Lace should not be a mere copy of other fine laces, but an artistic speciality of great beauty.

The lace makes an extremely decorative ornament for a whatnot, but it may also be used for curtains, table-covers, brides' veils, handkerchiefs, collars, and even for lace dresses of woollen yearn, for blauses and for trimmings.

Besides a gossamer-like delicacy, the chief advantage of the lace is that it can be washed and cleaned easily, without the threads giving way.

A Katalin-fürdő

— Regény —

Irta: **Csathó Kálmán**

16. folytatás

A segédek másnap délelőtt a Miklós irodájában ültek össze tanácskozni. A főügyre vonatkozólag kis vita után kardpárbajban állapodtak meg, elég súlyos feltételekkel, a többi felmerült affért azonban elintézték egy jegyzőkönyvi nyilatkozattal, amelyben az Eisbach megbizottai kijelentették, hogy felüknek eszeágában sem volt megbántani a társaságot, amelynek tagjait egyenként és együttvéve nagyrabecsüli és tiszteli. Miklós nekiült az írógépnek, hogy lekopogtassa a jegyzőkönyveket, nem kis bosszúságára Branyiczkynak, aki az ajtó előtt hallgatódzott, de a gépzakatolástól nem bírta tisztán kivenni a beszédet. Csak egy-egy mondatfoszlányt hallott itt-ott, amiből meg tudott ugyan annyit állapítani, hogy valami párbajról lehet szó, de, hogy kik közt és miért, az homályban maradt előtte.

Kénytelen volt tehát kombinálni s ilymódon arra az eredményre jutott, hogy Diószékynek támadhatott affférja a gróffal, amit főként abból következtetett, hogy Katalin már két nap óta feltünően kerüli a titkárral a találkozást.

— Most is lenn ül az üvegházná!, — súgta Bertácskának. — Nem is tudom, ne mondjam-e meg neki, hogy mi készül itten? Nem gondolja, hogy hálás lenne érte?

— Bizonyos, hogy az lenne! Csak mondja meg neki, Branyiczky bácsi! — unszolta Bertácska, de ebben a pillanatban autó állt meg a fürdő előtt és legnagyobb meglepetésükre Eisbach lépett az előcsarnokba.

— Diószéky nagyságos úr itt van? — kérdezte. Feltünően sápadt volt és izgatottnak látszott.

— A titkár úr odabenn van, méltóságos uram, parancsoljon beláradni. Itt vannak már a többi urak is.

— Miféle többi urak?

— Beleznay nagyságos úr, meg két tiszt úr. Az egyiket, úgy tudom, Kerekesnek hívják . . .

— Hát akkor csak hívja ki Diószéky urat, de ne mondja meg a többiek előtt, hogy ki keresi.

Egy kis borravaló csodálatosan szolgálatkésszé tette a portást és Miklós pár perc mulva már szemben állt a gróffal, az előcsarnokban. Bertácska el volt készülve a legrosszabbra, de fájdalmas csalódással kellett látnia, hogy a két „ellenfél" nem ugrik egymás torkának, hanem szivélyesen kezet szorít, majd a legnagyobb egyetértéssel bevonul a férfiosztály folyosójára suttogni, tíz perc mulva pedig azzal távozik a gróf:

— Nagyon köszönöm neked, Miklóskám! Te igazán jó barát vagy!

Eisbach elhajtott az autóval, Miklós bement az irodába, Bertácska és Branyiczky pedig összenéztek:

— Hallott már ilyet? A legjobb barátok és se az egyik, se a másik nem megy oda a kisasszonyhoz. Mi történhetett itt?

— Ugy látszik, semmi, — vélte Bertácska. — Okosabb, ha nem is avatkozik bele.

— Mégis csak bosszantó! — morgott a portás. — Minek húzzák fel akkor az embert? Tudok is valamit, nem is és semmi hasznát sem vehetem!

— Benn van a titkár úr? — kérdezte ebben a percben Csikós Gyula, az előcsarnokba lépve.

— Urak vannak nála. Párbajról tanácskoznak.

— Párbajról? Miféle párbajról? Ki párbajozik?

— Azt nem tudom, könyörgöm . . .

A kövér ember benyitott az irodába.

— Á! Micsoda díszes társaság! Szervusztok, urak!

Sorra kezetfogott mindenikkel, de Miklós mégis illőnek vélte, hogy a hivatalos óra és helyiség ilyen szokatlan igénybevételéért engedelmet kérjen tőle:

— Bocsáss meg, de egy igen fontos és halasztha-tatlan ügyben . . .

— No de, kérlek alássan! — udvariaskodott Csikós. — Ez csak természetes! Én csak azért jöttem be, hogy megkérdezzelek, nem felejtetted-e el, hogy ma délben el akarunk menni oda a . . . tudod már!

Ha az a három ember nem ül ott, Miklós aligha-nem talált volna kibúvót, hogy ne kelljen elmennie az öreg Csikósnéhoz, így azonban nem kezdhette elölről a témát. Kénytelen-kelletlen ráhagyta:

— Rendelkezésre állok. Ezzel azonnal elkészülünk . . .

— Ó, ráérünk, — felelte Csikós, — a kocsit tizenkettőre rendeltem.

Beleznaynak, tekintettel arra, hogy nagyon szeretett volna egy autót rásózni a kövér emberre, támadt egy ötlete.

— Beviszlek én benneteket, bátyám, a kocsimon. Legalább meglátod, milyen remekül mennek ezek a gépek . . . Kényelmesen elférünk. A hintót küldd előre üresen, hogy aztán kihozhasson . . .

Csikós Gyulának a fején egy pillanat alatt villant át három dolog. Hogy nem is olyan rossz dolog ebben az előkelő társaságban kocsikázni végig a városon, hogy Beleznaynak nem ül soffőr az autóján, tehát nem kell borravalót sem adni, végül, hogy Branyiczky hiába fogja vallatni a kocsist, hogy hol

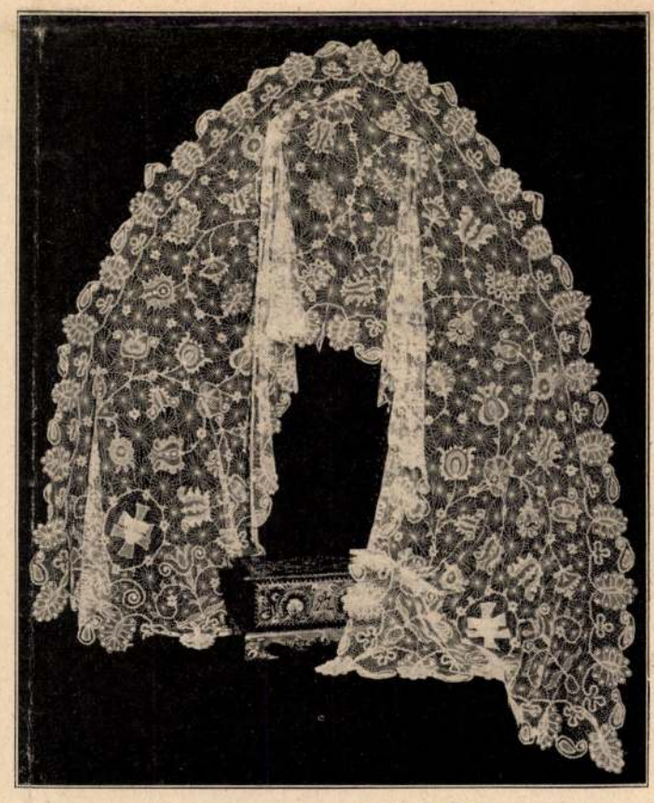

Magyar asszonyok ajándéka Edna Mussolini esküvőjére. XVI. századbeli magyar motivumokból összeállított fátyol. Tervezte Győrffyné, Pannonia-varrott-csipke technikával. A remekbe készült ládika eredeti torockói menyasszony-láda tervei szerint készült és Ürmössyné Benczur Elza munkája. Az ajándékot a Magyar Asszonyok Nemzeti Szövetségének nevében gróf Ambrózy-Migazzy Lajosné adta át Rómában a menyasszonynak

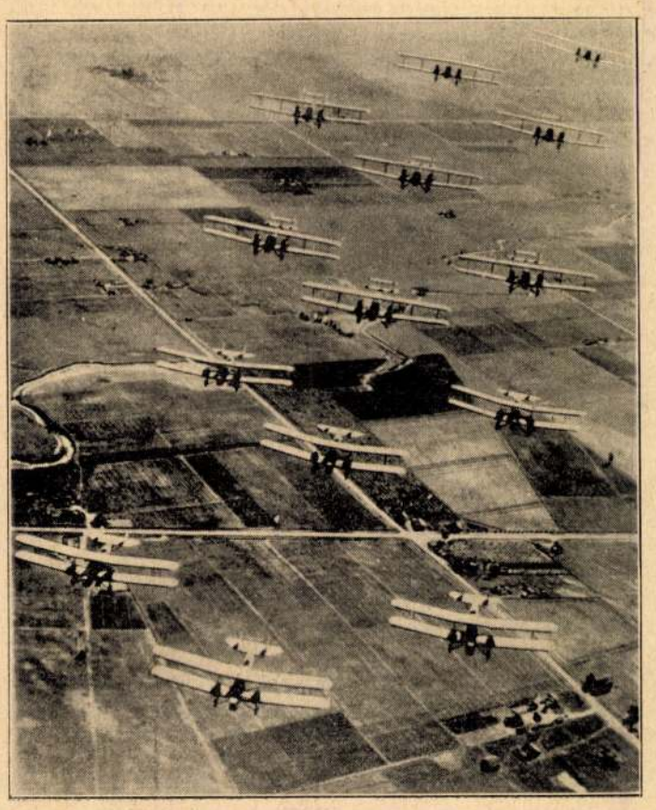

A nagyvilágból. Amerika. Nem száskajárás, hanem katonai repülőraj Kaliforniában, amely felkészül a világbékére

voltak Miklóssal, az nem árulhatja el, mert a kocsiját a városháza elé fogja rendelni.

— Az bizony jó lesz. Köszönöm szépen. Hát csak tárgyaljatok. Köszörüljétek tovább azt a becsületet! Mert látom, azt csináljátok . . . Na, nem kérdek semmit. Tudom, hogy az efféle diszkrét dolog, hehe! Viszontlátásra!

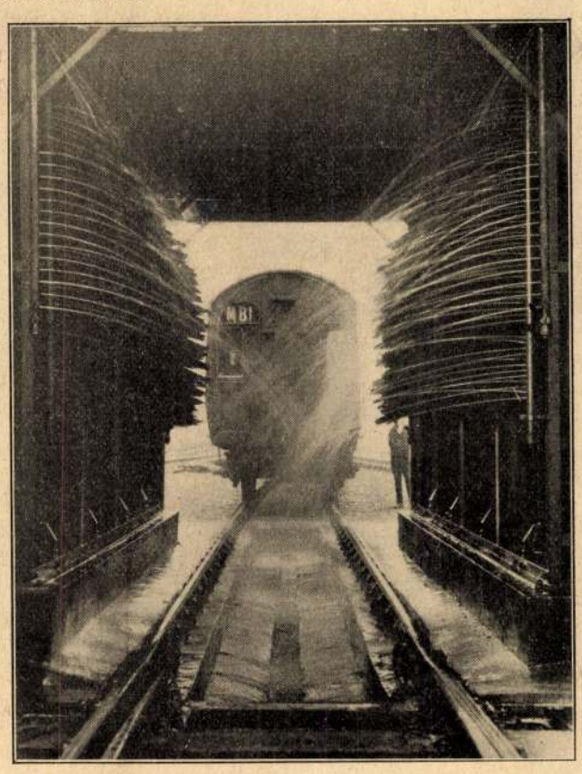

A nagyvilágból. Európa. A nagymosás nemcsak a háztartás öröme: a vasut is nagymosást rendez minden tavasszal. Hatalmas fecskendők rendszere tisztogatja a vasuti kocsikat egy angliai pályaudvaron

Kiment és csaknem beleütközött Branyiczkyba, aki akkor is a kulcslyukon hallgatódzott és alig bírt idejében elugrani. Ez azonban olyan megszokott dolog volt, hogy fel se tűnt és a kövér embernek eszébe sem jutott, hogy szóvá tegye. Csak azt kérdezte:

— Apám nem jött még meg?

— Ott üldögél a kefegyár előtt, — válaszolta a portás, akinek külön hatodik érzéke volt hozzá, hogy mindig mindent tudjon, ami a telepen történik. — A kisasszony pedig ott olvas az üvegháznál. Ne szóljak neki, hogy menjen oda a nagyapához?

— Hagyja csak! Inkább a kocsisnak mondja meg, hogy hajtson be a városba és várjon meg engem a Netter cukrászdája előtt. Én majd a titkár úrral együtt a Beleznay úr autóján megyek be . . . A városházán van dolgunk, — tette hozzá bizalmaskodva, — de erről nem kell tudni senkinek. Apámnak legkevésbbé. Neki mondja azt, hogy az építészhez mentünk.

— Ugy lesz, nagyságos uram. Bennem meg lehet bízni!

— Tudom, Branyiczky, maga hűséges ember! — bólintott Csikós elismerően. Magában pedig azt gondolta: — Első dolgod lesz apámnak elmondani, amit hallottál, de éppen ezt akarom. Nem árt a kémet tévútra vinni néha, mert akkor nem szentírás a szava olyankor sem, ha igaza van. Ma pedig különben is fontos ez a kis köd, amit így teremtek magam körül.

Odabenn egy félóra mulva elkészültek a jegyzőkönyvekkel. Kerekesnek akkor jutott eszébe, hogy zsörtölődni kezdjen Beleznayval:

— Hogy a pokolba jutott eszedbe, hogy ezt a vörös Csikóst meghívd a kocsidra? Hogy a négy segédet együtt lássák az affér papájával, egy kocsin? Micsoda hülye pletyka lesz ebből! . . .

— Pletyka akkor lenne belőle, ha csak egyik félnek a segédeivel látnák együtt, mert akkor részrehajlást foghatnának rá. Igy nincs benne semmi.

— Hát holnap félkettőkor a kaszárnyában, — szólt közbe Miklós, akinek kínos volt ez a téma, — ti melyik doktort akarjátok hívni?

— Markovicsot, — felelte Kerekes — ti hívjátok Melk Miskát.

Ezzel az utolsó kérdés is el volt intézve és mire Csikós Gyula előkerült, már csupa közömbös dologról folyt a szó.

— Hol akartok leszállni, bátyám? — kérdezte Beleznay a volán mellől, mielőtt elindultak.

— A városháza előtt, — felelte Csikós, egy pillantást vetve Branyiczkyra, aki ott állt az autó mellett a szót lesve. De ahogy kikanyarodtak a park kapuján, kijavította magát: — Mégis inkább az apámék háza előtt tégy le bennünket. Előbb odamegyünk.

Az öreg Csikósné kis, kövér, kerekképű, fürgemozdulatú néni volt. A tüdeje úgy sípolt, hogy rémület volt hallgatni, ő azonban erről semmit sem tudott, mert földsüket volt és nem hallhatta a saját lélekzetvételét, mondani meg nem mondta meg neki soha senki. Miklósékat bevezette a vizitszobába, amely ijesztő gyűjteménye volt a világ minden tájékáról összeszedett, ízléstelen, olcsó, de annál csillogóbb és tarkább csecsebecséknek és bazár-holmiknak, amiket ők maguk, mint exotikus ritkaságokat szerettek mutogatni és szörnyű büszkék voltak rájuk. Most azonban nem esett szó róluk, mert az öregasszony folyton csak Katalinról beszélt, ami Miklósnak első pillanattól kezdve valami feszengő érzést okozott. Mert, bár az öreg nem mondott nyiltan semmit, aminek az lett volna az értelme, hogy az unokája és Miklós közt valami kapcsolatot képzel, az egész viselkedésében volt valami abból, ahogyan a bemutatkozó vőlegény-

— Ki az a „maguk"?

— Ön . . . és Biasca.

Meglepetésemre egyáltalában nem jött ki a nyugalmából.

— Érdekes. Az egész ház rólunk beszél, — gúnyolódott. — Hát tudja mit, adja át üdvözletemet az egész háznak és biztassa őket, hogy csak beszéljenek rólunk nyugodtan tovább.

Dühbe jöttem.

— Maga nagyon keveset törődik a jó hírével, Etelka, — mondottam.

Nem akartam ilyen kemény szót használni, de valahogyan kicsúszott a szájamon és már nem tudtam segíteni rajta.

Etelka azonban még mindig nem jött ki a sodrából.

— Egyáltalában nem törődöm azzal, hogy néhány idegen ember mit tart rólam, — jelentette ki. — Annyira nem törődöm vele, hogy még az is untat, ha ezeket az ostoba pletykákat visszamondják nekem. És ha nincsen érdekesebb közölni valója, akkor igazán kár volt fölfáradnia.

Gonosz mosollyal nézett végig és még hozzátette:

— Nem akarnám tovább tartóztatni. Bizonyára fontosabb dolgai is vannak.

Ez a frivol hang annyira elkeserített, hogy majdnem sírva fakadtam a szégyentől és elkeseredéstől. És közben — nem tehetek róla, — arra is gondoltam, hogy Etelka milyen gyönyörű szép. Amint most ott feküdt a kereveten, félig kibontott, hollófekete hajával, melynek elszabadult fürtjei a homlokát simogatták, kissé nyitott, vérpiros ajkaival, hosszú szempilláit majdnem egészen leeresztve, olyan szép volt, olyan kívánatos, olyan ingerlő, hogy a vér lassan a fejembe tódult. Etelka érezhette ezt a hatást, mert az előbbi kegyetlen mosoly újra megjelent az arcán.

— Szolgálhatok még valamivel? — kérdezte és lehunyta a szemét.

Erőt vettem magamon. Nem . . . nem rohantam oda . . . nem szorítottam a karjaimba . . . nem borítottam el a csókjaimmal. Ezt szerettem volna, de nem tettem. Nyugodt maradtam és iparkodtam nyugodtan beszélni.

— Etelka. Így nem végezhet velem. Meg kell hallgatnia azt, amit mondani akarok.

Hirtelenül talpra ugrott. Egy mozdulattal ledobta magáról a kendőt és szemben állott velem. Most már ő is ingerülten, dacosan beszélt.

— Nem akarok meghallgatni semmit. Érti? Semmit. Azt teszem, amit jónak látok. Azzal beszélek, azzal sétálok, aki nekem tetszik. Senkinek semmi köze hozzám. Magának sem. És most menjen ki a szobámból.

— De Etelka . . .

— Menjen ki a szobámból. Azonnal. Tüstént. Akarom.

Toppantott a lábával és olyan ellenséges gyűlölettel mért végig, hogy szinte megijedtem. Azután nem tehettem mást, mint hogy teljesítettem kívánságát és elhagytam a szobát.

— — — — — — — — —

Amikor saját kamrám elé értem, az ajtót nyitva találtam. Odabenn valaki köhögött és krákogott. Ez a valaki az emigráció titkos rendőrfőnöke, Szvoboda úr volt, akit nem láttam a humoros emlékezetű Voszlowszky—Engländer-féle leleplezés óta. Most nagy nyugalommal ült az asztalom előtt és olyan otthonosan szívta kurta pipáját, mintha állandóan nálam laknék.

— Mit csinál ön itt, Szvoboda úr? — kérdeztem haragosan. — Nem szeretem, ha idegen emberek enynyire bizalmasak, anélkül, hogy erre okot adtam volna.

— Tegye be az ajtót, — válaszolt Szvoboda barátságosan. — Beszédem van önnel, de nem óhajtom a fölösleges tanukat. Így ni. Nem zárhatja be kulcscsal is? Nincs is kulcsa? Könnyelmű fiatal ember. No, de mindegy. Most pedig üljön hozzám egészen közel. Így. Hát mit gondol, milyen ügyben vagyok itt?

Párisból Odesszáig repülőgépen. Bonnier francia aviatikus légi utasával, Garnieval a Rákoson, ahol utközben megpihent

— Fogalmam sincs róla.

— Hiba. Látszik, hogy nem gondolkozik logikusan. Ha logikusan gondolkoznék, már régen rájöhetett volna, hogy engem mostanában csak egy ügy érdekelhet: a Kúthy-ügy. A multkor hamis nyomra tévedtem. Rendben van. De kedves, fiatal barátom . . . én nem vagyok az az ember, aki visszafordul azért, mert egyszer történetesen elveszítette a szimatot. Voszlowszkyban tévedtem. Helyes. Tehát tovább nyomoztam. És másodszor nem fogok tévedni.

— Van valami új gyanúja? — kérdeztem izgatottan.

Szvoboda az óraláncával csörömpölt.

— Van, — mondotta nyájasan. — Nem is gyanú, hanem bizonyság. Én legalább már bizonyos vagyok a dologban, ahhoz azonban, hogy minden kiderüljön, segítségre van szükségem. Ezért jöttem fel önhöz. Valakit be kell avatnom az ügybe és önt választottam. Akar segíteni?

Bólintottam.

— Ha Kúthy János árulójáról van szó, mindenben rendelkezhet velem.

— Gondoltam. Tehát figyeljen reám. Az illető ebben a házban lakik.

— Ebben a házban? . . . És nem Voszlowszky? . . . Akkor igazán nem tudom . . .

— Még sokkal jobban fog csodálkozni, ha a nevet is megmondom.

— És hogy hangzik ez a név?

Szvoboda hátratámaszkodott a székén és egy pillanatig megint az óraláncával játszott.

— Ernesto Biasca, — mondotta azután hirtelenül.

— Hogy mondja?

— Ernesto Biasca. Az olasz. Nem hiszi? Én sem hittem. És mégis úgy van. Teljesen bizonyos, hogy Biasca állandó összeköttetésben áll az osztrák követséggel. Teljesen bizonyos, hogy hetenkint találkozik a követség egyik tagjával. Magam láttam őket együtt. Más nem lehetett az áruló.

Egészen beleszédültem ebbe a hírbe.

— Lehetetlen . . . lehetetlen . . . — ismételtem.

Szvoboda ismét barátságosan mosolygott.

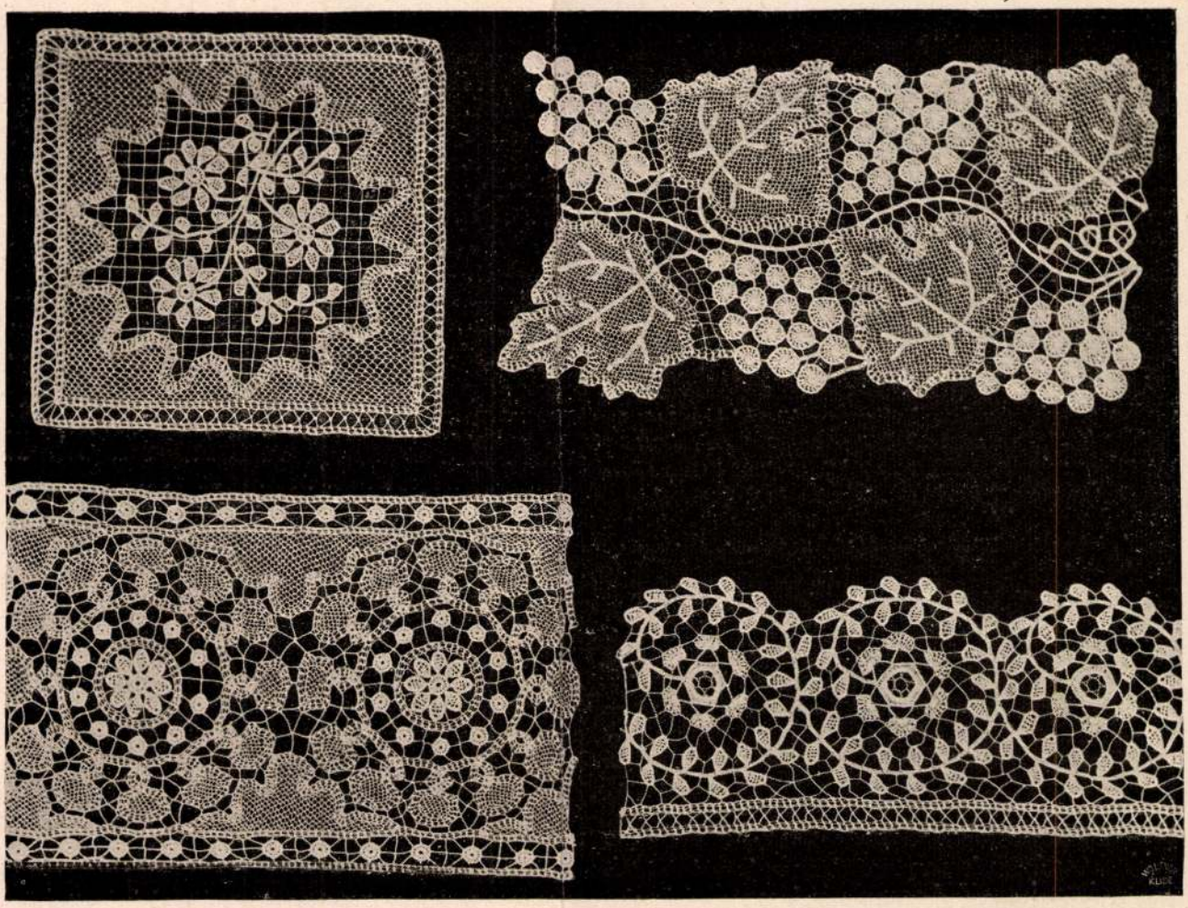

A legkönnyebb csipke. Az Iparművészeti Társulat mostani kiállításán új találmányu csipkék keltették fel a szakértők érdeklődését. Az új csipke a legkönnyebb valamennyi közt, amellett művészi értékü. Tehnikája a varrás és horgolás kombinációja. Feltalálója és készítője Győrffy Jánosné

— Az emigráció igen különös hely és engem már semmiféle meglepetés sem érint közelről. Azért nem mondom . . . ez a Biasca nem mindennapi eset. Sem az okaival, sem a céljaival nem vagyok tisztában. A pénz nagy erő, de nem hiszem, hogy Biascát a pénz csábítaná. Itt valami más van, amivel tisztába kell jönni, mielőtt föllépnék.

Egyszerre Etelka jutott az eszembe.

— Nagy Isten! És Etelka . . .

Szvoboda bólintott.

— Úgy van. Miss Kúthy szerepe is nagyon érdekes. Tudja Biasca azt, hogy miss Kúthy kicsoda?

Gondolkoztam.

— Nem tudom, — mondottam végül. — Miss Kúthy ugyan mint miss Várday írta be magát, de én pár embernek megmondottam az igazi nevét. Éppen úgy lehetséges, hogy Biasca tudja, kivel van dolga, mint az ellenkezője.

— Ezt mindenesetre meg kell állapítani, — vélekedett Szvoboda. — Ezt a részletet különben majd én magam tisztázom. Aminthogy még igen sokat kell tisztáznunk. Öntől egyet kérek. Figyelje Biascát ezentúl állandóan és mihelyest eltávozik hazulról, kövesse nyomon és tudja meg, hogy hova ment és kivel beszélt. Számíthatok erre?

Megigértem, hogy teljesítem ezt a kívánságot. Szvoboda azután szavamat vette, hogy senkinek sem szólok egy szót sem az egészről és óraláncával csörömpölve eltávozott.

— — — — — — — — — —

Most az ablaknál ülök és Biascát lesem. A fejem pedig rettenetesen fáj.

Kiss Józsefnek

Törődött, édes, öreg Mesterem,
Hát csakugyan itt volna már az este,
A hetven év?! . . . Nehéz súlyú keresztje
Reádhanyatlik. Ám de lásd terem:

Egy ünnepet. Ujjongnak, halld, a kürtök
S dübörgenek a lármázó dobok!
S hozsannás szóknak dús ere csobog
És hullanak a lombok s tarka fürtök:

Babér s virág. Hajdanta kődobás ért,
Biborló szégyenünk minden göröngy,
De nemes — kagyló vére drága gyöngy,
S te gőggel szórtad közibük — a sárért!

Ma meghajtják a zászlót mindenek!
S az ünnepgyertya lángoló korong!
. . . S lásd, tanítványod mégis elborong:
Hogy kapzsin fölmarkoltuk bár a kincseket
Értük nyugalmas, gondtalan öregség
Vajjon jut-é Neked? . . .

Jörgné-Draskóczy Ilma

Ny 2dők 1913-14, XX. 10 sz. 268. l
kép

1948 JÚN. 12

Megvalósulás útján

Győrffy István álma

A múzeumok államosításáról készülő törvényjavaslat lehetővé teszi, hogy a vidéki múzeumok tájmúzeumokká alakuljanak át

Tolnai Gábor, a kultuszminisztérium tudományos főosztályának osztályfőnökét lázas munkában találjuk. Nagyhajú, rokonszenvesen sovány, örök gyerekarcú ember ez a kiváló tudósunk, írónk és néhány éve vezető tisztviselőnk. A főiskolai oktatás reformjának tervezetéről fő éppen a feje; a vidéki múzeumok államosításáról szóló törvényjavaslat csak második, de nem kevésbbé fontos ügye. Nagyképű interyjúra sem kedve, sem ideje. Már harmadszor muszáj azt füllentenie a telefonba — munkaidőn túl lévén jó két órával —, hogy nincsen itt, hogy tíz percre elrohanhasson a fogorvosához. De ki nem él ma hajszásan, ha dolgozik? Mégis új és üdítően mai látvány egy régimódi, méltóságteljesen nagyképű, szakállas múzeumi főmufti helyett ezt a *képzett, lendületes fiatalembert látni a tudományos ügyek élén.*

Tudni kell, hogy idáig *vidéki múzeumaink nagy részét az egyes múzeumegyesületek tartották fenn;* némelyeket az illető vidéki város támogatott, ezenkívül volt néhány közgyüjteménynek nyilvánított vidéki múzeum, melyeket a Közgyüjtemények Országos Főfelügyelősége központilag rendelt a Nemzeti Múzeum autonómiája alá. Vidéki múzeumaink iszonytosan *sok kárt szenvedtek a háború alatt.* De adminisztrálásuk és fenntartásuk a háború előtt sem volt sem egységes, sem megfelelő, elegendő szakember alkalmazásának hiánya miatt. Vannak múzeumaink, ahol az évtizedes gyüjtemények megmaradtak ugyan, de rendező és kiértékelő kéz hiányában ugyancsak évtizedek óta ládákba csomagolva állanak.

Ezeknek az állapotoknak megszüntetésére és a magyar múzeumok országos fellendítésére most egybefogó, nagyszabású törvénytervezet készül. Fogorvoshoz menet beszállunk kísérőnek Tolnai mellé és úgy kényszergetjük a minden jó hírt előre tudni szerető közönség nevében, hogy sok más gondja között erre a problémára kapcsoljon és felelejen:

Nem lesz többé elhagyatott, vidéki múzeum

— Hány vidéki múzeum államosításáról van szó?

— *Hetvenegy vidéki múzeum áldatlan sorsát fogjuk most megoldani.*

— Mennyi lesz az összes múzeumok évi ellátmánya?

— Évi ötmillió. Olyan összeg, amiből már olyan eredményeket érhetünk el, amire méltán büszkék lehetünk.

— Jelenti-e új állások keletkezését az átszervezés?

— Először is: a státusba emelünk az eddig státuson kívül lévő múzeumi alkalmazottak közül húsz tudományos, tizennyolc segédtisztviselőt és huszonnégy múzeumi altisztet. Idáig is működött állami kirendelésben tizenhárom tudományos tisztviselő-tanárunk vidéki múzeumainknál, de most, miután számos helyen megfelelő szakember egyáltalában nem volt, még ki fogunk — mert ki kell neveznünk, ha fejlődni akarunk, már pedig akarunk — nevezni nyolcvannégy tudományos, harmincnégy segédtisztviselőt és hatvanöt altisztet. Ezek az új állások nagy létszámemelést jelentenek. Égető szükség volt már rájuk.

— Hogyan *szerveznek át* egy vidéki múzeumot?

— A balassagyarmati múzeum átszervezésének tervéből, mint példából a közönség kitűnően megértheti, hogy miről van szó? *Balassagyarmaton volt egyik legszebb vidéki múzeumunk,* Nagy Iván dr. a híres családtörténész tanár elévülhetetlen érdeméből. Itt a palóc néprajzi tárgyak bőséges és értékes gyüjteményén kívül *még a Győrffy-féle tervből is megvalósult annyi, hogy például a múzeum mellett egy teljes palóc faházat állítottak fel, tökéletes palócberendezéssel.* A háború alatt a balassagyarmati múzeum belső anyaga — a néprajzi tárgyak — majdnem tökéletesen elpusztultak. Ebbe a kis tragacsba — mutat az autójára — sajnos, elférne, ami megmaradt. De az épület áll. Sőt megmaradt egy páratlan könyvgyüjtemény is. Balassagyarmaton huszonnyolc középkori kódex van. Megvan a Karolin-kódex, megmaradt a Petrarca-kódex és harminckét ősnyomtatvány. Ezeket természetesen soha senki nem olvassa, nem tanulmányozza Balassagyarmaton. Nem is megyei múzeumba valók ezek, hanem egyetemi városba, ahol az ifjúság hozzájuk férhet. Tehát átcseréljük az anyagot.

— *Nem fosztunk ki egyetlen vidéki múzeumot sem. Ellenkezően, adni akarunk értékes anyagot,* például képeket a Szépművészeti Múzeum duplumjaiból, a tudományos iratokat viszont egyetemi városba szállítjuk. Emellett azon leszünk, hogy *a tájmúzeum-jelleg különösen olyan városokban, melyeknek környékén még bőven van gyüjthető néprajzi anyag: előtűnjön. Balassagyarmat újra,* sőt szebben, mint valaha, a palócvidék néprajzi múzeuma legyen elsősorban, másodsorban a fővárostól kapjon közművelődést szolgáló anyagot.

— Hogyan indul meg az új gyüjtés?

— Az új szakemberek kinevezése, a régiek átvétele a státusba, a bőséges ellátmány ezt a kérdést gyökeresen megoldja.

— *Szabadtéri múzeumunk lesz-e?*

Nem veszünk hanem adunk

— Egy már volt, mint éppen említettem, a balassagyarmati, de ennek az új felszerelése után sor kerül végre a többire is, illetve reméljük a Győrffy-féle első, nagy szabadtéri múzeum felállítására is.

— Győrffy István álma?

— A múzeumok államosítása az egyenes útja annak, hogy végre valahára megvalósuljon Győrffy István sok szép, komoly írásban, memorandumban lefektetett, heves viták-ban kikristályosodott terve mellett, ennek a nagy tudósunknak egyik sokat dédelgetett, kedvenc álma is: *a szabadtéri múzeumok* — búcsúzik Tolnai Gábor és mi a szabadtéri múzeumok megvalósulásának hírére már látjuk is az első magyar „Skanzen"-t...

A mi közönségünk nagy része bizonyára el sem tudja képzelni, mi az? Nos, érdekesebb, mint az Állatpark; népművészeti szempontból hathatósabb, mint a csak kis térfogatú tárgyakat gyüjtő, vagy nagy tárgyaknak csupán képeit őrző, zárt múzeum. Olyan valami, ami nyilvános helyen lévén kiállítva, a közvagyon tiszteletére szoktat, s ami idegenforgalmi szempontból is óriási vonzerő lehet.

Öreg szárazmalom a Népligetben

Győrffy István úgy álmodta, hogy a néptelen Népligetben a mostani Néprajzi Múzeum szomszédságában legyen *az első szabadtéri múzeumunk.* Száz nagy tárgyat kívánt elhelyezni út, a néprajzi múzeum vezetőségének szakszerű felügyelete alatt. Úgy, ahogy a svédek a maguk Skanzenjeiben már évtizedek óta összegyüjtik és állandóan megtekinthető kiállítás jellegével hozzáférhetővé teszik az egyes svéd vidékek: faházait, s más, népművelődési tárgyi hagyományait. Szabadtéri múzeumok létesítésében *megelőztek bennünket a dánok, esztek, lettek, finnek és a románok is.* De a háború után a kultúrnépek szabadtéri múzeumot építő szándékában most mi vagyunk az elsők. Győrffy István úgy álmodta, hogy összegyüjtjük és a Népligetben felállítjuk: különböző vidékek szekereit a maguk valóságában; nagy borsajtókat állítunk fel; eredeti faragott székely kaput szerzünk, de hozunk eredeti faházat is Göcsejből. Régi hajókat, csónakokat, szélmalmokat mentünk át ide, e szabadtéri múzeumba, de lesz benne fatorony is, cserény, karám, szárnyék, eredeti útszéli fakereszt, kopjafás-keresztes temető, cigányputri és pereszegémeskút is....

Tessék elképzelni egy nagy ligetet, ahol, mint valami mesebeli birodalomban minden értékes és érdekes néphagyományi tárgy egyszerre látható. Régi-régi mecsetek mellett *öreg szárazmalom,* kicsit odább romantikus vízimalom, ódon pince a miskolci Avas oldalából, évszázados hordókkal, mellette félrecsapott fedelű

gyüjtésre és felállításra. A szabadtéri múzeum felállítása nem igényel túl nagy költséget, hiszen meglevő „ócskaságok" megvásárlásáról, szakszerű lebontásáról, elszállításáról van csak szó.

Győrffy költségvetést is készített annakidején: évente öt nagy szabadtéri tárgyat kellene megvásárolni — írta. Kellett volna... Illetve kell! Most! Sürgősen! A legeslegutolsó pillanatban, azaz, sajnos, sok helyen már valamivel az utolsó pillanat után, mert a háború rengeteget elpusztított ezekből a tárgyi emlékeinkből.

De a Nagykunságon áll még egy-egy használaton kívüli szárnyas szárazmalom, van még az Alföldön régi csárdaépületünk. *Ha sietünk, megmenthetünk még valamit a mult népi hagyományaiból.* Sürgős és halaszthatatlan kötelességünk ez nekünk, akik a népi Magyarországon Győrffy Istvánnal valljuk, hogy a

...LÁKOS LÁNYOK, ...N FEKVŐ URAK

VAGY

...t apróhirdetések tükrében

...irdetést: *„Have a Heart!" — legyen ...zived! adj egy asszonynak és kilenc ...ves fiának bútorozott szobát havi ...0 dollárért* (500 forintért).

Valóban „szív kell hozzá", hogy manapság havi 50 dollárért bútorozott apartmentet adjon valaki két személy részére, mikor [illegible] ládi házért, nálunk sem minden bokorban található, pedig mi sem vagyunk bőviben a lakásnak.

Az állástkeresők

is négy sűrű hasában kínálják ma-

...ságukat. A mi kincseink: a ...ékesség és tárgyak, most kerülnek össze-

Ingyen Hozza

...nagyomány.

rületen 4—5 évig nem jelentkezik járványszerűen, viszont ahol hosszabb ideig nem jelentkezett, ott várható a járvány kitörése. Minthogy az 1941. évi járvány óta Dunántúlon nem volt gyermekbénulási járvány, valószínű, hogy az idén, 1948 nyarán, ez a terület lesz járványos!

Ha van összefüggés a virusokozta megbetegedések között, akkor a Dunántúlon 1947-ben lezajlott agyhártyagyulladás járványa már immunissá tette az ott élőket és akkor nem lép fel járványszerűen ezen a területen a gyermekbénulás sem! (De ez csak akkor áll, ha ugyanaz a virus okozza ezeket a betegségeket.)

Az influenza

Egy másik virusokozta járványos betegség a tüdőgyulladás, mely a járványosan 1946-ban fordult elő Magyarországon. Eleinte az orvosok ezzel a fajta tüdőgyulladással nem voltak tisztában, így pontos adat még nem áll rendelkezésünkre.

Az előadás végén szólt a professzor az influenzáról.

— Ennek a betegségnek nem a multja, inkább a jövője érdekel minket. Annál is inkább, mert az influenza járványszerűen nagyon régen fordult elő, 1918—19-ben és most előttünk áll az a kérdés, hogy vajjon mikor számíthatunk az akkori súlyos járvány megismétlődésére?

Az 1918. évit harminc évvel előzte meg az 1889. évi járvány, de nagyság tekintetében az utóbbi volt veszélyesebb. Hazánkban ekkor 53.000 ember halt meg influenzában, becslések szerint az egész világon húszmillió embert pusztított el az influenza 1918-ban.

1918 óta több ízben előfordultak kisebb járványhullámok, két-három évenkint ismétlődtek ezek. A harmincas években bizonyos fokú mérséklődés állott be és jóformán alig volt influenzás halálozás. Az 1918 évet megelőzően is a halálozások alacsony szintet mutattak, mintegy jelezve a „vihar előtti csendet". Ebben az időszakban tehát a népességnek nem volt lehetősége arra, hogy az influenzával szemben bármilyen kisfokú immunitást szerezzen. *Kérdés, hogy az 1946 óta tapasztalt alacsony halálozási arányszám nem ezt a „vihar előtti csendet" jelenti?*

A felelet erre kissé komor.

— Bármelyik esztendőben számíthatunk az influenzajárvány sulyosabbá válására. A mult tapasztalatai alapján azonban csak nagyon kis valószínűséggel számíthatunk arra, hogy az influenza járványok elmaradnak, vagy igen hosszú időre kitolódnak.

Többet kell a vírusokkal foglalkozni — hangsúlyozza az előadás végén a tanár —, több viruskutató intézetet kellene felállítani.

Az 1948—49-es kritikus év járványtani szempontból több olyan kérdésre ad feleletet, amit szakkörök már nagy izgalommal és megfelelő előkészülettel várnak.

Török Ottó

Keresztrejtvény

A renaissance mesterei

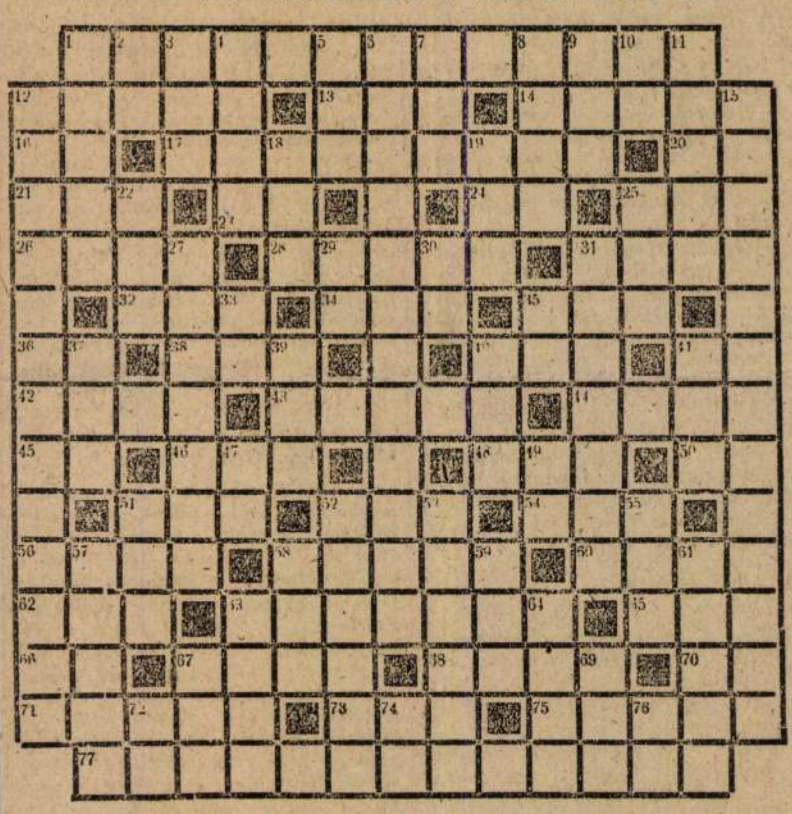

Vízszintes sorok:

1. Sienai festő, Giotto kortársa és tanítványa, a lírai, érzelmes irány főképviselője. Első sikerét Petrarca Laurájának arcképével érte el. Főműve, az avignoni székesegyház Szent György freskója elpusztult.
12. Délarab nép. Szép Ernő színművet írt róluk. (többesszám).
13. Tud. képes.
14. Szláv nép.
16. Igen — oroszul.
17. Igazi nevén Andrea del Cione, olasz szobrász; legismertebb alkotása Colleoni bronz lovasszobra. (rr=r)
20. Azonos magánhangzók.
21. Kis Ágnes.
23. Indulatszócska.
24. Dátum-rag.
25. Ő. D. N.
26. Szőlőlé.
28. Az etilalkohol általános neve.
31. Tó Szudánban.
32. Levegő — közismert idegen nyelven.
34. Női becenév.
35. Ital.
36. Vissza: kötőszó.
38. Berlini állatkert.
40. Spion.
41. Izomvégződés.
42. Róbert, becézve.
43. A világirodalom egyik legnagyobb alakja, a korai renaissance nagy olasz költője, akit Giotto is lefestett.
44. A svéd olympiai úszóbajnok, Borg, keresztneve.
45. Háziállat.
46. Menyasszony
48. Fogoly.
50. Azonos másalhangzók.
51. Vissza: osztrák folyó.
52. Hosszú, de vékony és ke kony falemez. (ékezet nélkül.)
54. Bőséges.
56. T. Z. É. O.
58. Beszőkik.
60. Pestkörnyéki futballcsapat rövidítése.
62. Szellemi képesség.
63. Dunántúli egyik erdejéből való.
65. Motorversenyeiről híres község a bécsi országút mellett.
66. Vissza: római pénz volt.
67. Gyalogos katona.
68. Igazgató — diáknyelven.
70. Anita mássalhangzói.
71. Piperecikk-márka.
73. Arcszín.
75. Kút mellett van.
77. Tiziano vallásos tárgyú, gyönyörű kompozíciója.

Függőleges sorok:

1. Illatú.
2. Gondolatait papírra veti.
3. Közismert rövidítés.
4. Német természetbuvár és természetfilozófus. (1779—1851.)
5. Dánia első hittérítője és érseke.
6. A renaissance hatalmas egyénisége, az emberiség egyik legnagyobb művészzsenije, ki a képzőművészet minden ágában kiemelkedőt alkotott de elsősorban szobrászati alkotásai biztosították számára az utókor rajongó csodálatát.
7. Fej része.
8. Tien-..., kínai szabadkikötő.
9. Egyenlő — idegen összetételekben.
10. Tagadó szócska.
11. Munkahely.
12. Michelangelo műve a Sixtus-i kápolna mennyezetén.
15. Firenzei festő és építész, a XIV. sz-i olasz művészet legnagyobb mestere. Képei közül „Herodes lakomája" és „Szt. Ferenc siratása" a trecento legnagyobb remekművei. Mint építész a firenzei dóm harangtornyát tervezte.
18. Abesszin méltóság.
19. Laknak benne.
22. Szó a halotti beszédből.
25. Hajszín.
27. Velence ünnepelt festője a XVI. sz.-ban. Egyaránt festett vallásos, (Szentháromság, Sírbatétel, Szt. Antal csodái, stb.) és profán (Danae, Égi és földi szerelem, stb.) tárgyú képeket.
29. Vissza: zamat.
30. Sporteszköz.
31. Igazi nevén Cenni di Pene, firenzei festő, a XIII. sz. második felében, a korai renaissance legismertebb alakja, ki még bizánci hagyományok szellemében dolgozott. Főművei: „Trónoló Madonna" és „Madonna angyalokkal".
33. Szid.
35. Betű, fonetikusan.
37. Hangszer.
39. Hőskölteмény.
40. Budapesti rövidítés.
41. Ruhadarab.
47. Sír.
49. Jószívű igéje.
51. Figyel, szemlél.
52. Hirtelen leveről, leránto.
53. Házilag készített szűrposztó.
55. Töltényfajta mássalhangzói.
57. Ablaktábla.
58. Hím kecske.
59. Lóbiztatás.
61. Rokkant.
63. Egyiptomi házisten.
64. Szivárványhártya.
67. A függ. 37., keverve.
69. Vissza: Budapest felhőkarcolója.
72. Vissza: személyes névmás.
74. Papírmérték.
76. Arany része.

FIUER FEST * TISZTÍT garantált szárazon Trikloretilénben
VI. Bajnok-u. 12 Telefon 127—110 ha kell egy nap alatt is

Czencz János: Női arckép.

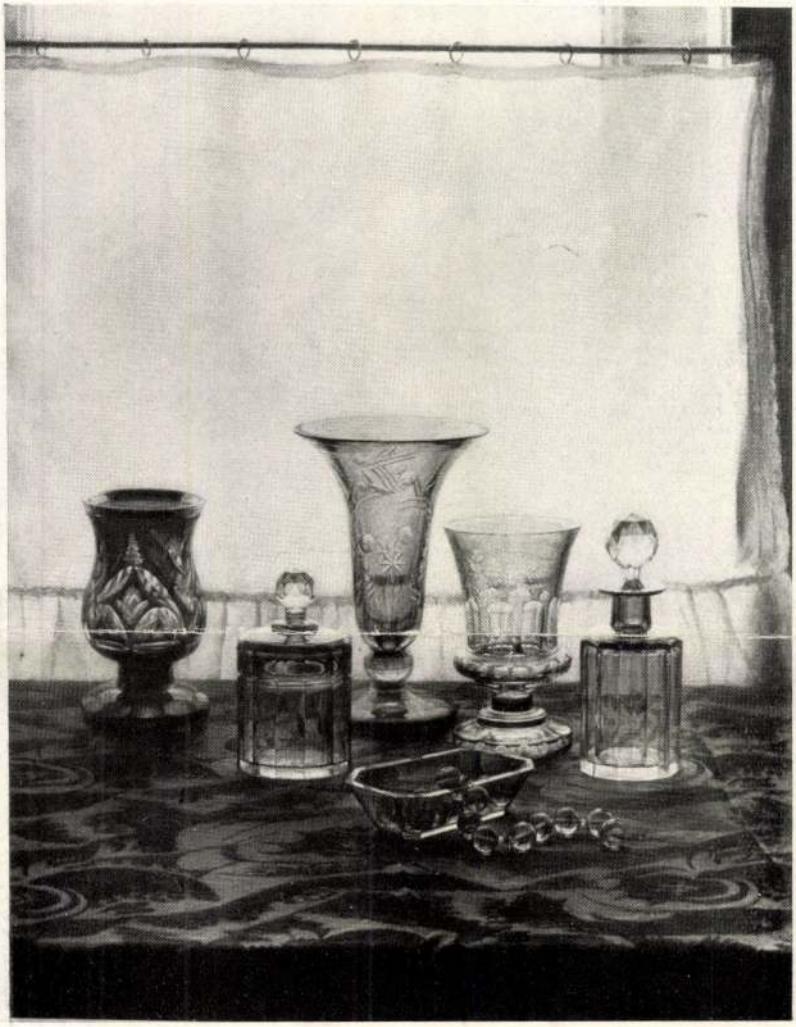

Győrffy István: Üvegek.

KMTárs. jub. kiáll. 1936.

Cöffy István

MKT. 1923 tav: Csendélet, of
Forás
GKT-tan.
Tanfej
} graf

1924 ~~Ötvi~~ Csendélet (üvegek)
Farcrádi dr. Sándor László arch } of

1926 (mág.-jul.) Ang.-m.: Tanfej, cer. r

~~1926 ötvi (tisztelő) L. P. ír arch. cer. r.~~
~~tér üvegek~~ } of
~~arckép~~

1926 téli Dr Czettler Jenő arch, of
Hagdu Pálné } cer. r
- Önarckép

~~1927 tav (tisztelő) Bergládi Pascal Miklós cer. r~~
~~Krolopp Hugó~~
~~dr. L. L.-né~~ ~~arch.~~
~~N. N. L.~~

1927 ötvi: V. A.-né arch

1927-28 téli Ludwig Mora Fluh / of
Csendélet

1928 ~~/29~~ téli dr Marittovich Jenő of
Ferér csendélet

(./.) (./.)

1929 tav téli Nyitordai kovács Béla, of
Csendélet
Női arckép

1930 tav dr Poros Mór, of
Női arck r.

1930-31 jub téli Csendélet
Eolbey Thyll Sándor Tbuk, of
Arck tanulm. r
Tan fej

1931 tav Régi tegl. belsője / of
Fehér udvar

1931-32 XIV. sz. beli hár folyosója / of
Régi hár udvara
Kratochwill Károly arck

1932 febr. márc Felesége, of

1932 ősz (MAPE) Női arck. gref

1932-33 Kvezek (of) Régi udvar a Bőbirentei
Udvar a Fő utcában
Férfi arck gr.

1934 téli Lenz Albin altábornok, of
Mihalovits István, car. r

1934-35 jub. ~~téli~~: Rudi, of

1935 téli Pokorny Herman altábornok, of

Nyolcszáz zsidót zártak ki a Fészek Klubból, amely a magyar művészek igazi otthona akar lenni

SAJTÓÉRTEKEZLET A MAGYAR MŰVÉSZEK HÁZÁBAN
Középen Palló Imre miniszteri biztos, jobbra Oláh György elnök, balról Györffy István festőművész

A hajdani Fészekből átalakult Magyar Művészek Házának vezetősége értekezletre hívta meg a sajtó képviselőit, hogy beszámoljon a magyar közönségnek *az elmult három hónap nagy átalakító és tisztogató munkájáról, valamint a jövő célkitűzéseiről.*

Már belépéskor érezhettük, hogy a régi, kártyacsatáiról hírhedt klub szelleme gyökeresen megváltozott. *Hiányoznak a régi hangoskodók, a tömjénezett ál-nagyságok és a hatalmas tételben kártyázó fe előtlenek.* A hangulat komolyabbá, de mindamellett barátságosabbá és otthonosabbá vált. A kényelmes fotöjökben most művészek és ujságírók ülnek, komoly szavak esnek a magyar művészek sorsáról és vele kapcsolatban több aktuális problémáról. *Oláh* György, a Magyar Művészek Házának elnöke és *Palló* Imre országgyűlési képviselő, miniszteri biztos ismertetik a tiszta magyar művészet érdekében végzett munkájukat.

A feladat igen nagy volt. Teljesen le kellett számolni a multtal és meg kellett keresni a keresztény magyar művészek összefogásának lehetőségét.

Palló Imre miniszteri biztos megállapította, hogy a régi Fészek Klub nem fejtett ki alapszabályszerű működést. A miniszteri biztos kutató munkája nyomán nem tudta felfedezni, hogy hogyan támogatta a klub a magyar művészeket. A zsidó vezetőség és a szabadkőműves tagok semmitől sem idegenkedtek annyira, mint éppen az igazi magyar művészet pártolásától. „Uralkodásuk" alatt áthatolhatatlan dzsungellé vált a képzőművészet. Csak a festőknek és a szobrászoknak 28 egyesületük volt s a művészek lebecsülték egymás értékeit csak azért, mert más-más egyesület tagjai voltak.

Palló Imre miniszteri biztos hangsúlyozta, hogy *csak az olyan művészetet ismerheti el, amely a közösség szempontjait szolgálja s nem elhatárolt klikkek ízlését tolmácsolja.*

— A szabadkőművesek falazói. — mondotta a miniszteri biztos — a zsidók kegyencei eljátszották játékaikat. Hosszú ideig sétáltak ők az élet napsugaras országútján. A megjavulási korhatáron ezek már régen túl vannak. Tulajdonképpen fölényes erkölcsi elégtétel lesz, ha most félreállnak, és az új nemzedékre bízzák a berendezkedést. Azokra van szükség, akik megformálják az új művészi és kultúrpolitikai irányt. Érdemes volt dolgozni, hogy a kakukfiókákkal teli fészekből felépülhessen az örökérvényű művészet magyar mestereinek meghitt otthona: a Magyar Művészek Háza.

Oláh György elnök rámutatott, hogy *a politika nem jogcím a tehetségtelenek érvényesülésére. Viszont a tehetség nem jogcím olyan politikai üzelmekre, amelyek a közösség lelki egészségére káros.* A művészet nem lehet óvóhely a korszellem ellen, nem lehet gyülekezőhelye a kóros felelőtlenségnek, az erkölcsi nihilizmusnak.

— Ha a miniszteri biztos itt tehetségeket kizár, az *nem jelenti azt, hogy mi döntőbírák akarunk lenni művészeti irányok felett.* Azt szeretnénk, ha a rettenetesen széttöredezett, apró szektákra tagozódott művészet végre egymásra találna és megismerné egymás becsületes törekvését. *Ez a klub a zsidó vigécek kártyatanyája lett,* a magyar művészeknek nem volt tehát helyük, ahol néhány órára összejöjjenek és megismerjék egymást. Ez az otthontalanság érzik meg az egész magyar művészeten.

— *Nem akarjuk az eljövendő képzőművészeti kamara feladatait kisajátítani.* Mi a légkört akarjuk itt megteremteni a kamara működése számára, ahogy a színészkamarában folyó nagy átalakuláshoz és a filmkamarához is meg akarjuk teremteni a baráti légkört. *Nem irányok tanácsára zárt ki a miniszteri biztos úr művészeket, hanem kizárólag olyan közéleti elvi szempontból, amelyeket respektálnunk kell.* Alkotni, művészkedni akkor is lehet, ha valaki nem tagja valamilyen egyesületnek, mert nemcsak az művész, aki a Művészek Házának tagja.

Megtudtuk, hogy *a kizárottak között 800 zsidó van,* azonkívül olyan művészek, akik saját megnyilatkozásuk szerint szabadkőművesek vagy pedig aktivabb részt vettek az 1919-es forradalomban. Az új szellemben átalakult Magyar Művészek Háza most a háború idején nagy nehézségekkel küzd. Ámbár a miniszteri biztos munkája nyomán és a belügyminiszter jóindulatú segítségével többmilliós vagyonhoz jutott, ennek a vagyonnak az áldásait csak évek multva élvezheti A Magyar Művészek Háza számit a magyar társadalom segítségére.

Az új keresztény vállalati vezetők már eddig is igen nagy megértést tanusítottak a művészek ügye iránt. Remélhető, hogy a társadalom minden tehetős tagja, a közületek épügy, mint magánosok fokozni és tartósítani fogják művészetpártoló tevékenységüket.

Apróságok, hegyicsapataink körletéből

Galicia, 1944 július. Galicia égbenyúló hegyei között járunk. Küzdelmes, nehéz itt az élet, még az egyszerű gyaloglás is verejtékező munkát jelent nemcsak az idetévedt idegennek, de a benszülött hegyvidéki embernek is. Hegyvidéki alakulataink nem kímélik a fáradságot, ha idejük engedi, »kényelmessé« teszik a járást ezen a vidéken, utat, ösvényt, otthont építenek, rendbentartanak.

*

Cukorsüveg alakú hegy oldalában kapaszkodunk fel. Ágba, nem egyszer fűbe kapaszkodva húzzuk magunkat előre. De egyszerre vége a nagy erőlködésnek. Ha nem is kényelmes, de mégis egészen jó lépcső szakítja meg a csúszós, meredek utat. Két cövek előtt keresztbefektetett vékony fenyőrúd akadályozza meg az ásóval készített lépcsőfokok lecsúszását. Az eddigi „mászás" helyett kényelmesen megyünk előre, közben hálával gondolunk azokra, akik saját verejtékükkel könnyítették meg a legmeredekebb útszakaszt.

*

Csörgedező forráshoz érünk. Nehéz lenne itt szomjunkat enyhíteni, ha gondos kezek nem csináltak volna terméskőből a forrás elé kis medret, amelyből oldalt kiálló fenyőfavályun csorog a kristálytiszta forrásvíz. Szinte odakínálkozik alája a kulacs. Ki is használják csapataink ezeket az »intézményeket«, különösen most, a forró júliusi napon. Ezek a hófehér alátámasztott vályuk most már olyan jellegzetes tartozékai a hegyi utaknak, ösvényeknek, mint a magyar tanyáknak a gémeskút.

Kigyulladt egy 24-es villamos

A Salgótarjáni-úton, a kerepesi temető közelében tegnap este menetközben kigyulladt egy 24-es villamos. A kocsi felső és alsó részéből először hatalmas szikrák csaptak ki és a következő pillanatban lángokban állt az egész kocsi. A tűznél *Szücs* Imréné, *Steiner* Károlyné és *Steiner* Irma súlyosan, *Péter* Béla villamoskalauz és *Král* Ferencné könnyebben megsérültek. A mentők a Magdolna baleseti kórházba vitték őket. *Kobad* József, *Schurzenbach* György, *Bányász* Mihályné, *Mizerák* Anna és *Pálfi* Mihályné sérüléseit a mentők a helyszínen kötözték be. Valószínűleg rövidzárlat vagy más vezetékhiba okozta a tüzet.

Mikor lesz vége a háborúnak?

Milliók és milliók kérdezik mindennap egész Európában: mikor lesz már vége a háborúnak? De amíg sokmillió ember azért kérdezi ezt aggódva és vágyódva, mert a feleségére, a gyermekeire gondol, a család tűzhelyére, a keservesen megszerzett családi házra, vagy a gonddal és szívvel berendezett otthonra, szóval mindarra, amije van és azokra a lehetőségekre, amelyek a következő nemzedék: az ő gyermekei számára maradnak az elkövetkezendő években, addig vannak olyanok is párszázan, akik a nem is remélt kereseti lehetőségek, a vagyonszerzés egy időszakának a megszűnéséről, a végétől tartanak.

Mikor lesz vége a háborúnak?

Csavarjon egyet rádiójának keresőgombján! Naponta elhozza Önnek a saját otthonába Németország hangját. Mérlegeljen, hasonlítson össze dolgokat, következtessen és csak azután alakítson ki véleményt. Anélkül, hogy Ön hallja Németország hangját, igazán nem tudhatja, mikor lesz vége a háborúnak.

Németország minden öntudatos és éber európaival együtt küzd ma végig egy harcot. Senki sem tudja ezt helyesen felfogni és elképzelni, aki nem küzdött a frontokon, vagy nem élt a bombaveszélyeztetett területeken. Éppen ennek a küzdelemnek a keménysége, súlyossága teszi bennünk tudatossá, ez a bizonyítéka annak, hogy ez a háború Európa megtartásáért folyik. A kontinensen élő népek független és szabad népcsaláddá való alakításáért harcolunk. Az egyesek magántulajdonának megtartásáért, valamennyi európai nép képességeinek, kultúrájának szabad és független kifejlődéséért harcolunk. Egy új rend lesz, amely nem ismeri többé az osztályharcot és az európai testvérháborúkat és megtartja, megőrzi az európai kultúrát.

Hallgassa meg Németország hangját és akkor tudni fogja, hogy a háborúnak akkor lesz vége, amikor mindezeket a célokat elértük.

A Német Birodalmi Rádió „Donau állomása" (Donau Sender) minden nap magyarul ad híreket a 325.4/922 kHz hullámhosszon.

7.15—7.30-ig
(DXO 49.92 m: 6.010 kHz rövidhullámhosszon is.)
11.00—11.10-ig
16.30—16.40-ig
23.15—23.30-ig
1.00— 1.10-ig

20.15—21.00-ig bő szórakoztató és tanító műsor, sok zenével:

Vasárnapon:
Délkeleti rádiószemle és hallgatók kívánsághangversenye.

Hétfőn:
Hírmagyarázónk beszél.

Kedden:
Művelődés adás.

Szerdán:
Európai köradás. „A világba tekintünk".

Csütörtökön:
A „Donau állomás" a birodalomban élő magyar munkásokhoz szól.

Pénteken:
Berlini posta.

Szombaton:
Fényszóró.

Ezenkívül minden adásban hírek, aktuális megjegyzések és helyzetjelentés.

Hallgassa »Az európai hangverseny« (Das Europäische Konzert) c. műsorsorozatot minden szerdán este 22.30—23.30 óráig (német nyári idő számítás) az »Alpen« adóállomáson a 338.6 m hullámhosszon.

Áztam-fáztam, vadonban háltam, komor volt hozzám a kedves Ég...
Ütöttek, kacagtam; gáncsoltak, haladtam, bár szédített a szakadék.
Húszezer magyart haza hoztam, százezerért újból útrakelnék!
De előbb a sziveden, egy téli esten, lámpafényen megpihennék.
Jöhetek?!...
Utam verőfényes Golgota útja, de könyvem s regék zenélő kútja.
Jöhetek?!...

Dr. Németh Kálmán SZÁZEZER SZÍV SIKOLT című könyvének **első kiadása** pár hét alatt elfogyott. Bár a **2. kiadás** bővített, ára ennek is csak 28 pengő portóval együtt. Rendelje meg ezt a könyvet, amit sok kritikus az utolsó 50 esztendő **legmagyarabb** könyvének nevez. Megrendelhető utánvéttel is egy levelezőlapon, mert az utánvételezési költséget is a könyv kiadója, dr. Németh Kálmán viseli. Cím csupán ennyi: **Zenélőkút székely könyvműhely, Bácsjózseffalva, Bácska.**

Express hirdetések

A legkisebb hirdetés ára 7 pengő — Állást keresők és oktatók részére 4 pengő
Ebbe a rovatba délelőtt ½9 óráig fogadunk el hirdetést

Sportöltöny P 346.18
Mürostmentes ingek P 89.85
NÁDOR RUHA
Budapest, V., Nádor-utca 2.

Használt férfiruhát
veszek és eladok Csap József, Anker-köz 2. ½ em. 4. T 226-331

Áruszállítást
vállal Verseny bev. Abonyi-utca 8. Tel.: 420-984

Kárpitos
házakhoz legolcsóbban ajánlkozik, Szabó István, Viola-u 36., házfelügyelőnél.

Hátizsák, kenyérzsák
CSAJKA, KULACS, EVŐESZKÖZ, SHORTOK, edzőruhák. stb nagy választékban.
„Sport és Divat"
Centeházi S., IV., Fehérhajó-utca 8—10. (udvarban balra).

Egy villanymotoros varrógép
és egy férfi kerékpár sürgősen eladó. Homola, Szentkirályi-utca 47. Telefon: 132—258.

Hinz könyvelő,
gép- és gyorsírónő délutáni állást vállalna. »Szorgalmas« jeligére

Jó munkás, úri
fodrászsegédet
azonnal felvesz Meister fodrász, Apponyi-tér 5.

Állatbarátnak
ajándékozok kutyát. T. 221-247

5 drb nagyteljesitményü festékszóró géppel, gázkemencékkel tömeg
bérduccozást és zománcozást vállal nagyüzem
Telefon 132-475

TRIOS
azonnal SZÁLLIT VISZONTELADÓKNAK
RADIRT GÉPRADIRT
Damjanich-u. 58. Tel.

BAKELIT
présosztályunk vezetésére
szakembert
keresünk.
Pantóchemia
Eötvös-utca 38.

Lakások
Rózsadombon 2, 3, 4, 5., 7 szob. Iroda 349-896. 2—4-ig

6 nap alatt
tisztít, fest minta után
NIVO, József-körút 49.

Két elsőrangú
manikűrt
azonnal
felvesz
Bartos, Kálvin-tér 9.

Ingyen bértelken
bombabiztos helyen, ősgyümölcsös magaslaton, 3000 P-től, lakható gömbfaházakat épitünk. Csipkay, Damjanich-u. 18 Telefon: 220-337.

Nevelőnőt
gyakorlattal keresek délelőttre, kislányom mellé. II., Ezredes-utca 13. IV. 1

Lakrészt keresek
1 vagy 2 szobásat, lehetőleg telefon- és konyhahasználattal azonnalra. Telefon 355-103

Férfiruhát fehérneműt bútort
ma **Molnár**
vesz a legmagasabb napi áron Népszinház-u. 20 II. 1 T. 133 804

Radványi
küldjön értesitést feleségének.
Pregitzer

Krétapor
minden mennyiségben kapható. Telefon 148-375

Remek női sportruhák
kulikabátok, matrózkabátok, strandpongyolák, teniszruhák, stb., mürostmentes anyagból:
„Sport és Divat"
Centeházi S., IV., Fehérhajó-utca 8—10. (udvarban balra).

Hátizsákokat, oldalzsákokat
készit. Javitás hozott anyagból is. Házkötő ''llés üzeme. Thököly-út 31/33. Telefon: 496-182

Nyelveket beszélő
főtisztviselő állást változtatna. Jelige: »Főkönyvelő«

521-es Fiatra szerelősofőr
felv. Jelentkezés d. u. 2—4-ig. IX., Hőgyes E.-utca 8. I. 14.

Zugligetben vagy Hűvösvölgyben
bútorozott szobát keresek lehetőleg ellátással »Sürgős« jeligére MONKHART HIRDETŐBE, Szent István-körút 9.

A V. 1. a német hetihíradóban

Berlin, július 28. *(NST)* A német mozilátogatók milliói a legközelebbi napokban *tanui lesznek egy V. 1. lövedék elindulásának,* amikor a német filmszínházak a legújabb heti hiradót bemutatják. A kilövés egy *sűrű bozótból* történik, *rejtőháló alól,* amelyet két német katona csak rövid időre lebbent fel, hogy a kilövőszerkezetet megtöltse. *Rövid idő mulva megjelenik a V. 1. a vásznon és néhány másodpercig tompa zúgással repül Anglia felé,* amíg a filmriporter felvevőgépének lencséje kiséri. A V. 1. olyan, mint valami *nehéz tüzérségi lövedék, rövid szárnyakkal és oldalkormánnyal ellátva.*

Módosítások a mérnöki rendtartásról szóló törvényen

A hivatalos lap mai száma közli a minisztérium rendeletét a mérnöki rendtartásról szóló törvény módosításáról és kiegészítéséről. *Onálló mérnöki gyakorlatot csak az a mérnök folytathat, aki a Mérnöki Kamarának tagja.* Szolgálati viszonyban álló mérnök mérnöki képesítéshez kötött állást csak abban az esetben tölthet be, illetőleg szolgálata körében müszaki tevékenységet csak abban az esetben folytathat, *ha a Mérnöki Kamarának tagja vagy kamarai tagjelölt.* Ezek a rendelkezések nem vonatkoznak a szolgálati viszonyban álló mérnökre a kamarai felvételi eljárás tartama alatt, a közszolgálatban álló mérnökre a kamarai tagsága szünetelésének tartama alatt. Külföldi állampolgár, ha nem tagja a kamarának, mérnöki tevékenységet csak az iparügyi miniszter és a Mérnöki Kamara által kiadott müködési engedély alapján folytathat.

Zsidót a Mérnöki Kamarába tagként felvenni nem lehet. Az a zsidó, aki e rendelet hatálybalépésekor a Mérnöki Kamarának tagja, általában *csak olyan mérnöki gyakorlatot folytathat, mely megfelel annak a működési osztálynak és szakosztálynak, amelybe őt besorozták.* Ettől eltérő müszaki munkát csak a választmánynak esetenként adott engedélyével végezhet. A választmánynak ebben a tárgyban hozott határozata ellen jogorvoslatnak nincsen helye. *Zsidó a kamara önkormányzatában és a mérnöki tanács működésében nem vehet részt,* sem a kamarai választói jogot nem gyakorolhatja. Az olyan zsidó mérnököt, aki nem tagja a kamarának, azonban a fennálló jogszabályok korlátai között müszaki tevékenységet folytat a tagjelöltek sorába fel kell venni.

A rendelet további része a Mérnöki Kamara szerveire és a mérnöki tanácsra vonatkozó rendelkezéseket tartalmazza.

Az angolszász repülők Kiel fölött rendkívül heves légelhárításba ütköztek

Genf, július 28. *(Német Távirati Iroda.)* Londonból jelentik:

Angol-amerikai repülők, akik egy Kiel ellen intézett megfélemlítő támadásról tértek vissza, arról tettek jelentést — mint a Daily Telegraph írja —, hogy a német légvédelem különbözik attól, amivel 1942-ben ugyane terület fölött találkoztak. A védelmet oly erősnek mondották, hogy bombáikat anélkül kellett ledobniok, hogy a földet láthatták volna. *(MTI)*

Repülőtámadások Románia ellen

Bukarest, július 28. *(Német TI)* Román hivatalos jelentés szerint július 26-án angol-amerikai repülőgépek, amelyek Oroszország felől jöttek, több helységet géppuskáztak Kelet-Munteniában. Károkat okoztak és áldozataik voltak a földeken dolgozó földművesek között. A román vadászok nyolc ellenséges repülőgépet lőttek le.

A július 27-ére virradó éjszaka az ellenséges légierő terrortámadást inditott Ploesti városa és Prahova meg Ilfov körzetének több helysége ellen. A német-román védőerők több négymotoros ellenséges repülőgépet lőttek le. *(MTI)*

Feltünő angol-amerikai hajóösszevonás a Földközi-tenger nyugati részén

Berlin, július 28. Az olasz hadszíntér helyzetéről jelenti az Interinf: A támadások súlypontja továbbra is a Firenzétől délre levő területen van, ahol az 5. hadsereg brit kötelékei viselik a harcok terhét és az áldozatokat is.

A Földközi-tengeren a felderités azt mutatta, hogy az angol-amerikaiak az utóbbi hetekben nagy hajóhadat vontak össze a Földközi-tenger nyugati részén, mégpedig nagy szállítóhajókat és partraszállító hajókat is nagy számban. Ehhez jön még több hadosztály összevonása a Tirreno-tenger partvidékén.

Mindebből arra lehet következtetni, hogy az angolok és amerikaiak már korábban tervezett és bekeritő célt szolgáló északolaszországi partraszállásokat meg akarják kezdeni. Erre nehézségek nélkül kinálkozik számukra Spezia és Genua térsége. (MTI)

Sertorius az olaszországi arcvonalról

Berlin, július 28. *(NST)* Ludwig Sertorius, az Europapress katonai munkatársa írja:

Annak ellenére, hogy az adriai szakaszon meglehetősen nagy erőkkel folytatja támadásait az ellenség a Cesano folyó felé lassan visszahúzódó német csapatok ellen, az olaszországi offenziva súlypontja kétségtelenül továbbra is a nyugati szakaszon van.

Az 5. amerikai hadsereg balszárnya, amely elérte az Arno alsó szakaszát, még mindig nem indult nagyobb támadásra, ezzel szemben azonban az amerikaiak jobbszárnya a 8. brit hadsereg balszárnyával együtt megkétszerezte erőfeszitéseit, hogy a hegyek közül kijusson az Arno síkságára Empoli és Pambassevo között, illetve, hogy a német biztosító csapatok vonalát áttörje és azokat túlszárnyalva, egyes részeiket bekerítse.

Az ellenségnek azonban ebből mindeddig semmi sem sikerült. A szívósan harcoló utóvédek tüzében az angolok, ujzelandiak, indusok és de Gaulle-párti franciák újra meg újra igen súlyos veszteségeket szenvedtek. Szerda estig az ellenség csupán egyes helyeken érte el és sehol sem lépte át a Castel Fiorentino—Casciano—Piglime-vonalat.

Éhségzavargások Rómában

Newyork, július 28. (NST) A rossz élelmezési helyzet miatt az utóbbi napokban Róma különböző városnegyedeiben súlyos zavargásokra került sor. A rendőrségnek közbe kellett lépnie. A zavargók vezetőit letartóztatták és a megszálló hatóságok katonai törvényszéke elé állitották, mint a nápolyi amerikai szikratáviró jelenti. A zavargásokkal kapcsolatban a római élelmiszer-ellátási hivatal többszáz alkalmazottját elbocsátották.

Benedetto Croce lemondása

Róma, július 28. *(NST)* A Bonomi-kormányban tovább lappang a válság. Csütörtökön Benedetto Croce véglegesen lemondott tárcanélküli miniszteri állásáról s helyébe Nicolo Capandini, a római liberális párt comói származású 42 éves vezére lépett be a kormányba.

— **Miskolcon megoldották a cigányok és a csavargók helyzetét.** Miskolcról jelentik: Vitéz Borbély Maczky Emil titkos tanácsos, főispán utasította a népmozgalmi nyilvántartókat, hogy a községekben található 16 évesnél idősebb cigány férfiakat és nőket honvédelmi munkajeggyel vegyék igénybe gazdaságok részére. A cigányoknak a munkabérmegállapító bizottság által megállapitott munkabért és természetbeni járandóságokat juttatják. A cigányokat munkakönyvvel látják el, amelybe a munkaadók beirják a teljesitett munkát, mert a cigányok csak ennek ellenében kapják meg élelmiszerjegyeiket. Kivételt csak az igazoltan munkaképtelen cigányok élveznek. Miskolcon éjszaka a hatóságok razziát tartottak ezen a területen és összeszedték azokat a férfiakat, akik munka nélkül és élelmiszerjegyeik, főleg cukorjegyeik értékesitéséből vagy egyéb bűncselekményekből éltek. Hasonlóképpen felgöngyölitették a csavargónők frontját is, akik távoltartották magukat minden munkától. A hatóságok az előállitott személyeket munkára fogják kényszeriteni.

— **Nyitott bicska volt a zsebében.** *Pécsről* jelenti tudósitónk: *Géring* Ernő hirdi szövőmunkás munkaközben nyitva tette a kését a zsebébe, majd átment egy másik munkaterembe. Amikor ott lehajolt, a nyitott bicska mélyen a hasába fúródott és rendkívül súlyos sérülést okozott. Eszméletlen állapotban vitték a pécsi sebészeti klinikára.

PEST
POLITIKAI NAPILAP
Megjelenik minden hétköznap délben
Felelős szerkesztő: BAKOS ÁKOS
Felelős kiadó: VITÉZ HORVÁTH JÁNOS
SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI-ÚT 54
TELEFON: *222-630, 222-635***, *222-220
Előfizetési ár 1 hóra 5.60, 3 hóra 16 pengő
Kéziratot nem őrzünk meg és nem adunk vissza

Az Athenaeum irodalmi és nyomdai részvénytársulat nyomása. Felelős: Kárpáti Antal igazgató

1944 júl. 28
Arckép

ISTVÁN GYŐRFFY : SELBSTBILDNIS

Csánky Ungvári

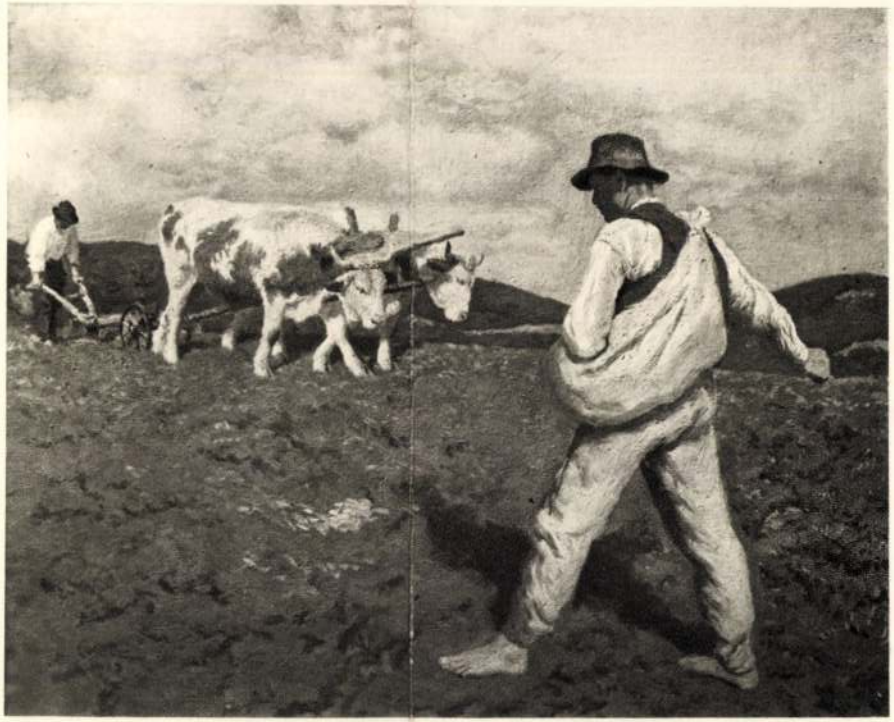

OSZKÁR GLATZ: DER SÄMANN

Győrffy István: dr. Hyross Ferencné.

KMTárs 1943. tav. kiáll.
Eat.

Gaál Ferenc: Őszi napsütés.

Gaál Ferenc: Kukoricatöréskor

Győrffy Istvánné

KMTárs 1942. tav. tárl. kat.

Győrffy István: Önarckép

Győrffy István: Önarckép

KMTars 1942. kav. tárl. kat.

Gaál Ferenc: Kukoricatöréskor

Győrffy István: Vasárnap délután

Gaál Ferenc: Anikó

GYŐRFFY ISTVÁN: FEHÉR UDVAR

Kiállítás 1931. tav. Kiáll.

Győrffy István

itányi Gábor sz. (142.)
lányi Lajos f. (190.) E., KA., T., RSz., LK.

A: BZÜSTRUHÁS NŐ

A MŰVÉSZEK NÉVSORÁBAN KÖZÖLT D
ÉS KITÜNTETÉSEK RÖVIDÍTÉSI JEL

NA. — Nagy aranyérem.
KA. — Kis aranyérem.
T. — Társulati díj.
R. — Ráth-díj.
I. — Ipolyi díj.
RSz. — Rökk Szilárd-díj.
E. — Eszterházy-díj.
Rd. — Rudics-díj.
FV. — Forster-féle Vaszary-díj.
W. — Wahrmann-díj.
LK. — Lipótvárosi Kaszinó-díj.
EK. — Erzsébetvárosi Kaszinó-díj.
HI. — Halmos Izor díja.
W. Gy. — Wolfner Gyula díja.
KA. D. — Kohner Adolf díja.
TS. — Tolnai Simon díja.
TV. PB. — Takarék- és Vásárpénztár Pállik Bé
EME. — Esterházy Miklós emlékdíja.
HV. — Herbert Viktor díja.
ÁV. — Állami vízfestmény-díj.
SZF. — Székesfőváros díja.
BK. — Benkő Kálmán díja.
KE. — Kitüntető elismerés.
SB. — Sommsich Béla gróf díja.
KT. BK. — Képzőművészeti Társulat Barta Káro
sági díja.

Sienai Szent Katalin válogatott levelei Papini sorozata számára
524.

Sinkó Ervin: A fájdalmas Isten c. kötetéről recenzió.
512., 526.

Sinkó Ervin Testvér c. folyóiratáról ismertetés a Nyugatba
526.

A Testvér c. folyóiratba bármilyen cikk
517., 52o., 526., 527.

Tasso. A Müveltség Könyvtára részére készült tanulmány Az ujkori irodalom kezdetei c. kötetben vagy a Nyugatban
457.

Tihanyi Lajos. Az arckép a festőjéről német forditásban
34o.

Az ujkori irodalom kezdetei c. kötet
457.

Az Ujságnak irandó cikk
341.

G. GYÖRFFY KATALIN

EX LIBRIS

BODOR BÉLA

Nyerges László: Goldoni velencei komédiaszínháza

Melchiorre Cesarotti kortársa volt Goldoninak. Nyerges rá hivatkozik: „Különösen elbűvölték őt a *tablóképek*, amelyek alapján Goldonit az *erkölcskomédia* létrehozójának tekintette, aki Diderot eszméit is megelőzve ábrázolt a színpadon életállapotot. Ha Goldoni nagyobb alkotói gonddal ... készítette volna műveit, méltán lehetne őt Molière-hez hasonlítani." „Számunkra — vonja le a következtetést Nyerges — a fontos itt az, hogy Cesarotti Goldonit tág perspektívában Molière-rel és Diderot-val kapcsolatban ... vizsgálta." A nyilvánvaló csúsztatás lerontja azt a hatást is, amit az olvasóra puszta, tekintélyekre való hivatkozástól független tények tennének. Nyerges, aki szereti és nagyra becsüli Goldonit, nem elégszik meg valós érdemeivel, ugyanakkor javarészt tisztán dramaturgiai újításait társadalmi törvényszerűségekként ábrázolja.

Goldoni reformja abban áll, hogy a commedia dell'arte kiüresedett figurái mögött megkereste a jellemet. A „maszk" lényege az volt, hogy a színész és a néző egyaránt mindent tudott róla, ismerte valóságbeli modelljét, tetteit, és azok indítékait. Írott szövegre már nem is volt szükség. Azonban eltelt két évszázad, és a világ megváltozott. A commedia dell'arte sémáit szerző és közönség egyaránt únta.

Goldoni komédiáinak középpontjában kezdetben a karakter, később szereplők egy csoportja áll. A színész nem rögtönözhet többé tetszése szerint. Meg kell tanulnia a szöveget, amit a szerző gondosan, a valóság megfigyeléséből szűrt ki és épített fel; és *átéléssel* kell megelevenítenie. *Valószerű* jellemrajz, környezetábrázolás és cselekmény, *természetes* színészi játékkal előadva; ez adja Goldoni komédia-színházának lényegét. Ezek a követelmények pedig már szükségessé teszik egy irányító személy: a *rendező* megjelenését, akinek irányítása alatt a — korábban ismeretlen — *próbákon* alakul ki az *összjáték*.

Nyerges biztos tárgyismerettel, jól követhetően tárgyalja ezeket a jelenségeket, és a színházi reform menetét, megtorpanásait. Következtetései azonban nem eléggé megalapozottak. Goldoni színházát minden bizonnyal sokféle rendű és rangú ember látogatta; ez azonban nem járt együtt azzal, hogy „csökkentek az embereket egymástól elválasztó társadalmi különbségek". Erre egy komédiaszínház aligha vállalkozhat. Továbbá fontos dolog, hogy a dialóg közben a színészek egymásra nézzenek; ez azonban még nem proxemika (az etológiának az az ága, amely az élőlények egymástól tartott távolságával, a térbeli elrendeződés lélektanával foglalkozó, nagyon fiatal tudomány), Goldoni csak a *szemkontaktusról* beszél. Amikor pedig arról van szó, hogy a színésznek erkölcsileg meg kell újulnia, polgárrá kell válnia, én elsősorban nem Goldoni szociális érzékenységére gondolok, hanem arra, hogy az új színház dramaturgiai fegyelmének és a valószerűbb színpadi gesztusnyelvnek nem feleltek meg a link, hadonászó komédiások. *(Akadémiai Kiadó, 144 lap, 95,— Ft)*

Domokos Péter: Szkítiától Lappóniáig

A magyarság (részleges vagy teljes) finnugor eredete az őstörténeti kutatásnak egyik legfontosabb kérdése. A nyelvészeti adatokon kívül a folklórból, az őskölteszeti hagyományokból, a népzenéből kihámozható jelentékeny finnugor réteg megléte is ezt látszik alátámasztani. Domokos Péter, az uráli népek irodalmának ismert szakértője, aki egyebek mellett a megjelenése idején méltán nagy sikert aratott *Finnugor-szamojéd mesék és mondák* gyűjteménynek, vagy a *Medvének*-antológiának válogatója-szerkesztője volt, e témával kapcsolatban izgalmas felismerésre jutott. Az őstörténettel kapcsolatos ismereteink csak kis részben származnak valódi tudományos forrásból; sőt, az általudományos források befolyása is viszonylag csekély az *irodalmi, művészeti* kútfőkhöz képest. Könyvében tehát a nyelvrokonság és az őstörténet problémáinak az irodalmi művekben való megjelenését tárgyalja a szerző Anonymustól Szőcs Gézáig.

A kezdetek még világosan kirajzolódnak. „Évezredünk kezdetén a feudális Európa földrajztudományát a skolasztika kötötte gúzsba — idézi Györffy György Julianus-tanulmányának kezdő mondatait. — Az írott betűnek, különösen pedig az ókor hagyatékának sokkal nagyobb becset tulajdonított, mint a közvetlen megfigyelésnek. Ha Kelet-Európáról esett szó, a kora középkor írástudója ezt a területet azonnal Szkítiával azonosította, az ott lakó népeket a szkíták utódainak tekintette."

„Szkítia bizonyos értelemben az álomvilágbeli magyar őshaza — fejtegeti Domokos. — Ehhez kapcsolhatók a magyarságnak a honfoglalást megelőző tényleges szállásterületei, valamint — kis erőszakolással — a költészet, az álom, a dilettantizmus világába vezető képzelt „magyar ősbirodalmak" Turántól Szumirig s tovább, a bibliai Édenkertig." *(Akadémiai Kiadó, 236 lap, 180,— Ft)*

G. Györffy Katalin: Kultúra és életforma a XVIII. századi Magyarországon

A Magyar Remekírók sorozatában két éve jelent meg a magyar utazási irodalom 15—18. századi terméséből készült válogatás. Ott természetesen azt igyekeztek bemutatni a szerkesztők, hogy hogyan látták a nagyvilágot a kor magyarjai. Céljukat szűkszavúan jegyzetelt, bőséges szövegválogatással vélték elérni. G. Györffy Katalin munkája minden szempontból ennek a fordítottja; az *Idegen utazók megfigyelései* alcímet viselő kötet arról próbál képet adni, hogy milyennek láttak *minket* a külhonból hozzánk látogatók, hazánkon átutazók. Ennek érdekében a felhasznált naplókat, leveleket, beszámolókat néhány mondatos darabokra bontotta, és témakörök szerint csoportosítva állította egymás mellé az azonos tárgyú szövegrészeket. Összefoglaló megállapításai mellé illusztrációként sorakoznak a füzérbe foglalt apró szemelvények.

Nehezen mondom ki erről a mérhetetlen tudást és fáradságot felemésztett munkáról, de unalmasnak találom. Az idegen utazók beszámolói elsősorban szubjektív mivoltukban érdekesek, ha lassanként sikerül megismernünk az illető eszejárását, ízlését, előítéleteit, és nem utolsósorban műveltségét, szellemi képességeit. Ha már látjuk, hogy hol görbe a tükör, talán a magunk arcvonásait is kivehetjük, vérmérsékletünk szerint boszszankodva vagy mosolyogva a torzításokon. Az említett módon felaprított szövegek erre alkalmatlanok. G. Györffy Katalin munkája tudományos eszközökkel dolgoz fel, tudományos rendbe szervez egy olyan alapanyagot, amely nem elsősorban erre való. Az is igaz persze, hogy a korszak kutatói számára az anyag ilyen módon történt rendszerezése komoly segítséget jelent; és az érdeklődő olvasó is haszonnal forgatja, ha majd kézbe veheti a feldolgozott beszámolókból készült, legalább szemelvényes szöveggyűjteményt. Remélem, nem kell sokáig várnunk rá. *(Akadémiai Kiadó, 200 lap + 124 lap képmelléklet, 170 Ft)*

A magyar nyelv történeti nyelvtana I. kötet A korai ómagyar kor és előzményei

Aki valaha az életben korai magyar történelemmel, ősnyelvészettel, régi magyar szövegekkel akar foglalkozni, annak ezt a könyvet meg kell vennie. Mióta *A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára* megjelent, tudjuk, hogy a fennmaradt viszonylag csekély terjedelmű régi magyar szövegemlék valójában milyen gazdag minőségű. A szövegek történeti fejlődésének feldolgozása azonban eddig csak egyes részleteiben történt meg. Huszonkét tudós szerző másfél évtizedes munkája teremtette meg a kívánatos szintézist.

A korábbi részletpublikációk hatására a humán értelmiség ez irányú ismeretei is meglehetősen esetlegesek. Talán az igekötők és a kicsinyítőképzők alakulása és sokféle változata nevezhető „slágertémának"; az *-a, -e* (liba, csibe), a *-d* (urodum, fyodum, apród), a *-g* (gorongyag, azaz kéménykorom), a *-k* (a nyílás jelentésű *aj* szótőből képzett aj*k*), és így tovább; de már a legmagyarabb nyelvi elem, a szóvégi képző is tartogat alig ismert változatokat. Sokan nyelvújítás kori nyelvi elemnek tartják a *-vány -vény* képzőt, azoknak a — gyakran erőltetett — szóképzéseknek az alapján, amelyekkel idegen vagy népnyelvi szavakat próbáltak helyettesíteni (sodorvány, kiáltvány stb.). Valójában az oltvány, ásvány szavak képzője az ősmagyar kor jellegzetes, gyakori, és máig elevenen szóalkotó eleme.

Szokásomtól eltérően nem visz rá a lélek, hogy bíráljam ezt a mérhetetlen munkát és szakértelmet magába építő vállalkozást. Persze, nem alaptalan az az állítás, hogy inkább az elmúlt kutatások összegzése, mint korszerű módszereket felvonultató analízis eredménye; hogy több szál köti az elmúlt, mint a jelen század nyelvészetéhez; hogy a szöveggrammatikai fejezet nem épül szervesen a műbe, huszonöt oldala inkább csak farokként csóválódik a könyv végén. Ezekről a kérdésekről azonban vitatkozzon a szűkebb szakma kormánya és ellenzéke. Én, nagy kényelmesen, ezúttal csak minden érdeklődő figyelmébe ajánlom a mű jelen első, és leendő két kötetét. *(Akadémiai Kiadó, 782 lap, 650,— Ft)*

Eltűnt könyvek nyomában

Az Akadémiai Kiadó folyóiratából, az *AK magazin*ból tudom, hogy megjelent az MTA Könyvtárának kiadásában *Kabdebó Tamás Blackwell küldetése (308 lap, 140,— Ft)* című munkája. Az angol diplomata 1843 és 1851 között küldte jelentéseit Magyarországról a bécsi angol követnek és a brit külügyminisztériumnak. Az iratokból készült válogatás 1989-ben jelent meg az Európa Kiadónál; az Írországban élő magyar történész-író „Blackwell magyarországi küldetéseinek történeti feldolgozását a »Blackwell-hagyatékra« támaszkodva, kronológiai rendben építi fel", ahogy az ismertetőben olvastam. Szívesen olvastam volna magát a könyvet is, és írtam volna róla az Ex libris rovat számára, mert különösen fontosnak tartom azokat a történeti forrásműveket, melyek szerzői kívülről, némi távolságot tartva, esetleg kifejezett idegenkedéssel, ellenszenvvel szemlélnek bennünket. (Blackwell érzelmei a magyarok iránt inkább barátiak voltak, ez azonban nem tompította éleslátását). Sajnos, a kötet jelzett megjelenése óta eltelt két évben egyetlen könyvesboltban, így az Akadémiai boltjaiban sem sikerült a nyomára bukkannom, az eladók buzgó igyekezete ellenére. Sajnálom.

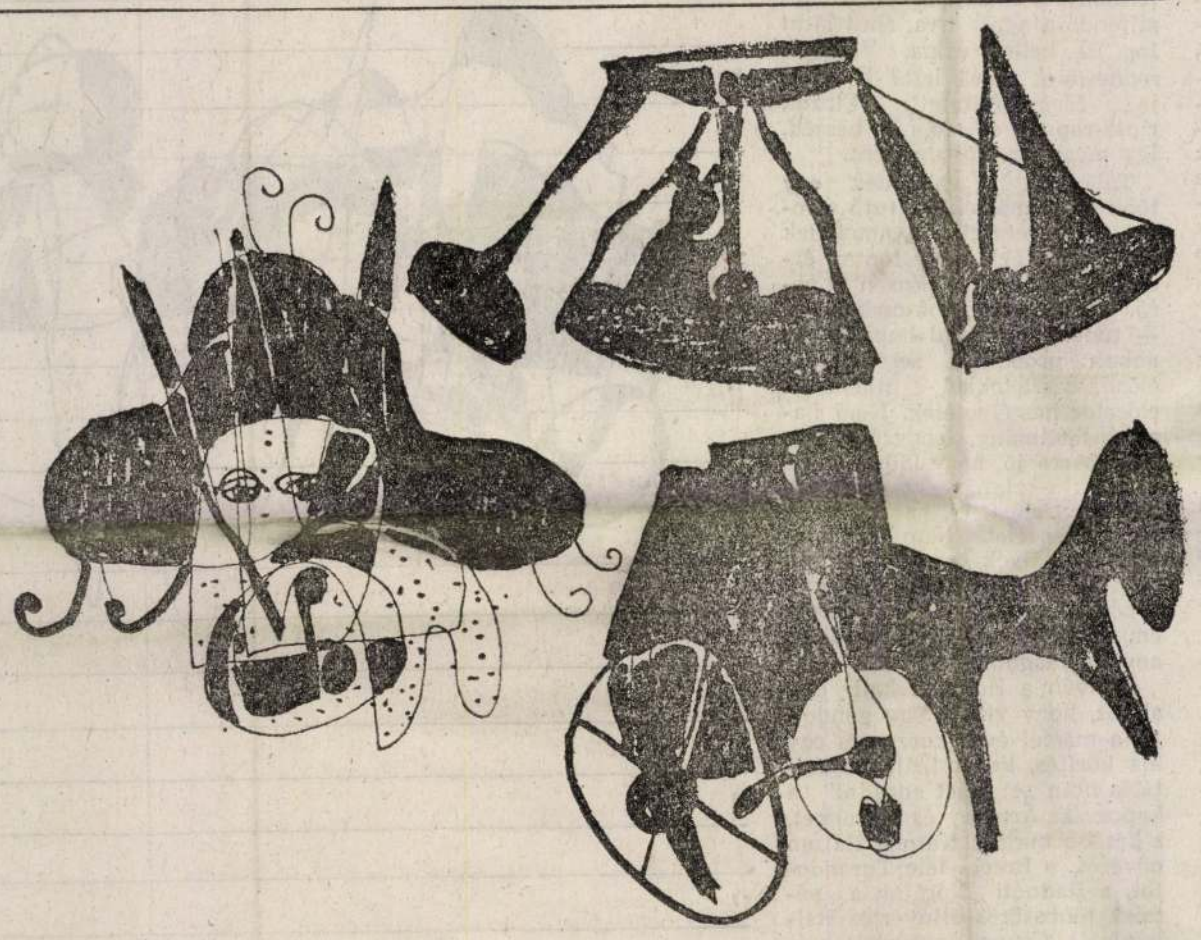

Iványi Katalin rajza

MEGRENDELŐLAP

Megrendelem az Élet és Irodalom című lapot .... példányban az alábbi címre:

Cím (város, község, kerület): .....

(utca, tér, ltp.): .....

(irányítószám): .....

Az előfizetés díja
negyedévre: 300 Ft
fél évre: 600 Ft
egy évre 1200 Ft.

Az előfizetési díjat a fenti címen nyugtával jelentkező kézbesítőnek fizetem.

.....
aláírás

A megrendelőlapot borítékban, bérmentesítés nélkül, az alábbi címre kérjük feladni:

Vidékre:
Postahivatal, helyben;
Budapestre:
Budapest, Postaigazgatóság, hírlaposztály.

KOLOZSVÁRI PAPP LÁSZLÓ:

Film

Fergeteges unalom

Végtelen a módozatok száma, ahogyan valamely történetet filmnyelven el lehet mondani. Történetünk ezúttal módfelett szerény, szinte alig-alig van. Ifjú pár — mint arról még szó lesz — valóban lángoló szerelme, egymásra szokása, majd unása, elhidegülése a társadalmi beilleszkedés mentén. Nagyon kell tudnia annak, aki ezt filmvászonra viszi, hogy mit akar vele. Nos, a *Piroszexi* rendezője, *Noah Stern* nem tudja, hogy mit akar, nem is akar, nem is fejez ki semmit. Így aztán marad a csupasz eszköz, s az egyetlen csekélyke, tízperces ötletnek filmrétestésztává nyújtása. A többit pótolja a zsenialitás! Kell-e mondanunk, hogy a zsenialitás semmit sem pótol, ha nincs?

Az már csak magyar cafrang, hogy a filmet a forgalmazás erotikusnak sejteti. Drága hölgyeim, uraim, ez a harsány, neurotikus idegesítés úgy erotikus, ahogyan egy fűrészlap, illetve egy kiégett tizenötös villanykörte násza volna az.

Essünk túl azonban az említett ötleten, sőt kettőn. Sam és Ari oly forrón ölelkezik, hogy nyomukban szakadatlan tűzvész támad. Mivel a film az első tüzet sem futtatja ki, meglehetős érdektelenséggel szemléljük a másodikat, s nem várjuk szívszorongva a harmadikat. Van azonban a filmnek még egy épkézláb képsora, igaz, ezt nem Noah Stern komponálta meg, hanem egy régi flimből, az *In Old Chicagóból* ollózta össze. Az abban látható chicagói tűzvész annyira plasztikus, látványos, izgalmas, hogy kérem a Budapest Filmet, kárpótoljon az elszenvedett *Piroszexi* fejében a film beszerzésével.

A *Piroszexi* ezzel gyakorlatilag véget is ér, lássuk hát, mire megy el a még hátra levő nyolcvan perc. A műveltségre, például! Piszkosul nagy műveltségek vannak itt bedobva, kérem szeretettel. Csak úgy összekacsinthatnak a mozisötétben a beavatottak, hallván a *Ph. Roth* nevét — a műveit ugyan nem ismerhetik, de sebaj! — vagy a *Kék bársonyt*, hozzá *Lynchet*, s megannyi egyéb kifinomultságokban is részesülhetnek mind a tíz-tizenöten, akik ezt elértik. Akik nem ennyire világifjak — a *polgár* szót nem használhatjuk, mindjárt kiderül, hogy miért —, azok elandalodhatnak a trágárságok és bújtatott szóbeli nemiskedések (kérem ezt a szószüleményt elfogadni) bő rajoztatásán. Van tehát polgárpukkasztás, illetve még csak nincs is. A polgárig ez nemhogy nem jut el, de ha eljutna, akkor se pukkadna tőle. Unná. Nem más ez a film, mint magángyerekek magánjátéka a nem kanti értelemben vett magánvalójukkal a magánhomokozóban, Amerikában. Mivel épp most, sajnos megannyi laza szálat fedezhetünk fel e sokadrangú filmecske és az újabb kori magyar film között.

Mire megy el még az említett nyolcvan perc? Hát persze, hogy a miliőre! Van egy bizonyos amerikai kietlenség — nem úgy, ahogyan azt például *Antonioni* megmutatta —, a videoklip technikával készült filmek kiapadhatatlan halandzsaforrása. Hőseink egy ócska hodályban, mint tánchelyiségben ismerkednek meg, első szeretkezésük a külvárosfilmek nyamvadt tűzlétráján valósul meg. Enni csak üdítőt tudnak, inni csak hamburgert. Mondhattam volna: már nem tudják, hogy eszik-e vagy isszák... Ideáljaik nincsenek, sem táplálkozásban, sem ölelkezésben. Ők maguk sincsenek, ezért ismétlik meg monotonan és harsányan a létezésüket egy teljes filmen át. A film létrehozói maguk a szereplők, még ha színészek alakítják is a szerepeket. A dolog így aztán egyetlen szerelemmé áll össze, s az önvágy önkéz által szökken szárba.

Érthető hát, hogy Noah Stern és társai nyilván határtalan önbizalommal teljesülnek be, az említett nyolcvan percben, mi pedig, a film nézői, hogy úgy mondjam: furcsállkodva somfordálunk ki a moziból.

Két rokonszenves, ezen belül egy jó illetve egy gyenge színészt látunk a tűzcsiholás szerepkörében, *Kevin Bacont* (ő az elhanyagolható mennyiség) és *Kyra Sedgwicket*. Ha a *Piroszexit* annak tekintjük, ami *még* szeretne lenni: az amerikai filmsablon elleni protestálásnak, az új filmnyelv megteremtésének, szomorú, inkább lankadt, mint lendületes következtetésre kell jutnunk. Ez a film szétver és megtagad valamit, s közben semmit sem hoz létre, semmit sem állít. Film ez is, film az is, inthetnének. Hát igen. Ha mondjuk lecsapolnák a Balatont, s a helyébe odatennének egy vödör vizet, nem mondhatnánk el: víz ez is, víz az is?

Így aztán az ember csak néz szorongva jobbra, balra. Egy részről tobzódik az amerikai filmsablon, másrészről felmutatja anarchikus zavarosságát a középszer. A csupa nagy betűs MOZI pedig úgy ég, mint Chicago abban a régi filmben. Félve teszem fel e heti kérdésemet: lehet, hogy tényleg vége lesz a filmnek a huszadik századdal?

GÖTZ ESZTER:

Házimozi

Tranzit a Mindenhatóhoz

Kommersz filmről írni csak látszólag hálátlan feladat. Dohoghatunk kedvünkre a silány kivitelről, álkonfliktusok álmegoldásairól, a vizuális nyelv lealacsonyításáról és főként ostorozhatjuk a nézők tervszerű butítását. Joggal. Ám ha beillesztjük a kommersz filmet az utóbbi évtizedek jól kirajzolódó tendenciájába, az olvasáson alapuló kultúra lassú haldoklásába, mélyebb problémával találkozunk. S mivel a Gutenberg-galaxis végórája leghamarabb Amerikában várható, az onnan áradó filmözön pontosan jelzi a jövő civilizáció lehetséges erényeit is, veszélyeit is.

Azt, hogy a kettő közül melyik illetőségébe tartozik a *Tranzit a Mindenhatóhoz* című film, ki-ki maga döntse el. Az ötlet mindenesetre szokatlan: *Albert Brooks* ugyanis a túlvilágról írta-rendezte moziját, sőt eljátszotta benne a főszerepet is. Dantei ihletésű víziója a Purgatóriumról (atomkori változatban az Ítélet Városáról) az első órában valóban lenyűgözi a házimozi-nézőt, mivel nemcsak izgalmas, de gyönyörűen megkomponált képsorokat vonultat fel (operatőr: *Allen Davian*). A negyvenes reklámszakember (!) születésnapjára csodaautóval lepi meg magát. Még aznap beleszalad egy buszba, és szörnyethal. Ami ezután következik, leginkább zavarba ejtőnek mondható. Az Ítélet Városa, ahová kerül, az átszállóhely föld és ég között, fogyasztói élvezetek netovábbjaival halmozza el fehér egyen-angyaltunikás vendégeit. A fogyasztás őrülete, úgy látszik, legyőzte a legősibb képzetet is: a túlvilágban a testből kiszabaduló szellem szabadságát. Igaz, a „zabáljon kedvére" gyönyörök mellett a földiesített szuperszanatórium kellemetlen igényt is támaszt: mindenkinek szabályos tárgyaláson kell számot adnia földi életéről. S hogy mi a mennyei bíróság értékrendszerében a Legfőbb Erény? Ebben a kulcskérdésben, úgy tűnik, a forgatókönyvíró fantáziája óriási ívű kozmikus zuhanással hirtelen visszacsöppent a Földre, egyenesen Amerikába, annak is legközepébe: a tévéreklámba. A Legfőbb Erényt ebben a filmben a bátorság, a döntésképesség, a talpraesettség képviseli. A mennyországba készülőket Vergilius helyett immár Rambo kísérhetné. Valódi cél és érték helyébe tehát az életforma reklámjaként funkcionáló tömegfilm barbár eszménye lépett. Nem a konkrét helyzet számít, hanem a mindenáron való harcias fellépés. Olcsó analógia kínálkozik e ponton is, mint napjainkban egyre gyakrabban: a középkor és a jelen párhuzama. Csakhogy míg a középkor durva agresszivitása legalább felületesen kapcsolódott egy istenkereső, tágabb szemhatárhoz, a mai újbarbárság alapja merő nárcizmus.

A második ezredforduló emberére, ősi, tudatos vagy tudattalan világvége-rettegésében már nem a Fény, hanem saját mindenhatóvá lett Önarcképe felé fordul. A víziók helyét előregyártott klisékészlet örökölte meg, a képzelet a végletekig redukálódott. Szeretném hinni, hogy mindez nem pusztán a vizuális kultúra túlsúlyának hozadéka. A kép ugyanolyan tág teret nyithat a szellem számára, mint a szó. Egyelőre azonban nem tudunk élni vele. Túl nagy terhet jelent a hajszás önigazolósdi, a magunkra erőltetett hőskép. Ahol viszont igazi bátorságra volna szükség, mint ma, itt, Európa közepétől egyre keletebbre, csend van.

A filmből kiinduló, kissé borúlátó gondolatok azonban senkit ne riasszanak el. Albert Brooks mozija, a mindig vonzó *Meryl Streep* játékával együtt, remek szórakozást ígér. (Intervideo)

KOLTAI TAMÁS:

Hol élünk, a Holdban?

Kíváncsi vagyok, jönnek-e a levelek. A Televízióba. Esedezem, legalább egy-kettő. Túl szép volna, ha csőstől jönnének. Ha kikérnék maguknak. Hogy mit képzelnek *azok ott*, meggyalázni Friedrich Schillert, jutasi őrmestert csinálni a fölháborult Ferdinánd őrnagyból, koitáltatni a gőgös kegyencnőként közismert Lady Milforddal, nem beszélve a vért hányó Miller Lujzáról (attól a pár csepp arzénikumtól a színésznők líraian szoktak átszenderedni a halálba)? Hogy meri a kaposvári színház, nevezetesen Mohácsi János rendező úr s nyomában a Királyi Magyar Televízió ezt a véres és röhejes politikai grand guignolt *Ármány és szerelem* címen adni?

Kedvencem ez az előadás, az volt már a bemutatója idején, '89 decemberében is. Két héttel a premier után Romániában egy az egyben lekoppintották az egészet, színház volt az is, forradalomnak nevezték, élő-egyenesben közvetítette fél Európa. Miért ne közvetíthetnék utólag az eredetit? Az legalább művészies kivitelű, szakmailag perfekt, és ami nem semmi, változatlanul érvényes. Kicsit álcázva ugyan, de folyik a grand guignol tovább, csak körül kell nézni. Polémikus színház, arról szól, ami van, élesben, szarkasztikusan, halál pontosan, nem árt mindannyiunk orra alá dörgölni, különösen évad elején, hogy is lehet. Kegyetlenül föltrancsírozni Schillert, kideríthető, mi van, mi lett a fennkölt szólamokkal, mi lappang a felelőtlenül eleresztett szavak bokrának megette. „Hol él maga, a Holdban?" — kérdezik olykor az előadás valamelyik szereplőjétől, aki naivan az emberi normalitás szférájában gondolkodik. A Hold helyett mondhatnának Európát is, a távolság kábé azonos. A többség biztosan nem szereti ezt az előadást, én viszont szeretem Ibsennek azt a mondatát *A nép ellenségé*ből, hogy a többségnek soha sincs igaza. A többség szívesebben unja magát halálra egy klasszikus dráma döglött előadásán, hogysem elfogadjon egy polémikus színházat. A többség szívesebben néz pöfeteg politikusokat rogyásig, mintsem kiröhögje őket egy színdarabban. Olvasom a Gallup-jelentésben, hogy a híradónak akkor nagyobb a nézettsége, ha a kettes csatornán ugyanabban az időben színházi közvetítés (vagy más művészeti műsor) van. A zárójelbe tett részt ugyan nem egészen értem, de amúgy váljék a nézők egészségére. Ha majd kevesebb színház lesz a politikában, talán több színházat is elbír a néző. Ma, amikor ezt a cikket írom, a német tévéadókon — azokon a szemét műholdas adókon, amelyeket egy budapesti színigazgató, ugyancsak ma, a nem-kultúra terjesztőinek nevezett egy interjúban — három operát közvetítettek. Hármat. Egyetlen napon. Tegnap meg Franz Wedekind Luluját adták, Peter Zadek hírhedett-vitatott rendezésében. És Fassbinder-sorozatot adnak. És Bergmant. A nem-kultúra terjesztői.

Itten felé meg egyesek aszongyák — azt hallani, hogy mondják —, nem kell a kultúra. Pénzbe is kerül, meg egyáltalán. Értelmiségiek meg nyilatkoznak, hogy kell. Olvasom a nyilatkozatokat, többnyire a színházról, mert az érdekel. Hogy miért nincs több színházi közvetítés a televízióban, holott régen volt olyan időszak, amikor minden hétre jutott belőle egy. Lássanak csodát, ez az az időszak. Évente ötven színház, élő közvetítés, felvétel, stúdióelőadás. Ez történt az elmúlt másfél évben, csak nem vették észre. Shakespeare, és Spiró, és Békeffy, és Füst Milán, és Molnár, és Sütő, és Molière, és Nagy András, és Synge, és Beckett, és Csáth Géza csak annyiban érdekes, hogy *alattuk* többen nézték a híradót.

Azt kérdezik az ismerőseim (meg néhány tévékritikus a lapjában), hogy nem kellett volna-e egy kis beszélgetés a kaposvári Ármány és szerelem elé, fölkészítendő a nézőt arra, amit látni fog. De, kellett volna. Volt. A rendezővel. Hová lett? Ki tudja? Elsinkófáltatott. Eltűnt, ripsz-ropsz, se szó, se beszéd. Így megy ez. No comment.

Talán föltűnt valakinek egy több mint másfél éve futó sorozat, a Kameraszínház, amelynek botor szándéka, hogy fontos, érdekes előadásokat nézzen a néző. Hogy lássa is, ne csak nézze — tudom, pimaszul hangzik —, abban próbálnak segíteni az előadásrészletekkel illusztrált előzetes beszélgetések. Nem hazai találmány, copyright by BBC. Arra jó, hogy idővel megértesse: a színház nem kulturális igényt elégít ki, hanem maga az eleven élet. Nem érdemes idült szabályok szerint nézni, csak a változó valóság szemszögéből. A színház nem derék, eminens dolog, hanem tükör, amiben magunkat látjuk.

Nyilván a Holdban kell élni ahhoz, hogy valaki úgy gondolja, a másfél éves kurzus és egy kis körítés, kedvesináló adjusztálás után „el lehet engedni" a kaposvári Ármány és szerelmet, s később majd a Katona Három nővérét, a Brecht-féle Turandotot, a Radnóti Nóráját, a pécsiek többszörös díjnyertes Hallelujáját. Csupa „lesüllyedt kulturjav", mi szükség rájuk? Nézzük inkább a híradót, és levélben követeljünk védelmet a klasszikusoknak!

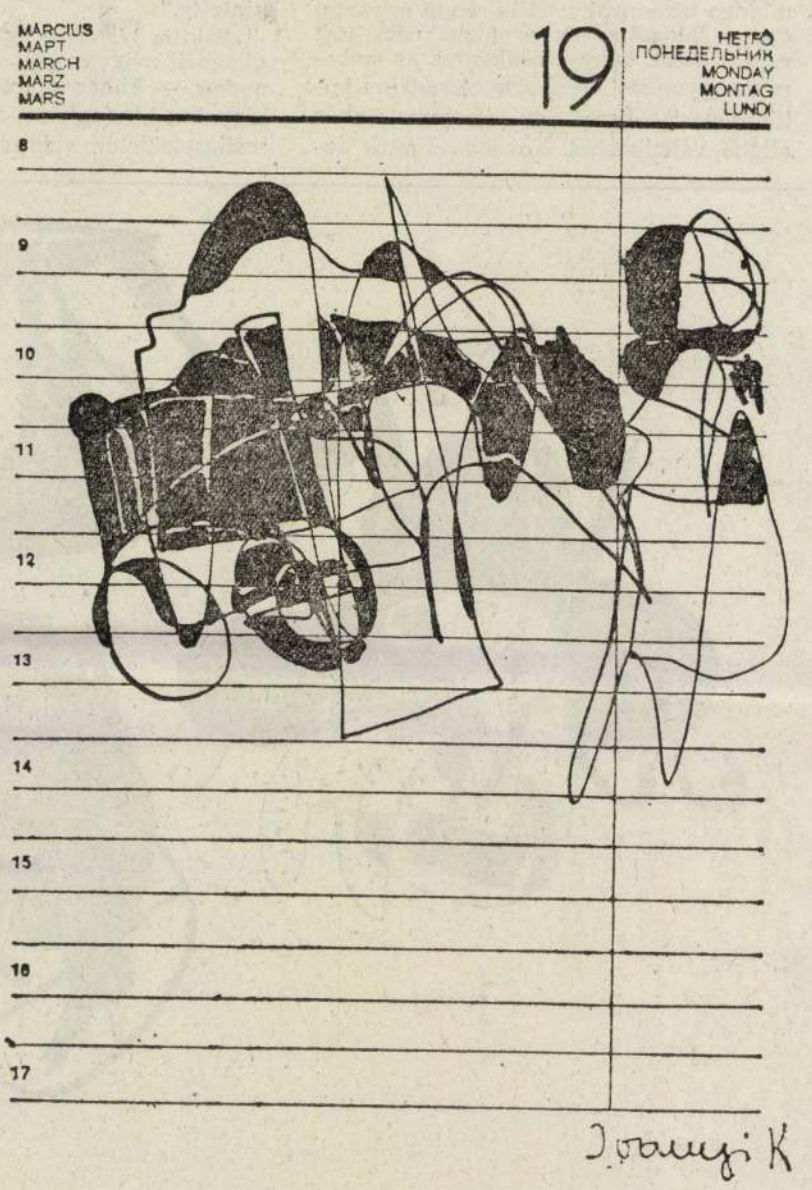

Iványi Katalin rajza

Jelenidő

„Vajon elhiszik-e neki odahaza, hogy soha senkinek sem ártott? Képzeljünk el egy Don Huant, aki megnevezi mindazokat a nőket, akikkel nem hált. Csurka csak azt sorolja fel, amit nem csinált, mintha valaki ügynökösködne úgy, éveken át, hogy csak az ügetőn és a galoppon futó lovakról küld jelentést. Azt állítja, hogy „soha egy árulásnak minősíthető mondatot le nem írtam", tehát valamit azért mégis írt. Vajon mit írhatott?"

Magyar Hírlap, VII.7.

„Az MZP (Magyarországi Zöld Párt) antiliberális paktumot készül különböző társadalmi szervezetekkel aláírattatni, hiszen a párt vezetőinek véleménye szerint Magyarország lakosságára nézve a legnagyobb veszélyforrás az a küszöbönálló Totalitárius Liberális Diktatúra, amely a leg: – környezetszennyezőbb, – egészségtelenebb, – homoszexuálisabb, – prostituáltabb, – hazafiatlanabb, – újcionistább stb... irányzat."

Új Magyarország, VII. 7.

„Trükköt sejtet a pótköltségvetés alapeleme, az áfa-emelés is. Meglepetésszerű, szokatlan, év közi változtatás, szinte elhanyagolható haszonnal. Itt végképp kilóg a lóláb: az áfa-kulcs megváltoztatására inkább a jövő évi költségvetés helyzetének javítása érdekében van szükség, hiszen idén – a kompenzáció miatt – már nem sokat remélhet belőle a közös kassza."

Népszabadság, VII. 7.

Újat, frisset, szépet a fejre...

Misák Renáta keze alatt készül a hajkímélő tartóshullám a Jávorfi szalonban

Wella bemutató volt a minap Tatabányán, a *Jávorfi Szalonban*. A hölgyek és urak a régi sláger reciprokát dalolhatták volna: a haj is fontos, nemcsak az ész. De nem nótázott senki, viszont annál nagyobb érdeklődéssel figyelték a készülő frizurákat, hallgatták a szakmai beszámolót. A néhány fodrászon kívül „civilek" is végigülték a hatórás bemutatót.

– Nem is a Wella készítményeken van a hangsúly – állítja a fodrász, *Jávorfi Katalin.* – A szakmai tudás a fontos, egyébként majdnem mindegy, hogy a jó szakember milyen termékkel dolgozik.

Az viszont természetes, hogy a Wella cég saját készítményeit látná szívesen a legjobb, legtehetségesebb hajszobrászok kezében. A *Coiffeur Klub* tagjai – Magyarországon összesen 25 fodrászt vettek fel, köztük a bemutató rendezőjét – újat, frisset hoznának a hazai frizurakínálatban.

– A mai magyar fodrásztársadalom alaposan elmaradt az európai középmezőnytől. Ha nem akarjuk, hogy tovább növekedjen a hátrány, sürgősen változtatnunk kell a gondolkodásmódon, az alapálláson. A negyvenéves reflexek a középszer felé tereltek mindenkit. Nem érte meg kiemelkedni az átlagból. Ma már csak az maradhat meg az egyre szűkülő piacon, aki naprakész tudást szerez, részt vesz a továbbképzéseken, eljár a bemutatókra.

Az első bemutatón a hajfestésről volt szó, legutóbb pedig a tartós hullámról beszélgettek a szakemberek.

– Legyen a fodrásznak széles repertoárja. Ne a vendég állítson be kész tervvel a szalonba, hogy milyen frizurát szeretne. A szolgáltató sorakoztassa fel jobbnál jobb javaslatait, érveljen, hogy melyik megoldás miért jó, csak azután bízza a vendégre, melyiket választja a lehetőségek közül. Ha a szakmai tudás dominál, ha látja a vendég az eredményt, szívesen megfizeti az árát. Mindenkinek biztonságot, megerősítést nyújt a csinos, divatos külső. És ebben az összképben fontos szerepet tölt be a frizura. A legelegánsabb ruha, kiegészítők sem érnek sokat a hozzá illő hajviselet nélkül. Hihetetlen nagy a felelőssége tehát a fodrásznak. Klasszisokkal javíthat, de ugyanannyit ronthat is a vendége helyzetén, megjelenésén, ezzel együtt befolyásolja a fellépését.

Mindemellett nem elég a szakmai felkészültség. művészi érzékre, empátiára és diplomatikus hajlamra is szüksége van a frizőrnek. Mindezt a szalonban szeretnék továbbadni a bemutatókon az érdeklődőknek. Egyelőre a szakemberek közül meglehetősen kevesen voltak kíváncsiak a rendezvényre. De *Jávorfi Katalin* reménykedik. Talán a következőn többen lesznek.

magyar

Jártamban, keltemben

Kacskaringó a Rezeda utcából

Ritkán járt be Császárról Tatabányára *Puskás Antal*. De olyankor néha afférja akadt, főképp a buszon. Mesél is mindjárt egy-két esetet, amikor a „felszólalására" nyomban rend támadt. A Volán akár felfogadhatná rendcsinálónak. Csak a bajuszát kellene kicsit még kackiásabbá pödörni.

Részemről ez csak heccelés, mert az a bajusz így is múlt századokbeli haramiaképeket idéz. Felette harciasakat, huligánelrettentőt. Puskás Antal amúgy is termetes, hangja nagy és erős. Pedig tréfaértő, békés, barátkozó természetű ember. Amolyan falusias.

Pedig ez a falusiasság is csak egy kacskaringó vége, olyan, mint a felpödrött bajusz. Hisz Puskás Antal tőzsgyökeres tatabányai, a VII-es telepen, a Rezeda utcában nevelkedett fel. A környező bányák, a hatos-hetesi légkör, a Vigadó tája: itt volt gyerek és legény. Csakhogy mindig vonzást érzett az erdei élet után, s így lett erdőkerülő, vadász bérkilövő a déli Vértesben.

Ügyeiben arra járva leginkább a császári nagyboltban vásárolt, aztán még többször, mert megtetszett neki az egyik eladó. Az udvarlásból házasság lett, ebből letelepedés Császáron.

A Homokhegyi részen a Puskás-rezidencia már-már farm. Tágas ház, nagy udvar, sok-sok állat. Lovak, amikre mindig nagyon vágyott a gazda. Az egyik, a Madár, a már többedik ellés előtt elpusztult. Nagy bánat, nagy gond és csak sokára felenyugvás. De már ott nevelkedik két szépállású csikó, akikkel valóra válhatna Puskás Antal egyik dédelgetett terve: ha Császáron megélénkül az idegenforgalom, jól jön majd egy-két fogat is, kikocsikázni a közeli erdőbe. Az erdei utakat nála jobban kevesen ismerik.

Tüneményes volt, amikor egyik kollegám, már nagyobb csikajával, arra lovagolt. Puskás két növendéke a karámon belülről köszöntötte már megszokott útján az ifjú mént. A kerítés felett szinte összecsókolóztak, s belülről kísérték társukat, amíg el nem poroszkált.

Talán még sóhajtottak is utána, mert én tréfásan megkérdeztem kollégámtól: „Persze, biztosan lányok."

– Dehogy, fiúk ők is.

Mármint mének. De hát a jópajtási viszony, úgy látszik, a lovaknál is a meghitt szféráig érhet. Lehet, hogy nemsokára verseny közben vágtáznak majd együtt, mind- ahányan kerítésen kívül, mert a ló, a lovaglás, a fogatozás visszatérni látszik e „lovas nemzetbe".

Puskás Antal átvezetett házatájának más, praktikus részein is. Sertések, baromfik, más aprójószágok: de inkább családi szükséglet szerint. Ezért ide nem ér el a Közös Piac embargójának hatása, nincs miért.

Nagy porta, erdő, foglalkozás és szenvedély: ez kacskaringózott el valamikor a tatabányai Rezeda utcából. Hogy egészen idáig érjen, az erdő menti császári Homokhegyig.

Havasházi László

Hová tegyük a pénzünket?

A betétbiztosítás új feltételei minden bizonnyal javítják a befektetési alapok piaci helyzetét. A befektetési jegyek ugyanis az új helyzetben biztonsági szempontból is felveszik a versenyt a bankok által ajánlott befektetési konstrukciók nagy részével – mondta *Vavra László*, a Buda Portfólió Befektetési Alapkezelő Kft. igazgatója.

Július 1-től a névre szóló bankbetétekre és folyószámlákra egymillió forint értékig vállal garanciát az Országos Betétbiztosítási Alap, miközben az állami garancia megszűnik az újonnan elhelyezett betétekre. A nem betét jellegű értékpapírokat nem érinti ez a változás.

Az APEH vallomást vár

Az adózás rendjéről szóló módosított 1990. évi XCI. törvény értelmében az 1993. évben havi vagy negyedéves bevallás benyújtására kötelezett adózóknak a fogyasztási adóról és a fogyasztói árkiegészítésről féléves összesítő bevallást kell benyújtaniuk az illetékes első fokú állami adóhatósághoz. Adóbevallást kell benyújtaniuk azoknak is, akiknek adóbefizetési kötelezettségük ugyan nincs, de a fogyasztási adóról és a fogyasztási árkiegészítésről szóló 1991. évi LXXVIII. törvény 11.paragrafus (1) bekezdése alapján az ott felsorolt jogcímeken adót igényelnek vissza.

Az APEH felhívja a tisztelt adózók figyelmét, hogy ezt a termék (szolgáltatás) csoportonkénti bevallást a 15-ös, illetve 21-es számú (APEH 99. r.sz.) nyomtatványon kell benyújtani.

A bevallás benyújtásának határideje: – a havi bevallásra kötelezett adózóknak 1993. július 20-a; – a negyedéves bevallásra kötelezett adózóknak 1993. július 25-e.

A nyomtatvány kereskedelmi forgalomban már kapható.

Szolidaritás a száműzöttekkel

Ma kezdődik a Baranyából és Szlovéniából „száműzöttek" háromnapos konferenciája az Erdélyi Gyülekezet Reménység Szigetén. A résztvevők felmérik a menekültek és az otthonmaradottak helyzetét, az áldozatok számát, valamint üzeneteket fogalmaznak meg az erőszakmentességről, a béketeremtő szolidaritásról, a reménységről és a vigasztalásról. A konferencia első napját *Jakab Sándor,* a Horvátországi Magyarok Demokratikus Közösségének alelnöke vezeti.

Megadóztatják a devizabetéteket?

A pénzügykutató szakembere egy várható lépésről

Mióta a forintbetéteket megadóztatja az állam, fennáll a veszélye annak, hogy a devizaszámlák kamatai után is adót kell fizetnünk. De vajon mekkora ma ez a veszély? – kérdeztük *dr. Sándor Lászlótól,* a Pénzügykutató Rt. tudományos munkatársától.

– Napról napra reálisabb a devizabetétek kamatadójának bevezetése. Egy-két évvel ezelőtt még elképzelhetetlen lett volna ilyen lépés, mert az államkasszának szüksége volt a lakosság által gyűjtött devizára. A kamatadó bevezetésekor viszont mindenki kivette volna a bankból a pénzét. Ma az állam már nem tart ettől, mert az ország devizatartalékai feltöltődtek: négyhavi importot lehet finanszírozni belőle, a korábbi két hónappal szemben. Ha a lakosság egy része megszüntetné a számláját, akkor sem kerülne bajba az államkassza.

– Egyébként pedig a kisbetéteseket sem rendíti meg alapjaiban a tervezett kamatadó. Előreláthatóan tíz vagy húsz százalék lesz a mértéke – ha valóban bevezetik. Ez ezer dollárnál – három százalékos kamattal és tíz százalékos kamatadóval számolva – évi három dollárral „terheli meg" a betétest.

– Ha ilyen alacsony összegről van szó, a költségvetés nem számíthat komoly bevételre. Mi hát az értelme az egésznek?

– Semmi sem indokolja azt a gyakorlatot, hogy a forintbetétek kamatait megadóztatja az állam, a devizáét pedig adókedvezményben részesíti. Erre addig volt szükség, amíg az államháztartás devizahiánnyal küzdött. Most, hogy stabilizálódott a pénzügyi helyzet, azonos módon lehet kezelni a hazai és a külföldi fizetőeszközt.

– Mi történik, ha a számlatulajdonosok mégis más országokban helyezik el megtakarításaikat?

– A kisbetéteseknek nem érné meg, hogy pár dollár miatt hosszabb-rövidebb külföldi „túrákat" tegyenek. A nagybetétesek pedig – a félmillió dollár feletti összeggel rendelkezők minősülnek annak – vagy kereskedelmi, vagy spekulatív célból tartják devizában a pénzüket. Mindkét kategóriába tartozók megtalálják a módját annak, hogy „elkönyveljék" a kamatadó okozta veszteségeket.

– Általában azokban az országokban nincs kamatadó, amelyekben a gazdasági-politikai helyzet instabil, és így az államnak szüksége van – akár a lakossági betétekből is – devizára. Horvátországban például tizenkét százalékos kamatot fizetnek a bankok a német márka után. De Ukrajnában és Szerbiában is szívesen látnák a devizabetéteseket...

Domi Zsuzsa

Az ipari szövetkezetek sorsa

A sportkesztyűsök fölvették a kesztyűt

Az Úr 1985. évét írtuk, amikor az akkori szabályozórendszer kényszere miatt a 300 dolgozót foglalkoztató tatai „Jázmin" három kisebb szövetkezetre vált széjjel. E „sejtosztódás" következményeként alakult meg a Kesztyűs Szövetkezet, amely profilját tekintve sportkesztyűk gyártására szakosodva igyekezett megőrizni pozícióját a nemzetközi piacokon.

A véletlenre keveset bíztak, hiszen már több évtizede jó ...pcsolatokat építettek ki a ...tnémet Reusch-céggel, ...sikeres működésüket is ...rájuk alapozták, an... hogy az „anyaszö... ...ló különválás ...ig önállóan ...deti lé... hor... A ...

rokpillére. No, meg az ár...

– Jellemző, hogy ilyen magas minőségi színvonalon előállított sportkesztyűkre a keleti szektorban, vagy belföldön alig-alig volt kereslet, egyrészt az ára miatt, másrészt azért, mert a „kesztyűs" sportokat inkább nyugaton űzik. Értem ez- alatt az olyan sikerágazatokat, mint a sí, a jégkorong, vagy a kerékpár – mondja *Körmendi Bálint* elnök-igazgató. – Termékeink nagy részét mégis az újabban divatba jött kapuskesztyűk képezik, elismert minőségben, hiszen követelmény, hogy jól tapadjon hozzájuk a labda.

– Kicsit előreszaladtunk, hiszen közben volt egy úgynevezett rendszerváltás, amely egyes cégeket a mennybe emelt, másokat a purgatórium tüzébe taszított...

– Minket mindez igazán nem ...intett. Eladási gondjaink szö... ...zet korunkban sem voltak. ... meghatározó változás ...nt, 1989-ben, amikor ... német Reusch- ...latot alapítottunk. Ezzel párhuzamosan káeftévé alakultunk át.

Miért éppen káeftévé? Mert Németországban ez a vállalkozási forma a legelterjedtebb, a Reusch is ebben a formában működik, nekünk is ezt volt célszerű követni. A közös vállalatba 25 millió forint alaptőkét vittünk be, 50-50 százalékos részesedési aránnyal. A fele-fele arányhoz a németek ragaszkodtak, azt mondták, hogy szerintük ez így tisztességes. Szerintem is... Óriási előny, hogy a velük kötött együttműködési szerződés értelmében termékeink 99 százalékát bérmunkában állítjuk elő. Tehát a németek küldik az anyagot, mi itt a Sport utcai telepünkön földolgozzuk és visszaküldjük. Az értékesítést egészében ők vállalták magukra. Így a finanszírozás és a piaci elhelyezés terheitől mentesülünk, viszont a kereskedelmi haszonból szépen részesedik a mi kis cégünk.

– Önök tehát nem küszködnek fejfájdító napi problémákkal. De elég-e konzerválni a jelent, vagy vannak a jövőre nézve fejlesztési elképzeléseik?

– A mostani telephelyünket az önkormányzattól béreljük, nem is túl drágán. Ám, ha körülnéz, láthatja, hogy finoman szólva az egész kissé elavult. Szeretnénk egy új üzemet kialakítani, ami szakmailag, technológiailag egyaránt megfelel a kor követelményeinek. Persze csak addig nyújtózunk, ameddig a takarónk ér. Igaz, a vegyes vállalaton belül van lehetőségünk kedvezményes hitel fölvételére, szándékainkat *Hans Wurster* úr, a német igazgató is messzemenően támogatja. Ez óriási előnyt jelent, kamatai 15-16 százalék körül vannak, szemben a hazai hitelek 30 százalék fölötti kamataival. Másik előny, hogy a németek valószínűleg a visszafizetés időtartamára biztosítanának a munkával való folyamatos ellátottságot. Mi ennek ellenére saját erőből szeretnénk fejleszteni, és csak másodsorban foglalkozunk a hitel gondolatával.

Thorday Zoltán

A tengerpart a sláger

Tengerparti üdülés a sláger az idén az utazási irodák szerint. Növekedett az érdeklődés a megfizethető charter járatok iránt – különösen a középosztály körében –, amelyek elsősorban Ciprus, Dél-Törökország és Bulgária felé segítik az eljutást. A többszöri forintleértékelés nem befolyásolta jelentősen az árakat, sikerült kivédeni az áremelkedést.

Békét az ember csak önmagában találhat...

Kiállítás Sz. Győrfy Klára munkáiból

A Felsőgallai Napok első rendezvénye a tatabányai Széchenyi István Művelődési Házban *Szlávikné Győrfy Klára* festőművész-pedagógus kiállításának megnyitója volt.

Sokan eljöttek. Kicsik és nagyok, felnőttek és gyerekek. „Egyszerű" tisztelők, egykori és jelenlegi tanítványok.

A művésznőt az intézmény igazgatónője meleg szavakkal köszöntötte. Beszélt arról, hogy a képeken az értelem és érzelem szoros egységet alkot. Elmondta, hogy miért látja *ő* szépnek ezeket az alkotásokat. Szólt a figurális művek hordozta feszültségről, a tájképekbe sűrített szimbólumokról... De ez a nap nemcsak a kiállító festőművész ünnepe volt, hanem a rajztanáré is, aki megosztotta kiváló tanítványaival a siker, a dicsőség örömét.

Szakkörösei közül néhányan egy Japánban meghirdetett nemzetközi rajzkiállításon díjat nyertek. *Szlávikné Győrfy Klára* egymás után szólította őket. *Pócs Lacit*, aki nagyon ígéretes tehetség, ezüstérmet kapott. *Szabó Zsanettet*, aki hűtlenül „elpártolt" a fizikához, aztán visszatalált, és aranyérmet nyert, *Síkföldi Mártát*, aki már nyolcadikos – egy éremmel búcsúzik. Nem lehetett ott *Szlávik Milán* (a művésznő tíz unokája közül az egyik), így ő csak jelképesen vette át az ezüstérmet.

Az ünnepség után egy csöndes szobában ültünk le beszélgetni.

– Nehéz volt összeválogatni a képeket... Nagyon sok van belőlük, az egész lakás tele van velük.

Olyanokat akartam összeszedni, amelyek hangulatukban egyeznek. Van itt most kiállítva olyan munkám, amelyet a nyolcvanas évek elején festettem, és van olyan is, amelyet néhány hete fejeztem be. Az, hogy ilyen jól megférnek egymás mellett, valami egységes lelkületet bizonyít, nem...?

Korábban másfél évig készültem egy-egy tárlatra. Ez a mostani váratlan felkérés volt. Féltem is tőle, mint macska az esőtől... – mosolyog a művésznő. – Pláne, amikor a betonfalba szögeket kellett verni, és jött le a vakolat... Egész családok jöttek segíteni. Nem hiába voltam itt évtizedekig pedagógus...

Úgy gondolja, hogy magányt tükröznek a képeim...? Én nem hiszem. Inkább lelki békét. Nyugalmat, amelyet az ember csak önmagában találhat meg.

Szlávikné Győrfy Klára megtalálta a békét. Kár, hogy a műveket, amelyek ezt bizonyítják, csak néhány napig lehet megtekinteni.

alberti

Ahová a gyerekek szeretnek iskolába járni

Baj – van?

Nyugodt lelkiismerettel állíthatom, hogy a baji Szent István Általános Iskola a környék talán legjobb általános iskolája. Olyan időkben, amikor az oktatás és a nevelés szekere kátyúban van, amikor teljesen bizonytalan, hogy milyen lesz az új iskolarendszer, amikor a Parlament elé került új oktatási törvény tervezete tele van ellentmondásokkal és kérdőjelekkel, akkor méltán lehetnek büszkék a bajiak, hogy olyan iskolájuk van, ahol a külső bizonytalanságok ellenére is képesek komoly eredményeket felmutatni.

Sokan aggódnak az iskoláért. Emelkedik a tanulók létszáma, és a készülő oktatási törvény nem kedvező a nevelési program folytatásához. Ezek a felvetések teszik igazán aktuálissá a kérdést *Dér Gusztávhoz*, az iskola igazgatójához: *Baj van*?

– Nincsen! Most érkezett felső tagozatba az iskola oktatási programja, az értékközvetítő és képességfejlesztő program, az úgynevezett ÉKP.

– *Mit takar ez az elnevezés?*

– Ez a program a kultúra széles körét kínálja a gyermekek számára. A hagyományos tantárgyi kereteken kívül az iskolában tanuló gyerekek fakultatív tantárgyként választhatják a művészi tornát, a népitáncot, a fotózást, a sakkot és a dzsúdót, valamint megismerkedhetnek a bábozás, a számítástechnika és a furulyázás rejtelmeivel is. Nemzetiségi iskola lévén tanulóink magas óraszámban tanulják a német nyelvet. Nagyon fontosnak tartom, hogy a gyerekek a tantárgyi tevékenységek nagy részét kisebb csoportokban végezhetik. Ez az iskola jóval több lehetőséget nyújt a gyerekek számára, más iskoláknál, és mindezt úgy, hogy a szülőknek nem kerül külön pénzébe.

– *Hogyan van lehetőség arra, hogy az iskola ilyen sok és különböző tevékenységi formát tudjon vállalni?*

– A dolgok anyagi oldalának plusz költségeit a község önkormányzata támogatja és ezt a segítséget ezúton is szeretném megköszönni. A program szakmai részét pedig lelkes kollégáim segítségével valósítjuk meg, akik néha bizony igen komoly áldozatokat vállalnak a program sikere érdekében.

– *Vannak aggódó hangok a szülők részéről, hogy a gyerekeik túl vannak terhelve az iskolában, fáradtan érkeznek haza.*

– Ez csupán egy-két szülő számára jelent problémát, ők talán túlságosan is óvni akarják gyermekeiket a terheléstől. A valóságban, megfelelő pedagógiai módszer segítségével a gyerekek sokkal jobban terhelhetők, mint gondolnánk. A nyelvi, irodalmi és kommunikációs program hatékonyságával a tanulók aktívan és intenzíven vesznek részt a tanórákon. A programban tanítók vállalják, hogy a tananyagot a gyerekek a tanítási órán sajátítják el. Az első három évfolyamon házi feladatot sem kapnak a tanulók. A differenciált oktatás segítségével pedig elérhető az, hogy a gyengébb képességű diákok is fel tudják dolgozni az előírt tananyagot. A NYIK integrációján keresztül az egyes tanítási órákon felerősíthető a többi szaktárgyi óra tananyaga.

– *Például?*

– Ha a tanulók, mondjuk, anyanyelv órán a népművészetről olvasnak, az itt szerzett ismereteket fel tudják használni a népitánc, a furulya, vagy a környezeti és vizuális kultúra, azaz a rajz és barkácsolás tekintetében is.

– *Szeretnek ide iskolába járni a gyerekek?*

– Igen! Sőt, Tatáról és Vértesszőlősről is járnak az iskolába tanulóink. A tavalyi tanévben a GYPI szakértője végzett nálunk egy tantárgyi és iskolai attitűd vizsgálatot, amely egyértelműen kimutatta, hogy az itt tanulók sokkal jobban kedvelik az olvasáshoz és a testneveléshez kapcsolódó tevékenységet azoknál a diákoknál, akik más oktatási program szerint tanulnak.

– *Emelkedik a tanulók, így esetleg a tanulócsoportok létszáma is. Már eddig is minden helyiség ki van használva. Hogyan tovább?*

– Az iskola tetőterében lehetőség van további tantermek kialakítására, ezért nem okozhat problémát ha még több tanuló fog ebbe az iskolába járni. Ezen kívül nem egészen egy év után, az őszre elkészül az iskola új tornacsarnoka is.

– *Mit tart az iskola legfőbb erényének, mire a legbüszkébb?*

– A programban tanuló gyerekek biztosan jól meg fogják állni a helyüket az életben. Kommunikatívabbak, kreatívabbak lesznek társaiknál. Már most látható, hogy az ÉKP-s osztályokban lényegesen jobbak a tanulmányi eredmények. Tanulóink évről évre jól szerepelnek a tanulmányi és sportversenyeken. A végzős nyolcadik osztályos növendékeink mindegyike továbbtanulhat. Sok látogatónk is van más iskolákból, akik számára külön bemutató órákat tartunk, mivel nagy az érdeklődés a sikeres ÉKP program iránt.

– *Készülőben van az új oktatási törvény, amely jelentős korlátozásokat léptethet érvénybe. Ön optimista?*

– Az országban 105 ÉKP-s iskola működik. A Waldorf, vagy más iskolákból csak mutatóban van egy-egy. Ez az iskolakoncepció egyetlen teljes körű pedagógiai program, mely reális alternatívája lehet az 1978-as tantervnek, de a készülő NAT-nak is. Ha merev oktatási törvény születne is, az meg fogja engedni a program folytatását. Nekünk is minden feltételünk adott a program folytatásához.

Déri Tamás

„Füstmentesen nyerő" – eredményhirdetés

Az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat Megyei Intézetének Egészségvédelmi osztálya a Dohányzásmentes világnapon (1993. május 31.) játékra hívta a megye lakosságát. A végeredmény megdöbbentő volt.

A megyéből összesen 11 (!) darab kitöltött teszt érkezett vissza. Ezt a már önmagában is elkeserítő érdektelenséget csak az múlta felül, hogy nemcsak telitalálatos szelvény nem volt, de a 14 pontból álló tesztre zömében 11 pont volt a helyes válaszok aránya.

A legtöbb helytelen válasz a következő kérdésekre érkezett:

Igaz-e, ha valaki leszokik a dohányzásról meghízik?

Erre a kérdésre sokan „igennel" válaszoltak, holott a dohányzásról való leszokás nem jár a testsúly gyarapodásával. Miért van mégis az, hogy sokan elhíznak? Ennek oka nem a dohány hiánya, hanem az, hogy a dohányzást mint „szertartást" helyettesítik az evéssel!

Körülbelül hány százaléka dohányzik a hypertóniás nőknek?

A helyes válasz: 30 százaléka

A hypertóniás nőknek kb. hány százaléka magas koleszterinszintű?

A helyes válasz: 32 százalék.

A hypertóniás betegek kb. hány százalékában fordul elő együttesen dohányzás és magas koleszterinszint?

A helyes válasz: 27 százalékában.

A legtöbb helyes választ beküldők névsora:

Reteri Lászlóné Tatabánya Gál ltp. 218 fsz. 4.

Horváth Lóránt Komárom Igmándi út 8.

Aradi Nikolett Dunaszentmiklós Petőfi út 75.

Temesi Zoltán Oroszlány Mészáros Lajos út II/A.

Reményi Irén Aka Kossuth Lajos út 6.

Mojzák Mihály Tatabánya Verebély út 23. III/1.

Részükre a Centrum Áruházak ajándékát, a 200-200 forintos vásárlási utalványt postán küldik el.

Kilencven német fiatalt várnak sporttáborba

Problémák nincsenek, csak feladatok

...amiket meg kell oldani – mondta kissé keserűen a Tarjáni Általános Iskola igazgatónője, Klinger Lőrincné. Bár már javában tart a vakáció, őt, s a polgármestert, Fülöp Istvánt egyaránt az iskolában találtam, ahol éppen a Baráti Kör gyűlésén vettek részt. Mind kiderült, július 24-től 90 német gyerek vesz részt tarjáni sporttáborozáson, s ennek előkészítését beszélték meg.

Klinger Lőrincnével és Fülöp Istvánnal a község problémáiról, terveiről beszélgettünk. Klinger Lőrincné jó érzéssel szólt arról, hogy ősszel 4 új tanteremmel bővül az iskola, melyre főleg a kétnyelvű oktatás miatt van szükség. Átalakítják a régi épületet is, nagyobb tanári, igazgatói és gazdasági iroda lesz. Korszerűsítik az iskola fűtési rendszerét. Új kosárlabdapályát hoznak létre, mivel a sportcsarnok építésére anyagi okok miatt egyelőre nem futja.

Klinger Lőrincné azt is elmondta, hogy augusztusban Tarján a „Német Iskola Egyletek" továbbképzésének ad helyet, a községi gyerekek pedig igen változatos táborozásokon vehetnek részt. Ezek közül kiemelném a balatoni zenei tábort, hiszen az igazgatónő szavaiból az is kiderült, hogy a község egyik célja a német kultúra, s így a német népzene hagyományainak ápolása is. Klinger Lőrincnétől azt is megtudtam, hogy náluk nincs német nyelvtanárokban hiány, mivel iskolájukból kerülnek ki jövendő pedagógusaik.

Tarján nemzetiségi község, s érthetően érzékenyen reagál egyes dolgokra. Ám, arra hogy ez az érzékenység mennyire nem egyoldalú a tarjáni németség részéről, Fülöp István hozott néhány példát. Elmondta, hogy az általános iskola tanulói közül ötvenen részt vettek az „Európai Napok" című rendezvényen, melynek Németország volt a szervezője, ezzel is felszólítva az idegengyűlölet ellen. Ezen a rendezvényen olyan országok is képviseltették magukat, mint Franciaország, Anglia, Törökország, Olaszország, Oroszország. Fülöp István azt is elmondta, hogy a rendező város vezetősége a helyszínen fejezte ki együttérzését a török lakossággal, az őket ért attrocitások miatt.

A sok jó hír és érdekesség mellett az iskola igazgatónője, s a polgármester szavaiból kicsengett, Tarjánnak is megvannak a maga problémái. Hazánkban sem ártana az eddiginél is többet törődni a nemzetiségiekkel. Ők nemcsak saját kulturájuk őrzői, továbbvivői, de sorsuk alakulása, problémáik sokat elárulnak arról az országról is – jelesül Magyarországról – ahol élnek.

Lapunk sok esetben adott hírt a tarjániak itthoni és külföldi sikereiről, rendezvényeikről. Ott leszünk a sporttáborban is, képpel, írással számolunk majd be arról, hogy érzik itt magukat a vendégségbe érkezett német gyerekek.

Lévai Júlia

Hol vagytok, ti régi játszótársak?

Nagyi és a többiek

A temetés, igen Mari barátnőm kishúgának temetése a legrégebbi emlékem a családjáról. A kislány tüdőgyulladást kapott, s nem tudták megmenteni. A család rettenetesen szenvedett, nagyon sok víz lefolyt a Dunán, mire újra derűs légkör költözött az otthonukba. Kertes családi házuk volt, velük laktak Mari anyukájának szülei. Ha filmrendezővé lettem volna, bizonyosan filmre viszem ezt a különleges családi életet.

Sokat jártam hozzájuk, szerettem a náluk honos légkört. Nagyi, Mari nagymamája és a nagypapa örökösen szekálták egymást. Élvezet volt hallgatni szüntelen zsörtölődésüket. Már az elbűvölt, hogy a több évtizedes házasság után is magázták egymást. Nagyi mindig talált valami kivetnivalót a papa viselkedésében, szavaiban, szokásaiban. Úgy tűnt nekem, hogy Nagyi tán álruhás hercegnő, aki hozzá méltatlanhoz ment nőül, s ezt megbosszulandó fullánkos szavakkal igyekezett a papát megregulázni.

De hát a papa csak derűsen hessentgette a csípős szavakat. Mosolyogva, elmésen riposztozott. Csodáltam türelmét, intelligenciáját. Cirmosuk hol egyikhez, hol másikukhoz dörgölődzött, mindhiába, egyikük sem kényeztette.

Nem kényeztették Marit és az öccsét, Lacit sem. Sőt igen szigorú nevelést kaptak. De ez is valami egészen más módon ment végbe, mint nálunk, otthon. Itt nem verték meg a gyerekeket. A szép szavak ostorozták őket, de ebben is sajátos „munkamegosztás" volt. Mari édesapja volt a legszigorúbb.

Régi postás család volt a Mariéké. Nagypapa legendákat mesélt a postások mesterségéről. Jolánka, Mari nagynénje is ebben a házban lakott, de igencsak ritkán volt otthon, mert többnyire idegenben tartózkodott. Ő is postás volt, mégpedig azok egyik legjobbika, állandó helyettesítőként szolgált. Minden tudnivaló a kisujjában volt, így aztán, ha valamelyik hivatal vezetőjét helyettesíteni kellett, Jolánkára bízták a postafiókot. Sokszor heteket, hónapokat töltött valamelyik faluban, községben helyetteskén. Időnként sikerült vele beszélgetnem a munkájáról, de nagyon szűkszavú volt. Csöndes, de igen határozott nő volt a Jolán, őt nem egzecíroztatta a Nagyi, Mari apja meg ha tehette, még csak nem is szólt hozzá. Ez is a család érdekességeihez tartozott. Mari gyakran mesélt a családjáról, náluk is mindig történt valami. Fejlett humorérzéke volt, hatalmasat kacagott Nagyi epés megjegyzésein és a nagypapa riposztjain.

Talán ezért lepett meg mélységesen a tragédiája. Érettségi után Mari szerelmes lett egy katonatisztbe. A családjának be nem vallotta volna, hiszen a régi úri famíliában egy katonatiszt nem volt kívánatos.

De hát a szerelem vak, meg öl. Marit is majdnem sírba vitte. Mivel vallásos nevelést kapott, meg egyébként is őszinte természetű volt, nem bírta sokáig a randevúk, a szerelmes órák eltitkolását, a hazudozást. Egyszer összeszedett egy csomó gyógyszert, kiment falura, s egy szénaboglyánál bevette. Csakhát arra ment valaki, aki az eszméletlen lányt észrevette. A hátára vette, kórházba vitte.

Megmentették.

Nagyon sajnáltam az édesanyját, iszonyú fájdalom lehetett rettegni Mari életéért.

Egy ideig ment újra a régi „móka", Mari nem tudott lemondani a szerelméről, s egy idő után újra a halálban látta a kiutat ebből a gubancból. Most jobban felkészült arra, hogy Kháron ladikján a túlvilágra hajózzon. Benzint fecskendezett a vénájába. Már haldoklott, de az orvosok megmentették.

S ekkor végre kiderült, hogy a család képes elviselni, hogy ő egy katonatiszthez menjen feleségül. A Hattyúliget utcában béreltek nekik egy szoba-konyhás melléképületet. Szépen felújították, berendezték. Ig... kedves kis fészek lett belő...

Mari is postai hivatal... akárcsak nemzedék... szamenően csal...

albérletbe nem sokáig kellett lakniuk, mert lakást kaptak a honvédségtől.

Úgy tűnt barátném boldog. De egyszer, amikor találkoztam vele, éreztem, hogy baj van megint. Nekem akkor már három kisgyermekem volt. Mari sóvár szemmel nézte őket. Beszélgettünk. Megvallotta, hogy a férje nem akar gyereket. Lelke nem bírta el ezt az újabb konfliktust. Egyre szótlanabb lett. A depresszió teljesen a markába szorította.

Már nem akart látni senkit. A négy fal, a lakása lett az önként vállalt fogdája.

Az idők során elhunyt a Nagyi, a nagypapa, az édesapa. A ház megfosztatott lakóitól. Édesanyja más lakhelyet választott. Úgy hiszem, hogy csak Jolán maradt a régi házban.

Nekem fáj látni azt a kis házat. Sóvárgom az egykori szép napok után, amikor ... itt mindennapos vendég vo... Számban még a régi ... nyek íze, amit nál... Szinte hallom a ... nagypapa visz... csengő kac...

Nem ... mi v... ő...

— Gelencsér —

Emlékmű kerül az álmosdi csatamezőre

A millecentenáriumi programsorozat keretében rendezik meg az idén a Hajdú-Bihar megyei levéltári napokat — jelentették be Debrecenben.

„Vármegyék és szabad kerületek" címmel május 16-17-én kétnapos nemzetközi tanácskozást rendeznek, amelyen az egykori székely-, hajdú-, és délvidéki szabad kerületekről mint a vármegyéket megelőző közigazgatási egységekről hangzanak majd el előadások. A tanácskozás anyagát könyvben is megjelentetik: ez lesz az első kiadvány a valamikori szabad kerületekről.

Október 15-én Álmosd és Diószeg között felavatják az 1604. október 15-ei álmosdi csata emlékművét. Bocskai hadainak győzelmére hét méter magas, húsz tonnás süttői márványtömb fog majd emlékeztetni, amelyen a vezért és hajdúit ábrázoló jelenetek lesznek. A központi sziklakő körül napóraszerűen kisebb, csatajeleneteket ábrázoló márványtömböket helyeznek el. Az emlékművet — amelyre széles körű társadalmi összefogással teremtettek elő ötmillió forintot — *Győrffy Lajos* püspökladányi szobrászművész készíti el.

A hajdúságiak remélik: Kelet-Magyarország zarándokhelyévé válhat a jövőben a császáriak ellen megvívott dicsőséges csata színhelye.

hat. Hogy könnyedén tét nélkülinek (felelősséghárítónak) minősíthetünk bármely vezetői „magatartást", azt éppen ennek a méltatlan ügynek a léte cáfolja.

A fegyelmi tárgyalást megindították. Csak reménykedni tudok abban, hogy a vádlott soksok gyermek és szülő által megtapasztalt őszinte hite nem látszik majd elbizakodottságnak a laikus közönség előtt. De nagyon kíváncsi lennék a pedagógus szakma elismert helyi vezetőinek a véleményére.

Gelencsér Sándor
iskolaigazgató, Salomvár

Régi iskolatársakat vár az öregdiákok egyesülete

Két éve alakult Keszthelyen a Vajda János Öregdiákok Egyesülete. Céljaik között szerepel, hogy javuljon a gimnázium és volt diákjai kapcsolata, segítsék a tehetséges diákokat. Az első év végén 156, jelenleg 300 tagjuk van. Várják a további jelentkezőket.

Az éves tagdíj 500 forint; tagjaik és pártolóik adományokkal is támogathatják az egyesület céljainak teljesítését. Jelentkezés esetén a belépési nyilatkozatot és a befizetési utalványt azonnal postázzák. Csak az OTP keszthelyi fiókjánál lévő 11749039-20057853 számon befizetett pénzeszközökkel gazdálkodnak. További tájékoztatás kérhető: Keszthely, Gimnázium, Fő tér 9.

5/

Katzensprung /ném./ - macskaugrás

koledálni /lat./ - összegyüjteni

koncedálni /lat./ - elismerni

koncessa /lat./ - megerősités, itt: az esperes által kiadott igazolás a lelkészi meghivás vagy választás jogszerüségéről

kongrua /lat./ - államsegély

kontaktus /lat./ - kapcsolat

kontraktus /lat./ - szerződés

kontroverzia /lat./ - vita, ellentét

konvencio /lat./ - itt: természetbeni járandóság

konvencionális deputatum /lat./ - ittő járandóság

konvent /egyetemes/ /lat./ - a magyar református egyházat egyetemesen érintő ügyek intézésére hivatott testület

konviktus /lat./ - itt: közösség, egyházközség

lauter Unterlassungssünden und Andere auch /ném./ - csupa mulasztásból eredő bün és egyebek is

leu, lei /rom./ - román pénz

Leistung /ném./ - teljesitmény

loisir /fr./ - szabadidő

lux /lat./n- fény

magari /ol./ - bárcsak

meeting /ang./ - találkozás, összejövetel

mi querido amigo Don Arturo /sp./ - szeretett barátom, Artur uraság

modus vivendi /lat./ - életlehetőség

mortacci /ol./ - a fene egye meg

negál /lat./ - tagad

GLORFFY LAJOS
ÉPÍTÉSZ

GYÖRFFY László

1992.

ALMÁSSY TÉRI
SZABADIDŐ KÖZPONT

BUDAPEST VII., ALMÁSSY TÉR 6. TELEFON: 1424-144

FEBRUÁR HAVI PROGRAMAJÁNLAT

3. 10.00 Györffy László grafikai kiállítása-

Tanfolyamok gyermekeknek, felnőtteknek,

étikai cik

elő, tudomá

ományos

óiratok,

ritikus

szocialis

yen az

lesebb

.....

cikk

rt

az

alm

GYÖRFFY László grafikus

ALMÁSSY TÉRI SZABADIDŐ KÖZPONT

BUDAPEST VII., ALMÁSSY TÉR 6. TELEFON: 1424-144

1992 FEBRUÁR HAVI PROGRAMAJÁNLAT

3. 10.00 Györffy László grafikai kiállításának megnyitója	Tanfolyamok gyermekeknek, felnőtteknek

SEPARATUM

RIAE ARTIUM

TIARUM HUNGARICAE

FASCICULI 1—2

D. BUZÁSI

UE PAINTINGS IN HUNGARY

MDh

Györffy Lajos, építész

A meghívottak egyike.

—: Magyar építészek meghívása Szófia városrendezési tervpályázatára 1. l

ESTI HIRLAP, Bp. 1962. nov. 13.

GYÖRFFY Lajos épitész M.D.K.

Résztvett a szófiai uj városközpont tervpályázatán

Társtervező: Heim E.-Preisich G.-Kiss A.- Mező Lajos

Magyar épitészek terveit vásárolták meg Bulgáriában

Magyar Nemzet 19 3. január 10. 2.l.

Győrffy hajos, építész MDK

A fiatal építészmérnök Pomsár Zánossal s Kiss Alberttel együtt nyerte el Kőbánya vázosrendezési terv pályázatának II. díját.

Békés Attila: Mesteriskola

Népszabadság, hp. 1959. okt. 30. 9. l

M. D. K.

GYÖRFFY Lajos építész

Résztvesz a Szekesfehérvár Dózsa György tér és környéke rendezésére kiírt tervpályázaton

Tarstervező: Kiss A. és Pomsár J.

Magyar Építőművészet 1960. 1. sz. 64. l.

M. D. K

GYÖRFFY Lajos építész

Résztvesz a Veszprém városközpontja rendezésére kiírt terpályázatoz

Társtervező: Kiss Albert és Bonsár János

Magyar Építőművészet 1960. 1. sz. 64. l.

M.D.K

GYÖRFFY Lajos épülete

Részletes a Kőbánya városközpont-
ja rendezésére kiírt tervpályázaton
(II. díj)
Társtervező: Kiss János, Pomsár János
Györffy Lajos

Magyar Építőművészet 1960. 1. sz. 64. l.

Győrffy Lajos

A 2-es villamos pályájának a rakparti raktárak helyére való lesüllyesztésének gondolata már az 1930-as években is felmerült. Ifj.Masirevich György épitész Hunyadi Sándor iróval 1935-ben a Perspektivában, Cserba Dezső pedig a Városi Szemlében 1937-ben publikált ilyen terveket. Legutóbb a Főv.Tan.VB megbizásából Győrffy Lajos /BVTV/ készitett ilyen tervet.

Polonyi Károly: Az újjáéledő Dunakorzó- Budapest, 1971.8.sz.6-8.1.

Győrffy Lajos, [építész!]

Díjnyertes városház - terv egyik készítője.

— : autóparkoló

3.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. dec. 15.

Győrffy Lajos

cikke:

Útkálórat és körúti lélesítmények

Budapest, 1971. 1. sz. 7-9. l.

Győrffy Lajos, [építész]

Díjnyertes. (Százhalombatta.)

– : Sikeres tervpályázat 4.

ESTI HIRLAP, Bp. 1973. dec. 28.

Györffy Lajos

Több tanulmány foglalkozik a túri fazekasság múltjával: Vörös István 1911-ben megjelent könyve a túri cehekről, Györffy Lajos írása a félivatos edényekről, Kiss István alapos kézirata.

Kresz Mária: Merre tart Mezőtur fazekassága?, Jászkunság, Szolnok, 1978. 4. 92. old.

Győrffy Lajos, építész

I. díjat nyert. (Szárhalom batta.)

— : Közlemények 8,

Népszabadság, Bp. 1973. dec. 29.

Ø Györffy László

Árverési Csarnok aukció Est.

36-x. 1927 febr.

37-41. nem szerepel

Viselet.

A kissé balra tekintő p
kivont kardot tart, a háttér

Szines rm., mér

140-9

Györffy László

Dombovár város felszabadulásának 32. évfordulójára hirdetett amatőröknek hír zőnnüvészeti pályázatot. Harmadik díjat kapott festményeiért.

Szilvási Sarolta: Utólag egy pályázatról. Tolna m. Népújság, 1976. dec. 17.

Györffy László

Dombóvári amatőr kőszömüvészek alkotásaiból nyílt kiállítás a dombóvári Láng Gépgyárban. Szerepel Györffy László Balaton-témájú képe. (említve)

Oszlánczi János: (Tudósítónktól)*
Tolna Megyei Népújság, 1977. márc. 18.

GYÖRFFY László grafikus

Népszabadság, 1992.febr.1.

● KIÁLLITAS. Rendhagyó tárlat megnyitója lesz hétfő este hat órakor az Almási téri Szabadidő Központban. A 16 esztendős Győrffy László grafikáit február 21-ig tekinthetik meg az érdeklődők, szerda és csütörtök kivételével naponta 17 és 20 óra között.

Bizt

Januá
éjjel a K
ipari Eg

A BANK CENTER GALÉRIA
tisztelettel meghívja Önt

GYŐRFFY LÁSZLÓ

"APRÓ HAZUGSÁGOK"

című kiállítására

1999. június 27-én vasárnap 17^{30} órára

megnyitja

LÓSKA LAJOS
művészettörténész

megtekinthető június 27-július 11-ig

BANK CENTER

1051 Budapest, Szabadság tér 7.

Támogatók: V. kerületi Kulturális Bizottság

eprecske
művészeti műhely

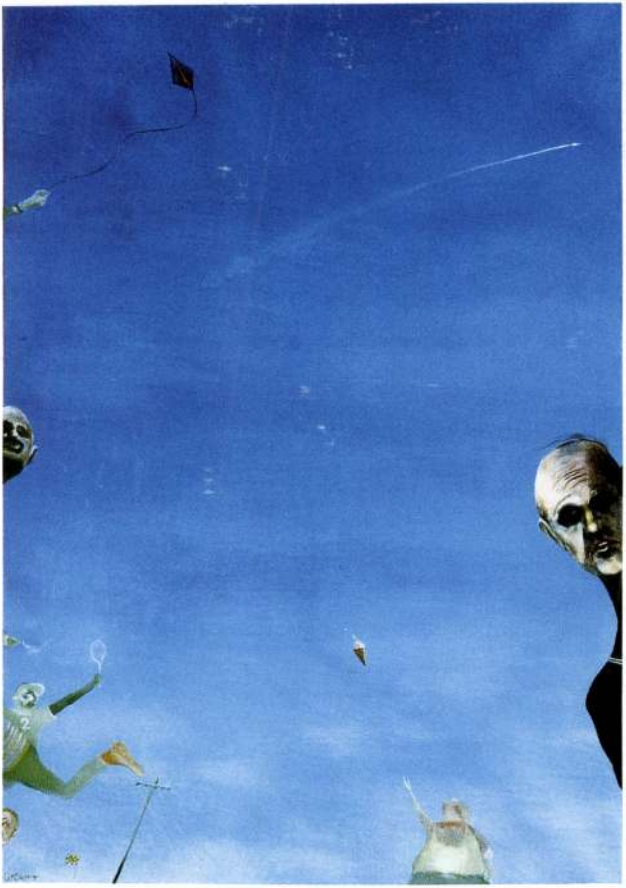

A BANK CENTER GALÉRIA
tisztelettel meghívja Önt

GYŐRFFY LÁSZLÓ

"APRÓ HAZUGSÁGOK"

című kiállítására

1999. június 27-én vasárnap 17^{30} órára

megnyitja

LÓSKA LAJOS
művészettörténész

megtekinthető június 27-július 11-ig

BANK CENTER

1051 Budapest, Szabadság tér 7.

Támogatók: V. kerületi Kulturális Bizottság

eprecske
művészeti műhely

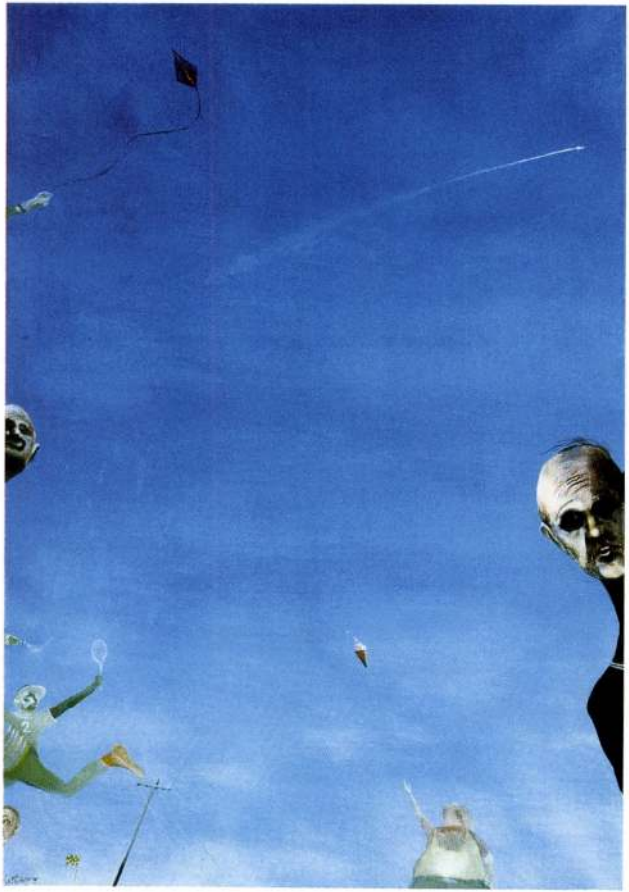

A BANK CENTER GALÉRIA
tisztelettel meghívja Önt

GYŐRFFY LÁSZLÓ

"APRÓ HAZUGSÁGOK"

című kiállítására

1999. június 27-én vasárnap 17^{30} órára

megnyitja

LÓSKA LAJOS
művészettörténész

megtekinthető június 27-július 11-ig

BANK CENTER

1051 Budapest, Szabadság tér 7.

Támogatók: V. kerületi Kulturális Bizottság

eprecske
művészeti műhely

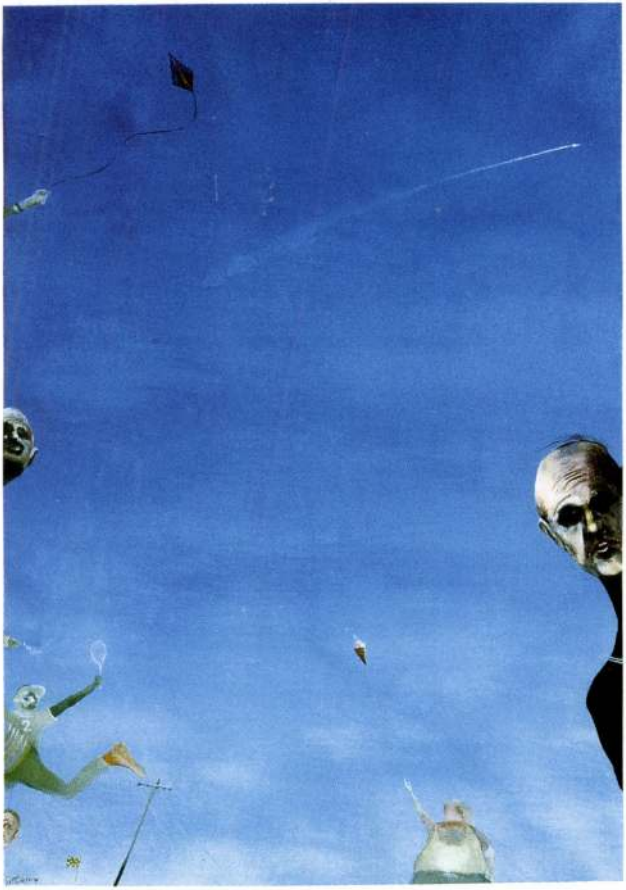

Szeretettel meghívom Önt a Várfok Galéria
XO Termébe 2007. május 31-én,
csütörtökön 18 és 20 óra között

GYŐRFFY LÁSZLÓ

Két kurátor köldökzsinórra leselkedik című kiállításának megnyitójára.

A kiállítást Rieder Gábor művészettörténész nyitja meg.

A kiállítás nyitva: június 30-ig
keddtől szombatig 11 és 18h között.

Kapcsolódó programok:

A Várfok Galéria - Várfok Termében
1012 Várfok u. 14.
Tel.: (36-1) 213 5155
Françoise Gilot kiállítása
látható június 30-ig.

Együttműködő partnereink:
Állami Nyomda Rt.
AUDI
Budapest Bortársaság
Café Alkoholos Filc

VÁRFOK GALÉRIA

Várfok Galéria - XO Terem
1012 Budapest, Várfok u. 11.
Tel.:(36 1) 214 0373

www.varfok-galeria.hu
www.varfok-gallery.eu
galeria@varfok-galeria.hu

két kurátor köldökzsinórra leselkedik

A Műcsarnok
tisztelettel meghívja
2005. szeptember 19-én, hétfőn 18 órára

egyhetes

című kiállításának megnyitójára

A kiállítást megnyitja / Opening speech by
Sturcz János művészettörténész / art historian

A kiállítás kurátora / Curator
Gelencsér Rothman Éva művészettörténész / art historian

A kiállító művészek / Exhibitors

Barabás Zsófi, Barakonyi Zsombor, Bullás József, Győrffy László, Károlyi Zsigmond, Kovács Lola, László Dániel, Losonczy István, Mátis Rita, Reményi Schmal Róza, Romvári Márton, Varga Rita

A kiállítás megtekinthető 2005. szeptember 25-ig, naponta 10-18 óráig, csütörtökön 12-20 óráig.
Műcsarnok, Budapest, XIV., Hősök tere. Információ: 06 1 460 7000, info@mucsarnok.hu, www.mucsarnok.hu

The Kunsthalle Budapest
requests the pleasure of your company
at 6 p.m., on Monday 19th of September
at the opening of the exhibition

one weeker

The exhibition continues until 25th September 2005, from 10 a.m. to 6 p.m. daily,
Thursdays from 12 a.m. to 8 p.m.

A kiállítás támogatói, a díjak adományozói / Sponsored by
Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma
Budapest Főváros Önkormányzata
Raiffeisen Bank
T-System Hungary Kft.
Hungaropharma Gyógyszer Kereskedelmi Rt.
Budapest Zugló Önkormányzata
Műcsarnok Alapítvány

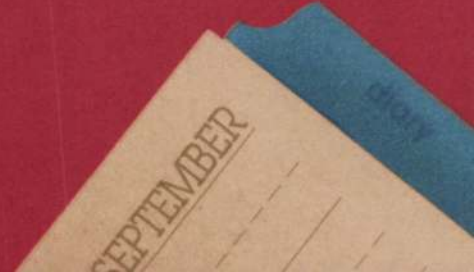

17 SZOMBAT
SAT · SA

18 VASÁRNAP
SUN · SO

19 HÉTFŐ
MON · MO

20 KEDD
TUE · DI

21 SZERDA
WED · MI

22 CSÜTÖRTÖK
THU · DO

23 PÉNTEK
FRI · FR

24 SZOMBAT
SAT · SA

25 VASÁRNAP
SUN · SO

26 HÉTFŐ
MON · MO

27 KEDD
TUE · DI

28 SZERDA
WED · MI

M 311

GYŐRFFY LÁSZLÓ

Tisztelettel meghívom Önt a Várfok Galériába,
2002 május 30-án, csütörtökön 18 óra és 20 óra között

VÁRFOK GALÉRIA

GYÖRFFY LÁSZLÓ

MUTÁNSOK I.

című kiállításának megnyitójára.

Megnyitja:
Bordács Andrea művészettörténész

A kiállítás 2002 június 29-ig tart nyitva,
keddtől szombatig 11 és 18 óra között.
Vasárnap és hétfőn zárva.

Spiritusz Galéria:
válogatás a galériához tartozó művészek munkáiból.
Előzetes bejelentkezés alapján látogatható!

Várfok Galéria
1012 Budapest, Várfok utca 14
Tel./fax: 213 51 55
214 03 73
489 39 20
489 39 21
e-mail: galeria@varfok-galeria.hu
www.varfok-galeria.hu
Szalóky Károly

Együttműködő partnereink:
Állami Nyomda Rt.
Budapest Bortársaság
RÉM Kreatív Csoport

Tisztelettel meghívom Önt a Várfok Galériába,
2002 május 30-án, csütörtökön 18 óra és 20 óra között

VÁRFOK GALÉRIA

GYÖRFFY LÁSZLÓ

MUTÁNSOK I.

című kiállításának megnyitójára.

Megnyitja:
Bordács Andrea művészettörténész

A kiállítás 2002 június 29-ig tart nyitva,
keddtől szombatig 11 és 18 óra között.
Vasárnap és hétfőn zárva.

Spiritusz Galéria:
válogatás a galériához tartozó művészek munkáiból.
Előzetes bejelentkezés alapján látogatható!

Várfok Galéria
1012 Budapest, Várfok utca 14
Tel./fax: 213 51 55
214 03 73
489 39 20
489 39 21
e-mail: galeria@varfok-galeria.hu
www.varfok-galeria.hu
Szalóky Károly

Együttműködő partnereink:
Állami Nyomda Rt.
Budapest Bortársaság
RÉM Kreatív Csoport

GYŐRFFY LÁSZLÓ

Ne parázz, alkoss!

Győrffy László kiállítása

„Hitvány elme az, mely a már elképzelt dolgokhoz alkalmazkodik, de sosem azokhoz, melyeket el kellene képzelni."
Hieronymus Bosch

Nemcsak az előbbi Bosch-idézet, hanem az egész boschi világkép is PARAlel *Győrffy László* itt látható képeivel. A víziók korábbi nagyobb méretű festményeinek is fontos jellemzői, gondoljunk csak a biológia, genetika legújabb lehetőségei inspirálta klón és mutáns témájú festményeire, melyek szürreális jövőképek. Az emberben küzdő ösztön-én és a racionális én közül eddigi munkáin az intellektuális lénye dominált, melynek zsigeri motivációi csak rejtetten vagy az egész személyiség ismeretének fényében jelentek meg.

Művészetére Bosch, Goya, Dalí és a Chapman fivérek voltak leginkább hatással a metafizikus és az evilági – mindennapjainkat átszövő, az emberek által teremtett – poklok bemutatásával. A most látható változó technikájú képein belső utazást tesz, a zsigeri én félelmei és fájdalmai manifesztálódnak, melyet átszű az intellektuálisan sokoldalú és elmélyült világkép hol empatikus *(Az örök seb)*, hol ironikus, humoros *(Halhatatlanság, 2+2=5)* látásmódja.

Aki dudás akar lenni, / pokolra kell annak menni / Ott kell annak megtanulni / hogyan kell a dudát fújni – idézi József Attila a pásztornótát. A pokoljárás elengedhetetlen a művésszé váláshoz: „nagy művészet, nagy filozófia, nagy sors erős alvilági vonatkozások nélkül el sem képzelhető. Mű – éppen úgy, mint sors – mélységét az alvilági kapcsolat adja meg. És annak, aki a katabasist, ha nem is járja végig, mint Aeneas vagy Dante vagy Burton, de oda legalább egyszer nem lépett be. És ott legalább egyszer nem nézett körül, és az alvilágot nem élte át, annak tulajdonképpen más ember számára lényeges mondanivalója nincs."[1] Győrffyé már régóta tart, noha eddigi ismertebb művein nem vált nyilvánvalóvá, ám a mostani kiállításának is indító műve – *Help me I am in Hell!* – tudatosítja a nézőben az ő intellektuális alvilági útjait. A kiállítás címe: PARA, jól mutatja a félelmeihez és szenvedéseihez való viszonyát. A görög eredetű „para" a szóösszetételek előtagjaként a vele összetett fogalomnak valamihez való hasonlóságát, mellérendeltségét, vagy valami ellen való felhasználását jelöli. (Ez így elég nehezen érthető, gondolatban keressenek néhány ilyen előtagot tartalmazó szót, vigyázat a parapet és a paraván nem ide tartozik!).

Mindenesetre a kiállítás címe a magyar szlengben használatos idegesség, aggodalom, izgalom jelentésben szerepel. Szóval ne PARAzzunk, hanem az önterápia keretében nézzünk szembe a félelmeinkkel, kísérteteinkkel! Az alkotó vallomása szerint csak ezáltal küzdhetjük le őket, s szabadulhatunk meg tőlük. Persze PARAdox módon mint művész némi mazochizmussal azért kicsit lubickol is ebben a sok szörnyűségben. *Help me I am in Hell!* – kiáltja kiállítást felütő művén. A pánikot időtlenné teszi az öngyilkosság mai, képregényszerű ábrázolása, míg a pokol a düreri metszetek világát idézi.

Ennek a pokoljárásnak és a személyiség teljes kitárulkozásának a manifesztumai a spontán rajzok, firkák, melyeken a zenei, irodalmi ízlése is megjelenik. Ezek az életmorzsák az őt körbevevő dolgoknak apró jelzései. Kitárulkozásának konkrét motiváló eseményei különböző orvosi vizsgálatok és kórházi tartózkodások. Ennek dokumentumai akár konkrétan is megjelenhetnek az egyes művekben, mint pl. a *Rossz hír* című a gerincferdülést demonstráló röntgenfelvétel. Ez az a szituáció, melyben az embert mint egy elromlott biogépezetet kezelik, azaz biológiai, kémiai és fizikai jelenségként írják le és értelmezik. Az Anatómiai Múzeum rendszeres látogatójaként képes a halál, a formalinban tartósított testrészek látványát művészként is – vagy talán csak úgy – feldolgozni *(Részlet a Sikertelen műtétek katalógusából,* meghívó).

Az élet-halál kérdéseire – bár ezt alapvetően a külvilág számára elrejtő – amúgy is erős antennával rendelkező személyiség számára ez a helyzet különösen kiemelt alkalmat teremt arra, hogy megküzdjön a benne és a világban munkáló démonokkal.

A legveszélyesebb kísértések közé tartozik a köznapiság, a sztereotípiák és előítéletek által irányított életforma. A képeslapok happyvilága, a sármos férfi csábító tekintete vagy a Miki egér sem rejtheti el az előbb-utóbb bekövetkező pusztulást (*Genyrajz, Halhatatalanság*).

A vallomásképek között is kifejezetten ars poeticaszerű az *Outsider* című önarcképe. A PARAbolikus – e kiállításon egyetlen – festményen az arca mai vonásokkal, de gyermeki arányokkal látható. Egyszerre telve a gyerekkori és a felnőttkori félelmekkel, de igényelve mindkét időszak biztosította szabadságot. Ugyanakkor mindkét világban mégis idegen.

A vallomás alapvetően verbális, azaz irodalmi műfaj, gondoljunk csak Ágoston vagy Rousseau vallomásaira. Győrffy e műfajt vizuálisan hozza létre, képei által megmutatja, hogyan száll le „innen a vak világba" (Dante)

Győrffy László: Help me I am in Hell!, 2004

Metafizikus síkra emelve e képeket szinte vizuális PARAfrázisai a Szent Ágoston-i vallomásoknak. Mert mi a célja e vallomásával? Nézzük Szent Ágoston kérdését és válaszát!

„Miért törődöm tehát az emberekkel, hogy meghallgassák vallomásomat, mintha ők gyógyíthatnának meg engem minden nyavalyámból?

Ó, kíváncsi fajzat, idegen életek puhatolására, de lusta a magáé javítására. Miért keresik rajtam, hogy mi vagyok, ha nem akarják tőled hallani: kicsodák ők maguk? És honnét tudják, hogy igazat beszélek, ha tőlem magamról hallanak?

...Én is Uram , úgy vallok neked, hogy meghallgassák embertársaim, bár nekik vallomásom igazán be nem bizonyíthatom. Mégis hisznek majd mindnyájan nekem, ha fülüket a szeretet nyitja meg szavaim előtt."[2]

Mindenesetre *bátorság* kell a démonokkal való szembenézéshez és a velük való leszámoláshoz. De még több, *merészség* kell ahhoz, hogy ezt a kiszolgáltatottságot vállalva másoknak is meg merjük mutatni. S legfőképp *tehetség* kell ahhoz, hogy mindezek az árnyak és félelmek a művészet eszközei révén a mi félelmeink és démonaink is legyenek, s különösen ahhoz, hogy ezeknek a létét el tudja fogadtatni, mások számára is átérezhetővé tudja tenni a Romlás virágainak fájdalmas szépségét.

(Bartók 32 Galéria, 2004. IX. 28–X. 14.)

BORDÁCS ANDREA

Jegyzetek:

1. Hamvas Béla: *Szellem és egzisztencia*, Bp., Pannónia, 1987, 17.
2. Augustinus: *Vallomások*, III/3., Bp., Gondolat, 279.

Klasszikus témák II. Litográfia

A Magyar Rézkarcoló és Litográfus Művészek Egyesületének kiállítása

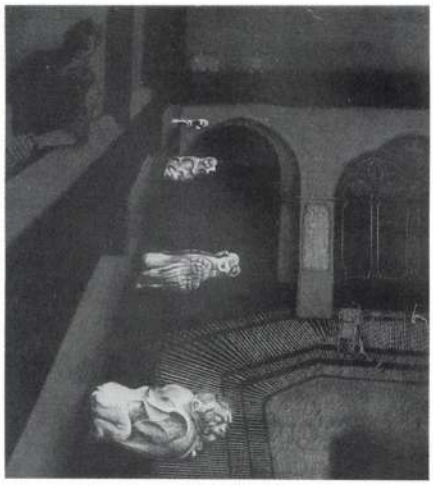

Formanek Barbara: Vízköpők, 2004, *litográfia, 70×50 cm*

Sok régi dologgal vagyunk így. Egyfelől teljesen természetes létezésük. Mindennapjaink részei, használjuk őket, vannak. Aztán egyszer csak valamiért új szemmel nézünk valamelyikre: nahát, ez is itt van. Milyen furcsa, egy régi dolog, mire jó ez ma, miért nem vált feleslegessé az idők során?

Jelen esetben egy klasszikus grafikai technika, a litográfia esetében vizsgálódhatunk így, éppen erre szolgál a *Klasszikus témák II. Litográfia** című kiállítás. Hogy megnézzük: érvényes-e ma a litográfia, használják-e a ma grafikusai, s ha igen, hogyan teszik mindezt.

Induljunk az alapoktól: mi is ez a technika? A sokszorosított grafika egyik, a 18. század végén feltalált síknyomásos eljárása, nevében rejti lényegét: elnevezése a görög lithosz, azaz kő és graphein, azaz írás szavakból származik, a magyar elnevezés pedig talán még találóbb: kőnyomat. A lecsiszolt mészkőre krétával (vagy más zsíros anyaggal) viszi fel a művész a nyomtatni kívánt képet, melyet a különböző kémiai eljárásokkal előkészített kő megtart. Ha benedvesítjük a követ, a felvitt festék annak zsíros részein meg fog tapadni, míg a vizes részek taszítják majd. Papírra nyomtatás útján kerül a kívánt kép. A 19. században sokáig a litográfia volt a valóság eseményeire való gyors reagálás, az illusztrálás, illetve a színes nyomtatás egyik legkézenfekvőbb eszköze.

De ennyi elég is „a technika és tudomány érdekességeiből", s nézzük meg magukat a kiállított műveket! A bevezetőben már felvetődött az alapvető, e tárlatot létrehozó kérdés: mit lehet kezdeni ma a kőnyomattal? Ha körülnézünk grafikusaink művei, az elmúlt néhány év kiállításai között, örömmel tapasztalhatjuk, hogy a litográfia téma, beszédtéma, nem felejtette el a szakma. A közönség figyelmét kell talán jobban magára vonnia. E tárlat talán éppen ezért is nem vállalt magára mást, mint néhány ma alkotó művész munkájának bemutatását, ízelítőül, bizonyságul. Ennek a nézőpontnak megfelelően, a válogatás sokszínűre sikeredett, noha „mindösszesze" két gyűjtemény anyagából történt a válogatás: a Magyar Rézkarcoló és Litográfus Művészek Egyesülete és a Magyar Grafikáért Alapítvány anyagából. Változatos egyfelől az alkotók köre, ami már önmagában is megnyugtató a litográfia létére vonatkozóan: több generáció él vele ma is, nagynevű, idősebb mesterek munkái között éppúgy találunk belőle, mint ma induló alkotók termésében. Fontos volt az is, hogy formai, stiláris szempontból is sokrétű anyag legyen látható, ha lehetséges s elmondható, az volt: kevesebb, de markáns figurális és többféle absztrakt művekig egyaránt láthatunk itt képeket. Az absztrakt alkotások között vannak geometrikus *(Barabás Márton, Sóváradi Valéria* képei) és expresszív, áramló-zajló formavilágú grafikák (*Terjéki Eszter, Gábor Áron, Nagy Imre Gyula* munkái). Vannak művek, amelyek még egy jól felismerhető látványelemet bontanak szét, hogy abból kiindulva egy egészen új, saját képi világot hozzanak létre (*Dús László, Véssey Gábor, Somorjai Kiss Tibor, Sáros András Miklós).*

Egyetlen motívumot, alapvetést emelhetünk ki, amely mentén felfűzhető az egész tárlat – bár ebben nem elsősorban a litográfia, mint technika sajátossága, hanem inkább a mai művészek világlátása nyilvánul meg. E motívum pedig a változás, a szétesésen keresztül az átalakulás. Több alkotáson folyamat tanúi lehetünk, annak ellenére, hogy látszólag statikus képpel van dolgunk. A folyamaté, melynek során valami szétmállik és a szemünk előtt ölt új alakot, válik ezáltal figurálisból absztraktá (*Almásy Aladár, Csordás Zoltán, Molnár László József* képei) vagy fordítva. Van, ahol nem kezdődött meg a felbomlás, átrendeződés, de már alaposan meg kell néznünk a művet, hogy rájöjjünk, melyik részlet melyikhez tartozik, hol kezdődik s végződik a képen megjelenő tárgy, vagy ember (*Formanek Barbara, Titkó Ildikó* művei).

S talán éppen e szempontrendszer szerint izgalmas, hogy mindezek a litográfia több, mint kétszáz éves technikájával létrehozott művekről mondhatóak el: a mai világ áramló, vibráló, változó valósága e nehézkesnek tűnő, mégis egyszerű természeti törvényeken és anyagokon alapuló technikával létrehozva nyert finom, érzékeny megformálást az alkotók munkája során. Úgy tűnik, a litográfia ma is a művészi önkifejezés egyik nagyon jól használható médiuma, sőt, mint minden régi időket idéző, fizikai részvételt igénylő technika, éppen ezáltal válik érdekessé a mai alkotók számára.

Mert nem hétköznapi, kicsit kívül áll a mai rohanó világon, s mégis – alkalmas e zajló valóság bennünk hagyott nyomainak képpé formálására.

(Galéria IX., 2004. VIII. 21–IX. 2.)

SOMOGYI ZSÓFIA

Jegyzetek:

* A Klasszikus témák-sorozat első kiállítása 2003-ban a hidegtű technikával foglalkozott, szintén a Magyar Rézkarcoló és Litográfus Művészek Egyesülete és a Magyar Grafikáért Alapítvány közös szervezésében, Galéria IX., 2003. VI. 27-VII. 10.

MŰVÉSZETEK KINCSESHÁZA

A SZENTENDREI
VAJDA LAJOS STÚDIÓ
KIÁLLÍTÁSA

2004. december 11-ig

HARANGOZÓ FERENC
GRAFIKUSMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSA

2004. december 17–2005. január 15.

Kaposvár, Fő u. 12.
Telefon: 82/314-915

Baritz Katalin

fotóművész kiállítása

A kiállítás megtekinthető:
2005 január 18-ig

hétfő és vasárnap kivételével
minden nap 9–17 óráig

MŰVÉSZETEK HÁZA
SZEKSZÁRD

H–7100 Szekszárd
Szent István tér 28.
Tel.: 74/414-056, 74/511-247, Fax: 74/511-248
E-mail: szemuha@axelero.hu
www.rhinoart.hu/muveszetekhaza

GYÖRFFY LÁSZLÓ

Új Művészet
2004. márc.
XV. évf. 3.

20. old.

```
blk= b2
3001= 40400009,T,1
3100= Filstich, Loe^BSrinc
3105= %Filstich, Loe^BSrinc (157
%Filstich, Loe^BSrincz
3140= m
3162= Goldschmied
2194= Rumänien
3200= Siebenbürgen
3300= 1570
3420= Kolozsvár
```

Gyöcfy László

Új Mat. 2003. 9. p. 43.

50 Ft nettó árbevétellel rendelkező mezőgazdasági

ax. 700 M Ft nettó árbevétel vagy 500 M Ft mérlegfőösszeg
700 M Ft nettó árbevétel vagy 500 M Ft mérlegfőö sszeg
M Ft nettó árbevétel vagy 2700 M Ft mérlegfőösszeg

nyzat)
y, közhasznú társaság)
övedelemadóról szóló törvényben előírt nyilatkozat alapján
ősítési kódot.

3	**Költségvetési szervezet és intézménye**
31	*Központi költségvetési szervezet és intézménye*
311	Központi költségvetési szervezet
312	Központi költségvetési szervezet intézménye
3121	Felsőfokú oktatási intézmény
3122	Akadémiai intézet
313	Elkülönített állami pénzalap kezelője
32	*Helyi önkormányzati költségvetési szervezet és intézménye*
321	Helyi önkormányzati költségvetési szervezet
322	Helyi önkormányzati költségvetési szervezet intézménye
5	**Jogi személyiségű non-profit szervezet**
52	*Egyesület*

GYÖRFFY LÁSZLÓ

ÚJ MŰVÉSZET

2000/jún.

P – 9765

33.0.

Carissimo, megkaptam kenesei
nem tudom, válaszom eléri-e. A
hallgatása igen hosszu volt,
s mivel okát sehogyse tudtam
azt hittem, nem is ir többé.
Sajnálattal olvastam, hogy orv
ilyen sose jelent jót. Ha ez
kor ráér, többet is irna Magár
désével kérem, most már ne fár
s mivel megszoktam és hiány
rá. Nem jön el a nyáron? Ezt
az az orvos, ilyen utasitást

GYÖRFFY LÁSZLÓ

ÚJ MŰVÉSZET

2000/ápr.

P - 9765

39.o.

GYŐRFFY LÁSZLÓ

Poszthumán

A mindössze huszonnégy éves Győrffy László pénteken nyílt Poszthumán című kiállításán tizenkilenc festményt láthatnak az érdeklődők. A kiállítás címe arra utal, hogy az ember már túljutott mindenen, lejárt az eszmék kora. Az ifjú művész antennája fogékony az értékvesztésre, kiszolgáltatottságra, elidegenedésre.

Győrffy szereti a humort. Fanyar, pesszimista ihletésű képei közel állnak a szürrealizmushoz. Az olaj-vászon alkotások majd mindegyikén szoros kapcsolat figyelhető meg az ember és a gép között. Gyakran látni hétköznapi tárgyakat, például zuhanyrózsát, tévét, villanyégőt.

Győrffy László kétéves korában fogott először rajzeszközt a kezébe. Vastag grafitceruzával készített ezernyi gyerekkori rajzán előszeretettel ábrázolt szörnyeket. Tizenkét évesen eldöntötte, hogy festő lesz. A végső lökést egy Dalí-kiállítás adta. Jelenleg negyedéves a képzőművészeti főiskolán, ahol előszeretettel tanulta két éven át az ember anatómiáját. Azóta is szívesen fest különböző testrészeket, témái esetenként szoros összefüggésben állnak az orvoslással. Nem éli a művészek tipikusan bohém életét, szerinte az embernek józannak kell maradnia ahhoz, hogy önmagát menedzselni tudja. A művészt más médiumok – film, fotó, videó – is inspirálták. Célja, hogy összemossa a tömegkultúrát a magas művészettel.

Az Almássy Téri Szabadidőközpontban, a Jókai Klubban, a Bank Center Galériában volt önálló kiállítása. A XXII. kerület 1999–2000-es kulturális pályázatán képzőművészeti ágban egyéves ösztöndíjat kapott.

A tárlat megtekinthető január 30-ig, hétköznap 14–19, szombaton és vasárnap 9–19-óráig a Budatétényi Galériában (XXII. kerület, Nagytétényi út 35.)

Sz. E.

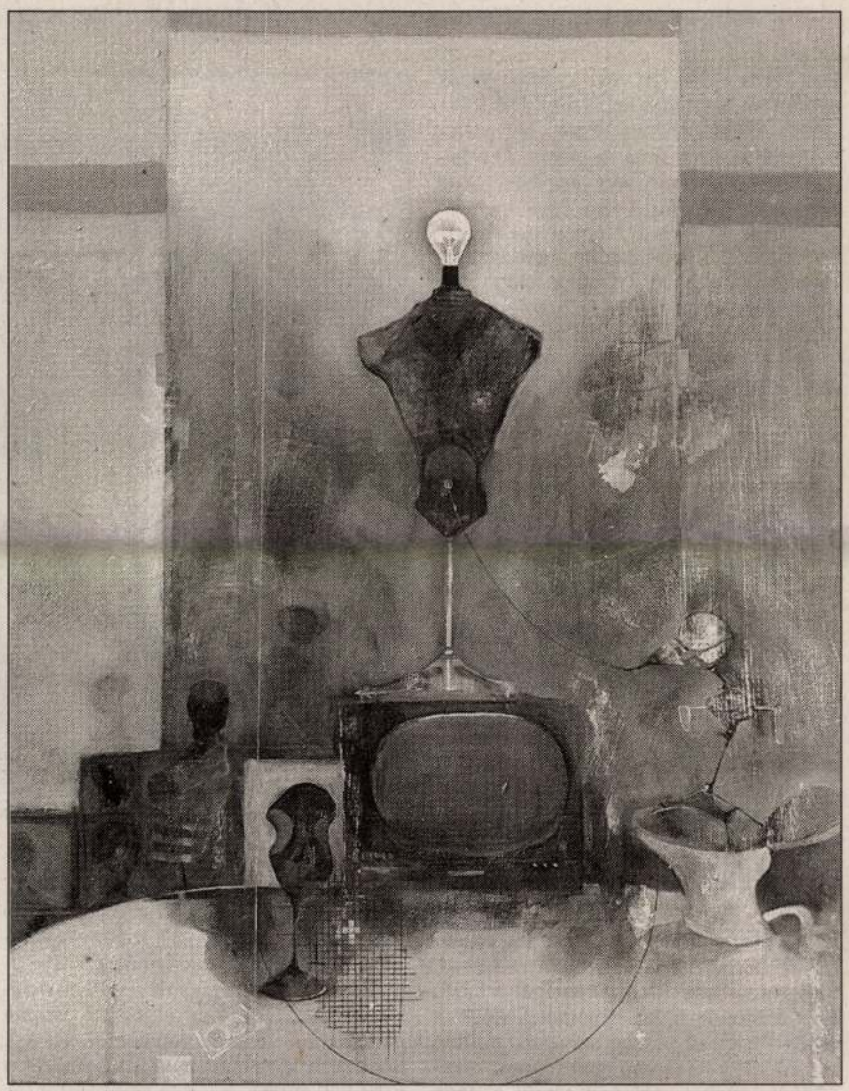

Szép beállítások a mosolyalbumba

A szabadságharc rendőrfő

Kétszáz éve született Hajnik Pál

Pest-Buda 1848–49. évi eseményeinek egyik fontos szereplője, Hajnik Pál 1800. január 18-án született Vácott. Nevezetes családból származott: nagyapja, id. Hajnik János városbíró volt, nagybátyja, id. Hajnik Pál jogtudós, a pesti egyetem tanára. Öccse, ifj. Hajnik János a híres nagycenki Széchenyi-uradalom jószágigazgatójaként, unokafivére, Hajnik Károly pedig három évtizeden át az országgyűlési naplók szerkesztőjeként dolgozott.

Hajnik Pál jogot végzett, majd Pesten ügyvédként, táblabíróként és 1842-től a Nemzeti Kaszinó igazgatójaként tevékenykedett. Neve Pest vármegye közéletének egyik fontos szereplőjeként, a liberalizmus híveként és a reformpolitika önzetlen támogatójaként vált ismertté. Ennek is köszönhető, hogy 1848-ban, a forradalom kitörésének másnapján, március 16-án bekerült a pesti forradalmi választmányba.

Személyének jelentőségét mutatja, hogy rögtön főszerephez jutott, mégpedig az országgyűlés és a pesti forradalom konfliktusában. Ő volt a szóvivője a választmány hivatalos küldöttségének, amely március 19-én érkezett Pozsonyba. Kossuth először szóba sem akart állni velük, végül mégis bebocsátást nyertek, bár nem az országos, csak a kerületi ülésen adhatták át a fővárosi lakosság és az egyetemisták nevében megfogalmazott, tizenkét pontos petíciójukat. Ekkor hangzottak el – válaszul Hajnik „zordul parancsoló" beszédére – Kossuth híres szavai: „Én Buda-Pest város lakosságát e házában kimondhatatlan nyomatékosnak s Buda-Pestet az ország szívének tartom, de uránok soha tartani nem fogom." Széchenyi azonban, aki már régről ismerte Hajnikot, megígérte, hogy továbbítja a

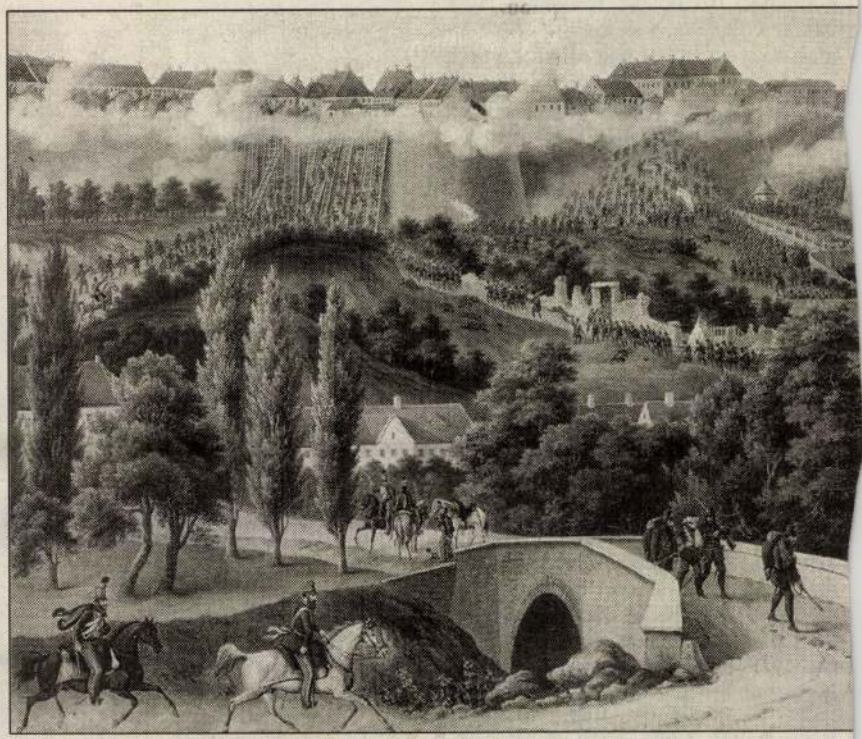

A honvédség ostrommal beveszi Buda várát 1849. május 21-én

Hajnik irányította a császári titkosrendőrség ügynökeinek letartóztatását és a magyarellenes röpiratok elkoboztatását. Szeptember 11-én a kormány lemondása és a horvát támadás híre miatt népgyűlés szerveződött, amely csak az ő határozott felszólítására oszlott fel. Hajnik gyülekezési tilalmat rendelt el, és azt, hogy este kilenckor még a kávéházakat is be kell zárni.

1849 januárjában követte az országgyűtette Irányit, aki rendőri ügyekben egyáltalán nem dönthetett Hajnik nélkül. A kormány Pestre érkeztéig Hajnik rendszeresen küldött jelentéseket Szemerének a fővárosi eseményekről.

Pest bombázása és Buda ostroma idején jelentős intézkedéseket tett a lakosság megóvása érdekében. A Vár elfoglalása után a haldokló Hentzi – aki Görgeyvel nem volt hajlandó szóba állni – Hajnikkal közölte: utolsó kívánsága csak

VÁRFOK GALÉRIA GYÖRFFY LÁSZLÓ XO Terem

Szeretettel meghívom Önt a Várfok Galériába, az XO Terembe
2003. **szeptember 11-én, csütörtökön 18 órára**

Győrffy László
Dráma (Mutánsok II.) című kiállításának megnyitójára.

A kiállítás nyitva: október 11-ig, keddtől szombatig 11 és 18 óra között.

PORTÁL GALÉRIA
1012 Várfok u. 8.

2003. október 11-ig
Szotyory László
munkája látható.

A galéria gyűjteménye előzetes bejelentkezés alapján látogatható.

Kapcsolódó program: szeptember 11-től
Három a kislány címmel Dobribán Fatime,
Töttös Kata, Tóth Ágnes munkái láthatók
a Várfok Galéria - Várfok Teremben.

VÁRFOK GALÉRIA
Várfok Terem – XO Terem
1012 Várfok u. 14. és 11.
T/F: (+36 1) 489 39 20
489 39 21
213 51 55
e-mail: galeria@varfok-galeria.hu
www.varfok-galeria.hu

Szalóky Károly

Együttműködő partnereink:
Állami Nyomda Rt.
AUDI
Budapest Bortársaság
Café Alkoholos Filc
RÉM Kreatív Csoport

GYŐRFFY LÁSZLÓ

DRÁMA

GYÖRFFY LÁSZLÓ

Új művészet

2003/ máj

32.0.

Most egyetlen mód van arra
junk - ami ha megtörtént, azt r
majd a javulás is. S ez a mód:
azonnali visszatoloncolása romá
érdekében gr. [Ó f] Ráday Gedeonh
ügyben s azt irta nekem, van rá
visszahonositását büntetett elő
/a büntetlenség egyik szükséges
viselkedett. Ráday azt kivánta,
itéleteket s küldjem el a belüg
tokat, hogy hiteles forditásuka
egyidejüleg megirtam Rádaynak,
tegyen meg minden tőle telhető
hivatalos uton bonyolódjék le

GYŐRFFY LÁSZLÓ

NÉPSZABADSÁG

Poszthumán

A mindössze huszonnégy éves Győrffy László pénteken nyílt Poszthumán című kiállításán tizenkilenc festményt láthatnak az érdeklődők. A kiállítás címe arra utal, hogy az ember már túljutott mindenen, lejárt az eszmék kora. Az ifjú művész antennája fogékony az értékvesztésre, kiszolgáltatottságra, elidegenedésre.

Győrffy szereti a humort. Fanyar, pesszimista ihletésű képei közel állnak a szürrealizmushoz. Az olaj-vászon alkotások majd mindegyikén szoros kapcsolat figyelhető meg az ember és a gép között. Gyakran látni hétköznapi tárgyakat, például zuhanyrózsát, tévét, villanyégőt.

Győrffy László kétéves korában fogott először rajzeszközt a kezébe. Vastag grafitceruzával készített ezernyi gyerekkori rajzán előszeretettel ábrázolt szörnyeket. Tizenkét évesen eldöntötte, hogy festő lesz. A végső lökést egy Dalí-kiállítás adta. Jelenleg negyedéves a képzőművészeti főiskolán, ahol előszeretettel tanulta két éven át az ember anatómiáját. Azóta is szívesen fest különböző testrészeket, témái esetenként szoros összefüggésben állnak az orvoslással. Nem éli a művészek tipikusan bohém életét, szerinte az embernek józannak kell maradnia ahhoz, hogy önmagát menedzselni tudja. A művészt más médiumok – film, fotó, videó – is inspirálták. Célja, hogy összemossa a tömegkultúrát a magas művészettel.

Az Almássy Téri Szabadidőközpontban, a Jókai Klubban, a Bank Center Galériában volt önálló kiállítása. A XXII. kerület 1999–2000-es kulturális pályázatán képzőművészeti ágban egyéves ösztöndíjat kapott.

A tárlat megtekinthető január 30-ig, hétköznap 14–19, szombaton és vasárnap 9–19-óráig a Budatétényi Galériában (XXII. kerület, Nagytétényi út 35.)

Sz. E.

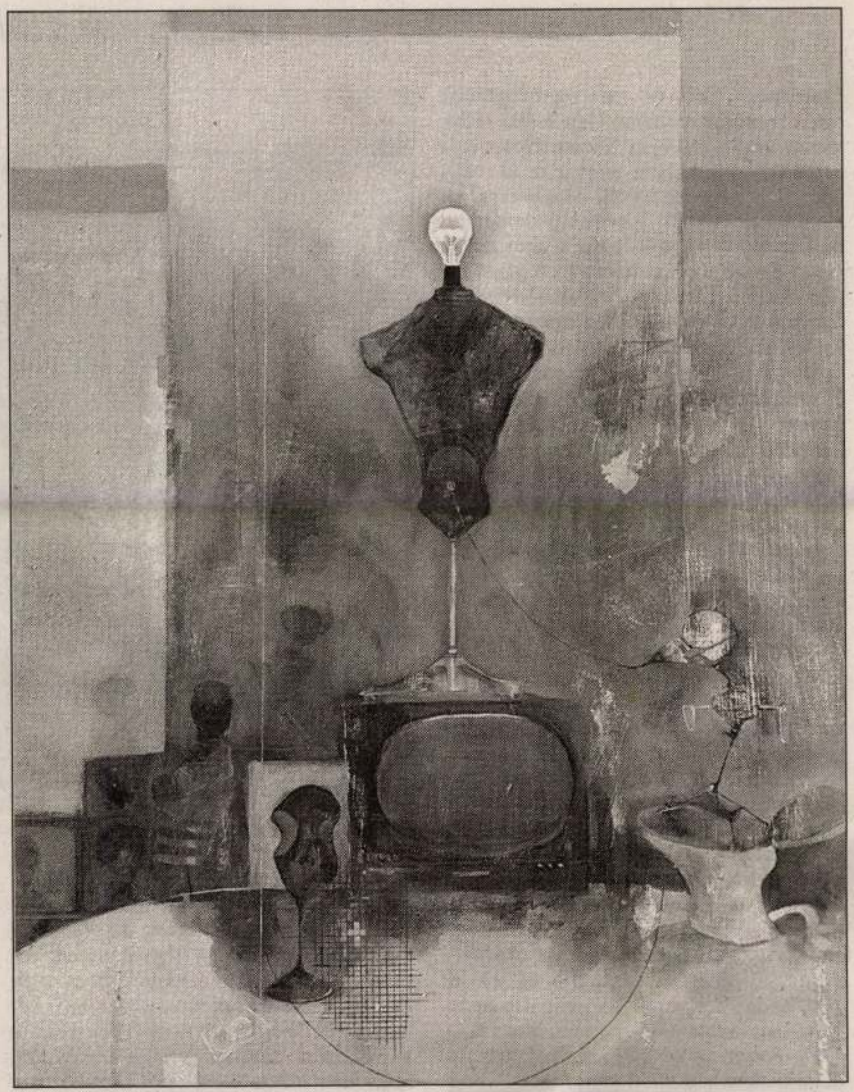

Szép beállítások a mosolyalbumba

A szabadságharc rendőrfő

Kétszáz éve született Hajnik Pál

Pest-Buda 1848–49. évi eseményeinek egyik fontos szereplője, Hajnik Pál 1800. január 18-án született Vácott. Nevezetes családból származott: nagyapja, id. Hajnik János városbíró volt, nagybátyja, id. Hajnik Pál jogtudós, a pesti egyetem tanára. Öccse, ifj. Hajnik János a híres nagycenki Széchenyi-uradalom jószágigazgatójaként, unokafivére, Hajnik Károly pedig három évtizeden át az országgyűlési naplók szerkesztőjeként dolgozott.

Hajnik Pál jogot végzett, majd Pesten ügyvédként, táblabíróként és 1842-től a Nemzeti Kaszinó igazgatójaként tevékenykedett. Neve Pest vármegye közéletének egyik fontos szereplőjeként, a liberalizmus híveként és a reformpolitika önzetlen támogatójaként vált ismertté. Ennek is köszönhető, hogy 1848-ban, a forradalom kitörésének másnapján, március 16-án bekerült a pesti forradalmi választmányba.

Személyének jelentőségét mutatja, hogy rögtön főszerephez jutott, mégpedig az országgyűlés és a pesti forradalom konfliktusában. Ő volt a szóvivője a választmány hivatalos küldöttségének, amely március 19-én érkezett Pozsonyba. Kossuth először szóba sem akart állni velük, végül mégis bebocsátást nyertek, bár nem az országos, csak a kerületi ülésen adhatták át a fővárosi lakosság és az egyetemisták nevében megfogalmazott, tizenkét pontos petíciójukat. Ekkor hangzottak el – válaszul Hajnik „zordul parancsoló" beszédére – Kossuth híres szavai: „Én Buda-Pest város lakosságát e házában kimondhatatlan nyomatékosnak s Buda-Pestet az ország szívének tartom, de uránok soha tartani nem fogom." Széchenyi azonban, aki már régről ismerte

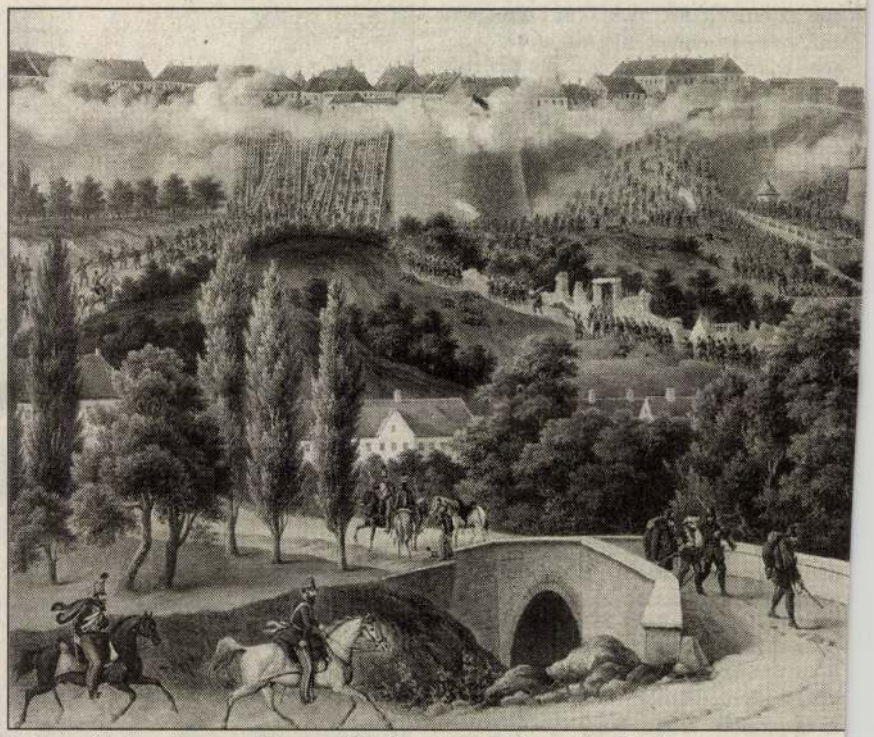

A honvédség ostrommal beveszi Buda várát 1849. május 21-én

Hajnik irányította a császári titkosrendőrség ügynökeinek letartóztatását és a magyarellenes röpiratok elkoboztatását. Szeptember 11-én a kormány lemondása és a horvát támadás híre miatt népgyűlés szerveződött, amely csak az ő határozott felszólítására oszlott fel. Hajnik gyülekezési tilalmat rendelt el, és azt, hogy este kilenckor még a kávéházakat is be kell zárni.

tette Irányit, aki rendőri ügyekben egyáltalán nem dönthetett Hajnik nélkül. A kormány Pestre érkeztéig Hajnik rendszeresen küldött jelentéseket Szemerének a fővárosi eseményekről.

Pest bombázása és Buda ostroma idején jelentős intézkedéseket tett a lakosság megóvása érdekében. A Vár elfoglalása után a haldokló Hentzi – aki Görgeyvel nem volt hajlandó szóba állni –

A BANK CENTER GALÉRIA
tisztelettel meghívja Önt

GYŐRFFY LÁSZLÓ

"APRÓ HAZUGSÁGOK"

című kiállítására

1999. június 27-én vasárnap 17^{30} órára

megnyitja

LÓSKA LAJOS
művészettörténész

megtekinthető június 27-július 11-ig

BANK CENTER

1051 Budapest, Szabadság tér 7.

Támogatók: V. kerületi Kulturális Bizottság

eprecske
művészeti műhely

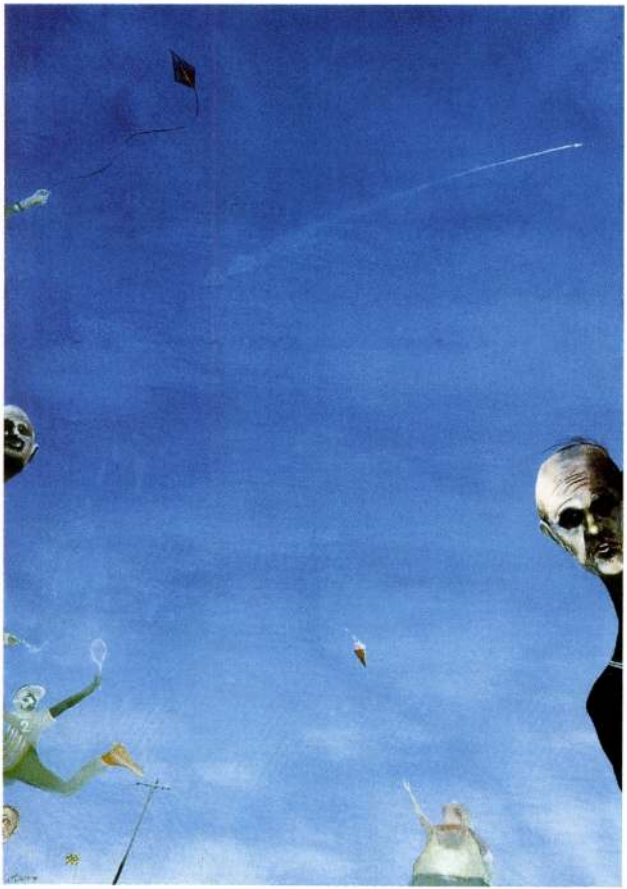

NÉPSZABADSÁG GYŐRFFY LÁSZLÓ

Klónportrék Győrffytől

A fotografikus pontosságú festményen három tökéletesen egyforma, vidám klón diskurál. Melyik az igazi? Bár egyelőre nincsenek emberi klónok, a festészetben már egy új műfaj van születőben: a klónportré. Győrffy Lászlónak, a Magyar Képzőművészeti Egyetem végzős hallgatójának Nincs többé magány című kiállítása a génmanipuláció divatos témáját humorosan dolgozza fel.

A kép címe: Kedves klónok egy Győrffy László-reprodukciót nézegetnek

Az XO Galéria-beli (I., Várfok utca 11.) sorozat fő kérdése, hogy létezik-e még az egyediség a génmanipuláció és a művészeti sokszorosítás korában – mondja a fiatal képzőművész, *Győrffy László*. További kérdés, hogy a biológiai génmanipulációval az emberiség átlépe a poszthumán korba, amelyben már nem létezik sem egyediség, sem egyéniség. A festő célja, hogy képeivel ennek a „szép, új világnak" a hétköznapjait humoros formában ábrázolja. A festményeken minden a feje tetejére áll: neonzöldre bolondított pázsiton békésen pingpongozik a festő további öt, pontosan ugyanolyan klónjával.

Egy újabb képen Kósa János művészettörténész és másolata napszemüvegben pózol egy szélfútta, sivatagi országút mentén. A művész egy másik ismerőse pedig három példányban Győrffy képének reprodukcióját nézegeti egy újabb barát kiállított festményeinek duplikátumai előtt.

A festő szavaival élve: poszthumán variációk láthatók a kiállítóteremben egy témára.

A festményeken a szereplők és ikertestvéreik a hollywoodi filmek gyanúsan harmonikus világába csöppennek. A szép, egészséges klónok világában azonban valami még sincs rendben. Ezt jelzi, hogy minden képen van egy-egy elmosódott részlet, amely magához vonzza a tekintetet. Győrffy László szerint ez a homály utal az egyéniség egyediségének eltűnésére. A festőművész szólt még arról, hogy kiállításának problematikája sokaknál előjött már – a mozgóképekkel és a pop-art óta a képzőművészeti alkotásokkal kapcsolatban is. A fiatal képzőművész festményei az ezerszeresen sokszorosított filmek és videoklipek divatos világából sokat merítenek ugyan, mégis egyedi festményeket hozott létre – a klónokból.

Margit Patrícia

Beregi Oszkár, az élet

Százhuszonöt évvel ezelőtt, 1876. január 24-én született Budapesten Beregi Oszkár, és Hollywoodban 1965. október 18-án halt meg. A legnagyobb Shakespeare-színészek egyike volt. Életútja is hasonlóvá lett a Shakespeare-hősökéhez. Fantasztikus végletek és fordulatok jellemezték, Shakespeare-alakokban megfogalmazva Rómeótól Prosperó bölcs, rezignált, okos végszaváig.

Prosperót nem a színpadon játszotta el Beregi Oszkár, hanem az életben. Ez a nagy monológ, ez a színházat lezáró végjáték nem más, mint másfél ezer oldalnyi önéletírás. Szerepeiről írt elemző vallomás, tanítóiról szóló hálás megemlékezés, egy grandiózus pálya megrendítő összefoglalása. A magyar irodalom nagy memoáríróri közé lépett be ezzel a még mindig kéziratban lévő önéletírással.

Beregi Oszkár 1895-ben végezte el a színiakadémiát, azonnal szerződést kapott, mégis beiratkozott a tudományegyetemre, megírta A színész lelkiállapota a tanulás és előadás közben című dolgozatát. Akadémiai tanulmányai utolsó évében már szerződése volt Krecsányi Ignác buda-temesvári társulatához, de ott csak egy hónapig játszott, mert Ditrói Mór ajánlatára Kolozsvárra szerződött. Még el sem múlt az évad, már ismét Pesten, az akkor nyíló Vígszínházban játszott. 1899 őszétől a Nemzeti Színház tagja volt, néhány hónap kivételével, 1907-ig folyamatosan. A Nemzeti színpadán II. Rákóczi Ferenccel mutatkozott be 1899-ben, és 1945-ben Warwick gróf alakításával megbukva, megsemmisülten indult el Amerikába – nem gyógyuló, fájó sebbel.

Rómeó, Troilus, Antonius nagy sikerű

Foto: K. Hoffmann, Wien

DRÁMAI ESTÉK SOROZATA A MAGYAR SZINHÁZBAN

BEREGI OSZKÁR,

valamint a Magyar Színház művészszegyéi fellépésével

Szombaton, 1930 márc. 15-én, vasárnap 16-án, szombaton 22-én, vas

este 8

VOLF

VA

A PÉNZ KÖ

Komédia 3 felvonásban 6 képben. Irta: BEN JOHSON –

Szem

Volpone, gazdag levantei	Csortos Gyula
Mosca, a kuflancos	Dénes György
Voltore, prókátor	Harsányi Rezső
Corbaccio, vén uzsorás	Szigeti Jenő
Leone kapitány, Corbaccio fia	Beregi Oszkár
Corvino, kereskedő	Justh Gyula
Colomba, Corvino felesége	Turay Ida

Sbirrek, szolgák,

Történik: Valencében

A díszleteket Bánthy István te

Pénteken, március 14-én és kedden 18-án este 8 órakor

BEREGI OSZKÁR fellépésével

KISÉRTETEK

Szinmű 3 felvonásban.

Irta: IBSEN HENRIK

Alving Heléna — — — Gazdy Arank

GYÖRFFY LÁSZLÓ

Két új kiállítás a Várfok utcában

(MH) 2001. január 11-én új kiállításnak adnak otthont a Várfok utcai galériák. A Várfok Galériában az Állami Nyomda Rt. és a Várfok Galéria közös kiadványát mutatják be. A nyomda és a galéria most képzőművészeti gyűjtőkártya-sorozat megjelentetésébe fogott. A normál telefonkártya méretű műanyag hordozón kortárs képzőművészek alkotásai láthatók. Tizenkét művész egy-egy kiválasztott alkotása vagy művének részlete reprezentálja az általuk képviselt művészi világot. Az XO Galériában Győrffy László, a Magyar Képzőművészeti Egyetem hallgatója mutatja be festményeit Nincs többé magány címmel. A fiatal művész munkáit az élőlények klónozásának lehetősége inspirálta. Győrffy László klónokkal kapcsolatos festménysorozata a poszthumán szóval jellemezhető. Képei egyszerre képviselnek ironikus és tragikumba hajló attitűdöt. Technikai eszközöket használ fel, filmek, videók, fotók közvetlenül hatnak rá.

MAGYAR HÍRLAP, 2001. JAN. 3. 6. o.

ÓBUDAI TÁRSASKÖR GALÉRIA
Budapest, III. ker. Kiskorona u. 7
T.: 06-1-250-0288 K – V: 14 – 18h

PENGE

március 13 – április 8
Megnyitja: Kósa János március 13.-án, 18 órakor

GYÖRFFY LÁSZLÓ
MÁTRAI ERIK
SZABÓ ÁKOS
SZENTELEKI GÁBOR
TAMÁSI CLAUDIA

TÁMOGATÓK: NKÖM, Nemzeti Kulturális Alapprogram, Fővárosi Képzőművészeti Alap

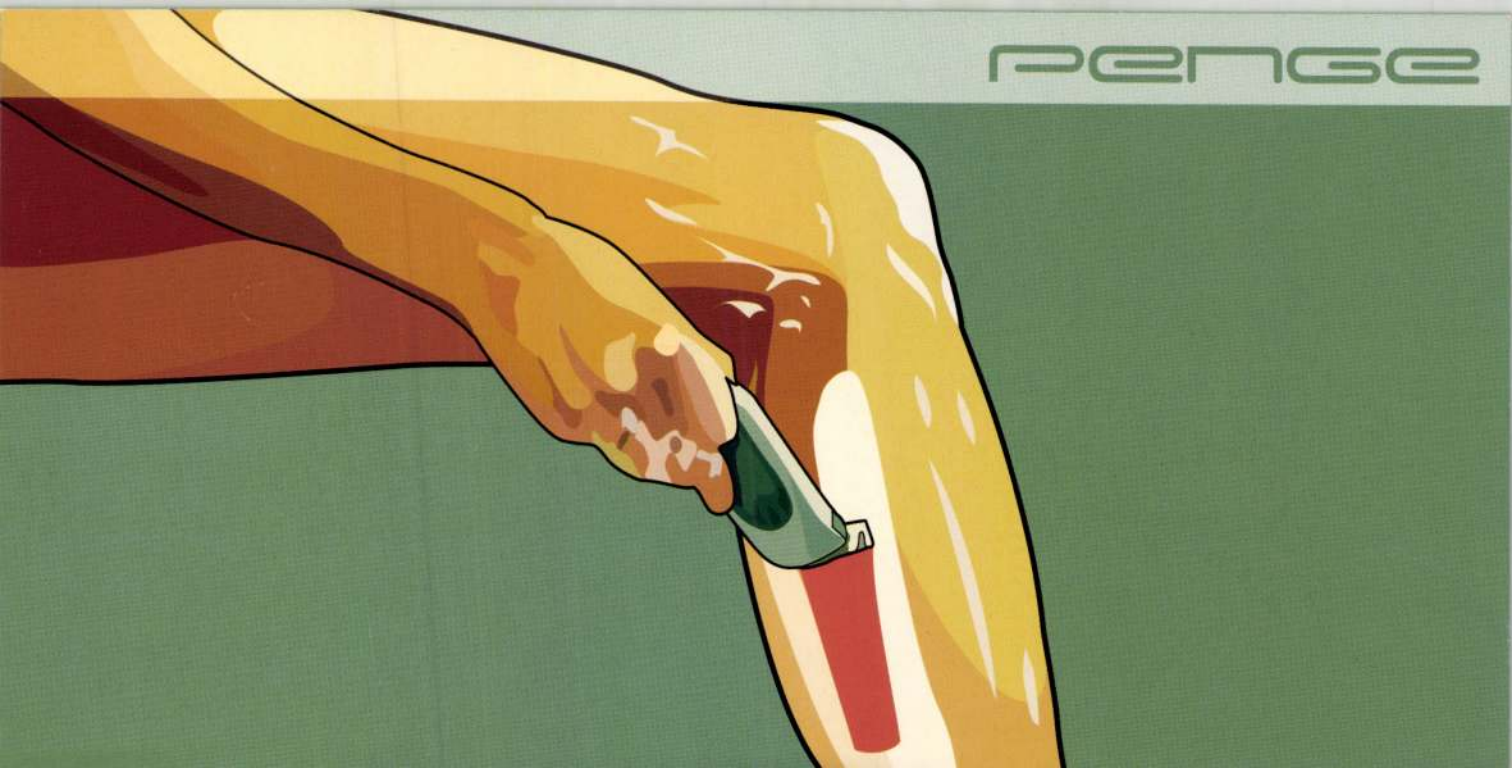
penge

Tisztelettel meghívom Önt az XO Galériába
2001. január 11-én, pénteken 19 órától 20 óráig

XO GALÉRIA

GYŐRFFY LÁSZLÓ

Nincs többé magány
c. kiállításának megnyitójára.

Megnyitja: **Kósa János**

A kiállítás 2001. február 3-ig tart nyitva, keddtől szombatig 11 és 18 óra között.

Győrffy László: *Kedves klónok egy Győrffy László reprodukciót nézegetnek*
2000, olaj, vászon, 70×130 cm

XO GALÉRIA
H–1012 Budapest, Várfok u. 11. Tel.: +36 1 214 0373
e-mail: szalokyk@mail.matav.hu
www.varfok-galeria.hu
Szalóky Károly

Együttműködő partnereink: Állami Nyomda Rt., AUDI, Budapest Bortársaság, Interface Kft.

GYŐRFFY LÁSZLÓ

A BUDAFOK TÉTÉNY MŰVELŐDÉSI HÁZ
meghívja Önt
BUDATÉTÉNYI GALÉRIÁJÁBA
(1222 Budapest, Nagytétényi út 35.)

GYŐRFFY LÁSZLÓ

kiállítására
2000. január 14-én, pénteken 18 órára
Megnyitja:

Bordács Andrea

művészetkritikus

A kiállítás megtekinthető naponta 14–19 óra között,
szombat–vasárnap 9–19 óráig.
A galéria megközelíthető a 3-as, 14-es autóbuszokkal,
a Jókai úti megállóig.
Támogató: BUDAFOK-TÉTÉNY ÖNKORMÁNYZATA

POSZTHUMÁN

TÁRLATOLGATÓ • HANGVERSENYEK • PÓDIUM • BULI VAN • SZÍNHÁZMŰSOR

HANGVERSENYEK

BM DUNA-PALOTA (V., Zrínyi u. 5.) 26-án 19 órától a BM Duna Szimfonikus Zenekar kamaraegyüttesei és szólistái. Műsoron Mozart, Paganini, Haydn, Malcolm, Joplin, Evans művei.

FRANCIA INTÉZET (I., Fő u. 17.) 26-án 19 órától Prysm Együttes – Pierre de Bethmann (zongora), Christophe Wallemme (bőgő), Benjamin Henocq (dob).

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ (VI., Andrássy út 22.) 23-án 19.30-tól a Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara. Közreműködik: Denis Matsouev (zongora). Vezényel: Rico Saccani. Műsoron Prokofjev: Klasszikus szimfónia, op. 25; 3. zongoraverseny, op. 26; Csajkovszkij: 1., g-moll szimfónia (Téli álom), op. 13.

MATÁV ZENEHÁZ (IX., Páva u. 10–12.) 26-án 19 órától Budapest Jazz Orchestra. Műsoron Thad Jones hangszerelései.

MTA DÍSZTEREM (V., Roosevelt tér 9.) 25-én 19.30-tól Spányi Miklós (csembaló), a Nemzeti Filharmónia Kht. új Walker-kópiacsembalóját felavató hangverseny. Műsoron Froberger: Toccata; Canzona; Weckmann: Toccata; Canzona; Böhm: Korálvariációk; g-moll prelúdium, fúga és postlúdium; Buxtehude: Canzona; g-moll prelúdium; Bach: D-dúr toccata, BWV 912; e-moll partita, BWV 830. 28-án 19.30-tól Új Osztrák–Magyar Haydn-zenekar. Vezényel: Fischer Ádám. Műsoron Haydn: 88. G-dúr szimfónia; Mozart: C-dúr fuvola-hárfaverseny, K. 299.; g-moll szimfónia, K. 550.

OLASZ KULTÚRINTÉZET 26-án és 27-én 19.45-től Budapesti Fesztiválzenekar. Közreműködik: Gál-Tamási Mária, Hrib Radu (hegedű), H. Zováthi Alajos (nagybőgő). Vezényel: Kovács János. Műsoron Verdi: A végzet hatalma – nyitány; Mozart: G-dúr hegedűverseny, K. 216; Bottesini: Grand Duo concertant, hegedűre, nagybőgőre és zenekarra; Haydn: Esz-dúr szimfónia, no. 99. 29-én 19.30-tól emlékhangverseny Verdi halálának 100. évfordulója alkalmából: MÁV Szimfonikus Zenekar, a Magyar Rádió Énekkara. Vezényel: Marco [illegible] dű), Szent István Király Oratóriumkórus. Vezényel: Záborszky István. Műsoron Sibelius: Karélia – szvit; Glazunov: a-moll hegedűverseny; Poulenc: Stabat Mater.

PÓDIUM

AFRIKA CENTRUM (XIV., Thököly út 164.) 28-án 10 órától Az őserdő ajándéka – afrikai játszóház: kunyhókészítés, házfalfestés, kézműves foglalkozás, táncház.

BÁLINT ZSIDÓ KÖZÖSSÉGI HÁZ (VI., Révay u. 16.) 24-én 17 órától ifjúsági szervezetek – Verő Tamás rabbi előadása. 25-én 18 órától Perlaki Tamás filmesztéta előadás-sorozata: Kuroszava Akira: A hét szamuráj (japán film).

DÓZSA MŰVELŐDÉSI HÁZ (XVII., Pesti út 113.) 27-én és 28-án 18 órától Brecht: A kaukázusi krétakör – a Rigel Színpad bemutatója.

FÉSZEK MŰVÉSZKLUB (VII., Kertész u. 36.) 23-tól 26-ig Fészekrakó romák a FÉSZEK-ben – művészeti seregszemle.

FIATALOK SZÍNHÁZA (XIV., Stefánia út 34.) 26-án és 28-án 18 órától Hair. 27-én 19 órától Párizs, Piaf (a Pódium Bárban).

KÖZÖSSÉGI HÁZ (IV., Lóverseny tér 6.) 23-án 15 órától helytörténeti vetélkedő. 24-én 9 órától Jeles napok – Gergelyjárás: jelmezkészítés, kézműves foglalkozás, rögtönzéses színjáték.

KARINTHY SZALON (XI., Karinthy Frigyes út 22.) 25-én 19 órától A nagy generáció – Gaál Tamás műsora. Vendég: Hobo. 28-án 10.30-tól Maki, Tőbiás és a többiek-sorozat: Mióka beszélni tanul.

KŐBÁNYAI SZABADIDŐKÖZPONT (X., Előd u. 1.) 24-én 20 órától Ki tiltja meg? – Balkai Géza és Balkai László irodalmi estje.

MARCZIBÁNYI TÉRI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT (II., Marczibányi tér 5/A) 26-án 18 órától Világjáró Klub: Lappföld. 27-én 10 órától kézműves és drámajátékos délelőtt. 10.30-tól Marcipán muzsika – családi délelőtt Lukin Lászlóval.

MAZSIKE KLUB (VII., Garay u. 48.) 27-én 19 órától Marosi Antal vendége Turi András, a Fővárosi Ügyészség [illegible]

Klónportrék Győrffytől

A fotografikus pontosságú festményen három tökéletesen egyforma, vidám klón diskurál. Melyik az igazi? Bár egyelőre nincsenek emberi klónok, a festészetben már egy új műfaj van születőben: a klónporté. Győrffy Lászlónak, a Magyar Képzőművészeti Egyetem végzős hallgatójának Nincs többé magány című kiállítása a génmanipuláció divatos témáját humorosan dolgozza fel.

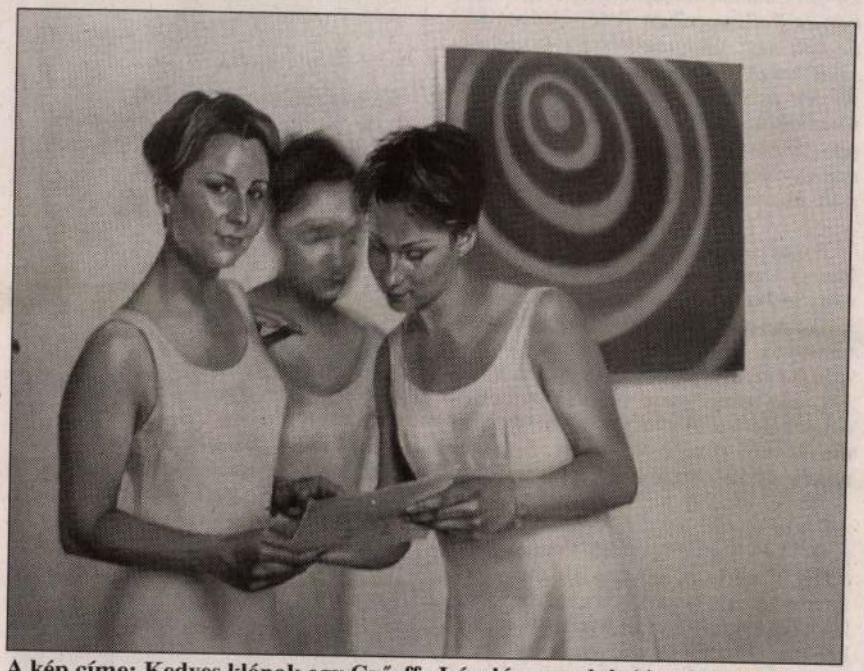

A kép címe: Kedves klónok egy Győrffy László-reprodukciót nézegetnek

Az XO Galéria-beli (I., Várfok utca 11.) sorozat fő kérdése, hogy létezik-e még az egyediség a génmanipuláció és a művészeti sokszorosítás korában – mondja a fiatal képzőművész, *Győrffy László*. További kérdés, hogy a biológiai génmanipulációval az emberiség átlépe a poszthumán korba, amelyben már nem létezik sem egyediség, sem egyéniség. A festő célja, hogy képeivel ennek a „szép, új világnak" a hétköznapjait humoros formában ábrázolja. A festményeken minden a feje tetejére áll: neonzöldre bolondított pázsiton békésen pingpongozik a festő további öt, pontosan ugyanolyan klónjával.

Egy újabb képen Kósa János művészettörténész és másolata napszemüvegben pózol egy szélfútta, sivatagi országút mentén. A művész egy másik ismerőse pedig három példányban Győrffy képének reprodukcióját nézegeti egy újabb barát kiállított festményeinek duplikátumai előtt.

A festő szavaival élve: poszthumán variációk láthatók a kiállítóteremben egy témára.

A festményeken a szereplők és ikertestvéreik a hollywoodi filmek gyanúsan harmonikus világába csöppennek. A szép, egészséges klónok világában azonban valami még sincs rendben. Ezt jelzi, hogy minden képen van egy-egy elmosódott részlet, amely magához vonzza a tekintetet. Győrffy László szerint ez a homály utal az egyéniség egyediségének eltűnésére. A festőművész szólt még arról, hogy kiállításának problematikája sokaknál előjött már – a mozgóképekkel és a pop-art óta a képzőművészeti alkotásokkal kapcsolatban is. A fiatal képzőművész festményei az ezerszeresen sokszorosított filmek és videoklipek divatos világából sokat merítenek ugyan, mégis egyedi festményeket hozott létre – a klónokból.

Margit Patrícia

Györffy Lárló

Beregi Oszkár, az élet Prosperója

Százhuszonöt évvel ezelőtt, 1876. január 24-én született Budapesten Beregi Oszkár, és Hollywoodban 1965. október 18-án halt meg. A legnagyobb Shakespeare-színészek egyike volt. Életútja is hasonlóvá lett a Shakespeare-hősökéhez. Fantasztikus végletek és fordulatok jellemezték, Shakespeare-alakokban megfogalmazva Rómeótól Prosperó bölcs, rezignált, okos végszaváig.

Prosperót nem a színpadon játszotta el Beregi Oszkár, hanem az életben. Ez a nagy monológ, ez a színházat lezáró végjáték nem más, mint másfél ezer oldalnyi önéletírás. Szerepeiről írt elemző vallomás, tanítóiról szóló hálás megemlékezés, egy grandiózus pálya megrendítő összefoglalása. A magyar irodalom nagy memoáríról közé lépett be ezzel a még mindig kéziratban lévő önéletírással.

Beregi Oszkár 1895-ben végezte el a színiakadémiát, azonnal szerződést kapott, mégis beiratkozott a tudományegyetemre, megírta A színész lelkiállapota a tanulás és előadás közben című dolgozatát. Akadémiai tanulmányai utolsó évében már szerződése volt Krecsányi Ignác buda-temesvári társulatához, de ott csak egy hónapig játszott, mert Ditrói Mór ajánlatára Kolozsvárra szerződött. Még el sem múlt az évad, már ismét Pesten, az akkor nyíló Vígszínházban játszott. 1899 őszétől a Nemzeti Színház tagja volt, néhány hónap kivételével, 1907-ig folyamatosan. A Nemzeti színpadán II. Rákóczi Ferenccel mutatkozott be 1899-ben, és 1945-ben Warwick gróf alakításával megbukva, megsemmisülten indult el Amerikába – nem gyógyuló, fájó sebbel.

Rómeó, Troilus, Antonius nagy sikerű megjelenítése után még harmincéves sem

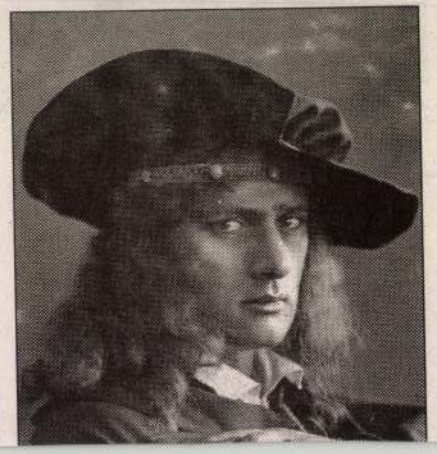

MAGYAR SZINHÁZ

Szombaton, 1930 márc. 15-én, vasárnap 16-án, hétfőn 17-én, szerdán 19-én, csütörtökön 20-án, szombaton 22-én, vasárnap 23-án, hétfőn 24-én
este 8 órakor

VOLPONE

VAGY

A PÉNZ KOMÉDIÁJA

Komédia 3 felvonásban 6 képben. Irta: BEN JONSON — átdolgozta: STEFAN ZWEIG — forditotta: EMŐD TAMÁS

Személyek: Rendező: VASZARY JÁNOS

Volpone, gazdag levantei	Csortos Gyula	Canina, kurtizán	Gombaszögi Ella
Mosca, a kullancsa	Dénes György	A biró	Dávid Mihály
Voltore, prókátor	Harsányi Rezső	A sbirrek parancsnoka	Jávor Pál
Corbaccio, vén uzsorás	Szigeti Jenő	Éjjeli őr	Zólyomi Jenő
Leone kapitány, Corbaccio fia	Beregi Oszkár	I. szolga	Deák Árpád
Corvino, kereskedő	Justh Gyula	II. szolga	Erdős Hugó
Colomba, Corvino felesége	Turay Ida	III. szolga	Sándor Jenő

Sbirrek, szolgák, népség, zenészek
Történik: Velencében a renaissance idején
A diszleteket Básthy István tervei alapján Kéri Adolf festette

Pénteken, március 14-én és kedden 18-án este 8 órakor

BEREGI OSZKÁR felléptével

KISÉRTETEK

Szinmű 3 felvonásban.
Irta: IBSEN HENRIK

Alving Heléna — Gazdy Aranka
Alving Oswald festő, fia — Beregi Oszkár
Mandert, lelkész — Vándory Gusztáv

Pénteken, március 21-én este 8 órakor

BEREGI OSZKÁR felléptével

HAMLET

Irta: SHAKESPEARE. Forditotta: ARANY JÁNOS

Claudius	Baróthy József
Gertrud	Zala Karola
Hamlet	Beregi Oszkár
Hamlet atyja szelleme	Vándory Gusztáv
Polonius	Harsányi Rezső
Ophélia	Horváth Éva
Laertes	Lázár Tihamér
Horatio	Jávor Pál
Rosenkrantz	Balassa János
Guildenstern	[illegible] Jenő

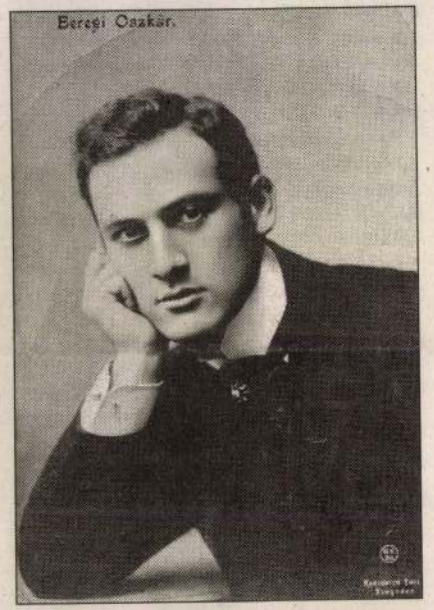

GYŐRFFY LÁSZLÓ

Két új kiállítás a Várfok utcában

(MH) 2001. január 11-én új kiállításnak adnak otthont a Várfok utcai galériák. A Várfok Galériában az Állami Nyomda Rt. és a Várfok Galéria közös kiadványát mutatják be. A nyomda és a galéria most képzőművészeti gyűjtőkártya-sorozat megjelentetésébe fogott. A normál telefonkártya méretű műanyag hordozón kortárs képzőművészek alkotásai láthatók. Tizenkét művész egy-egy kiválasztott alkotása vagy művének részlete reprezentálja az általuk képviselt művészi világot. Az XO Galériában Győrffy László, a Magyar Képzőművészeti Egyetem hallgatója mutatja be festményeit Nincs többé magány címmel. A fiatal művész munkáit az élőlények klónozásának lehetősége inspirálta. Győrffy László klónokkal kapcsolatos festménysorozata a poszthumán szóval jellemezhető. Képei egyszerre képviselnek ironikus és tragikumba hajló attitűdöt. Technikai eszközöket használ fel, filmek, videók, fotók közvetlenül hatnak rá.

MAGYAR HÍRLAP, 2001. JAN. 3. 6. o.

Győrffy László festő

TÁRLAT. Győrffy László festőművész Az élet értelme című kiállítását nyitják meg ma este 7 órakor a Jókai Klubban (XII., Hollós út 5.). Megnyitót mond Réz András esztéta. A tárlat október 28-ig tekinthető meg (vasárnap kivételével) naponta 10 és 21 óra között.

Népszabadság 1998. okt. 14.

GÖRFFY PÉTER
ÉPÍTÉSZ

nexus /lat./ - kapcsolat

nihil obstat /lat./ - nincs akadálya

nolens-volens /lat./ - akarva-akaratlanul

non c'è male /ol./ - nem rossz

nulla mentio fiat, noha "sunt" /lat./ - említés ne essék róluk,
noha"vannak"/utalás Könyves Kálmán ~~törvényére~~ a boszorkányok
létét tagadó törvényére

nymphománia /gör./ - tulfütött nemi izgalom

l'occasione fa il ladro../ol./ - alkalom szüli a tolvajt, (így énekelte már Rossini is)

octroyálni /fr./ - ráerőltetni

Le opere di Dante, edizione critica della Società Dantesca /ol./ -
Dante müvei, a Dante-Társaság kritikai kiadása

on dit /fr./ szóbeszéd, pletyka

O/rdinis/ P/raedicatorum/ /lat./ - domonkosrendi szerzetes

ordre /fr./ - parancs

palam publice /lat./ - nyilvánosan

panacea /görg/ - gyógyir

pardon of alienation /ang./ - elidegenitési engedély

parochia /gör./ - parókia, paplak

pauzál /lat./ - szünet tel

perfektuálás /lat./ - megvalósitás, véglegesités

persuadiál /lat./ - biztat, rábeszél

pieno di debiti /ol./ - tele adóssággal

post festa /lat./ - utólag

praeconceptio /lat./ - előzetesen kialakitott nézet, elfogultság

praeorans, praeorantia /lat./ - előkönyörgő /helybeli lelkész hijján
bizonyos egyházi funkciók végzésére feljogositott tanitó/

premier plan /fr./ - előtér

A KÉPCSARNOK MEGHÍVJA ÖNT

GYÖRFFY PÉTER

FESTŐMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSÁNAK

ÜNNEPÉLYES MEGNYITÁSÁRA

1984. OKTÓBER 4-ÉN

CSÜTÖRTÖKÖN DÉLUTÁN 5 ÓRÁRA

MEGNYITJA

ENTZ GÉZA

MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

MEGTEKINTHETŐ

1984. OKTÓBER 4–13.

DIÓSY ANTAL TEREM

GYÖNGYÖS, SZABADSÁG TÉR 1.

F. k.: Köteles István – 84-1600 GENERALART Dorogi Ny

Budapesten születtem 1949-ben. A Képzőművészeti Főiskolán 1969–73-ig Bernáth Aurél tanítványa voltam. 1975 óta veszek részt kiállításokon. Több önálló tárlatom volt. Most újabb tájképeimet – olajfestményeimet, akvarelljeimet – szeretném Gyöngyös művészetszerető közönségének bemutatni.

Az egyszerűbb motívumokat kedvelem, legyenek azok kisvárosi vagy természeti tájrészletek. Előadásmódom inkább festői, mint rajzos. A színezésben ragaszkodom a reális színviszonyokhoz, mert a táj eredeti hangulatát csak így lehet visszaadni.

Györffy Péter

A KIÁLLÍTÁSI INTÉZMÉNYEK

MEGHÍVJA ÖNT

GYÖRFFY PÉTER

FESTŐMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA

MEGNYITJA:

BERNÁTH MÁRIA

MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

1977. JANUÁR 21-ÉN, PÉNTEKEN 1/2 5 ÓRAKOR

FÉNYES ADOLF TEREM

BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI ÚT 30.

GYÖRFFY PÉTER

Gyöngyössy Péter

Gyöngyössy Péter festőművész kiállítása a Fényes-Adolf teremben január 21-én nyílt meg.

------:Kiállítási naptár.

Művészet,1977.február - 46.oldal

Győrffy Péter

Győrffy Péter festőművész kiállítása a január 21-én a Fényes Adolf Teremben nyílt meg.

Kiállitási naptár.

[redacted]: [redacted].

Művészet, 1977. január - 48.oldal

Gyöffy Péter festőművésznek

A KIÁLLÍTÁSI INTÉZMÉNYEK

MEGHÍVJA ÖNT

GYÖRFFY PÉTER

FESTŐMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA

MEGNYITJA:

BERNÁTH MÁRIA

MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

1977. JANUÁR 21-ÉN, PÉNTEKEN 1/2 5 ÓRAKOR

FÉNYES ADOLF TEREM

BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI ÚT 30.

Györffy Péter, Jestő

L.: Kmetty J.

— : A hétvégi kulturális ... 9,

Népszabadság 1 Bp. 1977 febr. 12.

Györffy Péter, Jestő

L.: Kmetty J.

— : A hét végi ... 9.

Népszabadság, Bp. 1977 jan. 29.

Györffy Péter, festő

[: Kmetty].

— : A hétvégi ..... 9.

Nipszabadság, Bp. 1977. jan. 22.

Györffy Péter

GYÖRFFY PÉTER festőművész alkotásaiból tegnap kiállítás nyílt a karcagi Györffy István Nagykun Múzeumban. A tárlaton a művész 25 olajfestménye látható. XII.

Magyar Hirlap 1976/243/8

Győrffy Péter, Jenő

l.: Kmetty J.

– : A hétvégi – – – 9,

Népszabadság, Bp. 1977 febr. 5.

Görffy Péter

Görffy Péter 3 éve végzte el a
Képzőművészeti Főiskolát Ber-
náth Aurél tanítványaként.

H. Gy.: Görffy Péter képei
Tükör, 1977. február 6–41. oldal.

Gjörffy Péter

Gjörffy Péter kiállítását a
Fenyes Adolf Szerenben
rendette meg.

Gy.: Gjörffy Péter képei
ikkor, 1977. február 6. – 41. old al.

Gyorffy Péter

Gyorffy Péter festői elképzeléseit a tradicionális festészet vállalása határozza meg.

H. Gy. : Gyorffy Péter képei
Tiszatáj, 1974. február 6. – 41. oldal.

Györffy Péter

Györffy Péter a posztimpresszionisták magyar polgári-humanista piktúráját, közvetlen mesterének festészetét és esztétikáját vállalja és folytatja.

H. Gy.: Györffy Péter képei
Tükör, 1974. február 6-41. oldal.

Györffy Péter, festő

GYÖRFFY PÉTER KÉPEI

Fényes Adolf terem

Fiatal művész Györffy Péter. Három éve végezte el — Bernáth Aurél tanítványaként — a Képzőművészeti Főiskolát; tudatosabban vállalt programmal azonban kevesen dicsekedhetnek a korabeliek közül. Ilyennel még épp csak egynéhányan — hiszen Györffy kereken kijelenti, hogy festői elképzeléseit a tradicionális festészet vállalása határozza meg. A tradíció persze sokféle lehet. Györffy itt is pontosan választ. Ha nem is mondja ki, képei világosan beszélnek: a tradíciók közül ő a posztnagybányai iskolák magyar polgári-humanista piktúráját, közvetlen mestereinek festészetét és esztétikáját vállalja és folytatja. Nemcsak igyekezettel, eredménnyel is.

H. Gy.

Tükör, Brest, 1974. febr. 6.

Győrffy Péter

Győrffy Péter

A legfiatalabb művésznemzedék tagja: három éve végzett. A Fényes Adolf-teremben kiállított képei első pillanatban arról vallanak, hogy *Bernáth Aurél* tanítványa. S arról is, hogy a keményfestés híve. Mintha a fényképrealizmussal is kacérkodna, főként az interiőröknél. Tájképei viszont a preimpresszionizmust idézik, oldottabbak. Győrffy kiegyensúlyozott, nyugodt alkat, kellemesen modoros, problémaés feszültségmentes, tehetsége van a hangulatok megragadásához. Egyelőre mintha „burokban lenne", alig hatol el hozzá a világ zaja, de még előtte a jövő: minden lehet belőle. Akár rossz festő is.

K. A.

Magyar 38/6

K.A.

Győrffy Péter

A Magyar Nemzeti Galériában Móritz Sándor festőművész kiállitása január 17.-ig, A József Attila Művelődési Központban Varjasi Tamás kiállitása január 31.-ig tart nyitva.
A Magyar Nemzeti Galériában Cservenka Ferenc fotókiállitását január 18.-án,
A Műcsarnokban Nolipa István Pál festőművész kiállitását január 21.-én, Veszprémi Imre szobrászművész kiállitását január 21.-én,
A Fényes Adolf Teremben Győrffy Péter festőművész kiállitását január 21.-én nyitják meg.

Élet és Irodalom, Bp. 1977. jan. 15.
XXI. évf. 3. sz. 8. lap.

Gyárfás Péter festő

Kiállítása a Fényes Adolf Teremben

Bp. 1977. jan. 21 - febr. 13.

– katalógus a könyvtárban –

Győrfy Péter, festőművész

Ugyancsak holnap zárul a Fényes Adolf Teremben, a Győrfy Péter festőművész anyagából rendezett tárlat.

1977. IX. 12. 19.30 Sué.
TV-híradó

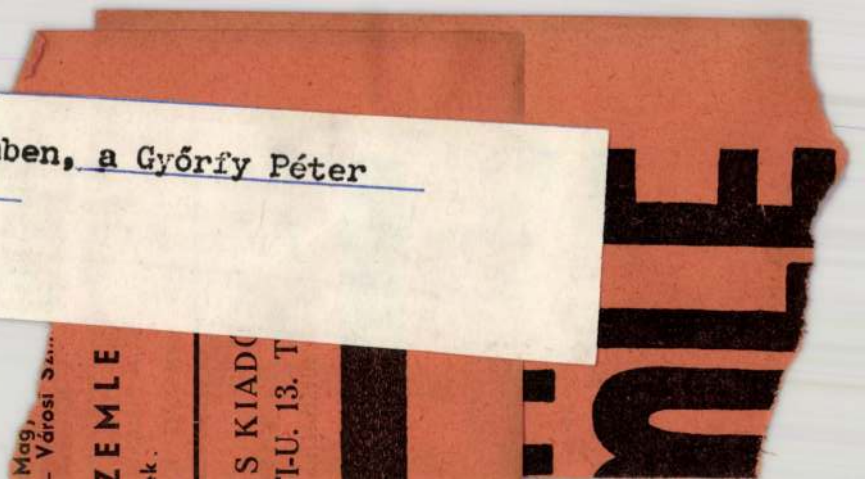

politika — Közgazd

A Magyar K

első sz

A Magyar Kultúrszen

DR. BISZTRAY GYU

DR. ASZTALOS MI

jelentősége.

DR. BENEDEK MAR

DR. MOLNÁR ERNŐ

KÖ

TUDOMÁNYOS

GYÖRFFY SÁNDOR

FESTŐ, GRAFIKUS,

1957. KAPOLCS

Az érzetek elemzése. E. Mach müve magyarul, forditotta Erdős Lajos. Filozófiai Irók Tára. Uj sorozat, 6.kötet. Franklin Társulat kiadása, 1927.

Könyvbarátok Lapja, 1928. I.évf.4.sz. 294-295.

602., 640., 645., 651.

Gellért Oszkár. /Részletek egy nagyobb tanulmány első feléből./

Nyugat, 1928. IV. 1. XXI.évf. 7.sz. 480-490.

Fülep II. 215-229.

612., 613., 615., 617., 626., 631., 638., 659.

Kelet nagy gondolkodói. Irta Mester János. Franklin kiadás 1927.

Könyvbarátok Lapja, 1928. I.évf.3.sz. 247.

640.

Keleti Arthur: Angyali üdvözlet.

Nyugat, 1928. II. 16. XXI. évf. 4.sz. 311-313.

Fülep II. 209-214.

612., 615., 617., 643.

A kételkedő kritikus. Kárpáti Aurél tanulmányai és kritikái.

Franklin Társulat kiadása a Kultura és Tudomány sorozatban.

Könyvbarátok Lapja, 1928. I.évf. 3.sz. 230-231.

Fülep II. 230-231.

640., 647.

Leonardo da Vinci. Irta Hekler Antal. A Magyar Irodalmi Társaság kiadása. Budapest, 1927.

Könyvbarátok Lapja, 1928. I. évf. 2.sz. 156-157.

Fülep II. 405-406.

647.

Lesznai Anna lirája. /Az eltévedt litániák alkalmából./

Nyugat, 1923. IX.12. XVI.évf. 17-18.sz. 282-290.

Fülep II. 192-204.

460., 472., 479., 487.

1506

Győrffy Sándor

Debrecenben /Kossuth u. 1.sz./ rendezték meg Czóbel Béla emlékkiállitását. Megtekinthető augusztus 10.-ig.
Győrffy Sándor és Mehringer F. László festőművészek a Toldi Studió Mozi Klubjában rendezett kiállitása augusztus 2.-án, Galambosi Edit festőművész a Műcsarnokban augusztus 6.-án nyitja meg kiállitását,- közli a lap kulturális eseményeket ismertető rovata.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. juli. 31.
XX. évf. 31. sz. 8. lap.

GYŐRFFY SÁNDOR

Kiállított grafikák

Szekvenciák címmel nyílik meg Győrffy Sándor grafikus kiállítása ma 18 órakor a Duna Galériában (Bp. XIII., Pannónia utca 95.). Bemutatja Josef Cseres és Sőrés Zsolt.

NÉPSZAVA 2000 márc 1

SÁNDOR GYŐRFFY

1073 Budapest, Akácfa u. 47., HUNGARY

Sándor Győrffy began to paint in 1975. His first exhibition was in 1976. He was invited to join the Lajos Vajda Studio of Szentendre in 1977, and in 1979 became co-founder of ART-el, a group of artists who worked together until 1984. He has been making graphic art and photographs since 1981 and silkscreen prints since 1983. He has also been involved in MAIL-ART, especially artist stamps, since 1982. He is a member of the Studio of Young Artists and the Art Foundation of Hungary. His graphic artwork can be found in private and public collections both at home and abroad.

Major one-man shows:

1976 Toldi Mozi Theatre Gallery, Budapest
1979 Eötvös Klub, Budapest; JATE Klub, Szeged
1980 Lajos Vajda Stúdió, Budapest
1986 Fészek Klub, Budapest; Művelődési Központ, Miskolc
1987 Babylonia e. v., West Berlin
1988 Goethe Institut, West Berlin
1989 Goethe Institut, Staufen; Művelődési Központ Szolnok;
Torony Galéria Budapest

Major group exhibitions:

1977 through 1981: Lajos Vajda Stúdió, Szentendre
1982 WORLD ART POST, Fészek Klub, Budapest
1983 AVANTGARD DIES, Bercsényi Klub, Budapest
1984 SELF-PORTRAIT photo contest, Fotógaléria, Miskolc
1985 3rd International Graphic Art Biennal, Varna
16th International Graphic Art Biennal, Ljubljana
„International Exerimental Art,'' Petőfi Csarnok Budapest
1986 Art Fair, Stockholm
Mältinranta Cultural Center, Tampere, Finland
12th International Independante Exhibition of Prints, Yokohama
„ART OF TODAY,'' Hotel Hilton, Budapest
1987 „Akt'' Vajda Lajos Stúdio Galéria Szentendre
„Mail Art'', Szépmővészeti Múzeum, Budapest
4th International Graphic Art Exhibition, Catania
„ART OF TODAY II.'' Budapest
1988 SZAFT, Ernst Múzeum, Budapest
MAIL-ART Exposition, Ibizia
Theater der Freien Volksbühne, West-Berlin
1989 5th Graphic Art Biennial, Varna
Museum Vistule, Kazimierz Dolny
Országos Grafikai Biennálé, Miskolc
10th International Impact Art Festival, Kyoto
15th International Independante Exhibition of Prints, Yokohama

Graphic art works in public collections:

Hungarian National Gallery,
Ferenczy Múzeum Szentendre,
Hermann Otto Múzeum, Miskolc,
Budapest Galéria,
Fotó Galéria, Miskolc,
Művelődési Központ, Nagykőrös, Sopron, Dombóvár
Városi Könyvtár, Békéscsaba
Kanagawa Gallery, Yokohama Japan
Mältinranta Cultural Center, Tampere
Instute for Culture and Art, Catania
Museum Nadwislanskie, Kazimierz Dolny
International Museum of Graphic Art, Giza

Works in exhibition:

„Mic wogmuc'' I. 1989 silkscreen 700x500 mm
„Mic wogmuc'' I. 1989 szitanyomat 700x500 mm
*„Mic wogmuc'' II.** 1989 silkscreen 700x500 mm
*„Mic wogmuc'' II.** 1989 szitanyomat 700x500 mm

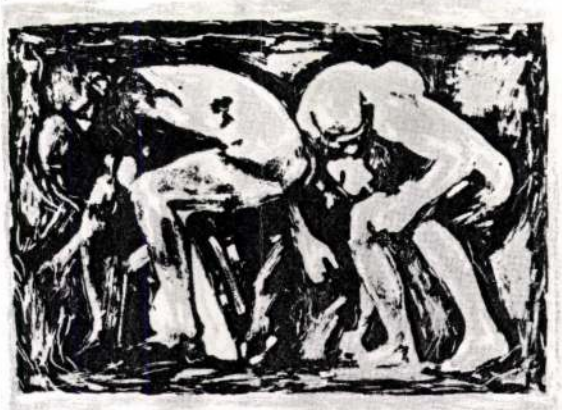

GYÖRFFY Sándor

1. NGB

Ópörffy Sándor

kiállítása a miskolci Ady
Endre Művelődési Központban

Népszabadság, 1986. VIII. 14

szült erre a szerepkörre. Már akkor is, amikor még azt hittük, hogy riporterként tör a csúcsra.

— Nekem már évekkel ezelőtt, a debreceni talk-show-kban is magas színvonalat volt abban a kijelentésben nem önironia. De az is igaz, hogy szeretnék öt-hat éven belül kilépni a hazai képből. Szeretnék olyan helyzetbe kerülni, hogy igazán megmérettessek.

— *Akkor mivel lehet? Titok?*

— Az az álmom, ami lehet, hogy ellentkent ha bármi is történne, egyhamar politikai újságírással nemigen tudnék betörni a világba. Legalábbis itthonról nem.

ság. Hogy illusztráljam ezt: például a mostani show után legalább két gépelt oldalt írtam arról, amit hibásnak találtam. Olyasmit például, hogy egyszer sem nézek bele a kamerába, pedig a nézővel kell kommuni-

a beszélgetőtárs titkaiból. A mostani nyájas és megértő, előre tisztázza, hogy az interjúalanynak van-e kényes területe, mert még véletlenül sem akar tapintatlan lenni…

— Azért ez nem egészen így van, sajvele. Hogy nyerő legyek... Ha nem, megyek Amerikába! A sorsomat úgysem kerülhetem el.

VIRÁG E. ÉVA

Chikán Bálint

Magyar Hírlap
1992. febr. 1.

Ahol szabadság van...

A Magyar Nemzeti Galéria földszinti termeiben a Fiatal Képzőművészek Stúdiója Egyesület kiállítását láthatják az érdeklődők több mint hat héten keresztül. A tárlaton igazán sok minden látható, ami a vizuálisan érzékeny embereket érdekelheti: hagyományos kép, szobor, grafika mellett papírmasé figurák a térben, háncsból készült síkfigura a falon, önjáró (?) vízemelő Szűz Máriával, deszkából ácsolt kis átjáró és átjárhatatlan házikó, a teremőr bácsi fejével mint naturalista képpel.

A stúdió nagy vívmánya volt több mint fél évtizeddel ezelőtt a zsűri nélküli kiállítás, ahol mindenki egyenrangúan kiállíthatott függetlenül attól, hogy kit szeretett Aczél György vagy kit nem. Csakhogy az azóta eltelt fél tucat év a körülményeket (és a stúdiót mint szervezetet egyaránt) megváltoztatta, olyannyira, hogy a stúdióból egyesület lett, miközben az ilyen típusú koncepciótlan koncepció fölött — mint a zsűri nélküli, demokratikus kiállítás — eljárt az idő.

A kiállítás apropóján készült katalógus már más jellegű szemléletet mutat — elsősorban éppen abban, hogy nem a kiállítókat, illetve a kiállított anyagot mutatja be, hanem magát az egyesületet, illetve tagjait. Ezért nincs is szinkron a tárlat és a (könyv)katalógus között. Ami a hátrányai mellett előny is — de a katalógusról majd később.

A kiállításnak két eleje van (vagy két vége: „hol szabadság van, ott szabadság van" — írja Márton László). Mégis ha balra mentem be, a teremőr bácsi rám szólt: „Ez itt a vége." Pedig úgy jobban szerettem mindent, ha az a vége volt az eleje. Mert a másik oldalon a belépéskor hirtelen nagyon széttört minden. Érmezei Zoltán, a tavaly, 36 éves korában elhunyt szobrász jellegzetes, keresztre feszítettet idéző műve nem kap elég teret ahhoz, hogy ne tapéta, hanem mementó legyen. S rögtön mellette kisméretű művek egymásra halmozott, zsúfolt bemutatása: grafikák, fotó mivoltuk miatt összerendezett alkotások, keretezett üvegek, s két déjá vu élmény: a Xertox nevével jelzett késői Fontana-alkotás s egy Szórádinak álcázott Boccioni. Ugyanitt Ferkai Tibor nippje Deák Ágnes szép-rejtelmes Echnatonjának a „levegőjét szívja el". Míg végre lelegzetvételhez jutunk egy jól installált műnél: Szűcs Attila egy nagyméretű vásznon koszos szállodafalat idéz két ódivatú faliégővel, s a „kép" elé fémkoffereket állít, fektet. A mű elég beszédes ahhoz, hogy megnevezésén: „Cím nélkül", ne akadjunk meg. A későbbiekben feltűnik azonban, hogy milyen gyakori a „cím nélkül" mint műaláírás. S amíg Szűcsnél a mű szervezése, kompozíciója elegendő szellemi inspirációt jelent ahhoz, hogy foglalkozzunk installációjával, sok alkotásnál a koncepció hiányát jelzi a címnélküliség, aminek következtében ha a felület érzelmileg közömbösen hagy, ballagunk is tovább. Vagy ha a mű érzékelteti is, hogy alkotója határozott elgondolással készítette — mint például Chilf Mária a nyolc sorban és négy oszlopban falra erősített, öt szárított sárgarépából (?) kialakított formáit, s véletlenül helyezett elé a földre kék lufit —, a mű olyan „elvarázsolt", annyira nem kötöttek egyes elemei, hogy „dekódolni" a művész segítsége nélkül nem lehet. Az alkotó hozzájárulása az interpretációhoz elegendő úgy is, ha jó címmel látja el teremtményét.

Persze még mindig jobb, ha cím nélkül hagyja alkotását, mint ha az ellenkező végletbe esik, mint a jelen kiállításon Győrffy Sándor, aki nonfiguratív képét A dolgok lényege megnevezéssel illette. Milyen dolgok s miféle lényeg, tehetnénk fel ironikusan a kérdést. Bár nem az a probléma, hogy mi, nézők esetleg nem ugyanott keressük a címben jelölteket, mint az alkotó, hanem az, hogy a kép nem hitelesíti azt sem, hogy Győrffy számára valóban az a lényeg. Ellenpéldaként hozható Bogdándy Zoltán Szultán műve, Az égi és földi szerelem. Mert vajon melyikőnk gondolna a cím után két kifőtt, lerágott csontból formált emberpárra, amely rozoga ágyon meghitten ülve lerobbant környezetében az esti fényben pompázó Lánchídról ábrándozik? S mégis, épp az alkotás ereje, személyes hitele miatt leszögezhetjük: új elemmel gazdagodott e művészettörténeti toposz.

S hogy régi toposzhoz új művel hozzájárulni, az egyértelműen az alkotóban élő teremtőerő függvénye, arra másik — de már negatív — példa Danka Attila installációja. A korábbi „ezt már láttam" érzés itt újra előjön: Danka alkotását nézve a tavalyi évben a Műcsarnokban látott Hasior-installáció: az Értelmetlenül meghalt gyermekek emlékére jut eszünkbe. Ma, amikor az alkotó szabadon használhat mindenféle technikát, eszközt, tárgyat s gondolatot, semmi nem indokolja az ilyen szintű hasonulást.

A fiatalok pedig — általában — élnek is a szabad eszközhasználattal. A szegényes, elnyűtt környezeti elemektől az elsősztályú (?) festékig, ecsetig: bármi művészetteremtő médium lehet. Az előzőeket az installációs műformában, az utóbbiakat a „hagyományos" festészetben alkalmazzák. S bár egyesek szerint a két műforma filozófiai alapjai között olyan antagonisztikus ellentét van, hogy ezek soha nem találhatnak egymásra, én hajlamos vagyok azt hinni, hogy egymás kiegészítésére, egymás javára is szolgálhatnak.

A kiállításon három nagyon kvalitásos mű támasztja alá a hitemet. Gaál József boszorkánya, amely most installáció, holott a művész általában a hagyományos grafikát műveli. Julius Gyula Internperance-a, amely kép és mozgás összekapcsolása, szimbolizálás és realizálás, technika és humor — olyan komplex mű, amely elgondolkodtat és megnevettet, amely falon lóg és térben áll; installáció és kép egymagában. (E kissé szubjektívnek tűnő lelkesedés után tényszerűen: a falon függő fémképből különböző vezetékek indulnak el egy nagy akkumulátorhoz, illetve egy akváriumszerűséghez, amelynek üvegtetején mint vidám halacskák, összetapadt gombostűk kergetőznek.) A harmadik ilyen mű Koronczi Endre és Faa Balázs közös installációja: A szoba. Csak kívülről „kukkolható", s amin benézünk: képek helyei a falon, rámázott ürességek, amely azonban olyannyira valódi űr, hogy még a fal is hiányzik a kép helyén. Ettől a kép furcsa, negatív értelmet kap — ezzel ismét (joggal) rá is kérdeznek a kép mibenlétére —, hiszen a lyukon benéző maga lesz képpé egy másik szemlélő számára. A keretben megjelenő (alkalmi) „hiperreálist" a falfestés tapétamintájával a művészek ellenpontozzák. Az installáció bonyolult, bár világos gondolatisága mellett érdekessége, hogy a hagyományos technika beépül a megépített installációba.

Hagyományos műformának itt most azt tekintem, amelyik elfogadja az ábrázolás kétdimenziós voltát, és a síkra homogén eszközhasználattal „csak" fest vagy „csak" rajzol. Ezeknél a műveknél érződik legnagyobb hátránya a kiállítótér elégtelenségeinek, a hely szűkösségének, a rossz megvilágításnak. Harmadik alkalommal, amikor ott jártam, éppen videófelvétel készült, s ennek érdekében bevilágították Sárkány Sándor festményét. A kép, amely addig nem tudta lekötni figyelmemet, a fény hatására életre kelt: a színeknek varázsa, a foltoknak tere lett. Élményt kaptam, s hogy az addig elmaradt, nem a művész vagy a mű hibája.

Legyen azonban bármennyire mostoha a körülmény, két alkotás nem kerülheti el figyelmünket. Mazzag István romantikusan szép festménye, amely a festői festészet értékeit őrző szakmaisággal készült és Szurcsik József Diadalíve, amely tömören és hitelesen érzékelteti az alkotó generációjának viszonyát a politikához.

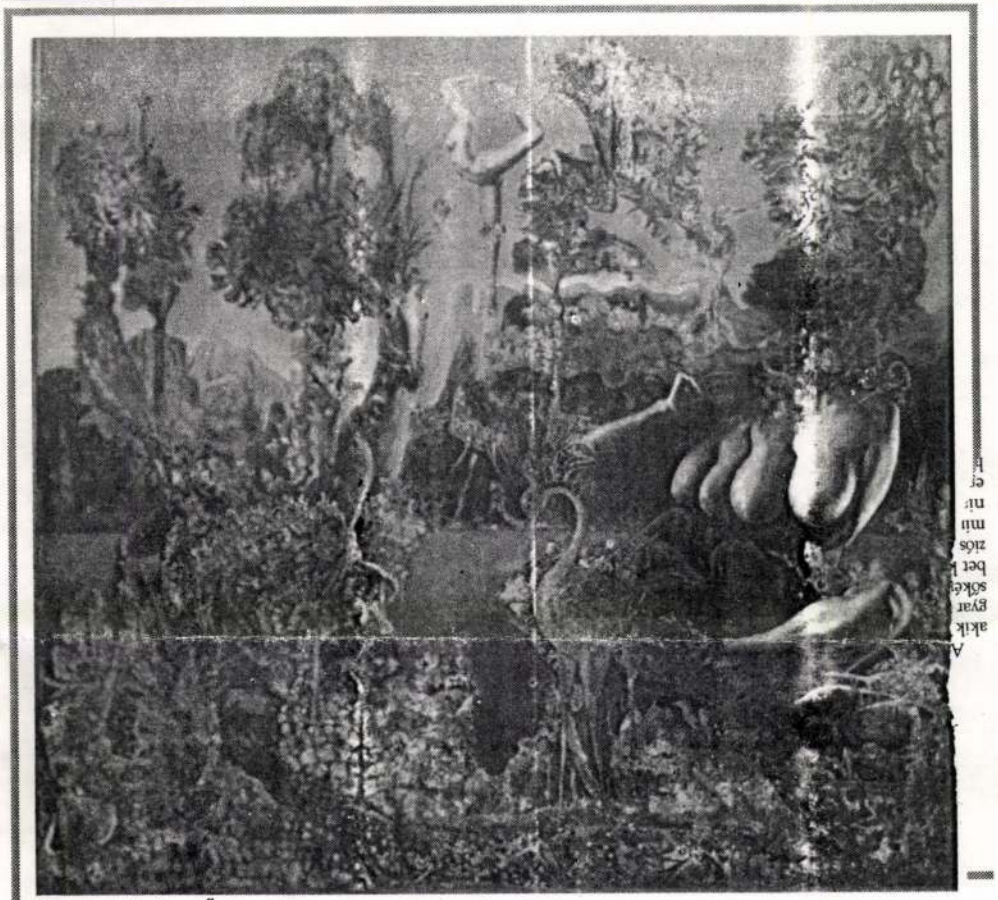

Hartung Sándor: Ősasszony

Befejezésül pár gondolat a katalógushoz. Gyönyörű nyomdatechnikával, szép szerkesztéssel időálló kiadványt menedzselt a stúdió, amely majdnem ugyanazokat a tagokat mutatja be, mint akik kiállítanak. A két névsornak a közelítése szerencsés lett volna, s hasonlóképpen az is, ha a lakcím mellett legalább a születési adat közreadásában egységesíteni lehetett volna a személyi oldalakat. A legnagyobb gondom azonban a bevezető tanulmánnyal van. A nyomtatott oldalak jól néznek ki, ha az ember csak nézegeti őket, de elolvasni — szinte lehetetlen. Az olvashatóságot nehezíti még a szöveg rossz központozása, amiért nem tudjuk, hogy a nyomda, a nyomdai korrektúra vagy a szerző okolható. Az elemi helyesírási hibákkal ugyanígy voltam. De az már egészen bizonyosan a tanulmányíró Bárdosi József mulasztása, hogy sok mondatban az alany nincs egyeztetve az állítmánnyal, vagy egyszerűen nincs állítmány. Nagy kár, hogy a szerzőnek nem volt ideje megfésülni a szövegét, mivel a mű rendkívül nagy gyűjtőmunkáról, alapos felkészültségről tanúskodik. A szöveg azonban félkész állapotban maradt, s ez egy „időálló" kiadványnál alig bocsánatos bűn.

GYORFFY Sándor

MEGHÍVÓ

GYŐRFFY SÁNDOR

KIÁLLÍTÁSÁRA

FIATAL MŰVÉSZEK KLUBJA

1062 BUDAPEST, ANDRÁSSY ÚT 112.

1991. DECEMBER 4–22.

MEGNYÍTJA **LÓSKA LAJOS**
1991. DECEMBER 4-ÉN 18.30 ÓRAKOR

GYÖRFFY Sándor

Győrffy Sándor, grafikus

L.: Kerzbai Sándor

–: Heti ajánlat

3.

Új Tükör B. 1986. máj. 4.

XXIV/18

GYŐRFFY Sándor

A Pest megyei Múzeumok Igazgatósága
tisztelettel meghívja Önt

GYŐRFFY SÁNDOR
kiállítására
1992. október 2-án du. 17 órakor.

MŰVÉSZTELEPI GALÉRIA
Szentendre, Bogdányi utca 51.

Megnyitja:
Novotny Tihamér
művészettörténész

A kiállítás megtekinthető:
1992. október2. – november 1.

DÍJELŐLEGES

SZENTENDRE
92 0925
Bp 1 Bp

LÓSKA LAJOS

BUDAPEST

FELSŐZÖLDMÁLI u. 61-65.
A LÉPCSŐ FSZ. 2.

1025

A Pest megyei Múzeumok Igazgatósága
tisztelettel meghívja Önt

GYŐRFFY SÁNDOR
kiállítására
1992. október 2-án du. 17 órakor.

MŰVÉSZTELEPI GALÉRIA
Szentendre, Bogdányi utca 51.

Megnyitja:
Novotny Tihamér
művészettörténész

A kiállítás megtekinthető:
1992. október2. – november 1.

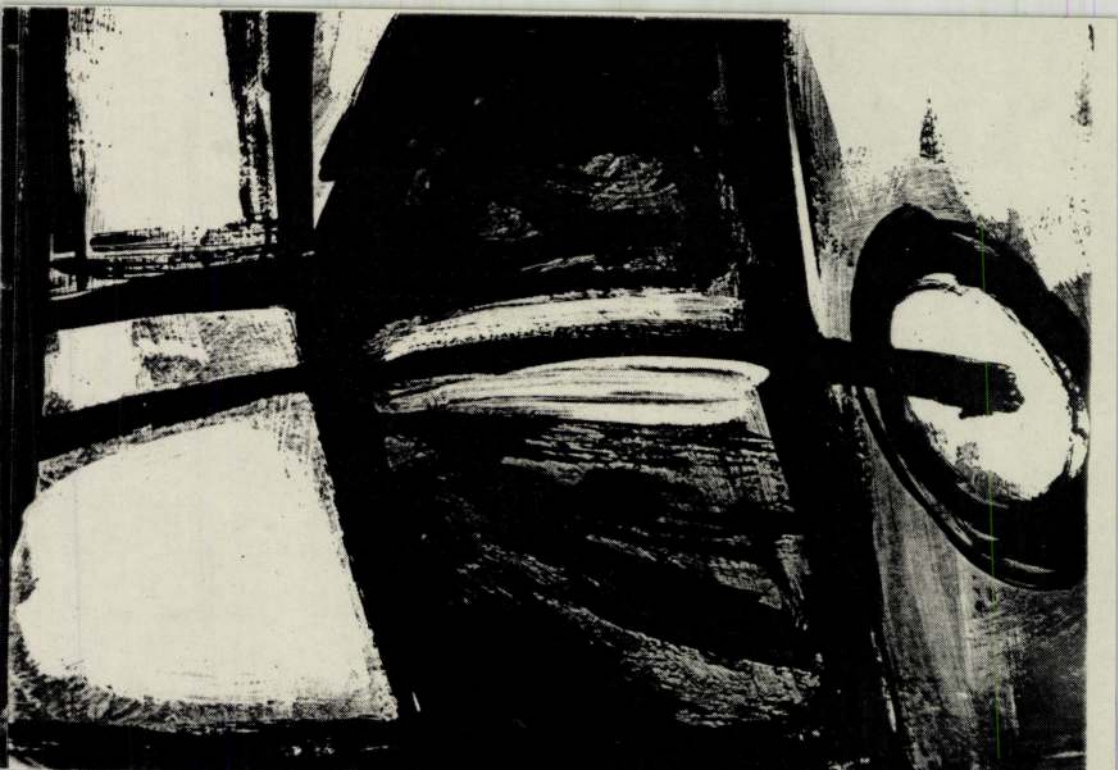

At the moment, SÁNDOR GYÖRFFY is considered an orthodox artist who produces silk screen sheets, but it is doubtful how long he will be able to stand it without his painter's brush, the first love of his life.

His early works are reminiscent of surrealism and psychedelic art and are characterized by intensive reds, blues, yellows, greens and dark browns. He often incorporates so-called "opening games" into his exhibitions; his affinity for avantgarde theater and its visuality, to dramatic situations, is as old as his attraction to the fine arts. They appear in his art as mutually supportive elements, veritably changing places one with the other.

He has made a text-painting from a quote by Guillaume Apollinaire, pop art, Rauschenberg type poster-art, draped figures in an expressionist-surrealist style, in tribute to the great masters of the Italian Renaissance and the Netherlands. These were followed by works in which he used mixed techniques to copy old photographs. He even tried the use of emulsion in his painting.
Yet despite all the experimentation, his oeuvre does not fall apart into so many stylistic pockets. They are held together, for example, by the artist's insistance on figural composition, his use of color, the two-dimentional handling of space, and his dramatic visuals. But it is in his silk screens that Györffy has created truly authentic and brave works, works that are sure-handed, well structured, with social sensitivity and a sense of ethics. He is especially interested in the theme of personal freedom, such as the paradox of isolation and physical loneliness after one's regaining of ones's freedom from imprisonment. The other major problematic of his works is the question of personality exchange: can we use someone else's face, can we become one with somebody else, once heros are dead and we have nothing but the chorus? But there is a more playful side to Györffy as well, such as the involvement in a foreign album of photographs, or the representation of an actor in one of his characteristic poses.

The alpha of his silk screens has been the photograph, and its omega manual "interference". In his latest works, however, this order is interchanged: he paints his colorful, very expressive "situation pictures" onto the screen directly.

TIHAMÉR NOVOTNY

Seine frühen Arbeiten stehen dem Surrealismus und der psychedelischen Kunst nahe. Seine Anfangsphase ist durch intensive rote, blaue, gelbe, grüne und dunkelbraune Farben charakterisiert.
Er fertigte Textgemälde aus einem Zitat von Guillaume Apollinaire, Pop-Art-, Rauschenberg-artige Plakatbilder mit Draperiefiguren im expressivistisch-surrealistischen Stil, den grossen italienischen Renaissance-Meistern und den grossen niederländischen Meistern huldigend. Dann folgten die mit gemischten Techniken kopierten und mit Gesten überzogenen Werke über alte Porträtphotos.
Er probierte aber auch die Verwendung des Emulsionsphotos in seiner Malerei aus.

Trotz der vielen Versuche fallen seine Bilder nicht in einfache Stilkrümelchen auseinander. Seine Arbeiten haben gemeinsamen Charakter. Sie sind durch das Festhalten an den Figuren, durch den gemeinsamen Nenner der Farbenanwendung, das flächenhaften Komponieren und durch die visuellen Mittel der Dramatik verbunden. Wir fühlen aber, dass Györffy bisher mit seinen Siebdruckarbeiten wirklich Authentisches und Kühnes schaffen konnte. Diese Arbeiten bezeugen eine ruhige Hand, gute Komposition, soziale Empfindlichkeit, einen moralisierenden Charakter. Er interessiert sich hauptsächlich für die Probleme der persönlichen Freiheit: z.B. das Paradoxon der politisch sanktionierten, brutalen Menschengemeinschaften, der magere Möglichkeiten gewährenden Haft und der nach der Erlangung der Freiheit in die vollkommene Einsamkeit zurückgefallenen Isolation.

Das andere Thema seiner Werke gründet sich auf den Gedanken der Personenverwechselung: dürfen wir das Gesicht von jemandem benutzen, können wir mit jemandem eins werden, wenn "die Helden nicht mehr existieren, nur noch der Chor?" (Ortega y Gasset)
Wir finden aber auch die Spuren der spielerischen, gelösteren Vereinigung bei Györffy.
Ein ausgezeichneter Anlass dazu ist zum Beispiel das Untertauchen in einen fremden Photoalbum, das Hineinleben in die Stimmung von bestimmten Gastsituationen. Györffy löst für sich selbst das Problem des Hineinlebens, das aus der Kunstgeschichte gut bekannte Problem des Rollentausch-Spieles symbolisch, einmal mit dem identifizierten Ersetzen einer meditierenden Figur, einmal mit dem Filmbild oder der Filmszene eines in einer charakteristischen Pose erstarrten Schauspielers. Das Alpha seiner bisherigen Siebdruckarbeiten war das Photo, und das Omega das Eingreifen auf manuellem Wege, die Umpersonifizierung des Werkes. Bei seinen neusten Arbeiten ist diese Reihenfolge scheinbar vertauscht: die sehr farbigen, sehr expressiven "Situationsbilder" malt er unmittelbar auf die Siebgewebe.

TIHAMÉR NOVOTNY

Hommage á W.W. No.1.-A dolgok állása-/-The State of Things-/-Der Stand der Dinge-
szitanyomat/silk-screen/Siebdruck
65x50 cm, 1986

GYÖRFFY Sándor

Új Vegyes. Grenlandes, 1986

Földi jel/Earthly Sign/Irdisches Zeichen
akril/acrylic/Akril
40x40cm, 1985

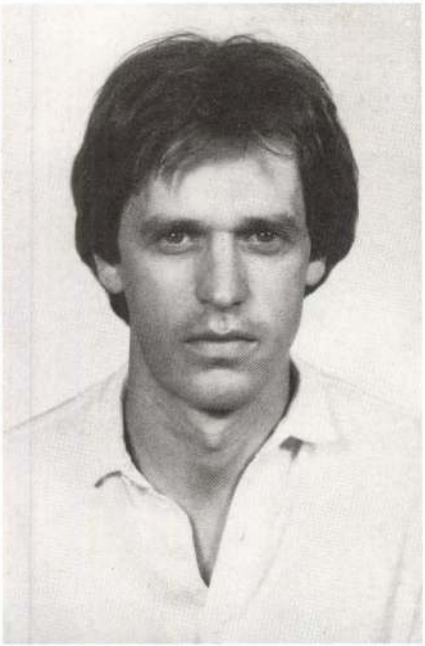

GYŐRFFY Sándor

1951, Kapolcs

Lakcím/Address/Adresse:
H-1073 Budapest, Akácfa u. 47.
Műterem/Studio/Atelier:
Fiatal Képzőművészek Stúdiója
H-1077 Budapest, Rottenbiller u. 35.
Tel: 224-698

A pillanatnyi helyzetkép szerint Győrffy már-már ortodox szitaművésznek számít a szakmai berkekben, bár kezdetben festményeket készített, s valószínűleg újra nem fogja kibírni ecset nélkül az elkövetkezendő időben.

Korai munkái a szürrealizmushoz és a pszichedelikus művészethez állnak legközelebb. Intenzív vörös, kék, sárga színek, zöldek és sötétbarnák jellemzik induló korszakát. Kiállításait gyakran kapcsolta össze ugynevezett "megnyitó játékokkal". Kötődése az avantgarde színjátszás vizualitásához, a drámai szituációkhoz szinte egyívású a képzőművészethez fűződő vonzalmával. Ezek egymást erősítve, egymással mintegy helyet cserélve jelentkeznek művészetében.

Készített szövegfestményt Guillaume Apollinaire idézetből, pop-artos, Rauschenberg-szerű plakátképeket, drapériás figurákat expresszív-szürreális stílusban, hódolva az olasz reneszánsz és a németalföldi nagymestereknek. Majd régi portréfotók vegyes technikával átmásolt, gesztusokkal áttörölt művei következtek. De kipróbálta festészetében a fotó közvetlen, emulziós használatát is. A sokféle próbálkozás ellenére képei nem hullanak szét puszta stílusrögökre. Munkáinak van közös karaktere. Összefűzi őket például a figurativitáshoz való ragaszkodás, a színhasználat, a komponálás síkszerű közös nevezője és a dramatizálás vizuális eszköztára.

Úgy érezzük azonban, hogy Győrffy Sándor eddig szitanyomataiban tudott igazán autentikusat és merészet alkotni. Biztoskezű, jól megkomponált, szociális érzékenységű, moralizáló jellegű munkák ezek. Főleg a személyi szabadság problémái izgatják őt: példának okáért a politikailag szankcionált, kegyetlen, lidérces emberközösségeket, sovány életlehetőséget szülő őrizet, és a szabadság visszanyerése utáni testes magányba hulló elszigetelődés paradoxona.

Műveinek másik témája a személycsere gondolatán alapszik: használhatjuk-e másvalaki arcképét, eggyé olvadhatunk-e bárkivel is, ha "többé nem léteznek a hősök, csak a kórus létezik"? (Ortega y Gasset)
De az oldottabb, játékosabb azonosulásnak is megtalálhatjuk nyomait Győrffynél. Erre remek alkalom például egy-egy idegen fotóalbumban való elmerülés, a beleélés bizonyos vendégszituációk hangulatába. Az azonosulás, a művészettörténetből már jól ismert szerepcsere-játék problémáját jelképesen, hol egy meditáló figura identifikált behelyettesítésével, hol egy jellegzetes pózba merevített színész filmképével, vagy filmjelenetével oldja meg önmaga számára Győrffy. Eddigi szitáinak alfája a fotó volt, omegája pedig a manuális úton történő beavatkozás, a mű átszemélyesítése. Legújabb munkáin azonban formálisan fölcserélődik ez a sorrend: nagyon színes, nagyon expresszív jellegű "szituációs képeit" közvetlenül festi fel a szitavászonra.

Nem lenne illő Győrffy Mail Art tevékenységéről megfeledkeznünk. Szitanyomatait képes levelezőlapok formájában is sokszorosítja, de készít önálló bélyegsorozatokat is. Ez utóbbiak főleg autoportrék, illetve az önarckép témával való grimasz- és gesztusjátékok, olykor vágáns individuál-politikai ötletrohamokkal fűszerezve.

NOVOTNY TIHAMÉR

GYŐRFFY Sándor

1073 Budapest, Akácfa u. 47.

1951-ben született, Kapolcson.
1975 óta foglalkozik képzőművészettel.
1977-től 1981-ig tagja volt a szentendrei Vajda Lajos Stúdiónak.
Társalapítója az ART–EL művészeti csoportnak. Filmeket készítettek, performance-eket mutattak be.
1981-ben grafikákat és fotókat kezdett készíteni.
1982 óta mail-art-tal is foglalkozik.
1983-tól szitanyomatokat készít.
1985-től kezdett el festeni.

1976–1985 között tizenkét egyéni kiállítása volt.
A fontosabbak: Vajda Lajos Stúdió, Szentendre (1979),
JATE-klub, Szeged (1978, 1984), Fiatal Művészek Klubja, Budapest (1985)

Soproni műterem 1985

1951 in Kapolcs geboren.
1975 begann er sich mit bildender Kunst zu beschäftigen.
1977 bis 1981 Mitglied im Studio Lajos Vajda zu Szentendre. 1979 hat er die Künstlergruppe ART–EL mit gegründet. Hier wurden Filme gemacht, Performances vorgestellt.
1981 fang er an Graphiken und Fotos.
1982 Mail-Art.
1983 Siebdrucke anzufertigen.
1985 hat er mit Malerei begonnen.

1976 bis 1985 hatte er zwölf Einzelausstellungen.
Die wichtigeren: Studio Lajos Varga, Szentendre (1979);
JATE-Klub, Szeged (1978, 1984); Klub Junger Künstler, Budapest (1985)

A MERLIN GALÉRIA

tisztelettel meghívja Önt

GYŐRFFY SÁNDOR

grafikusművész

KECSKEMÉTI RAJZOK

című kiállításának megnyitójára

1997. november 14. péntek 17 órára

Megnyitja

GALKÓ BALÁZS

színművész

Megtekinthető a Merlin Színház előcsarnokában
(1052 Budapest, Gerlóczy u. 4.)
1997. november 30-ig

A kiállítás támogatói
Nemzeti Kulturális Alap, MAMÜ Társaság

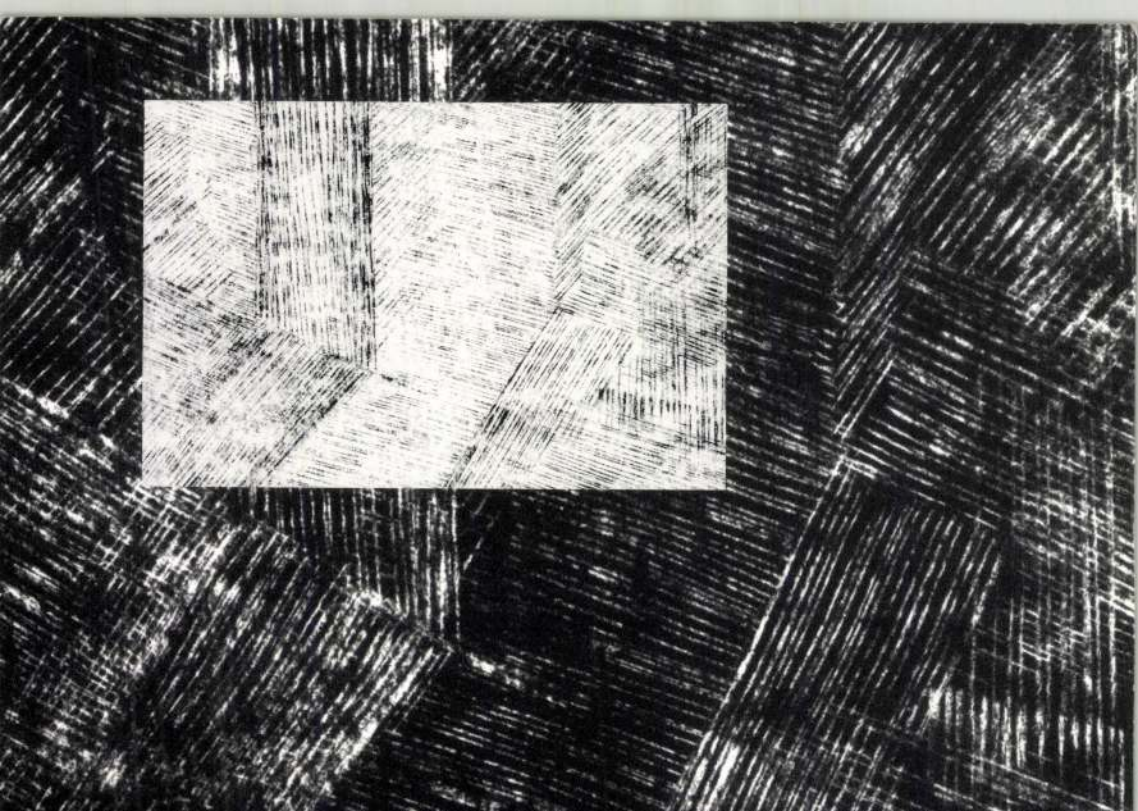

MEGHÍVÓ

LOVÁSZ ERZSÉBET

ÉS

GYŐRFFY SÁNDOR

GYÖRFFY Sándor

KÍÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRA
A MARGITSZIGETI VÍZTORONYBA
1995. AUGUSZTUS 25-ÉN PÉNTEKEN 19.30 ÓRÁRA

MEGNYITJA

CZIRÁNKU SÁNDOR

ÉS

KOVÁCS TIBOR

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ 1995. SZEPTEMBER 17-IG
NAPONTA 10-18 ÓRA KÖZÖTT.

MAMŰ

A MAMŰ TÁMOGATÓI:

MAGYAR ORSZÁGGYŰLÉS
FŐVÁROSI KÖZGYŰLÉS KULTURÁLIS BIZOTTSÁGA
BP. VII. KERÜLETI ÖNKORMÁNYZAT
NEMZETI KULTURÁLIS ALAP
MŰVELŐDÉSI ÉS KÖZOKTATÁSI MINISZTÉRIUM

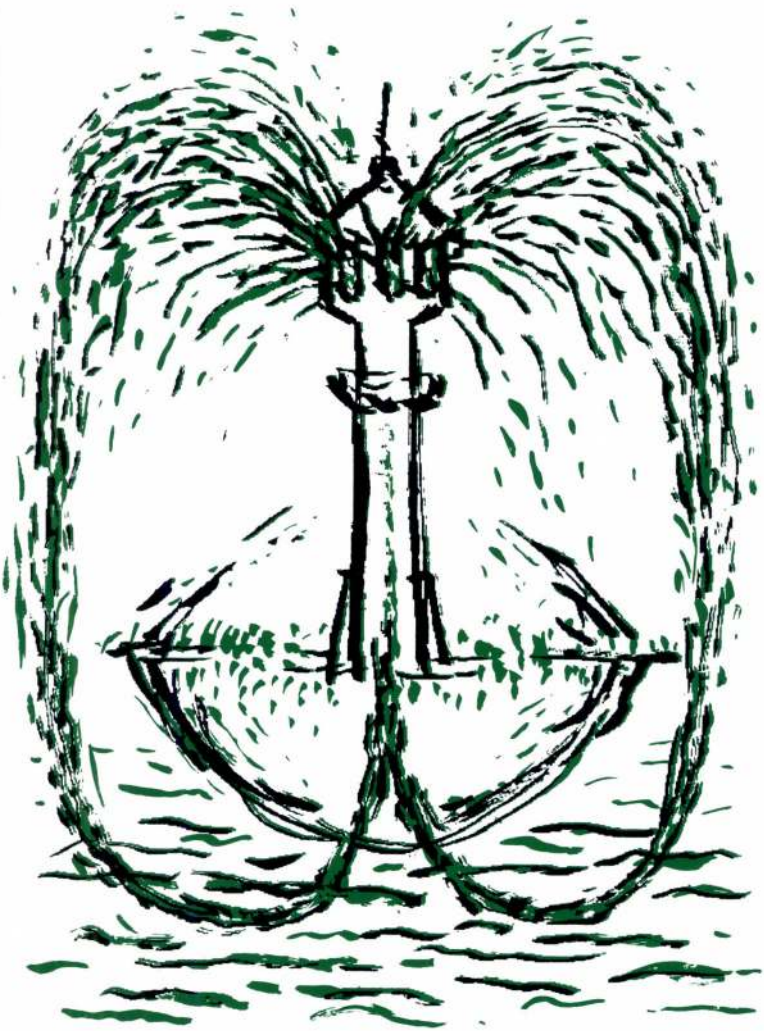

Győrffy Sándor

Várnai László fénygrafikáinak kiállitása a debreceni Kölcsey Művelődési Központban május 12.-ig,
Váczy J. Tamás: "Szinház" c. kiállitása az ujpesti Minigalériában május 16.-tól tart nyitva.
Győrffy Sándor és Mikó F. László a szegedi JATE-klubban május 15.-ig,
Tolg Molnár Zoltán a debreceni Agrártudományi Egyetemen május 17.-ig,
Kelemen Károly a Fiatal Művészek Klubjában május 18.-tól,
Vaszkó Erzsébet a szentendrei Művésztelepi Galériában május 18.-tól,
Szemadám György a tiszakécskei Művelődési Központban május 26.-ig szerepel müveivel fenti kiállitó termekben.

Élet és Irodalom, Bp. 1979. május 12. XXIII.évf. 19. sz. 8. lap.

Györffy István

A dombóvári művésztelep kialakítása

Magyar Nemzet 1986. XI. 22.

TISZTELETTEL MEGHÍVJUK

1989. AUGUSZTUS 20-ÁN
DU. 15.30 ÓRÁRA

GYŐRFFY SÁNDOR

FESTŐMŰVÉSZ
KIÁLLÍTÁSÁNAK
MEGNYITÓJÁRA
MEGNYITJA:

LÓSKA LAJOS

MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

KILÁTÓ GALÉRIA

MARGITSZIGET, VÍZTORONY

A KIÁLLÍTÁS NYITVA:
1989 SZEPTEMBER 10-IG
NAPONTA 10–18 ÓRÁIG

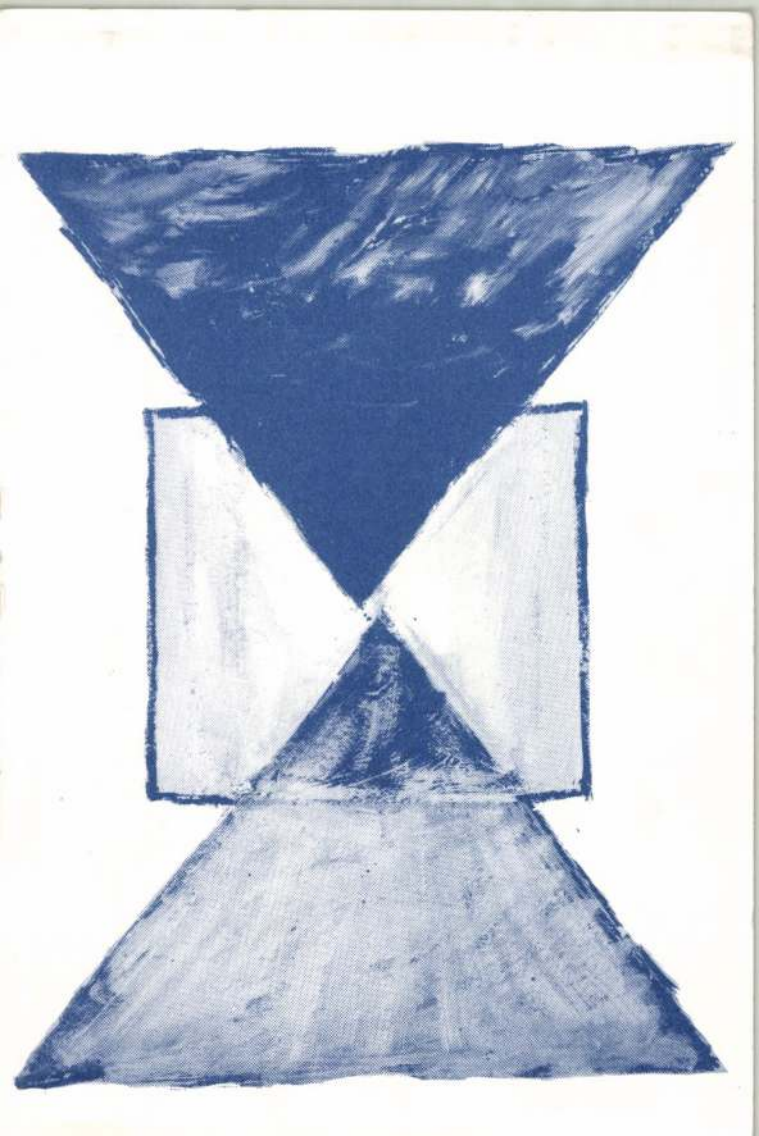

Győrffy Sándor

Kiállítás a miskolci
Ady André Kunelődési
Korpontsan

Magyar Nemzet 1986. VIII. 14

A MAMÜ GALÉRIA

Meghívja ÖNT

GYÖRFFY SÁNDOR

REMINISZCENCIÁK ÉS VARIÁCIÓK

című kiállítására.
Megnyitja 1999. április 2-án 19 órakor,
Jóry Judit, Dóra Attila és Kovács Zsolt.

Nyitva 1999. április 23-ig,
szerdán, pénteken és szombaton, 15 és 19 óra között

SOCIETY MAMÜ TÁRSASÁG

1071 Budapest, Damjanich u. 39.
Lejárat a Murányi utcából
Információ: 306 1587, 342 5839

Az egyesület támogatói: Magyar Országgyűlés, Nemzeti Kulturális Alapprogram
Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány,
Fővárosi Önkormányzat Kulturális Bizottsága, Erzsébetváros Önkormányzata

BUDAPEST 20. 3. AL-I/ NYOMTATVÁNY

MAGYARORSZÁG ≈024 FORINT

LÓSKA LAJOS

1025 BUDAPEST

Felsőzöldmáli u. 61-65.

A lépcső 752. 2.

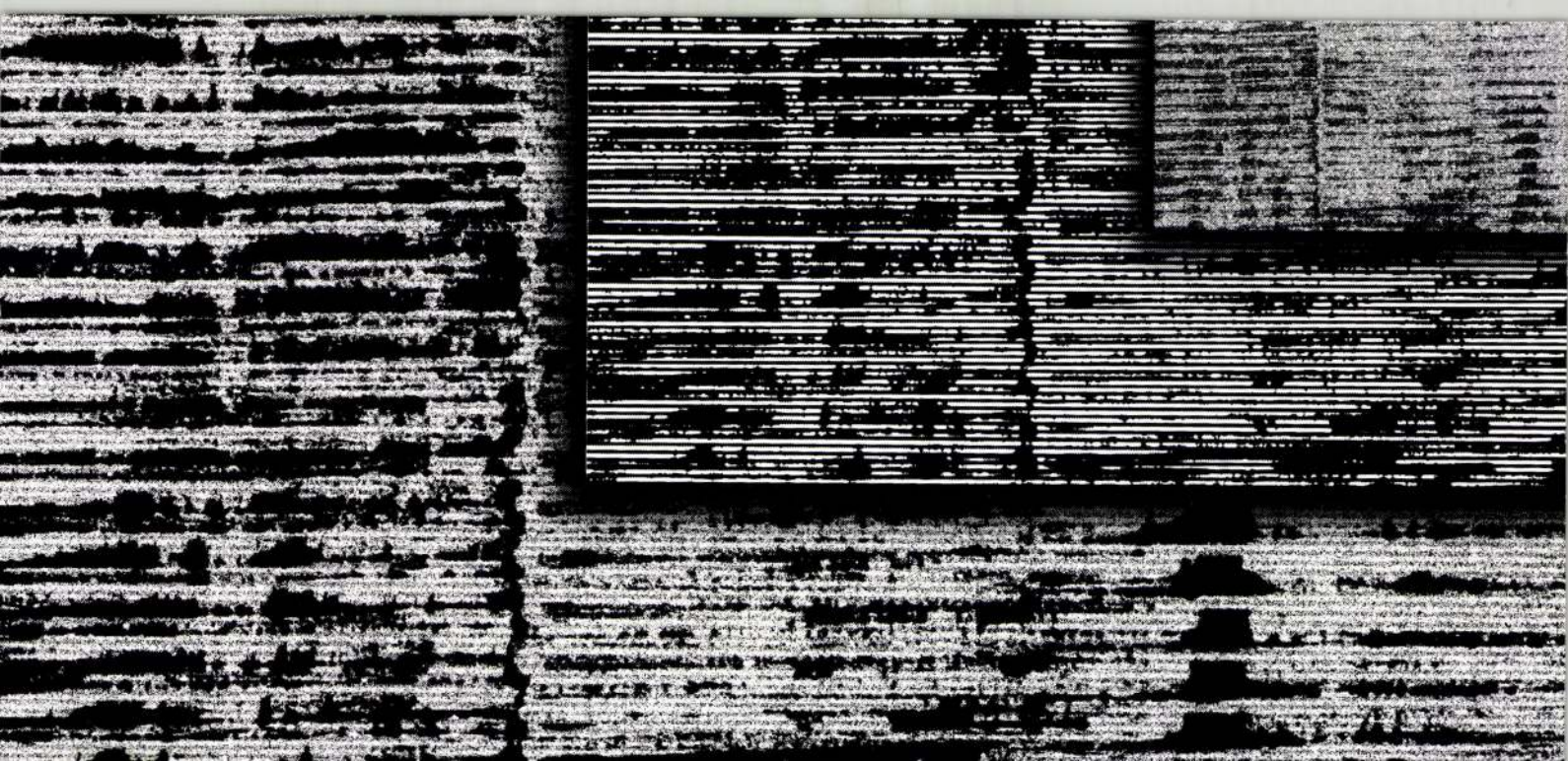

ás olyan izgalmas dialektikája valóult meg, amikor a kontúrok már sak emlékeztettek a valóságra, és a apcsolat vált fontossá a képzeletben rögzült képi világ és a valósáos élmény között.

Győrffy Sándor egységes, szenzibilis jelképzésével körvonalazta konceptuális alkotásmódjának tágulási ehetőségeit, azt az utat, aminek vé-igjárásakor univerzális térségeket s meghódíthat.

Szentendre, Művésztelepi Galéria, 992. X. 2—XI. 1.)

B. A.

Aranyló szárnyas kövek

Győrffy Sándor installációi

Győrffy Sándor szentendrei tárlatának gerincét azok a természetes és univerzális jelegyüttesek adták, amik tájékozódási pontokként is fölfoghatók kommercializálódott világunkban.

A természetes anyagokból — kő, fa, üveg — fölépített két nagyméretű installáció mintegy befogta a kisebb képek jelkombinációit. A talált, de organizált struktúrák képzési módja az egyszerű és természetes egységre utalnak. Külön hangsúlyoznunk kell, hogy csak utalás történik a természetes közegbe ágyazott ikonikus normák újrafelvételére, mert Győrffy világosan láttatja azt is velünk, hogy a teljes tudás, a jelek mögötti tartalom végleges és végérvényes megfejtése nem lehetséges.

Mégis lüktetővé teszi a képeket a jelvariációk egymásból való építkezése. Ezt tapasztalhattuk a piramis jeleinél — *Arany, Sárga, Délibáb* —, de ez fogalmazható meg a különböző hullámstrukturák jelekké formálódása kapcsán is.

Külön szegmensét képezte a kiállításnak a *Taruszai absztrakt* tájképek csoportja. Itt az elvonatkozta-

GYÖRFFY Sándor
Új Művészet 1993/4.

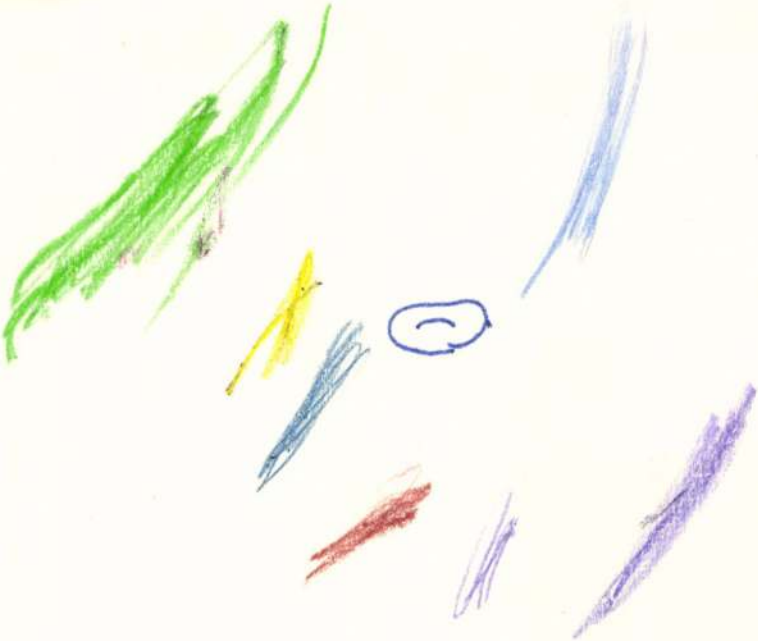

Győrffy Sándor, grafikus

GYŐRFFY SÁNDOR GRAFIKÁI

Fészek Galéria

Győrffy Sándor 1986-ban készült grafikáit tekinthetjük meg a Fészek Klubban. Ám mielőtt megismerkednénk ezekkel az igazán friss lapokkal, nem árt pár mondatban bemutatni Győrffy eddigi munkásságát. Bár nem túl hosszú, mégis eredményeket felmutató már ez a pálya. A grafikus 1976-tól a szentendrei Vajda Lajos Stúdió tagja. Sokféle műfajjal próbálkozik: fest, filmez, fényképez, reklámgrafikával is foglalkozik. 1984-től a Fiatal Képzőművészek Stúdiójában dolgozik. 1985-ben pedig önálló tárlata volt a Fiatal Művészek Klubjában.

Győrffy a 80-as évek elején filozofikus, komor hangulatú lapokat készít. Ezeket a fotón alapuló szitanyomatokat — a *Kórust*, a *Falat* stb. — elsősorban film- és színházi élmények hívták életre. Jellemzőjük az ismétlődés, két egymás fölé helyezett téma ütköztetése, ellenpontozása.

1985-től a soproni művésztelepen való részvétel után témát és technikát is vált. Szitanyomatai színesebbek lesznek, eltűnik róluk a fénykép, szitaemulzióval rajzol a művész. Az új lapokra már a színesség, az expresszív formák a jellemzőek. Ezeknek a munkáknak a létrejöttét nagyban segítette az új festészet forma- és témavilága.

A hagyományos szitanyomatoktól a rajzolt, festett szitákig tartó sorban átmenetet jelent a *Stalker III.* című alkotás. Ezen még jelen van a fénykép, de a mű jellegét már inkább a rajz és a zöld-fekete-szürke színek határozzák meg.

Az 1986-ban készült *Ismeretlen festő önarcképéről* — melynek kopasz figurája Győrffy művészetének

Győrffy Sándor: Ismeretlen festő önarcképe

– Heti ojan

Új Tükö

3

3

XXIII/28

FEKETE SÁNDOR, BERKES PÉTER, KÖRÖSPATAKI KISS SÁNDOR

Felelős kiadó: **SIKLÓSI NORBERT,** a Lapkiadó Vállalat vezérigazgatója
HU ISSN 0133–1361
Kiadja: **LAPKIADÓ VÁLLALAT**
Budapest VII., Lenin krt. 9–11.

Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a hírlapkézbesítőknél, a Posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR) Budapest V., József nádor tér 1. – 1900 –, közvetlenül, vagy postautalványon, valamint átutalással a HELIR 215–96162 pénzforgalmi jelzőszámra. Előfizetési díj: negyedévre 120,– Ft, fél évre 240,– Ft, 1 évre 480,– Ft.

86.1259 Athenaeum Nyomda, Budapest, rotációs mélynyomás. Felelős vezető: **Szlávik András** vezérigazgató. Meg nem rendelt fényképekért és kéziratokért a szerkesztőség nem vállal felelősséget.

GYÖRFFY Sándor

kiáll. Bp.,Fiatal Művészek Klubja, 1992. XI.22-XII.13.

ism. KOVÁCS Ágnes Veronika: Fiktív jelek. = Új Műv., 3,1992, 5. 60., ill.

Krómer Ágnes 1776
Kronbichler-Skacha, Susanne 1178
Kroner, Michael 702
Krudy Zsuzsa 2341
Krunák Emese 1622, 1739, 1773, 2058
Krysztofowicz-Kozakowska, Stefania 1464
Kubányi Lajos 1357
Kubinszky Mihály 507, 508, 509, 1179, 1562, 2067
Kubinyi András 620, 712, 817
Kubisch János 1825
Kubová, Milada 23
Kuchta Klára 2077
Kuczka Péter 2015
Kulinyi István 2078
Kulinyi Miklós 1635
Kultzen, Rolf 335
Kun János 510
Kuncz Péter 2058
Kunt Ernő 2079
Kunt Ernő 53, 354, **1140**, **1151**, 1221
Kunvári Lilla 2080
Kupeczy, Jan 958, 1074
Kupfer András 982
Kurcz Béla 68, 130, 233, 1180, 1339, 1350, 1415, 1791, 2043, 2081, 2299, 2393
Kurincová, elena 899
Korokawa, Kisho 1541, 2081
Kurucz D. István 2082
Kusnierová, Edita 692
Kutas László 2083
Kuthan, Jiri 693
Kühne, Günther 1542
Kühnel, Harry **201**, **1135**, **1178**
Kürthy Hanna 2084

GYÖRFFY Sándor

MEGHÍVÓ

mindig keveset tudunk róluk, csak keveset lehet tudni róluk, ez családtól, dokumentációtól független; mindig mindenkinek csak annyit sikerül kideríteníe, hogy nagyapánk szigorú és komoly, kecskeszakállas öregúr volt, erkölcsös, amit hét gyermeke bizonyít.

Mindenesetre, amikor mutat valamit a család történetéből, s látjuk, ahogy a nagybátyok, dédapák nyakig benne az országban, jelenében s múltjában, történetben és történelemben és hagyományban: akkor el nem tudom képzelni, mi hibádzhatna egy zsidó magyar magyarságában –

Egy szép mondat (valakiről): Csupa tudat, matematika és izom.

Egy botrányos: Én sohasem voltam kíváncsi semminek az eredetére. – Ennek kapcsán írja, hogy nem ismeri a fák neveit. „Csak a diófát ismertem udvarunkról, a hársat, amely utcánkat szegélyezte, a hosszú nyárfákat a határról, természetesen a fenyőt, a bánatos fűzet és ezzel vége." Hát szó szerint, ez a mondat az én önéletírásomból való. Amiképpen szintén innét való a hatodik érzékszerv fölfedezése, mely érzékszerv mindent észrevesz és följegyez, mindenből mondatot igyekszik gyártani, egykedvűen, részvét nélkül, ironikusan –

Kapunk egy használható polgárdefiníciót is: „Polgár vagyok, mert német frajlejnem volt, sohasem játszhattam kedvem szerint a házmestergyerekekkel és sohasem végeztem fizikai munkát. Szeretem Goethét és Erasmust, az utazást... Polgár vagyok, mert kissé szeretem ellenségeimet, többre becsülöm a vitát a tannál, s csak olyan szellemi rendben érezném magamat egészen jól, amely a kételkedés szabadságát törvényesen biztosítaná."

Amiből kitetszik, hogy polgárnak lenni legalábbis nem egyszerű föladat –

Polgár. Polgár és szocialista (mondja magáról). És alkata szerint mindig két szék közt: polgárok közt forradalmár, forradalmárok közt védi a polgári hagyományokat, kétkedők közt dogmatikus, dogmatikusok közt a szkepszis pártján áll. Ki is mondja: „Az ember cselekedjék jelleme szerint, s ha jelleme meghasonlott, mint az enyém, cselekedjék meghasonlottan" –

Egy fiatalember, amint beszélget a világgal; megszólítja, s az felel is. Nézi a csillagokat, nézi a sarat. Különösen a tenger közelében fogja el az élettervezgetések romantikus vágya. Ragusai életbölcsességek, nagy esti elszánások. De nem érezni egy személyiség súlyát: egy szerep súlyát érezni. A legszemélyesebb benne a fiatalsága, a jövő iránti vágy: „első sorban még élni szeretnék, dolgozni, bonyolódni, látni és ízlelni..."

Első befejezés: És lőn!

Második bef.: Elbűvölően tehetséges fiatalember! Még sokat várhatunk tőle. Várjunk.

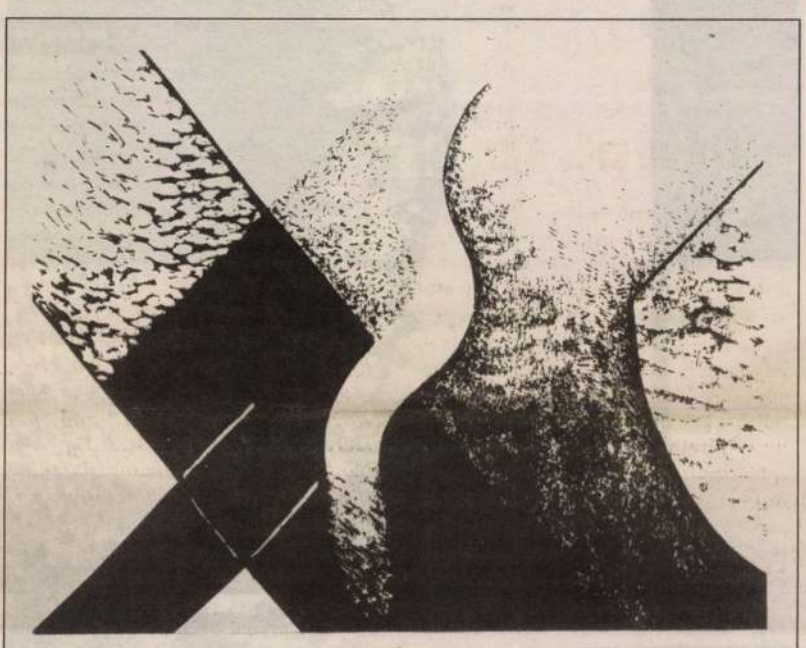

Néhány leíró mondat Győrffy Sándor képei elé

Győrffy Sándor legújabb munkáinak felületei úgy viselkednek, mintha jégvirágos ablakok képzeletet felgyújtó kristályszerkezetébe karcolnánk olvadékony építészeti díszleteket, melyeket a kemény geometria megfagyott drámáinak és „egyperceseinek" halszálkás szövetébe fésültetett velünk szeszélyes fogazatával a rendteremtő, a fehéren fekete nyomokat hagyó, képíró emlékezet.

Jelen esetben, talán egy újfajta „orfizmus" megjelenéséről kellene beszélnünk, prizma nélkül, valamint szimultán szerkesztett formai kontrasztokról, színek nélkül. Vagy még inkább valamiféle intuitív kubizmus mértanian szerkesztett párbeszédciklusáról, ahol hullámzó emberi érzelmek és esendő szeszélyek közvetítése nélkül jelennek meg az egyébként gömb vagy kúp alakú zöld fák, a nézőpontokra szabdalt házak és hangszerek, a lehámozott és felszeletelt színes gyümölcsök, a tükrös palackok és a kaleidoszkópszerű poharak, a felülről szemlélt egy- és kétlábú asztalok, a füstkígyókat s karikákat rajzoló cigaretta-ceruzák és hamutálca-szájak, a mélabús fejek és pöfékelő pipák felnagyított részletei, mely részletekből a „tiszta ész" körzője és vonalzója metszi ki az arra érdemesült, az ellenpontozás során kiemelődött, hidegen tiszta, elvont képegyenleteket.

Most olyan fehéren feketével jelölt, kétszer-háromszor áttett „festett tusrajzokkal" ismerkedhetünk meg e lapokon, ahol az üresen hagyott „köbök" és a sötét, sejtelmes terek delejesedő, sűrűsödő, kormosodó vonal és pöttyreszelék halmazok minduntalan megszakadnak, megtörnek, majd egy más összefüggésben újból új nászra lépnek. A közeli és a távoli pontok síkrétegei egymás mellé kerülnek és a képzelet monitorán határozott formák és erővonalak mentén pozitív-negatív arányrendszerekké élesednek.

Olyan nem valódi tájakról, testekről és domborulatokról készült, finoman letapogatott, légifelvételszerű költői képek ezek, melyekhez hasonlót csak az „égi" eredetű felületképzéseknek engedelmeskedő Nazca-vonalak „leszállópályáiban" és azok nyersebb, közelibb részleteiben találhat meg az ember. Vagy ahogy Gustave Flaubert mondaná: Olyan művészet ez, amely „félúton van az algebra és a zene között".

Győrffy Sándor eddigi munkásságát leginkább a lelki és morális érzékenységgel terhes esztétikai mozgékonyság és a gyors metafora-készség jellemezte. Most kissé mást kínál nekünk: a „sötétebb" természeti széppel analóg „komor" szépséget. „Apollói festészetet": arányt, míves felületeket és mértéket – feketén-fehéren.

Novotny Tihamér

VARGA LÁSZLÓ:

Kommunista m demokratikus jo

Mindenekelőtt engedjék meg, hogy ne csak köszönetemet fejezzem ki a tolmácsoknak, hanem részvétemet is. Timothy Garton Ash írta az *ÉS* 18. számában (*Az igazsághoz vezető négy út*), hogy a „»Geschichtsaufbearbeitung« és a »Vergangenheitbewältigung« két olyan német szó, amelynek – tudomása szerint – nincs egyetlen nyelvben sem megfelelője". A magyarban biztosan nincs. Most arra kérem őket, tolmácsainkat, fordítsák le németre a „rendszerváltást"... Ez biztosan megy. A csapda csak most jön. Kérem, próbálják meg a „rendszerváltozást" németül visszaadni. Ha nem sikerül, s miért az igazság, sem az út nincs nála idézőjelben. Abból indul ki, hogy mind a négy út és ezek különféle kombinációi elvezethetnek az igazsághoz, kevésbé fennkölten a jogállamhoz. Egyesek szerint a két nagyhatalom Máltában alkut kötött, hogy nem fog vér folyni, mások szerint is volt ilyen titkos megállapodás, de az Budapesten, a Rózsadombon kötettett.

Akár így történt, akár úgy, 1956-tal, 1968-cal és 1981-gyel ellentétben 1989–90-ben csakugyan nem folyt vér, erre Budapesten, Berlinben, Prágában és Varsóban senki se vágyott. Az egykori halálraítéltek, mint Mécs Imre, Wittner Mária, Fónay Jenő vagy Dénes János, a bűnök és a bűnösök megnevezéséről beszéltek csupán.

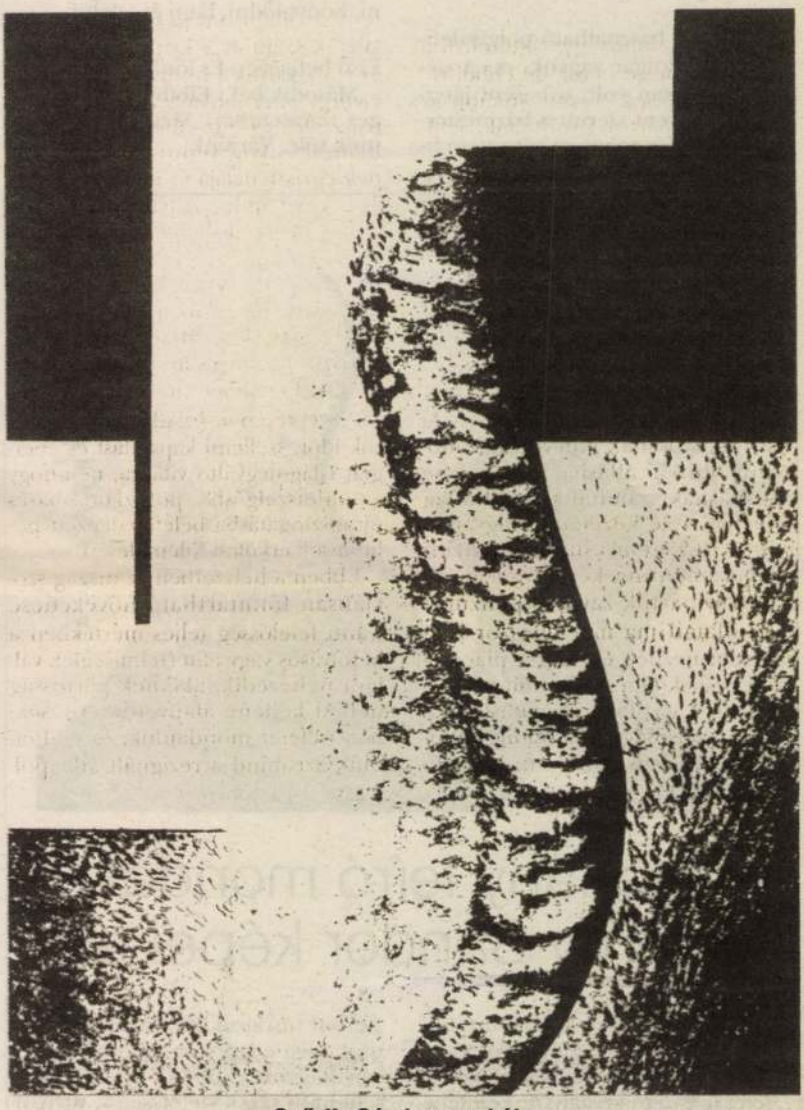

Győrffy Sándor munkája

is sikerülne, akkor meséljék el német vendégeinknek és vendéglátóinknak, hogy létezett Magyarországon egy író, aki leghíresebb művében, az *Ember tragédiájá*ban már a múlt században feldolgozta, hova vezethet ez a nyelvi abszurd. Mégis, aki „rendszerváltásról" beszél, az „liberális", aki „rendszerváltozást" mond, az „konzervatív", aki pedig nem következetes, az „szocialista". A jövő filológusa talán még azt is kimutatja, változott-e a Fidesz szóhasználata, s ha valóban, máris a lényegre tapintott.

Ennyi mondanivalójuk van a magyar politikai pártoknak a diktatúrából a demokráciába történő átmenetről. Igazán mélyebb tartalmat a továbbiak sem fognak feltárni: az első konzervatív kormány igazságtételről, sőt egyenesen igazságtételi csomagról beszélt, ettől a liberálisok kaptak kiütést, ami a Zétényi–Takács-féle törvény, vagyis a visszamenő ítélkezés elfogadásakor már zsigeri undor alakját öltötte. Másfél éve éppen ebben a teremben ismerte be a konzervatívok egykori frakcióvezetője, hogy az igazságtételi törvények a lex Zétényi–Takács nélkül is kudarcba fulladtak, hiszen az Alkotmánybíróság megsemmisítette őket.

Timothy Garton Ash az igazsághoz vezető négy útról beszél, s sem

A négy út közül mi látszólag a mélyrehatóbbakat részesítettük előnyben. Elsőként a bírói felelősségre vonást, pontosabban annak paródiáját. A visszamenő ítélkezés helyett megkaptuk a sortűzpereket, az 1956-os tömegmészárlások pereit. Nem tudom, láttak-e már ilyent, nekem a salgótarjáni sortűz (vagy száz halott) budapesti tárgyalásához volt szerencsém. A bíróság éppen Czinege Lajost hallgatta ki. A fiatalabbak kedvéért: ő honvédelmi miniszterként villaépítésével híresült el, '56-ban viszont valóban köze volt a sortűzekhez, nem ő lőtt, de parancsot adott rá. A bíróság – nevezetesen a Fővárosi Bíróság egyik legkeményebb bírája – mégsem vádlottként, hanem tanúként hallgatta ki. Ez a jelenet körülbelül egy órát vett igénybe, természetesen a „szelektív memória" tankönyvbe illő példájaként, s végül a bíró hazaküldte Czinegét. Ha láttak sértett hadurat, hát ő az volt. Csak ennyi? Mi az, hogy vége? Ez volt az utolsó szereplése, bármely színész megirigyelné ezt az abgangot.

Rendszerváltás vagy rendszerváltozás? Visszamenő ítélkezés vagy borítsunk fátylat a múltra? Pártpolitikusaink – mindkét oldalról – csak egyet-

3/

disztrahál /lat./ - figyelmét eltereli

docentura /lat./ - egyetemi magántanárság

Don /ol.-sp./ - ur

dubiózus /lat./-kétséges

dupe /fr./ - balek

durch und durch /ném./ - alaposan, teljesen

e Domeniddio ci aiuti /ol./ - a jó Isten segítse benne

ecco /ol./-ime

ehrenamtlich /ném./ - tiszteletbeli

eklatánsul /lat./ - kétségbevonhatatlanul, kiáltóan

embarras de richesse /fr./ - a bőség zavara

en garde /fr./-résen lenni

en miniature /fr./ - kicsiben

enthuziasmus /gör./ - lelkesedés

entourage /fr./ - környezet

en tout cas /fr./ - mindenesetre

eo ipso /lat./ - természetszerüleg

Εὑρηκα /gör./ - heuréka! éljen!

executio /lat./ - itt: végrehajtás

expectoratio /lat./ - legbensőbb érzések feltárása

expediens /lat./ - közvetitő inditvány, mentség

expressis verbis /lat./ - kifejezetten

famozus /lat./ - nevezetes

fiasco /ol./ kudarc

finalizál /lat./ - véglegesit

finalmente /ol./ - végre!

fixatio /lat./ - itt: rögeszme

fungálás /lat./ - /papi/ hivatásában eljárás

GLÜRFFY ZOLTÁNNÉ

MDK

özv. dr. Györffy Zoltánné

bronzérmet kapott

A Társadalmi Egyesületek Szövetségének kitüntetései a magyar iparművészeknek. Magyar Iparművészet 1934. 202.l.

Győrffy Zoltánné

Kerámiája az iparművészeti társ. Györgyi Kálmán emlékkiállításán.

Magyarság, 934.V.19.

Győrffyné

iparmüvész

Iparmüvészeti Társulat jubiláris kiállitása - Iparmüvészeti Muzeumban - világhiressé vált nemes csipkéivel szerepel.

Pesti Hirlap
1935.XII.4.

Győrffy Zoltánné, csipkék

Magyar Iparművészet 1935.3.sz. 71 l.
/A magyar népművészet és iparmüv. ünnepnapjai Bécsben./

MDK

Dr. Györffy Zoltánné

Pannonia varrott csipkék, repr.

Magyar Iparművészet 1929. 152.l.

Györffy Zoltánné

Pannonia-csipheteri-
tője. Készült a pitts-
burgi egyetem magyar
szobája részére

Repr.-

Magyar Iparmüvészet

1934. 148 l.

...est, 1939. évi február hó 16-án.

...miniszter rendeletéből:

dr. Ybl Ervin s.k.

miniszteri tanácsos.

...tsága tek. E l n ö k s é g é n e k,

B u d a p e s t .

Györffy Zoltánné

U. 3420.

A Pannonia-csipke
terveröje és forga-
lomba hozója.
Budapesten delgozik.
Voltak szezonok, mikor
100-130 anzonyak adott
munkaalkalmat a Pan-
nonia csipke. A régi
magyar népművészeti
munkák tanulmanyoza-
sa utján fejlődött ez a
csipkevarrási mód. Több
mint 600 külombozó
mintája van, főkép magyar
és biedermeieres formák.
Pokháló csipkéknek is
nevezik e csipkefajt,
fordits

Magyarság. 1932. márc. 27
(B. J.: Magyar csipkék, kim-
zések.)

Gröffy Zoltánné

l.

Magy. Ipam

1938. 248 l.

SARTO, ANDREA DEL (olasz festő, 1486—1531 után)

Madonna

Vászon, olaj, 143×103 cm. (Első emeleti fogadó.) Simor prímás Rómában vette.

Beszédes Kálmán: Az esztergomi érseki képtár. Esztergom, II., 1875., 43. szám. — Földváry István: Az esztergomi érseki képtár. Fővárosi Lapok, XIII., 1876., 760. l. — Rényi 15—16. l. — Z.: Az esztergomi érseki képtár leírása. Új Magyar Sion, XVI. 1885., 579 l. — Kőrösy László: Esztergom. Esztergom, 1887., 235. l. — Maszlaghy II., 109. szám.

TREVISO, GIROLAMO DA (olasz festő, működött 1470—1492 közt)

A Szent család

Vászon, olaj, 170×106 cm. (Első emeleti fogadó.) A Bertinelli-gyüjteményből.

Z.: Az esztergomi érseki képtár leírása. Új Magyar Sion, XVI., 1885., 764. l. — Maszlaghy II., 114. szám.

VARONI, GIOVANNI (olasz festő, 1832—1910)

Salzburg látképe

Jelezve lent jobbra: J. Varrone, 1878. (39. szoba.) Maszlaghy II., 455. szám.

VELENCEI FESTŐ, XVII. század

Utolsó vacsora

Vászon, olaj, 76×109 cm. (Első emeleti fogadó.)

Maszlaghy: Az esztergomi érseki képtár.

Győrffy Zoltánné

állami iparrajzi

aranyérem

I.

Magy. Ipar

1938. 326.

A m.kir.vallás-és közoktatásügyi mini
Latorca Gazdasági és Ipari Rt.-hoz in

Felkérem a tek.Ig
tatni a tulajdonában lévő b
eredeti állapotába való hel
intézkedésekről.

Tekintettel az ép
házségeire és a munkabérek
tartom,hogy a szóbanlévő mu
még e nyár folyamán befejez

Györffyné
által tervezett
Pannonia csipke
l.

Magy. Iparm
1942. 92. l.

BALOGH FE
S BERKÓ FE
TISZTELETT

RÓZSIK

GYERMEKEIK
ÜNNEPÉLYÉR
HÓ HETEDIK
DÉLELŐTT ½
VI. KERÜLET
HIVATALBAN
UCCA) FOG M
BUDAPE

ÁN UCCA 21-23. SZÁM

BUDAPEST IX, SOROKSÁRI ÚT
TELEFÓN: 124-356, 124-357

AY BÉLA

ZARMÁNY- ÉS TERMÉNYKERESKEDŐ

Györffy Zoltánné

csipketervező

l

Magy. Iparm

1938. 148. l

(Képe 174. l. Matteo di Giovanni.) — Lepold—Lippay 55. l.

it Jeromos (92. kép)
tempera, 41×26 cm.
Ipolyi-gyüjteményből.
Ipolyi, Biharvármegye, 50. szám. — Gerevich IPGY, 95—99. l.

O DA SIENA (sienai festő, működött a XIV. században)
iás az angyallal
tempera, 34·5×30 cm.
Bertinelli-gyüjteményből.
taurálta Endrődi Sebestyén, 1915.
-ó: Az esztergomi hercegprímási képtár. Magyar Korona, III., 1879., 19. szám. — Maszlaghy II., 46. szám. (Bizánci iskola.) — Gerevich PA, 223. l. (Meo da Siena iránya.)

Györffy Zoltánné

Pannonia-csipke-
teritője. Készült a
pittsburgi egyetem ma-
gyar szobája részére.
Repr.

Magyar Iparmúvészet

1934. 148. l.

Igen finom
munka.

korlátlanabbul, szövegtől és éneklő nem zavartatva robbanhatna ki polifónikus erejük.

Általában az erő zenei téren is jellemzi a magyar géniuszt. Sokoldalú ötletességében épúgy megnyilvánul, mint az egyszeri hatás férfias súlyában. Nem hiába Hunyadi, Bánk, Toldi Miklós a magyar operák főalakjai, a magyar zeneszerző is az »egész ember« egyetemes típusának különösen energikus megvalósulásait keresi a magyar emberben. S az erő kultusza a zenében nem föltétlenül vezet zajos zenekarhoz és fárasztó hanghatáshoz. Egyszerűen a dinamika gazdagságát is jelentheti. Sok finomságot a sok hatalommal szemben, sokágú létrát, gyönyörködtető változatosságot.

Az erő kultusza nyilvánul meg abban a valamiben, amit idegen avatatlanok a magyar muzsika első számú jellegzetes-

Györffy Zoltánné

Kézimunka

A Pannónia-csipke

Irta: **Györffy Zoltánné**

Kevéssel ezelőtt még azt írták Magyarországról Párizsban, hogy a magyarok iparművészete a parasztmatyóban, a csutorában, meg a fokosban merül ki.

Jobbakat azóta sem írtak rólunk, de mégis mintha történt volna valami azóta. Ha csak a kézimunka-szakmát vesszük, Filadelfiában valami új csipke jelent meg a kiállításon. Pár nap alatt szét-hordták, alig látta valaki. Hogy milyen csipke, találgatták? Valami kis „balkáni államocska" Bulgária, Albánia vagy Magyarország, hiszen mindegy. De Stockholmban is feltűnt, ott is szétkapkodták, majd Breslauban, s végül Monzában az iparművészeti kiállításon, ahol már a külföldi csipkék elől a nagy díjat is elhozta. Az idegen csipke-királyok kezdték kényelmetlenül érezni magukat. Mi ez? Ez a magyar Pannónia-csipke, melynek azóta két vezérképviselete van külföldön, három csipke-telepe és 80 úri munkása Magyarországon, s amely minden finomságával, olcsóságával, művészi-ességével és immár 600 saját tervezésű szebbnél szebb mintájával, egészségesen és büszkén áll szemben a külföldi csipkekirályokkal, az egyeduralkodókkal, hogy velük azért a lesajnált, lemosolygott magyar iparművészetért megküzdjön és diadalt arasson. És a siker nem maradhat el, mert ez a csipke nem máshonnan összelopkodott kézimunka, hanem új, szabadalmazott találmány, mely nem hasonlít semmi máshoz. Különlegesség. Önmagában szép, lenge és művészi és nincsen a világnak olyan mintája, amit ebből a csipkéből meg ne lehetne csinálni: a balatoni vitorlástól a szőlőfürtig, az őszi levélhullástól az összes virágokon, gyömölcsökön és leveleken át a kézimunkából, csipkéből készült színes, nemesi címerig. A diadal nem maradhat el, mert dacára annak, hogy a csipke varrott csipke, mégis sokkal olcsóbb, mint a brüsszeli, s bár lassan megy, mégis van ereje, ha kell, pár hónap alatt termelését akkora arányokra fokozni, hogy a külföldet eláraszthassa. S habár értéke akkora, mint az ékszeré, mégsem kényes, mert könnyen mosható és tisztítható. Mindennemű szebbnél szebb függönyök, ágyterítők, terítők, pompás vitrindarabok és csipkék, gallér-garniturák, betétek, zsebkendők készülnek belőle.

Igaz, hogy minden munkára a legnagyobb gondot fordítjuk, s pontosan és hiba nélkül kell annak dolgozni, aki Pannónia-csipkét akar készíteni. A Pannónia-csipke munkásai úgyszólván kivétel nélkül az úri magyar középosztályból kerülnek ki, kiket ingyen tanítunk meg pár nap alatt, ha huzamosabb ideig dolgoznak telepeink számára. A betanítás Budapesten csoportosan történik, ha 5-6-8 jelentkező összejött. Vidékiek ilyenkor felutaznak s ha munkájok már elfogadható, naponta 2, 2 és fél, 3 P mellékjövedelmet biztosít a szorgalmas és pontos munkásoknak. A munka akkordban történik, aszerint, hogy ki mennyit dolgozik odahaza és nem aszerint, hogy mennyi ideig dolgozik.

Szakkönyv kiadása éppen a szabadalomra való tekintettel nem vált szükségessé. Minden dolgozó munkás csak a maga munkáját végzi, amelyben tökéletessé válik. Egy-egy darab nyolc munkás kezén megy keresztül.

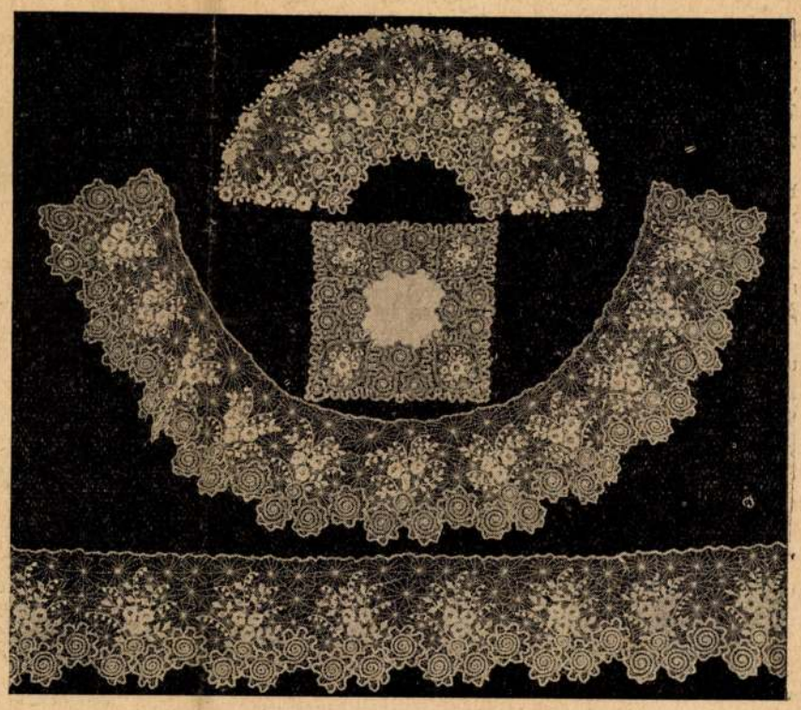

Pannonia-csipkéből Zita királyné számára készült garnitúra

Mindezekre büszkeséggel kell gondolnom, ha eszembe jut, hogy a legfinomabb külföldi, főleg angol fonalakkal dolgozunk s az olcsón behozott nyersanyag, mint drága csipke megy vissza külföldre, miután sok magyar asszonynak adott kenyeret.

Bizony nagyon-nagyon sok, megfeszített munka után jutottunk el idáig. Akinek még megvan, fellapozhatja az Uj Idők 1913. évi XIX. évfolyama 43. számát. Az 596. oldalon megnézheti a Pannónia-csipke legeslegelső mintáit, amikor még a csipke gyermekkorát élte, s ez a fénykép a legelső gyermekcipős kiállításáról való. Ebből a fényképből láthatjuk, hogy a csipkének mennyi részét nem ismertük akkor még. Többek közt a pókot sem. Láthatjuk ebből azt is, hogy a ma már 18 aranyéremmel, számtalan díszoklevéllel, sőt egy miniszteri díszoklevéllel jutalmazott és elismert Pannónia-csipke világhírre hivatott jövőjét az Uj Idők vezetői már akkor, göröngyös pályafutása elején felismerték. Azóta sok-sok hazai és külföldi lap dicsérő és elismerő hasábos cikkei között, ma is az Uj Idők régi képecskéje a legkedvesebb nekünk.

A Pannónia-csipke Dunántúlon, a régi Pannóniában született Nagykanizsán. A Kisfaludy-u. 14. számában lakott csendes kis házában Györffy Jánosné, az egész megyében jól ismert öreg Györffy ügyvéd fehérhajú, csendesszavú felesége, a közszeretetben álló magyar nagyasszony, ki fiatal korában, mint festőművésznő, a Nemzeti Szalón tárlatain is szerepelt képeivel. Csodálatos művészi készségekkel és értékkel megáldott művész, ki a festő-

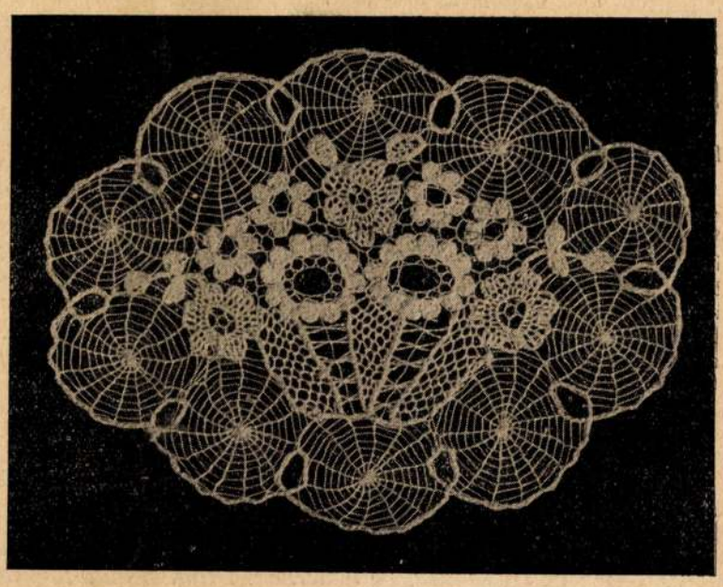

Uj Idők 1930. 2. f.

iskoláin kívül semmi más iskolát nem végzett s a fafaragástól a tűfestésen, égetésen, rézkarcon át a kerámiáig, az iparművészet minden ágát érti és maga is készítette. Lakása ma is valóságos múzeum, ahol nincs egy darab, ami nem az ő keze munkája.

Nagy készülődés volt a megyebálra. Csipke kellett a szép báliruhára. Megint valami olyan, ami másnak nincsen. Könnyed és gyakorlott kézimunkásnak tág lehetőségei vannak, s lett is akkor még valami gyönyörű szép, ma már elsárgult, ügyetlen kis csipkécske, a legeslegelső Pannónia-csipke. Különös volt, új volt, érdekes volt s a vasszorgalmú művész tovább próbálkozott. Ma húsz hosszú esztendő munkájának gyümölcsén pihenve, — immár Budapesten — itt ül velem szemben a mi kedves, mosolygós Édesanyánk s amíg e sorokat írom, ahogy szokta, valami kis darab papiroson, új magyar csipke-motivumot tervezve, rajzolgat. Csendesen, naív, csodálkozó szemmel figyeli napközben a munkaszobákban a nagy forgalmat, a jövő-menő csomagokat, a halom postát, a telefont. Nem is marad meg köztünk sokáig, ehhez ő nem ért, az üzlet az én resszortom, visszamegy csendes kis lakásába, a csipketervei, papirszeletei közé.

Húsz év múlt el a Pannónia-csipke születése óta. A háború, a stagnálás, de a tökéletesedés ideje is volt. és a Zita királynőnek készült s a forradalom miatt át nem adott garnitura is csak történelmi emlék már. De azóta sokat mozdult a világ s a csendes otthoni munkások esti öltögetését, a duruzsoló kályha melletti varrogatását másnap már repülő-posta viszi Berlinbe, Párizsba, Milánóba...

Az Uj Idők receptpályázata

127. Éva-torta

A torta lapjai kétfélék, az egyik csokoládés, a másik mandulás. 9 dkg porcukrot 3 tojássárgájával habosra keverünk hozzáadjuk a 3 tojás kemény habját, 5 dkg finom lisztet s 3 szelet reszelt csokoládét. Ez az egyik lap. 9 dkg porcukrot 3 tojássárgájával jól elkeverünk, hozzáadunk 9 dkg héjától megtisztított, ledarált mandulát s a 3 tojás habját. Ez a másik lap. Mindkettőt vajjal kikent, liszttel behintett tortaformában, lassú tűz mellett sütjük. Töltés előtt mindkét lapot laposan kettévágjuk s így 4 lapunk lesz.

Tölteléke: 4 kanál porcukorból, 4 tojássárgájából, 1 tojásfehérjéből s 2 deci teljes tejből habüstben sűrű krémet főzünk, hozzáadva 1 rúd kettéhasított vaniliát. A krémet kihülés után 20 dkg teavajjal elkeverjük, kétfelé osztjuk, az egyik felébe 3 szelet melegített csokoládét, a másik felébe 2 evőkanál eperjam-et, 2 kanál finom rumot adunk s annyi piros bretonfestéket, hogy szép eperszínt kapjon.

A tortát úgy töltjük, hogy alsó lapnak csokoládésat veszünk, erre csokoládéskrémet kenünk, mandulás lappal folytatjuk, erre epreskrém kerül. Újra csokoládés, ugyanilyen töltelékkel, végül mandulás, a tetejébe epreskrém, amelylyel az egész tortát bevonjuk. 1—2 dkg mandulát héjától megtisztítunk, ledaráljuk, sütőben addig szárítjuk, amíg nedvességét elveszti s könnyen szórható. Ezzel s 1 szelet megreszelt csokoládéval behintjük könnyedén az egész tortát.

Holéczy Mária.

128. Paradicsom télire

A paradicsomot, miután hagymával, zöldpaprikával (zellerrel és petrezselyemzöldjével) megfőztem, átpasszirozom, újra felforrni hagyom és forró üvegekbe öntve, rögtön leragasztom kerekre vágott nyers tejen áthúzott selyempapirral. Duplán kell venni a selyempapirt és vigyázva az üveghez nyomkodni. Nagyon ajánlom minden asszonytársamnak, mert egyszerű, tiszta és gyors munka. Évek óta csakis így teszem el a paradicsomot. Pici tányérkába egészen kevés tejet teszek. Utána kosárba rakom az üvegeket, letakarom és másnap a paradicsomot leforrva, a selyempapírt pergamenszerűvé keményedve találom.

Komlósi Józsefné.

129—138. Dr. Láng Gusztávné disznótoros receptjei

129. Fokhagymáskolbász

A megdarált kövéres húshoz teszünk sót, paprikát, fokhagymát finomra vágva és fokhagymalevet. Ha kész a kolbász, másnap füstre tesszük.

130. Kolbászfüstölésről

Minden füstre való holmit csak másnap szabad füstre küldeni, mert az a jó, ha egy kicsit átfagy és tökéletesen meghül előbb a hús. Ellenkező esetben könnyen megromlik.

131. Májashurka (tüdősen)

Álla fele, fodorháj fele (csak kövérje), tüdő, fél máj. Teszünk hozzá zsírban párolt vereshagymát, szekfűborsot, csípős borsot, sőt rizskását abáló lében félig megfőzve s egy kis abáló levet. Vastagbélbe töltve, pálcikákkal befogjuk a két végét és csendes tűznél az abáló lében kifőzzük egy kissé. Utána hideg vízbe teszszük és onnan is pár perc mulva kiszedjük.

132. Véreshurka

Szív kerülete, álla fele (csak kövérje), fodorháj, csepleszháj, bors, só, finomra tört kapormag (ez a legfontosabb fűszerféle, mert jó pikáns ízt ad), tejbe áztatott zsemlye, zsírban párolt vereshagyma, az átpasszírozott vér. Mindent langyosan adunk a vérhez (maga a vér is langyos helyen álljon, hogy meg ne aludjon). Merítő kanállal a legszélesebb belekbe öntjük, jól elkötjük és aztán úgy bánunk el vele, mint a májashurkával.

133. Füstrevaló hideg májas teához

Az egész májat *félig* megfőzzük. Fél májnagyságú kövérhúst, egy tenyérnyi darab szalonnát szintén megfőzünk. A főtt májat, húst megőröljük, a főtt szalonnát apró kockákra vágjuk. Egy nagy fej vereshagymát zsírban megpárolunk. Most mindent összeelegyítünk, sót, borsot teszünk hozzá. Vastag húrba *keményen* töltjük. Lassú tűznél kifőzzük. Másnap 4—5 napra füstre tesszük.

134. Francia hideg májas teához

A disznómáj felét nyersen megdaráljuk egy vereshagymát is hozzáadva. Fél megabált csepleszhájat apróra vágunk közzé. Félliter tejsűrűt, 6 egész tojást, fél szerecsendiót megreszelve, tetszés szerinti cukrot, sót és borsot teszünk hozzá s az egészet jól összevegyítjük. Ekkor hurkabélbe töltjük könnyedén, megkötjük s hidegvízbe odaállítva, csendesen kifőzzük. Hidegen használjuk teához.

135. Disznósajt

Ehhez megfőzzük a fejét, szívét, nyelvét, álla húsosrészét, egy kis bőrt. Mindent hosszúkásra vágunk, csak a nyelvét hagyjuk egészben. Teszünk hozzá: borsot, paprikát, sót, egy kis fokhagymalevet, egy kis abáló levet. Ezt mind jól összekeverjük, megtöltjük vele a disznó gyomrát s a nyelvet egészben helyezzük el a közepén. Aztán bevarrjuk a sajtot jól és egy óra hosszáig főzzük az abáló lében. Ha kivettük, megszurkáljuk villával és lepréseljük másnapig. Másnap füstre *tesszük 10 napra.*

136. Abált szalonna paprikásan

Levágunk egy szép csik sovány abb szalonnát. Zsírsütéskor, amikor a tepertő már zörög, beletesszük a szalonnát és sütjük negyedóráig. Ha kivettük, deszkára tesszük, fokhagymapéppel bekenjük, meghintjük sóval és jól lepréseljük. Másnap meghintjük paprikával és egy éjjelen át kifagyasztjuk.

137. Abált kassai szalonna

A szalonnát disznóöléskor negyedórát főzzük az abáló lében. Kivesszük, besózzuk és lepréseljük másnapig hideg helyen. Másnap fokhagymát apróra zúzunk, hozzáteszünk rózsapaprikát és egy pici vizet. Ezzel a péppel jól megkenjük a szalonnát és pár napra füstre tesszük. Hideg helyen egész télen eláll.

138. Füstölt karikák teához

A disznó fehérpecsenyéjét szép gömbölyűn kivágjuk. Jól besózzuk, beborsozzuk; aztán feszesen belecsavarjuk a háj hártyájába, amit szintén megsózunk. Erősen végighurkoljuk cukorspárgával és belökjük a sonkapácba 1—2 hétre. Aztán 2 hétig füstre tesszük és teához vékony karikákra vágjuk. Igen szépet mutat és ízletes.

Ha szereti az Uj Időket, kérjük, közölje velünk azoknak az ismerőseinek a címét, akikről feltételezi, hogy előfizetnének az Uj Időkre, ha ismernék. Díjtalan mutatványszámot szeretnénk nekik küldeni.

M.D.K.

Györffy Zoltánné, iparnumérnő

Györffy Jánosné menye vette at anyósa halála után a „Pannonia" csipke-műhely vezetését, és külföldön is több jelentős sikert aratott. Az üzem jelenleg nem működik.

Mária Csernyánszky:
L'Art de la Dentelle en Hongrie.
Bp. 1962. Corvina, 80 old. 46 szöv.k.

73-74. old.
41-42. á.

Györffy Zoltánné

— **Az Iparművészeti Társulat karácsonyi kiállítása.** Az Iparművészeti Társulat népszerű karácsonyi kiállitása az idén is, mint minden évben, a *Technológiai Iskola* termeiben nyilt meg. Az anyag némi változatosságot mutat a tavalyi és régebbi kiállításokon látottakkal szemben. Tulnyomó részben azonban ugyanaz a kerámia, ugyanaz az ötvös-, bőr-, selyem-, játékszer-, textil-sokféleség látható ma is, mint azelőtt, a kiállitók is nagyrészt ugyanazok, sőt a formák, ékitmények sem változtak. A kiállitás anyagából *Győrffy Zoltánné* és *Jancsó Mária* szép csipkéi, *Páder Emma* finom bőrmunkái és gyöngyfüzérei, *Piskóty Ferencné* himzett kendői, *Nádor Lajos* fából készült ötletes játékszerei emelkednek ki.

PH 932 XII. 4.

PH 932 XII. 4.

Győrffy Zoltánné

Csipkemunkáival szerepel az Iparművészeti Társ. karácsonyi kiáll.-án.

N.U.933.XII.6.

MDK

Győrffyné iparművész

Pannónia csipkével szerepelt az 1932.évi nemzetk.vásáron.

Lakatos Artúr: Az idei nemzetk.vásár...

Magy.Iparművészet, 1932. 81-83.lap

Györtfyné; ip m.

pannonia-csipkéi tünnek fel a sok mép kiállitok munka között.

(D. A.) tz Ip. m. Társ. két kiállitása.
M. 931. X. 10.

MDK

Györffy Zoltánné

Az Iparmüvészeti Társulat karácsonyi kiállitása.
Nemzeti Ujság 1933. dec. 6. 11.l.

MDK

Györffyné

Lakatos A.: Az első országos magyar iparművészeti tárlat. Művészet 1938. III. 22. sz. 158.l.

M.D.K.

Dr. Győrffy Zoltánné

"Pannonia" varott csipkék . Repr.

Az Orsz. M. Iparm. Társ.., a Baross Szövets. iparm. és háziipari kiáll. emlékalbuma. Bp. 1929.Szerk: Györgyi Kálmán. 14. l.

MDK

Dr. Györffy Zoltánné

"Pannonia" varrott csipkék, repr.

Magyar Iparművészet 1929.

152.1.

MDK

Györffy Zoltánné, ip.müv.

a textil-müvészet anyagát gazdagitotta.

Dr. Ujlaky Andor: A magyar müvészet nagy bemutatkozása Milanóban. -Milanó.VII. nagy Nemzetközi Ipa müvészeti kiáll. Nemzeti Ujság. 1910. III. 24.

MDK

Győrffy Zoltánné

Dékány A: Az Ipm. Társ. Gy.K. emlékülés.
Magyarság, 1934. máj. 19.

MDK

Györffy Zoltánné

az iparügyi min. aranyérmét nyerte
/Pannonia csipke/

**Orsz. Magyar Iparm. Kiáll. Művészet 1938.
III. évf. 22. sz. 161. l.**

MDK

Győrffy Zoltánné

Diplome d'honneur-vel tüntették ki az 1937-évi párisi nemzetközi világkiallitáson.

Cikk: A párisi világkiállitás magy.pavillonja kiváló nagy sikerének mérlege.

Magyar Iparművészet 1938. 179.l.

Györffy Zoltánné, ip.müv.

az iparügyi miniszterium aranyérmét nyerte.
/Pannonia csipke./

Kik nyerték az iparmüvészeti dijakat.
Magyarság. 1938. nov.15.

MDK

Győrffy Zoltánné iparm.

Nők az Ipm.Társ. jub.kiállitásán. Magyar Női Szemle, 1936, márc.sz. 78 r.

MDK

Györffy Zoltánné

Pannonia-csipketeritője. Készült a pittsburgi egyetem magyar szobája részére. Repr

Magy. Iparművészet, 1934. 148.l.

GYŐRFFY ZOLTÁNNÉ

az Iparügyi minisztérium aranyérmét nyerte.

Pesti Napló 1938.nov.15.

GYÖRFFY ZOLTÁNNÉ

az iparügyi minisztérium aranyérmét nyerte
az első magyar iparművészeti tárlaton.

A REGGEL, 1938. nov. 14.

MDK

Györffy Zoltánné, ip.müv.

Pamacia csipke.

a brüsszeli Világkiállitáson müvészi munkájával hozzájárult ahhoz, h. az M.Ip.müv. Társulat elnyerte a Grand Prixt.

A Brüssz. Világkiáll.-on Grand Prixt nyert a M. Ipar. Társ. PN.1935.IX.1. 2o.1.

MDK

Györffy Zoltánné, ip.müv.

Pannonia -csipketeritöt készitett a pittsburgi egyetem magyar szobája részére.

MIP. 1934. 148.1. Repr.

MDK

Györffy Zoltánné, ip.müv.

az iparügyi miniszt. aranyérmét nyerte .
/Pannonia csipke/.

Az Iparmüv.Tárlaton. -Magy.Nemz. Müvészet.1938.
4.sz. 81.l.

MDK

Györffy Zoltánné, ip.müv.

az iparügyi miniszterium aranyérmét kapta
Pannonia csipke -remekeiért.

Az Orsz.Iparmüv.Társ. kiállitásáról.
Müvészet. 1938. III.évf. 22.sz. 162.l.

MDK

Győrffy Z.-né

Résztvett az Iparműv.Társ.1936.évi jan.19.-én megnyilt rigai kiáll.-án.(Csipkével.)

Cikk: Népművészeti, ...

Magyar Iparművészet, 1936. 3-4.lap

MDK

Györffy Z.-né

Csipkéit állitották ki a tallini kiáll.-on.

Cikk: Népmüvészeti, háziipari és ...

Magy.Iparmüvészet, 1936. 29-30.lap

Gyöngyösi

Magyar Karácsonyi-kiállításon a Károlyi palotában csipkéivel szerepelt.

M.930.XII.7.

MDK

Győrffy Z,né ipm.

Népmüv. háziip. és ipm. kiáll. Rigában. M. Iparmüvészet 1936. 1.sz. 4.l.

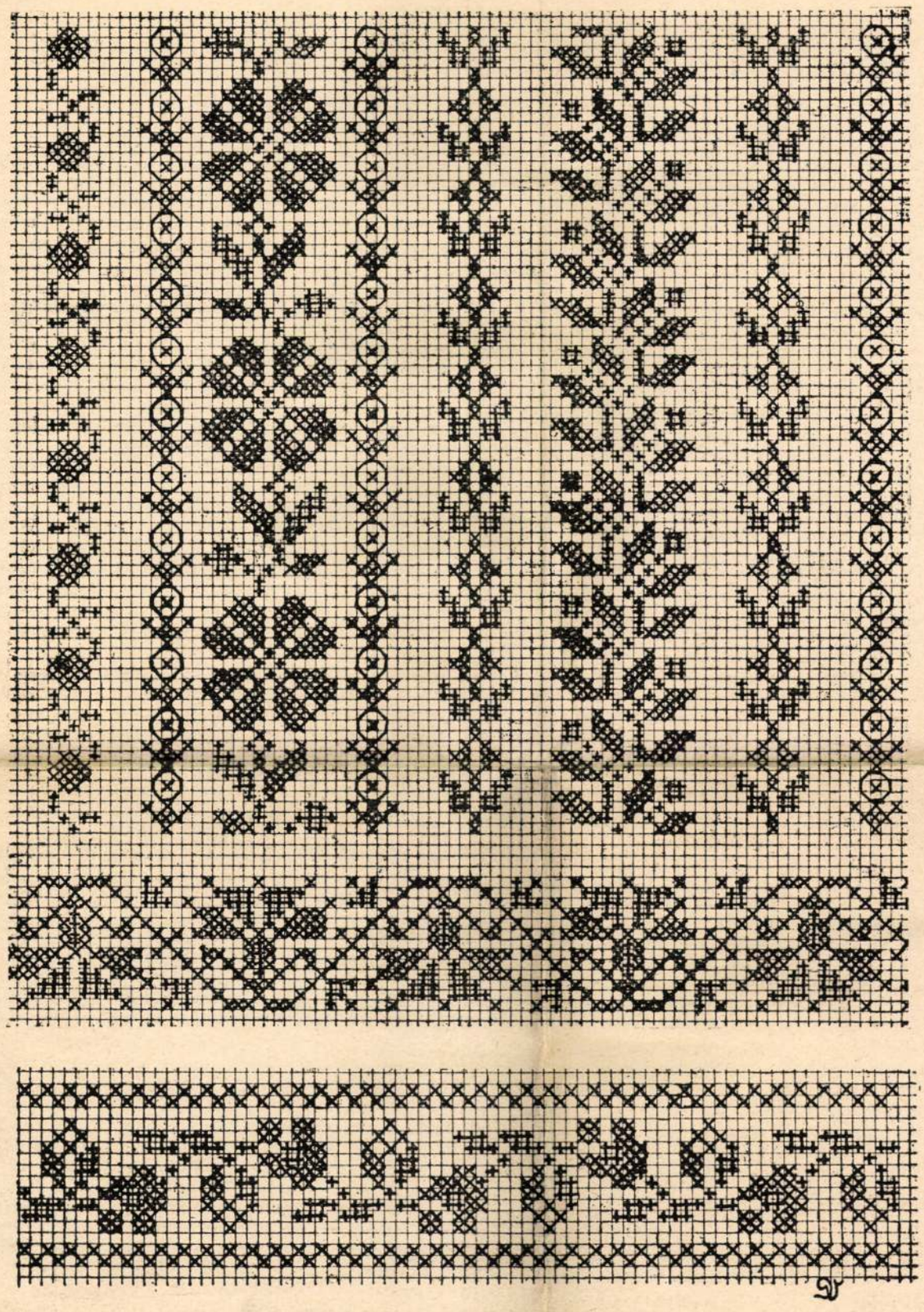

Férfi ingmelldísz Galgagutáról piros, kék mosópamuttal hímezve. Keresztöltés.
Rimóci kézelő. Háziszőttes alapon piros, kék mosópamuttal hímezve. Rajzolta Dajaszászyné Dietz Vilma.

NÉPI HÍMZÉSEINK SZÍNVÁLTOZÁSA

Népi hímzéseink alakulásának, változásának egyik érdekes tünete a színezés módosulása egyazon hímzésfajta életén belül. Kísérjük figyelemmel egyes hímzésfélék megszínesedését, majd elszíntelenedését.

Hogy a megszínesedés, majd elszíntelenedés folyamata nemcsak a népi hímzés stílustörténetére nézve, hanem néplélektani szempontból is érdekes, feleslegesnek látszik hangsúlyozni, hiszen a népi ízlés alakulása a nép esztétikájára vet világot ; föltéve, hogy a színválasztást az ízlés, valami esztétikai norma diktálja.

Népi hímzéseink azon csoportja, mely a szőtteshímből ered, gyermekéveiben nemcsak díszítménykincsét kölcsönzi a szőttestől, s igazodik felépítésben, térelosztásban ennek ízléséhez, hanem átveszi színezését is. A szabály az, hogy mennél közelebb áll valamely népi hímzés rajza és technikája a szőtteséhez, annál inkább ragaszkodik szokásos vörös vagy kék, vagy vörös-kék színezéséhez is. Valamennyi szőttes-utód népi hímzésünk példa erre, különösen korai példányaiban. A keresztszemes technikát mindvégig megtartó hímzések pedig színezésükben is mindig megmaradnak az eredeti egyszínűség, vagy vörös-kék szín használatánál: így a rábaközi, székely, felsőmarosmenti, kalotaszegi és torockói keresztöltéses (szálánvarrott) munkák, hogy csak a legismertebbeket említsük. Sőt, ezen mindvégig egyszínű, vagy vörös-kék hímzések közül azok, amelyek szabadabb rajzú mintáknak kötetlen technikával való dolgozására tértek át fejlődésmenetük folyamán (mint Kalotaszeg az írásos, Torockó a laposöltéses hímzések dolgozására) még új alakjukban, mondhatni új stílusukban is megtartották a régi színezést.

Ha a ma, vagy a közelmultban sokszínben virító hímzésféléink fejlődésmenetét vizsgáljuk, azt fogjuk tapasztalni, hogy szinte szabályszerűen ismétlődik meg mindegyik életében ugyanaz a mozzanat. Ha ugyanis régi, vagy régi stílusukat mindvégig megtartó hímzéseink színezésének magyarázatát a szőttesek stílusbélyegének fenntartásában látjuk, akkor egyes hímzésfajták színességválásának oka viszont a szőttestől való ízlésbeli eltávolodás : a természethű ábrázolásmódra való törekvés, vagy pedig idegen, színdús hímzésfélék utánzásának vágya.

Ezen állításunkat igazolja valamennyi szőttes-eredetű népi hímzésünk fejlődésmenete, így a régi, piros-kékhímzésű palóc „szakácskák" sokszínűvé lett, naturális virágcsíkja, a matyó kötény- és lepedőszélek kétszínű keresztöltéses hímzésdíszének átalakulása, mely elődje, de nem őse a mai sokszínű selyemhímzésnek. A kék-piros keresztszemes munkát abbahagyva, a szűrhímzések virágindáit vitték át vászonneműikre a matyóasszonyok s nemcsak rajzban, hanem színezésben is ehhez igazodtak. Így vált a zöld, a sárga és a lila az eredeti vörös és kék mellett egyenrangú színtényezővé. Csakhamar a szűcshímzések utánzása kap azonban lábra : formanyelvben, színgazdagságban ez nyomja rá bélyegét a matyóhímzésre. Feltűnik a fekete, s mellette a színeknek többféle árnyalatban való dolgozása, ami a szűcsmunkák jellegzetessége. A buzsáki hímzés legrégibb, mértanias jellegű, gyakran keresztszemes díszítményei, amilyen mértékben szabadabbá, természetesebbé válnak, olyan mértékben kapcsolják bele az ősi vörös-kék mellé az újszíneket : a sárgát, zöldet, majd lilát ; sőt ezek a színek egy idő mulva szinte kiszorítani igyekeznek az eredetieket. A sárközi főkötőhímzés — bár szorosan véve nem tartozik az előbb tárgyalt csoporthoz, minthogy nem szőttes-eredetű — alakulásában ugyanezt a fejlődésmenetet mutatja, vagyis a népnek a színesség iránt felébredő vágyát egy lélektanilag adott pillanatban. A legrégibb főkötőhímzéseken az aránylag nagy, jól tagolt díszítmények laza egymásmelléhelyezését látjuk. A fejlődés folyamán a díszítmények kisebbednek, zsúfolódnak, technikában, rajzban gazdagodnak. Amikor azután ezen az úton nincs továbbhaladás : félénken el-elpötyögtetett kis piros pontok alakjában megjelenik a szín. A virágok közepét hangsúlyozzák vele, majd pedig váltogatva, hol fehér, hol színes díszítményeket helyeznek egymás mellé. A piros után a kék és zöld kap helyet, csak azután a sárga, lila, stb.

E sokszínűségre való törekvés azonban nemcsak a női munkákon szembetűnő, hanem a bőr- és szűrhímzéseken is kimutatható. A szűcshímzés, mint tudjuk, a vörös irharátétdísznek különböző színű fonállal való leerősítéséből, majd áthímzéséből ered. Később az ékítményeket már kizárólag hímezték, elhagyva a rátétet, de a színezésben túlsúlyban maradt a vörös. A régi szűcshímzéseken egy ideig a vörös uralkodik, de nem sokáig, mert mindjobban elhatalmasodik a többi szín, a vörös rovására. A szűrhímzések eredetileg takarékosabb színkezelését Györffy István bizonyítja a cifraszűrről írott könyvében.

Az elmondottak alapján arra a következtetésre juthatunk, hogy egyes hímzésfajták életében — amennyiben nem virágjukban éri őket a hirtelen kipusztulás — feltétlenül bekövetkezik egy pillanat, amikor a színesség megjelenik, mint új stílustadó elem. Amikor a díszítmények kicsiszolódott formái, ezeknek a térben való elhelyezése, s a legmegfelelőbb technikával való kidolgozása már elérte a népízlés szerinti csúcspontot, új tényezőként jelentkezik a szín. Megfigyelhetjük, hogy a színesedéssel mindig változatosabb vonalvezetés, gyakran új térelosztás s szabadabb technika is velejár. A megszínesedett sárközi főkötőhímzéseken ügyes technikai újítás, hogy a lapos- vagy huroköltéses alapra elütő színnel varrnak rá egy-egy láncszemet a virágszirmok kiemelésére. Általában a színezés mindig a díszítmények erélyesebb hangsúlyozását s az összhatás változatosabbá tételét célozza.

A megszínesedés egy hímzés életében gazdagodást, fejlődést, új lehetőséget jelent. Nem helytálló tehát az a ma általánosan elfogadott értékelés, mely-

szerint valamely hímzésfajtának mindig legrégibb, legkezdetlegesebb típusú alakját becsüljük legtöbbre. Ennél mind művészi, mind esztétikai, sőt néprajzi szempontból is jellegzetesebb és tanulságosabb a színezésadta lehetőséget felhasználó fejlődésfok. Ezzel persze nem állítjuk azt, hogy a történeti alakulás, vagy mondjuk: „fejlődés" tekintetében nem azokat kell legtöbbre tartanunk, amiből legkevesebb van: a régit. Hal népi hímzéseink kétségtelen kezdetéig tudnánk a multba hatolni, természetesen másként látnók az alakulás történeti menetét is s világosabban fölismernők azokat a tényezőket, amelyek a alakulást irányították. Ez a régiek értéke.

A teljes kivirágzás csúcspontját azonban, biológiai jelenségek módjára, nyomonköveti a hervadás, hanyatlás. Először a díszítmények veszítik el határozott rajzú körvonalukat, majd a kompozíció esik szét s a technikai kivitel válik gyatrábbá. Ugyanekkor a színek is lassan eltünnek, először az élénk, ragyogó, világító színek, később már a tarkaság maga is s megelégszenek egy-két szín használatával.

Ez az elszíntelenedési folyamat különösen szemléltetően nyilvánul a bőr- és szűrhímzéseken. A bőrhímzések elszíntelenedésére s az egész hímzésnek ezzel kapcsolatos stílusbeli átalakulására legjobb példa az újabb matyó-kuzsu. A jobbára fekete és barna tónusban tartott hímzést zöld, naranccsárga és fehér foltok élénkítik, de inkább világos fényfoltokként, mintsem színként szerepelnek. Ugyanekkor a díszítmények zsúfolódnak, egymásba folynak, elrendezésük ötlettelen. A szűcshímzések egykor uralkodó színe: a vörös, itt már teljesen hiányzik. A hajdúsági öregasszonyok barna kis bundái még tarka hímzésűek, a ma készülők azonban már csak tisztán feketeselyemmel kivarrottak. A Jászságban is egykor sokszínű volt a subák hímzése, ma már csak zölddel varrják ki a szűcsök.

A szűrök elszíntelenedése szinte szemünk láttára ment végbe. Györffy könyve végigvezet a bihari szűrhímzések elszíntelenedésének, megsötétedésének minden fokozatán. A bihari szűrhímzés végső állomása a tisztán sötétkék, a matyó szűré az egyedül fekete fonállal való kihímzés. Az elszíntelenedett hajdú szűr fekete alapanyagát barna- és drapphímzéssel díszítették: világos jeléül annak, hogy az elszíntelenedés korszakában a színt csak hangsúlyként, mint tónuskülönbséget érzékeltetik s nem mint színfoltot. A színkülönbségek hatása tehát elvész, csak a fényértékek fontosak már, ugyanúgy, mint az eredeti, megszínesedés előtti állapotban.

A szűrdíszítéseken még egy jelenséget figyelhetünk meg: az eleven, élő népművészet örök hullámzását. Az egészen elcsökevényesedett hímzést leváltja a színtelen rátét, ezt azonban egy idő mulva már több színben, élénk vörös- és zöldszínfoltok alkalmazásával dolgozzák.

Eredetileg sokszínű, régi úrihímzéseink, a nép kezére kerülve, gyakran válnak egyszínűvé s ily állapotban élnek tovább, mígnem egyszer, másízlésbeli törvényekhez igazodva, újra megszínesednek, de az eredetitől egészen eltérő módon. Különösen sok szép példával igazolható ez a folyamat a felföldi hímzések köréből.

Ha a megszínesedés és elszíntelenedés folyamatában valami törvényszerűség után kutatunk, azt találjuk, hogy igen gyér kivétellel mindig a legelőször meglévő színek küszöbölődnek ki leghamarább. Leggyakrabban az eredetileg uralkodó piros tűnik el legelébb, mind a vászonhímzéseken, mind a szűr- és szűcsmunkákon.

PALOTAI GERTRUD

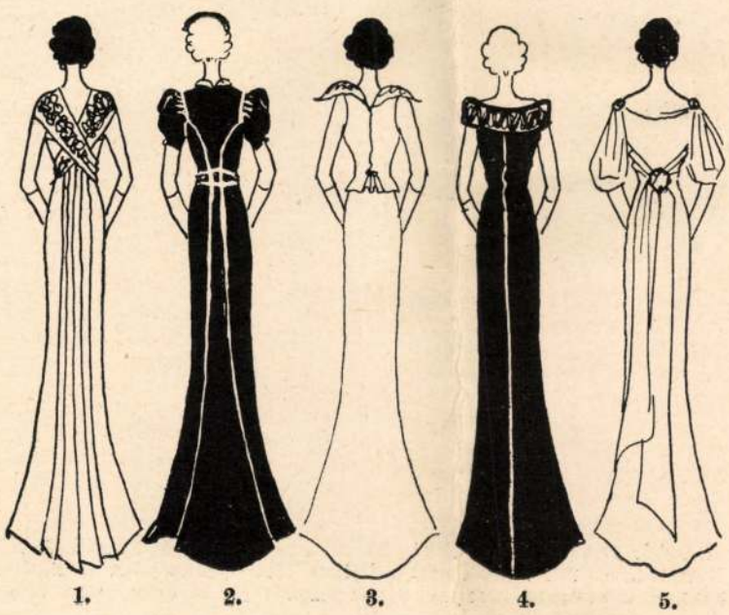

1. 2. 3. 4. 5.

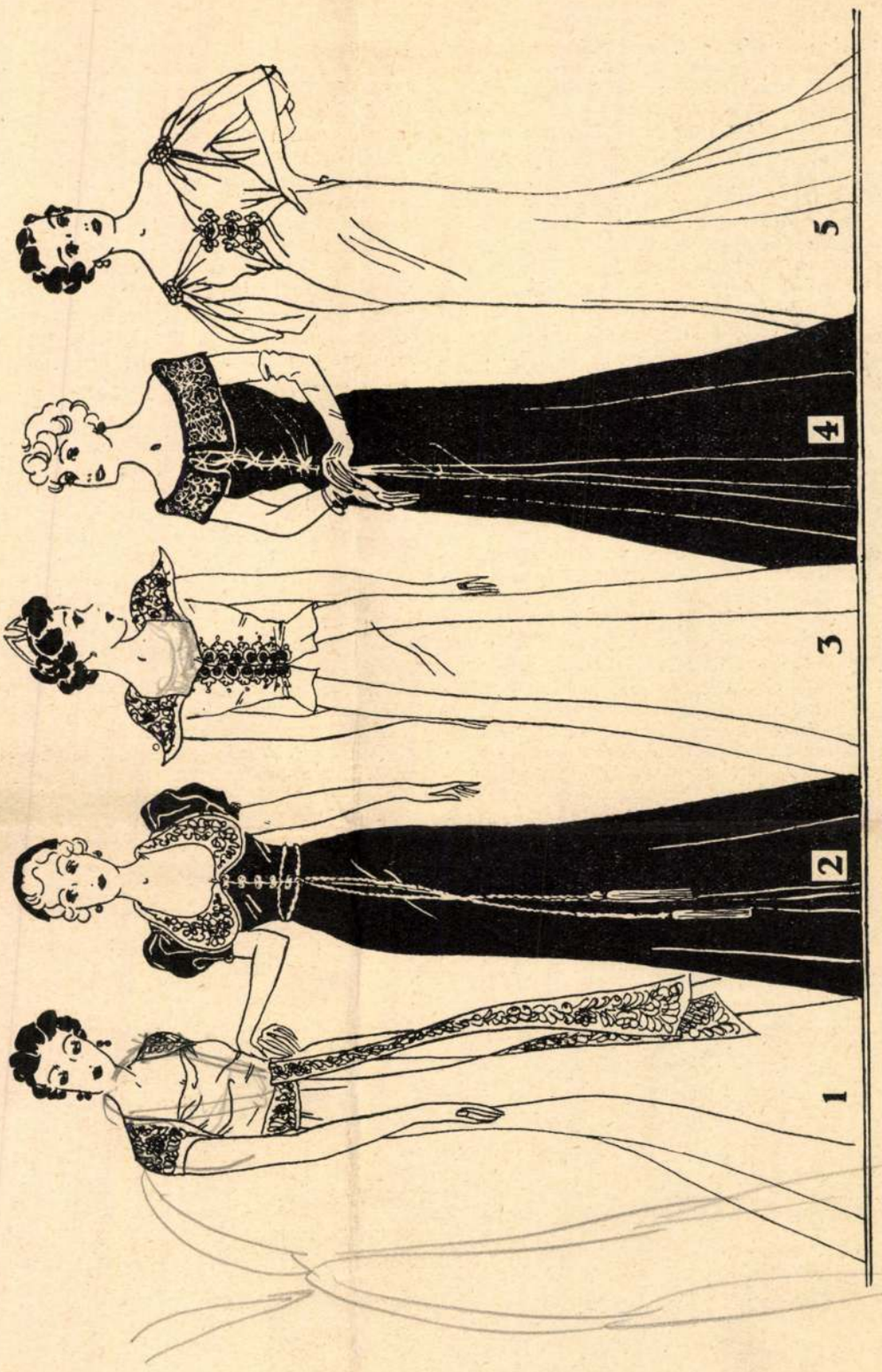

Győrffy Anna tervei. 1. Fehér kreppes anyagból készült ruha tarka matyóhímzéssel. 2. Középkék bársonyruha. 3. Világoskék oké selyemruha ezüst zsinórozással. 4. Fekete bársonyruha fehér sárközi vagy írásos hímzéssel. 5. Rózsaszínű könnyű selyemruha aranyos sujtásdísszel. Mind az öt ruhának háta a 141. oldalon.

Muskátli

1935.

Legjobb leves a csalánleves

Kiállítás a pósteleki kastély romjain

Sokan aggódnak a természeti környezet állapota miatt. A képzőművészek a vizuális hatásmechanizmust felhasználva fogalmazzák meg filozófiájukat. Akik ezzel foglalkoznak, tudják, a rousseau-i környezet már nem fog megelevenedni, de mindig ámulatba ejti őket a természet visszaalakító ereje. A Békésben élő és hozzájuk — egy kiállítássorozattal — kapcsolódó alkotók olyan kiállításra küldtek meghívót, amelyen par excellence a rendezés, a természeti környezet átalakítása volt az artisztikum. Színhely a Békés-Békéscsaba-Gyula háromszög közepén elterülő Pósteleki. Az ott látható kastélyrom történetéről annyit kell megjegyezni, hogy sorsa önmagáért beszél: túlélte a második világháborút, de nem az azt követő éveket, amikor is a környék lakossága — finoman szólva — széthordta a mozgatható épületrészeket. A megmaradt épületen az akkori ifjúkommunisták tartottak szétverő hétvégeket, mígnem a csupasz falak maradtak. Az enyészettel birkózott a megmaradt rom, ám a 70—80-as években életveszélyesnek nyilvánított épületet végső megoldásként felrobbantásra ítélték az „illetékesek". A kivezényelt polgárvédelmi gyakorlat résztvevői mindent alaposan előkészítettek, majd elfordították a robbantószerkezet karját. És láss csodát! — kisebb sebektől eltekintve — az épületrom megmaradt. Újabb akciót már senki sem kezdeményezett, a természet kezdte visszavenni azt, ami az övé: kúszónövények, mohák jelentek meg a téglákon.

Az épületrom sorsa méltó — a maga nem lineáris történéseivel — az új szemléletű alkotók figyelmére. A környezet lehetőséget adott arra, hogy a befogadó részese legyen az alkotásnak. Nem jópofaság, hanem egy új rend, egy spontán struktúra megalkotása vezette az alkotókat. Ez nonkonform a jelenlegi helyzetben: a konszolidált és jól fésült világ ellen nemcsak a lázadás a válasz, hanem egy morál felmutatása is. Az alkotók éppen a meglévő hazugságokat akarták leleplezni — minden gőg nélkül. A *Csalánleves* című összejövetel egyfelől vegetáriánus művészek figyelmeztető példamutatása, másfelől beszélőviszonyba kezdés szándéka a természettel. A tizenegy alkotó közül többen védőöltözetben jelentek meg a „hivatalos" megnyitóra, ami ebben az esetben az eseménysor közepén volt, hiszen egy egész napos környezetrendezés (környezethez idomulás) után került erre sor. Voltak, akik a falakra helyezett képeikkel vettek részt a szabadtéri tárlaton. *Váradi Zoltán* fotóival azonosította a romokat: a tíz évvel ezelőtti állapottal szembesítve a nézőket.

Baji Miklós Zoltán performance-a, 1991

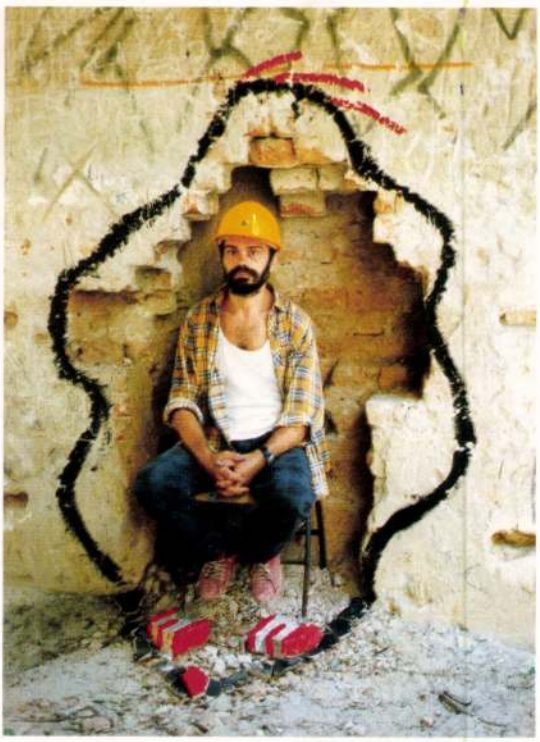

Gubis Mihály akciója, 1991 (Fotók Váradi Zoltán)

GYÖRFFY Sándor
Ú: M. 1992. 5

Diószegi Eszter, Vágréti János, Vörös András festményeket és grafikákat mutatott be. *Kántor Zsolt* költő vizuális opuszokat helyezett a falakra: ezek gyűrt versek az elmúlás és az újjászületés gondolatával foglalkoztak. Fotogramokkal vett részt az eseménysorozaton *Kalapos László.*

Gubis Mihály túllépett a hagyományos kereteken, és a helyszínen lévő anyagok (téglák, ágak...) és terek (falmélyedések, gödrök...) ihletésében alkotta meg a tőle ismert ember-amőba figurát, illetve akciójában a tégla és az ember összefogó és szétesző dimenzióit taglalta. *Baji Miklós Zoltán* megépített alkotásain *(Veszély, Camping Angyal, Triptichon...)* túl performance-ával is a megjelentek elé állt. Angyalszárnyakkal, fején világító lámpával, a közönség elé vonult kíséretével, majd szárnyaitól megfosztva törökülésben olvasott filozofikus verset. A papír, a korom és a fa felhasználásával *(Erdei élmény)* már letette névjegyét *Kovács István,* de ami ezután jött, az méltó zárása volt ennek a fejezetnek. Szinte szakrális fenségességgel levetkőzött anyaszült meztelenre, bekente magát mézzel, majd meghempergőzve tollakban „madárrá változott". Ezután az ott talált galylyakból fészket épített magának az egyik fára, és bevackolta magát. Teljesen terepszínűvé válva, egy pillanatra mindenki eggyéforrtnak érezte a természettel. Néhány perc meditáció után ébredt fel az alkotó és a közönség — rádöbbenve a figyelmeztetés drámai groteszkségére — nem tudva, vele történnek a dolgok, vagy ő cselekszik? A közönség ebben az állapotában több volt, mint nézősereg. A korai happeningek „minden ember művész" koncepciója szellemében sikerült a természeti csodába beépülni.

A maga által hozott kanállal ki-ki ehetett a bográcsban fortyogó csalánlevesből. A zenekarok egymást váltva riogatták a szürkületben egyre hevesebben csípő szúnyogokat. Jóval többen voltak jelen néző-résztvevők, mint egy jónevű művész múzeumi tárlatán. Egy fehér folt ismét eltűnt a térképről — aki jelen volt ezen az eseményen, már nem olyan vizuális képet alkot a világról, mint a Csalánleves előtt.

CS. TÓTH JÁNOS

Enteriőr Győrffy Sándor kiállításáról
(Fotó Tahin Gyula)

Fiktív jelek

Győrffy Sándor kiállítása

Nem jártam utána annak, hogy készítettek-e már direkt az FMK-nak kiállítási anyagot, egyről azonban biztosan tudok és tudhat mindenki, aki ellátogatott december végén az Andrássy útra. Győrffy Sándor — régi, hálás klubtag — ide tervezte „földszagú" műveit.

A kiállítást képező tizenkét kép és két, falnyi nagyságú installáció a természetből vétetett. Ez utóbbiak a szószoros értelemben, mert a készítésükkor valódi természeti tárgyakat használt az alkotó.

Faágak keretezte tűzrakás, stilizált, égre szökkenő lángnyelvek. Ősi szimbóluma ez az ember és a természet kapcsolatának. Annak a kornak idézete, amelyben még e kettő elválaszthatatlan volt. Egységet képezett, az ember értette és „beszélte" is a természet nyelvét. Ezt az ősi harmóniát megbontotta az ember, és azóta kutat, keresgél visszafelé, próbálja feltárni a benne mélyen elrejtőző természetet. A képeken látható ábrák még vonalaikban őriznek valamit ebből a naiv egyszerűségből. A vékony pauszpapírra satírozott jelek kusza sárgás-világoskék gomolyagból rajzolódnak elénk. Ezeknek a jeleknek ereje van, konkrét jelentése azonban homályba, füstszerű felhőbe vész. Nem értjük, csak érezzük vagy éreznünk kellene őket.

A művészetben újra és újra felbukkan a visszavágyódás, a nosztalgia a természet tudattalan szimmetriája, rendje felé. Győrffy Sándor kifejezésmódja is efelé igyekszik, munkái ennek a nosztalgikus hangulatnak megnyilvánulásai.

(Fiatal Művészek Klubja
XI. 22—XII. 13.)

KOVÁCS ÁGNES VERONIKA

A PETŐFI IRODALMI MÚZEUM 50 ÉVES

Május 24. DÉLUTÁN

14.30–18.00 DÉLUTÁNI ELŐADÁSOK

Elnök: *Tarján Tamás* – ELTE Modern Magyar Irodalomtörténeti Tanszék, egyetemi docens

Szergej Nyekraszov – a Nemzeti Puskin Múzeum igazgatója, Szentpétervár
A Puskin Múzeum gyűjteményei

Lakner Lajos – a Debreceni Irodalmi Múzeum muzeológusa | ***Múzeum, emlékezet, elbeszélés***

Csaplár Ferenc – a Kassák Múzeum igazgatója | ***Egy írói hagyaték (fel)építése***

Ratzky Rita – a Petőfi Irodalmi Múzeum főigazgatója | ***Múzeumi műtárgyak a kutatás szolgálatában***

SZÜNET

György Péter – ELTE Művészetelméleti és Médiakutatási Intézet, egyetemi docens | ***Irodalmi múzeum a transznacionális globális korban***

Nop Maas – irodalomtörténész, Nederlands Letterkundig Museum, Hága | ***Ein Museum als Archiv und ein Archiv als Museum***

Lackfi János – költő, műfordító, PPKE Francia Tanszék, adjunktus | ***Elektronikus üzenet és eleven szó. Kézirat és levelezés a digitális korban***

ZÁRSZÓ: *Tarján Tamás*

19.00 ÜNNEPÉLYES DÍJÁTADÁS
A ***FÁMA-díj*** átadása az intézmény alapításának ötvenedik évfordulója alkalmából

ÜNNEPI KONCERT
Közreműködik a *Danubia Ifjúsági Szimfónikus Zenekar* szextettje

20.00 ÁLLÓFOGADÁS

PETŐFI IRODALMI MÚZEUM

PETŐFI IRODALMI MÚZEUM – 1053 BUDAPEST, KÁROLYI MIHÁLY U. 16.
INFORMÁCIÓ: (06 1) 317-3450 – MUZEUMINF@PIM.HU

A PETŐFI IRODALMI MÚZEUM FENNTARTÓJA A NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG MINISZTÉRIUMA
FELELŐS KIADÓ: DR. RATZKY RITA FŐIGAZGATÓ

A PETŐFI IRODALMI MÚZEUM 50 ÉVES

AZ IRODALOM EMLÉKEZETE – MŰTÁRGYAK BŰVÖLETÉBEN
NEMZETKÖZI MUZEOLÓGIAI KONFERENCIA
2004. MÁJUS 24. – PETŐFI IRODALMI MÚZEUM

Az irodalom emlékezete – Műtárgyak bűvöletében
Nemzetközi Muzeológiai Konferencia
2004. május 24. – Petőfi Irodalmi Múzeum

A PETŐFI IRODALMI MÚZEUM

50 ÉVES

A PETŐFI IRODALMI MÚZEUM 50 ÉVES

Meghívó

A Petőfi Irodalmi Múzeum
tisztelettel meghívja Önt Alapításának 50. évfordulója alkalmából rendezett

Az irodalom emlékezete – Műtárgyak bűvöletében

című nemzetközi muzeológiai konferenciára 2004. május 24-ére
a Károlyi-palota Dísztermébe

Petőfi Irodalmi Múzeum – Károlyi palota
1053 Budapest, Károlyi Mihály u. 16.

Május 24. délelőtt

Program:

9.30 Regisztráció

10.00-10.45 Köszöntők

Koncz Erika – a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának helyettes államtitkára

Matskási István, a Pulszky Társaság – Magyar Múzeumi Egyesület elnöke

Ulrich Ott – Direktor des Schiller-Nationalmuseums und des Deutchen Literaturarchivs, Marbach

E. Csorba Csilla – a Petőfi Irodalmi Múzeum főigazgató-helyettese

10.45-11.00 Szünet

11.00-13.00 Délelőtti Előadások

Elnök: *Fejős Zoltán* – a Néprajzi Múzeum főigazgatója

Szörényi László – az MTA Irodalomtudományi Intézetének igazgatója
Az MTA Irodalomtudományi Intézete és a Petőfi Irodalmi Múzeum együttműködésének hagyományai

Joseph A. Kruse – Direktor des Heinrich Heine-Instituts, Düsseldorf | ***Poetische Erinnerungsorte***

Marosi Ernő – MTA Művészettörténeti Kutatóintézet, akadémikus | ***Írók és tudósok kultusza a képzőművészetben***

Vígh Annamária – az NKÖM Múzeumi Főosztály vezetője | ***Irodalmi emlékhelyek – Múzeumi modernizáció***

13.00-14.30 Ebéd

A PETŐFI IRODALMI MÚZEUM 50 ÉVES

GYŐRFFY SÁNDOR 1073 Budapest, Akácfa u. 47.

1975-ben kezdett képzőművészettel foglalkozni, első kiállítása 1976-ban volt. 1977 óta a Szentendrei Vajda Lajos Képzőművész Stúdió tagja. 1979-ben társalapítója az ART-el művészeti csoportnak. 1981-től készít grafikákat és fotókat, 1983 óta szitanyomatokat. 1982 óta MAIL – ART-tal foglalkozik, főleg művész-bélyegeket készít. Tagja a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának és a Művészeti Alapnak. Grafikai munkái megtalálhatók magyar és külföldi magán- és közgyűjteményekben.

Sándor Győrffy began to paint in 1975. His first exhibition was in 1976. He was invited to join the Lajos Vajda Studio of Szentendre in 1977, and in 1979 became co-founder of ART-el, a group of artists who worked together until 1984. He has been making graphic art and photographs since 1981 and silk screen prints since 1983. He has also been involved in MAIL-ART, especially artist stamps, since 1982. He is a member of the Studio of Young Artists and the Art Foundation of Hungary. His graphic artwork can be found in private and public collections both at thome and abroad.

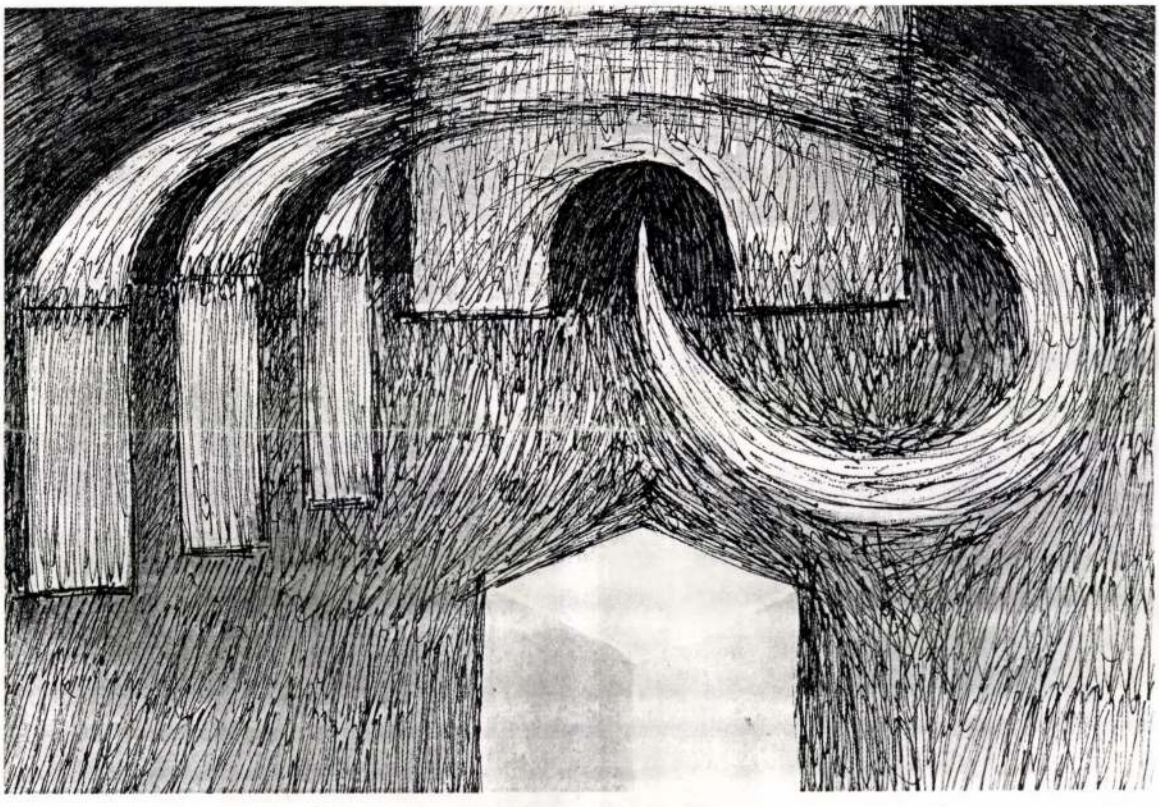

Kiállítások/Exhibitions:

1977–1981 Vajda Lajos Stúdió kiállításai, Szentendre
1982. „World Art Post", Fészek Klub, Budapest
1983. „Avantgard Meghal", Bercsényi Klub, Budapest
1984. „Önarckép", Miskolc, Fotógaléria
1985. III. Nemzetközi Grafikai Biennálé, Várna, Bulgária
XVI. Nemzetközi Grafikai Biennálé, Ljubljana, Jugoszlávia
Nemzetközi Kísérleti Művészet, Petőfi Csarnok, Budapest
1986. Művészeti Vásár, Stockholm, Svédország
Mältinranta Művelődési Központ, Tampere, Finnország
XII. Nemzetközi Nyomatkiállítás, Yokohama, Japán
„Művészet Ma", Hilton Hotel, Budapest
1987. „Akt", Vajda Lajos Stúdió, Szentendre
„Bélyegképek", Szépművészeti Múzeum, Budapest
IV. Nemzetközi Grafikai Kiállítás, Catania, Olaszország
„Művészet Ma" II., Budapest Galéria
1988. „Szaft", Ernst Múzeum, Budapest
„Mail-art", Ibiza, Spanyolország
Theater der Freien Volksbühne, West-Berlin
1989. V. Nemzetközi Grafikai Biennálé, Várna, Bulgária
Visztula Múzeum, Kazimierz Dolny, Lengyelország
Miskolci Grafikai Biennálé
X. Nemzetközi Művészeti Fesztivál, Kyoto, Japán
XV. Nemzetközi Nyomatkiállítás, Yokohama, Japán
1990. Colorado Galéria, Denver, USA
Művészet Ma III. Budavári Palota, Budapest
Galerie Cult, Wien, Austria
Kilátó Galéria, Budapest
Hungarian Art Today, Cultural & Civic Center. Southampton, USA
East Side Gallery, Berlin, Germany
Vajda Lajos Stúdió Kiállítása, Sepsiszentgyörgy, Erdély

GYÖRFFY Sándor

TÁMOGATÓINK:

ATTILA BT.
VII. KER. ÖNKORMÁNYZAT
BUDACOLOR
TIKKURILA
SEBESTYÉN STÚDIÓ
KÖNYE TEXTIL KFT.

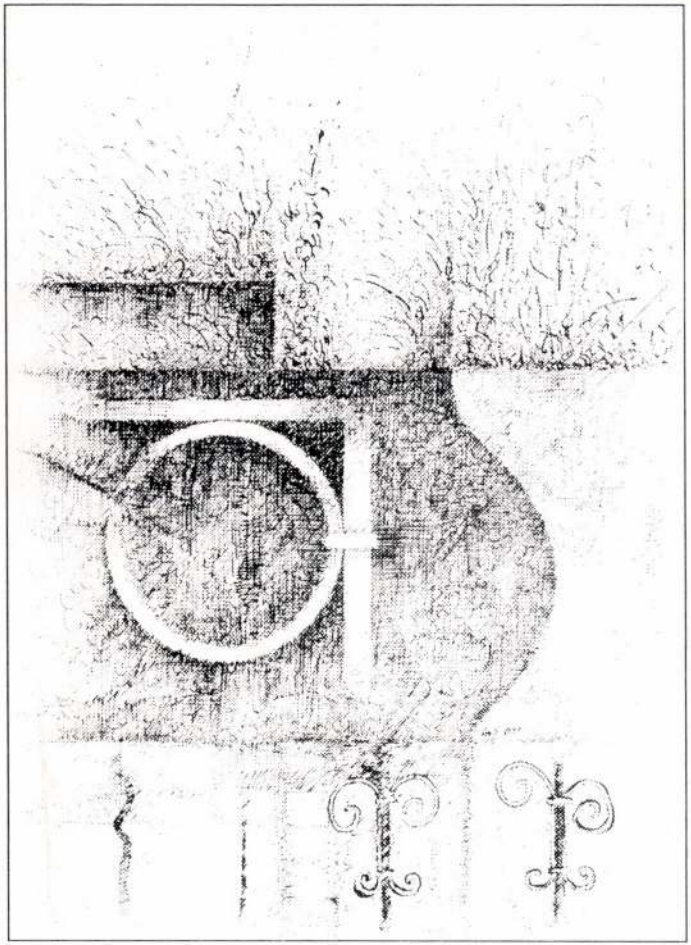

GYÖRTHY SÁNDOR

A III. számú
Gondozási Központ
és a
Nyitott Müterem

Tisztelettel Meghívja
Győrffy Sándor
képzőművész
kiállításának megnyitójára.

A kiállítást megnyitja
1999. november 24-én
délután 2 órakor
Vécsi Nagy Zoltán
művészettörténész.

Cím: 1076 Budapest,
Dózsa György út 46.
Megtekinthető 1999. december 18-ig,
naponta 9.00-18.00 óráig

Kapcsolatok

A Város- és Faluvédők Szövetsége és tagszervezetei működéséhez, vállalt közcélú feladataik ellátásához alapvető, hogy megfelelő kapcsolatok épüljenek ki állami és önkormányzati szervekkel, szervezetekkel. A Szövetség vezetése az új Országgyűlés megválasztása, az új Kormány felállása után ismét kezdte újraépíteni kapcsolatait. Szerencsére a törekvés mindkét oldal részéről tapasztalható volt. Az Értékmentő előző számában írt Ráday Mihály a Miniszterelnöki Hivatal Társadalmi Kapcsolatok Hivatala által összehívott "civil konzultáció"-ról. Élők kapcsolataink már több minisztériummal, hivatallal.

Néhány hete már, hogy a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal új elnökével is létrejött az egyeztető találkozó, amikor Dr. Varga Kálmán - a Hivatal elnöke - és a még balesetéből lábadozó Ráday Mihály - a Szövetség elnöke - tárgyaltak a Szövetség és a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal együttműködéséről. Később - folytatva az együttműködésről szóló megbeszélést - Srágli Lajos alelnököt fogadta Dr. Varga Kálmán.

Az érdekek azonosságát és a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal városvédőket segítő szándékát mutatja Dr. Varga Kálmánnak a Szövetséghez nemrég elküldött, a városvédő egyesületekhez szóló levele, melyet az alábbiakban közlünk.

Kérjük az egyesületeket a mielőbbi visszajelzésre. Leveleiket az Értékmentő Szerkesztősége címére (8913 Egervár, József Attila u. 115.) küldjék.

Tisztelt Város- és Faluvédő Kollégák, Kedves Barátaim!

Engedjék meg, hogy mindenekelőtt szeretettel és tisztelettel köszöntsem Önöket, mint olyan Kollégákat, akik nemegyszer a végeken, napi küzdelmekben képviselik az értékőrzés nemes eszméit. Nem üres udvariaskodás, ha azt mondom: az Önök munkája nélkül mi, hivatali emberek aligha dolgozhatnánk megalapozottan és bizony eredményesen sem.

Ez az egymásra utaltság érlelte meg a gondolatot, hogy együttműködve a Miniszterelnöki Hivatal Kormányzati Informatikai és Társadalmi Kapcsolatok Hivatalával egy érdekes kezdeményezéshez kérjük az Önök előzetes javaslatait. A gondolat lényege, hogy a város- és faluszépítő egyesületek – és „rokonaik", a kulturális értékőrzésre szegődött más civil szervezetek – méltó székhelyhez jussanak. Bizonyos, hogy szinte minden településen vannak olyan országosan vagy helyi rendelettel védett, de akár csak szépségük miatt megőrzendő kisebb épületek, amelyek alkalmasak arra, hogy az értékőrző kisközösségek otthonai legyenek. Elképzeléseink szerint programot dolgoznánk ki ilyen épületek állami, illetve önkormányzati felújítására annak érdekében, hogy azok az egyesületek munkáját és működését elősegítsék, s egyúttal példát is mutassanak épített örökségünk megóvására.

Hadd kérjük tehát Önöket, hogy vegyék számba szűkebb pátriájuk szóba jöhető épületeit, s a főbb adatok rögzítésével – az épület jelentősége, méretei (ha van, kerttel), tulajdonviszonyok – tegyenek javaslatot azokra, amelyek az egyesületi hasznosításra alkalmasak lennének. Érdemes felmérni azt is, célszerű-e más, mint említettem „rokon" szervezetekkel együttműködni ebben.

Srágli Lajos Főszerkesztő Úrral megállapodtunk abban, hogy a javaslatokat a Város- és Faluvédők Szövetsége részéről ő gyűjti össze. Kérjük ezért, hozzá juttassák el az anyagokat, legkésőbb december 31-ig. Fáradozásukat előre is köszönjük.

Budapest, 2002. október 8.

További eredményes munkát kívánva tisztelettel köszönti Önöket

Dr. Varga Kálmán
A Kulturális Örökségvédelmi Hivatal elnöke

Az Europa Nostra-díj új pályázati lehetőségei

Ebben az évben civil szervezeteinkhez nem érkezett meg a szokásos kiírás Hágából, az Europa Nostra-díj idei pályázatához. Ennek oka, hogy hosszú megbeszélések és egyeztetések után az Europa Nostra Vezetősége 2002-ben új alapokra fektette a húsz éves díj részvételi szabályait.

A legnagyobb újdonság, hogy a pályázatot az elkövetkezőkben az Európai Közösség és az Europa Nostra közösen hirdeti meg. Csupán a Közösség jelenlegi és felvétel előtt álló tagjai versenghetnek az európai hírnevet kínáló elismerésért.

Jelentősen gazdagodott a pályázat témaköre is. Ezután három fő kategóriában is lehet pályázni. A korábbi húsz évhez hasonlóan továbbra is be lehet nyújtani kivitelezett helyreállításokat, emellett azonban pályázni lehet kiemelkedő tartalmú és felépítésű rekonstrukciót előkészítő művészettörténeti tanulmányokkal és be lehet nyújtani tevékenységüket bemutató pályázati anyagukat a jelentős számú emlék helyreállítását előkészítő és sikeresen végrehajtó személyeknek és csoportoknak is.

A kivitelezett helyreállítások keretében négyféle kategóriában bírálják el a jelentkezők tevékenységét. Külön értékelik az építészeti örökség példaadó megújítását és külön a kultúrtáj, a nevezetes művészeti gyűjtemények és a régészeti leletek mintaszerű helyreállítását.

Az Europa Nostra hágai irodája ez évtől kezdve már nem küld szét jelentkezési lapokat.

A formanyomtatványokat kizárólag a www.europanostra.org honlapjáról lehet letölteni. Bővebb tájékoztatásért dr. Winkler Gáborhoz, az Europa Nostra tanács tagjához érdemes fordulni (winklerg@axelero.hu, 06-96-418-204 ill. 06-30-9948-096 mobil).

Hágában az Europa Nostra Titkárság (Ms Bobo Charlotte Krabbe Heritage Awards Co-ordinator Lange Voorhout 35 NL-2514 EC The Hague Tel: +31-70-302-4055 Fax: +31-70-361-7865, e-mail: co@europanostra.org) áll tanácsaival az érdeklődők rendelkezésére. Fontos tudni, hogy ez évtől kizárólag az elmúlt három évben elkészült helyreállítással lehet pályázni.

A díjazás módja is megváltozott. Ez évtől legfeljebb harminc oklevelet, tíz érmet és tíz különdíjat adnak ki. Különdíjban minden kategóriában egy-egy pályázatot jutalmaznak. Itt – először az Europa Nostra-díj történetében – a nyertesek tízezer Euró pénzjutalomban is részesülnek.

Az elmúlt években örvendetes módon egy sor figyelemreméltó helyreállításnak örvendezhettünk hazánkban: igen fontos, hogy a helyreállítások alkotói pályázzanak ezen a fontos európai megmérettetésen.

Fontos, hogy a dokumentációból egyértelműen kiderüljön, milyen jelentős változások történtek a helyreállítás során. A pályázatokat november 1-ig lehet a kiírás szerinti tartalommal Hágába elküldeni.

Winkler Gábor

Kossuth szobor és emlékpark Gyöngyösön

2002. március 15-én avattuk fel a Kossuth utca jobb oldalához kapcsolódó Könyves Kálmán téren Kossuth Lajos nagy méretű emlékszobrát, s ezzel városunk régi adósságát törlesztette a kormányzó születésének 200. évfordulója alkalmából. Tizenkét évvel korábban Városszépítő –és Védő Egyesületünk hozta létre az 1848-49-es Emlékmű Alapítványt. A megvalósuláshoz időközben 11 millió Ft összeget gyűjtött. A hiányzó 20 millió forintot a város önkormányzata biztosította. Az eredmény impozáns méretű bronz teljes alak, süttői márványból faragott hat oszlopos háttér, jelentős méretű lépcsős pódium, rendezett park díszlámpákkal és az emlékmű előtti művészi kivitelű ivókúttal.

A kis tűzkakas az 1917. évi tűzvész emlékművén

A szobor alkotója Győrfy Sándor karcagi neves szobrászunk, aki a diplomata Kossuth személyiségét sikeresen formázta meg.

A megvalósításban sokan működtek közre felajánlott összegekkel és a kivitelezésben, a parképítésben, a létesítmény megjelenítésében való közreműködéssel. Az Orczy kastély előcsarnokában szintén Egyesületünk és az egykori Városi Tanács állított a történelmi eseményre emlékeztető

márványtáblát. Az elmúlt években a város itt tartotta a jeles évforduló városi megemlékezéseit koszorúzással együtt. A koszorúzás most megelőzte az emlékmű avatást a kastély előcsarnokában. Az újonnan avatott emlékmű viszont önmagában adja az új lehetőséget jeles városi események, ünnepségek, megemlékezések színhelyéül.

A nagy méretű park kedvező feltételt biztosíthat városunk nagy történelmi személyiségei emlékhelyéül. Máris megalakult a II. Rákóczi Ferenc Emlékbizottság. A terv: megfelelő évforduló alkalmából egy impozáns méretű lovas szobor állításával emlékezzünk városunk egykori kiemelkedő földesurára. Itt tartotta a fő téri udvarházban 1704-ben két alkalommal is azt a tanácskozást, melyen megfogalmazta a híres gyöngyösi 25 pontban a szabadságharc célkitűzéseit jeles külföldi követek előtt.

E két jelentős személyiség emléke méltán emeli városunk jó hírét és történelmi múltjának értékeit. Ezen túl azonban sok jeles helyi személyiség, illetve esemény megörökítése és megjelenítése is feladata Egyesületünk működésének. Ezek közül szintén túl nő városunk keretein egykori polgármestere Puky Árpád személyisége, aki 1919-1942 között szinte a végpusztulás szintjéről építtette újjá a leégett Gyöngyöst. Vízvezetéket létesített, turizmust fejlesztett, de legjelentősebb volt talán a máig működő vitorlázó repülő sport megszervezésében való közreműködése.

A gyöngyösi vasúti szárnyvonal megnyitásának 125. évfordulója évében vasúti emlékművet hoztunk létre a vasútállomás előkertjében. Jeles nagyjaink közül Török Ignác aradi vértanú tábornokunk, egykori gyöngyösi diák, Warga László városépítő egyetemi tanár, Bugát Pál orvos egyetemi tanár, városunk szülötte és mások kaptak emléktáblát, illetve emlékhely létesítésével megörökítést.

Nem kis meglepetés érte a gyöngyösieket, amikor a közelmúlt egyik reggelére a frissen felújított „kakasos gyermek" bronz emlékszobrot valaki ellopta, lefűrészelte talpazatáról és elvitte a nagytemplom melletti parkból. Nem került elő az eredeti példány. Nagy a veszteség, hiszen a kiemelkedő tehetséget mutató alkotás jeles művészről árulkodik, sajnos a szoborra a művész nem tett kézjegyet. Szerencsére a felújításkor mintát vettek a restaurátorok, így újra önthettük, szebb és méltóbb formában négysugaras „csepegő" ivókút tetejére állítottuk a hiteles másolatot, amely pedig az 1917. évi májusi nagy gyöngyösi tűzvész emlékszobra volt és így is maradt Gyöngyösön.

A Kossuth-emlékmű

Egyesületünk véleményezéssel, tanácsokkal segítette a városi önkormányzat 2000-ben végzett nagy volumenű városkép alakító vállalkozását, a Fő tér rekonstrukcióját. A város címerszimbólumait sugárívű szökőkutakkal jelenítették meg. A vállalkozás millenniumi évhez méltó emléket állított.

Egyesületünk több kisebb jelentőségű, de önmagában igen fontos emlékhely, létesítmény felújításában, vagy áthelyezésében is igen aktív szerepet vállalt és visz. Templomok előtti és útszéli keresztek, szobrok felújításában, temetői ravatalozók létesítésében működött közre. A mátrafüredi üdülőhelyi park csinosításában, az ottani fehér márvány Vénusz szobor elhelyezésében kezdeményező, szervező volt.

Kezdeményezéseink mecénása, anyagi támogatója főképpen a városi képviselőtestület, de sok vállalkozó és gazdasági szervezet is jó szívvel áll terveink megvalósításához társként mellénk. A civil szervezetek közül különösen a gyöngyösi Közművelődési Tanács és a Mátra Honvéd Kaszinó Kulturális Egyesület legközvetlenebb partnereink. Ez utóbbi két éven át történeti és kulturális előadássorozattal segítette szervezetünket, melyet a helyi kereskedelmi rádió, a Saturnus is műsorára tűzött. Az előadássorozatból készült könyv 2001-ben jelent meg Vitézek és vezérek a Mátraalján címen a Mátra Honvéd Kaszinó Kulturális Egyesület gondozásában.

A Városszépítő- és Védő Egyesület ügyvezető elnöke Jakkel Mihály, Podmaniczky díjas fafaragó művész, tevékenységünk összefogója. A közel száz tagot számláló egyesület a városi Civil Házban kapott otthont, havi elnökségi ülései a programok szervezése mellett a városszépítők klubjaként is működik.

2004-ben az újjáalakulás 20. évfordulóján összegző visszatekintésünkkel emlékezni szeretnénk a XIX. század utolsó negyedében létesült és működő elődszervezetünkre, a régi, egykori gyöngyösi városvédőkre.

Dr. Sereg József
tiszteletbeli örökös elnök

Dunaalmás történetének kutatója

TÓTH FERENC vegyészmérnökből lett helytörténész

Dunaalmás Komárom-Esztergom megyében a Gerecse hegység lábánál, a Duna jobb partján terül el, közel Tata városához. Lakóinak száma

1500. A község földrajzi fekvése rendkívül kedvező. Bél Mátyás írja a 18. században: "a falu elnyújtva fekszik arra szőlősdomb és a Duna között, amelyek szinte ránevetnek egymásra, de szűk a köz, amely a folyó és a domb közé beékelve befogadja". A falun keresztül vezető 10-es főút (Bécsi műút) ma is az ország egyik igen forgalmas útja. A Duna a vízi közlekedést biztosítja. Éghajlata kellemes, enyhe és páradús. A Gerecse Dunára néző lejtőit szőlők és gyümölcsösök borítják. Innen letekintve a nagy folyamra a látvány lenyűgöző és megnyugtató.

Dunaalmáson az előkerült régészeti leletek tanúsága szerint az ősidők óta lakott hely. Első írásos említése 1094-körül történt, Szent László uralkodása végén. A Pannonhalmi Apátság már 1213-ban bencés templomot és kolostort építtetett a községben. Ezt 1529-ben a törökök elpusztították. Harminc év múlva református családok telepedtek meg, akik a romos templomot kijavították és birtokba vették. A mai református templom a régi helyén 1894-ben épült, eklektikus stílusban. A Duna fölé magasodó dombon áll az 1754-ben épült, barokk stílusú katolikus templom, melynek berendezése korabeli.

Dunaalmás művelődéstörténetének meghatározó emléke Csokonai Vitéz Mihályhoz kapcsolódik. Szerelme és múzsája Vajda Júlia (Lilla) Dunaalmáson élt. A főutcán álló Csokonai Művelődési Házban 1971-ben emlékszobát hoztak létre, amely a későbbiekben néprajzi, helytörténeti anyaggal is bővült. A szomszédos parkban 1966-ban állították fel a költő szobrát. Lilla sírja, az irodalomkedvelők zarándokhelye a templomdombon, a temetőben található.

A község egyik legfőbb természeti értékét az a langyos kénhidrogénben gazdag karsztforrás jelenti, amely a két világháború között országosan ismert és kedvelt fürdőhely felvirágzásához vezetett. E karsztforrás, a közeli tataiakhoz hasonlóan a tatabányai szénbányászat vízkiemelése miatt az 1960-as években elapadt, napjainkban remény van az újjáéledésre. Ugyancsak kiemelkedő értékű a római légiók által működtetett kőbánya és a római kori kőhordó út. Dunaalmáson található a Vértestől a Dunáig mintegy 53 km hosszan kanyargó Által-ér torkolata is.

Dunaalmáson, 1931-ben született Tóth Ferenc vegyészmérnök, szeretettel gondol mindazokra, akik hajdani falusi kisfiút felkarolták és egyengették az útját a mérnökségig. Emlékeiben egy szigorú, ám következetes pedagógus hagyta a legmélyebb nyomot. Azé a tanítóé, aki egy ösztöndíjjal kiemelte őt a paraszti sorsból. Hálával és tisztelettel emlékezik vissza Pap-Kovács Emil néptanítóra, aki generációk sorát okította a faluban. A jó tanuló kisdiák ezek után az érsekújvári főreál-gimnáziumban koptatta a padokat. A felvidéki diákéveket a második világháború szakította félbe. Tanulmányait a pápai református kollégiumban, majd Esztergomban folytatta. Érettségi után a Veszprémi Vegyipari Egyetem hallgatója lett és ott szerzett vegyészmérnöki diplomát. Első és egyetlen mun-

A kiadvány címlapja

Gyöffy Sándor grafikus

Tárgy: Horváth Ödön könyvbemutatója az Írószövetségben - 2008.01.18.
Feladó: szif@frugo.docca.hu
Dátum: Thu, 17 Jan 2008 21:54:18 +0100
Címzett: <szif@frugo.docca.hu>

A MURAVIDÉK BARÁTI KÖR KULTURÁLIS EGYESÜLET
tisztelettel meghívja Önt

2008. január 18-án 17 órára
a MAGYAR ÍRÓSZÖVETSÉG
székházába (Budapest VI. Bajza u. 18.)
HORVÁTH ÖDÖN
Léggömbről a táj
című kötetének bemutatójára
A könyvbemutatóhoz kapcsolódóan
Győrffy Sándor grafikusművész kamarakiállítása
tekinthető meg

A kötetet bemutatja
SZABADOS GYÖRGY
Liszt-díjas zongoraművész, zeneszerző
NAGYFALUSI TIBOR
tanár, könyvtáros
NÉMETH PÉTER MIKOLA
költő
GYŐRFFY SÁNDOR
a könyv szerkesztője, tervezője
Közreműködik
VISZKELETI GYÖMBÉR MÁRTA
és a **KALAHÁRI** zenekar:
NÉMETH MÁRTA - brácsa
SZIRMAY GERGŐ- gitár
MEZEY PÉTER - fuvola
BABINECZ ISTVÁN - hegedű
CLEMENTE GÁBOR - ütőhangszerek

Szif mailing list
Szif@frugo.docca.hu
http://212.40.96.88/mailman/listinfo/szif

1.2. rész	**Content-Type:** text/plain **Content-Encoding:** quoted-printable

2

3

1. **„Enklitika"**, olaj, vászon, 120×120 cm, 1986.

2. **„Enklitika"**, olaj, vászon, 100×120 cm, 1987.

3. **„Borgisz"**, olaj, vászon, 100×100 cm, 1987.

1. **"Enclitics"**, 1986
oil on canvas, 120×120 cm

2. **"Enclitics"**, 1987
oil on canvas, 100×120 cm

3. **"Borgis"**, 1987
oil on canvas, 100×100 cm

Győrffy Sándor

Budapest,
Akácfa u. 47. 1073

1951-ben született Kapolcson.
1975 óta foglalkozik képzőművészettel. Autodidakta.
1977-től tagja a szentendrei Vajda Lajos Stúdiónak. Társalapítója az Art-El művészeti csoportnak, ahol filmeket készítettek és performance-okat mutattak be. Alkotásaiban a grafika, a fotó, a mail-art és a festészet eszközeivel fejezi ki önmagát.
Tagja a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapjának.

Önálló kiállításai:
1979 Eötvös Klub, Budapest
JATE Klub, Szeged
1980 Vajda Lajos Stúdió, Szentendre
1981 Joliot Curie Klub, Budapest
1983 Bercsényi Klub, Budapest (Imreh Tiborral, Mikó F. Lászlóval, Selényi Károly Istvánnal)

1985 Fiatal Művészek Klubja, Budapest
1986 FÉSZEK Klub, Budapest
Fiatal Művészek Klubja, Budapest
Ady Művelődési Központ, Miskolc
Galéria 11, Budapest
1987 Babylonia e. v., West-Berlin

1951 born in Kapolcs
1975 starts working as an autodidact artist
1977 member of the Lajos Vajda Studio, founding member of the Art-El Group, they took some films and produced performances practises graphic, photography, mail-art and painting.
member of the Art Fund of the Hungarian People's Republic

One-man shows:
1979 Eötvös Club, Budapest
JATE Club, Szeged
1980 Lajos Vajda Studio, Szentendre
1981 Joliot Curie Club, Budapest
1983 BME Bercsényi Dormitory, Budapest (with Tibor Imreh, László Mikó F., István Károly Selényi)
1985 Young Artists' Club, Budapest
1986 Fészek Club, Budapest
Young Artists' Club, Budapest
Ady Cultural Centre, Miskolc
Gallery 11, Budapest
1987 Babylonia e. v., West-Berlin

1

2

3

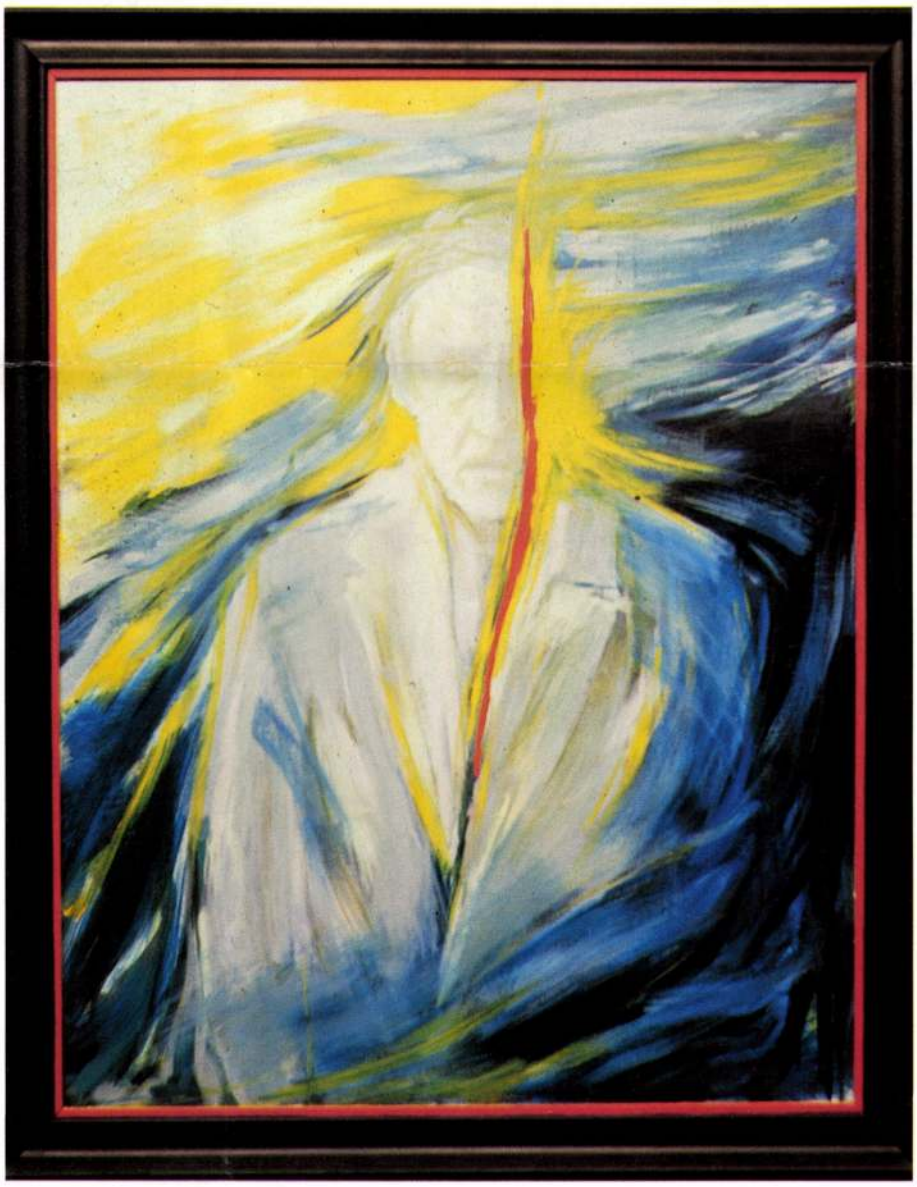

1. **Autóban,** akril, vászon, 90×120 cm, 1987.

2. **Cím nélkül,** akril, vászon, 90×180 cm, 1987.

3. **W. B. arcképe,** akril, vászon, 90×70 cm, 1987.

1. **In a Car,** 1987
acrylic on canvas, 90×120 cm

2. **Untitled,** 1987
acrylic on canvas, 90×180 cm

3. **Portrait of W. B.,** 1987
acrylic on canvas, 90×70 cm

Kis Tóth Ferenc

Budapest,
Marek u. 22. 1078

1949-ben született Kiskunfélegyházán.
1980-ban végzett a Magyar Képzőművészeti Főiskolán. Mestere: Sváby Lajos
1980—84 között tagja volt a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának. Murális munkákat is készít.
1980 óta tagja a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapjának, 1984-től a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetségének
1981-ben Derkovits-ösztöndíjat kapott.

Önálló kiállításai:
1981 Stúdió Galéria, Budapest
1983 Ferencvárosi Pincetárlat, Budapest
1986 Vajda Lajos Stúdió, Szentendre

1949 born in Kiskunfélegyháza
1980 graduated from the Academy of Fine Arts, his master was Lajos Sváby
1980—84 member of the Young Artists' Studio
1980 member of the Art Fund of the Hungarian People's Republic
1984 member of the Association of Hungarian Artists
1981 Derkovits scholarship

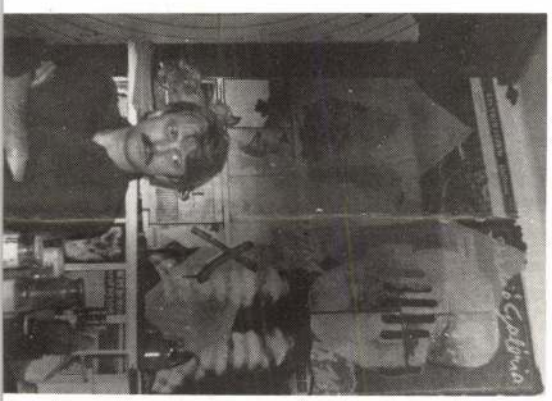

One-man shows:
1981 Studio Gallery, Budapest
1983 Ferencváros Gallery, Budapest
1986 Lajos Vajda Studio, Szentendre

1

